

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 08271

AMOL IZ GEVEN

Sem Liptsin

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

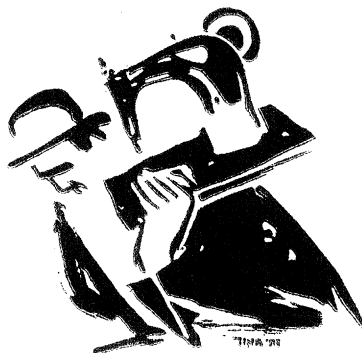

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

סעם
ליפצין

אמאל איז געווען...

עפיזאדן פון סוועט־שאפ
בילדער פון די „גרינע“ יארן
קאמף פאר טרעדי־וניאניזם אין אמעריקע

פארלאג „אמאל“
ניו־יארק • 1951

ביכער און ביכלעך פון סעם ליפצין (אָנקל סעם) :

לעבעדיג און לוסטיג	גוט-מאָרגן
צע-דאַכ-עס די טרערן	אַ פריידעכס
מיט געזאָנג אין קאַמף	קאַמפּסלוסטיג
געקעמפט און געלאַכט	קריג און זיג
אויף הייטיש געדעכטער	דאָמיר זינגען
איך לאַך פון דער וועלט	ניטגעדאָיגעט
קוועקזילבער'ס פענשטיפּערייען	אַ גוט-יאָנטעו
„אין ספּאַיט אָו טיערס“ (ענגליש)	הערט אַ מעשה
שפּיל — צום ציף	רויטע פעפּערלעך
	פאַר רויטע אָונטן

אַמאָל איז געווען ...

IN DAYS OF YORE

Copyright 1951, by

SAM LIPTZIN

New York, N. Y.

PRINTED IN U.S.A.

גרייט צום דרוק:

- (1) „פאַר פרייד און פריידן“ (הומאָר און סאַטירע)
- (2) „נעכטיגע מעג“ (קינדער מעשה'לעך, פאַר קליין און גרויס)
- (3) „לייכטע פּערזן“ (רעציטאַציעס און אַפּאַריזמען)

פּראָמפּט פרעס, 113 — 4טע עוועניו, ניו-יאָרק 3, נ. י.

א י נ ה א ל ט

5	ענגלישע און פאך-ווערטער פארטייטשט
7	אריינפיר
11	איך פאר אין דעם „גאלדענעם לאנד“
17	משה דער לאנגער און זיין ברייטע אידעע
23	בענדזשאמין כאליעריע
26	שווינדלען אויפ'ן „חזיר-מארק“
29	א שבת'דיגער וועקזייגער
33	פארלארן די הויזן
37	אין א גענגסטער שאפ אויף מאלבערי סטריט
41	געווען א קצב און געווארן א הויט-שינדער
45	א „טויבער“ באלעבאס מיט געזונטע אויערן
49	אפגעשפילט א חתונה אין שאפ
53	באלעבאטיס - סאדיסטן
57	כאנע מילער'ס „סאסייעטע“
60	וואס פרויען-ארבעטער האבן אמאל געמעגט און וואס ניט
65	קאן ניט צווען שקלאפריי עפנט ער א „קארפארעישאן“-שאפ
69	ביי א באַס מיט אַ כאַמסקער „אינטעליגענץ“
73	מיין ערשטער מאַרש דעם ערשטן מאַי
77	א פארשטערטער פסח
81	שניידער מיט פענסנע
85	א מאמע אין א „פיקעט-לאין“ געגן זון
89	א רעסטאראן פאר ראצן און אנדערע אוינע באשעפענישן
93	קינדער-ארבעט אין די סוועט-שעפער
98	די היים-ארבעט אין אמאליגער סוועט-שאפ-סיסטעם
102	א באַסל, וואָס האָט געקראָגן אַ פאַרדינטן סוף
105	„משה פופיק“ און זיינע מעלות
109	אין א שאפ וואו מען האט „גערעדט מיט די הענט“
112	א ביטערער באַס מיט אַ זיסן נאַמען
116	אין א לאַקאל יוניאָן פון אַמאַל
119	סוועט-שעפער מיט יוניאָן-לעיבלס
123	טשיקאָוע פאַסירונגלעך
127	ווי אזוי הילמאַן און שלאָסבערג זיינען דערווילט געוואָרן אַלס ערשטע באַאָמטע פון דער „אַמאַלאַגאַמעיעד“
131	אין די ערשטע יאָרן פון דער „אַמאַלאַגאַמעיעד“
136	די „פופיקלעך פרעסער“ צעפרעסן די יוניאָן
140	אַן „אידעאָליסט“ אַ קאַרפּאָרעישאַניק
145	טיפּן פון אַמאַליגע „וואַקינג-דעלעגאַטן“
149	אַ סוועט-שאַפּ מיט „אימפּראַוואַמענטס“

154	מאָדע סקעבס
157	דער סוף פון אַ סקעב־אַגענט
159	אַ קאַמף פאַר מענטשלעכע טאַילעטס
163	ווי אַזוי פענצאק איז געוואָרן אַ סוועט־שאַפּ קאַנטראַקטאָר
167	אַמאָליגע אַנטי־יוניאָן פעסטונג
170	חלומות פון אַנטי־יוניאָן באַלעבאַטיס
173	מ'הערט אונז ווי אין "טראַק"
177	ווען אַ פרוי האָט איר מאַן, אַ סקעב, געפאַקט מיט אַ געליבטער
180	אַ מעשה מיט אויל־קלאַט, גרעפט און פאַלשע באַלעטס
184	רעקעטיער פאַראייניגן זיך
188	אַמאָלאַמעישאַן און "אַלאַמעישאַן"
193	געסט אויף פסח . . . .
197	מיין ברודער כאַפט קלעפּ פאַר מיר
200	אַ יאָריד אין אַ קליידער־שאַפּ
203	ווי ער "סטרייקט" אויס צו קריגן אַ יוניאָן־ביכל
206	פאַרוואָס אַ "וואַקינג־דעלעבאַט" האָט געכאַפט קלעפּ
209	אַ מעשה וועגן צוויי פינגער מיט אַ פייג
211	ווי צוויי קאהנס האָבן אַ קאהן באַזאָרגט מיט אַ זייגערל
214	אַ באַס וואָס איז אַנטלאָפן מיט דער קאַסע
216	אַ שאַפּ אין אַ פינגער־הוט . . . .
219	קרעפט יוניאָניזם און גרעפט מעטאָדן
223	אַ חתונה אין אַ "בוטלעג"־שאַפּ
225	פוילע שטיק פאַר שטיק־אַרבעט
228	אַ קאַמף פאַר פרויען־רעכט
232	מינעמט זיך צו די אַריסטאָקראַטישע שעפער
236	יוניאָן צו פאַרקויפן . . . .
239	פאַרבלאָנדזשעטע סקעבס און פראַסטיטוטקעס
242	געהאַט צו זינגען און צו זאָגן
244	דער סוף פון אַ ביוראָקראַט און אַ קעמפער
247	לעפקע — צאָלט לעפקע־געלט . . . .
252	איך טראַכט פון אַנטאָן מיידלשע קליידער
255	שיקאַגער "גענג" גרייט זיך צו מאַכן אַ "קידנעפינג"
257	אַ נייע אַרבעט — וזכן אַרבעט . . . .
258	ווען דיין שטאַרקע האַנט נאָר וויל . . . .
261	אויסצוגן פון אַרטיקלען, וואָס קריטיקער האָבן געשריבן וועגן מחבר

פאָדער־בלאַט — פון זוני מאָד.
צייכענונגען — פון וויליאַם גראַפער און זוני מאָד.
פאָטאָגראַפיעס — פון פאול באַרנשטיין.

ענגלישע און פאך-ווערטער פארטייטשט

- אינדוסטראַקשאַן — אַ געריכט דערלויבעניש צו פארווערן וואָס טאָן.
 אַלרייט — פיין, ריכטיג.
 אַמאָלגאַמעשאַן — פאַראייניגונג.
 אַווערטיים — אַרבעטן אַריבער דער צייט.
 אַפידעווייטס — געשאַוואַרענע באַווייזן.
 בוטלעג — גיט געזעצלעכע געשעפטן.
 בלאַף — ליגן.
 בלעקליסט — שוואַרצער צעטל.
 באַמס — הפּקרוינגען.
 באַגראַדן — באַשניידן.
 בייטן — פאַרטריגעווען.
 בולדאַן — סטראַשען, געמען אויף זיכער.
 בלאַפט עדזש — גיט געשטעפט.
 באַטנהאַל — קנעפלעכלעך.
 באַנדלט — פעקלעך אַרבעט.
 באַנער — איינקויפער.
 בייטנטפולער — פאַרטריגע ציער.
 גרוינסבאַרד — אַרבעטער-געריכט.
 געים — אַ שפּיל.
 גרעפטער — כאַבאַרינק.
 גענגסטער — באַנדעס, שלעגער.
 דינס — בלאַטע אַפּמאַכן.
 דזשעניטאָר — אויפפאַסער אויף אַ הויז.
 דזשאַב — אַ פּלאַץ צו דער אַרבעט.
 דזשאַדזש — ריכטער.
 דעפּאָזיט — האַנטגעלט, פאַריכערונג.
 האַבי — צייט-פאַרטרייב.
 העד — הויפט.
 העדטשעק — אַ טשעק וואָס מ'דאַרף גוטמאַכן, וואָקינדעלגעגאָט — יוניאָן-פאַרשייטער.
 וואַטשמאַן — וועכטער.
 חזיר-מאַרק — צונאַמען פון אַ בירזע פאַר די שניידער, וואו די באַלעבאַטים פלעגן קו-מען אין פאַרק זיך ריען זוכנדיג ביליגע „הענט“.
 טרימינג — אונטערשלאַק, פּאָדים, קנעפלעך, א. א. וו.
 טשאַריטי — צדקה, בעטל-ברויט, מעות-חייטים, טולס — געצייג.
 טים — אַ צוזאַמענאַרבעט פון אַ גרופע.
 טראַנסאַפּיסטערס — פּאָליציי פאַר קינדער.
 טעמעני — אַ צונאַמען פאַר קאַרופּציע, גרעפט.
 טוירנער — איבעררייען אַרבעט.
 טאַילעט — וואַסציער.
 לעבאַר-פּייקער — אַרבעטער-פאַרפּירער.
- לעיק — אַזערע.
 מעמבערשיפּ-קאָמיטע — קאָמיטעט אַריינצו-געמען מיטגלידער.
 מאַוטה-פּיס — אַ מויל, וואָס רעדט פאַר אַ צווייטן.
 מופּט — קלייבט זיך אַרויס.
 מענעדזשן — אָנפירן אַ געשעפט.
 מעטשן — צופאַסן.
 סטאַפּעדזש — אַפּשטעל פון אַרבעט.
 סוועטשאַפּ — שוויץ-פאַבריק.
 סקאַלאַטי — אַ צעטיילונג צווישן צוויי גע-ביידעס.
 סוט — גאַרניטער.
 טראַפּ — אַ פּאַס.
 טעט — אַ צוגעפאַסטע גרופע.
 טעקויריטי — פאַריכערונג.
 טקים — קונצן, שווינדל.
 טטאַקרום — אַ פּלאַץ צו האַלטן סחורה.
 טקעב — דער וואָס בלייבט אַרבעטן אין צייט פון סטרייק.
 טלעק — אַרבעטסלאָזיגקייט.
 ענעקס — אַ זייטיגע געביידע.
 פּיקעטן — היטן געגן סקעבס.
 פּאָרןשאַפּ — אַ פּלאַץ צו פאַרמשכונען.
 פּאָווער — עלעקטרישע קראַפט.
 פּול — איינפלוס פון אַ זייטיגן.
 פּערנער — לייגט אויס צום פאַר.
 פּעי (פּעידעי) — שכירות, טאַג פון שכירות.
 „פּאַרווערטס“-באַיעס — „וואוילע יונגען“ אַרום „פּאַרווערטס“.
 פּיינערעסקיפּ — דרויסנדיגער אַרונטערגאַנג פאַר אַ פּייער.
 פעלער-האַנט — אַרומנייען ביים האַנט.
 פּלאַר-באַי-אַ אינגל וואָס טראַגט צו די אַרבעט.
 פּאַרמאַן — אָנפירער פון אַרבעט אין פאַבריק, פּינישער — אַ שניידער, וואָס ענדיגט אַרויס די אַרבעט.
 קיקער — איינער וואָס איז אומצופרידן, ברי-קעט זיך.
 קאַטער — צושניידער.
 קאַרפּאַרעיאַן — אַ פאַראייניגטער געשעפט.
 רעמניצעס — רעשטלעך סחורה.
 רעיז — העכערונג.
 רענט — דירה-געלט.
 רעקטער — איינער וואָס פירט אַן אונטער-וועלט געשעפטן.

אונזער הארציגן דאנק

דעם אמאלגעמיטער קולטור-קלוב, ארגאניזאציעס און יחידים פון ניו-יאָרק, ווי איבערן לאַנד, פאַר העלפן אַרויסגעבן און פאַרשפּרייטן דאָס בוך „אַמאָל איז געווען“

ל. און פ. פעקער (מיאמי ביטש)	דר. מאקס סילווער (ניו יאָרק)
מ. און א. ראָזען (ניו בראַנזוויק)	הערי קעסלער (ניו יאָרק)
היימאָן סילווער (בראָנקס, נ. י.)	ר. און ל. אַלבערט
דזש. ס. (מיאמי ביטש)	(מאונט ווערנאן)
ה. ווינער (ניו יאָרק)	ניימאָן קאהן (דעטראַיט)
ש. ווינער (ברייטאָן, נ. י.)	דזשעני גלאַדסטאָן (מיאמי)
מ. ז. (ניו יאָרק)	ה. גליקמאָן (ניו יאָרק)
דזשאַן גודמאָן	פיליפּ גאַלדבערג (ברוקלין, נ. י.)
(לאַס אַנדזשעלעס)	דזשעק גאַלדבערג (וואַשינגטאָן)
פ. קאַרלין (שיקאַגאָ)	א. גרימטשער (ברוקלין, נ. י.)
מ. סאַלקאָוו (באַסטאָן)	שמואל קויפּמאָן (בראָנקס, נ. י.)
ל. רייטץ (קאַנעטיקוט)	א. ה. לעווענסאָן (פעני.)
אַסתר בעקער (קענזעס סיטי)	דר. ל. און ט. מייזאַוו (טעקסאַס)
דזש. קאַבלינץ (ניו יאָרק)	מ. מ. (ווירדזשיניאַ)
פיני פערלמוטער (ניו יאָרק)	א. פעשקאָוו (ברוקלין, נ. י.)
וואולף ווייס (ניו יאָרק)	עליע מאַרקס (נ"י)
מ. קאהן (ניו יאָרק)	ה. וואַלנער (ג. דזש.)

מיט אַכטונג,

ליפּצין בוך-קאַמיטעט

סעס ליפצין

אַרײַנפיר

אָדאַנק דער טרעיד־יוניאָן באַוועגונג, האָט דער אַרבעטער אין אַמע־
ריקע דערפֿאַנגט אַ היבשן שפּאַן פֿאַראַויס אין דעם לעצטן האַלבן יאָר־
הונדערט.

ווען די יונגע מיטגלידער אין די טרעיד־יוניאָנס, הערן אָפּט ווי די
עלטערע אַרבעטער דערציילן וועגן די „סוועט־שעפּער“ פון די פריערדיגע
יאָרן, וועגן די גרויסן קאַמפּן, וואָס דער אַרבעטער האָט געדאַרפט דורכ־
גיין, די גרויסע קרבנות וואָס די פּיאָנערן פון דעם אַרבעטער־קלאַס אין
אַמעריקע האָבן געבראַכט, איז דאָס פֿאַר זיי פשוט אוממעגלעך צו גלויבן.
דאָס האָט מיך פֿאַראַינטריגירט צו פֿאַרצייענען כּאָטש אַ צאָל עפּי־
זאָדן, דראַמאַטישע ווי קאַמישע, וואָס דערציילן טיילווייז ווי אַמאָל איז
געווען דאָס שוידערלעכע סוועט־שאַפּ לעבן און ווי עס זיינען געווען די
אַלגעמיינע באַדינגונגען פון די אימיגראַנטן, ספּעציעל פון די אידישע
נאָדל־אַרבעטער, וועלכע האָבן באַוויזן צו שאַפּן אין אַמעריקע אַזאַ גרויסע
און רייכע אינדוסטריע. און דאָס וואָס איך דערצייל פון דעם אַמאָליגן
סוועט־שאַפּ, וואו עס האָבן געאַרבעט שניידער פון מענער־קליידער, איז
אויך אַ קאָפּיע פון די סוועט־שעפּער אין די אַנדערע קליידער־פֿאַכן.

גאַרניט בעסער איז אַמאָל אויך געווען די פֿאַגע אין די פֿאַכן, וואו די
אַזוי־גערופּענע „יענקיס“ האָבן געאַרבעט. עס וועט נישט זיין איבער־
טריבן, ווען איך וועל זאָגן, אַז דאָס זיינען געווען די אימיגראַנטן, וואָס
האָבן אין אַ גרויסער מאָס דערמוטיגט די אַמעריקאַנער אַרבעטער צו
אַרגאַניזירן זיך אין יוניאָנס און דורך די יוניאָנס צו דערהויבן דעם לעבנס־
סטאַנדאַרד פון די פֿאַקס־מאַסן.

ווען עס לויפן ביי מיר דורך אין געדאַנק די געשעענישן, וואָס דער
אַרבעטער האָט געהאַט אויסצושטיין אין דעם קאַמפּ מיט דעם הערשנדיקן
קלאַס דאָ אין פֿאַנד, צו מאַכן די טרעיד־יוניאָן באַוועגונג פֿאַר אַ „בירגערין“
פון די פֿאַראַייניגטע שטאַטן — שטייען פֿאַר די אויגן די בילדער פון די
שיקאַגער העי־מאַרקעט מאַרטירער, וועלכע מען האָט אין 1887 פֿאַר־
משפט צו הענגען, די קעמפּער מוני און בילינגס, סאַקא און וואַנזעטי,
יודושין דעבס, ווייפּיאַם ז. פֿאַסטער, בען גאַלד, אוירווינג פֿאַטאַש און אַנ־
דערע. עס לויפן דורך פֿאַר די אויגן די צייטונגס־קעפּ מיט העצעס, פריער

געגן די אנארכיסטן, סאציאליסטן און נאכדעם געגן די קאמוניסטן. עס דערמאנט זיך אָן די סקעב־אָגענטורן, די גענגסטער און שפּיאַנען, פּאַלשע עדות, שווערע געריכט־אורטיילן, העסלכע מעשים פון יוניאָן־פאַררעטער. גאַר שווער און ביטער איז געווען צו בויען די יוניאָנס אויף דער אידישער גאַס. די נאָדל־טרעידס האָבן זיך געפונען אין די סאַמע פינצ־טערע אומסאַניטאַרישע שעפער, דערצו די היים־אַרבעט, די לאַנגע שטונדן, דאָס שלעפּן זיך מיט די מאַשינען, אייזנס און פעקלעך פון איין שאַפּקע אין אַ צווייטער.

די מורא־דיגע עקספּלאַטאַציע דורך די הענט פון די קאַנטראַקטער־לעך, וועלכע זיינען אַליין עקספּלאַטירט געוואָרן פון די מאַנאָפעקטשורערס, די משוגענע סיסטעמען פון אַרבעט, ווי ציל־אַרבעט, שטיק־אַרבעט, סאַב־קאַנטראַקטינג — דאָס אַלץ האָט אפילו געבראַכט דערצו, אַז איין אַר־בעטער זאָר עקספּלאַטירן אַ צווייטן.

גאַנצע בענדער וואָרט מען געדאַרפט שרייבן וועגן די בלוטיגע גע־שעענישן, און זיי וואָרטן געווען געשריבן מיט בלוט און מיט טרערן פון יענעם פעריאָד, וואָס די אימיגראַנטישע אַרבעטער זיינען אויסגעשטאַנען אַלס פרייז פאַר דעם אויפבויע פון איינער פון די רייכסטע אינדוסטריעס פון לאַנד.

אידישע דיכטער האָבן געזונגען מיט ווייטאַק און טרערן פון יענער צייט. בעלעטעריסטן האָבן באַנוצט טעמעס פון דעם סוועט־שאַפּ, אַבער ווי אַזוי דער סוועט־שאַפּ האָט אויסגעזען פון אינעווייניג און ווי אַזוי די שניידער־בירזע, וואָס האָט געהייסן דער „חזיר־מאַרק“, האָט אויסגעזען פון דרויסן, אויך די דעמאָלסדיגע טיפּן פון באַסעס און אַרבעטער — די אַלע זאַכן זיינען ווינציג וואָס באַרירט געוואָרן.

איך פרוביר דעריבער אַרויסצוברענגען אַביסל בילדער און עפיזאָדן פון יענער צייט; בילדער, וואָס איך האָב אַליין געזען און איבערגעלעבט, אויך בילדער מיט פאַקטן וואָס אַנדערע אַרבעטער פון יענער צייט האָבן מיר איבערגעגעבן. אויב איך ענדער צייטנווייז אַ נאָמען פון אַ פּערזאָן, איז דאָס נאָר צוליב פאַרשטענדלעכע אורזאַכן.

איך האָף, אַז דער לייענער וועט מיר פאַרגעבן דערפאַר, וואָס ביים דערציילן וועגן געוויסע פאַסירונגען און איבערלעבונגען, איז מיר דאָ אויסגעקומען אַריינצוברענגען דעם פּערזענלעכן עלעמענט. מיין כוונה איז דערביי ניט צו רעדן וועגן זיך, נאָר צו דערציילן די מעשה, די געשעעניש. און אויב דאָ אַדער דאָרט ווערט מיין איך אויך דערמאָנט איז דאָס נאָר דערפאַר, ווייל מען האָט עס ניט געקאַנט אויסלאָזן. איך פרוביר דאָ באַ־

שרייבן בלויז אזעלכע געשעענישן, וואָס האָבן אין זיך סיי ערנסטן און סיי הומאַריסטישן אינהאַלט.

געוויס האָבן מיר אין דער טרעיד-יוניאָן באַוועגונג נאָך אַ סך זאַכן צו פאַרבעסערן. מיר האָבן נאָך אַ סך צו קעמפן געגן די ביוראָקראַטי, פאַראַזיטן, געגסטעריוז און רעקעטירינג, וואָס האָט זיך איינגעווערימט אין געוויסע יוניאָנס. מען מוז נאָך אויך אַ סך קעמפן געגן אַפּן-שאַפּ פאַב-ריקאַנטן און געגן זייערע פאַרשטייער אויף וואַל-סטריט. עס דאַרף נאָך אויך זייער פּיל געטאָן ווערן צו פאַרבעסערן דעם לעבנס-סטאַנדאַרד פון די אַרבעטער, אויסצונוצן פאַר זייער טובה די נייע דערפינדונגען. אָבער פאַר די דערגרייכונגען ביז איצט האָבן די אַרבעטער צו פאַרדאַנקען די קאַמפן פון אַמאַל, און זאָל דאָס זיין אַן אינספּיראַציע פאַר די יוגנטלעכע צו קעמפן פאַר אַליץ בעסערע באַדינגונגען און גרעסערע דערגרייכונגען.

א האַרציגן דאַנק פ. יודיטש

ביי דער געלעגנהייט בין איך צופרידן, וואָס איך קאָן דאָ אויסדריקן אַ האַרציגן דאַנק דעם ליבן חבר, אַרבעטער-רעדאַקטאָר פון דער „מאַרגן-פרייהייט“, פ. יודיטש. ער האָט מיך אַ סך דערמוטיגט אַנצושרייבן די דאָזיגע קאַפיטלעך פון דעם, וואָס „אַמאַל איז געווען“ און וואָס ער האָט אויך רעדאַקטירט אַ טייל פון דעם מאַטעריאַל, וואָס האָט זיך געדרוקט וועכנטלעך אין דער „מאַרגן-פרייהייט“, פאַר אַריבער אַ יאָר צייט.

איך בעט אַנטשולדיגונג

איך האָף, אַז דער אַלגעמיינער לייענער וועט מיר אַנטשולדיגן פאַר מיינ באַנוצן אַנגלאַצזימען און פאַך-ווערטער, וואָס איך האַלט, אַז זיי זיינען דורכאויס נויטיג. פאַר דעם כאַראַקטער פון די שילדערונגען אין און אַרום דעם שאַפּ.

אויף זייט 5 וועט איר געפינען אַ קלאַרע פאַרטייטשונג פון די אַלע ווערטער — לויטן אַלף-בית.

אַ האַנטדרוק מיינע פריינט

אַ דאַנק און אַ האַנטדרוק איך, אַלע מיינע פריינט און לייענער, פאַר מאַכן מעגלעך, אַז דאָס בוך זאָל קאָנען דערשיינען אין דער איצטיגער שווערער צייט. מיט דאַנק און אַכטונג,

פ. יודיטש

קאפיטל 1

איך פאָר אין דעם „גאַלדענעם לאַנד“

ווי גיך איך האָב דערהאַלטן די שיפס־קארטע פון דער פאַמיליע אין ניו־יאָרק, וואָס זיי האָבן גענומען פאַר מיר אויף אַפּפּאַלן, איך זאָל קאָנען פאַרן צו זיי אין אַמעריקע, האָב איך זיך גענומען געזעגענען מיט דעם שניידער־טיש, וואו איך האָב געאַרבעט צייט איך בין אַלט געוואָרן גיין יאָר . . . דער טיש איז געווען די ירושה, וואָס דער טאַטע האָט געלאָזן פאַר דער יונגער מאַמען מיט די אַכט קינדער, פון וועלכע דאָס צעצטע קינד איז געבאָרן געוואָרן אין דעם זעלביגן טאָג, ווען דער טאַטע איז גע־שטאַרבן. דאָס קינד האָט איבערגענומען דעם טאַטנס נאָמען.

איך האָב זיך געזעגנט מיט מיין שטעטלעך דיפּסק, טראַכטנדיק: ווער ווייס צי איך וועל דאָ נאָך אַמאָל באַטרעטן די ערד. נאָר דער מאַמען האָב איך צוגעזאָגט, אַז ווי גיך עס וועט נאָר מעגלעך זיין, וועלן מיר אַלעמען אַריבערברענגען אין אַמעריקע און צוריק פאַראייניגן די צערי־טענע פאַמיליע . . .

די שיפס־קארטע איז געוואָרן דער דערלייזער פאַר מיר און פאַר דער גאַנצער פאַמיליע, און כאַטש ס'איז געווען עטלעכע וואַכן פאַר פּסח, ווען איך בין אַרויסגעפאַרן קיין אַמעריקע, האָב איך אָבער געצייילט די טעג, ווי אַ פּרוימער איד ספּירה, פאַרנדיג אויף דער שיף . . .

איין פאַרנאָכט, ווען די זון האָט זיך שוין גענומען טונקען אין די כּוואַליעס פון ים, האָב איך דערהערט די נייעס, אַז די שיף איז שוין ביי די ברעגן פון ניו־יאָרק.

די זון האָט פאַר מיר ווי פון דאָס ניי אויפגעשיינט, די אויסגע־פּאַשענע שטראַלן האָבן זיך ווידער גענומען צינדן פאַר מיינע אויגן . . . אַט־אַט און איך וועל דריקן די הענט פון מיינע נאָענטע, פון מיין פאַ־מיליע, איך וועל זיין אין דעם „גאַלדענעם לאַנד“ . . .

איך בין שוין יענע נאַכט ניט געשלאָפּן, נאָר געטראַכט פון דער פאַ־מיליע: ביי וועמען וועל איך עסן? וואו וועל איך שלאָפּן? וואָס פאַר אַן אַרבעט וועל איך זיך נעמען לערנען?

געוואוסט האָב איך, אַז די מערסטע פון מיינע פעטערס און קאָזינס זיינען ניט קיין רייכע. די שיפס־קארטע האָט מען גענומען אויף אַפּפּאַלן און די פאַר דאָלער, וואָס די צוויי עלטערע שוועסטער מיינע, נאָך אַליין גרינע, האָבן צוגעשיקט, איז דאָס געווען אַפּגעריסן פון דעם לעצטן.

בריוז אויף איינעם פון דער משפחה, האָב איך עפעס געהאַט אַ „פאַר-
דאַכט“, אַז ער מוז יאָ זיין אַ רייכער. די פאַרשטעלונג אין מיין פאַנ-
טאַזיע האָב איך זיך געשאַפן פון אַ בריוו אין וועלכן ער האָט געשריבן,
אַז ער וואוינט אויף דער ערשטער עוועניו, אויף אַ פינפטן עטאַזש . . .
גערעכנט האָב איך, אַז ווען דער פריינט וואָלט ניט זיין קיין רייכער,
וואָלט ער ניט אויסגעקליבן דווקא אויף דער ערשטער עוועניו . . . אַזוי
האָב איך אויך פאַרשטאַנען מיט די עטאַזשן, אַ קבצן, האָב איך געוואוסט,
וואוינט אין אַ קעלער, ליגט אין דר'ערד, אָבער איינער וואָס וואוינט אויפן
פינפטן עטאַזש, מוז געוויס זיין אַ דערהויבענער מענטש . . .
ווען איך האָב פאַר זיך נאָך אַמאָל און נאָך אַמאָל דורכגעלייענט די
בריוו, וואו מ'שרייבט מיר בפירוש, אַז די ערשטע צייטן, וועל איך קאַנען
זיין אַ „באַדער“, טאַקע ביי דעם דערהויבענעם פריינט אויפן פינפטן
עטאַזש, בין איך געווען מער ווי גליקלעך.
אין דער פרי, מיט'ן אויפגאַנג פון דעם מאַרגן־שטערן, בין איך שוין
געווען אויפ'ן דעק פון שיף, און מיט אַרויסגעסטאַרטשעטע אויגן געקוקט
אין דער ווייט צו די פאַרשפיצטע מויערן.
ענדלעך האָב איך פונדערווייטן דערזען די פאַמיליע, די שוועסטער,
פעטערס, קאַזינס, לאַנדסלייט און פריינט, וועלכע האָבן געוואָלט זיין פון
די ערשטע צו קריגן אַ גרוס פון זייערע נאַענטע. אַלע זיינען זיי געווען
אויסגעפוצט יום־טוב'דיג. ס'איז געווען דער צווייטער טאַג פסח 1909.
אין דעם יום־טוב פון באַפרייאונג בין איך געקומען אין אַמעריקע מיט
אַ חלום פון נייע פרייע טעג . . .

צערונענע מיליאָנען . . .

איינער פון די פעטערס האָט מיך גענומען צו זיך. אויפ'ן וועג האָב
איך זיך שוין דערוואוסט, אַז די ערשטע עוועניו איז גראַדע אַן אַלטע אַפֿ-
געלאָזטע גאַס. ווען מיר האָבן גענומען קלעטערן אויף דעם פינפטן עטאַזש
און דער פעטער האָט זיך אָפגעשטעלט עטלעכע מאָל אָפצוכאַפן דעם
אַטעם, האָב איך זיך אָנגעשטויסן, אַז צו וואוינען אויפ'ן פינפטן שטאַק
דאַרף מען ניט זיין קיין רייכער, נאָר — אַ געזונטער מיט אַ סך כוח . . .
ווען די מומע האָט גענומען צוגרייטן צום טיש דאָס עסן פאַר מיר,
האָבן ווידער גענומען טאַנצן פראַגע־צייכנס פאַר מייע אױגן . . .
מ'האַט מיר אַוועקגעשטעלט אויפ'ן טיש אַ טעלער מיט אַ גרויסן
געפילטן פיש־קאַפ, באַפוצט מיט מערן, מיט רויטן כריין אויף אַ טעצעלע

ביי דער זייט. מ'האָט אויך צוגעבראַכט אַ פּלעשל וויין, מיט אַ גאַנצע שאַכטל מצות אויפ'ן טיש.

איך האָב גענומען עסן די פּיש, נאָר אין געדאַנק האָב איך גע-
טראַכט: מיר דוכט זיך, אַז דער פעטער איז שוין גאַרניט קיין קבצן . . .
איך האָב גלייך פרובירט פאַר זיך איבערזאָגן דאָס אַמעריקאַנישע ווערטל,
וואָס איך האָב שוין געהערט אויפ'ן שיף, ער איז שוין גאָר „אַללרייט“ . . .
ווי גיך די מומע האָט אַוועקגעשטעלט אויפ'ן טיש אַ גרויסן טעלער מיט
מצה-פאַרפּל, וואו עס האָבן זיך געטונקען ווי טויכערס, ירריי גרויסע קנייד-
לעך, האָב איך שוין אַ שאַץ געטאָן דעם פעטער, אַז ער איז טאַקע ניט
קיין מיליאָנער, אָבער ער מוז ווערט זיין אַ פאַר צענדליג טויזנטער —
אין דעם בין איך שוין געווען זיכער . . .

און ווען איך האָב דערזען, ווי גלייך נאָך דעם טעלער זופ, טראַגט
מיר די מומע צו אַ גאַנץ פּערטל עוף, אַ שטיקעלע קישקע מיט פּיר כּרעמז-
לעך אָפּגעברוינט אין גאַנדזן-שמאַץ, דערצו אויף אַ קליין טעלערל אַ
זיסע בולבע מיט מערן-צימעס, האָב איך שוין ווידער צו זיך אַ זאָג געטאָן:
אויב דער פעטער וואוינט דאָ אויף דער גאַס, איז דאָס געוויס דערפאַר,
וואָס דאָס מוז זיין מסתּמא זיין אייגן הויז . . . איך האָב זיך דערביי שטיל
אין האַרצן געוואונטשן: הלוואי בין איך שוין אין זיין שטאַנד . . .

צום סוף, ווען מ'האָט צו דער טיי אינגעלאָדן צום טיש די פּאַמיליע,
די פּאַנדילייט און שכנים, מ'האָט אַרויפגעשטעלט אויפ'ן טיש אַ טאַץ מיט
ניס און פּסח'דיגן טאַרט, ווידער צוגעבראַכט נאָך אייער-מצה לרוב, בין
איך, דער „גרינער“, געבליבן זיצן אַ רויטער, אַ פאַרשעמטער . . . ווי
מ'האָט דאָס מיר אָפּגענאַרט און פרובירט מאַכן צו קליינגעלט די עשירות
פון מיין פעטער . . .

איך האָב ביי זיך אין געדאַנק אָפּגעמאַכט, אַז ווי גיך די געסט וועלן
זיך צעגיין, וועל איך פרובירן אויסגעפינען דורך די קאָזינס, וואָס אַזוינס
טוט דער פעטער, פון וואָס איז ער דאָס רייך געוואָרן? . . . דערביי האָב
איך געטראַכט, פּילייכט זאל איך זיך אויך נעמען צו דעם זעלבליקן פּאַך,
וואָס דער פעטער . . .

גאָר גיך האָב איך זיך דערוואוסט, אַז דער פעטער איז פּראַסט פּשוט אַ
פּרעסער ביים שניידער-פּאַך, און אַדאַנק דעם, וואָס אַלע קינדער ברענגען
אַריין צו עטלעכע דאלער, איז ווען ס'קומט אַזאַ יום-טוב ווי פּסח, איבער-
הויפט, ווען מ'ריכט זיך נאָך אויף געסט, קנייפט מען די באַקן, די פּאַרב
זאַל שטיין . . .

פּאַרנאַכט האָט מען מיך צוגעפירט באַזוכן אַ לאַנדסמאַן. די הויז איז

געווען זייער אַ שיינע און אַ רייכע. דאָס מאָל, אַנשטאָט גיין אויף די הויכע טרעפּ, זיינען מיר גאָר געגאַנגען אַראָפּ. דער לאַנדסמאַן האָט מיט דער פאַמיליע געוואוינט אין קעלער, אין דריי צימערן באַלויכטן מיט גאַז, וואו מ'האַט אונז גאָר פּיין אויפגענומען מיט פאַרשיידענע נאַשערייען ביי אַ געדעקטן טיש.

אויפ'ן וועג, גייענדיג האָב איך געהערט, ווי די פאַמיליע האָט גע'רעדט וועגן לאַנדסמאַן, אַז ער איז אַ "דזשעניטאַר", נאָר די הויפט-זאַך לעבט ער פון "טשאַרטיי". געוואונטשן האָבן זיי, הלוואי אַזאַ לעבן אויף די ראַקעפעלערס . . .

דאָ איז מיר שוין איינגעפאַלן אַ נייער געדאַנק: פּילייכט זיך גאָר נע'מען צו דער אַרבעט וואָס מיין לאַנדסמאַן טוט . . . אויף אַ באַזוך ביי אַ צווייטן פעטער, אין אַוונט נאָך דער וועטשערע, האָט מען שוין גענומען רעדן תּכּלית פאַר דעם "גרינעם", צו וואָס פאַר אַן אַרבעט איך זאָל זיך נעמען צו קאַנען מאַכן אַ לעבן . . .

ווי אַ גרינער האָב איך גענומען דערקלערן, אַז די שניידעריי איז מיר גיט זייער צום האַרצן, מ'מאַכט גיט גענוג געלט און איך וועל גיט האָבן מיט וואָס אַראָפּצוברענגען דער מאַמען מיט די קינדער, און דאָן, מיט וואָס זיי אויפצוהאַלטן. איך האָב געהערט, זאָג איך זיי, אַז אַ קאטער מאַכט מער געלט, אָדער פּידייכט קאָן איך זיך דערשראָגן צו מיין לאַנדסמאַנ'ס פאַך?

דאָ האָט די פאַמיליע זיך האַרציג צעלאַכט און אַ דריטער פעטער האָט מיר גענומען דערקלערן: דו ווייסט, וואָס דער לאַנדסמאַן טוט? ער איז אַ "דזשעניטאַר", דאָס הייסט אַ דוואַרניק, ערשט צו דעם קריגט ער נאָך "טשאַרטיי", דאָס הייסט בעטל-ברויט, פּסח קריגט ער מעות-חטים, וואָס אַ זאטער וואַרפט צו אַ הונגעריגן און גיט אַזע מאָל . . .

אַטאַ-דאָס איז דאָס "גאַלדענע לאַנד", האָט מיר דער פעטער געגעבן די ערשטע לעקציע . . . אַ גאַנץ יאָר קאָן מען שטאַרבן פון הונגערי, לעבן אויף דער גאַס, קלייבן שפּייז פון מיסט-פעסל, נאָר אַז ס'קומט יום-טובּ, ספעציעל פּסח, גיט מען דעם קבצן אויך אַפּלעקן אַ ביינדל, ער זאָל גיט קוקן דעם רייכן אין מויל אַריין . . .

דערפאַר, האָט מיר דער פעטער אַנגעוויזן, איז די וואָך אונזער לאַנדס-מאַן אַ זאטער. מ'האַט מורא, ער זאָל חלילה גיט עסן קיין חמץ, האָט מען אים אַריינגעשיקט אויף דער פּסח'דיגער וואָך; פּלייש, פּיש, אייער, מצה און אפילו וויין מיט גיס.

איך בין געבליבן זיצן פאַרטראַכט, די "טויזנטער" פון מיין פעטער,

די „רייכקייט“ פון מיין לאַנדסמאַן, זיינען צערונגען געוואָרן . . . פון דעם געשמאַקן טעם פון דעם פסח/דיגן מאַלצייט ביים פעטער, פון דער אויפֿ-
נאַמע ביי דעם לאַנדסמאַן, איז מיר פאַרבליבן אַ נאַך־טעם . . . דאָס גאַלד
פון דעם „גאַלדענעם לאַנד“ האָט געקראָגן אינגאַנצן אַן אַנדער קאָליר אין
מיינע אויגן . . .

איך באַקאָן זיך מיט אַ סוועט־שאַפּ

אין די חוץ־המועד טעג האָט מיר דער פעטער זלמן, אַוועקגעפירט
אין אָפּים פון די „יונאַטעד גאַרמענט וואַירקערס“ און מיר געמאַכט פאַר
אַ מיטגליד פון דער שניידער יוניאָן, וואו ער אַליין איז געווען אַ גוטער
יוניאַנמאַן.

גייענדיק צוריק האָט ער מיר אַריינגעפירט אין עסטער פאַרק, דער
פלאַץ איז געווען באַקאַנט צווישן די שניידער מיט'ן צונאַמען דער „חזיר־
מאַרק“. דאָ פלעגן קומען די אַרבעטער צו פאַרדינגען זיערע הענט . . .
אויף דעם מאַרק פלעגן זיך צענויפקומען הונדערטער שניידער, ספעציעל
די גרינע, און וואַרטן אויף די באַסעס, קאַנטראַקטאָריס, סאַב־קאַנטראַקט
טאָרס, פאַרלייט און אויף אַגענטן, וואָס פלעגן זוכן אַרבעטער, אָפט אפילו
„סקעבס“. (פון דעם נעמט זיך דער צונאַמען „חזיר־מאַרק“, ווייז די באַ-
לעבאַטים פלעגן קומען אין פאַרק זיך ריען און זוכן ביליגע „הענט“).

דאָ, ווייזט מיר דער פעטער, וועסטו צוגיין, אַז מיר'ן לעבן, שבת, ווייז
שבת איז דאָ דער בעסטער טאַג צו קריגן אַרבעט.

שבת פרי, בין איך שוין מיט איינעם פון די קאַזינ'ס צוגעגאַנגען
אין „חזיר־מאַרק“. באַלד האָט זיך צו מיר געווענדט אַ מאַן: „העי, גרי-
נער, קאַנסט זיין אַ „בייסטן־פולער“? „יאַ“, זאָג איך, „און אַ וואַטשמאַן“
קאַנסטו אויך זיין?“ „פאַרוואָס ניט“, זאָג איך מיט זיכערקייט, ניט וויסנ-
דיג אפילו וואָס די ביידע אַרבעטן זיינען . . .

ער האָט מיר געגעבן דעם אַדרעס אויף פייק סטריט, און גענומען
ביי מיר דאָס שערף, וואָס איך האָב שוין געהאַט מיט זיך, אַ פאַרוזיכערונג,
אַז איך וועל קומען זונטאַג צו דער אַרבעט.

זונטאַג פרי בין איך געווען אין שאַפּ פון פרידזעל: אַ קליינע, פינצ-
טערע שאַפּקע אויפ'ן פערטן עטאַזש, מיט עטלעכע מאַשינקעס, וואו די
ביסל אַרבעטער האָבן זיך אַרומגעדרייט, ווי זיי וואַרטן פלאַצירט צו אַנט-
רויפן פון אַ משוגעים־הויז . . .

מיסטער פרידזעל, אַ נערוועז מענטש, וועמען ס'איז געווען שווער

ארויסצווען אין דער געדיכט־באוואַקסענער באַרד, וואָס האָט אויסגעקוקט ווי אַ ראָם אַרום דעם פנים, איז ער צו מיר צוגעקומען און געפרעגט, וואָס וויל איך?

נאָכדעם, ווי איך האָב אים דערקלערט, ווער איך בין, האָט ער מיר צוגעפירט צו אַ טיש און געהייסן דעם פאַרמאַן מיר צואווייזן וואָס צו טאָן, ווי אזוי ארויסצוציען די פאַסטריגעס.

דערנאָך גיט ער מיר אַ פרעג: „און וואָס האָט ער דיר געזאָגט, אַז דו וועסט אויך דאַרפן זיין אַ וואַטשמאַן“ ביז דער אַטעטער וועט געזונט ווערן?

„יאַ“, זאָג איך, „איך ווייס“.

„טאָ, געדענק“, האָט מיסטער פרידזעל באַטאָנט, „זאָלט האַלטן פאַר־מאַכט גוט די טיר, און אין דער פרי מאַכן דעם אויוון און אונטערצינדן די אייזנס.“

ווען ער איז אַוועק פון מיר, האָב איך זיך גענומען דרייען דעם קאַפּ, וואָס קאָן דאָס מיינען „וואַטשמאַן“?

דורכ'ן טאָג האָב איך פרובירט זיך דערשלאָגן צו וויסן, וואָס פאַר אַן אַרבעט דאָס איז. האָט מיר אַ שניידער געזאָגט: דו וועסט דאַרפן נעכטיגן אין שאַפּ, אַכטונג געבן, אַז גנבים זאָלן ניט אַריינקומען, אַמאָל דעם שאַפּ אויסקערן, אויך מאַכן וואַרעם, אַרויפטראַגן ביר, אַראַפּשלעפן די זעק מיט די שמאַטעס און העלפן שרעפן די פעק אַרבעט צום עלעוועיטאר. איך האָב אַנגענומען, אַז דער אַרבעטער זאָכט דאָס אָפּ פון מיר, דעם גרינעם אינגל. געטראַכט האָב איך, ווען עס וועט קומען, אַז איך זאָל טאָן די אַרבעט פון אַ „וואַטשמאַן“, וועט שוין עמיצער מיר ווייזן, פונקט ווי דער פאַרמאַן האָט מיר געוויזן ווי צו זיין אַ „בייסטן־פּוילער“.

אין אַוונט זיינען אַלע צעביסלעך זיך צעקראַכן פון שאַפּ. דער באַס, מיסטער פרידזעל, איז פון בייטאָג אַז ניט געווען אין שאַפּ, דער פאַר־מאַן האָט מיר אַ זאָג געטאָן פון דער ווייטן: „זאָלט גוט פאַרמאַכן די לאַדן“ און איז פאַרשוואַנדן אַז אַ „גוטע נאַכט“ אפילו.

ווען די פאַר פּרעסער, וואָס האָבן געאַרבעט זייער שפעט, האָבן פאַר־ענדיגט די אַרבעט, זיינען זיי אַנטלאָפן ווי פון אַ פייער. איך בין געבליבן שטיין אַליין אין דעם פאַר'חוש'טן שאַפּ, צעשראַקן און ניט וויסנדיג וואָס צו טאָן. . . . בין איך צוגעגאַנגען צו דער טיר און געוואַלט נאַכרויפן די פּרעסער פּרעגן, וואָס מיינט זיין אַ „וואַטשמאַן“, איך האָב אָבער בלויז געטראָפן אין קאָרדאַר אַ מצרים־פינצטערניש. . . . אַ שרעק איז מיר באַ־פאַלן, איך האָב באַשלאָסן אַוועקצולויפן, האָב איך איבערגעלאָזן דעם שאַפּ

מיט די ברענענדיגע גאזן, מיט די אפענע פענצטער און טירן און בין אַרונטערגעלאָפֿן אין גאַס . . .

ווען איך בין אָן אַן אַטעם געקומען אַהיים צום פעטער און געפרעגט, וואָס פֿאַר אַן אַרבעט איז זיין אַ „וואַטשמאַן“, האָב איך שוין באַגריפֿן, וואָס איך האָב דאָ אָפּגעטאַן, אַזוי אַז איך האָב זיך שוין געשעמט אפילו צו דערציילן דעם פעטער ווי אַזוי איך בין אַרונטערגעלאָפֿן פּונם שאַפּ און אַלץ געלאָזן אויף הפּקר . . .

אין דער פּרי, ווען איך בין געקומען צו לויפֿן אין שאַפּ, זען וואָס איך קאָן טאָן צו פֿאַרדעקן מיין שטיקל אַרבעט, האָב איך שוין געטראָפֿן ביים טיר אַ פֿאַר אַרבעטער, וועלכע זיינען ווי אַלע טאַג גאַר פּרי געקומען צו דער אַרבעט אין שאַפּ, נאָר אַ פּאַליצימאַן, וועלכער איז געשטאַנען ביים טיר, האָט זיי ניט געוואָלט אַריינלאָזן, געוואָרט האָט ער פֿאַר'ן באַלעבאַס מיט אַ באַריכט, אַזוי ווי ס'איז געווען לייכטיג אַ גאַנצע נאַכט אין שאַפּ, האָט עמיצער אָפּגערופֿן דער פּאַליצי און געלאָזט וויסן, אַז דאָרט מוזן זיין גנבים, און געטראָפֿן האָבן זיי טאַקע אַן אָפּענע טיר, שטייט ער און היט ביז דער באַלעבאַס וועט קומען.

ווען דער באַלעבאַס, פּרידזעל, איז געקומען און דערהערט, וואָס דאָ טוט זיך אַרום זיין שאַפּ, האָט ער אויף מיר געוואָרפֿן אַ קוק מיט אַ פֿאַר אויגן פֿון דעם אַרומבאַוואַקסענעם פּנים מיט באַרד — ווי אַ גזלן, וואָלט זיך ווייזן, מיט אַ גלאַנציגן מעסער, צווישן געדיכטע צווייגן אין אַ וואַד... איך בין אַרונטערגעפּלויגן פֿון די טרעפּ פֿון שאַפּ מיט אַזאַ אימפעט, אַז מיר דאַכט זיך איך פֿלי נאָך אויך איצט . . .

ווען איך בין געקומען פֿאַר וועטשערע צום פעטער אַהיים, האָט ער מיר די ערשטע זאַך געפרעגט:

— נו, זויפּיל דענקסטו צו קריגן אַ וואַד? . . .

קאַפיטל 2

משה דער לאַנגער און זיין ברייטע אידענע

נאָך דעם ווי איך האָב אויסגעפרובירט אַ ריי אַרבעטן אין פֿאַרשידענע שעפּער, האָט מיר אַ לֵאַנדסמאַן אַרויפּגענומען אין שאַפּ פֿון משה דעם לֵאַנגן. דער שאַפּ איז אייגנטלעך געווען מער ווי אַ שאַפּ. ס'איז געווען אַ קאַמבינאציע פֿון אַ שניידער-שאַפּ, אַ רעסטאָראַן, אַ סקויל פֿאַר לערנערס, אַ פּרינצן און — אַ משוגעים-הויז . . .

דער שאַפּ האָט זיך געפונען אויף מענדזשין סטריט, אויף אַ דריטן פּלאַך. דאָס איז געווען אַ סוועט-שאַפּ ווי די מערסטע שניידער-שעפּער אין יענער צייט.

משה דער לאַנגער איז געווען אַן אונגאַרישער איד מיט אַ ברוינער באַרד. ווען מ'האַט אים געזען אין שאַפּ איז ער שטענדיג געשטאַנען מיט אַ כאַלאַט אויף זיך. איבער זיינע לאַנגע הענט האָבן זיך שטענדיג געזען די מאַנזשעטן פון דער העמד; אַביסל ווייטער — די קורצע אַרבל פון אַ סוועטער; נאָך אַביסל ווייטער די נאָך קירצערע אַרבל פון דעם רעקל. די אַרבל פון כאַלאַט האָבן שוין ניט דערגרייכט ווייטער פון די עלנבויגנס. אין שאַפּ, האָט מען אים נאָר געזען ווען ער פּלעגט ברענגען אַ פּושקאַרט מיט באַנדלעך געשניטענע אַרבעט. ער פּלעגט דעמאָלט אַרייַן קומען אין שאַפּ מיט אַ טומל, ווי ער וואָלט געראַטעוועט די מענטשהייט. ער פּלעגט דערביי געבן גלייך אַן אַרדער צו די עטלעכע גרינע אינגלעך, איד אַיינער צווישן זיי, מען זאָל אַרויפברענגען די באַנדלעך אויפן דריטן פּלאַך. קיין עלעוועיטאַר איז אין שאַפּ ניט געווען.

משה דעם לאַנגנ'ס ווייב, גוטקע, איז שטענדיג געווען אין שאַפּ. זי איז געווען די „פּאַרעדיי“, דער מענעדזשער, די בוכהאַלטערין און די באַלעבאַסטע. זי פּלעגט אויך צאָלן די „פּעידע“ און קריגן פּלעגט מען דאָס אַלע דינסטאַג. זי פּלעגט צאָלן אין איינציגע דאָלאַר-בילס און שרייען: „זעט נאָר וואָס פאַר אַ בערג מיט געלט איר נעמט ביי מיר אַוועק איר גרינע“... איד פּלעג ביי איר קריגן גאַנצע אַכט דאָלאַר אַ וואָך. אַ שפּראַך האָט זי גענוצט אַזעלכע, אַז אפילו אַ בורלעסק-אַקטיאָר וואָלט דערפון רויט געוואָרן.

די אַרבעטער אין שאַפּ האָבן גוטקען גערופן ציגיינערקע. פאַר-וואָס מען האָט זי אַזוי גערופן ווייס איד ניט. מעגלעך, אַז דאָס איז געווען דערפאַר, ווייל זי איז שטענדיג אַרומגעגאַנגען איבערן שאַפּ ברייט צעגאַסן, שטענדיג מיט אַ צעכאַליעטן בוזים... .

אַחוץ דעם וואָס זי האָט „געמענדזשעט“ דעם שאַפּ און האָט געקאַנט די אַרבעט לויט יענער צייט, פּלעגט זי נאָך אין שאַפּ אויך קאַכן אירע מאַלצייטן. און ניט נאָר פאַר זיך אַליין פּלעגט זי קאַכן, נאָר זי האָט אויך געהאַט עטלעכע קעסט-קינדער. זי פּלעגט קאַכן פאַר דעם וואַשמאַן פון דער געביידע, פאַר עטלעכע אונגאַרישע לאַנדסלייט, פאַר אַ פאַר לער-נערס און פאַר יעדן אַרבעטער, וואָס האָט נאָר געוואָלט האָבן אַ געקאַכטן סאַפּער אַנשטאַט צו עסן טרוקנס. ווייל נאָך סאַפּער פּלעגט מען ווידער דאַרפן אַרבעטן. דער „באַס“ משה דער לאַנגער פּלעגט דורך דער נאַכט

„צופיטן“ די ארבעט, כדי ער זאל קאנען דורכן טאג זיין אויף דער שניידער-בירושע.

מיט אַ קאַבלעפּל איבער די ביינער

אין איינעם פון די צימערן אין שאַפּ (געווען זיינען דאָרט דריי באַ-זונדערע „אַפטיילונגען“) איז געשטאַנען אַ גרויסער אויוון און שטענדיג איז ער געווען צונטער רויט. דאָרט האָט ניט נאָר די באַלעבאַסטע גע-קאַכט אירע טעפּלעך, נאָר די פּרעסער פּלעגן דאָרט אויך וואַרעמען די פּרעס-אייזנס. פון געז און עלעקטריק האָט נאָך אַזאַ סוועט-שאַפּקע ניט געוואוסט. אפילו די ניי-מאַשינען זיינען נאָך אויך געווען ווי אַן אויס-שטעלונג פון דערפּינדונגען אויף דעם געביט. ביי משה דעם לאַנגן האָט מען נאָך געטראָפּן מאַשינען מיט שאַרערס, מיט טרעטערס, בייסיקל-מאַשינען, שעטשאַרנעס און וואָס ניט... .

איך פּלעג אין דעם שאַפּ אויסשטעפּן אונטער-קאַלנערס אויף דער קענווע. פאַרשטייט זיך, אַז איך אליין האָב געדאַרפּט אויפּפּרעסן דעם נאָט פון קאַלנער.

איינמאָל, גייענדיג צום אויוון נעמען דעם גרויסן שווערן אייוון, האָב איך אַ דריי געטאַן איינעם פון די טעפּ און טעפּלעך און אַלץ וואָס איז געווען אין טאָפּ האָט זיך אויסגעגאַסן אויפּן אויוון.

די פאַרע האָט אַ שלאַג געטאַן איבערן צימער און די באַלעבאַסטע איז אַריינגעלאָפּן.

ווען זי האָט דערעזן וואָס איך האָב דאָ אָפּגעטאַן האָט זי געכאַפּט איר קאַבלעפּל און מיט דעם מיר דערלאַנגט איבער דער פּלייצע. אין דעם מאַמענט האָב איך געפּילט ווי נעמען דעם הייסן פּרעס-איייוון און דאָס אַ שטעל טאַן אויף איר אויסגעכאַליעטן בוזים. אַבער איך האָב זיך גלייך דערמאַנט, אַז אינדערהיים האָב איך אַ גרינע מאַמע מיט נאָך זיבן קינדער וואָס ווילן עסן... .

אַ זופּ פון חלב

אין אַ פּאַר שעה שפּעטער האָבן מיר דערהערט אַ געוואַדעווען אי-בערן שאַפּ. די ציגינערקע האָט זיך צעקוויטשעט און געשאַלטן מיט טויטע קללות.

אַלע זיינען אַריינגעלאָפּן אין קיך און געוואָלט וויסן: וואָס איז געשען? די באַלעבאַסטע האָט דאָן אַנגעוויזן, אַז אין אַ גרויסן טאָפּ זופּ האָט

א שאפ און א היים — ווים גראפער

עמיצער אָנגעוואָרפן שטיקלעך טשאַק, וואָס איז אַזאַ חלב, וועלכן די שניידער באַנוצן צו צייכענען אויף דער סחורה. דער חלב אין דער זופ האָט געשאַפן גרויסע „אויגן“ און האָט פאַר-שטונקען דעם גאַנצן צימער. . . . קיינער פון די אַרבעטער האָט נישט געהאַט קיין באַגריף ווער עס האָט דאָס אָפּגעטאָן.

אַזוי שנעל ווי משה דער לאַנגער איז אַריין אין שאַפ, איז ער צו-געקומען אַ דערשראָקענער און דערקלערט, אַז גוטקע האָט אים געהייסן מיך אַוועקשיקן, ווייל איך האָב דאָס איר טריף געמאַכט די טעפ און איר בערגעפירט אַ טאָפּ מיט זופ. . . . ער האָט צוגענומען מיין שטול און איך בין געבליבן שטיין פרעטשמעליעט. פאַר מיר איז יענער טאָג געווען יום-כיפור. איך בין גלייך אַוועק אַ פאַרטרויערטער אין חזיר-מאַרק אויף העסטער סטריט, וואָס איז געווען אַ פּלאַץ וואו די שניידער פּלעגן זיך טרעפן.

צוגענומען די „פּעידע“ און אַנטלאָפן מיטן וואַטשמאַן

ווען איך בין דינסטאָג, נאָך דעם ווי איך בין אַוועקגעשיקט געוואָרן, געקומען אין שאַפ אויפּמאַנען מיינע שכירות, האָב איך געטראָפּן אַלע אַרבעטער פאַרכמורעט, ווי אין אַ תּשעה-באב שטימונג. פאַרוואָס אַזוי פאַרכמורעט? די באַלעבאַסטע, גוטקע די ציגיינערקע, האָט מיט אַ טאָג פריער צו-גענומען די שכירות, וואָס מען האָט דינסטאָג געדאַרפּט אויסצאָלן צו אַלע אַרבעטער פון שאַפ און זי איז אַנטלאָפן מיטן וואַטשמאַן. משה דער לאַנגער האָט געהאַלטן אין איין ריידן און אַלעמאָל האָט ער זיך געוואונדערט און געשטעלט בלוז איין פּראַגע: „ווי אַזוי האָט עס זיין לאַנדסמאַן, דער וואַטשמאַן, געקאַנט אַוועקגיין און לאָזן דעם גרויסן אויוון אינגאַנצן אויף הפּקר? עס האָט דאָך גע-קאַנט ווערן דער גרעסטער פייער“ . . .

דערקענט דעם שאַדן

מיט 26 יאָר שפּעטער, אין 1936, בין איך אַרויף אַרבעטן אין אַ דרעס-שאַפ, אין לאַס-אַנדזשעלעס. די באַלעבאַסטע פון שאַפ, אַן עלטערע פּרוי, וואָס האָט אַליין אויך געאַרבעט צוזאַמען מיט אַ הויכן אָפּערעיטאָר, זיינען געוועסן לעבן מיר.

קוקנדיג אויף זיי האָב איך אָפּט געטראַכט, אַז עפעס זיינען זיי מיר
ביידע באַקאַנט.

איינמאַל, מיטאַג־צייט, ווען איך בין אַרויפגעקומען איינס אַזייגער
אין שאַפּ, זיינען די באַלעבאַסטע מיט דעם אָפּערעיטאָר געזעסן לעבן מיר
און געגעסן זייער מאַלצייט.

די באַלעבאַסטע האָט דערביי דאַן באַמערקט, אַז שוין אַריבער 40
יאָר, ווי זי איז אין אַמעריקע און אַז ווען זי אַרבעט האָט זי נאָך קיינמאַל
ניט געגעסן קיין דינער ערגעץ אַנדערש, ווי נאָר אין שאַפּ.

נאָכדעם האָט זי זיך גענומען דערציילן אַ מעשה ווי אַזוי חברה האָבן
אַמאַל, ווען זי האָט געהאַט אַ שאַפּ פון מענער־קליידער אין ניו־יאָרק,
אַריינגעוואָרפן חלב אין איר זופ און טריף געמאַכט אַלע טעפּ אין הויז . . .

ווען איך האָב דאָס דערהערט, האָב איך זיך שטאַרק צעלאַכט. אַט
דעמאָלט האָט זי זיך שוין אויך דערוואוסט, אַז איך בין דאָס אין יענער
צייט געווען דער קרבן, געקראָגן מיט איר קאַכלעפּל איבער די ביינער,
און נאָך אומשולדיגעהייט אויך געקראָגן אַרויסגעוואָרפן פונם שאַפּ.

איך האָב דערביי אויך דערמאַנט, אַז זי איז מיר נאָך שולדיג מיינע
אַכט דאָלאַר „פּעי“, וואָס זי האָט פאַרנומען בשעת זי איז אַנטלאָפן מיטן
וואַטשמאַן.

אַביסל שפעטער האָב איך אויסגעפונען, אַז דער באַקאַנטער לאַנגער
אָפּערעיטאָר איז דאָס טאַקע איר מאַן. איידער זי איז אַוועק מיטן וואַטש־
מאַן, האָט זי זייער ניט לייב געהאַט איר מאַנ'ס ברוינע באַרד. אָבער נאָך
דעם ווי ער האָט די באַרד אָפּגעשאַרן, איז צוריק גאַנץ געוואָרן דער
שידוך און משה דער לאַנגער איז צוריק געוואָרן דער מאַן פון גוטקע
דער ציגיינערקע. נאָר אַנשטאַט צו האַלטן אַ סוועט־שאַפּ פון מענער־
קליידער אין ניו־יאָרק, עקספּלואַטירן זיי איצט דרעסמאַכער אין לאַס־
אַנדזשעלעס.

קאפיטל 3

בענדזשאמין כאליטריע

שנעל לויפן די רעדער,
ווייל קלאפן מאשינען,
אין שאפ איז שמוציק און הייס,
דער קאפ ווערט פארטומלט,
אין די אויגן ווערט פינצטער,
פינצטער פון טרערן און שווייס.
(דוד עדעלשטאט)

צווישן די הונדערטער סוועט־שעפער, וועלכע זיינען געוואקסן ווי די מאַסקיטאָס אין די זומפן, האָט זיך געפונען אויף קענאַן סטריט אַ קליידער־שאַפּ, וואָס האָט באַלאַנגט צו אַ באַס, וועלכן מען האָט גערופן „בענדזשאַמין כאַליטריע“.

דער גאַנצער באַס בענדזשאַמין האָט געוואויגן אפשר הונדערט פונט, אָבער פון זיין פּיסק האָט מען געקאָנט מאַכן אַ וואַקואַל . . . גערופן האָט מען אים כאַליטריע דערפאַר, ווייל זיין מויל האָט זיך ניט פאַרמאַכט. פאַר אַלץ פּלעגט ער שילטן, פאַר גוטס און פאַר שלעכטס. און אויב ער האָט מורא געהאַט צו שילטן דעם דעזיינער, וואָס פּלעגט אַרױפקומען אין שאַפּ, האָט ער געשאַדטן זיך אַזײַן. און מיר פּלעגן הערן איבערן שאַפּ ווי ער שרייט, „ברענען זאָל איך ווי דער ציגאַר, אויב סױועט ניט זײַן ווי איר ווילט“, האָבן מיר שוין געוואוסט, אַז דער דעזיינער גע־פּינט זיך אין שאַפּ.

אַ גאַנצן טאָג האָט ער אָבער געשאַלטן די אַרבעטער. איז דער אַרבל געשטאַנען ניט ריכטיג, האָט ער געשאַלטן דעם אָפּערעיטאָר : זאָל דיר דרייען די קישקעס ווי דער אַרבל דרייט זיך. האָט איינער געבעטן אַ נאָדל, האָט ער געגעבן די נאָדל און צוגעזייגט אַ קללה : נאָ דיר אַ נאָדל און ווער געשטאַכן. זומער פּלעגט ער שרייען : עפּן אַ פענצטער, זאָל דיר זיך עפענען אַ מכה. ווינטער פּלעגט ער שרייען : פאַרמאַך די פענצטער, אַן אייז־בעג דיר אויפֿן קאַפּ.

ווי אַ שרעטעלע פּלעגט ער אַרומלויפן פון מאַשין צום טיש, און פון טיש צו די פּרעסערס, פּלעגט אַ כאַפּ טאָן די אַרבעט און געוואַרפן אַ קללה גלאַט אין דער וועדט אַרײַן : פאַרטיג ? זאָלט איר פאַרטיג ווערן.

גאנץ אָפּט פּלעגט ער זיך אַרײַנכאַפּן אין וואַש־צימער, און אויב ער האָט געטראָפּן עמיצן רויכערן, האָט ער אים פּשוט אָפּגעגאַסן מיט אַן עמער וואַסער. אַזײַן האָט ער גערויכערט אַ ציגאַר און צום אַרבעטער האָט ער געשריען: „דו וועסט מיר דעם שאַפּ ניט פאַרברענען, אַ פּײַער דיר אין די קישקעס.“

דער אומגליק פון הערשל טשעכאַטניק

מער ווי פון וועמען ניט איז, האָט ער זיך איזדעקעוועט איבער דעם קראַנקן הערשל טשעכאַטניק. אין יענער צײַט איז קײן נײַעס ניט געווען, אַז אַרבעטער זאָלן זיצן אין שאַפּ מיט טובערקולאָזע לונגען און זיך שטיקן פון הוסט. הערשל פּלעגט זײן קרענק פּרובירן אויסבאַהאַלטן, פאַרשטיקן אין זיך זײן קרײַענדיגן הוסט . . . ווען ער פּלעגט זיך פאַרהוסטן פּלעגט זײן פנים ווערן רויט. האָט ער פּרובירט אײַנגראַבן זײן פנים אין די בערג קליידער אַרום אים און ער פּלעגט זיך נאָך מער פאַרהוסטן . . . בענדזשאַמין כאַליריע פּלעגט אָבער מיט זײַנע אַנעשפּיצטע אויערן דערהערן און גלייך צושיקן פון דערווייטנס אַ קלאַ: אַ שטיקעניש אויף דיר, הוסט זיך אויס און לאָז ניט קרעכצן דײַן מאַשין, פּגר מײַנער. איין טאַג האָט דער עקזאַמענער געפונען בלוט־פּלעקן אויף אַ העלן ראַק . . .

דער שאַפּ איז אַוועק כאַדזאַראַם. די כאַליריע האָט אַלעמען געשאַלטן און מער פון אַלעמען הערשל'ען. הערשל איז געוואָרן בלאַס־טויט, דערשראַקן. זײַנע הענט האָבן גע־ציטערט. וואָס מער די אַרבעטער האָבן צעשראַקענע געקוקט אויף הערשל'־לען האָט בענדזשאַמין אַדץ העכער געשריגן און געשאַלטן. ער האָט זיך אַרויסגעלאָזט איבער'ן שאַפּ ווי אַ טיגער פון אַ צעעפנטער שטייג, צוגע־לאַפּן צו הערשל'ען און גענומען שעלטן און שרייען: איך וועל דיר אַרונט־טעררעכענען צוועדף דאַלאַר, דו הערסט טשעכאַטניק. קאַנסט שפּײַען מיט בלוט, אָבער ניט אויף מײַנע רעק. די אַרבעטער זײַנען געבליבן זיצן דערשראַקענע, באַלײדיגטע, ניט גע־וואוסט וואָס צו טאָן.

שטילערהײַט האָב איך אַ זאָג געטאָן צום „העד“־אָפּערעיטאָר, מען זאָל מאַכן אַ ראַפּל, גוטצומאַכן דעם שאַדן, און אויף אזאָ אופּן ראַטעווען הערשל'ען פון דער שווערער לאַגע. דער אָפּערעיטאָר האָט דאָס גלייך געמאַכט צום פאַרשלאַג און די

ארבעטער האבן דאָס אָנגענומען. אַ קאָמיטע פון דריי איז נאָכדעם צוגע-
גאַנגען צו בענדזשאַמינ'ען די כאַליעריע, כדי צו קריגן אויך זיין צושטימונג.
ער האָט צוגעשטימט, נאָר מיט איין באַדינג, אַז אָנשטאָט צוועלף
דאָלאַר, זאָל מען צונויפּמאַכן אַכצן דאָלאַר. ער האָט זיך דערמאַנט, אַז
אַנומעל'טן האָט עמיצער אין שאַפּ צוגענומען אַ שטיקל לאַינינג, ווייז ער
איצט דערפאַר אויך באַצאָלט, אויב ניט וועט ער אַרויסוואַרפּן דעם טשע-
כאַטניק אויף צוויי שפענדלעך.

די אַרבעטער האָבן געקויפט ראַפּלס, ווער איינעם און ווער צוויי, מען
האָט געפּלעט דעם פאַרבלוטיגטן סוט און אַזוי געראַטעוועט דעם דזשאַב
פאַר הערש'ען.

הערשל איז שוין אָבער מער ניט אַריינגעקומען צו דער אַרבעט. אַ
שטיק צייט איז ער געלעגן קראַנק אינדערהיים, שפעטער האָט אים אַ
טשאַריטי אַרגאַניזאַציע אַוועקגעשיקט ערגעץ זיך צו דערהאַלן.

דער זעלבער הערשל, נאָר מיט אַן אַנדער פנים

אין 1927, ווען איך בין געווען אויף אַ טור, האָב איך זיך אָפּגעשטעלט
אין דענווער, קאלאראַדאָ, צו באַזוכן אין דאָרטיגן סאַניטאַריום אַ נאָענטן
פאַריער-אַרבעטער.

שפּאַצירנדיג איבער די צימערן צו טרעפּן דעם באַקאַנטן, האָט מיך
אַ „רעבעדיגער מת“ אָפּגעשטעלט ביי זיין בעט און מיר געפרעגט צי בין
איך דאָס ניט דער זעלביגער, וואָס האָט מיט אים צוזאַמען געאַרבעט ביי
בענדזשאַמינ'ען כאַליעריע?

איך האָב אים ניט דערקענט. צופיל מת איז געלעגן אויף זיין פנים...
זוי גיך מיר האָבן גענומען רעדן אַ פאַר ווערטער וועגן דער אַמאָליגער
צייט און וועגן דערמאַנטן שאַפּ, האָט ער גענומען אויפלעבן און זיך נאָכ-
פרעגן אויף אַלץ אין ניו יאָרק.

איינע פון זיינע פּראַגן איז געווען, צי בענדזשאַמינ'ען כאַליעריע, לעבט
נאָך און צי איז ער נאָך אין זעלבן טרעיד. ווען איך האָב אים געענטפּערט,
אַז אַ גוטע כאַליעריע זאָל אים וויסן, האָט זיך באַוויזן אַ דין שמייכעלע
אויף זיינע טרוקענע לייפּן.

ווען איך בין אַרויס פון סאַניטאַריום האָט פאַר מיינע אויגן געבלענ-
דעט דער בלוט-פלעק אויף דעם ראַק אין שאַפּ און דער שאַנד-פּלעק פון
די סוועט-שעפּער אויף דער מענטשלעכער געזעלשאַפּט.

קאפיטל 4

שווינדלען אויפ'ן „חזיר-מאָרק“

די סוועט-שאַפּ האָט געהאַט איר איינפלוס ניט נאָר אינעווייניג אין שאַפּ, נאָר אויך אין גאַס און אין מאַרקעט. אומעטום האָט מען די „גרינע“ עקספּלואַטירט שוידערלעך.

אויפ'ן „חזיר-מאָרק“, וואָס איז מיט אַ האַלב יאָרהונדערט צוריק געווען דער נאָמען פון דער ניו-יאָרקער שניידער-בירושע, פלעגן זיך שטענדיג געפינען הונדערטער אַרבעטער, די גרעסטע צאָל פון זיי גרינע אימיגראַנטן.

פלעגן זיך צווישן די שניידער אויפ'ן מאַרק אויך אַרומדרייען פאַר-שידענע שווינדלעך און גנבים, וועלכע האָבן געזוכט צו באַשווינדלען די גרינע און אַרויסנאַרן זייערע אַרעמע פאַר גראַשן.

אַ צאָל פון זיי האָבן אונטערגעהאַנדלט מיט שניידער-געצייג, פאַר-קויפט שערן, מאַשין-פיסלעך, געדושעס, מאַסן, נאָדלען, שרויפן-ציערס. געווען צווישן זיי אַזעלכע, וואָס פלעגן אויך אויסבייטן טשעקס, געבן געלט אויף פּראַצענט, פאַרקויפן שיפּס-קאַרטן אויף אַפּצאָלן.

איין טאָג איז דאָרט געוואָרן אַ גרויסע נאַכפּראַגע אויף אַרבעטער. אַן אַמעריקאַנער יונגעראַן, וואָס האָט זיך אָנגעגעבן פאַר אַ פאַרמאַן פון אַ שאַפּ, איז אַרויף אויפ'ן „חזיר-מאָרק“ און דערקלערט, אַז ער דאַרף אַ סך אַרבעטער. יעדן אַרבעטער האָט ער אָנגעגעבן אַן אַנדער נאָמען פון אַ שאַפּ מיט אַן אַדרעס, אים געהייסן גיין אַהין צו דער אַרבעט, און דער-ווייז האָט ער פון דעם אַרבעטער גענומען אַ דעפּאָזיט. דער דעפּאָזיט איז באַשטאַנען פון אַ שער, אַ מאַשין-פיסל, אַ געדוש אָדער טאַקע אַ פאַר דאָלער אין קעש. דער שווינדער האָט אַזוי צוגענומען ביי אַריבער פּופּציג שניידער אַ געוויסע סומע קעש געלט, זייערע שערן און אַנדערע געצייג. ער האָט אויך צוגענומען מיין שער, מיט וועלכער איך בין דעמאָלט צום ערשטן מאל אַרויס זוכן אַרבעט, צו ווערן אַן אַרויסהעלפּער ביי פּאַקעטס. דער שאַפּ, וואו דער שווינדלער האָט מיר געהייסן קומען, איז געווען פון קאַהעז, גלאַזמאַן און שרייבער, אויף העלען סטריט.

מאָנטאָג פרי, ווען איך בין אַהין געקומען, האָב איך דאָרט געטראָפן נאָך קרבנות, וועלכע ער האָט אַהין געשיקט און וואָס זיינען געבליבן אַן שערן און אַן פיסלעך . . .

שטייענדיג דאָרט און רעדנדיג וועגן שווינדל, האָט איינער פון די אַפערעיטאָרס דערציילט, אַז איינמאָל האָט ער באַצאָלט אַ פיל גרעסערן פרייז. ער האָט געקראָגן אַ דזשאַב אין אַ סוועט-שאַפ, וואו ער האָט גע- דאַרפט ברענגען אַן אייגענעם קעפל, אַ זינגער-מאַשין, דער מאַן, וואָס האָט אים געדונגען צו דער אַרבעט, האָט זיך אָנגעבאַטן אים צו העלפן טראָגן דאָס קעפל אין שאַפ אַריין. אויפ'ן וועג, גייענדיג, האָט אַ צווייטער אים אָפגעשטעלט צו פרעגן כלומר'שט אויף אַן אַדרעס. נאָר איידער ער האָט זיך אַרומגעקוקט, איז דער מאַן מיט'ן קעפל פאַרשוואונדן געוואָרן און ווי אין וואַסער אַריין.

אין אַ שאַפ פון שמוץ און שימל

אין די רייד צווישן די באַשווינדלטע האָב איך זיך לעבן שאַפ דער- וואוסט, אַז אין דעם דאָזיגן שאַפ דאַרף מען יאָ האָבן לערנער און אַרויס- העלפער צו מאַכן קעשענעס. בין איך אַרויפגעקראָכן אויפ'ן פינפטן פלאַך צו פרוואון קריגן אַ דזשאַב אַלס אַן אַרויסהעלפער.

ווען איך האָב נאָר געעפנט די טיר האָט מיך דאָרט באַלד באַגעגנט אַ נידעריג מענטשעלע, דער פאַרמאָן פונ'ם שאַפ. ער איז צוגעקומען און מיט אַ ציניש שמייקעלע אַ פרעג געטאָן:

— ביזט אַן אַרויסהעלפער ביי דער מאַשין? אַ נאָדל קאַנסטו פאַר- פעדעמען? אויב יאָ, האָט ער געזאָגט, זעץ זיך ביי דער מאַשין, ער האָט מיר דערביי אַוועקגעלייגט זיינע אַ שער אויפ'ן טיש.

דער שאַפ איז געווען פינצטער און שמוציג, די פענצטער באַדעקט מיט שטויב ווי אַן אַלטער מאַטראַץ וואָלט געשטאַנען אין אַ ראָם. די העמערס מיט וואַסער, וועלכע זיינען געשטאַנען ביים טיר, לויט די רעג- לאַציעס פון פייער-דעפאַרטמענט, האָבן גע'ע'יפוש'ט פון דעם געדיכטן שימל און שמוץ. פלייש, ביינער און שטיקער ברויט זיינען געלעגן גאַנצע בערג אַרום די מאַשינען, וואו די אַרבעטער פלעגן עסן. זייער מיטאָג און אָפּט זייער וועטשערע, וואָס אַ פרוי אַדער קינד פלעגט ברענגען אין שאַפ אַריין.

צו גיין עסן אין אַ רעסטאָראַן האָט מען אין יענע צייטן זיך ניט גע- קאַנט דערדויבן. עס איז ניט געווען אַזאַ זאַך ווי אַ מיטאָג-שעה. מען האָט געוואוסט, אַז ווען דער פעדלער קומט אַריין מיט זיין קערבל שפייז אויפ'ן אַרעם, דאַרף מען עפעס נעמען צו עסן.

אין קערבל ביים פעדלער פלעגט זיך געפינען אַ פענעץ ברויט, אַ

בוֹדֵקע, אַ ביאָליסטאָקער קוכן, בייגל. אַלץ האָט מען געקאָנט קויפן פֿאַר אַ סענט אַ שטיק. פֿאַר צוויי סענט האָט מען געקאָנט קויפן אַ שטיקל הערינג, אַ שטיקל וואַרשט, אַ פֿלעשֶׁל סאַדע. פֿאַר דריי סענט — אַ שנאַפּס, אַ טאַמעִטאַ-הערינג אָדער אַ שטיקל קאַבטשאַנקע. דערצו איז געווען אין קערבל עפֿל, באַנאַנעס און פֿלוימען. פֿאַר פינף-זעקס סענט האָט מען אָפּגעפֿטר'ט אַ מאַצייט.

די שפּייז איז געפֿעגן אויפֿ'ן קעסטל אָדער אויף דער מאַשין. מען פֿלעגט געבן אַ ביס און אַ ניי, אַ ביס און אַ ניי . . .

א "פּראָצענטניק" מיט "טשאַק"-חשבונות

דער פּעדלער, וואָס פֿלעגט אַריינקומען אין דעם דאָזיגן שאַפּ, האָט מען גערופן "זעליג דער פּראָצענטניק". פּראָצענטניק האָט מען אים גערופן נישט, חֵדִילָה, ווייל ער האָט גענומען פּראָצענט, נאָר פֿאַרקערט, פֿאַר צאָלן פּראָצענט, צו אַנדערע.

זיין זיגער האָט ער גענומען אויף אָפּצאָלן, אַ שיפּס-קאַרטע אויף אַרונטערצוברענגען זיין ווייב — אויף אָפּצאָלן. אַחוץ דעם איז געווען נאָך עפּעס:

די אַרבעטער פֿלעגן ביי אים קויפן שפּייז אויף "טשאַק". דאָס האָט געמיינט, אויף באַרג, נאָר ער פֿלעגט עס פֿאַרשרייבן מיט אַ שטיקל "טשאַק" (קרייד) אויף דער שוואַרצער וואַנט פֿון שאַפּ. דאָס איז זייער אָפט געווען אוממעגלעך אפילו איבערצולייענען. פֿלעגט זעליג זיך בעטן: צאָלט מיר מזומן און נעמט אַרונטער אַ פּראָצענט . . .

מען האָט אים אָבער קיינמאָל נישט געצאָלט קיין מזומן, ווייל עס איז נישט געווען קיין צייט אַרויסצונעמען דאָס געלט און רעכענען זיך. דערצו פֿלעגט מען קריגן שכירות איין מאָל אין צוויי וואָכן, גאַנץ אָפט מיט אַ "העד-טשעק" (אַ וועקסל וואָס מען האָט ערשט געקאָנט אויסבייטן אין אַ צייט אַרום). פֿלעגט שוין זעליג אויך מוזן בייטן דעם וועקסל און דערביי אויפמאַנען זיינע עטלעכע סענטן.

"אָפּגעווישטע" חובות

זעליג פֿלעגט אַזוי אַלע טאַג שרייבן אויף די ווענט. די גאַנצע וועלט האָט געקאָנט זען זיין פֿאַרמעגן — ווייס אויף שוואַרץ . . . נאָר איינמאָל האָט אַן אומגליק געטראָפּן: פּסח, ווען דער שאַפּ האָט ניט געאַרבעט, האָט זיך די באַלעבאַטיס פֿאַרוואָלט אויסצוקאַלכן דעם שאַפּ.

נאָך יום־טוב, ווען מיר זיינען אַריינגעקומען אין שאַפּ, איז אונז ליכט־טיג געוואָרן אין די אויגן. מיר האָבן זיך געקאַנט אַנקוקן איינע די אַנדערע. פון נאַכט איז אונז טאָג געוואָרן.

אַבער ערף אַזייגער, ווען „זעליג פּראָצענטניק“ איז אַריינגעקומען און דערזען די ווייס־געקאַלכטע ווענט, איז זיין קאַשעק מיטן שפייז פון זיינע הענט אַרויסגעפאַלן. ער אַליין האָט זיך אויסגעצויגן ווי אַ לאַקס.

ווען ער איז געקומען צו זיך האָט ער שטאַמלנדיג געוויינט: מען האָט דאָך מיר רואינירט. מיט איין שמיר האָט מען מיר אָפּגעווישט מיין גאַנץ פאַרמעגן . . .

דער עולם האָט זיך גלייך געכאַפט, וואָס דאָ האָט פאַסירט. אַפֿט־קאַלכנדיג די ווענט האָט מען פאַרשמירט אַלע חובות און סימנים פון זעדיגים בוכהאַלטעריע . . .

זעליג איז דעמאָלט ווי אַ באַנקראַטירטער געשעפטסמאַן אַרומגעגאַנגען מיט דער אָנגעוואַרפענער שפייז אין זיין קערבל און ער האָט געזוכט כאַטש וועלכע עס איז שריכטונג פאַר זיינע חובות. ער האָט געפרוּאוויט מיט יעדן באַזונדער שליכטן פאַר אַ געוויסן פּראָצענט, כדי כאַטש איינ־צומאַנען אַביסל מזומן פון דעם גרויסן אומגליק וואָס אים האָט געטראָפּן . . . אַט אַזוי האָט דאָס ביסל ליכטיגקייט פאַר אונז — אים פינצטער גע־מאַכט דאָס לעבן . . .

קאַפיטל 5

אַ שבת־דיגער וועקזייגער

עס איז געווען אין יענע טעג, ווען די ריקערט־מענטשן פון דער „יו־נאַיטעד גאַרמענט וואַיקערס יוניאָן“ האָבן אין ניו־יאָרק קאָנטראַאָירט עטלעכע כלומר־ישטע יוניאָן־שעפּער פון מענער־קליידער. די שעפּער זיי־נען געווען באַקענט אונטערן נאָמען „לעיבעל־שעפּער“. דאָס האָט גע־מיינט אַזעלכע שעפּער, וואו די יוניאָן־באַדינגונגען באַשטייען בלויז אין דעם, וואָס מען ניט דאָרט אָן אויף די גאַרמענט ריקערטס יוניאָן־לעיבעלס. אין 99 פּראָצענט פון דעם שניידער־פאַך האָט מען דעמאָלט געאַר־בעט אונטער די שוידערלעכסטע באַדינגונגען. די סוועט־שאַפקעלעך האָבן געבליט אין שימל . . . מ'האַט געאַרבעט פון שטיק, פון ציל. מען האָט גענוצט היים־אַרבעט, קאָנטראַקטינג, סאַב־קאָנטראַקטינג, סעקשאָן־אַרבעט.

עס האָט געאַרבעט אַ "טיים" פון אַן אַנטרייבער מיט אַרויסהעלפערס, לער-
נערס. די מאַטאָ איז געווען: "געז און פּאָדים פעלט ניט". און "ווי דער
זיגער קומט צו צוועלף פּאַנגט ער ווידער אַן פון איינס" . . .
אין יענער צייט, איז זיבן טעג אַ וואָך און צוועלף-פּערצן שעה אַ
טאָג געווען די "נאַרמאַלע" צייט צו אַרבעטן . . .

אַ גאַנצע וואָך פּלעגט דער "בודניק" (וועק-זייגער) יעדן פּאַרטאָג מיך
אויפוועקן זעקס אַזייגער צו גיין צו דער אַרבעט. שבת פּלעגט אַבער
אונזער וועק-זייגער האָבן רו. מיין פרומע מאַמע, וועלכע איז ניט לאַנג
אַנגעקומען מיט די קינדער אין לאַנד, פּלעגט אים שבת ניט לאָזן קלינגען.
אַבער אַזוי ווי זי האָט געוואוסט, אַז אויב איך וועל ניט אַרבעטן שבת
וועל איך פּאַרדירן דעם פּלאַץ, און אַזוי ווי נויט שאַפט געוויינלעך דער-
פּינדונגען, האָט דעמאָלט מיין מאַמע דערפונדן אַ שבת'דיגן "וועקער" . . .
זי פּלעגט שבת אין דער פּרי, זעקס אַזייגער, מיר אַ וואָרף טאָן אויף
מיין געלעגער אַ העמד אָדער זאָקן און דערביי אַזוי אַ זאָג טאָן דעם
"נאַדיר די העמד", אַז איך האָב שוין פּאַרשטאַנען, אַז איך דאַרף אויפ-
שטיין און גיין צו דער אַרבעט.

פּרידמאַן דער "שמאַלץ-הערינג"

איך האָב דאָן געאַרבעט ביי גרינבערג און גאַלדשטיין, אויף דזשעק-
סאָן סטריט.

אין דעם דאָזיגן שאַפּ האָט מען געאַרבעט פון ציל.
די סיסטעם פון ציל האָט געמיינט, אַז אַ גרופע אַרבעטער, אַ מין
"קאָאָפּעראַטיוו", האָבן געדאַרפט מאַכן אַלע טאָג, דאָמיר זאָגן 15 מאַנט-
לען. די גרופע האָט געאַרבעט בשותפות און זי האָט געהאַט עטלעכע
אַרויסהעלפער, דערנער, די שותפים זיינען געווען: אַן אָפּערעיטאָר, אַ
פּרעסער, אַ בעיסטער, אַ פינישער און אַ פיטער. יעדער איינער האָט
געדאַרפט טאָן זיין חלק אַרבעט פּאַר'ן גאַרמענט. ווי געוויינלעך פּלעגן
אַרבעטן אַזעלכע "סעטס" (גרופעס), וואָס האָבן זיך צוגעפּאַסט איינער
צום צווייטן אין שנעלקייט, כדי די אַרבעט זאָל ניט בלייבן שטעקן
ערגעץ אינמיטן.

ביי גרינבערג און גאַלדשטיין האָט אַבער פּאַסירט, אַז דער אָפּערעי-
טאָר פּרידמאַן, האָט נאָך יאָרן אַרבעט, מיטאַמאַל גענומען ווערן אַזוי פעט,
אַז ער פּלעגט פשוט ניט קאָנען שאַרן די מאַשין. די חברה אין שאַפּ האָט
אים דערפאַר געגעבן אַ צונאַמען — "שמאַלץ-הערינג".

די גרופע האָט ניט געקאָנט אים אַרויסוואַרפן פון „סעט“ אינמיטן סעזאָן, ווייל ער איז געווען זייער אַ גוטער אַרבל-אַרייננייער, אַ ספעץ אין פאָך. האָט מען אים ניט געוואָלט אַפּזאָגן.

אים, פּרידמאַנ'ען, האָט אָבער זייער געקרענקט, וואָס דער „סעט“ דאַרף אַלע מאָל וואַרטן אויף זיין אַרבעט. עס האָט אים ניט אַזוי גע- אַרט די לאַנגע שטונדן וואָס ער דאַרף אַרבעטן מער פון אַלעמען, ווי דאָס וואָס די אַנדערע פון „סעט“ דאַרפן אָפט זיצן און וואַרטן צוליב אים. ספעציעל דער אונטערפּרעסער פּלעגט אים דערגיין די יאָרן און אָפט שרייען: „שמאַלץ-הערינג, גיב אַ שאַקל דעם פעמפּיק!“

פּלעגט פּרידמאַן פּרובירן אַריינקומען אין שאַפּ מיט אייניגע שעה פאַר דער צייט אין דער פּרי און אַוועקגיין שפעטער פון אַלעמען אין אַונט. אין שאַפּ איז געווען אַ וועכטער, וואָס פּלעגט ביינאַכט האַלטן די טיר פאַרשלאָסן. נאָר ווען פּרידמאַן פּלעגט קומען אַרום פיר אַזיגער פאַר- טאָג, כדי אַנצוואַגן זיין טייל אַרבעט, פּלעגט ער קלאַפּן און קלינגען אין טיר און דער וועכטער פּלעגט פאַר אים עקסטראַ דאַרפן גיין עפענען די טיר און אים אַריינלאָזן.

דער וועכטער האָט אָבער גענומען פּראַטעסטירן הלמאי מען לאָזט אים קיינמאָל ניט אויסשלאָפן זיך, און ער האָט זיך פשוט אַנטזאָגט צו אויפשטיין פיר פאַרטאָג צו עפענען די טיר.

האָט פּרידמאַן געפונען פאַר זיך אַ פעטענט: די צווייטע געביידע לעבן שאַפּ איז געווען אַן אַפּאַרטמענט הויז, די זעלביגע פינף שטאָק הויך, ווי דער שאַפּ. פּלעגט ער אַלע פאַרטאָג אַרויפגיין די טרעפּ פון אַפּאַרט- מענט-הויז, צווישן אַט-דער הויז און דער שאַפּ-געביידע איז געווען אַ שמאַלער „סקאַילאָיט“. האָט ער איבער די דעכער פון ביידע הייזער אַוועק- געלייגט אַן אַלטע טיר וואָס ער האָט געפונען און פּלעגט אַזוי אַריבער- קריכן דעם „סקאַילאָיט“ און אַרויף אויף דער שאַפּ-געביידע. פון דאַרט פּלעגט ער מיט די פייער-טרעפּ אַראָפּ אַ שטאַק גידעריגער און דורכ'ן פענצטער זיך אַריינשפּאַרן אין שאַפּ אַריין אַנצוגרייטן עפעס אַרבעט פאַר זיינע מיטאַרבעטער פון דער גרופע.

אַ שוידערלעכער פּאַל

איין פּרימאַרגן, ווען די אַרבעטער פון „סעט“ זיינען אַריינגעקומען אין שאַפּ, האָבן זיי — ווי געוויינלעך — דערוואַרטעט שוין צו טרעפן פּרידמאַנ'ען ביי דער מאַשין. אָבער — פּרידמאַן איז ניט געווען.

דער אונטערפרעסער האָט דעמאָלט נאָך מער ווי שטענדיג אויסגע-
שאַטן אויף פרידמאַנ'ען אַ באַרג מיט קלדוּת: „איך וועל דעם, שמאַליך-
הערינג' היינט צערייסן און באַגיסן מיט „עסיג“, האָט ער זיך גע'חכמה'ט
און געשריען.

עס איז אזוי אַוועק אַ שעה און צוויי און פרידמאַן איז ניט געקומען.
האָט שוין דער באַלעבאָס גרינבערג מורא געקראָגן, אַז די אַרבעטער זאָלן
ניט אַוועק אין „חזיר-מאַרק“ זוכן אַ נייעם בעל-מלאכה צום „סעט“ אָדער
אַ נייע שטעלע. האָט ער אַוועקגעלייגט אַ פעקל קאַרטן אויפ'ן טיש און
געפנט אַ „געים“. דאָס, האָט ער געטראַכט, וועט אפשר זיין אַ מיטל צו
האַלטן דערווייל די אַרבעטער אין שאַפ.

ערשט אַרום צען אַזיגער האָבן זיך פון גאָס דערהערט שטאַרקע
געשרייען.

געמיינט האָט מען, אַז עס איז אַ פייער. זיינען אַלע אַרונטערגעלאָפן
אין גאָס צו זען וואָס עס איז געשען.

האָבן זיי אויסגעפונען, אַז געשען איז אַט-וואָס:
ווען אייביגע קינדער זיינען אַריין זיך שפּיזן אין יאַרד, אונטער'ן
סקאַלאַטי, האָבן זיי דערזען ליגן אויף אַלטע צעבראַכענע ברעטער אַ טויטן
מענטשן מיט אַן אויפגעריסענעם קערפער.

דער טויטער איז געווען פרידמאַן.
אַרויסגעוויזן האָט זיך, אַז ווען פרידמאַן האָט אין יענעם פאַרטאָג,
ווי אין אַנדערע פריערדיגע פרימאַרגנס זיך גענומען אַריבערצוגיין דעם
סקאַלאַטי צום שאַפ האָט די אַלטע טיר זיך איבערגעבראַכן און ער האָט
אַזוי ביים סוועט-שאַפ פאַרענדיגט זיין לעבן.

מיט צוויי טעג שפעטער איז שוין ביי דער שאַרער-מאַשין געזעסן אַ
צווייטער אַפערעיטאָר.

דער איז שוין געווען דאָר און איינגעשרומפן. אים האָט שוין דער-
פאַר דער אונטערפרעסער גערופן מיט אַ נייעם צונאַמען: „אויסגעווייקטער
הערינג“. צו אים פלעגט ער אָפט שרייען: „אויסגעווייקטער הערינג',
גיב זיך אַ גליטש אויף די שאַרער!“ . . .

די צוויי באַלעבאָטים פלעגן האַרציג קוועלן פון דעם דאָזיקן „חכמה-
דיגן“ אויסגעשריי.

קאפיטל 6

פאַרלאָרן די הויזן

אין די סוועט־שעפער פון אמאָל האָט מען קיינמאָל ניט געוואוסט ווען דער טאָג פאנגט זיך אָן און ווען ער ענדיגט זיך. מען האָט אויך ניט געוואוסט ווען עס וועט זיין אַרבעט און ווען ניט. דער באַס האָט אָבער שטענדיג געוואָלט האָבן דעם „סעט“ גרייט צו דער אַרבעט אין שאַפּ. ער פלעגט אויך מורא האָבן, טאָמער וועט אַ גוטער אָפּערעיטאָר אָדער פיגישער פון דעם „סעט“ זיך אַרויסכאַפּן אין „חזיר־מאַרק“, וואָס האָט געמיינט אין העסטער פאַרק, און זיך פאַרבינדן מיט אַ צווייטן „סעט“. דערפאַר איז די קאַרטן־שפּיל אין די שעפער געוואָרן אַזאַ איינגעפרעסענע מכה, וואָס האָלט אָן אפילו היינט צו טאָג, ווען מיר האָבן שוין שטאַרקע יוניאָנס.

אַזוי שנעל ווי איינער פלעגט ביי דער אַרבעט אַרויספאַלן פון „סעט“, דאָס הייסט, אַזוי שנעל ווי ער פלעגט זיין פאַרטיג מיט זיין טייל אַרבעט, פלעגט שוין דער באַס אָדער פאַרמאַן זען מען זאָל אלייך „פאַרפעדעמען אַ געים“ פון קאַרטן. דער באַס אָדער פאַרמאַן פלעגט אַליין נעמען „אַ האַנט“ אַנצוהאַלטן די „געים“ ביז אַ צווייטער האָט פאַרענדיגט זיין אַר־בעט און זיך אויך צוגעזעצט זאָגן „תהילים“ . . .

אין דעם שאַפּ פון גאָלדשטיין און פעדער אויף טשערי סטריט איז שטענדיג געווען „פאַרפעדעמט“ אַ געים, אַזוי אַז אפילו אַרבעטער פון אַנדערע שטאָקן פון דער געביידע פלעגן אויך אַריינקומען שפּילן. מר. פעדער פלעגט כאַפּן אַ „דייל“ און צולויפן צו זיין „אַפיס“, וואָס איז באַשטאַנען פון אַ טישל, אַ שטול און אַנגעוואַרפענע שטיקלעך פאַפּיר און וואָס האָט זיך געפונען אַרומגעצאַמט אין אַ ווינקל אונטער דעם טרעפ־אַרויפגאַנג.

אין פאַרלויף פון שפּיל פלעגט ער אַלעמאָל דערמוטיגן די פאַרלוי־רענע זיי זאָלן ניט אַרויס פון דער שפּיל. ער פלעגט די אַרבעטער אויס־באַרגן געלט, ווען זיי האָבן געדאַרפט. געהייסן האָט דאָס, אַז ער גיט זיי „אַן אַקאונט“ (געצאַלט אויף די צוקונפטיגע אַרבעט). ביי די אַרבעטער לעבן קאַרטן־טיש האָט עס געהייסן „פאַרמאַרגעדזשט דעם סעזאָן“. אַחוץ די הלוואות, וואָס קאַרטן־שפּילער פלעגן אַפט נעמען ביים באַס, פלעגט מען אויך באַרגן ביים פעדער, ביים וועכטער, און איינע ביי די

אנדערע. וואָס אָן ערגערער שאַפּ, אַלץ גרעסערע חשבונות האָבן די אַר-
בעטער געדאַרפט פירן. גאַנצע „באַנקירן“ האָבן די אַרבעטער געדאַרפט
זיין.

דאָס „מזל“ פון „משה'לע סאַלדאַט“

צווישן די אַרבעטער ביי גאַלדשטיין און פעדער איז געווען איינער
א פּינישער, וועמען מ'האַט גערופן „משה'לע סאַלדאַט“.

אַט דער „משה'לע סאַלדאַט“ איז געוואָרן אַזאַ פּיינדיגשאַפטלעכער שפּי-
לער, אַז ער פּלעגט פאַרשפּילן יעדע פּרייע מינוט און אַפט יעדן פאַרדינטן
סענט. זיין איינציג שטיק פאַרמעגן ביי זיך איז געווען זיין גרויסע
שער. האָט ער איינמאַל די שער אויך פאַרשפּילט. דער באַרעבאַס, וואָס
האַט אים שוין מער ניט געוואָלט באַרגן קיין געלט, האָט פּונדעסטוועפּן דע-
מאַלט אים ווידער געמוזט אונטערשטופן אַ פאַר דאָלער, כדי אויסצולייזן
די שער, ער זאָל האָבן מיט וואָס צו אַרבעטן.

אַזוי שנעל ווי גאַלדשטיין און פעדער פּלעגן אַריינבריינגן עטלעכע
זעק מיט אַרבעט און דער „סעט“ פּלעגט „אַריינשיסן“ צוויי וואָכן מיט
אַרבעט, פּלעגן אַדע אַרבעטער אויסקוקן די אויגן אויפן דינסטאַג, ווען
די באַרעבאַטים וועלן געבן דעם „העד־טשעק“ צו קאַנען ווידער באַרגן
אויפן ביכר אין שפּייז־קראַם. „משה'לע סאַלדאַט“ פּלעגט אויף דעם אַרויס-
קוקן מער פון אַלעמען.

איין מזל־דיגן דינסטאַג האָט משה'לע געקראָגן דעם „העד־טשעק“,
פון וועלכן דער באַרעבאַס האָט קודם־כּף אַרונטערגענומען האַרב אויפן
חוב, וואָס ער האָט אים אויסגעבאַרגט אין צייט פון אַרומגיין אָן אַרבעט.
אויף די אַנדערע עטלעכע דאָלער פון משה'לעס „העד־טשעק“ האָבן גע-
וואַרט דער פעדלער און נאָך עטלעכע אַרבעטער, וועמען „משה'לע סאַל-
דאַט“ איז שוּדדיג געווען געלט.

משה'לע האָט דעמאַלט געמאַכט אַ חשבון, אַז די וואָך וועט ער קיין
חובות ניט צאָלן. ער האָט גע'טענה'ט, אַז ער מוז געבן דירה־געלט, ער
מוז קויפּן שיד, און די הויפּט־נאָך — ער מוז זיך קויפּן אַ פאַר הויזן.
מר. פעדער האָט אָבער דעמאַלט אויך פאַרגעשלאָגן צו מאַכן אַ קאַרטן־
שפּיל און האָט נאָך פּרובירט אונטערהעצקען משה'לען: „פאַרוואָס עפעס
שיך מיט הויזן? — האָט ער צו משה'לען גע'טענה'ט, — אַז גאַט וועט
דיר העלפּן, וועסטו נאָך (ביי די קאַרטן) מאַכן אויף אַ גאַנצן אַנצוג“. . .
דער באַרעבאַס, מר. פעדער, האָט אים דאַן אויסגעביטן דעם וועקסל

און צוזאמען מיט א פאָר אַנדערע האָט מען זיך גענומען צו שפּילן אַ פּאָקער.

אַזוי איז אַוועק אַ שעה נאָך אַ שעה און פון דעם זעכצן-דאָזערדיגן וועקסל איז משה'ען ניט געבליבן קיין פעני. ער איז נאָך ביי די קאַרטן געבליבן פונדאָסניי אַ פאַרשוּדדיגטער.

פעדער האָט אים נאָך דעמאָלט דערפאַר אונטערגעקייבעצט: „איך האָב געמיינט, אַז דו וועסט געווינען אויף אַן אַנצוג, צום סוף האָסטו נאָך פאַרלאָרן די הויזן“ . . .

קלעפּ פון ווייבער

אויף מאָרגן האָט מען, ווי געוויינלעך, ביים טיש און ביי דער מאַשין גערעדט וועגן אַלע איינצלעהייטן פון דער נעכטיגער שפּיל. אַלע האָבן געלאַכט און ווידערהאַלט, ווי דער האָט אָפּגענאַרט, ווי יענער האָט „גע-רעזוט“, ווי דער האָט זיך באַנאַרישט מיט אַוועקוואַרפן די קאַרטן. „משה-לע סאָדאַט“ איז דערביי געזעסן ווי אַ פרומער איד אין שבעה נאָך דאָס ליבסטע.

ווי אַלע טאָג האָט מען דעמאָלט דורכגעשטופּט די שווערע שעה'ן אַרבעט. פאַרנאַכט האָט מר. גאַלדשטיין אָנגעזאָגט, אַז היינט וועט מען אַרבעטן ניט שפעטער ווי ביז 6, ווייל די סאַסייעטי פון זיינע לאַנדס-לייט, וואו ער און פעדער זיינען די גלאָווע מאַכערס, האָט היינט אַ בע-נעפיט אין טאַליע-טעאַטער, וואו אַ סך אַרבעטער פון שאַפּ האָבן בילעטן. מר. גאַלדשטיין איז אַוועק אַהיים זיך טרעפן מיט זיין פרוי און מר. פעדער איז געבליבן אין שאַפּ צו וואַרטן אויף זיין פרוי.

איך האָב אין דעם שאַפּ געאַרבעט אַלס פאַרער און טיקעט-נייער, דערפאַר איז מיר אויסגעקומען צו זיין כמעט דער לעצטער ביי דער אַרבעט. ווי איך שטיי אַזוי פאַרטראַכט און פאַרע זיך אַרום די טיקעטס, עפנט זיך די טיר און אַ קאַזאַק אַ אידענע קומט אַריין מיט אַ שטיק האַרץ אין האַנט און גיט אַ געשריי:

„וואו איז ער, דער רויבער?“

איך, ניט וויסנדיג וואָס דאָ טוט זיך, און אַליין טאַקע זייענדיג אין שרעק פאַר דער אידענע מיט דער פאַלענע אין האַנט, האָב איר אָנגעוויזן אויף דעם „אַפּיס“, וואו מר. פעדער איז געזעסן.

די אידענע האָט אויפגעפראַלט די טיר פון דעם אַפּיס און גענומען דערלאַנגען מיטן האַרץ און שרייען:

„ביי מיין מאַן נעמט איר צו די פּעידע' און ביי מיר מיט די קינדער

דאָס שטיקל ברויט? שטעקט אָפּ די פּאַר, טולער', וואָרום עס וועט זיין אַ צוויי מאָרגן! איך גיי מאָרגן און דערצייל אַדעס אייער ווייב!"
אינמיטן דעם געשעעג און געשריי איז אַריינגעקומען מר. פעדער'ס ווייב.

דערהערנדיג די טענות פון אַ פרוי צו איר מאָן אין אָפיס, פּרעגט זי ניט קיין פּראַגעס, און זי לויפט גלייך אַריין אין אָפיס, לאַזט אַראָפּ דעם מאָן צוויי פעטש, און צו דער פרוי פון "משה'לע דעם סאַלדאַט" האָט זי גענומען שרייען:

"דו אויסוואָרף! דו האָסט אַ שליממול אַ מאָן, דאַרפסטו קריכן צו מיינעם?"

האַט משה'לעס אידענע ווידער אַ כאַפּ געאַטן די פּאַלענע האַלץ און גענומען דערפאַנגען דער באַלעבאַסטע, דער מרס. פעדער:
"אַ בראַך דיר אין די ריפּן! אַז דו האָסט אַ מאָן אַ קאַרטאַזשניק, וואָס נעמט צו ביי אַלע אַרבעטער דאָס שטיקל ברויט פון מויל, רופסטו מיר נאָך אויסוואָרף?"
מיטאַמאַל האָבן אַדע דריי זיך גענומען רייסן, עס איז פון זיי אַלע-מען געוואָרן איין קנויט.

איך בין אַרויסגעלאָפּן אין קאַרידאָר און גענומען שרייען, איז מען אַרונטערגעלאָפּן פון די אַנדערע עטאַזשן און קוים פּאַנאַדערגעוויקלט דעם פּליישיגן קנויט. נאָר אַלע זיינען שוין געווען באַגאַסן מיט בלוט.
משה'לעס אידענע איז באַשטאַנען, אַז זי מוז קריגן דעם וועקסל, אויב ניט גייט זי ניט אַרויס פון שאַפּ. מר. פעדער האָט מיט שאַנדע און לויט דעם באַפּעל פון זיין ווייב אַפּגעגעבן דעם וועקסל, וועלכן ער האָט נעכטן ביי משה'לען אַפּגעוואונען אין קאַרטן.
ווען זי האָט געהאַלטן דעם וועקסל אין האַנט האָט זי אויסגעשריען צו פעדערן:

"ער (משה'לע, הייסט עס), וועט שוין זיינס קריגן אין דער היים" . . .

משה'לע מיט אַ בלוי אויג און פעדער מיט פּלאַסטער

אויף מאָרגן איז אַריינגעקומען משה'לע סאַלדאַט אין שאַפּ אַריין מיט אַ בלוי אויג און פול מיט סיניאַקעס אויפן האַלדז און אויפן פנים. מר. פעדער איז אַריינגעקומען שפּעטער ווי אַדע טאַג, מיט פּלאַסטערס אויפן קאַפּ און מיט עטלעכע דאַקטאַר-שטעך אויפן אויער . . .
ביידע, פעדער און משה'לע, האָבן זיך אַנגעקוקט ווי די הענער, און

מר. גאלדשטיין איז געשטאנען מיט דער דוירבי אויף אַ זייט און ניט גע-
וואוסט וואָס פאַר אַ טאָן צו נעמען אין דער דאָזיגער געשיכטע.
די אַרבעטער זיינען געזעסן אויף זייערע פּלעצער. נאָר אָנשטאַט, ווי
געוויינלעך, צו דערציילן וואָס זיי האָבן געזען און וואָס עס האָט פּאַסירט
נעכטן אין טעאַטער, האָט מען דאָס מאַל מיך געהאַלטן אין איין פּאַמפען
איך זאָל זיי דערציילן וואָס עס האָט נעכטן פּאַסירט אין שאַפּ . . .
אין די ווייטערדיגע טעג, ווען חברה האָט גענומען שפּילן אין קאָרטן
און אַ רוף טאָן מר. פּעדער'ן צו נעמען אַ "האַנט", פּלעגט ער אינסטינק-
טיוו זיך אַ כאַפּ טאָן פאַרן אויער און ענטפּערן:
"ניין, איך האָב אויף דעם קיין צייט ניט!" . . .

קאַפיטל 7

אין אַ גענוגסטער שאַפּ אויף מאלבערי סטריט

טאָני ראַפּאָעץ איז געווען אַ שיינער איטאַליענישער יונגערמאַן, אַ
באַרבער ביים פּאַך. נאָר זיין טאַטע איז געווען אַ קאַנטראַקטאָר פּון אַ
ביליגער סאָרט מענער-קליידער. זיין שאַפּ איז געווען אויף מאלבערי
סטריט.

ווען דער אַטער מר. ראַפּאָעל איז קראַנק געוואָרן איז זיין זון טאָני
אַריינגעקומען אַכטונג צו געבן אויפן שאַפּ.
טאָני האָט כמעט גאַרנישט געוואוסט פּון שניידעריי. קליינערהייט
איז ער געווען אַ פּאַסטרינע-ציער און פּלעגט קומען מיט זיין מאַמע איר
העלפּן טראָגן די פּעק-אַרבעט צו נייען אין דער היים. אַחוץ דעם איז
די מלאכה פּון שניידעריי פאַר אים געווען אינגאַנצן פּרעמד.
טאָני האָט אָבער געוואוסט ווי אַזוי אין שאַפּ זיך צו פאַרטשעפּען מיט
די מיידלעך און ווייבלעך. צווישן די מיידלעך אין שאַפּ איז געווען איינע,
בעסי, אַ פינישערין. זי איז געווען אַ שיינע מויד, מיט שוואַרצע האָר און
ברענענדיגע אויגן. איז אַזוי שנעל ווי טאָני איז אין שאַפּ געוואָרן דער
באַלעבאַס האָט ער בעסי'ן געמאַכט פאַר דער אויפּזעערין פּון שאַפּ.
בעסי האָט געוואוסט זיין "שוואַכקייט", האָט זי אַלע עלטערע אי-
טאַליענישע פּרויען אַרויסגעשטויסן פּון דער אַרבעט (קיין אידישע פי-
נישעריןס זיינען ניט געווען אין שאַפּ). די אַטע פּרויען האָבן בלויז
געקאַנט נעמען אַרבעט אַהיים. אין שאַפּ האָט בעסי אַריינגענומען געקליי-
בענע יונגע, שיינע מיידלעך.

ניט געקוקט אויף דעם, וואָס טאָני האָט ווייניג געוואוסט וועגן גע-
שעפט, האָט ער פונדעסטוועגן אין אַ קורצער צייט באַוויזן צו פאַרגרעסערן
דעם שאַפּ.

שטעך נישט נאָר פון נאָרלעך, נאָר אויך פון מעסערס

אין דעם שאַפּ האָבן געאַרבעט בלויז עטלעכע גרינע אידן. מיט די
איטאַליענער האָבן זיי געלעבט בשלום, כאָטש מען האָט זיך ניט געקאַנט
צוזאַמענרעדן. צוצוקומען צום שאַפּ, אַרויפגיין די טרעפּ, איז געווען
אַ לעבנס-געפאַר. ס'איז ניט אַוועק אַ טאָג, אַז מען זאָל זיך ניט שיסן
אַדער שטעכן אין דעם פינצטערן קאַרידאָר פון דעם שאַפּ.
אין שאַפּ האָבן די איטאַליענער אָפּן גערעדט, אַז יעדער שטאָך און
שאַס איז „פון טאָני'ס דעזאַין“ . . .

בעסי, אַלס אויפזעערין, איז געוואָרן זייער פרעך צו די אַרבעטער.
זי האָט אין שאַפּ געקאַמאָדעוועט פונקט ווי זי וואָלט געווען אַ פּריזאָן-
וועכטעריין. זי פלעגט אַלע טאָג אַריינעמען און אַרויסוואַרפֿן אַרבעטער.
אַלע פאַר וואָכן פלעגט מען איר מוזן אונטערשטופֿן פון די פאַרדינסטן
אַ דאָלאַר אַדער צוויי לאַ-יחרץ-געלט.

טאָני האָט פון איר אָנגעקוואַלן און זי האָט געוואוסט ווי אים צו גע-
פעלן . . . דערפאַר איז אָבער דערפון שוין גאַרניט געווען צופרידן איר
געליבטער דזשאַני, אַ פרעסער פון שאַפּ.

דזשאַני איז געווען אַן אַרנטלעכער האַרעפאַשניק, אַ שיינער, גע-
זונטער אַטלעט.

איין טאָג, ווען בעסי האָט באַליידיגט אַ פרעסער און ער האָט איר גע-
ענטפערט אַ וואָרט, האָט זי אים אַוועקגעשיקט פון דער אַרבעט.

אויף מאַרגן איז דזשאַני געשטאַנען ביים טיש מיט די אַנדערע פּרע-
סער און געפאַדערט, אַז דער אָפּגעזאַגטער פּרעסער זאָל צוריקקריגן זיין
שטעלע. קיין יוניאָן איז נאָך דעמאָלט ניט געווען.

איז צוגעקומען טאָני, דער באַלעבאַס, און האָט אויך אַוועקגעשיקט
דזשאַנין. פון זיינע רייד האָט מען פאַרשטאַנען, אַז ער האָט זיך אויף
דעם אויך „צונויפגערעדט“ מיט בעסי'ן . . .

די פּרעסער האָבן דאָן, אַלע ווי איינער, באַשלאָסן אויף מאַרגן ניט
צו אַרבעטן. טאָני האָט געסטראַשעט מיט שיסן און שטעכן, אָבער דזשאַני
און די אַנדערע פּרעסער האָבן זיך ניט איבערגעשראָקן.

בעסי קריינט אויך איר מפלה

אַ טאָג שפעטער, ווען מיר זיינען געקומען צום שאַפּ אויסגעפינען וואו עס האַלט: צי מען וועט אַרבעטן אָדער מען וועט דאַרפן נעמען די געצייג און גיין צוריק אויפן „חזיר־מאַרק“, וואָס האָט געמיינט אין העסטער פאַרק אויף דער שניידער־בירושע, האָבן מיר לֶעבן שאַפּ געטראָפּן אַ סך מענטשן פון גאַס. מען איז געשטאַנען אין רעדלעך און דערציילט, אַז אין קאַר־רידאַר פון שאַפּ האָט מען געפונען אַ שכוּר־לֶעכע פרוי. איר קלייד איז געווען אַריבערגענומען איבערן קאַפּ און פאַרבונדן מיט אַ פּאַס. איר קערפער איז געווען צעקייילט און צעביילט. ווען מען האָט אָפּגעבונדן דעם פּאַס האָט זי קוים געזשיפעט און אַז מען האָט זי גענומען אויספרעגן ווער זי איז, האָט זי דערציילט, אַז איר נאָמען איז בעסי און אַז זי האָט געגעסן וועטשערע מיט אַ פריינט און אַביסל געטרונקען. אָבער ווען זי איז נאָך דעם געגאַנגען אין שאַפּ צו טרעפן דעם באַלעבאַס, האָט עמיצער זי צע־שלאָגן, געפענטעט און געלאָזט לייגן אין קאַרידאַר ביז מענטשן האָבן זי אין דער פרי דערזען אין דער „אַפּן־האַרציגער פּאַזע . . .“

טאָני האָט דעמאָלט גלייך געשליכטעט מיט די פרעסער. זיי און אויך מיר, די אַנדערע אַרבעטער פון שאַפּ, זיינען דאָן צוריקגעגאַנגען צו דער אַרבעט. נאָר בעסי איז צוריק געוואָרן אַ פינישערין און אויס אויפזעעריין. ווען בעסי פלעגט פאַרגעסן איר מפּלה און אַמאָל אַן עפּן טאָן איר פּיסק צו אַ פינישערין, פלעגט מען איר גאַרניט זאָגן, נאָר אַ ווייז טאָן ווי מ'מאַכט אַ קנּופּ איבערן קאַפּ . . . בעסי פלעגט דאָן גלייך איינגעמען אַ שטומעניש.

דער שאַפּ איז שטענדיג געווען איינגעהילט אין געהיימנישן. און כאַטש בעסי איז שוין מער ניט געווען קיין אויפזעעריין, דאָך האָט מען זיך געהיט פאַר איר. טאָני האָט זי נאָך אַלץ געהאַלטן פאַר זיין ראַט־געבעריין. זי פלעגט אים אַלץ דערציילן, וואָס אין שאַפּ פּאַסירט. אונזער לֶעבן אין שאַפּ איז דעריבער שטענדיג געווען פאַרביטערט. אַלע האָבן די אויגן אויסגעקוקט צו קריגן עפעס אַן אַנדער שאַפּ און אוועקגיין.

אַ צעשטערטע הויליאַנקע

פאַר נייע־יאָר האָט בעסי זיך באַרימט פאַר די מיידלעך אין שאַפּ, אַז זי גייט מיט טאָני ראַפּאַעל דעם באַלעבאַס פאַרברענגען נייע־יאָר אין אַ נאַכט־קלוב און טרינקען שאַמפּאַניער. אָבער בעסיס האַפּענונג פאַר אַ פריילעכן נייע־יאָר איז צעשטערט געוואָרן.

געשען איז אט-וואָס?

צווישן די מיידלעך אין שאַפּ איז געווען איינע אַ יונגע מיידל, מערי, אַ קנעפּל-אַנניערין. זי איז געווען זייער אַ שיינע. נאָר זי איז שטענדיג געשטאַנען אונטער דער השגחה פון איר רעליגיעזער מאַמען. די מאַמע פלעגט זי אַלע טאָג אַפּוואַרטן אויף די טרעפּ פון שאַפּ. זי פלעגט זי לאָזן זיך אַפּשטעלן אין שאַפּ צו אַרבעטן „אָווערטאָים“ (מער ווי די רעגולערע אַרבעטס-שטונדן) בדוּיו ווען בעסי פלעגט אַרויסגיין איר זאָגן, אַז זי אַר-בעט און אַז זי אַליין, בעסי, וועט זי נאָך דער אַרבעט צופירן צום הויז. בעסי האָט אַזוי געקראָגן אַן איינפלוס אויף דער מיידל און דורך איר האָט טאַני מיט מערי'ן געקראָגן אַ גאָר „נאַענטע באַקאַנטשאַפּט“. און ווען טאַני האָט געוואַלט פאַרברענגען מיט מערי'ן פלעגט בעסי פאַררעדן דער מאַמען די ציין, אַז מערי אַרבעט היינט „אָווערטאָים“, אַז זי וועט פאַרדינען אַ סך „מאַנדזשא“ (געלט)... אַבער קריסטמעס צייט, ווען מערי איז געקומען אין קלויסטער זיך מתווה זיין אויף אירע זינד, האָט זי פאַרן גלח אַנטדעקט אַ סוד, וועלכן ער האָט איר, ווייט אויס, געראַטן זי זאָל דאָס אויך דערציילן דעם טאַטן מיט דער מאַמען. האָבן זיך טאַטע-מאַמע אַזוי דערוואוסט, אַז זייער טעכטערל דערוואַרט צו האָבן אַ קינד; אַז טאַני איז דער טאַטע דערפון און אַז בעסי איז געווען די מעקלערין פון דעם גאַנצן עסק...

אַ פאַגראָם און — אויס שאַפּ

פונקט ערב נייַיאָר, ווען טאַני האָט געבראַכט בראַנפן פאַר זיינע פאַרשקאַפּטע אַרבעטער און זיי האָבן אים געוואונטשן צו האָבן אַ גוטן סעזאָן, זיינען אין שאַפּ אַרויפגעקומען מערי'ס טאַטע מיט אירע צוויי ברי-דער און עס איז דאָרט געוואָרן פריילעך... זיי האָבן אין שאַפּ געמאַכט אַזאַ חורבן, אַז עס איז געווען אַ שרעק צו קוקן. אַלץ איז צערסן און צעשניטן געוואָרן. צווישן די בערג מיט אַרבעט איז טאַני אין ווינקל געבליבן ליגן מיט אַ מעסער אין זייט. בעסי'ן האָט מען אַזוי אַוועקגעלייגט אין אַ צווייטן ווינקל. מיר, די אַרבעטער, זיינען זיך צעלאָפן „אומפאַרטייאיש“, זיך נאָר געהיט ניט צו כאַפן מיט אַ מעסער אין זייט. נאָך נייַיאָר זיינען מיר געגאַנגען זוכן נייע שטעלעס. טאַני'ס גענג-טערי-שאַפּ האָט זיך פאַרמאַכט.

קאפיטל 8

געווען אַ קצב און געוואָרן אַ הויט־שינדער

מיסטער געפען איז אין דער אַטער היים, אין גאַליציע, געווען אַ קצב. דאָ, אין אמעריקע, איז ער די ערשטן יאָרן געווען אַ פרעסער. דער־נאָך איז ער אַריין אַ שותף אין אַ „קאַרפּאָרעיאַשן“. זעקס אַרבעטער האָבן אויף עלען סטריט איבערגענומען אַ שניידער־שאַפקע פון איינעם וואָס איז צוריק אַוועקגעפאַרן קיין גאַליציע. די „קאַרפּאָרעיאַשן“ איז אָבער גיך צע־קראַכן געוואָרן און געפען איז געבליבן דער איינציגער באַלעבאָס פון שאַפקע. ער אַליין פלעגט שפּאַסן אויף זיין רעכענונג. אַז ער איז צוריק אין אַ געשעפט פון שינדן די הויט . . .

און געפען איז טאַקע געווען אַ גוטער הויט־שינדער. ער איז געווען דער ריכטיגער באַלעבאָס פאַר דער סוועט־שאַפּ סיסטעם. ביי אים אין שאַפּ איז געווען אַ מין אימיגראַציע ביוראָ. זיין שאַפּ איז געווען די ערשטע היים פאַר אַ סך גרינע, וועלכע זיינען אַרונטער פון שייף. דער שאַפּ איז געווען אַ פּלאַץ, וואו מען פלעגט טרעפן לאַנדסלייט. ווען אַ גרינער פלעגט אַנקומען פלעגט מען דאָרט באַשטימען וואָס דער גרינער זאָל זיך לערנען. ווי געוויינלעך, פלעגט דער גרינער זיך מוזן לערנען דאָס, וואָס געפען האָט געוואָלט. אויב עס האָט אים געפעלט אָן אַפּערעיטאָר אין שאַפּ, האָט דער גרינער זיך געלערנט פאַר אַן אַפּערעיטאָר, אויב אין שאַפּ האָט געפען געדאַרפט אָן אונטערפרעסער, האָט דער גרינער זיך געמוזט לער־נען פאַר אַן אונטערפרעסער.

אַ באַד און אַ בעדער פאַר גרינע

געפען פלעגט „אויפנעמען“ אַ גרינעס מיט בראַנפן און קנאַבל־וואורשט. נאָכדעם פלעגט ער מיך הייסן נעמען דעם גרינעם אויף עלען סטריט אין מרחץ. איך האָב, הייסט עס, געדאַרפט פירן די גרינע אין באַד אַריין . . .

איך האָב זיך דאָן געלערנט צו „פיקירן לאַפעלס“ ביים האַנט. פלעג איך אַריינשטעקן די נאָז אין ראַץ און וואָרטנדיק אויפן גרינעם פלעג איך שוין אויך אמאָל אַריינכאַפן אַ באַד.

די גרינע, וואָס האָבן געהאַט פאַמיליעס, פלעגן פון שאַפּ אַוועק אַהיים

שלאפן. אויב אבער קיין פאמיליע איז ניט געווען און ביי די נאענטע קרובים איז קיין פלאץ ניט געווען, איז אַלע מאָל געווען אַ געלעגער אין שאַפּ. מען פלעגט אויף די טישן זיך אויסבעטן מיט די פעקלעך געשנייט טענע אַרבעט. פאַר אַ צודעק האָט מען גענוצט די אַנגעוואַרפענע בערג מיט מאַנטלען.

מיסטער געפען פלעגט עקספּלואַטירן די גרינע אויף דעם שענדלעכסטן אופן. ער האָט אַריבערגעטראָגן די גאַנצע קצב־שפּראַך און קללות אויף זיינע שקלאַפּן.

פון קיין באַשטימטער צייט צו אַרבעטן האָט מען דאָרט קיינמאָל ניט געוואוסט. אויף דער וואַנט איז געהאַנגען עפעס אַן אַלטער זייגער מיט איין ווייזער, ווי אַ סימבאָל פון אַ בלינדער צייט . . .

אַ גאַנצע וואָך האָט מען געאַרבעט ביז שפּעט אין אָונט. די, וואָס זיינען געשראַפּן אין שאַפּ, פלעגן זיך נאָך אַמאָל אויפכאַפּן אינמיטן נאַכט און פּראַווען "חצות". . . דאָס הייסט, זיך זעצן אַריינכאַפּן אַביסל אַרבעט. בלויז פּרייטאַג־נאַכט פלעגט מען פּריער אויפהערן צו אַרבעטן. אַבער שבת נאָך הַבדלה פלעגט מען זיך ווידער נעמען צו דער מלאכה.

די שול מיטן ארון קודש אין שאַפּ

דער שאַפּ איז פון די לאַנדסדייט אויך גענוצט געוואָרן אַלס אַ שול. אין אַ ווינקל פון שאַפּ איז געשטאַנען אַ שאַפקע מיט אַ ספר־תורה. ווען מיסטער געפען האָט זיך געוואָרט שווערן, כדי צו באַשטעטיגן זיינעם אַ ריגן פלעגט ער זיך באַנוצן מיט דער שבועה: "ווי איר זעט אַ רייניגקייט ביי מיר אין שאַפּ, אַז איך זאָג אייך דעם אמת". . . שבת, נאָך הַבדלה, פלעגן קומען לאַנדסדייט אין שאַפּ אַריין. אויפן טיש איז שטענדיג געשטאַנען אַ פּלעשל בראָנפן מיט וואַרשטן, ברויט און אוגערקעס. מאַנכע פלעגן זיך זעצן שפּילן אַ קערטל, און מאַנכע פלעגן אַריינכאַפּן, ווי זיי פלעגן דאָס רופן "אַ גוטע וואָך", דאָס האָט געמיינט מאַכן אַביסל אַרבעט.

ווען ביי אַן אַרבעטער איז אַ קינד געשטאַרבן האָט ער שוין פאַרן שוועט־שאַפּ ניט געטויגט

אינמאָל האָט פּאַסירט אַזאָ געשיכטע:

דער לאַנדסמאַן הירש־ליב, דער הויפט־אָפּערעיטאָר פון שאַפּ, האָט פאַר זיין פרוי און קינדער געקויפט שיפּס־קאַרטעס אויף אַפּצוצאָלן, כדי זיי אַריבערצוברענגען קיין אַמעריקע.

עטלעכע טעג פֿאַרן אָפּפֿאַרן פֿון דער פֿאַמיליע איז קראַנק געוואָרן זינס אַ קינד און געשטאַרבן.
די נייעס האָט הירש־לייב'ן אינגאַנצן צעבראַכן. ער האָט זיך געשלאָגן קאָפּ אין וואַנט. ער האָט אַזוי געוויינט, אַז דער שאַפּ איז געוואָרן ווי אַ שוץ יום־כּפּוּר נאַכט. . . אַלע האָבן מיטגעוויינט, אַלע האָבן מיט אים מיטגעפּילט.

אַבער אַזוי גיך, ווי הירש־לייב איז אַרויס פֿון שאַפּ צו גיין זיך זעצן שבעה ביי אַ פֿאַמיליע אויף פֿאַרסאַיט סטריט, וואו ער האָט געוואוינט, האָט געפּען מיר גלייך געגעבן אַ באַפעל: „גי אין, חזיר־מאַרק' און ברענג מיט אַן אָפּערעיטאָר!“

האָב איך געבראַכט אַן אָפּערעיטאָר. און אַזוי גיך ווי ער האָט זיך נאָר געזעצט ביי דער מאַשין, איז דער באַלעבאַס געפּען געשטאַנען הינטער אים און געקוואַלן: „אַט־דאַס, האָט ער מיט זיין קצב'ישער שפּראַך אַ זאָג געטאָן, איז אַ געטרייבערטער זאָדיק. ער קאָן די אַרבעט.“

אַ וואָך שפּעטער, ווען הירש־לייב איז אַריינגעקומען אין שאַפּ מיט אַן איינגעריסענעם דאַך און אויך מיט אַ צעבראַכן האַרץ, האָט געפּען אים קלאַטבלוטיג אַ זאָג געטאָן, אַז ער דאַרף אַן אָפּערעיטאָר מיט אַ רואיגן קאָפּ און אַז ער, הירש־לייב, וועט ביי אים מער ניט קענען אַרבעטן.

דער קרעכץ און וויי, וואָס הירש־לייב האָט אַרויסגעשריען, איז געווען שטאַרקער ווי ווען ער האָט דערהערט זי טרויעריגע נייעס פֿון זיין קינד'ס טויט.

„וואָס איז מיט אייך, מר. געפּען, האָט הירש־לייב מיט אַ פֿאַר דער־שראַקענע אויגן אויסגעשריען, „איצט שיקט איר מיך אַוועק? וואָס רעדט איר? איר קוילעט מיך דאָך אַן אַ מעסער!“

„איך קוילע קיינעם ניט“, האָט געפּען קאַלטבלוטיג און מיט חוזק אַ זאָג געטאָן, „איד בין געווען אַמאָל אַ קצב, אַבער ניט קיין שוחט“. . .

ווען הירש־לייב איז געשטאַנען פֿאַרצווייפּלט ביי דער טיר, ניט ווייט פֿון מיר, האָב איך זיך דערמאַנט אַן דעם מיטל, וואָס מיין טאַטע האָט אַמאָל אַנגעווענדט געגן אַ גביר אין דער אַלטער היים, אין מיין שטעטל ליפּסק. ער האָט ניט געלאָזן לייענען שבת די תּורה. דאָס איז געווען אַ מין פּיקעטן דעם אַרון־קודש. ער וועט ניט לאָזן לייענען ביז מען וועט אויסהערן זיינע טענות געגן גביר, האָט ער געשריען.

גיב איך מיר אַזוי אַ זאָג צו הירש־לייב'ן: „לאָזט ניט לייענען שבת די תּורה, וועלן די אַרבעטער אייך הערן און זיין מיט אייך.“

דאָס פּיקעטן דעם אַרױן־קודש האָט געהאַלפּן

דאָס מאָל בין איך שבת געגאַנגען צום מנין אין שאַפּ אַריין. דאָס האַרץ האָט מיר געזאָגט, אָז עס וועט זיין „פּריילעך“ . . .

שבת איז הירש־לייב, ווי אַלעמאַל, געקומען צום דאָווענען; קיינער האָט זיך נישט פאַרגעשטעלט, אָז דאָ וועט עפעס פאַסירן. אַלע האָבן אָבער געקוקט אין זיין ווינקל, ווייל פון זיין ווינקל האָט זיך געטראָגן אַזאַ מאַדנער קרעכץ, גאַרניט קיין שבת־דיגער.

ווען ס'איז געקומען צו דייענען די תורה, האָט זיך מיטאַמאַל דער־הערט אַ טומל. הירש־לייב איז געשטאַנען ביי דער שאַפּקע און געשריען. מען האָט זיך געאַמפּערט, געטומלט, געוואָרפן מיט די הענט.

פלוצלונג האָט זיך מר. געפען צעשריען מיט די העכסטע קולות: „ווען איך זאָל אפילו דאַרפן פאַרמאַכן מיין שאַפּ, וועט ער ביי מיר מער נישט אַרבעטן. אַרויס פון דאַנען, דו כּופּר בעיקר! ביסט געקומען שטערן דאָווענען?“ . . .

די אידן האָבן זיך איבערגעקוקט און ווי זיך צונויפגעערעדט מיט די אויגן, האָבן זיי גענומען צונויפלייגן די טליתים. מען האָט אַזוי דערקלערט אַ „סטרייק“ געגן גאָט פאַר דערלאָזן אַזאַ פאַרברעכן געגען אַ אידן אין אַזאַ טרויעריגער לאַגע.

דער נייער אַפּערעיטאָר איז דאָן אַרויפגעשפרונגען אויף אַ שטופּ. אַלע זיינען אַנטשוויגן געוואָרן און ער האָט אויסגעשריען: „אידן, אַלע דאַרפן זיין פאַר אַהדות! איך וועל נישט ברעכן קיין סטרייק“. צו געפענען האָט ער אַ מאַך געטאָן מיט דער האַנט און אַ זאָג געטאָן: „ברענען זיי מיטן שאַפּ!“

געפען איז דעמאַלט באַרד וויכער געוואָרן:

„נה, אידן, פאַרענדיגט דאָווענען, וועלן מיר מאַכן לחיים“.

הירש־לייב'ן האָט ער גענומען גלעטן און געגעבן זיין באַרימטע שבועה: „ווי איר זעט די רייניגקייט אין מיין שאַפּ, אַזוי האָב איך איך נישט געוואָלט אַוועקשיקן. איך האָב נאָר געטראַכט, אָז אַזאַ איד ווי איר דאַרפט זיך נעמען צו עפעס אַנדערש“ . . .

קאפיטל 9

אַ „טויבער“ באַלעבאַס מיט געזונטע אויערן

„מיין אַרבעט טרייבט מיך פרי אַרויס,
און ברענגט מיך שפעט צוריק.
פרעמד איז מיר מיין אייגן לייב,
פרעמד מיין קינדיס אַ בליק.“

אַזוי האָט דער דיכטער מאָריס ראָזענפעלד געזונגען און באַקלאָגט דעם שיקזאַל פון דעם אַרבעטער פון דעם אַמאָליגן סוועט־שאַפּ. שלמה גאַרפּין, אַ פינישער, האָט אַבער דעם דאָזיגן שיקזאַל אַליין גע־טראָגן אויף זיינע אייגענע פּלייצעס. געווען איז דאָס אין 1910 און שלמה האָט דעמאָלט געאַרבעט ביי יאַשקע'ן אויף פּייק סטריט.

יאַשקע'ן האָט מען גערופן „יאַשקע דער טויבער“. ער איז אַבער ניט געווען טויב. ער האָט געהאַט אַ פּאַר געזונטע אויערן. מען וואָלט אפילו געקאַנט זאָגן, הינטישע אויערן. ער פּלעגט אין שאַפּ דערהערן יעדער שאַרף. ער פּלעגט אַרומלויפן שרייען און באַליידיגן. ער פּלעגט אַפט אפילו אויך פּאַטשן אַרבעטער. איינמאָל האָט יאַשקע זיך אפילו דער־לויבט, ביי אַ פרעסער אָן עלטערן אידן, אַ רייס צו טאָן די באַרד.

טויב איז יאַשקע געווען נאָר דאָן, ווען מען האָט ביי אים געבעטן געלט, שכירות. יעדער אַרבעטער אין זיין שאַפּ פּלעגט קריגן באַצאַלט אין אַ באַזונדער טאָג און דערצו איינמאָל אין צוויי אָדער דריי וואַכן. חוץ דעם פּלעגט ער נאָך שווינדלען ביים פּאַרשרייבן די אַרבעט. טאַמער פּלעגט אָן אַרבעטער וואָגן צו זאָגן אַ וואָרט געגן אַ שווינדל, פּלעגט יאַשקע ענטפּערן: „איך הער ניט, רעד צו דער וואַנט“. און ווען אָן אַרבעטער פּלעגט זיך ניט לאָזן שפּייען אין קאַשע און פּלעגט טאַקע מאַנען זיינס, פּלעגט זיך דאָס אין אַ סך פּאַרן ענדיגן מיט פעטש און געשלעגן.

שלמה דער פינישער איז געווען אַ געהאַרכזאַמער שקלאָף. וואָס יאַשקע דער טויבער פּלעגט צו אים ניט טאָן, האָט ער קיינמאָל קיין וואָרט ניט גערעדט. אפילו זיין ביטערן זיפּץ פּלעגט ער ניט לאָזן הערן אין געגנוואָרט פון באָס. בלויז דעמאָלט, ווען יאַשקע דער באָס פּלעגט אַוועק פון טישל, פּלעגט שלמה אַפּאַטעמען און טענה'ן צו זיך אַליין: „ביטער צו רעבן, אַ פינצטערע וועלט. שלעכט, ברידערלעך, שלעכט!“ . . .

ביי שלמה'ן אין דער היים האָבן געוואָרט אויף זיינע פּאַרדינסטן אַ

פרוי מיט דריי קליינע קינדער. ער האָט שטענדיג גוט געדענקט די צאָל פון זיין פאָמיליע. די פרוי פלעגט אים אָפט דערמאָנען: „שלמה, ביסט אַ טאָטע פון דריי קינדער, ווי קאָן מען דורכקומען מיט דיינע טרויעריגע פאָרדינסטן? האָט שלמה גוט געוואוסט, אָז ער האָט דריי קינדער, נאָר טעג און וואָכן פלעגט ער זיי ניט זען.

געוואוינט האָט שלמה ווייט ערגעץ אין ברוקלין, ביי אייגענע. ער פלעגט דאָרפן דריי מאָל בייטן די סטריט-קאַר, וועלכע האָט זיך געשעפּט אַ פאָר שעה צו דילענסי סטריט. דערפאָר האָט ער געמוזט אויפשטיין צו

אַ בילד פון היים-אַרבעט

דער אַרבעט אַרום פיר אַזייגער פאָרטאָג. אין אַונט פלעגט ער קומען פון שאַפ אַרום צען אַזייגער זיך ווידער זעצן און אַריינכאַפן עפעס אַרבעט.

פון פאָרטאָג ביז שפּעט ביינאַכט אין שאַפ און נאַכדעם אויך אַרבעט אין דערהיים

זיין פרוי פלעגט זיך אָפט שעמען פאָר די שכנים, וואָס איר מאַן פירט קיינמאָל ניט קיין קינד מיט'ן וועגעלע, גייט ניט אויף אַ שפּאַציר, און מען זעט אים איבערהויפּט ניט אַמאָל מיט איר צוזאַמען. דערפאָר איז

זי געווען זייער צופרידן, וואָס שלמה האָט גענומען ברענגען אין הויז אַרבעט. די אַרבעט איז באַשטאַנען פֿון „באַגראַדן“, אַרומשניידן און אײַ-בערקערן „בעלטס“, „לופס“, „פלעפס“ און „וועלס“. דערנאָך דאָס אויס-בייסן פֿאַר'ן פרעסער, ווייל עס איז געווען „בלאָפּט-עדזש“.

פֿאַר שלמה'ס פֿאַמיליע האָט זייער אַ סך געמיינט די עטלעכע סענטן, וואָס זיינען צוגעקומען אין הויז. מיט פֿרייַד פֿלעגט שלמה'ס פֿרוי אָדע אויף דער נאַכט, אַרום צען אַזיגער, נעמען דעם קינד'ס וועגעלע און צו-גיין וואַרטן ביי דער קאַר פֿאַר שלמה'ן מיט'ן פעקל אַרבעט. זי פֿלעגט אַרייַנוואַרפֿן דאָס פעקל אינ'ם וועגעלע, איבערדעקן דאָס און אַזוי גיין מיט שלמה'ן צוזאַמען. מענטשן פֿלעגן מיינען, אַז דאָס שפּאַצירן זיי אַזוי מיט'ן קינד . . .

אַט-דעם „ראַנדעוואו האָבן שלמה מיט זיין פֿרוי אָנגעהאַטן די גאַנצע צייט פֿון דעם ביזי סעזאָן. אין צייט פֿון סלעק, ווען מ'האַט מער ניט גע-זען ביינאַכט שלמה'ס פֿרוי מיט'ן וועגעלע, איז פֿאַרשפּרייט געוואָרן אַ קלאַנג צווישן די שכנים, אַז דאָס קליינע קינד זיינס איז געשטאַרבן. אַ גרופּע שכנים זיינען אפילו געקומען מנחם-אַבאָ זיין שלמה'ן . . .

שטייענדיג שמונה-עשרה אויף אַ סטריט-קאַר

איין פֿרימאַרגן האָט פֿאַסירט אַזאַ געשיכטע :

שלמה דער פֿינישער איז פֿאַרטאָג אַרויסגעפֿאַרן צו דער אַרבעט מיט-נעמענדיג מיט זיך אין אַ גרויסן פֿאַפֿירענעם שקאַרמיץ די אַרבעט, וואָס מען האָט אויפגעמאַכט אין דערהיים. אין פעקל איז אויך געווען אַזאַ אַרבעט, וואָס איז נאָך ניט געווען פֿאַרענדיגט. מען האָט נאָך געדאַרפט איבערקערן „פלעפס“ און „וועלס“.

איז שלמה געזעסן אין קאַר, געדאַוונט און דערביי געקערט די „פלעפס“ אויפ'ן שפיץ פֿונ'ם גראָבן פֿינגער.

אַרום מוירטל עוועניו אין שלמה'ן אויסגעקומען צו שטעלן זיך שמונה-עשרה. האָט ער זיך אויפגעשטעלט און דאָס פעקל אַרבעט געלאָזט אויפ'ן זיץ-פֿלאַץ. ער האָט זיך געשאַקלט אין זיין שמונה-עשרה און דערווייַל אויך דעמאָלט געקערט די „פלעפס“ אויפ'ן פֿינגער.

אויף אַ קאַרנער האָט זיך די קאַר אָפּגעשטעלט און עס זיינען אַריין אַ ריי פֿאַסאַזשירן.

זיי פֿאַנגען אָן זוכן אַ זיץ-פֿלאַץ. איינער שטופּט דעם צווייטן. מיט-אַמאָל גיט אַ קריסט אַ שטופּ אַוועק שלמה'ס שקאַרמיץ אָן אַ זייט און פֿרוי-

בירט פאַרכאַפן דעם אַרט. שלמה וויל ניט מפסיק זיין. שרייט ער: „נו, נו, שמונה-עשרה!“ דער פאַסאַזשיר וויל אָבער פון גאָר ניט וויסן און גיט אויך שלמה'ן אַ שטופ אָן אַ זייט. פרוּבירט זיך שלמה ווערן. כאַפט דער פאַסאַזשיר דאָס פעקל און וואָרפט עס אינגאַנצן אַרונטער.

אין קאַר איז געוואָרן אַ געשליעגן צווישן שלמה'ן מיט'ן קריסט. עס האָבן זיך אויך אַ פּאָר אַנדערע אַריינגעמישט. אין איין מינוט איז פון דעם פעקל פלעפס, וועלס, לופס און בעלטס געוואָרן אַ קאַשע. פאַרשיי-דענע קאָלירן זיינען אויסגעמישט געוואָרן צוזאַמען מיט די תפילין . . .

אויפ'ן וועג ביז דערענסי סטריט, וואו שלמה האָט געדאַרפט אַרונטערגיין, האָבן די אידן אין קאַר געהאַלפן צונויפקלייבן אַלע אַנגעוואָר-פענע שטיקלעך און ברעקלעך פון שלמה'ס פעקל אַרבעט. אָבער די קאַר-פירן זיינען געבליבן אויסגעמישט.

ווען שלמה איז מיט דעם צעפלאַכטענעם פעקל אַרבעט אַריינגעקומען אין שאַפ, האָבן אַלע דערזען פאַר זיך אַ גרויס אומגליק. אַחוץ דעם, וואָס ביי שלמה'ן איז געווען אַפגעריסן אַ שטיק קאַנענער, האָבן זיין אַטעם און האַרץ אויך אויסגעזען ווי זיי וואַלטן זיך פון אים אַפגעריסן. ער איז גע-שטאַנען איבער'ן פעקל אַרבעט ווי איבער אַ בר-מנן און געבראַכן מיט די הענט ניט קאָנענדיג אפילו דערציילן גענוי, וואָס עס האָט מיט אים פאַסירט.

זיך זעצן צו דער אַרבעט האָבן מיר שוין ניט געקאָנט. מען האָט גע-מוזט פריער אין שלמה'ס פעקל אַרבעט אויסגלייכן די קאָליר, „מעטשן“ איינס צו דאָס אַנדערע, פאַרן און איבערפאַרן.

קללות און קלעפ

האַלב נאָך זיבן איז אַריינגעקומען דער באַס, יאָשקע דער טויבער. אַזוי שנעל ווי ער האָט דערזען דאָס צעריסענע פעקל מיט די שטיק-לעך און ברעקלעך, האָט ער שלמה'ן דערזאָנגט אַ זעץ מיט'ן קולאַק אין האַרצן און צוגעלייגט עטלעכע ביזע קדוּת.

שלמה האָט זיך אויפגעהויבן און קיין וואָרט ניט געזאָגט. בלויז טרערן האָבן זיך געגאָסן פון זיינע אויגן.

יאָשקע דער טויבער האָט דעמאָלט באַלד מיר און נאָך אַ פאַר אַנ-דערע געגעבן אַ באַפעל:

„נעמט גלייך אַלץ אויספאַרן. אָבער איך זאָג אייך, אַז איר וועט דער-פאַר קיין סענט ניט קריגן! איר הערט, גרינע!“ . . .

צו די אנדערע אַרבעטער אין שאַפּ האָט ער אַ זאָג געטאָן: „היינט וועט מען שוין ניט אַרבעטן, קומט אַלע אַרײַן מאַרגן פֿרײַ.“
אויף מאַרגן אינדערפֿרי איז שלמה אַרײַנגעקומען ווי אַן אָבל. בײַ זײַן טיש האָט ער שוין אָבער געטראָפֿן אַ צווייטן פֿינישער פֿאַרפֿעדעמען די נאָדל.

איז שלמה צוגעגאַנגען צו יאָשקע'ן אַ צעדריקטער, אַ דערשלאָגענער און מיט צעשפּרייטע הענט, ווי אַ פֿרומער איד, וואָס שטייט פֿאַר גאָט און בעט מיט די אויגן, האָט שלמה זיך געבעטן און געקלאָגט: „וואָס זאָל איך טאָן? באַצאָלט מיר כאָטש מײַן געלט, וואָרום גאָט — — — יאָשקע האָט אים אָבער ניט געלאָזט פֿאַרענדיגן און ער האָט אַ גע־שרײַ געטאָן: „איך פֿיף אויף דיר מיט גאָט אינאיינעם!“ ער האָט זיך דערבײַ אויך גלײַך אַ לאָז געטאָן אַרויסצואוואַרפֿן שלמה'ן פֿונם שאַפּ.

פֿון אַ לעמעלע איז געוואָרן אַ טיגער

דאָ איז פֿון אַ לעמעלע געוואָרן אַ טיגער. ווי אַ איד וואָס גײט אויף קידוש־השם האָט שלמה אַ ציטער געטאָן און מיט אַ מעכטיגער שטים אויסגעשרײַען:

„אויף גאָט אויך? — אָפּגעבראַכן זאָסטו ווערן...“

ער האָט דאָ כאַפּ געטאָן אַ דרײַ־פּוס, אויף וואָס מען שטעלט אַ פֿרעס־אײזן, און האָט דערלאָנגט יאָשקע'ן איבער'ן קאַפּ.
כמעט קײנער פֿון די אַרבעטער פֿון יענעם שאַפּ האָט נאָך ניט גע־וואוסט וואו אַ יוניאָן געפֿינט זיך. אָבער אַלע ווי אײנער זײנען זײ אַרונ־טער פֿון שאַפּ פֿאַראײַנגיטערהײַט, נאָך אײדער עס איז געקומען אַ דאָקטאָר צו פֿאַרנײען בײַ יאָשקע'ן די וואונדן.

אין עטלעכע וואָכן אַרום האָב איך יאָשקע דעם טױבן געטראָפֿן אין „חזיר־מאַרק“. ער איז געקומען זוכן אַ דזשאַב. דער באַנדאַזש אויף זײַן פֿאַטעלניצע האָט אויסגעזען ווי אַ שטעמפּל מיט אַן אויפֿשריפּט, אַז „דער הונט האָט פֿאַרדינט דעם שטעקן“... .

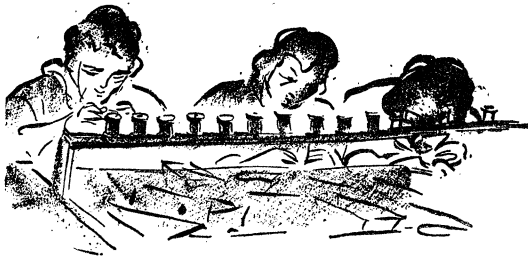
קאַפּיטל 10

אַפּגעשפּילט אַ חתונה אין שאַפּ...

אין די צײַטן פֿון אַמאָליגן סוועט־שאַפּ איז די לאַגע אין שאַפּ געווען זײער בײַטער און טרויעריג פֿאַר די מענער־אַרבעטער, אָבער נאָך שרעק־

לעכער איז דאָס געווען פאַר דער פרוי אין שאַפּ.
 אַ גרויסע צאָל פון די אימיגראַנטן מענער זיינען דאָ געווען אָן די פרויען. די וועלכע האָבן שוין דאָ געהאַט אַריבערגעבראַכט זייערע פאַ- מיליעס האָבן זעלטן ווען געהאַט אַ געלעגנהייט צו פאַרברענגען מיט פאַ- מידיע, זיך אויסבייטן אין דעם היים מיט אַ צאַרט וואָרט. איז די גרעסטע באַפרידיגונג ביי אַ סך פון אַט-די אַרבעטער געווען די פאַרנאָגראַפישע שפראַך אין שאַפּ.

פאַר אַן אינטעליגענטער פרוי, וואָס איז צו דעם ניט צוגעוואוינט, איז ניט געווען קיין גרעסערע פייניגונג ווי צו זיצן אין אַ שניידער־שאַפּ און אויסהערן די גראַבע רייד פון די אַרומיגע מענער־אַרבעטער.
 אָבער די הויפט חוצפה־דיגע און עקלהאַפטיגע ווערטלעך פלעגן די פרויען הערן פון די באַלעבאַטים און פאַרדייט. צו דעם וואולגאַרן אַר- בעטער פלעגט נאָך די פרוי אַמאָל האָבן מוט אים אַפצווענטפערן און אים גוט אַריינזאָגן דערפאַר, וואָס ער באַגייט זיך גראַב־יונגעריש. אָבער פאַר'ן באַס און פאַרמאַן האָט מען זיך געשראַקן. פלעגן באַסעס און פאַרלייט וואַרפן ווערעמדיגע רייד און די אַרומיגע פלעגן לאַכן. אָבער די פרויען פלעגן זיך ווערגן און שווייגן. באַוואוסטזיניגע מענער אַרבעטער האָבן אַודאי מיטגעפילט מיט זיי.

אַרום פעשע „דער רבי'צן“

איין טאָג בין איך אַרויף אויספרובירן אַ דושאַב ביי „פיינגאַלד און עטקינס“, אויף קריסטי סטריט. האָב איך דאָרט, אַלעמאָל דערהערט אַ געלעכטער וועגן איינער וועלכע מען האָט גערופן „פעשע די רבי'צן“.
 אַפאַרבעטנדיג עטלעכע שעה ביי דער מאַשין, האָב איך זיך דערוואוסט אַז דאָס פֿאַכט מען אויף דעם רעכענונג פון אַ מיידל אַ שיינהייט, וואָס איז געזעסן ביי אַ שמאַלן טיש און אַלעמאָל האָט אָן אַנדערער איר געוואַלט

לערנען ווי צו פארפעדעמען א נאָדל, ווי צו האַלטן די שער, ווי צו פאַר-
בייגן דעם פינגער און האַלטן דעם פינגעררהוט.
דאָס מיידל פּעשע איז געווען זייער אַ פרומע. די פרומקייט איז
ממש געווען אויסגעגאַסן אויף איר פנים. ווען זי האָט געטרונקען וואַסער
האָט זי געמאַכט אַ ברכה. צום עסן האָט זי זיך געוואָשן. ביי יעדער גע-
לעגנהייט איז ביי איר אויף די ליפן געלעגן גאַט'ס נאָמען. איצט פאַר-
שטייט זיך, אַז ווען זי האָט געדאַרפט הערן פון מענער ביי דער אַרבעט
גראַבע רייד און וואולגאַרע וויצן, האָט זי זיך אָפט געבאַדן אין טרערן.
דאָס ערגסטע איז אָבער געווען, וואָס אַלע וויילע פּעָעגט דער פאַר-
מאַן אונטערקומען כלומרשט איר צו ווייזן עפעס און דערביי ווי אַ נאַכאַל
איר געבן אַ קניפּ, אַ ריס, זיך אַ שאַר טאַן אַרום איר יונג-שיינעם פרוי-
אישן קערפּער.

א העמלעכע שפּיל

איין פאַרנאַכט האָט דער באָס מר. עטקינס זיך געשטעלט אַנצינדן
אַ גאַז-לאַמפּ אויפ'ן טיש. דאָס איז געווען איינער פון אַזעלכע בליי-
לאַמפּן, וואָס האָט אויף זיך געהאַט אַ מענטעלע איבער'ן קנייט און אַ גרויסע
גלאַז. דאָס פּעָעגט דאַרפן געבן ליכט פאַר'ן גאַנצן טיש. ביי די מאַ-
שינען זיינען געווען גאַז-רערן מיט "טיפּס" פאַר באַלייכטונג.
ביים אַנצינדן דעם גאַז-לאַמפּ האָט דער באָס זיך גענומען צו פּוצן
די גלאַז און דערווייף האָט ער זיך אויך זייער מיאוס באַצויגן צו פּעשע'ן.
פּעשע איז דערפון געוואָרן זייער צעטומלט. זי האָט זיך גענומען אָפּ-
רוקן פּונ'ם טיש, כדי אויסצומיידן די פאַמפּושקע פינגער פּונ'ם באָס,
וועלכע האָבן זי געהאַלטן אין איין קנייפן און רייסן. ווען זי האָט זיך
אַזוי געווערט געגן אים איז אַראַפּגעפאַלן איר פינגעררהוט און זי האָט עס
גענומען זוכן.
ווען דער באָס האָט שוין ענדלעך אַנגעצונדן דעם לאַמפּ און אים
אַוועקגעשטעלט אויפ'ן טישל האָט ער זיך איינגעבויגן אונטערן טיש,
אויפּגעהייבן דעם פינגעררהוט און געזאַגט צו פּעשע'ן:
— איך וועל דיר ווייזן ווי מען האַלט אַ פינגעררהוט ער זאָל ניט
אַרונטערפאַלן.
ווען פּעשע האָט אויסגעשטרעקט איר האַנט מיט'ן פינגער, האָט ער
איר אַנגעטאַן דעם פינגעררהוט און אויסגעשריען:
"הרי את מקודשת לי בטבעת זו כדת משה וישראל".

געלעכטער. פון די וואילע יונגען אַרום טיש האָבן אַרויסגעשאָסן אַ געלעכטער.

הירשקע דער אונטערפרעסער האָט גענומען פראַטעסטירן און צום באַס מיסטער עטקינס אַ זאָג געטאָן: „שעמען מעגט איר זיך מיט אייער באַציאונג צו אַזאַ גרין קינד“.

האַט עמיצער ביים טיש אַ הירושע געטאָן און דערלאַנגט אַ שפּריץ אויפ'ן הייסן גלאָז פון לאַמפּ. האָט די גלאָז גלייך געפלאַצט און אַרונט טערגעפאַלן. דער פאַרמאַן, וואָס איז געשטאַנען און אַנגעקוואַלן פון דעם באַס חכמה האָט אַ געשריי געטאָן: „מזל-טוב, מזל-טוב!“

פעשע איז גלייך פון שרעק אַראָפּגעפאַלן פונ'ם שטול אין אַ הייס-טערישן געוויין און געבליבן ליגן אין חלשות. אַלע אין שאַפּ האָבן זיך דערשראַקן, די פרויען האָבן זי גענומען מינ-טערן, גיסן וואַסער אויף איר. מ'האַט פעשע'ן אַפּגעמינטערט. אָבער מ'האַט זי ניט געקאַנט ברענגען צו זיך. איר שלוקערצן, שרייען און וויינען, האָט אַנגעוואַרפן אַ שרעק אויף אַלע אַרומיגע.

דער באַס האָט קיין דאַקטאָר ניט געלאָזט ברענגען. בין איך אַוועק-געלאָפן און גערופן פעשע'ס מאַמען, וועלכע האָט געוואוינט אויף סטענ-טאָן סטריט. איך האָב איר געזאָגט, אַז איר טאַכטער פילט עפעס ניט גוט. די אַלטע מאַמע, וועלכע איז צוזאַמען מיט איר טאַכטער פעשע גע-קומען קיין אַמעריקע, האָט מיר אויפ'ן וועג דערציילט, אַז זי, די אַלטע מאַמע, איז אַן אלמנה; אַז איר מאַן, אַ גרויסער לַמדן, איז אין 1908, אין רוסלאַנד דערמאַרדעט געוואָרן פון פאַגראַמשיטשיקעס און אַז איר טאַכטער פעשע קאָן גוט לערנען; אַז זי איז זייער אַן איידל קינד.

ווען איך בין מיט איר אַריין אין שאַפּ האָט פעשע נאָך אַלץ געוויינט און זיך געריסן די האַר. ווען די אַלטע מאַמע האָט דאָס דערזען, האָט זי זיך גענומען האַקן מיט די קולאַקעס אין קאַפּ און שרייען: וואָס איז דאָ געשען?

אַנווייזנדיג אויפ'ן אַפיס פון באַס האָט פעשע מיט געוויין געענטפערט: „ער האָט מיך מקדש געווען“.

דאָ האָט די דראַמע זיך נאָך שטאַרקער צעשפּילט. ביידע מאַמע און טאַכטער האָבן צוזאַמען געוויינט. הירשקע דער אונטערפרעסער איז צו-געגאַנגען, גענומען זיי בעטן, אַז ער וועט זיי אַפּפירן אַהיים.

גע'פּפּל'ט די חתונה

דער שאַפּ האָט שוין דעם טאָג ניט געאַרבעט.

אויף מאַרגן אינדערפרי, ווען מיר זיינען שוין געזעסן ביי די טישן און געארבעט איז אַרײַנגעקומען אַ איד מיט אַ פּײַנער באַרד, מיט אַ שטעקל אין האַנט און געפרעגט אויף מיסטער עטקינס.
מיסטער עטקינס איז צוגעלאָפּן אַ דערשראָקענער און דער איד האָט אים געלאָזט וויסן, אַז ער ווערט גערופּן צו קומען גלייך נאָך מעריב צו אַ רב אין הויז.

אין אַ פּאַר טעג שפעטער האָט הירשקע דער אונטערפרעסער אונז דערציילט, אַז מיסטער עטקינס איז פּון פעשעץ מיט דער מאַמען גערופּן געוואָרן צו אַ רב, אויף איסט בראַדוועי.

דער רב האָט עטקינס'ן געהייסן שווערן, אַז דער „קדושין-רינג“ איז געווען אַ פינגער-הוט — און ניט קיין פינגער; אַז דאָס איז געווען פּון שטאַל — און ניט פּון גאָלד. ער האָט עטקינס'ן אויך געהייסן באַצאָלן די זעקס דאָלער, וואָס פעשע האָט געקאָנט מאַכן פּאַר דער וואַך אַרבעט. דער רב האָט אים אויך גוט אויסגע'מוסר'ט הלמאי ער האָט זיך דערלויבט צו איזדעקעווען איבער אַ יתומה.

די פּרויען אין שאַפּ האָבן נאָך דעם פּאַר אַ לאַנגער צײַט פּרײַער אָפּ-געאַטעמט, ניט געהערט קיין גראַבע וויצן און קיין חוזה אויף זײַער רע-כענונג. נאָר פעשע איז אין דעם שאַפּ שוין מער ניט געקומען.

קאָפיטל 11

באַלעבאַטיס־טאַדיסטן

געווען איז דאָס אינ'ם שאַפּ פּון „פּאַרבער און סמיט“ אויף ספּרינג טריט.

ווען איך בין אַהין אַנגעקומען אַרבעטן האָט מען מיר אין שאַפּ דער-צײַט, אַז היינט פּאַנגען אַן די אָפּערעיטאָרס צום ערשטן מאָל נײַען אויף עלעקטריק-מאַשינען. די פּרײַערייגע שאַרערס זײַנען שוין געשטאַנען בײַ דער טיר ווי אַרעמעלייט . . . אָבער בײַ די פענצטער זײַנען שוין אין אַ רײַ געשטאַנען אַכט נײַע מאַשינען מיט אַ גרויסער קאַרעטע פּון דער צוויי-טער זײַט פּון די מאַשינען, צו האָבן וואו אַרײַנצושאַרן די אַרבעט, וואָס ווערט געשטעפט.

די אַכט מאַשינען זײַנען געטריבן געוואָרן פּון אַ מאַטאַר מיט אַ גרויסער ראָד וואו אַ לעדערנער פּאַס האָט געדרייט אַ צווייטע ראָד מיט אַ וואַל. אויפ'ן וואַל האָבן זיך געפּונען קלענערע רעדלעך, וועלכע זײַנען

דורך דינע לעדערנע פאסן געווען פארבונדן מיט יעדער מאשין. דער מינדסטער באריר מיט'ן פוס אויפ'ן טרעטער האט געמאכט די מאשין צום לויפן.

„גרינע“ באלמעלאכעס און „גרינע“ מאשינען

עטלעכע פון די אפערעיטאָרס אין שאַפ האָבן שוין געוואוסט ווי זיך צו באַנוצן מיט דער עלעקטריק מאַשין; די גרינע האָבן דאָס ערשט גע- דאַרפט זיך אויסלערנען. אָבער אַלע זיינען געשטאַנען און באַוואונדערט דעם גרויסן אויפטו.

ווען עס איז אוועק אַ פאַר וואַכן האָבן כמעט אַלע געכאַפט דעם שניט ווי אַזוי צו אַרבעטן אויף דער נייער עלעקטריק-מאַשין. אַן אויסנאַם איז נאָר געווען איינער, אַ בחור, וואָס האָט זיך שטאַרק געשראַקן פאַר דער מאַשין. די שרעק פלעגט אים באַזונדערס באַפאַלן ווען דער פאַרמאַן טאַני, אַ יונגער איטאַליענער, פלעגט נעמען חווק מאַכן פון אים און די צוויי באַלעבאַטיים פון שאַפ פלעגן דאָס הערן און קוועלן.

איינמאַל איז אויף אַט-דעם בחור'ס מאַשין לויז געוואָרן דער סטראַפ און אַרונטערגעפאַלן פּונ'ם רעדל. איז דער גרינער בחור אַ צעשראַקע- נער אַרונטערגעקראַכן אונטער דער מאַשין און געפרוואוט צוריק אַרויפ- צולייגן דעם סטראַפ אויפ'ן רעדל. די אַנדערע אַרבעטער האָבן אים — צום באַדויערן — ניט אַרויסגעוויזן קיין פריינטשאַפט און הילף. און אפשר האָבן זיי פשוט מורא געהאַט זיך צו מישן. איז צוגעקומען דער פאַרמאַן און האָט כלומרשט מיט שפּאַס אַ וואָרף-געטאַן דאָס זיך-קישעלע אונטער דער מאַשין און צום אַרבעטער האָט ער אַ זאַג געטאַן: „נא, לייג זיך שלאָפן“.

עס איז אוועק פינף און צען מינוט און דער גרינער בחור האָט זיך געמאַטערט, געשוויצט און ניט געקאַנט אַרויפלייגן דעם סטראַפ צוריק אויף דער ראַד.

אַ שוידערלעכער ברומאַלער אַקט

דאָ איז שוין דער באַס, מר. פאַרבער, אַרויס פון די כלים און אַ זאַג געטאַן צו טאַני'ן:

— „קאַם-אַן!“ שלעפ אים אַרויס פון אונטער דער מאַשין און וואָרף אים אַרויס פון שאַפ.

טאַני האָט לאַנג ניט געוואָרט, געכאַפט דעם גרינעם פאַר'ן פוס און גענומען שלעפן.

דער גרינער בחור, צעשראָקן פון דעם צי פאַר'ן פוס, האָט זיך אַ ריס געטאָ אויף צוריק.
איז דאָ זיין קוטשעראווע קאַפּ האָר אַריינגעכאַפּט געוואָרן אינ'ם רעדל און סטראַפּ פון דער צווייטער מאַשין.
אַ שרעקלעכער „אוי!“ האָט פאַרהיכט דעם שאַפּ. עמיצער האָט באַ-וויון גלייך אַפצושטעלן די מאַשינען. אַבער נאָר אַדאַנק דעם כוח פון דעם גרינעם בחור, וואָס האָט טראָץ זיין ווייטאַג ניט געלאָזט זיך שלעפּן אונטער דער ראַד, איז דער סטראַפּ אַראַפּגעריסן געוואָרן פון דעם רעדל.
ווען מ'האַט אים אַרויסגעשלעפּט פון אונטער דער מאַשין איז זיין קאַפּ האָר מיט דער הויט פון דעם שאַרבן געבליבן הענגען אויף איין זייט פון קאַפּ.

מען האָט דעם בחור גלייך צוגענומען אין אַ שפיטאַל. נאָר וואָס עס האָט מיט אים ווייטער פאַסירט האָבן שוין די אַרבעטער פון שאַפּ ניט גע-וואוסט. אין שאַפּ האָט מען אים מער ניט געזען.

מעטאָדן פון אַלטן סרוב

אַט-די טרויעריגע געשיכטע דערמאַנט מיר אַן נאָך אַ פאַר פון אַזעלכע פאַסירונגען, וואָס זיינען אין די אַמאָליגע סוועט-שעפּער געווען דער רע-זולטאַט פון שטענדיגן אומעט, זאַרג, עקספּלאַטאַציע און אין אַ גרויסער מאָס אומוויסנקייט.

שוידערלעכע מעטאָדן זיינען גענוצט געוואָרן, למשל, אין דעם שאַפּ פון ליוואַי און סאַן, וואָס איז געווען אויף קריסטי סטריט.

אפילו אין דער צייט פון 1910 ווען די סוועט-שעפּער זיינען געווען אין דער מאַדע איז ליוואַי'ס שאַפּ אויך געווען אַן אויסנאַם צום ערגערן. פון קיין זייגער האָט מען דאָרט ניט געוואוסט. שכירות האָט מען גע-צאָלט איינמאַל אין דריי און אין פיר וואַכן. און דעמאָלט אַפּט אויך ניט אינגאַנצן, נאָר צעביסלעך. די באַליידיגונגען זיינען געווען שרעקלעך. אַבער דאָס ערגסטע איז געווען דאָס, וואָס דער באָס פון דעם שאַפּ האָט געהאַט אַ סאַדיסטיש פאַרגעניגן צו דערגיין די אַרבעטער די יאָרן.

דער דאָזיגער באָס האָט איינמאַל געפאַקט אַן אַפּערעיטאָר ווען ער האָט גערויכערט ביי דער מאַשין. האָט ער זיך פאַרשטעקט הינטן-אַרום, אַ כאַפּ געטאָן דעם סיגאַרעט און עס אויסגעלאָשן דערשטיקנדיג דעם פייער ביים אַפּערעיטאָר אויפ'ן קאַרק.

אין דעם וואַש-צימער האָט ער אַרונטערגענומען דאָס וויג-טירל כדי ער זאָל אַלעמאַל קאָנען זען צי עמיצער חלילה רויכערט ניט דאָרטן, אַדער

שפארט זיך ניט צו צו דער וואַנט זיך אַביטל אַפצורוען.
 איינער פון די אַרבעטער אין שאַפּ איז געווען בעני, אַ לאַינינג-מאַ-
 כער. ער איז געווען אַ איד אַ הלוש. ער האָט זייער פיל געליטן פון אַ
 קראַנקן מאַגן. פלעגט ער דאַרפן אָפט גיין אין וואַש-צימער. פאַרשטייט,
 זיך, אַז ווען ער איז געגאַנגען איז דאָס געווען אויף זיין אייגענער צייט,
 ווייל ער האָט געאַרבעט פון שטיק.

דער באַס מר. ליוואַי, איז אים אָבער דערגאַנגען די יאָרן און איינ-
 מאַר אים אָפגעטאָן אַזאַ ברוטאַלן שפיצל.

ווען בעני האָט זיך אין וואַש-צימער פאַרזאַמט אַ פאַר מינוט צו לאַנג,
 האָט דער באַס גענומען אַן אויל-קען און דאָס אונטערגעשטעלט אונטער
 בעני'ס זיך-קישעלע.

אַזיין האָט ער זיך געשטעלט אַנטקעגן צו וואַרטן און זען וואָס עס
 וועט זיין.

ווען בעני איז אַרויס פון וואַש-צימער און דערזען מר. ליוואַי'ן שטיי-
 ענדיג ביי דער מאַשין, איז ער מיט שרעק צוגעלאָפן און האַסטיג זיך אַ
 זעץ געטאָן אויף זיין פלאַץ.

אין יענער סעקונדע האָט מיסטער ליוואַי אַ הירזשע געטאָן ווי אַ
 פערד, אָבער בעני איז אויפגעשפרונגען מיט אַ ווילדן געשריי, רייסנדיג
 דאָס קישעלע מיט'ן שפיץ פון אויל-קען, וואָס האָט נאָך געשטעקט אין
 זיין געזעס.

די אַנדערע אַרבעטער, היילפלאַז און דערשלאַגן, האָבן זיך גענומען
 צו העלפן אים אַרומוואַשן און פאַרבאַנדאַזשירן זיין וואונד. אָבער מר.
 ליוואַי האָט דערביי זיך נאָך אַ רייך געטאָן און צו זיי געזאָגט: „איצט
 וועט ער שוין ביי דער מאַשין זיצן רואיג אין געהאַקטע וואונדן“.

אויסזעצן אַן אויג איז אויך געווען אַ „חכמה“

אַן ענלעכע ברוטאַלע „חכמה“ איז אָפגעטאָן געוואָרן פון דעם באַס
 שטריקמאַן אין זיין סוועט-שאַפּקע אויף מאַנראָו סטריט:

איינער פון די אַרבעטער, לייזער דער פינישער, האָט זיך דאַרט גע-
 האָט באַקלאָגט, אַז דער פּאַדים איז צעפּוילט און רייסט זיך אונטער
 די הענט.

האָט דער באַס שטריקמאַן זיך כלומרשט גענומען אויספרובירן ווי
 שטאַרק עס איז די פּאַדים. האָט ער זיך געצילעוועט און אַ ריס געטאָן
 די פּאַדים מיט אַ פאַרמאַכטן קולאַק, טרעפנדיג מיט'ן קולאַק לייזער'ן גלייך
 אין אויג אַריין.

דאָס אויג האָט אויסגערוינען פאַר אַלעמענס אויגן . . .
וואָסן שפּעטער פּלעגט נאָך מיסטער שטריקמאַן לאַכן פון דעם אומ-
גליקלעכן שניידער, ווען עס איז אים געווען שווער פאַרפעדימען אַ נאָדל.
„נעם אַ שטיקל טשאַק און צייכן אָן אויף דער נאָדל, וועסטו טרעפן וואו
דאָס לעכץ איז“, פלעגט ער זיך וויצלען.
אַט אַזוי האָבן סוועט-שאַפּ באַסעס געמאַכט די אַרבעטער וואונדן און
נאָך געשאַטן זאָלן אויף די וואונדן.

קאַפיטל 12

כאַנע מילער'ס „סאַסייעטע“

אויף גאַרעק סטריט איז געווען אַ שאַפּ, וואָס האָט געהערט צו אַ
קאַנטראַקטאָר מיט'ן נאָמען כאַנע מילער. האָט מען דעם שאַפּ גערופן „די
סאַסייעטע“. איך אַרבעט ביי דער „סאַסייעטע“, פלעגן שניידער זאָגן.
פאַרוואָס עפעס „סאַסייעטע“?
איז געווען אַזאַ מעשה :

כאַנע מילער איז געקומען פון רומעניע. די לאַנדסלייט וועלכע האָבן
אים געקענט פון דער היים, האָבן וועגן אים געהאַט צו דערציילן גאַרניט
קיינ שיינע זאַכן. דאָ איז אָבער כאַנע מילער געוואָרן אַ דערפאַלגרייכער
קאַנטראַקטאָר פון קינדערשע קליידער. דערצו האָט זיין פרוי געהאַט
אַ טרימינג-געשעפט אויף העסטער סטריט.

אַט-דער מילער האָט צו זיך אין שאַפּ אַריינגענומען נאָר לאַנדסלייט.
ווען אים האָט געפעלט אַן אַרבעטער פלעגט ער אַרייננעמען אַ פרעמדן
אויך. נאָר אַזוי שנעל ווי אַ שיף האָט געבראַכט אַ לאַנדסמאַן, האָט דער
„פרעמדער“ געמוזט-גיין פון שאַפּ און מאַכן פּלאַץ פאַר'ן לאַנדסמאַן.

ווען די לאַנדסלייט האָבן אַרגאַניזירט אַ סאַסייעטי איז מילער געוואָרן
זייער פרעזידענט און ביי אים איז דאָס געווען די גרעסטע נקמה, וואָס
שייע פונק, דער היימישער לַמדן, איז ביי אים אין שאַפּ אַ פרעסער און
ביי אַ מיטינג פון דער סאַסייעטי מוז שייע בעטן אַ וואָרט ביי אים, ביי
מילער'ן, וועמען מ'האַט אין דער אַלטער היים גערופן „כאַנע לקחן“.

צעשטערמע ליבע

מר. מילער האָט געהאַט אַ שיינע טאַכטער, וועלכע איז געווען די
בוכהאַטערין אין שאַפּ. אַשר דער צופיטער, וואָס האָט געאַרבעט אין

שאפ, האָט געהאַט אַ שיינעם זון, וועמען ער האָט אַרױפגענומען אין שאַפּ צו לערנען ער זאָג אויך ווערן אַ צופיטער.

האָט אַשר'ס זון זיך פאַרליבט אין מילער'ס טאַכטער. אַשר און זיין ווייב זיינען דערפון געווען זייער ניט צופרידן. זייער טענה איז געווען, אַז זייער זונ'ס זיידע איז אין דער אַלטער היים געווען דער חזן פון שטאַט און האָט אויך געהאַט אַ שניט־קראָם. פאַר זיי, האָבן זיי גע'טענה'ט, פאַסט ניט זיך מתחתן צו זיין מיט כאַנע'ן. דער זון האָט זיי אָבער ניט געהערט. און כאַנע מי'דער פלעגט מיט זיין נייעם יחוס זיך גרויסן פאַר די לאַנדס־פייט סיי אין שאַפּ און סיי אין דער סאַסייעטי.

אין שאַפּ האָט מען זיך שפּעטער גענומען גרייטן צו אַ חתונה. די אַרבעטער האָבן צווישן זיך דיסקוסירט וואָס זיי זאָלן קויפן אַלס דרשה־געשאַנק. אין דער שטיל האָט מען צווישן זיך געשפּאַסט און מען פלעגט אימיטירן און נאַכמאַכן ווי אַזוי כאַנע מילער וועט אויסזען אין אַ ציי־לענדער־הוט. צווישן די פרעסער זיינען געווען אייניגע לַמְדַנִּים, האָבן זיי צווישן זיך געשפּאַסט, אַז אַשר וועט ביי דער חתונה מסתמא רעדן וועגן תורה און כאַנע וועט רעדן וועגן פּערד . . .

מיטאַמאָל האָט זיך אָבער איבער דעם שאַפּ פאַרצויגן אַ וואַלקן. די אַרבעטער האָבן זיך דערוואוסט, אַז מילער'ס טאַכטער האָט אין שאַפּ זיך איינמאַל געטראַפן מיט דעם דעזאַינער פון דער פּירמע, פאַר וועלכער מי'דער מאַכט זיין אַרבעט. האָט מען זיך פאַרליבט און ווילי, אַשר'ס זון, האָט פון דער כּלה צוריקגעקראָגן דעם דימענט־רינג, וואָס ער האָט גע־האַט גענומען ביי אַ צירינג־הענדלער אויף אויסצוצאָלן.

די ״סאַסייעטע״ איז דאָן אַוועק כאַדאַראָם. אין שאַפּ האָט מען ניט אויפגעהערט צו רעדן וועגן דעם ענין. עס האָבן זיך אויך געשאַפן צדדים. מילער אַליין איז אָבער פון דעם נייעם שידוך אויך געווען צופרידן. אמת, ער האָט פריער זייער געוואַלט דעם שידוך מיט אַשר'ן. ער האָט אָבער אויך אָנגעהויבן טראַכטן, אַז אַ שידוך מיט'ן דעזאַינער וועט אים אפשר געבן די מעגלעכקייט צו קריגן אַ סך אַרבעט, פאַרגרעסערן דעם שאַפּ, אפשר מיט דער צייט צו קאַנען זיך נעמען אַליין צו מאַנאָפעקטשורן די קינדער־קליידער צוזאַמען מיט'ן צוקונפטיגן איידעם און ניט צו בלייבן בלויז אַ קאַנטראַקטאַר.

די אַרבעטער אין שאַפּ האָבן זיך אָבער ניט באַרואיגט פון דעם צע־גאַנגענעם שידוך. די אומצופרידנקייט האָט נאָך מער געשטיגן ווען די אַרבעטער האָבן זיך דערוואוסט, אַז מילער זוכט אַריינצוקריגן אַ נייעם צופיטער.

אין איין פרייטאָג האָט טאַקע מילער אָפּגעזאָגט אַשר'ן און זיין זון ווילי'ן פון דער אַרבעט.

א "סיט-דאון" סטרייק ביי כאָנע'ן

זונטאָג בייטאָג איז ביי אַ מיטינג פון דער סאָסייעטי געווען גאַנץ לעבעדיג. פריער האָט מען דאָרט אַרגומענטירט מיט ווערטער, אָבער דערנאָך איז עס געוואָרן מיט שטויבן. צום סוף האָט אַ גרופע אַרבעטער אָפּ געמאַכט צווישן זיך, אַז מאָנטאָג זאָלן זיי זיך אַוועקזעצן און ניט אַרבעטן, נאָר געבן כאָנע'ן מיט דער טאַכטער אַ פֿעסאָן.

מאַנטאָג פרי איז אין כאָנע מילער'ס שאַפּ דורכגעפירט געוואָרן פיזיכט דער ערשטער "סיט-דאון" סטרייק, די אַרבעטער האָבן דאָס אפילו נישט גערופן סטרייק, נאָר — "מיר אַרבעטן ניט אַז אַשר'ן מיט זיין זון!"

אַזוי איז מען אָפּגעזעסן אַ גאַנצן טאָג. פיר אַזיגער איז אַריינגעקומען דער דעזאָינער און געזאָגט די אַרבעטער, אַז מאָרגן זאָלן זיי קומען צו דער אַרבעט, צוזאַמען מיט אַשר'ן און זיין זון.

אין עטלעכע וואָכן אַרום איז פאַרגעקומען די חתונה פון מילער'ס טאַכטער מיט'ן דעזאָינער. בלויז צוויי פרעסער פונ'ם שאַפּ זיינען געווען ביי דער חתונה. און ווען מילער האָט אין שאַפּ געבראַכט בראַנפן מיט קיכל, האָבן בלויז אייניגע גענומען אַ לחיים און געוואונטשן גליק זיין טאַכטער מיטן דעזאָינער. די אַנדערע אַרבעטער האָבן אין דער שטיל געשיקט קללות פאַר דרשה-געשאַנק . . .

מילער האָט זיך גענומען זוכן צו שאַפּן צווישן די לאַנדסלייט אַ בע-סערע שטימונג. האָט ער צוגעזאָגט צו מאַכן אַ גרויסן יום-טוב ווען זיי וועלן האָבן וואָלן אין דער סאָסייעטי. ער האָט מורא געהאַט, אַז אפשר וועט ער נאָך דאָרטן אויך זיין טראָן פאַרלירן און ווערן אויס פּרעזידענט. זונטאָג, אין טאָג פון די וואָלן, האָט ער ביי אַ רעסטאָראַטאָר שאַפיראַ, אויף דער איסט סאַיד, באַשטעלט מען זאָר ברענגען צום מיטינג אין 98 פאַרסייט סטריט, צינגלעך, פּופיקעס, קישקע און בראַנפן. פון דער צווייטער זייט האָט אַ גרופע פון שאַפּ געאַרבעט מעשים מען זאָל אין דער סאָסייעטי איינמאַל פאַר אַלע מאָס מאַכן כאָנע'ן פאַר אויס קאַפּערוש-מאַכער. ווי איבערראַשט זיינען אָבער די לאַנדסלייט ביים מיטינג געוואָרן ווען זיי האָבן געטראָפּן די אַלע גוטע זאַכן וואָס שאַפיראַ האָט געבראַכט, נאָר עס איז ניט געווען וועמען צו ווינטשן אַ מזל-טוב.

א שפיצל גען "פרעזידענט"

ווען מען איז ביים מיטינג צוגעטראָטן צו די וואָלן, איז מילער'ס נאָמען פאַר פרעזידענט אויסגערופן געוואָרן אינמאָל און אַ צווייטן מאָל. נאָר מילער איז ניט געווען. איז הערי גרינשטיין, דער העד-אָפּערעטיאָר, דערוויילט געוואָרן פאַר פרעזידענט און מילער איז געוואָרן אויס. אויף מאָרגן, מאָנטאָג, האָבן זיך ערשט אַלע דערוואוסט וואָס עס האָט פאַסירט מיט מילער'ן, פאַרוואָס ער איז ניט געקומען צום מיטינג. עמיצער האָט אים אָפּגעטאָן אַזאָ שפיצ'ס:

זונטאָג פרי, ווען ער האָט געדאַרפט גיין צום מיטינג האָט אים עמיצער אָנגעזאָגט, אַז מ'האָט באַגנב'עט זיין שאַפּ. איז ער אַוועק אין שאַפּ. דאָרט האָט ער דערזען, אַז קיין גנבה איז ניטאָ, נאָר מען האָט אים אָפּגעטאָן אַ שפיצל. האָט ער זיך געלאָזט גיין צוריק צו דער טיר. איז אָבער די טיר פון דרויסן געווען פאַרהאַקט און ער האָט ניט געקענט אַרויס. קיין טעלעפּאָן אין שאַפּ האָט ער נאָך דעמאָלט ניט געהאַט. איז ער דאָרט געבליבן שרייענדיג, אַז עמיצער פון דרויסן זאָל עפענען די טיר, נאָר עס האָט ניט געהאַלפּן.

זיין פרוי האָט אויף אים געוואָרט אין טרימינג-סטאָר מען זאָל גיין צוזאַמען צום מיטינג. ווען עס איז אַוועק אַ שעה און צוויי און ער איז ניט געקומען איז זי אַוועקגעלאָפּן צו דער טאַכטער און זיי צוזאַמען מיט'ן איידעם זיינען אַוועק צום שאַפּ. דאָרט האָבן זיי דערהערט מילער'ס גע-שריי: "עפנט די טיר!" נאָר ביז זיי האָבן גערופן פּאַליציי און אויפגע-ריסן דעם שלאָס איז שוין געווען שפעט אין אָונט און נאָכ'ן מיטינג. אין 1913 ווען עס איז פאַרגעקומען דער שניידער-סטרייק האָבן מילער מיט זיין איידעם געעפנט אַ סקעב-שאַפּ אין ניו דזשוירזי. די לאַנדסלייט האָבן אים דעמאָלט דערפאַר אויך אינגאַנצן אויסגעשלאָסן פון דער סאָסייעטי.

קאָפיטל 13

וואָס פרויען-אַרבעטער האָבן אַמאָל געמעגט און וואָס ניט

די עקספּראָטאַציע און די באַליידיגונגען פון וועלכע מען האָט גע-פּיטן אין די סוועט-שעפּער מיט יאָרן צוריק זיינען געווען זייער ביטער פאַר דעם מאָן. אָבער נאָך ביטערער איז די לאַגע געווען פאַר דער פרוי.

די פרוי פלעגט אין שאַפּ לייַדן פון באַליידיגונגען ניט נאָר פון באַס, נאָר אויך פון דעם מאָן, וואָס איז אַליין אין שאַפּ באַהאַנדלט געוואָרן ווי אַ שקלאָף.

ביי איין אַרבעט האָט מען די פרוי ניט צוגעלאָזט און ביי אַ צווייטער אַרבעט פלעגט זי אונטערדריקט ווערן ווי דאָס ערגסטע. אַז זי האָט געדאַרפט אַרבעטן פאַך אַ פיל ביליגערן פרייז ווי דער מאָן, דאָס איז שוין געווען נאָטירלעך. איז געווען ווייניג אַרבעט האָט די פרוי געדאַרפט זיין די ערשטע צו פאַרלאָזן דעם שאַפּ. דערצו איז געווען אַ ניט-געשריי-בענער געזעץ, אַז פרויען טאָרן ניט אַרבעטן ביי די מאַשינען אַלס אַפּע-רעיטאָרס. ביי שניידעריי האָבן זיי געטאָן געוויסע אַרבעט, וואָס די מענער האָבן באַשטימט פאַר זיי, ווי זיין אַ „פעלער-האַנט“, מאַכן „באַטנהאַלס“ ביים האַנט, איינלייען קנעפלעך. אין געוויסע שעפּער פלעגט מען זיי אויך לאָזן אַריינלייגן קישעלעך אָדער אַריינבעיסטן דעם אונטערשלאַק.

אַ צאַרנדיגע איבערראַשונג

דערפאַר איז מען צווישן שניידער געוואָרן זייער איבערראַשט ווען מען האָט דערהערט אַ נייעס פון דעם שאַפּ, וואָס האָט געהערט צו מעק-לאַש, דעם ליטווינער, אויף טשערי סטריט.

די נייעס איז געווען, אַז ביי מעקלאַש'ן אַרבעטן פרויען ביים מאַשין; אַז צוויי פרויען, ליטווינישע, אַרבעטן אַלס אַרויסהעלפּער ביים אַריינאַר-בעטן קעשענעס; אַז נאָך אַ פרוי האָט געאַרבעט צו מאַכן דעם אונטערשלאַק. אַט-די נייעס האָט צווישן די מענער-אַרבעטער אַרויסגערופּן אַ ביטערע

דעבאטע. אייניגע האָבן פאַרגעשלאָגן, אָז מ'זאָל אַרויף אין שאַפּ און די פּרויען אַרונטערשליעפּן פאַר די האָר. אַנדערע האָבן געזאָגט, אָז שולדיג זיינען נאָר די מענער, וואָס אַרבעטן מיט זיי צוזאַמען און אָז אַזעלכע מענער דאַרף מען צעברעכן די ביינער ווען זיי ווייזן זיך אין „חזיר-מאַרק“. איינער, אַ גאָס מילער, אַ פּאַקעטמאַכער, האָט געשריען: היינט אַר-בעטן זיי אַלס אַרויסהעלפּער און מאַרגן וועלן זיי אַליין אָנפירן מיט אַ „טיים“. דער פּרעסער זלמן האָט געשריען: „אויב מ'זועט שווייגן, וועלן די ווייבער נאָך ווערן פּרעסערס און אונטערפּרעסערס. מ'זועט אפילו ניט קאַנען אַרונטערוואַרפּן די שלייקעס ביי דער אַרבעט, אָדער אויסטאַן די העמד פון זיך.

אוי וויי — אַ מיידל — אַ „בחור“!

איינער האָט שוין דערציילט אַ מעשה, אָז ביי אים אין שאַפּ האָט אַ סליוומאַכער אויסגעלערנט זיין געליבטע צו מאַכן אויף דער הויז-מאַשין — אַרבֿ; אָז דערנאָך האָט זיך די געליבטע שוין אינגאַנצן פאַרקליידט פאַר אַ „בחור“, און אַז אזוי האָט ער זי אַרויפגענומען צו דער אַרבעט אין שאַפּ. דאָס מיידל אין הויזן האָט אזוי אָפּגעאַרבעט אַ זעקס וואָכן, ביז איין טאָג האָט מען זיך געכאַפּט, אָז דער „סליוומאַכער“ האָט אויסגעשטאַכענע אויערן פאַר אוירינגלעך. דאָס הייסט, דער „ער“ איז גאַר אַ „זי“, און דער-מאָלט האָט זי געמוזט גלייך פאַרלאָזן דעם שאַפּ.

אין יענער צייט האָט ביי גאַלוביצקי, אויף סקעמל סטריט, געאַרבעט איינער מיט'ן נאָמען דאַנציג, וועלכער האָט אַלס סאַב-קאַנטראַקטאַר אָנגעפירט מיט'ן „סעט“ אָפּערעיטאָרס.

איין טאָג האָט גאַלוביצקי אָנגעזאָגט זיין העד-אַפּערעיטאָר, אָז עס קומט צו אים אַ קוזינע פון שיקאַגאָ, וועלכע קאַן מאַכן „פּאַקעטס“, אָבער ער וועט זי אַריינזעצן מיט אַלעמען אין „סעט“ און ער וויל, אָז דאַנציג זאָל איר צאָלן די אייגענע שכירות, ערף דאָלער אַ וואָך, ווי ער צאָלט צו די אַנדערע צוויי אַרויסהעלפּער.

דעם באַס' קוזינע, רחל, איז געקומען אין שאַפּ. זי איז געווען שיין, קלוג און פלינק ביי איר אַרבעט. גלייך דעם ערשטן טאָג האָבן די אַנדער-רע אַרויסהעלפּערס דערזען, אָז רחל איז אַן ערשט-קלאַסיגע אָפּערעיטאָרין. אַדע אין „סעט“ האָבן דאָ גענומען חשבונ'ען, אָז דער באַס גאַלוביצקי וועט איצט מסתמא מיט דער צייט אַרייננעמען נאָך פּרויען אין שאַפּ און דערמיט פּרובירן פּטור ווערן פון מאַנכע מענער אַרבעטער. אָבער אָנ-שטאַט זיך צו באַוואַרענען אויף אַ באַוואוסטזיניגן אופּן, אָז דער באַס זאָל

אַ פרוי ביי דער מאַשין — וום. גראַפער

ניט קאנען שלאָגן קיין קאָפיטאַל פֿון דעם, און ווי רחל, וועלכע איז געווען אינטעליגענט און באַוואוסטזיניג, האָט זיי אויף אַ שטילן וועג אָנגעוויזן, האָט מען זיך גענומען אַנצוטאָן רחל'ען פֿאַרשידענע צרות.

א קאָמף פֿאַר — קלענערע שכירות

פֿריער האָט מען זיך גענומען איר אָפצוטאָן שפּיצלעך, למשפּה, איר מאַנטל האָט מען באַפּלעקט מיט אויל; אַרויסגעוואָרפֿן איינעם פֿון אירע שיד, ווען זי האָט זיך איבערגעטאָן צו דער אַרבעט. נאָכדעם האָט דאַנציג, דער סאַב־קאָנטראַקטאַר, זיך צוזאַמענגערעדט מיט זיינע אַרויסהעלפּערס און באַשלאָסן, אַז זי זאָל קריגן מיט צוויי דאָלער אַ וואָך ווייניגער ווי די מענער, דאָס הייסט, ניין דאָלער אַ וואָך. זייער טענה איז געווען, אַז רחל דאַרף ניט אויסהאַלטן קיין ווייב מיט קיין קינדער, און אַז דערפֿאַר טאַר זי ניט קריגן די זעלביגע שכירות, וואָס מענער קריגן פֿאַר זייער אַרבעט. רחל, האָט זיי פרובירן אַנווייזן, אַז מיט אַזאַ באַשלוס טוען זיי בלויז זיך אַליין שאַדן. ווען דער באַס וועט זען, אַז זי קאָן די אַרבעט בעסער פֿון זיי און קריגט ווייניגער באַצאַלט, וועט ער סוף כל סוף אַרייננעמען נאָר מיידלעך צו דער אַרבעט. רחל'ס טענות זיינען אָבער געווען אוממיסט.

א פּטרייק פֿון פֿאַב־קאָנטראַקטאַר — גענן קאָנטראַקטאַר

נאָך אַן אַמפּערן זיך אין שאַפּ עטלעכע טעג מיט'ן באַס גאַלוביצקי, און מיט רחל'ען, האָבן זיי באַשלאָסן, אַז זיי זאָלן אַלע אַרונטער אין „סטרייק“. דער גאַנצער „סעט“ איז אַרונטער מיט אַ וואָרנונג צום באַס, אַז זיי וועלן ניט אַרבעטן אַזוי לאַנג ווי פֿרויען וועלן זיצן ביים מאַשין. די פּרעסער מיט די שניידער זיינען געבליבן אַרבעטן. דאָס איז גע- ווען, ערשטנס, דערפֿאַר, ווייל זיי זיינען ניט געווען פֿאַרליבט אין די אַפּערעיטאָרס, וועלכע האָבן זיך געהאַלטן פֿאַר גרעסערע יחסנים אין שאַפּ; צווייטנס, האָבן גע'טענה'ט די שניידער: מיר מעגן לייזן פֿון די פֿרויען ביים טיש, טאָ זאָלן די אַפּערעיטאָרס אויך פּילן דעם טעם. . . .

אויף מאַרגן אינדערפֿרי, ווען גאַלוביצקי איז געקומען צום שאַפּ, האָט ער געטראָפֿן אַלע אַפּערעיטאָרס שטיין ביי דער טיר. צווישן זיי איז אויך געשטאַנען רחל.

גאַלוביצקי האָט מיט זיי גענומען איינ'טענה'ן און געבן פֿאַרזיכערונג- גען. ער האָט דערביי אויך פרובירט אַפּעלירן צו זייערע געפּילן, אַז רחל איז אַ יתומה און אַז זי מוז האָבן יעדן סענט צו העלפֿן דער מאַמען אין דער היים. ווען זיינע רייד האָבן ניט געהאַלפֿן, האָט ער גענומען סטראַ-

שען די אָפּערעיטאָרס, אַז ער וועט אַדווערטאַיזן אין צייטונג צו קריגן אָפּערעיטאָרס, נאָר מיידלעך.

גאַלוביצי האָט דערביי אַ נעם געטאָן רחל'ען אונטערן אַרעם און אַ זאָג געטאָן: „קום, זעץ זיך צו דער אַרבעט!“

רחל האָט זיך אָבער אַרויסגעריסן פון זיין האַנט און האָט צו אַלע-מענס איבערראַשונג געענטפּערט: וואָס מיינט איר, קום? וואָס בין איך עפעס אַ סקעב? איר זיינט מיר טאַקע אַ קאַזין, אָבער זיי זיינען מיינע ברידער . . . אויב זיי האַנדלען ניט ריכטיג צו מיר, וועלן מיר זיך אויס-טענה'ן און פאַרשטענדיגן זיך, אָבער גיין סקעבן, דאָס קיינמאַל ניט!

אויף מאַרגן האָבן אַלע אָפּערעיטאָרס זיך איינגעשטעלט פאַר רחל'ען, נאָר דער באָס גאַלוביצי האָט זי שוין אין זיין שאַפּ מער ניט געוואָלט האָבן. אין 1926 איז רחל געווען צווישן די בעסטע קעמפּערניס צוריק אין שיקאַגאָ, דאָרט איז איר קאַמף געווען אין דרעס-טריע.

קאַפיטל 14

קאָן נישט צווען שקלאַפּעריי עפנט ער אַ „קאָרפּאָרעישאַן“־שאַפּ

אויף ספּרינג סטריט איז געווען אַ שניידער־שאַפּ, וואָס האָט געהערט צו אַ באַלעבאָס מיט'ן נאָמען וואַיאָד.

צווישן די אַרבעטער אין דעם שאַפּ איז געווען וואַלאַכ'ס אַ לאַנדס-מאַן, איינער אַ מיסטער באַרקין, וואָס איז אַהער אין לאַנד אין 1908 גע-קומען פון פּוילן.

האַט זיך וואַלאַכ'ן זייער שטאַרק פאַרוואַלט צו מאַכן זיין לאַנדסמאַן באַרקין'ען פאַר אַ שותף אין דעם שאַפּ.

האַט וואַיאָד זיך גענומען מיט באַרקין'ען איינמענה'ן, אַז ער זאָל ווערן אַ שותף, נאָר באַרקין האָט פּריער אַ היבשע צייט זיך געקנייטשט און גע'טענה'ט, אַז ער האָט דערצו קיין חשק ניט.

באַרקין איז געווען אַ יונגער בונדיסט, אַ באַצייענטער בחור. ווען ער פלעגט אַריין אין „חזיר-מאַרק“ (אויף דער שניידער־בירושע אין העס-טער פאַרק) פלעגט ער ליב האָבן צו ריידן צווישן די אַרבעטער וועגן דער ביטערער פּאָגע אין די סוועט־שעפּער. דער איינדרוק פון זיינע רייד איז געווען, אַז עס טוט אים נעבעך וויי דאָס האַרץ ניט נאָר דערפאַר, וואָס ער

אַרײַן אַרבעט אין אַזאַ סוועט־שאַפּ, נאָר נאָך מער דערפאַר, ווייל טויזנטער אַנדערע אַרבעטער מוזן שקלאַפּן אין אַזעלכע שעפּער.

נאָר איין טאָג, ווען איך בין מיט באַרקײַנען געגאַנגען אין פּילס מוזיק האַל, אויף דער באַוערי, האָט ער גענומען צו מיר רעדן אַזוינע ווערטער, אַז איך האָב געפילט ווי עס רעדט צו מיר אַ מיסיאָנער. אַ גאַנצע איבערקערעניש איז אין אים פאַרגעקומען. ביסלעכווייז האָט ער מיר דעמאָלט אויסגעזאָגט דעם סוד, אַז ער גייט שוין טאַקע אַרײַן אין דער „קאַרפּאַרעישאַן“, וואָס וואַלאַך אַרגאַניזירט אין זײַן שאַפּ.

באַרקײַנס אַרגומענטן פאַר זײַן אַרײַנטריט אין דער קאַרפּאַרעישאַן האָבן אין מינע אויערן געקלאָנגען ווי די אַרגומענטן פון יענעם פּרייַן, וואָס האָט געזען לײַגנדיג אין שניי נאַקעטע קינדער, האָט ער געהייסן דעם קוטשער גיכער צו טרייבן די פּערד, ווייל ער קאָן ניט צווען ווי די אַרעמע קינדער ווערן דערפּראָרן פון קעלט . . .

באַרקײַן האָט צו מיר גע'טענה'ט, אַז ער ווערט אַ שותף צום שאַפּ, ווייל ער קאָן מער ניט צוקוקן ווי די אַרבעטער „זײַנען אומוויסנדיג“ און ווי „זײַ לאָזן זיך עקספּלאָטירן“.

אַן אידעאָליסטישער זײַגער

ווען באַרקײַן איז אין שאַפּ געוואָרן אַ באַלעבאַס האָט לאָנג ניט גע' נומען און ער האָט אַנגעהויבן באַווייזן וואָס ער קאָן. ער איז אַוועק פון שניידער־טיש און געוואָרן דער באַלעבאַס אויפ'ן פּלאַר. ער האָט גענומען איינפירן אין שאַפּ נייע פּאַראַנדקעס. קײַנער פון דער קאַרפּאַרעישאַן האָט אים ניט געשטערט, זיי האָבן געוואוסט, אַז מ'קאָן זיך פאַרלאָזן אויף אים... איין טאָג האָבן די אַרבעטער אין שאַפּ באַמערקט, אַז דער זײַגער גייט עפעס ניט ריכטיג. האָבן חברה געשפּאַסט, אַז דאָס איז אַ צייכן פון עלטער . . . האָט מען אָבער אויך באַמערקט, אַז אין געוויסע צייטן פון טאָג לויפט דער זײַגער. האָבן די זעלביגע חברה ווידער געשפּאַסט, אַז דאָס לויפט ער אַזוי, ווייל ער וויל אַרײַנכאַפּן נאָך אַ פּאַר שעה „אָווערטאָים“. שפעטער האָט מען זיך אָבער געכאַפט, אַז דאָס איז אַ „דערפּינדונג“, וואָס שטאַמט פון מר. באַרקײַנען:

אין דער פּרי פּלעגט ער אונטעררוקן דעם זײַגער, איז ער געלאָפּן אין צען מינוט. מיטאַג צײַט פּלעגט ער דעם זײַגער רוקן אויף צוריק אַזוי, אַז ער פּלעגט שוין זײַן איינגעהאַלטן אויף אַ פּופּצן מינוט.

די פרעסער, וועלכע האָבן געאַרבעט פון וואַך, האָבן שטיצער־הײט גענומען פּראַטעסטירן געגן דעם, וואָס זיי דאַרפן אַרבעטן אַזוי פיל אומ-

זיסטע צייט. זיי האבן גענומען פאָדערן אַ נייעם זייגער אין שאַפּ.
האַט באַרקין זיך גענומען וויצלען, אַז דער זייגער איז גוט, נאָר אַ
זייגער, האָט ער זיך גע'חכמה'ט, איז ווי אַ מענטש. עס קאָן פּאַסירן, אַז
אין פּאַרלויף פון טאָג זאָל ער אַמאָל ניט פּילן גוט און זיך פּוידן צו שטאַגן
אין צייט.

די פּרעסער זיינען אַבער פון דער חכמה ניט געווען צופּרידן. האָבן
זיי צווישן זיך שטילערהייט אָפּגעמאַכט, אַז אַלס פּראָטעסט געגן באַרקין'ס
זייגער-פּראַקטיק זאָל יעדער פּרעסער אָפּפּרעסן בלויו צען רעק אַ טאָג
אַנשטאַט די זיבעצן און אַכצן, וואָס מען פּלעגט פּרעסן.
אַזוי איז אַוועק צוויי טעג, ביז מר. באַרקין האָט זיך געכאַפּט און מיט
רוגז צוגעלאָפּן צו זיין שותף וואַלאַך און זיך צעשריען אַזוי, אַז אַלע זאָגן
דאָס הערן:

— מר. וואַלאַך, נעמט אַרונטער פון אַלע פּרעסער פון זייערע שכירות
פאַר יעדן ראָק וואָס עס וועט פעלן צווישן די געפּרעסטע, און אויב זיי וועלן
דאָס ניט וועלן ליידן טאָ זאָלן זיי גיין!

„אויב אַ זייגער איז ווי אַ מענטש, איז אַ מענטש ווי אַ זייגער“

צווישן די פּרעסער איז געווען אַ יאַנקל קאַפּושניק. ער איז געווען אַ
גוטער און שנעלער פּרעסער און אַזעלכער וואָס האָט זיך קיינמאָל ניט גע-
שראַקן צו זאָגן, וואָס ער וויל. האָט ער אַ שטעל געטאָן דעם אייזן, אַ
וואָרף געטאָן דעם ראָק אינמיטן פּרעסן און צוגעלאָפּן צו מר. באַרקין'ען.
דער גאַנצער שאַפּ האָט זיך געשטעלט אויף די פּיס, געמיינט האָט
מען, אַז אַט ווערט אַ געשעעניש. נאָר יאַנקל קאַפּושניק האָט זיך צעלאַכט
און זייענדיג אַביסל אַ זאַהיקע האָט ער מיט אַ טיילווייז היקעוואַטן לשון
גענומען רעדן צו באַרקין'ען און וואַלאַך:

— איר פאַרשטייט, אַ מענטש איז ווי אַ זייגער. אין דער פּרי איז ער
פּריש און שטאַרק, אַרבעט ער שנעלער. נאָכמיטאָג, פּילט ער ניט גוט,
ווערט פּויר, פּרעסט זיך ניט . . .

דער גאַנצער שאַפּ איז אַוועק כאַדאַראַם. אפילו וואַלאַך און באַרקין
האַבן זיך ניט געקאָנט איינזאַמלען פון לאַכן.

דערפאַר איז שוין גאָר ניט געווען קיין געלעכטער פון דער פּאַל-
גענדער פּאַסירונג אין דעם זעלביגן שאַפּ:

צווישן די פּינישערס אין שאַפּ איז געווען אַ שוואַנגערדיגע פּרוי
מיט'ן נאָמען ראָוע. די ראָוע איז שוין געווען אין די מיטעלע יאָרן. דער-

פאר איז זי געווען אויסער זיך פון פרייד, וואס נאך זעכצן יאר זיין פאר-
הייראט וועט זי ענדלעך ווערן א מאמע.

ווען ראזע האט אריינגעשפאנט אין די הויכע חדשים, איז די ארבעט
איר געפאלן זייער שווער. זי האט אבער די ארבעט ניט אויפגעגעבן
טראץ דעם, וואס די קיבעצער ארום טיש פלעגן איר דערגיין די יארן.
איבער האט זיך געוויצלט, אז „דאס אינגעלע קאן שוין זיין א פאסטרינע-
ציער“. א צווייטער האט זיך געוויצלט, אז „דאס מיידעלע שפילט זיך שוין
מיט קנעפּלעך“. מר. וואלאך פלעגט איר צוטראגן א שטיקל זייערע און
גערקע ווען ער פלעגט עסן און איר זאגן: „נא דיר א שטיקל אוגערקע,
נאָר ניי ניט מיט קיין זייערן פנים“.

ראזע פלעגט גוטמוטיג לאכן. זי האט געוואוסט, אז אין הויז ווארטן
איר מאן און איר מאמע אויף אירע פארדינסטן. די מאמע איז געווען
אן עלטערע פרוי און איר מאן איז געווען פון די קליינע פארדינער,
דערצו האט ער נאך ניט געהאט קיין דזשאב.

א קימפעט אין שאפ

איין טאג, ווען ראזע איז אריינגעקומען צו דער ארבעט האט זי גאר-
ניט גוט געפילט. זי האט איבערגערעדט, אז ווען היינט וואלט ניט געווען
קיין „פעידעיי“ וואלט זי ניט אריינגעקומען. זי האט אַזײַן ניט געפילט
ווי זי האט ביים טישל אַרויסגעשריען אירע ווייען . . .

מיט יעדער מינוט זיינען אירע ווייען געוואָרן שטאַרקער. האָבן די
אַנדערע פרויען איר אָנגעהויבן זאָגן, אז זי זאָל בעסער צו לאָנג ניט
וואַרטן, נאָר גיין אַהיים און שיקן נאָכ'ן דאָקטאָר.

ראזע האט אַרונטערגענומען דעם פאַרטוך פון זיך און גענומען איינ-
פאַקן אירע זאַכן. אָבער ווען כאַרקין האָט עס דערזען איז ער צוגעלאָפּן
ווייַד ווי אַ חיה און גענומען שרייען: „דו מוזט פינישן דעם באַנדל, איך
מוז היינט אַרויסשיקן די אַרבעט, ווען ניט וועט זיין מכות, ניט קיין „פעיי“.
ער האָט צוריק אויף איר אַרויפגעוואָרפן דעם פאַרטוך און אונטער-
געשטופט אַ פעקל אַרבעט: „דאָס מוז איך גלייך האָבן“ — האָט ער
אויסגעשריען.

ראזע האָט אַרויפגעטאַן דעם פינגער הוט און אָנגעפאַנגען צו נײַען.
נאָר אירע קראַמפּן האָבן געשטיגן מיט יעדער מינוט. אירע גוואַרדן זיינען
נאָכדעם מיטאַמאָל געוואָרן די סאַמע שרעקלעכסטע.
אַן אַלטע איטאַליענישע פרוי איז צוגעלאָפּן צום טיש פון צופיטער,

אויסגעבעט פון שמאָטעס אַ געלעגער, פאַרהאַנגען מיט אַ שטיק קאַנווע און מען האָט ראָזע'ן צוגעפירט און זי אַוועקגעלייגט.
 מען האָט גלייך געלאָזט וויסן איר מאָן און ער איז געקומען מיט אַ דאַקטאָר. דער דאַקטאָר האָט אַלעמען אָפּגעשטופּט אָן אַ זייט און ער האָט זיך גענומען עפעס צו טאָן אַרום ראָזע'ן. נאָר איידער וואָס-ווען האָט ער געלאָזט וויסן, אַז ראָזע האָט געבוירן אַ טויט קינד.
 די אַלטע איטאַליענישע פרוי האָט אַרויסגעשאָסן אַ געווייזן און גע- טייטלט מיט'ן פינגער צו באַרקניב'ען: „יו אַר נאַ גוד, יו קינד דהי בעיבי“ (דו ביסט ניט גוט, דו ביסט שוואַרץ פאַר'ן טויט פּונם קינד).

קאַפיטל 15

ביי אַ באַס מיט אַ כאַמסקער „אינטעליגענץ“

אין יענע יאָרן איז אויף מאַנראַ סטריט אין ניו-יאָרק געווען אַ קאַנ- טראַקטינג שאַפּ פּון אַ ביליגן פּאַין מענער-קליידער, און דער שאַפּ האָט געהערט צו איינעם אַ מיסטער פעשקין.

דער מר. פעשקין האָט ניט געקאַנט אונטערשרייבן זיין נאָמען, ניט געקאַנט דורכלייענען אַ שורה, דאָך האָט ער געמאַכט אַן איינדרוק פּון אַן אינטעליגענטן מענטשן, ער האָט אין זיך געהאַט נאַטירלעכע שטריכן פּון אַ קלוגן און באַלעזונדיגן מענטשן. ער האָט געוואוסט ווען און ווי אַזוי צו פאַרדעקן זיין פּראַסטקייט.

איינמאָל האָט מר. שוויצער, איינער פּון די פירער פּון דער „יונאַיטעד גאַרמענט וואַיקערס יוניאָן“, אַריינגערופן צו זיך דעם מר. פעשקין און ער האָט צו אים גע'טענה'ט:

— סטייטש, ווי קומט עס, אַז אַזאַ אינטעליגענטער מענטש ווי איר זאָלט ניט פּאַזן מאַכן אין אייער שאַפּ די אַרבעטער פאַר יוניאָן-לייט? ווי קאַנט איר צווען ווי עס פייניגן זיך ביי אייך אַזוי פיל אידן מיט בערד, למדנים?

האָט פעשקין אים גלייך אַ זאָג געטאָן מעשה חכם:

— האָב איך זיי דען געבעטן צו ווערן פרעסערס אָדער שניידער? פּון מיינטוועגן האָבן זיי געקאַנט ווערן מלמדים. און אויב זיי טראָגן בערד זאָל איך זיי דערפאַר צאָלן עקסטראַ? האָלט איך זיי דען פאַר די בערד און לאַז זיי ניט אָפשערן?

מיסטער פעשקין פלעגט זיך דערביי אַוועקלאָזן אין חכמה'נען:

— הערט איר, מר. שוויצער, די סאציאליסטן דארפן מיר דאנקען. ווען איך וואָרט מיינע אַרבעטער באַהאַנדלט גוט וואָרטן די סאציאליסטן און אַנאַרכיסטן קיינמאַל נישט געטראַכט וועגן אַ רעוואָלוציע. אָבער אויב עס וועט אַמאַל זיין אַ רעוואָלוציע, וועט דאָס זיין אַדאַנק מיר און נאָך אַזעלכע ווי איך . . .

פעשקינ'ס אַרבעטער האָבן זיך אָבער אַזוי לאַנג געלאָזט עקספּלואַ-טירן ביז מ'האַט צווישן זיך אַנגעהויבן רעדן וועגן שטעלן פּאָדערונגען פאַר וואָך-אַרבעט, קירצערע שטונדן און די הויפּט-זאַך, אַז מר. פעשקין זאָל רעדן צו די אַרבעטער ווי צו מענטשן און ניט באַיידיגן זיי ביי יעדער געלעגנהייט.

געפאַקט אַ „רעוואָלוציאַנער“

איין פּרימאַרגן האָט זיך דער באַלעבאַס דערוואוסט, אַז אין שאַפּ און אין דרויסן לעבן שאַפּ ווערן פאַרטיילט דיפּלעטס, וואו מען רופט די אַרבעטער צו סטרייקן.

האַט ער אויף מאַרגן אינדערפרי זיך פאַרשטעקט אַריבערן וועג ביי אַ כינעזער אין אַ לאַנדרי און געוואַרט אויסצוגעפינען און פאַקן דעם חברה-מאַן וואָס פאַרשפּרייט די דיפּלעטס.

עס האָט לאַנג ניט גענומען, און מיסטער פעשקין האָט דורכ'ן פענצטער דערזען ווי אַ אינגל שטייט מיט אַ פאַק דיפּלעטס און פאַרטיילט זיי צווישן די אַרבעטער, וועלכע גייען אַרויף אין שאַפּ. האָט ער זיך אַרויסגעכאַפּט פון לאַנדרי, אַ נעם געטאַן דעם אינגל פאַר די אויערן, צוגערופן אַ פּאָליס-מאַן און געלאָזן אים אַרעסטירן.

דאָס אינגל איז נאָכדעם געבראַכט געוואָרן אין אַ געריכט און פעשקין האָט אַהין געבראַכט זיינע אַ פאַר אַדיוטאַנטן פון שאַפּ זיי זאָלן עדות זאָגן, אַז מען האָט געשפּרייט שרעקלעכע דיפּלעטס.

ער אַזיין האָט זיך פאַר'ן ריכטער צעלאָזן ווי אַן אַקטיאָר און גענוי מען דראַמאַטעווען: „יור האַנאַר, איר זעט אַט-דעם אינגל, דאָס איז אַ סאציאליסט, וואָס וויל מאַכן אַ רעוואָלוציע. איר זעט אַט-דעם דיפּלעט? דאָ ווערט געזאָגט וועגן מיר און מיין שאַפּ דאָס ערגסטע. מען זאָגט מיר, אַז זיי ריידן אפילו וועגן דער'הרג'ענען מיר“.

דאָס צוועלף-יאָריגע אינגל איז געשטאַנען שטאַרק צעטומלט, ניט געוואוסט וועגן וואָס דאָ האַנדלט זיך.

פלוצלינג גיט אים דער ריכטער אַ פּרעג:

— קריגסטו באַצאָרט פאַר פאַרטיילן די דיפּלעטס?

— יא. ענטפערט דאָס אינגל, — איך קריג 50 סענט אַ טאָג.
 — ווער האָט עס דיר געגעבן צו פאַרשפּרייטן?
 דאָס אינגל האָט געגעבן דעם נאָמען און אַדרעס פון אַ דעליקאַטעסן
 סטאָר, וואָס איז געעפנט געוואָרן ניט ווייט פון שאַפּ.

א „רעוואָלוציע“ פון סענדוויטשעס און פאָדע-וואַסער

דער ריכטער האָט דאָן געהייסן מר. פעשקינ'ען צו זייענען דעם ליפּ-
 לעט פאַר אים. האָט פעשקין געדרייט דעם זיפּלעט אַהער און אַהין און
 זיך אַנטשוידריגט פאַר'ן ריכטער, אַז ער קאָן ניט לייענען קיין אידיש.
 האָט דער ריכטער געבעטן איינעם פון פעשקינ'ס עדות צו לייענען דעם
 ליפּלעט. האָט ער גענומען זייענען און אין געריכט האָט אויסגעבראַכן
 אַ געלעכטער.

דער זיפּלעט איז געווען אַן אַדווערטעיזמענט פון דער דעליקאַטעסן
 סטאָר, אַז אַ גאַנצע וואָך פון דער דערעפענונג פון דער סטאָר ווערט
 געגעבן פּריי אַ פּלעשל סאָדע-וואַסער פאַר יעדן סענדוויטש, וואָס מען וועט
 דאָרט קויפּן.

דער באַדעבאַס פעשקין איז פון געריכט אַרויס אַ פאַרשעמטער. און
 מיט עטלעכע טעג שפעטער, ווען ער האָט דערזען ווי זעבן שאַפּ טיילט
 מען ליפּלעטס אין וועלכע מען האָט שוין גראָדע גערופן צו אַ סטרייק
 אין זיין שאַפּ, האָט ער אַ זאָג געטאָן צום מאַן, וואָס האָט אים דערלאָנגט
 אַ ליפּלעט:

— שוין ווידער פּרייע סאָדע? ברענגט מיר אַרויף אין שאַפּ אַ פאַר
 סענדוויטשעס מיט סאָדע.

א לייטישער פּאָליסמאַן

אין עטלעכע וואָכן שפעטער האָט אויסגעבראַכן אַ סטרייק אין פעש-
 קינ'ס שאַפּ. כמעט אַלע אַרבעטער זיינען אַרונטער אין סטרייק. עטלעכע
 זיינען אַבער פאַרבליבן סקעבן און זיי האָבן אויך געהאַלפּן אַריינברענגען
 אַנדערע סקעבס.

אַ פּאָליסמאַן, וואָס איז אַוועקגעשטעלט געוואָרן אַפּצוהיטן די אַרדנונג
 אַרום שאַפּ, איז איינמאַל אַרויפגערופּן געוואָרן פון פעשקינ'ען אין שאַפּ
 אַריין און נאָך אַ גוטן טרונק, האָט ער אים געבעטן ער זאָל אַלע טאָג
 אָפּירן די סקעבס איינציגווייז פון דעם שאַפּ. ער האָט צוגעזאָגט דעם פאַר-
 ליסמאַן, אַז ער וועט אים דערפאַר גוט באַדוינען.

איין טאָג רופט מיר צו דער פּאָליסמאַן און נעמט מיך פירן פאַר דער

האנט. איך און אזוי אלע אַרום האָבן געמיינט, אַז ער אַרעסטירט מיך און פירט מיך אין פּאַליס-סטעישאַן. אויפ'ן וועג גייענדיג, זאָגט ער מיר: — ווייסט איר, אַז אין שאַפּ אַרבעטן אַכט מענטשן? — געוויס ווייסן מיר.

ער האָט נאָכדעם זיך אָפּגעשטעלט און גענומען טענה'ן: — איך וויל אייך העלפּן. נאָר איר וועט דאָרפן פאַרשטיין ווי אזוי צו רעאַגירן. פון שאַפּ גייען אַרויס פאַרשיידענע מענטשן, אזוי אַז איר קאָנט קיינמאַל ניט וויסן ווער עס איז דער סקעב און ווער ניט. מאַך איך אָפּ מיט אייך אזוי: ווען עס וועט אַרויס פון שאַפּ אַ סקעב, וועל איך אים גוט-ברודעריש אַ פאַטש טאָן אין פּלייצע און צופירן צום קאָרנער פון ראָג. זעט דאָרטן צו האָבן צוגעגרייט אַ קאַמיטע, וואָס זאָל מיט אים ריידן און פּרואוון אויפקערן ער זאָל ווערן אַ מענטש און נישט זיין מער קיין טכויר... מיר האָבן ניט געוואָלט גלויבן אונזערע אויערן. אונזער ערשטער איינדרוק איז געווען, אַז דער פּאַליסמאַן פּלאַנירט עפעס געגן אונז. מיר האָבן גלייך דעם זעלביגן אַוונט זיך איבערצייגט, אַז דער פּאַ-ליסמאַן נאָרט אונז ניט. די אלע וועמען ער האָט גוט-ברודעריש אַ קאַפּ געטאָן אין פּלייצע, זיינען טאַקע געווען סקעבס. ער פּלעגט זיי איבערלאָזן פאַר אונז און מיר פּלעגן צו זיי ריידן. דער פּאַליסמאַן פּלעגט אלע טאָג אונז אויך באַריכטן אַלץ וואָס עס טוט זיך אין שאַפּ.

אויסגעזאָגט דעם סוד

אין עטלעכע טעג אַרום האָט די שאַפּ-קאַמיטע באַשלאָסן צו געבן עפעס דעם פּאַליסמאַן אַ מתנה. איינער פון דער קאַמיטע האָט אים דער-לאַנגט אַ צענערף אַריינגעלייגט אין אַ קאַנווערט. איז דער פּאַליסמאַן געוואָרן אין כּעס און זיך צעבייזערט: — וואָס מיינט איר ביך איר, אַ סקעב? — ער האָט זיך האַרציג צעלאַכט און צוריקגעשטופּט דעם קאַנווערט. ער האָט אונז דאָן אויסגע-זאָגט דעם סוד פאַרוואָס ער איז אזוי גוט: — איך בין טאַקע אַ פּאַליסמאַן, — האָט ער געזאָגט, — נאָר איך נעם ניט קיין גרעפט. און ווייסט איר פאַרוואָס? ווייל איך בין גדליה דעם פּרעסער'ס זון. ער האָט אַריינגעשטעקט די האַנט אין קעשענע, אַרויסגענומען אַ פינפּערף און געזאָגט: — נאָט, וועט איר האָבן צושטייער פאַר אייער אַרבעט. זעט איר,

ביי אייער באַס, ביי מיסטער פעשקינ'ען, ווער איך נעמען וויפיל איך וועל
נאָר קאָנען קריגן. איך גיב אים דאָך „פּראָטעקציע“ . . .

קאָפּיטל 16

מיין ערשטער מאַרש דעם ערשטן מאַי

אין 1912 בין איך אַרויף אַרבעטן אין גאָלדפאַרביס שאַפּ אויף מעדיסאָן
און דזשעקסאָן סטריטס.

דאָס איז פּאַקטיש געווען מיין ערשטער גרויסער שאַפּ וואו מען האָט
שוין געאַרבעט אויף אַ מאַדערנעם אופן. צוזאַמען מיט מיר האָט דאָרט
אין דעם „סעט“ פון פּאַקעטמאַכער געאַרבעט נאָך אַכט אַרבעטער.

פון קיין יוניאָן האָט מען אין דעם שאַפּ ניט געוואוסט. נאָך מער,
די אַרבעטער פּלעגן דערציילן, אַז איינמאַל, ווען מען האָט געמאַכט אַ
פּאַרזוך צו אַרגאַניזירן דעם שאַפּ, און ווען אַ טייל אַרבעטער זיינען אַרונ-
טער אין אַ סטרייק, האָט מען פון די פענצטער געוואָרפן פּלעשער מיט
הייסע וואַסער אויף די סטרייקער.

דער באַס, גאָלדפאַרב, האָט געהאַט אַ פּאַרמאַן, בלומענטאַל. איז
דאָס געווען אַן אויסנאַם אַן עקספּלואַטאַטאָר. און ער איז דווקא אויך געווען
אַ „סאַציאַליסט“. אויסערן שאַפּ האָט מען אים גערופן גענאָסע בלומענטאַל.

דער הויפט פון דעם סעט פּאַקעטמאַכער איז געווען איינער וועמען
מען האָט גערופן „דער משוגענער קאַהן“. די צווייטע האַנט איז געווען
איינער אַ מיסיאָנער, וואָס האָט אַ גאַנצע וואָך געאַרבעט אין שאַפּ און
שבת האָט ער פּרובירט כאַפּן נשמות פאַר זיין גאַט. איך בין געווען די
דריטע האַנט און האָב פּאַרדינט גאַנצע עלף דאָלער אַ וואָך.

אין יענער צייט האָט די „יונאַיטעד בראַדערהוד אָו טעילאָרס“, אַ
דעמאָסטיגער טייל פון דער „יונאַיטעד גאַרמענט וואַיקערס יוניאָן“, זיך
גענומען צו אַרגאַניזירן דעם טרעיד און מען האָט גערעדט וועגן רופן אַ
גענעראַל־סטרייק.

די באַדינגונגען אין גאָלדפאַרביס שאַפּ זיינען געווען שרעקלעך. די
לאַנגע שעה'ן אַרבעט, דער טעראָר פון פּאַרמאַן געגן די אַרבעטער, די
קליינע פּאַרדינסטן האָבן געבראַכט צו אַ באַשלוס, אַז די קאָנצענטראַציע
פון דער אַרגאַניזיר־קאַמפּאַניע פון דער יוניאָן זאָל זיין אַרום גאָלדפאַרביס
שאַפּ, וועלן די קענענער, די „קאקערוטש באַסעס“, ווי מ'האַט זיי גערופן,
אויך מוזן ווערן יוניאַניזירט.

איך בין שוין געווען אין יענער צייט אַ יוניאָן-מאַן, אַ מיטגליד פון דער „יוניאָטעד גאַרמענט וואַרקערס“. אין גאַלדפּאַרביס שאַפּ האָב איך דאָס אָבער ניט געטאַרט דערמאַנען.

אַ מוסטער פון אַ יוניאָן-אַרגאַנאַיזער

איין פּאַרטאַג האָט מיך אָפּגעוואַרט אייך גאַלדשטיין, אַ פינישער. ער האָט אויף זיך דעמאָלט געהאַט גענומען די אויפגאַבע צו אַרגאַניזירן די שניידער.

גאַלדשטיין צוזאַמען מיט דוד אשינסקי זיינען פון די שניידער באַ-טראַכט געוואָרן ווי די טאַטעס פון דער שניידער-יוניאָן.

דער דאָזיגער גאַלדשטיין איז געווען אַן אינטערעסאַנטער טיפּ. ער איז געקומען, ווי מיר דאַכט זיך, פון דוּבראַווע. אין דער היים איז ער געווען אַ משורר ביי אַ חזן. דאָ איז ער געוואָרן אַנאַרכיסטיש געשטימט. ער פּלעגט אין אַן אַוונט הערן אַ רעדע פון יאַנאַווסקי, אָדער פון עמיצן אַנדערש און אויף מאַרגן פּלעגט ער שוין ביי די שניידער האַלטן אַ בעסערע און אינטערעסאַנטערע רעדע ווי די וואָס ער האָט געהערט.

אייך גאַלדשטיין האָט געקאַנט ווייניג ליינען און שרייבן. איז ער דאָס געקומען מיך בעטן, איך זאָל צוזאַמען מיט אים אַנשרייבן אַ ליפּלעט פאַר די אַרבעטער פון גאַלדפּאַרביס שאַפּ.

אין קלינטאָן האָל, אין אַ קליין צימערל, האָט ער פאַר מיר געהאַלטן אַ רעדע און איך האָב געשריבן. אין עטלעכע טעג שפּעטער האָט ער מיר שוין איבערגעגעבן אַ ליפּלעט פאַרטיג אַריינצושמוגען אין שאַפּ.

אין שאַפּ האָבן מיר געהאַט אַזאַ מעטאָדע פון פאַרשפּרייטן ליפּלעטס : איך פּלעג דעם ליפּלעט אַריינרוקן אין די באַנדלעך געשניטענע אַרבעט. אַזוי גיך ווי דער צופיטער אָדער עמיצער אַנדערש פּלעגט פאַרנאַנדער-בינדן דעם באַנדל, פּלעגן די ליפּלעטס אַרויספאַלן און מען פּלעגט אין באַהאַטעניש זיי ליינען אָדער זיך איינער דעם אַנדערן איבערגעבן וואָס אין ליפּלעט זאָגט זיך.

וואָס מער מ'האַט גערעדט וועגן יוניאָן אַלץ חוצפּה'דיגער איז געוואָרן בלומענטאַל דער פאַרמאַן, און ער האָט געזוכט דעם פאַרשפּרייטער פון די ליפּלעטס.

ווען דער ערשטער מאַי איז געקומען

ווען מ'האַט זיך גענומען גרייטן פאַר'ן ערשטן מאַי, 1912, איז ברוך מענטאַל געווען ווילד ווי אַ חיה. ער האָט געסטראַשעט און געוואָרנט, אַז

דער וואָס וועט ניט אַריינקומען צו דער אַרבעט דעם ערשטן מאָי וועט מער ניט קאָנען אַרבעטן.

אין פּרימאַרגן פון ערשטן מאָי זיינען מיר ווי אַלע טאָג געקומען אינ-דערפרי צו דער אַרבעט. אָבער גאַלדפאַרב און בלומענטאַל זיינען יענעם פּרימאַרגן געווען אין שאַפּ נאָך פּריער פון אונז.

די אַרבעטער האָבן צווישן זיך גערעדט, וואָס דער און יענער האָט אַרײַ דערציילט וועגן דעם וואָס עס וועט זיך אַפּטאָן אין די גאַסן. איך האָב נאָך ניט געוואוסט די באַדייטונג פון דעם ערשטן מאָי. אָבער דאָס וואָס איך האָב געהערט וועגן ערשטן מאָי, איז מיר זייער געווען געפעלן. ווי אַלע טאָג איז מען דעמאָלט פּאַרטיפּט געוואָרן אין דער אַרבעט ביי דער מאַשין. מיטאַמאָל האָט זיך דערטראָגן צו די אויערן דער בראַזג פון אַן אַרקעסטער, דאָס שפּיל און געזאַנג פון דער מאַרסעליעזע. דאָס האַרץ האָט גענומען קלאַפּן צום טאַקט, נאָר די פּיס האָבן געדריקט דעם טרעטער פון דער מאַשין און צעשטערט די האַרמאָנישקייט . . .

בלומענטאַל האָט גענומען אַרומלויפּן מיט אַ גרויסן שטעקן און גע-נומען פּאַרמאַכן פענצטער נאָך פענצטער. דער גענאָסע בלומענטאַל האָט געוואָלט פּאַרטויבן דעם קאַמפּס־רוף . . .

אין דער צייט וואָס ער איז אַרומגעלאָפּן מיטן שטעקן האָב איך זיך אַפּגעריסן פון מאַשין, צוגעלאָפּן צום פענצטער זען דאָס פנים פון דעם ערשטן מאָי.

מיטאַמאָל גיט מיר מאַריס נידל, דער לאַינינגמאַכער, אַ צי פּאַרן העמד מיט אַ וואַרנונג: דער פּאַרמאַן גייט!

ווען איך האָב אויסגעדרייט דעם קאַפּ, האָב איך שוין געטראָפּן בלוי-מענטאַל'ן שטייענדיג ביי מיין מאַשין. איך בין צוגעלאָפּן און געוואָרט זיך אוועקזעצן. בלומענטאַל האָט אָבער אַרונטערגעריסן די שפּול פּאַדעם פון מאַשין און מיט רציחה אַ געשריי געטאָן: „דו ווילסט „מאַרטשן“? — מאַרש פון שאַפּ!“

איך בין אַרונטער פון די טרעפּ אַ צעבראַכענער, אַ דערשלאָגענער, וויסנדיג, אַז אין הויז וואָרט מיין מאַמע, אַן אלמנה, אַ גרינע און אַ הילפ־לאָזע, מיט אַכט קינדער, צווישן זיי אַ קליין קינד אויפ'ן האַנט. דער אַראַפּגאַנג פון די זעקס פּלאַך טרעפּ איז געווען פּאַר מיר אַ שאול תּחתייה. איך האָב געפּילט, אַז אַלץ זינקט אונטער מיר . . .

ווען איך האָב אָבער דערזען די גאַס מיט דעם גרויסן יום־טוב איז צוריק גאַנץ געוואָרן מיין וועלט . . . ערשט אין גאַס האָב איך באַגריפּן

וואָס עס מיינט דער ערשטער מאָי, דער אַרבעטער יום־טוב, דער קאַמף פאַר באַפֿרייאַונג.

איך האָב געהערט צענדליגע אַרקעסטערס שפּילן, מענטשן האָבן גע־זונגען אין די גאַסן. פּירער פון יוניאָנס, אויסגעפּוצט מיט רויטע לענטעס, האָבן געריטן אויף ווייסע פּערד. די בעקער־אַרבעטער האָבן געטראָגן אַ חלה, וואָס האָט אויסגעזען ווי אַ גאַנצע גאַס די לענג, מיט אַ לאַזונג: „מיר פּאָדערן ברויט צו זאָט פאַר די אַרבעטער“. די היטלמאַכער האָבן גע־טראָגן אַ גרויסן היטל ווי אַ חופּה אויף פּיר שטאַנגען, מיט אַ לאַזונג: „מיר ווילן האָבן אַ דאָך איבער'ן קאַפּ“. אַזוי זיינען געווען פאַרשידענע פּאַכן, מיט פאַרשידענע פּאָדערונגען, נאָר יעדער פּלאַקאַט האָט גערעדט אַזוי קלוג, פּאָדערנדיג גערעכטע זאַכן פאַר די אַרעמע מאַסן.

אין אַזונט בין איך געקומען אַ מידער אין הויז. איך האָב דער מאַמען קיין זאָך ניט דערציילט. אויף מאַרגן, פאַרטאָג, בין איך שוין ווידער גע־שטאַנען אין „חזיר־מאַרק“ און געזוכט אַ דזשאַב. עס זיינען אַוועק אַ פאַר וואַכן. איך בין געלאָפּן פון איין שאַפּקע צו אַ צווייטן, נאָר קיין ריכטיגער דזשאַב האָט זיך ניט געמאַכט.

זיך „איבערגעבעטן“

איין טאָג האָב איך זיך געטראָפּן מיט אַן אַרבעטער, האָט ער מיך געזאָגט, אַז מ'קאָן ניט קריגן קיין פּאַסיגן פּאַקעטמאַכער צו פאַרנעמען מיין פּלאַץ ביי דער מאַשין. ער האָט געהערט זאָגן, האָט ער מיר דערציילט, אַז ווען איך וואַלט געטראָפּן דעם פאַרמאַן בלומענטאַל'ן און אים געבעטן, וואַלט ער מיך צוריק אַרויפגענומען צו דער אַרבעט.

איך האָב געוואוסט, אַז גענאָסע בלומענטאַל עסט אין אַ אידישן רעסטאָראַן אויף איסט באַראָדוועי.

אַרום איינט אַזייגער בייטאָג האָב איך זיך דאָרט אַרומגעדרייט אַרום רעסטאָראַן, ביז בלומענטאַל האָט מיך דערזען.

אַן שום קונצן, האָט ער גראַדע מיך אַ פּרעג געטאָן, צי איך אַרבעט און מיר גלייך גענומען מיט זיך צוריק אין שאַפּ אַריין.

איך בין אַריין אין שאַפּ אַרבעטן כמעט מיט אַ שבועה אין האַרצן, אַז גאָלדפאַרב'ט שאַפּ מוז ווערן אַ יוניאָן שאַפּ. אויך גאָלדשטיין, דער אַר־גאַנאָיזער, האָט דאָן נאָך מיט מער ענערגיע זיך אַ נעם געטאָן צו דעם שאַפּ, ביז מען האָט די אַרבעטער אַרונטערגענומען אין סטרייק.

גאָלדפאַרב האָט דעם שאַפּ אַריבערגעמופּט אויף האוסטאָן סטרייט, מיט

דער האַפענונג צו קריגן אַהין סקעבס און צו ברעכן דעם סטרייק, אָבער מיר האָבן אים דאָרט אויך אויסגעפונען.
 דער שאַפּ האָט זיך סוף-כל-סוף פאַרמאַכט און בלומענטאַל איז גע-
 וואָרן אַ קאָנטראַקטאַר פאַר זיך, געסעטלט מיט דער יוניאָן און געהאַלפּן
 אַרגאַניזירן די קאָנטראַקטאַרס אַסאַסיעשאַן.
 אין אַ פּאָר יאָר שפּעטער, ווען מען האָט געפירט אַ סטרייק געגן די
 קאָנטראַקטאַרס, בין איך געווען דער טשערמאַן פון דער סעטלמענט קאָ-
 מיטע פון דער דושאַינט באַאַרד. גענאָסע בלומענטאַל איז געוואָרן דער
 מענעדזשער פון דער קאָנטראַקטאַרס אַסאַסיעשאַן.
 ביי דער ערשטער קאָנפּערענץ, ווען איך בין געזעסן מיט מיין קאָ-
 מיטע און בלומענטאַל איז אַריינגעקומען, האָט ער מיר גלייך אונטער-
 געטראָגן אַ גראָבן ציגאַר. איך האָב אים געענטפּערט בקול: „אונזער
 קאַמף ברענט און רויכערן זאָל ער אַליין! . . .“

קאַפיטל 17

אַ פאַרשטערטער פּסח

דאָס איז געווען ערב פּסח.
 אויף מענדזשין סטריט, פון דער ניו-יאָרקער איסט סאַיד איז געווען אַ
 שניידערשער קאָנטראַקטינג-שאַפּ, וואָס האָט געהערט צו גאַדדעשטיין און
 לאַטאַוו.
 די פּריינג-זון האָט דעמאָלט געשיינט און געוואַרעמט איבער אַלע
 דעכער. דאָרט וואו די בוימער און גראָזן האָבן נאָך געהאַט גענוג פּריי-
 הייט, לופט און זון-שיין, האָבן זיי זיך צעגרינט. אין דרויסן האָט זיך
 געפילט דער ערב יום-טוב, דער פּסח.
 די פּושקאַרטס אויף די גאַסן אַרום גאַלדשטיינ'ס און לאַטאַוו'ס שאַפּ
 זיינען געווען אָנגעפילט מיט פּסח'דיגע חפּצים, אויך מיט הגדות, וואָס
 די דעמאָסטיגע „יאַרמאַלאָוסקי באַנק“ פון איסט בראָדוועי האָט אָפּגע-
 דרוקט פאַר אירע „דעפּאָזיטאַרס“, און די פעדלערס האָבן דאָס פאַרקויפּט
 אַ סענט אַ שטיק.
 אין דער הגדה האָבן פרומע אידן איבערדערציילט די מעשיות, וואָס
 „אַמאָל איז געווען“ אונטער די פּרעה'ס אין מצרים, וואו מענטשדעכע
 לעבנס זיינען געווען הפּקר.
 ביי גאַלדשטיין און לאַטאַוו'ן אין שאַפּ זיינען געזעסן שניידער, פּרע-

סערס, אַפערעיטאָרס און געוואַרט פאַר'ן פּסח. נאָר געווען איז דאָרט זייער חמצ'דיג. די ווענט זיינען נישט געווען געקאַלכט זינט די געביידע איז דערעפנט געוואָרן. דער שאַפ איז געווען אויף אַזוי פיל אויפגעראַמט, אויף וויפיל דער "רעגס" (שמאַטע) קלייבער, האָט אַריינגעשאַרט דעם אַפּפּאַל, די אַפּשניטלעך אין זאַק אַריין. דער שטויב אויף טיש, בענק, פּאַזיצעס און פענצטער איז שוין געווען פאַרהאַרטעוועט אין שטיין.

דער וואַטשמאַן, וואָס פלעגט שלאָפן אין שאַפ, האָט געהאַט זיין אייגענע "דערפּינדונג" געגן מיין זיי זאָלן ניט צעפרעסן די סחורות, ספּע-ציעל דאָס, וואָס איז געווען געקראַכמאַלעט. ער פלעגט זיי אַנגרייטן אין געוויסע פלעצער האַרטן ברויט, וואָס די אַרבעטער פלעגן איבערלאָזן אויף די טישן פון מיטאַג.

די שטאַנגען, שטריק און הענגערס אויפצוהענגען די פאַרטיגע אַר-בעט האָבן פאַרשטעלט יעדן פּאַס פּיכט אַדער לופטצוג. יעדער אַרבעטער איז געווען איינגעוועבט אין זיין פינצטער ווינקל מיט אַרבעט אַרום זיך ווי אַ פּליג אין אַ שפּין-געוועב . . .

נאָך מיט וואַכן פּריער, איידער דער פּסח איז געקומען, זיינען די פּרע-סערס אין גאַלדשטיינ'ס און לאַטאָו'ס שאַפ געשטאַנען און געמאַכט חשבונות וואָס זיי וועלן טאָן אין די אַכט טעג יום-טוב . . . ביים שניידער-טיש האָט קלמן דער "עדושבעיסטער", וועלכער איז געווען אַ שטיקל מנגן, אויסגעוונגען דעם "עבדים היינו", און אַלטער דער "קעפּלבעיסטער" האָט אונטערגעבורטשעט:

— אַ פאַרגלייך אַביסל! אַמאָל, ביי פּרעה'ן, די ערד זאָל אים ליב האָבן, איז דאָך געווען אַ גאַדענע צייט אין פאַרגלייך מיט'ן היינט. אַמאָל האָט מען געטראָגן שטרוי צום בויען, היינט דאַרף מען אין שאַפ אַליין טראָגן "קעפלעך" (מאַשין-קעפלעך) צום נייען . . .

דאָך האָבן אַלע, פרומע און ניט-פרומע אידן פון שאַפ געוואַרט פאַר'ן פּסח. געוואַרט צו אויסרוען די מידע ביינער, זיך אַנזעטיגן ביים סדר-טיש מיט בליקן אויף ווייב און קינד. די טאַטעס האָבן דאָך זעלטן ווען געקאַנט געדענקען דעם קאַליר פון קינד'ס האָר און אויגן; זעלטן ווען האָבן זיי געזען די ווייבער אין אַ יום-טוב קלייד מיט אַ שמייכל אויף די ליפן, ווען עס איז דאָ וואָס צו סערווירן צום טיש.

די פּרייד איז ביי די אַרבעטער פון שאַפ אין דעם ערב יום-טוב, געווען אויך דערמיט, וואָס אין די לעצטע פּאַר וואַכן איז אין שאַפ געווען אַ סך אַרבעט. אמת, מ'האַט געאַרבעט שווער און ביטער, טאָג און נאַכט, אַבער אין די פּאַר וואַכן האָט זיך ביי גאַלדשטיין און לאַטאָו'ן אַנגעקליבן אַביסל

א גרעסערע "פעידע". די פרויען האָבן אויף דעם רעכענונג "געמאַכט" פסח. די שניידער, פרעסער און אַפערעיטאָרס האָבן זיך ניט נאָר "גענייט אַ בייטל" פאַר'ן געלט, נאָר טאַקע אויך געקויפט ביים פעדלער שטיקלעך סחורה, אויף אַפצוצאָלן, צו נייען זיך אַ מאַנטל, אַ לעטניק, אַ פאַר הויזן.

פאַרשוואַונדן דער באַם, פאַר שוואַונדן די "פעידע"

דער טאָג פון דער ערב־פסח־דיגער "פעי" איז געווען אין אַ מיטוואָך. יעדער איינער האָט אין זיין ווינקל אין יענעם פרימאַרגן פאַרענדיגט עפעס אַן אַרבעט. אייניגע האָבן פאַרענדיגט עפעס נייען פאַר זיך, קאָמן האָט געמאַכט די לעצטע פראָבן מיט "מרור זה שאנו אוכלים". אַנדערע זיינען אַריינגעפאַן מיט'ן "מה נשתנה". אויפ'ן טיש איז געשטאַנען אַ פּלאַש גאַדדבערג'ס "יין שרף כשר לפסח". אַדע האָבן געוואַרט מיט אומ־געדולד אויף לאַטאַוין, וועלכער איז אַוועק צו דער הויפט־פירמע זיך אַפ־רעכענען און ברענגען טשעקס פאַר די אַרבעטער. אָבער לאַטאַו האָט זיך ניט באַוויזן.

עלף אַזיגער זיינען אַדע געוואָרן זייער אומרואיג. לאַטאַו'ס שותף, גאַלדשטיין, איז אַדע ווילע צוגעלאָפן צום טיש, אַ כאַפ געטאַן אַ קיכעלע פון שקאַרמיץ, וואָס איז געדעגן אויפ'ן טיש צום פאַרבייסן און צוגעלאָפן צום פענצטער, פרובירנדיג אויסווישן אַ ווינקל צו קאַנען אַרונטערקוקן אין גאַס.

די אַרבעטער האָבן אָנגעהויבן פרעגן, וואו איז עפעס אַזוי לאַנג מיסטער לאַטאַו?

ווען דער זיגער איז געוואָרן צוועלף, האָבן זיך אַדע אַרבעטער נאָך מיט מער אומגעדולד ווי פריער זיך צוזאַמענגעקליבן אַרום טיש און אַנ־געהויבן פרעגן: וואָס האָט עס דאָך פאַסירט מיט מיסטער לאַטאַוין? מיסטער גאַלדשטיין האָט זיי פרובירט באַרואיגן און געעפנט די פּלאַש באַראַפן.

די אַרבעטער האָבן זיך אָבער צום באַראַפן ניט געוואַלט צורירן. עס האָט זיך דערהערט איין טענה: מיר ווילן אונזער געלט! מיר דאַרפן באַצאָלן דעם קצב, דעם גראַסערימאַן.

גאַלדשטיין האָט זיך גענומען זיי אינצורעדן, אַז אויב ניט היינט וועלן זיי קריגן דאָס געלט נאָך פסח. האָבן אַדע זיך צעשריען: אייך איז גוט צו רעדן, איר זענט אַלע מאַל זיכער, איר האָט דעם שאַפ, די מאַשין־נען און די אַרבעט אין שאַפ. אָבער אונזער פאַרמעגן איז די פאַר דאָלער וואָס איר קומט אונז.

א קאמיטע פון דריי איז גלייך אָוועקגעלאָפן אין ווערהויז אויסצוגע-
פינען וואָס עס איז געשען מיט מיסטער לאַטאָוין. האָט דאָרט די קאָ-
מיטע אויסגעפונען, אַז צען אינדערפרי האָט לאַטאָו אָפגענומען איין טשעק
פאַר אַלעמען און ניט קיין באַזונדערע טשעקס, ווי ער פלעגט אַלע מאָל
נעמען פאַר די אַרבעטער. געזאָגט האָט ער, אַז ער גיט די אַרבעטער
אַ "טריט" אין סאַלון און אַז ער וועט שוין דאָרטן אויך בייטן דעם טשעק.
די אַרבעטער זיינען אָוועק אין סאַלון. דאָרטן האָבן זיי אויסגעפונען,
אַז לאַטאָו האָט טאַקע געביטן אַ טשעק אויף אַריבער זעקס הונדערט
דאָלער, געמאַכט אַ שנאַפּס און אָוועק.

ווען די קאָמיטע איז צוריקגעקומען אין שאַפּ איז שוין אַלץ געגאַנגען
כאַדאַראָם. גאַלדשטיין האָט זיך געיאָגט צו גיין גיכער אַהיים העלפן דער
ווייב זיך צוגרייטן צום סדר. די אַרבעטער האָבן אָבער ניט געוואָלט אָפּ-
טרעטן פּונם שאַפּ. זיי האָבן באַשלאָסן, אַז צוויי, וועלכע האָבן אַליין
וואַלונטירט, זאָלן בלייבן אין שאַפּ צו היטן די באַנדלעך מען זאָל זיי ניט
אַרויסנעמען איידער מען באַצאָלט זיי זייערע שווער פאַרהאַרוועטע פאַר
דאָלאַר.

ווען גאַדשטיין איז אַרויס פון שאַפּ, האָט דער וואַטשמאַן פאַרטרויט
צו איינעם פון די אַרבעטער אַ סוד, אַז ער האָט געהערט ווי לאַטאָו האָט
שטילערהייט געזאָגט גאַדשטיינ'ען, אַז ער וועט זיינע סדרים פּראַווען ביי
זיין שווער.

דעם אָונט פון דעם ערשטן סדר האָבן זיך די אַרבעטער אַרויסגע-
לאָזט צווישן די לאַנדסלייט אין די שולן אויסצוגעפינען ווער און וואו עס
איז לאַטאָו'ס שווער. און אין אַ שול אויף איסט בראַדוועי האָבן זיי דאָס
אויסגעפינען.

אַן אומגעבעמענער אליהו הנביא

צום צווייטן סדר, ווען לאַטאָו איז מיט דער הגדה אין האַנט געזעסן
מיט זיין פרוי און קינדער ביים שווער אויף אַטוירני סטריט, איז אַ גרופע
אַרבעטער געקומען, און ניט וואַרטנדיג ביז מ'וועט עפענען די טיר פאַר
אליהו הנביא, זיינען זיי אַריין אין הויז און זיך צעשטעלט אַרום טיש.

לאַטאָו האָט פאַרלאָרן דאָס לשון. די מיסעס לאַטאָו, וואָס האָט
דערקאַנט אייניגע אַרבעטער פון שאַפּ, איז צוגעקומען און מיט אַן אומ-
שולדיג פנים אַ פרעג געטאָן: וואָס איז געשען, אידן, וואָס טוט איר דאָ?
איינער פון די פרעסער, איטשע גאַרבער, האָט זי אַ כאַפּ געטאָן
ביים האַלדז, וואו זי האָט געטראָגן אַ האַלדז-באַנד. ער האָט דאָס אַראַפּ-

געריסן. ער האט גענומען אויך רייסן די אוירינגלעך פון די אויערן.
 די פרוי האט זיך צעשריען, די קינדער האבן גענומען געוואלדעווען.
 דער שווער איז אַרונטערגעקראַכן מיט'ן קיטל פון היסב-בעט.
 דאָ האָט שוין לאַטאָו גענומען שטאַמלען: אידן, ברידערלעך, אַן
 אומגליק איז געשען. ווי איך בין אַרונטער פון ווערהויז, זיינען מיר
 באַפאַלן גנבים, רויבער און צוגענומען אַלע טשעקס. אָבער אַז מיר'ן לעבן
 נאָך יום־טוב — — —

— נאָך יום־טוב? — האָט איטשע גאַרבער ניט אָפגעלאָזט. — אָהער
 די געזט! די חד-גדיא דערצייל דיין שווער! דו גיב גלייך געלט, ווען ניט
 קריגסטו אַלע צען מכות אַט דאָ אויפ'ן אָרט. דו וועסט מער ניט מאַכן די
 זעלביגע קונץ ווי פאַר דריי־יאָרן.
 שכנים האָבן גענומען אַריינקומען, געוואָלט רופן פּאַליציי. אָבער
 לאַטאָו האָט אַ דערשראָקענער זיך גענומען בעטן און טענה'ן:
 — נו, שאַ, נו, אַט נאָט איך וויפיל איך האָב.

ער האָט אַרויסגענומען פון קעשענע אַ טייסטער און דערלאָנגט דריי
 הונדערט דאָלאַר. דאָס איבעריגע, האָט ער זיך געשוואָרן, וועט זיין שותף
 גאַלדשטיין אויסצאלן חוץ־המועד פּסת.
 חוץ־המועד פּסת האָט מען אָבער גאַלדשטיינ'ען שוין ניט געקענט
 טרעפן. נאָך יום־טוב, ווען די אַרבעטער זיינען אַריינגעקומען אין שאַפ,
 האָט מען געטראָפן מיסטער לאַטאָו. ער איז אַרומגעלאָפן און זיך גע-
 ריסן די האַר: גאַלדשטיין האָט אים אַליין אויך אָפגענאַרט, באַשווינדלט.
 ער האָט צוגענומען אַ העלפט פון די אַריבער זעקס הונדערט דאָלאַר, פאַר-
 קויפט די קעפּלעך פון די מאַשינען, אויך פּרעס־אייזנס, און ניט געסטייעט.
 אַט אַזוי האָבן זיי זיך אַליין באַשווינדלט און רואינירט די אַרבעטער.

קאפיטל 18

שניידער מיט פענסנע

אויף דער באויערי איז אַמאָל געווען אַ שניידער־שאַפ, וואו דער באַ-
 לעבאַס האָט געהייסן קאַוואַלסקי.
 האָט איינמאָל אַ רב פון אַ שויל אויף פאַרסאַיט סטריט צוגעשיקט צו
 קאַוואַלסקי'ן אַ בריוו מיט אַ בקשה, מ'זאָל אין שאַפ אַרויפנעמען צו
 לערנען אַן אַרבעט צוויי יונגע בחורים, לאַנדסלייט.
 דער רב האָט באַטאַגט, אַז די צוויי בחורים, קומען פון פינע עלטערן.

ווען קאָואַלסקי האָט די בקשה אָנגענומען זיינען אַרױפגעקומען צוויי יונגעלייט און אָנגעגעבן זייערע נעמען: דאָויד און יאַקאָב. אַלע אין שאַפּ האָבן גענומען קוקן אין זייער ריכטונג. ביידע האָבן געטראָגן פענסנע, ווייסע קראַגס מיט אויסגעבינדענע שוואַרצע שלייפן, די פּעך-שוואַרצע געקרייזלטע האָר פאַרוואַרפן איבער די אויערן. די פּרויען, פינישערס, האָבן צעעפנט מױל און אויגן. די מענער האָבן אַרױסגעשאַסן אַ געלעכטער. און מער פון אַדעם האָט געדאַכט מיסטער קאָואַלסקי. ער האָט דערביי צו די צוויי אַ זאָג געטאָן:

— אונזער רב, האָט געוויס געמאַכט אַ טעות. ער וויל אייך מסתמא לערנען פאַר שוהטים, נאָר געשיקט האָט ער אייך צו מיר — דעם ריכטיגן רבי'ן . . .

איינער פון די צוויי האָט גענומען דערקלערן ווער זיי זיינען און אַז אין דער היים האָבן זיי געאַרבעט ביי חיים דעם שניידער. איצט ווידן זיי דאָ אין אַמעריקע זיך אויסלערנען אויף דער זינגער-ניי-מאַשין. דער צוויי-טער האָט באַטאָנט, אַז דער רב פון דער שול וואו קאָואַלסקי דאָונט איז זייער פעטער.

קאָואַלסקי האָט דאָן געהייסן די צוויי יונגעלייט, אַז זיי זאָלן אויף מאַרגן אַרױפקומען צו דער אַרבעט. אין שאַפּ האָט ער געבעטן אַלע אַפּע-רעיטאָרס מען זאָל די צוויי „כניאַקעס“ (ווי ער האָט זיי אָנגערופן) לערנען אויף דער מאַשין.

„דער מטורף“ און „דער בדהן“

אין שאַפּ האָט מען די צוויי בחורים גלייך געקרוינט מיט צונעמען. דאָויד'ן האָט מען גערופן דער „מטורף“. עס איז דעמאָלט געווען פאַ-פולער אויף דער אידישער בינע „דער מטורף“ פון יעקב גאַרדין. איז אַזוי ווי דאָויד האָט זיך געהאַט אַרױסגעכאַפט מיט אַ דערקלערונג, אַז ער וויל אַרבעטן אין שאַפּ און צו דער זעלביגער צייט שטודירן פאַר אַן אינזשעניר, האָט מען אים דערפאַר געגעבן דעם נאָמען „מטורף“.

יאַקאָב'ן האָט מען גערופן „לייזער-בדהן“, אַ נאָמען פון יעקב גאַר-דינ'ס אַ טיפּ אין „גאַט, מענטש און טייוו“.

יאַקאָב האָט זיך איינמאַל דערױבט צו ליינען זיינס אַ געדיכט פאַר אַ מיידל אין שאַפּ, האָט ער דערפאַר געקראָגן דעם צונאָמען „לייזער-בדהן“.

ביידע פלעגן אַלע טאָג אַריינקומען אין שאַפּ מיט ביכער אונטערן אַרעם. און ביכער אין אַ שאַפּ זיינען אין יענער צייט געווען טריף. ביי

אַ סך באַלעבאַטים איז געווען אַנגענומען, אַז אַלע ביכער רופן מסתמא צו סטאַטשקעס און רעוואָלוציעס.

איינמאָל איז דאָויד אַריינגעקומען מיט אַ בוך און עמיצער אין שאַפּ זאָל האָבן באַמערקט אַז אויפ'ן רוקן איז דער נאָמען פון בוך געווען „דער קעניג און דער בעמלער“ (אפשר עפעס ענלעכעס, וואָס איז מיר איצט שווער זיך צו דערמאָנען).

עמיצער האָט דאָס באַלד דערטראָגן צו קאָואַלסקי'ן. איז ער צוגע-לאָפּן צו דאָויד'ן בלאָס ווי די וואַנט און זיך צעשריען: „דו וועסט ביי מיר זיך ניט וואַרפן מיט קיין קייסאַרים, איך וואַרף דיר באַלד אַראָפּ פון אַלע טרעפּ אין דר'ערד אַריין!

פון דאָן אַז זיינען שוין ביידע, דאָויד און יאַקאָב, געווען זייער פאַר-זיכטיג מיט אַ בוך.

אין שאַפּ געלערנט איין זאָך און אין דער היים — אַ צווייטע זאָך

ביידע, סיי יאַקאָב און סיי דאָויד, האָבן זיך אין שאַפּ געלערנט פאַר אַפּערעיטאָרס און אין דער היים האָבן זיי געשטודירט און געטראַכט וועגן עפעס אַנדערש.

איינ טאָג האָט דער פאַרמאַן, מיסטער קראָל, געבראַכט אַ מסירה צום באַס, אַז דזשעק, יאַקאָב, דער „לייזער בדחן“, האָלט פאַרבאַהאַלטן אין זיין קערבל מיט אַרבעט — אַ בוך.

איז קאָואַלסקי צוגעקומען און גענומען מאַכן אַ רעוויזיע אין קערבל, געוואַלט נאָכזוכן וואָס דזשעק „דער קליינער“ לייענט.

אויך קראָל איז צוגעלאָפּן, זיך גענומען זוכן אין קערבל, נאָר זיי האָבן גאַרניט געפונען.

מיטאַמאָל גיט זיך דער פאַרמאַן אַ כאַפּ, ווי ער וואַלט געפאַקט אַ גנב: אַט איז דאָס! ער האָט אַנגעוויזן, אַז דזשעק „דער קליינער“, זיצט אויפ'ן בוך . . .

קאָואַלסקי האָט דזשעק'ן דערפאַנגט אַ שטופּ אַראָפּ פון שטופּ און אים שיעור אומגעוואַרפן און ער האָט אַרויסגעכאַפט דעם בוך פון אונ-טערן געזעס. דער בוך איז געווען איבערגעדעקט מיט אַ קישעלע געמאַכט פון שמאַטעס.

ווען קאָואַלסקי האָט גענומען מישן דעם בוך האָבן אַלע אַרויסגעשאַסן אַ געלעכטער. עס איז געווען אַ בוך פון סטאַילס, פעטראַנס און סעמפּל-גודס. דזשעק דער קליינער האָט עס געהאַט אונטערגעלייגט אויף זיין שטופּ, עס זאָל אים מאַכן העכער און באַקוועמער צו דערגרייכן די מאַשין.

מיט א צייט שפעטער האָט יאָקאָב פּלוצלינג אינגאַנצן ניט געסטייעט פון שאַפּ. אייניגע האָבן געזאָגט, אַז ער איז אַוועקגעפאַרן צוריק אין פּוילן שפּילן טעאַטער. אָבער דאָויד, דער „מטורף“, איז פאַרבליבן אין שאַפּ. בייטאָג האָט ער געאַרבעט און ביינאַכט געלערנט. קיינער האָט ניט געוואוסט גענוי וואָס ער לערנט און וואו ער לערנט, אָבער מען האָט געוואוסט, אַז ער לערנט.

אין שאַפּ זיינען געווען אייניגע אַזעלכע ציניקער און אומוויסנדיגע, וואָס פלעגן זיך אַמוזירן אויף דאָויד'ס רעכענונג. ווען דאָויד פלעגט זיצן און עפעס טראַכטן, פלעגט אים אָפט פליען אין קאָפּ אַ נאַסע שמאַטע, אַ שפּול, אַ באַנדל אָדער אַ קישעלע.

פון אַ שניידער — אַ דאַקטאָר

איינמאַל האָט מען געבראַכט אין שאַפּ נייעס פון „חזיר-מאַרק“, אַז ביי קאָואַלסקי'ן אַרבעט אַן אַפּערעיטאָר וואָס לערנט זיך פאַר אַ דאַקטאָר. מ'האַט אַנגעפאַנגען צו פאַרשן און נאַכפרעגן ביז דאָויד האָט זיך „מודה“ געווען, אַז אַנשטאַט צו לערנען זיך פאַר אַן אינושעניר לערנט ער זיך צו ווערן אַ דאַקטאָר.

מער האָט מען ניט געדאַרפט. מען האָט געשאַטן מיט חוּזק אויף דאָויד'ס רעכענונג. איינער האָט געהאַלטן אַ שמאַטע און געשפּאַסט: „הער דאַקטאָר, פאַרבאַנדאַזשירט מיר אַ פינגער!“ דער באַס, מיסטער קאָואַלסקי אליין פלעגט צוקומען מיט אַ גומענע קישקע פון גאַז-אייזן און זאָגן: „דאַקטאָר לעבן, הערט מיר אויס“. דער פאַרמאַן, פלעגט צוקומען מיט אַ שטיק טשאַק און שפּאַסן: „ליבער דאַקטאָר, פאַרשרייבט מיר אַ רעצעפט.“

דאָויד איז אָבער אַנגעגאַנגען מיט זיין אַרבעט און שטודיום, און סוף-כל-סוף איז ער אַוועק פון שאַפּ. קיינער האָט ניט געוואוסט וואו ער איז אַוועק אַרבעטן און וואָס ער טוט.

אַזוי איז אַוועק אַ פאַר יאָר. „דהי בראַדערהוד אַוו טעילאַרס“, האָט זיך גענומען צו אַרגאַניזירן דעם טרעיד. אויך ביי קאָואַלסקי'ן זיינען די אַרבעטער קליגער געוואָרן און גענומען טראַכטן וועגן אַ יוניאָן.

ווען דער באַס קאָואַלסקי האָט זיך דערוואוסט, אַז ער דער פּרעסער איז שוין אַ יוניאָן-מאַן און אַז ער זוכט די אַנדערע פּרעסער אויך אַריין-צונעמען אין דער יוניאָן, איז ער צוגעלאָפּן אַ בייזער צום פּרעסער-טיש, אַרונטערגעריסן די פייפּ פון פּרעסאייזן און געהייסן עלי'ן גלייך פאַרלאָזן דעם שאַפּ.

די אנדערע פרעסער האָבן זיך אַרײַנגעמישט און עס האָט אויסגע-
בראַכן אַ געשװעג, אַזוי אַז עטלעכע האָבן געקראָגן צעהאַקטע קעפּ. דעם
פאַרמאַן האָט מען צעבראַכן אַ האַנט. קאָוואַלסקי אַרײַן האָט געקראָגן אַ
פאַר בלויע אויגן און אַ צעשפּאַלטענע ליפּ.
שוירלי, די בוכהאַטערין, האָט גלייך גערופן פּאַרצײי און אויך אַן
אַמבולאַנס.

אין עטלעכע מינוט אַרום האָט זיך דערהערט דער געקלאַנג פון אַ
פּלינק-לויפּנדיגן אַמבולאַנס און אַ פּלוצלינגדיגן אַפּשטעל ביים שאַפּ.
עס איז אַרײַן אַ יונגער דאַקטאָר מיט אַ סעטשעלע אין האַנט, גלייך
אַרויסגעכאַפּט די אינסטרומענטן און זיך גענומען צו דער אַרבעט.
מיטאַמאַל האָט זיך דערהערט אַ געשרײַ איבער'ן שאַפּ: זעט נאָר
ווער דאָס איז, דאָס איז דאָך דאָויד דער „מטורף“.
יא, דאָויד „דער מטורף“, איז שוין דעמאָלט געווען „דאַקטאָר דעוויד
פּרידמאַן“. ער האָט פאַרבאַנדאַזשירט אַלעמען די וואונדן. און ווען ער האָט
פאַרענדיגט מיט קאָוואַלסקי'ן האָט ער צו קאָוואַלסקי'ן געזאָגט: „וואַרט אַ
וויילע“.

ער איז צוגעגאַנגען צו אַ פרעסאיון, אַ נעם געטאָן די גומענע קישקע
אין האַנט און מיט שפּאַס צוגעלייגט צו קאָוואַלסקי'ס ברוסט-קאַסטן: „איצט,
האַט ער אַ זאַג געטאָן, וויל איך אויסהערן צי עס קלאַפּט נאָך אייער האַרץ“.
דר. דעיוו פּרידמאַן האָט שפּעטער געעפנט אַן אַפּיס אויף הענרי
סטריט. ער פּלעגט זעלטן ווען געמען באַצאַלט פון אַ שניידער פאַר אַ
וויזט.

קאַפיטל 19

אַ מאַמע אין אַ „פּיקעט-לאַין“ געגן זון

צווישן די שניידער-באַסעס איז אַמאַל געווען איינער, אַ מיסטער גרין
און זײַן שאַפּ האָט ער געהאַט אויף גרין סטריט. איז ווען מען פּלעגט
אין „חזיר-מאַרק“ דערמאָנען דעם נאָמען „גרין פון גרין סטריט“ פּלעגט
בײַ די שניידער דורכגיין אַ סקרוד איבערן לײב.
גרין האָט געוואוינט אַריבערן בריק אין ברוקלין אין אַן אייגענער
פּריוואַטער הויז. ווען עס פּלעגט קומען דער פּרילינג פּלעגן גרינ'ס אַר-
בעטער, אין צײַט פון סלעק אַדער נאָך אַ שווערן טאַג אַרבעט, דאַרפן
קומען צו אים און העלפן באַאַרבעטן דעם גאַרטן.
ווינטער-צײַט, ווען מיסטער און מיסעס גרין פּלעגן וועלן גיין אין

טעאטער אָדער צו אַ קאָנצערט, האָט איינע פון זיינע „פּינישערינס“ גע-
מזוט קומען גלייך נאָך וועטשערע צו זיי און זיין מיט זייערע קליינע קינד-
דער אין הויז, אַ „בעיבי סיטער“.

די פּרעסער אין שאַפּ האָבן געמוזט אַלע טאָג, נאָכ'ן נעקסט, אַריינ-
קומען אַביסל פּריער אויסקלאַפּן דעם אַש פון אויוון און אים אונטערהייצן
עס זאָל זיין וואַרעם אין שאַפּ צו אַרבעטן.

אַזוי שנעל ווי איינער האָט פּרובירט אויסדריקן פּראָטעסט, איז ער
שוין ניט געווען זיכער מיט'ן שטול אין שאַפּ.

גריין האָט איינמאָל אַוועקגעגעבן זיינעם אַן אַלטן גאַרניטער צו איינעם
פון די גרינע אַרבעטער. און זעקס חדשים שפּעטער, האָט דער גרינער
געוואַקאָן אַ בעסערן דזשאָב און ער האָט געהאַלטן ביים אַוועקגיין, האָט
גריין פאַר אַלעמענס אויגן אין שאַפּ אַרונטערגעריסן פון אים דעם מאַנטל
און מיט אַ שער דאָס צעשניטן אויף שטיקלעך.

די „גרינע משפּחה“ ביי גרינען אויף גריין פּטרימ

איין טאָג איז פאַרשפּרייט געוואָרן אַ פינצטערע כּמאַרע איבערן שאַפּ.
מיסטער גריין האָט אַריבערגעבראַכט פון איראַפּע זיין מאַמען, עטלעכע
ברידער און שוועסטער, אַ שוואַגער און אַ פאַר קאַזינס. די אַרבעטער האָבן
געוואויסט, אַז ער קאָן די שאַפּקע ניט פאַרגרעסערן און אויב ער וועט אַט-
די אַלע גרינע אַרייננעמען צו זיך אין שאַפּ, וועט דאָס זיין אויף זייער קאַפּ.
און אַזוי איז דאָס געווען:

איינעם נאָך איינעם האָט ער פון דער משפּחה אַריינגענומען אין שאַפּ.
די אַרבעטער האָבן זיי געמוזט לערנען די אַרבעט, און ווי גיך איינער
האָט זיך אויסגעלערנט, פּלעגט דער פּריערדיגער אַרבעטער ווערן אַרויס-
געוואָרפּן.

אין אַ משך פון עטלעכע חדשים האָט שוין געאַרבעט די גאַנצע
פּאַמיליע אין שאַפּ. עס זיינען פאַרבליבן בלויז אַ פאַר פון די אַלטע
אַרבעטער.

אין שאַפּ האָבן די אַרבעטער ניט געוואויסט פון קיין שטונדן. די
שכירות זיינען געווען נישטיגע. גריין איז אָבער צו אַלע זיינע אַרבעטער
געווען „אומפּאַרטייאיש“. די מענטשן פון זיין פּאַמיליע האָבן ניט גע-
קראָגן בעסער באַצאָלט ווי די פּרעמדע אַרבעטער.

די גרינע „גרינען זיך אויס“

מאַקס גריין, דער אינגערער ברודער פון באָס, איז איינמאָל צופּעליג

פארבייגעגאנגען א האָל אויף קלינטאָן סטריט וואו שניידער זיינען גע-
שטאַנען און גערעדט וועגן יוניאַן. איז אים געפעלן געוואָרן זייערע רייד.
ווען ער האָט זיך דערוואוסט, אָז עס וועט אין עטלעכע טעג אַרום זיין אַ
מיטינג וועגן אַרגאַניזירן אַ יוניאַן (דאָס האָט מען זיך שוין געגרייט פאַר'ן
1913 סטרייק פון די שניידער אין ניו-יאָרק). האָט ער דאָס אויך געלאָזט
וויסן אַ צווייטן ברודער און אַ קאָזין.

קומענדיג צום מיטינג זיינען זיי איבערראַשט געוואָרן ווען זיי האָבן
דאָרט אויך געטראָפן איינע פון די שוועסטער מיט אַ צווייטן קאָזין. די
פאַמיליע האָט זיך צוזאַמענגערעדט און אַלע ווי איינער האָבן זיך פאַר-
שריבן אַריינצוגיין אין דער יוניאַן.

אינדערפרי, ווען די אַרבעטער זיינען אַריינגעקומען אין שאַפ, האָבן
זיי שוין געטראָפן מיסטער גרינ'ען בייז און ביטער. ער איז אַרומגע-
לאָפן איבער די אַנגעוואָרפענע שטיקער אַרבעט אַהין און צוריק, נאָר
ווי גיך ער האָט דערזען אַריינקומען זיין שוועסטער מירל, האָט ער זיך
אַפגעשטעלט און גענומען פאַכען מיט די קולאַקעס, געשאַלטן און גע-
שרייען: „דערטרונקען האָט איר געדאַרפט ווערן אויפ'ן וועג פאַרנדיג
אַהער. אויף דעם האָב איך אייך געשיקט שיפס-קאָרטן, געבראַכט אין
אַמעריקע, געלערנט אייך די אַרבעט? אַ יוניאַן ווילט איר מיר מאַכן?“
די שטילע מירל האָט דאָס מאַל געעפנט איר מויל: „אויף דעם
האַסטו אונז געבראַכט, מיר זאָלן דאָ זיין ביי דיר פאַכאלקעס? דו ביזט
ניט קיין ברודער. דו ביזט אַ פרעה, וואָס וויל אונז איינשפאַנען צו בויען
אַ פיסום ורעמסס. אָבער עס וועט ניט גיין. מיר האָבן פאַר צאָר ניקאַלאַי
דאָס ניט געוואָלט טאָן און מיר וועלן דאָס אויך פאַר דיר ניט טאָן.“

„מען רייסט זיך שוין ביי די האָר“

דאָ איז מיסטער גרין געוואָרן אַן אויפגעקאַכטער: „איך בין ביי
דיר אַ צאָר ניקאַלאַי? דו חצופה איינע!“ ער איז צוגעלאָפן און איר אַנ-
געכאַפט פאַר די האָר און גענומען רייסן.

אין אַ סעקונדע איז געוואָרן אַ קנויל פון דער פאַמיליע. די ברידער,
די קאָזינס האָבן זיך אַ לאָז געטאָן אַפצורייסן איינעם פון צווייטן. אָבער
ביז וואָס ווען, האָט ביי אַ פאַר געבלוטיגט די נעזער. מיסטער גרין אַזיין
איז געשטאַנען אין דער צעריסענער העמד און זיך געהאַלטן פאַר'ן עלנ-
בויגן, וואו ער האָט צעקלאָפט זיך ראַנגלענדיג מיט דער פאַמיליע.
ווען ס'איז שטיף געוואָרן האָבן אַלע זיך איבערגעקוקט און ניט אַרויס-
רעדנדיג קיין וואָרט האָט מען זיך גענומען אַנטאָן די רעקלעך.

מיסטער גרין, דער באַס, וועלכער איז צוגעגאנגען צום קראַז נעמען קאַלדע וואַסער און צולייגן צום עלנבוֹיגן, האָט פּלוצלינג גענומען ווידער שרייען: „פּינישט“ אַרויס די אַרבעט, וואָרום איר וועט קיין סענט ניט קריגן באַצאַלט.

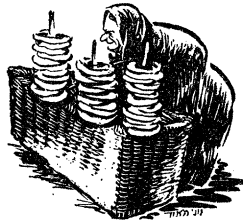
קיינער האָט זיך ניט צוגעהערט צו זיין שרייען. די פּאַמיליע, ווי די פרעמדע, מיט דער אויסנאַם פון דזשוליוס'ן דעם „פּאַרער“, זיינען אַלע אַרונטער אין גאַס, באַשטימענדיג זיך צו טרעפּן אויף מאַרגן 9 פּרי אין „חזיר-מאַרק“ (העסטער-פּאַרק).

די מאַמע דערקלערט אַ קאַמף געגן זון

אין אַוונט, ניט צוזאַמענגערעדט זיך, האָט די פּאַמיליע זיך געטראָפּן ביי דער מאַמען אין דער היים. די מאַמע, דערוויסנדיג זיך וואָס עס האָט פּאַסירט, איז געווען אויסער זיך פון דעם, וואָס דאָס זונעלע, דער באַס, האָט געריסן ביי מירעלע'ן די האָר פון קאַפּ.

ווען אַלע זיינען אַזוי געזעסן אַרום טיש און דיסקוטירט וועגן דער טרויעריגער דאַגע, האָט מען דערהערט אַ קלאַפּ אין טיר און עס איז אַריינגעקומען דער באַס, מיסטער גרין.

ער איז געשטאַנען אַ וויילע אין פּאַרלעגנהייט, ניט געוואוסט וואָס צו טאָן מיט זיך, ביז די מאַמע האָט אים אַריינגעפירט אין קיך. די מאַמע האָט מיט אים געשמועסט אין קיך און אין פּאַרנטרום איז געזעסן די פּאַמיליע און אַרומגערעדט זייער פינצטערע מערכה.

מיטאַמאַל האָט די פּאַמיליע דערהערט אַ יאָמער און געווייזן פון דער מאַמען: „אַרויס פון הויז, משומד איינער! מיין מירדע'ן וועסטו רופן אַזעלכע נעמען? דו ביזט דאָך ניט ווערט איר מינדעסטן נאָגל! איך וויל דיך ניט קענען מיט דיינע דריי דאַלער. איך וועל בעסער גיין אויף סאַפּאַלק סטריט פּאַרקויפּן בייגל מיט קוכנס איידער אַנקומען צו דיר.“ ווען די יוניאָן האָט דערקלערט דעם שאַפּ אין סטרייק, איז די מאַמע

געזעסן גאַנצענע טעג אויף די טרעפ צום אַרױפגאַנג פונ'ם שאַפ און קיי-
נעם ניט געלאָזן אַרױפגיין.

אין טאַג, ווען דער פּאַרציימאַן האָט זי געפּרעגט צוליב וואָס זי זיצט
גאַנצע טעג אויף די טרעפ, האָט זי אַרױסגענומען אַ פּאַמיליע בילד, גע-
וויזן און דערביי אין פשוט'ן אידיש אים דערקלערט, אַז דער באַס איז
איר זון, און זי גיט דאָס אויף אים אַזוי אַכטונג, אַז קיין בייז זאָל אים
היליף ניט געשען . . .

אין די אַוונטן, פּלעגט אַרומגיין די מאַמע ביי די מיטינגען פון די
סטרייקער אין די האַלס און פּלעגט פאַרקויפן בייגל, שאַקאַלאַד און
סעמעשקעס.

קאַפיטל 20

אַ רעסטאָראַן פאַר ראַצן און אַנדערע אַזוינע באַשעפּענישן

געווען אַמאַל צוויי שניידער באַלעבאַטים וואולף און בלינקי, וואָס
האַבן געהאַט אַ שאַפ אויף גרענד סטריט.

דער גאַנצער שאַפ האָט אויסגעזען ווי אַ שטאַל, נאָר — אַביסל שמו-
ציגער, ווייל אַ שטאַל רייניגט מען פון צייט צו צייט, מ'פירט אַרױס דאָס
מיסט. אָבער אין דעם שניידער-שאַפ פּלעגט זיך מר. וואולף גרויסן, אַז
ביי אים אַרבעט מען שטענדיג. אַלס אַ סימן פּלעגט ער אָנגעבן דעם פּאַקט,
אַז פון 1906, ווען ער האָט דעם שאַפ געעפנט, האָט ער ביז 1913, נאָך ניט
געהאַט די געלעגנהייט אויסצוקערן דעם פּלאַר . . .

אונטער די טישן זיינען געלעגן שטיקלעך ברויט, ביינער און אַנדערע
„שפייזן“, וואָס אפילו די מיז און קאַקערוטשעס, וואָס זיינען דאָרט פול
געווען, האָבן דאָס שוין אויך ניט געקאַנט עסן. זיי פּלעגן לויפן איבער
די טישן און זוכן עפעס בעסערס . . .

מר. בלינקי איז געווען אַ שטילער מענטש. ער פּלעגט שטיין ביים
טיש און עקזאַמינירן די אַרבעט, שטענדיג פאַרטיפט אין זיך אליין. די
אַרבעטער אַרום זיין טיש האָבן זיך געפילט פריי צו רעדן אַ וואָרט אָדער
כאַפן אַ בייס ביי דער אַרבעט. און עסן ביי דער אַרבעט האָט געמיינט
פאַרנעמען אַ סך צייט. ווייל ווען מען פּלעגט נאָר אַוועקלייגן אַ שטיקל
ברויט אָדער עפעס אַנדערש פּלעגן זיך גלייך יאַוען פליגן, מוראַשקעס

און קאקערוטשעס אין די טויזנטער. יעדן ביס וואָס מען האָט געוואָלט אַריינלייגן אין מויל פלעגט מען פריער מוזן גוט אָפּשלאָגן פון דעם שונא'ס אַטאַקע . . .

ווען מר. ברינקי אַרײַן פלעגט אין שאַפּ עסן אַ מיטאַג, וואָס זײַן ווייב פלעגט אים ברענגען, האָט זי געמוזט שטיין די גאַנצע צײַט ביים טיש און קעמפן מיט די קאקערוטשעס. זיי האָבן נאָר געוואָלט אַריינקריכן אין טעלער פון דער סמעטענע מיט קעז, אָדער וּפּ. זי האָט פאַרטיידיגט די טעלער ווי אַ גוטער סאַלדאַט אַ פּאַזיציע. אָבער פאַר אַ נױט האָבן זיי די קאקערוטשעס, געפונען גענוג ברעקלעך אויפ'ן טיש אַרום דעם טעלער . . .

אַ באַם, וואָס האָט געשפּיגן מיט „דאַימס“ און „קוואַדערס“

גאַנץ אַנדערש איז שוין געווען מר. וואולף. ער איז פאַקטיש געווען דער גאַנצער באַלעבאַס. ער פלעגט שוין אַרונטערגיין עסן אין אַ רעסטאָ-ראַן. און אין דער האַלבער שעה וואָס ער איז ניט געווען אין שאַפּ, פלעגן די אַרבעטער און אויך זײַן שותף אָפּכאַפּן דעם אַטעם.

אַ גאַנצן טאַג פלעגט מר. וואולף, אָדער ווי די אַרבעטער האָבן אים גערופן, דער „שפּײער“, אַרומלויפן טאַקע ווי אַ וואָף. אינמיטן פון שאַפּ איז געשטאַנען אַ גרויסער אויוון. יעדער מאָל וואָס ער איז דורכגעלאָפּן פלעגט ער אַ שפּײ טאַן וואויל-יונגעריש דורך זײַנע צײַן. דער אויוון איז געווען, ווי די אַרבעטער פלעגן זאָגן, באַדעקט מיט „דאַימס“. נאָר ווען וואולף איז געווען אין כּעס פלעגט ער שוין אַרומלויפן און שפּײען וואו עס האָט זיך געלאָזן און ניט קיין „דאַימס“, נאָר גאַנצע „קוואַדערס“. די גרויס פון אַ שפּײ . . .

מר. וואולף פלעגט ווערן אין כּעס פאַר יעדער קלייניקייט. זײַן צאַרן פלעגט זיך צעפלאַקערן באַזונדערס ווען ער פלעגט פאַקן אַן אַרבעטער אַריינקומען אַ פאַר מינוט צו שפּעט אָדער ווען ער פלעגט הערן עמיצן רעדן אַ וואָרט ביי דער אַרבעט.

דער שאַפּ איז פאַקטיש געווען זײַן ערשטע היים. פון האַלב נאָך זעקס אין דער פרי פלעגט ער זײַן אין שאַפּ. ביז אַ פּערטל צו זיבן פלעגט ער שטיין ווי אַ פאַרטער ביי דער טיר און פלעגט באַגריסן אָדער ענטפּערן אַ גוט-מאַרגן יעדן אַרבעטער וואָס פלעגט אַריינקומען. אָבער ווען עמיצער איז אַריינגעקומען נאָך אַ פּערטל צו זיבן פלעגט ער שוין „באַגריסן“ מיט אַ קלצה און אַ שפּײ טאַן גלייך אַנטקעגן אַ „קוואַדער“ אויפ'ן פלאַר . . . אַזוי איז אויך געווען אין דער מיטאַג טונדע. ער אַרײַן פלעגט אַרונ-

טערגיין עסן פריער. דערנאָך פלעגט ער שטיין ביי דער טיר און אָפּ-וואַרטן אַט-די אַרבעטער, וואָס פלעגן ניט עסן אין שאַפּ, נאָר אַרונטערגיין „כאַפּן זייער ביים“.

איינמאָל ווען ער איז אַזוי געשטאַנען ביי דער טיר און געוואַרט אויף זיינע קרבנות איז אַרויפגעקומען אַ פייערמאַן אין ציווילע קליידער נאָכ-צוקוקן דעם פייער-עסקעפּ. מיסטער וואוּלף האָט זיך ניט געכאַפט ווער דאָס איז און אָננעמענדיג אים פאַר אַ נייעם אַרבעטער, האָט ער אים גלייך דערלאַנגט אַ ברוד-הבא און פאַרענדיגט מיט אַ שפיי אַרויס אַ „קוואַדער“, כמעט גלייך אין פנים אַריין.

דער פייערמאַן האָט אים גלייך געוויון זיין „בעדזש“ און אים אַריינ-גערופן אין אַפּיס. זיין שותף בלינקי האָט נאָכדעם געלאַכט און דערציילט, אַז דער שפיי מיט'ן פאַלשן „קוואַדער“ האָט דעם מר. וואוּלף געקאַסט אַן אמת'דיגן פינפערל . . .

אַ שווינדל מיט אַ גלעזערנעם „דימענט“

איז דעם שאַפּ האָט איינמאָל פאַסירט אַזאַ געשיכטע : געווען דאָרט איינע, לינא, אַ פינישעריק, וועלכע האָט דאָרט געאַר-בעט פון דעם ערשטן טאַג זינט וואוּלף און בלינקי האָבן געעפנט זייער שאַפּ. אין שאַפּ האָט לינא זיך באַקענט מיט בעני לאַפּידוס, אַ לאַינינג-מאַכער. בעני האָט ביים פעדלער גענומען אַ דימענט-רינג אויף אָפּ-צאָלן, דאָס געגעבן צו לינא'ן און זיי האָבן שוין אַראַנזשירט אַ דאַטע ווען צו פראַווען אַ חתונה.

אייז אינדערפרי, ווען לינא איז געלאָפן צו דער אַרבעט האָט אַ חברה-מאַן זי אָפּגעשטעלט און געפרעגט וואו עס געפינט זיך אַ פּאָון-שאַפּ. ער האָט איר גענומען דערציילן אַ מעשה, אַז ער מוז צען אַזויגער אָפּפאַרן צו אַ לוויה אין קאַליפּאָרניע. נאָר אינמיטן האָט ער זיך געכאַפט, אַז ער האָט צו ווייניג געלט. זיין לאַגע איז פאַרצווייפּלט און זיין אינציגע האַפּע-נונג איז צו קריגן געלט פאַר'ן דימענט, וואָס ער האָט אויפ'ן פינגער. ער איז גרייט צו פאַר'משכנ'ען אַדער פאַרקויפן פאַר וועלכען ניט איז פרייה, ווייל די לוויה צו אַטענדן איז ביי אים וויכטיגער ווי אַלץ אין דער וועלט. אין די רייד איז פאַרבייגעגאַנגען אַ צווייטער מאַן. דער חברה-מאַן מיט'ן רינג אויפ'ן פינגער האָט אויך יענעם כלומרשט אַ פּרעג געטאַן וועגן אַ פּאָון-שאַפּ און אים געוויון דעם רינג. דער צווייטער האָט זיך גלייך אָפּגעשטעלט און געפרעגט לינא'ן צי זי פאַרשטייט פּויליש. נאָכדעם האָט ער איר אין פּויליש דערקלערט, אַז אויב זי וויל וועט ער מיט איר

צוזאמען אַפקויפן דעם רינג. נאָר ער האָט ביי זיך בלוין אַכציג דאָלאַר
קעש און דאָס, האָט ער געזאָגט, איז „ניט גענוג“. נאָר אויב זי האָט ביי
זיך אויך עפעס קעש וועט ער זי אָננעמען פאַר אַ שותף צום מסחר.
״לינאָ האָט אַן עפן געטאָן דעם טייסטער און אָפגעצייט פינף-און-
צוואַנציג דאָלאַר, וואָס זי האָט צונויפגעקליבן איינצוצאָלן פאַר אַ שיפס-
קארטע, וואָס זי האָט גענומען פאַר אַ ברודער אַראָפצוברענגען.

דער צווייטער מאָן האָט גלייך פאַרגעשלאָגן צו לינאָן, אַז אַזוי ווי
דער רינג, וואָס דער חברה-מאָן האָלט האָט לויט „זיינע מבינות“ די ווערט
אַרום אַכט הונדערט דאָלאַר, און אַזוי ווי איר רינגל קאָסט אַרום הונדערט
דאָלאַר, זאָל זי געבן איר רינגל מיט די פינף-און-צוואַנציג דאָלאַר, און
ער וועט געבן די אַכציג דאָלאַר. זי זאָל נאָכדעם נעמען דעם שותפות-דיגן
רינג צו זיך. ער וועט זיין ביי איר אין אַוונט און דאָרט וועלן זיי זיך
שוין אויסגלייכן.

דער חברה-מאָן האָט אַ נעם געטאָן די קעש מיט איר רינגל, דער-
לאַנגט איר זיין „באָמבע“, דעם גרויסן רינג, אַ קוק געטאָן אויפֿן זייגער
מיט „גרויס זאָרג“, אַז עס איז שוין שפעט און אַז ער דאַרף שוין לויפֿן.
דער צווייטער מאָן האָט אים געוואונטשן אַ גוטן וועג, ער זאָל שוין מער
פון קיין צרות ניט וויסן. לינאָ, וועלכע האָט געהאַט מיט זיך אַ פעקל עסן
פאַר מיטאָג האָט פון צעטומלעניש אים אַריינגעשטופט דעם פעקל שפייז
ער זאָל האָבן וואָס צו עסן פאַרנדיג אויף דער באָן „צו דער לוויה“.

דער צווייטער מאָן האָט געבעטן לינאָן צו וואַרטן אַ ווייע. ער גייט
נאָר אַריין אין קענדי-סטאָר קריגן אַ שטיקל פאַפיר מיט אַ בלייפעדער
צו פאַרשרייבן איר אַדרעס. ער האָט זיך אַ דריי געטאָן און נעלם גע-
וואָרן פאַר אירע אויגן.

אויס דימענט, אויס חתן און אויס דזשאַב

לינאָ האָט זיך גלייך געכאַפט, אַז עפעס איז ניט גלאַט. זי איז אַוועק-
געלאָפֿן מיט'ן רינג אין פּאָון-שאַפּ פרעגן וויפיל עס האָט די ווערט.

אין פּאָון-שאַפּ האָט דער מאָן זי אָנגעקוקט :

— וואו האָט איר דאָס גענומען דעם רינג?

— לינאָ האָט קיין סך נישט געטראַכט און געענטפערט :

— דאָס האָט מיר געגעבן מיין חתן . . .

דער מאָן אין פּאָון-שאַפּ האָט זיך צעלאַכט :

— איר קאָנט נעמען דאָס שטיקל גלאָז און גיין מיט אייער חתן שלאָפֿן.

לינא האָט זיך גענומן רייסן די האָר פון קאָפּ און אַוועקגעלאָפּן אין שאַפּ דערצייטן איר חתן וואָס עס האָט פּאַסירט. אַרײַנקומענדיג אין שאַפּ, האָט זי באַגעגנט דער מיסטער וואולף און ניט לאַזנדיג איר רעדן אַ וואָרט האָט ער גענומען שרייען, שעלטן און שפּײַען מיט זײַנע „דאַימס“ און „קוואַדערס“. נאָכדעם האָט ער איר ערשט דערקלערט, אַז זי קאָן שוין בײַ אים אין שאַפּ מער ניט אַרבעטן, ווייל ער האָט שוין אַ צווייטע אויף איר פּלאַץ.

זי האָט געוואָרט פאַר איר חתן, נאָר ווען ער איז געקומען און זי האָט אים דערצײלט וואָס מיט איר האָט פּאַסירט, האָט ער איר גלייך געלאָזט וויסן, אַז דער שידוך איז אויך אויס, און אַז ער וויל זי מער ניט קענען. אַ דעשלאָגענע איז לינא אַרונטער פון שאַפּ. אין איין טאָג האָט זי פאַרלאָרן דעם רינג, דעם חתן און דעם דזשאַב. זי האָט געהאַט די לוויה און ניט דער שווינדלער . . .

קאַפיטל 21

קינדער־אַרבעט אין די סוועט־שעפּער

שווער און ביטער זײַנען געווען די טעג פאַר די גרינע אימיגראַנטן, וועלכע זײַנען אין די יאָרן פון דער אַמאַליגער סוועט־שאַפּ סיסטעם אַריין צו דער אַרבעט אין די שעפּער.

די גרעסטע צאָל אידישע אימיגראַנטן זײַנען אַרײַנגעשוואומען אין די נאָדל־טריידס. און אַריין איז מען ניט נאָר אַליין — נאָר מיט'ן גאַנצן הויז־געזינט.

צו לינדערן די גרויסע נויט און אַרעמקייט, צו צאָלן חובות פאַר די שיפּסקאַרטן, איז ניט געווען גענוג דאָס אַרײַננעמען אין די רומקעס באַר־דערס און באַרדערקעס, מען האָט דערצו אויך געמוזט איינשפּאַנען די נאָך גאָר יונגע קינדער אין שקלאַפּעריי, אַרײַנשטופּן זיי אין סוועט־שאַפּ.

עס איז טאַקע געווען אַ געזעץ געגן אַרבעט פון קינדער. צו 16 יאָר האָט מען געדאַרפט קריגן אַרבעטס־פּאַפּירן פאַר די וועלכע זײַנען דאָ גע־גאַנגען אין סקול. אָבער די אימיגראַנטן האָבן נאָך אין דער אַלטער היים געוואוסט ווי אַזוי זיך צו „באַוואַרענען“, אַז דאָס קינד זאָל וואָס פריער קאָנען אַנפּאַנגען צו שקלאַפּן. מ'האַט פשוט זיי אַרױפּגעשרויפּט אַ פאַר יאָר עטער און אַזוי זײַנען די 12 און 14־יאַריגע אינגלעך און מיידלעך ראוי געוואָרן צו ווערן שקלאַפּן אין סוועט־שאַפּ . . .

אין די יארן פון 1910-1912 איז צווישן די אימיגראנטן אַרומגעגאַנגען אַ ווערט: אַי, ווען איד האָב אַ צען, צוועלף קינדער, וואָלט איד דאָך גע- קאַנט אַליין עפענען פאַר זיך אַ שטיק שאַפּקע . . .

באַבריקס, קינדער-גאַרטן

אויף עלען סטריט איז געווען אַ שניידער-שאַפּ, וואָס זיין באַלעבאַס איז געווען איינער אַ מר. באַבריק.

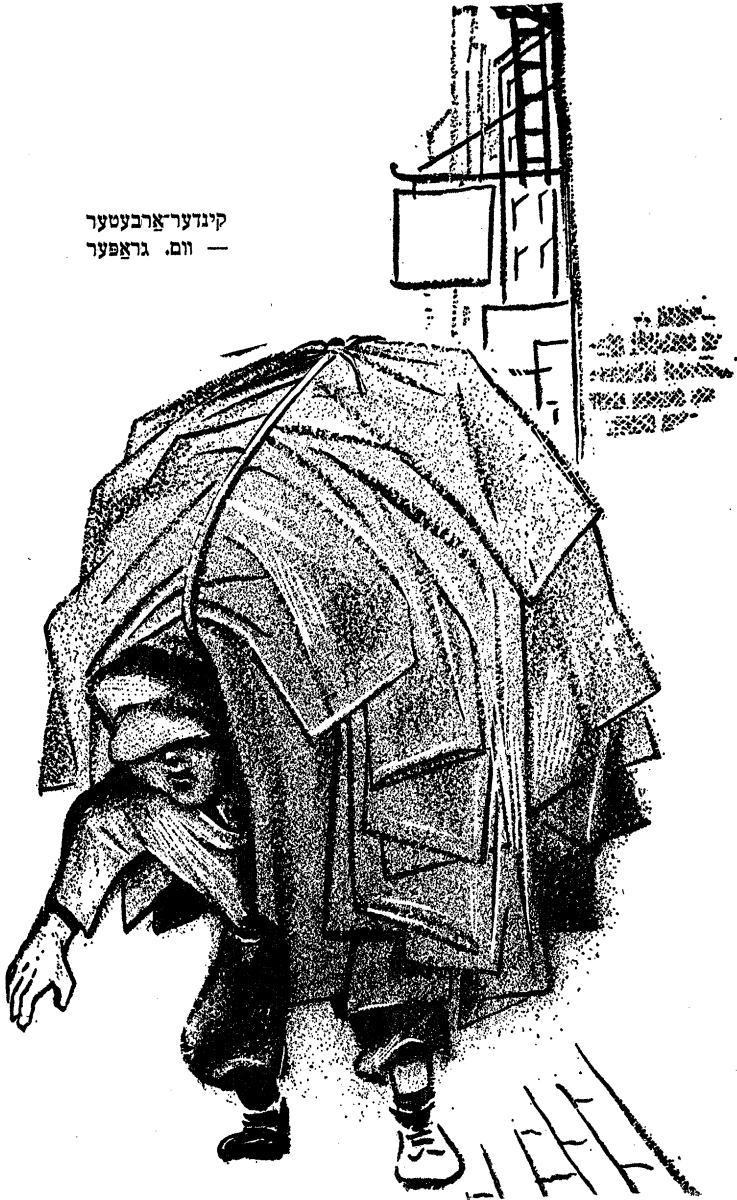
אין דער דאָזיגער באַבריק געווען פון די „גליקלעכע“. ער האָט גע- האָט אַן אייגענע אַרמיי פון 9 קינדער. בלויז זיבן יאָר איז געווען דער אונ- טערשייד אין דעם עטער פון דעם אינגסטן ביז דעם עלטסטן קינד, ווייל צווישן זיי זיינען געווען צוויי צווייננס. אַזע, מיט דער אויסנאַם פון איינעם, וואָס איז געווען געקריפלט אויף אַ הענטל, האָבן געאַרבעט מיט'ן טאַטן אין שאַפּ. און אפילו דאָס אינגעלע מיט'ן פאַרקריפלטן הענטל האָט אויך עפעס פאַרדינט אין שאַפּ. ער פלעגט אַרונטערגיין ברענגען פאַר די פּרעסער ביר און טאָן אַנדערע שליוות.

דעם שאַפּ פלעגט מר. באַבריק האַלטן שטענדיג פאַרשפאַרט, ווייל ער האָט געוואוסט, אַז די סקול שיקט אַרויס די „טראַונט אַפּיסערס“ צו כאַפן אין די שעפּער און היימען די קינדער, וועלכע טאַרן נאָך ניט אַר- בעטן לויט'ן געזעץ. באַבריק האָט שוין גענוג באַצאַלט שטראַף פאַר דעם, אויך געגעבן „שווייג-געלט“ צו אייניגע אַפּיסערס. אָבער צום בעסטן, האָט ער אויסגעפונען, איז צו האַלטן פאַרשלאָסן פון אינעווייניג דעם שאַפּ. גאַנץ אַפט האָבן איבער דעם פּאַסירט אַזעלכע טראַגיקאַמישע שפּאַסן: איינמאַל האָט איינער פון זיינע קינדער-אַרבעטער אַרויסגעקוקט דורכ'ן פּענצטער און גלייך אַ געשריי געטאָן: „פאַ, מען גייט!“

באַבריק האָט אויף שנעל פאַרהאַקט דעם שאַפּ ביז זיין „קינדער- גאַרטן“ האָט זיך אויסבאַהאַלטן אין די מיידלעכער פּונ'ם שאַפּ. ווען ער האָט ענדלעך געעפנט די טיר, האָט ער גאָר דערזען פאַר זיך אַ פּייער- מאַן. האָט עס אים שוין געקאַסט אַ שיינע פאַר דאָלער שטראַף פאַר האַלטן פאַרשלאָסן די טיר פון שאַפּ, וואָס דאָס איז געגן געזעץ פון פּייער- דעפּאַרטמענט.

אין אַ צווייטן פּאַל איז דאָס געווען דער עקזאַמינער פון דער פּירמע פאַר וועלכער באַבריק האָט געמאַכט זיין אַרבעט. דער עקזאַמינער האָט געקלאַפט אין טיר און ווען מ'האַט אים אַזוי גיך ניט געעפנט, איז ער אַזעק צוריק. דאָס האָט שוין געקאַסט באַבריק'ן אַ שיינע עטלעכע באַנד- לעך מיט אַרבעט, וואָס דער עקזאַמינער האָט נאָכדעם אַזעקגעגעבן צו

קינדער־אַרבעטער
— וים, גראַפער

א צווייטן קאנטראַטאָר, ניט קאָנענדיג זיך צוזאַמענרעדן מיט באַבריק'ן. עס איז אויך געווען אַזאַ פּאַסירונג: עמיצער האָט אַמאַל אַ זאַג גע'טאָן אין שאַפּ, אַז עס גייט אָן אַפּיסער. האָט מען גיך פּאַרמאַכט די טיר. פון דרויסן האָט מען אַ פּאַר מאָל אַ קלאַפּ געטאָן און מען איז אַוועק. אין אַ פּאַר טעג שפּעטער האָט מען אויסגעפונען, אַז דאָס איז געווען אַ טעפּע-גראַם-מעסענדזשער, וועלכער האָט געבראַכט אַ טעלעגראַמע פון באַבריק'ס טאַטן אין פּילאָדעפּיע, אַנזאָנדיג באַבריק'ן, ער זאָל קומען צו דער לוויה פון זיין מאַמען.

באַבריק האָט זיך וועגן דעם דערוואוסט ערשט מיט צוויי טעג שפּע-טער, נאָך דער לוויה, ווען עמיצער האָט געפונען די טעלעגראַמע אין פינצ'טערן קאַרידאָר, איז ער דעמאָלט אַוועקגעפאַרן צו באַזוכן דעם טאַטן, איז דווקא דעמאָלט יאָ געקומען אַן אַפּיסער און גראַדע דאָס מאָל יאָ געטראָפּן אָפּן די טיר. דער אַפּיסער האָט דאָן אַרעסטירט פינף פון באַבריק'ס קינדער און אויך אַ צענדליג אַנדערע קינדער, וועלכע האָבן געאַרבעט פאַר באַבריק'ן.

ביי אַ באַם אַ וועווריקל

אַ גאַר קאַמישע פּאַסירונג האָט זיך אָפּגעשפּילט אין שאַפּ פון טעדי דאַנדיס, אויף וואַטער סטריט.

די לאַנדספּייט און שאַפּ-אַרבעטער פלעגן טעדי'ן רופן טעדי מילב, ער, טעדי, איז געווען אַ קליינגעוויקסיגער, נאָר אַ זיוואַווער יונגער-מאַנטשיק, אויך אַ טאַטע פון צוויי קינדער, וועלכע פלעגן אים שוין העלפן אין שאַפּ ביי דער אַרבעט.

ווען טעדי האָט געאַרבעט ביים טיש איז אַלע מאָל געשטאַנען אַ קעסטל אויף זיין שטול, ער זאָל קאָנען דערגרייכן דעם טיש פון די פינישערס. איבער'ן שאַפּ פלעגט ער שפּאַנען ווי אַ קינד און גאַנץ אָפּט זיך פאַר-טשעפּען און פאַרן איבער די אַנגעוואַרפענע שמאַטעס. ניט איינמאָל זיינען וועגן אים אַרויסגעקומען מיספּאַרשטענדענישן, פון וועלכע די אַרבעטער פלעגן שטאַרק דאַכן.

טעדי איז איינמאַל אַריין אין „חזיר-מאַרק“ (אין העסטער פאַרק) בעת שניידער זיינען געשטאַנען און זיך דערציילט פעפּערדיגע וויצן. איז אַזוי שנעל ווי טעדי מילב איז צוגעקומען האָט מען אויפּגעהערט צו רעדן. איינער האָט דעם צווייטן אַ טורקע געטאָן: „שווייג שטיל, אַ קינד שטייט דערביי“ . . . אויך אין שאַפּ איז געווען גענוג שפּאַס אויף זיין רעכענונג. ווען עס פלעגט אין שאַפּ אַריינקומען אַ נייער מענטש פלעגט טעדי,

ווי אַ וועווריקע, צולויפן פרעגן וואָס ער וויל. פלעגט דער מענטש גע-
וויינלעך ענטפערן, אַז ער וויל זען דעם באָס. פלעגט טעדי מיט גאוה
אַריינשמעקן צוויי פינגערלעך אין דער וועסטל און ענטפערן: „איך בין
דער באָס“.

איינמאָל איז אַ נייער עקספרעסמאַן געקומען נעמען די אַרבעט, איז
ווען טעדי מיט האָט אים אַ זאָג געטאָן: „איך בין דער באָס“, האָט דער
עקספרעסמאַן אים אַ נעם געטאָן אויף די קני און אַ זאָג געטאָן: „איך
וועל דיר באַלד ווייזן ווי צו זיין אַ באָס . . .“
ניט איינמאָל האָט פאַסירט, אַז ווען טעדי מיט איז צוזאַמען מיט
אַנדערע שניידער־קאַנטראַקטאַרס אַריין אין אַ סאַלון האָט מען זיך אַנט-
זאָגט אים צו סערווירן בראַנפן.

טאַקע אַ קליין באַסעלע, נאָר אַ גרויסער עקספּלואַטאַטאָר

אַבער ווי קליינגעוויקסיג טעדי לאַנדיס איז ניט געווען, איז ער אַבער
געווען אַ גרויסער עקספּלואַטאַטאָר. ער האָט געוואוסט ווי צו פאַרשקלאַפן
די עלטערע אַרבעטער און נאָך מער די יונגוואַרג, די קינדער לערנערס
אין זיין שאַפּ. גאַנץ אַפּט פּלעגן זאָגן די אַרבעטער: „ס'איז אַ שטיקל גליק
וואָס די הענט און פיס זיינען אים צו־קורץ.
אייך טאָג איז אין שאַפּ אַריינגעקומען אַ סקול־אַפּיסער. איז אַזוי גיך
ווי די קינדער האָבן אים דערזען, האָבן זיי זיך גענומען צעלויפן, טעדי
מילב איז געשטאַנען אינמיטן פון שאַפּ און זיי אַנגעוויזן וואו צו באַ-
האַלטן זיך.“

דער אַפּיסער איז אַבער צוגעלאָפן צו טעדי'ן און אים אַליין אַ כאַפּ
געטאָן אונטערן אַרעם און געפרעגט: „וואו זיינען דייע אַרבעטס־פּאַ-
פּירן? פאַרוואָס גייסטו ניט אין סקול?“

טעדי לאַנדיס האָט זיך גענומען רייסן און שרייען ווי אַלע מאַל:
„איך בין דער באָס“. דער אַפּיסער איז געוואָרן שטאַרק אין כעס און גע-
נומען אים טראָגן אויף די הענט צום אַרויסגאַנג פון שאַפּ. דאָ זיינען שוין
פון אַ באַהעלטעניש אַרויסגעלאָפן טעדי'ס צוויי קינדער און זיך צעשריען
און צעוויינט: „פּאַפּאַ! פּאַפּאַ!“

דער אַפּיסער איז צעטומלט געוואָרן און נישט פאַרשטאַנען וואָס דאָ
טוט זיך.

עטלעכע אַרבעטער זיינען דאָן צוגעקומען און דערקלערט דעם אַפּי-
סער, אַז טעדי איז טאַקע דער באָס.

דער אפיסער האט אים דעמאָלט אָפגעמאַסטן מיט די אויגן, אים גוט באַטראַכט און דאָן אַ זאָג געטאָן :
 — אויב דו ביזט יאָ דער באַט, טאָ קום אַריין אין אָפּיס.
 ווען טעדי איז פון דאָרט אַרויס האָט ער דערקלערט :
 — נו, קינדערלעך, שוין אַלץ „אויסגעפרעסט“. איר קאַנט שוין צו־
 ריקגיין צו אייער אַרבעט . . .

קאָפיטל 22

די הייס־אַרבעט אין אַמאָליגער
 סוועט־שאַפֿ־סיסטעם

אינעם פון די גרעסטע קללות פון וועלכער אַ סך אַרבעטער־פאַמיליעס לייזן נאָך איצט, איז די קלזה פון הייס־אַרבעט, די אַרבעט וואָס ווערט אין באַנדלעך אַוועקגענומען פון שאַפּ און וואָס מען מאַכט אויף אין די קיכן און אין די שלאָף־צימערן פון ענגע אַרבעטער־וואוינונגען.
 אַבער ווען מען באַקענט זיך מיט דער איצטיגער הייס־אַרבעט איז מען נאָך זייער ווייט פון קריגן אַ באַגריף, וואָס די הייס־אַרבעט האָט גע־מיינט אין דער צייט פון דער אַמאָליגער סוועט־שאַפֿ־סיסטעם.
 איך וויל דאָ דעריבער איצט געבן כאַטש אַ פאַר קליינע בילדלעך פון דער אַמאָליגער הייס־אַרבעט.
 קודם־כל דאָרף מען פאַר זיך האָבן אַ בילד וועגן די מערסטע נאָדל־טרעידס שעפער פון יענער צייט, וואָס זיינען געווען איינע פון די אורזאַכן, וואָס האָבן געהאַפּן פאַרשפרייטן די קלזה פון הייס־אַרבעט.
 די מערסטע שעפער זיינען געווען שאַפקעלעך, קליין און שמוציג. די מאַשינעריע באַשרענקט. „הענט“ האָט מען געדאַרפט דריי אָדער פיר מאָל אַזוי פיל ווי היינט צו טאָג. מ'האַט „געפעלט“ ביים האַנט, געמאַכט לעכלעך (באַטנהאַקס) ביים האַנט, קנעפלעך איינגענייט ביים האַנט, גע־פרעסט אַלץ מיט האַנט־אייזנס, „געבעיסט“ (פאַסטריגעוועט) ביים האַנט, הענגערס צוגענייט ביים האַנט, „טעקס“ (פאַרמאַצעווען) ביים האַנט, „פיר־קירן“ (אויסטריגעווען) די דאַצן ביים האַנט. פופציג פּראָצענט פון דער אַרבעט וואָס מען מאַכט איצט מיט מאַשינען האָט מען דעמאָלט געמאַכט מיט די הענט. דאָס האָט פאַר אַ סך פרויען געמאַכט מעגלעכער צו נעמען

ארבעט אהיים, דארט איינצושפאנען זיך און דאס גאנצע הויז-געזינט צו טאן די ארבעט.

היים-ארבעט — זוני מאור

די מערסטע פרויען, וועלכע האבן גענומען היים-ארבעט, זיינען גע-
ווען איטאליענישע. עס זיינען אויך געווען א היבש ביסל אידישע פרויען
וואס האבן גענומען היים-ארבעט. נאר א סך פון זיי האבן זיך דערמיט
אביסל געשעמט. זיי האבן זיך ניט געקאנט צופאסן באזונדערס צו אזא
זאך ווי דאס טראגן די פעקלעך ארבעט אויפ'ן קאפ פון און צום שאפ.
ווען א אידישע פרוי האט גענומען ארבעט אהיים האט מען אין א סך פאלן
געמוזט ברענגען פאר איר די ארבעט. אין די מערסטע פאלן פלעגט דער
מאן ברענגען די ארבעט אין אונט און דאס אוועקטראגן צוריק אין דער
פרי גייענדיג אין שאפ. די פרויען און קינדער האבן געטאן זייער ארבעט
אונטער פארמאכטע טירן. שוידערלעך זיינען געווען די אומשטענדן אונ-
טער וועלכע די פרויען און קינדער האבן געארבעט אין די היימען.

ווען איר זענט דורכגעגאנגען דעם איטאליענישן קווארטאל האט איר
דארט געטראפן הונדערטער פרויען מיט שווערע באנדלעך ארבעט „אויס-
געבעט“ אזוי, אז עס זאך זיך האלטן אויפ'ן קאפ. אין די הענט האט די
פרוי געהאלטן אדער א קינד אדער עטלעכע פעקלעך מיט שפיז. אזוי
פלעגט די פרוי שפרייזן א צענדליג גאסן און מער, טרעפ-ארױף און אראפ

פון די שעפער, און דאן אין מערסטע פאלן אויף הויכע טרעפ אין די טענעמענט-הייזער.

די סאב-שאפקעם פון די סוועט-שעפער

אין די הייזער מיט גאז-באלייכטונג, אין ענגשאפט פון גרויסע פא- מיליעס אין 3 אדער 4 צימערן, פלעגן אט-די צימערן פארוואנדלט ווערן אין אַ "מאסטערסקאיי". יעדער סוועט-שאפ האט געהאט עטלעכע סאב-שאפקעלעך אין די פריוואטע היימען.

אין די ערשטע יארן, ווען איך האב גענומען אַרבעטן אַלס פאסטריגע- ציער און פאַרער איז מיר אַפט אויסגעקומען צו גיין אַפּנעמען פון די היימען ספעציעלע אַרבעט. האב איך געהאט די מעגלעכקייט צו זען פאַר זיך ביזדער, שוידערלעכע ביזדער פון נויט, אַרעמקייט און אומצוכט.

אויף די אויוונס האבן זיך געקאכט און געבראַטן טעפלעך מיט שפיין. די שווערע ריחות פון די פאַרשידענע אוילן און געווירצן האבן געריסן די נאז-לעכער און געשאפן אַ ביטערקייט אין די אויגן. אויף דער פּאָדל־אַגע זיינען געלעגן אַנגעוואָרפן די מאַנטלען, שפּולן פּאָדים, שערן און אַלע אַנ- דערע געצייגן, וואָס מען האָט גענוצט ביי דער אַרבעט. אַרום דעם באַרג מיט מאַנטלען, הויזן אָדער וועסטן, זיינען געזעסן אַ גרופּע קינדער, איי- גענע און פון שכנים. יעדער קינד האָט עפּעס געטאַן, לויט דעם ערטער און פּיאיגקייט. אויך פּיצלעך זויג-קינדער האָבן זיך געוואָלגערט און געוואָרעמט אין די שמאַטעס אויף דער פּאָדל־אַגע.

ווען די מאַמע האָט געדאַרפט ברענגען אָדער אַוועקטראָגן דעם גרויסן פּאַק מיט אַרבעט, פלעגט זי דאָס עופּלעע איבערלאָזן אונטער דער אויפ- זיכט פון אַנדערע קליינע קינדער. די מאַמע פלעגט אַנוואָרפן שפיין אויף דער שמוציגער פּאָדל־אַגע פון בלאַטע און שטויב, וואָס איז געווען אויסגע- מישט מיט די שטיקלעך אַפּשניטלעך, פּונקט ווי מ'וואָלט דאָס עסן אַנגע- וואָרפן פאַר הינער אָדער קעצלעך און הינטלעך.

אין אַ ווינקל איז אַזוי אויך געשטאַנען אַ שיסל מיט וואַסער פאַר די קינדער צו טרינקען. ניט ווייט פון דעם האָט מען געקאַנט זען אַ ליידיגע כלי פאַר די קינדערשע באַדערפענישן, ווייל דער טאַילעט איז געווען אין קאַרידאָר און ווען די מאַמע פלעגט אַוועקגיין, פלעגט זי די קינדער אייב- שליסן אין הויז . . .

שוידערלעכע סצענעס

אַלס אַ רעזולטאַט פון אַזאַ צושטאַנד פלעגן פאַסירן פאַרשידענע טראַגעדיעס. אַ פאַר פון זיי, וואָס זיינען געבליבן איינגעקריצט אין מיין זכרון זיינען די פּאַלגענדע:

פון אַ שאַפּ ביי גאַרעליק'ן אויף בליקער סטריט פלעגט אַנדזשעלאַ אַרויסנעמען היים-אַרבעט.

אַנדזשעלאַ איז געווען אַ מאַמע פון פיר קינדערלעך. דאָס עלטסטע איז געווען פינף יאָר. איר מאַן האָט געאַרבעט ביי ברוקירן גאַסן.

איין טאָג, ווען אַנדזשעלאַ האָט געטראָגן פונ'ם שאַפּ דעם גרויסן פאַק מיט אַרבעט אויסגעבעט איבער איר קאַפּ איז אָנגעפאַרן אַ מאַשין, וועלכע האָט געטרובעט און אָנגעזאָגט אַ געפאַר. אַנדזשעלאַ האָט אַבער צוליב דעם שווערן „באַנדל“, ניט באַוויזן זיך אָפצוקערן אין צייט, האָט די מאַשין זי אומגעוואָרפן און שרעקלעך פאַרוואַנדעט. מ'האַט זי צו גענומען אין שפיטאַל אַ באַוואוסטלאַזע.

אין דער היים זיינען די קינדערלעך געווען הונגעריג. אַרויסגיין האָבן זיי ניט געקאַנט. ווייזט אויס, אַז דאָס עלטסטע קינד האָט געמאַכט אַ פאַרזוך צו קריגן עפעס עסן אויפ'ן אויוון און נישט ווילנדיג האָט עס אויפ' געדרייט די געז.

אַנשטאַט זיך צו זעטיגן מיט געקעכץ, זיינען אַלע פיר קינדערלעך אָנגעפילט געוואָרן מיט גאַז. זיי זיינען איינגעשלאָפן איינע אויף די אַנ' דערע, ווי קעצעלעך איינגענאַרעט, נאָר — מיט אַן אייביגן שלאָף . . .

מיט עטלעכע שעה שפעטער, ווען די פאַליציי האָט לויט די „לעיבלס“ פון די גאַרמענטס זיך דערוואוסט ווער עס איז די פאַרוואַנדעטע פרוי און איר אַדרעס, איז שוין אַלץ געווען צו שפעט. אין שפיטאַל איז די מאַמע אַנדזשעלאַ געשטאַרבן פון די וואַונדן. אין הויז האָט מען געפילט געז, אַבער ניט מער קיין אַטעם פון אַ קינד . . .

איר קאַנט זיך געוויס פאַרשמעלן, ווי עס האָט געפילט אַנדזשעלאַ'ס מאַן, ווען ער, דער אַרעמער ברוקירער איז אַריין אין הויז, וואָס ער האָט געהערט און וואָס ער האָט דערזען פאַר זיך איז נישט מעגלעך צו באַשרייבן . . .

אַ צווייטע סצענע:

געווען אַן איטאַליענישע פינישערין בעטי.

זי האָט געאַרבעט ביי אַן איטאַליענישן באַס פרענק ראַמאַני אויף בליקער סטריט. אַלע טאָג פלעגט זי נעמען נאָך דער אַרבעט אַ פאַק

אַרבעט פאַר זיך און דער מאַמען צו פינישן דאָס אין דער היים. אין דער פרי פלעגט זי דאָס ברענגען צוריק אין שאַפ אַריין.

ביים נעמען די אַרבעט און דעם צוריקברענגען פלעגן די פאַרלייט פאַרשרייבן אין אַ קליין ביכעלע וואָס די פינישערין פלעגט האָבן מיט זיך. דער באַס אָדער דער פאַרמאַן האָט אָבער אָפט געשריבן ווי ער האָט געוואָלט און וואָס עס האָט זיך פאַר אים צום בעסטן געלוינט.

איין טאָג האָט פרענק, דער באַס, גענומען מאַנען ביי בעטיין נאָך אַ גאַרמענט. זיין טענה איז געווען אַז אין באַנדל, וואָס ער האָט איר געגעבן זיינען געווען צוועדף מאַנטלען. בעטי האָט אָבער געשריען און געוויינט, אַז עס זיינען נאָר געווען עלף. זי איז גלייך געלאָפן אין הויז נאָכגעוויכט און נאָכגעפאַרשט, נאָר עס איז פאַרט ניט געווען מער.

די מאַמע האָט איר אָבער דערקלערט, אַז דאָס איז שוין אַז אַלטער טריק פון געוויסע באַלעבאַטיים. מען ציילט אָפּ צוועדף און אין פעקל פאַר-בינדט מען עלף. אַזוי בלייבט איין גאַרמענט אין שאַפ אויפ'ן פלאַר. נאָר שפעטער צווייגט מען די פרוי, צו באַצאָלן פאַר אַ גאַרמענט און מען טענה'ט, אַז זי האָט דעם צוועלפטן גאַרמענט מסתמא פאַרלאָרן טראַגנדיג דאָס באַנדל.

בעטי איז צוריקגעקומען אין שאַפ אַז אויפגעקאַכטע און געפאַדערט אירע שכירות. האָט פרענק ראַמאַני ווידער גענומען אויף איר שרייען, אַז זי דאַרף באַצאָלן פאַר אַ מאַנטל. האָט זי אין אויפגעגונג אַ כאַפּ געטאַן אַזאַ שפיציגן ביינדל, וואָס ווערט באַנוצט אויסצוקוילדעכן דעם באַטנהאַל און זי האָט עס אים אַריינגעשטאַכן אין באַק אַריין.

בעטי האָט באַלד נאָכדעם באַוויזן צו אַנטלויפן פון שאַפ. נאָר די אַרבעטער פון שאַפ האָבן סוף וואָך געמוזט גוט מאַכן פרענק'ן פאַר אַ מאַנטל און אפילו אויך פאַר'ן געלט, וואָס ער האָט באַצאָלט דעם דאָקטאָר פאַר פאַרלאָטן זיין באַק.

קאַפיטל 23

אַ באַסל, וואָס האָט געקראָגן אַ פאַרדינטן סוף

אויף ספרינג סטריט איז געווען אַ שניידער-שאַפ, וואָס האָט געהערט צו שיינקער און סאָן. מיסטער אַרי שיינקער איז געווען אַן עלטערער פרומער איד, מיט אַ שפיציג בערדל. ווען ער האָט גערעדט פלעגט ער אָפט אַריינזאָרפן אַ תורה-ווערט אָדער אַ מגיד'ישן משל.

מר. שיינקער האָט געהאַט אַן איין־איינציגן זון. איז דאָס געווען אַ ווילדע חיה, אַ בורלאַק, אויף דער איסט־סאַיד האָט מען אים גוט געקענט אַלס „דזשאַ פעני“. דעם נאָמען האָט מען אים געגעבן, ווייל ביי אים איז געווען רעכט צו אַפּוואַרטן קינדער ביי קענדי־סטאַרס און ביי זיי צונעמען יעדן סענט.

ווען ער איז עלטער געוואָרן און לערנען האָט ער ניט געוואָלט, האָט אים דער טאַטע, אַרי שיינקער, אַריינגענומען צו זיך אין שאַפּ און גענוֹר מען אים לערנען פאַר אַ פּלאַר־באַי (שיק־אינגל).

אין שאַפּ האָבן אַלע אַרבעטער פאַר אים מורא געהאַט. ער פלעגט באַרגן ביי זיי געלט, וויפּיל עס האָט זיך געלאָזט, אַ ניקל, אַ קוואַדער, אַ דאָלער, נאָר ער האָט דאָס כמעט קיינמאַל צוריק ניט אָפּגעגעבן. ווען אַרי שיינקער האָט זיך דערפּילט אַלט, מיד און דערצו נאָך זיך אַביסל איינגעריסן מיטן געזונט, האָט ער באַשלאָסן צו געבן דעם זון דזשאַ אַביסל מער פאַראַנטוואַרטלעכקייט אין שאַפּ. ער האָט דעם פּלאַר־באַי דזשאַ אַ נאָמען געגעבן „פאַרמאַן“.

זייענדיג אַ פאַרמאַן, האָט ער שוין גענומען „באַרגן“ פון די אַרבעטער — מיט גוטן און מיט בייזן — גרעסערע סומען פון זייערע קלאַגלעכע פאַר־דינסטן. יעדן סענט פלעגט ער פאַרגעמבלען און פאַרטרינקען.

דערצו האָט ער געהאַט אַ טבע צו פאַרטשעפען זיך מיט די פרויען פינישערינס. און ניט נאָר מיט די פינישערינס פון זיין טאַטע'נס שאַפּ, נאָר אויך מיט אַנדערע פרויען פון בידדינג. אַלע מאַנטאַג און דאָנערשטאַג האָט ער געהאַט קאָרט־קעיסעס מיט אַרעסטן. ער פלעגט אָפט קומען מיט בלויע אויגן פון די געמבדינג הייזער. אין שאַפּ ווידער פלעגן אַ סך אַר־בעטער אַרומגיין מיט בלויע אויגן פון אים . . .

דער טאַטע פלעגט זיך אָפט באַהאַלטן פון שאַנדע, הערנדיג וואָס מענטשן רעדן וועגן זיין זונ'ס שיינע מעשים. אָבער ווען די אַרבעטער אין שאַפּ פלעגן זיך אַמאָל באַקדאָגן אויף זיין כוליאַנסטוואַ, פלעגט דער טאַטע פונדעסטוועגן געבן גערעכט זיין זון.

איין מאל איז אָבער דער אַלטער שיינקער אַרויס פון די כּלים און זיך צעשריען אויף זיין בן־יחיד'ר, אין געגנוואַרט פון אַלע אַרבעטער אין שאַפּ: — גיהנום מיינער, פאַרוואָס קומט דאָס מיר? איך האָב דיך אויס־געהאָדעוועט, געוואָלט דיך לערנען, האָסטו ניט געוואָלט. האָב איך דיך אַריינגענומען אין שאַפּ, געמאַכט דיך פאַר אַ פאַרמאַן. צאל דיר פאַר דריי, איך האָלט אַן אַ לאַיער נאָר פאַר דיר, פאַר דיינע אומגליקן וואָס דו לייגסט אויף מיין אַטן קאָפּ. וואו איז כּיבוד־אַב? וואו איז רעספעקט? וואו איז

דיין טאטע דער באַס ? ווי פּרעגסטו מיך ניט אַזאַ זאַך ? גייסט אַוועק צו דער פּירמע בעטן מען זאָל דיר געבן אַרבעט און דו וועסט אַליין עפענען אַ שאַפּ. דאָס הייסט, דו ווילסט קאָנקורירן מיט דיין טאַטן. און פאַר וועל מען האַלט איך דעם שאַפּ ? איך וועל דאָס נעמען אין קבר ? דאָס איז דאָך פאַר דיר, פון דיינטוועגן.

דאָס זונדע, דזשאָו, האָט דעמאָלט אַראַפּגעלאָזט דעם קאַפּ, נאָר גלייך אויסגעלאָזט כל-חמתו צו די אַרבעטער.

מיט עטדעכע טעג שפעטער איז דאָס זונעלע ניט אַריינגעקומען אין שאַפּ. דער אַלטער שיינקער האָט געבעטן איינעם פון די אַרבעטער אַכטונג געבן אויפ'ן פּלאַר, ווייל דזשאָו, האָט ער דערקעלרט, האָט געלאָזט וויסן, אַז "ער איז קראַנק" און קאָן ניט אַריינקומען.

טאָקע אַ באַסעלע פון אַ שאַפּ, אַבער —

איבער'ן שאַפּ האָט מען געמורמלט, אַז דזשאָו האָט אַן ערנסטע "קרענק". חוץ דער קלאַגע וואָס איז געהאַנגען איבער זיין קאַפּ פאַר פאַרפירן אַ מיידל, מיט וועלכער ער האָט זיך געהאַט באַקענט אין אַ טאַנץ-שולע, ווערט דזשאָו אויך באַשולדיגט ווי אַ מיטהעלפּער אין אַ "האַלד-אַפּ", וואָס איז געמאַכט געוואָרן אין דער בילדינג פון שיינקער'ס שאַפּ. מען האָט ביי אַ בוכהאַלטערין אין דער זעלבער געביידע, פון ראַטנערס דרעס-שאַפּ צוגע-נומען אַרום 500 דאָלער, ווען זי האָט דאָס געלט געטראָגן פון דער באַנק דורך דעם פינצטערן קאַרידאָר אין שאַפּ אַריין.

דערוואַוסט האָט מען זיך דערפון, ווייל איינעם פון די האַלד-אַפּניקעס האָט מען געכאַפט און ער האָט דערציילט, ווי אַזוי דאָס איז אויספלאַנירט געוואָרן און אַז דזשאָו האָט עס געגעבן דעם "טיפּ" צו די באַיעס וועגן דער צייט ווען די בוכהאַלטערין גייט פון באַנק און אומגעפער וויפיל געלט זי טראָגט מיט זיך. ער איז אויך געווען דער, וואָס האָט פאַר דעם האַלד-אַפּ פאַרלאָשן דאָס קליינע געזירערל וואָס פלעגט ברענען אויף די טרעפּ.

אין אַונט איז דזשאָו אַריינגעקומען אין שאַפּ, דערשלאָגן און בלאַס ווי די וואַנט. און אַט-דעמאָלט האָט ער שוין אויך דעם טאַטן צוגעטיילט אַנדערקענונג און ביי אים געזוכט "אַן עצה".

— פאַפּאָ, — האָט ער אַ זאָג געטאָן צום אַלטן שיינקער, וועלכער איז געשטאַנען ביים "צופיטערס" טיש — פאַפע, איך וויל זיך מיט דיר מישב זיין, האָסט צייט אַ מינוט ?

ארי שיינקער האָט זיך אויסגעגלייכט און מיט פרייד אויף זיין אַלטן

פנים האָט ער אַ וואונק געטאָן צו פיליפּין דעם „פיטער“:

— איר זעט, אַז איך האָב אים אויסגע'מוסר'ט, איז ער געוואָרן גאָר אַן אַנדער קינד. — און צו דזשאָ'ן האָט ער אַ זאָג געטאָן:

— וואָרט אַ ווילדע, זונעלע, איך גיי באַד אַריין מיט דיר אין אָפּים.

אין די רייד האָט זיך אָבער באַוווּזן אַ דעטעקטיוו און געפרעגט אויף דזשאָו שיינקער'ן. ער האָט געוווּזן זיין בעדזש און האָט שיינקער'ס זונדל דערקלערט אונטער אַרעסט.

ווען אַרי שיינקער האָט גענומען שרייען און וויינען, פרעגנדיג וואָס דאָ קומט פאַר, האָט אים דער דעטעקטיוו דערקלערט, אַז שוין דריי טעג ווי ער וואָרט אויף אים ביי דער בילדינג, ווייל אין זיין צימער האָט ער אים ניט געטראָפּן. ער האָט אויך דערקלערט בקיצור פאַרוואָס דזשאָו פעני ווערט אַרעסטירט.

דער אַלטער שיינקער האָט פרובירט טענה'ן, אַז זיין זון מאַכט „אַן אַנשטענדיגן לעבן“, אַז ער איז „פאַרמאַן“ אין שאַפּ.

דער דעטעקטיוו האָט אַ מאַך געטאָן מיט דער האַנט: „דאָס וועסטו אַרץ זאָגן דעם ריכטער“, און ער איז אַוועק מיט דזשאָו'ן.

דער אַלטער אַרי שיינקער האָט צוזאַמענגעבראַכן, מ'האָט אים אַוועק געפירט אַ דערשלאַגענעם אַהיים.

אין עטלעכע וואָכן אַרום האָט מר. שיינקער פאַרקויפט דעם שאַפּ צו צוויי אַרבעטער, אַליין אַוועק אין שפיטאַל, און זיין בן-יחיד, דזשאָו פעני, איז אַוועק אין טורמע.

קאַפיטל 24

„משה פּופיק“ און זיינע מעלות . . .

נאָך דעם ווי עס איז שוין געווען איינגעשטעלט אַ שטיק יוניאָן פון די שניידער, איז אָבער די פּאָגע נאָך אַלץ געווען אַ ביטערע און די סוועט-שאַפּ-באַדינגונגען זיינען נאָך ווייט ניט אינגאַנצן געווען באַזייטיגט.

די שניידער זיינען דעמאָלט נאָך אויך געווען זייער ווייט פון האָבן צוטרוי צו דער „באָיבל הויז“, ווי מען האָט דעמאָלט גערופן די „יונאַיטעד גאַרמענט וואַירקערס יוניאָן“, געגן וועלכער די שניידער האָבן אַביסל שפעטער רעוואָלטירט און אַרגאַניזירט די „אַמאַלאַגעמיטעד“.

אין יענער צייט איז אויך אַנגעגאַנגען אַ שטאַרקע קאַנקורענץ צווישן

די שניידערשע קאנטראקטינג-שעפער פון ניו-יאָרק און פון ברוקלין און בראַנזוויל. ניו-יאָרקער שניידער פלעגן זיך אַרומטראַגן מיט אַ כעס געגן ברוקלינער און דאָס זעלבֿיגע פאַרקערט — ברוקלינער האָבן געקוקט קרום אויף די ניו-יאָרקער.

איז דעמאָלט אויף פיט סטריט געווען אַ שאַפּקע, וואָס האָט געהערט צו איינעם, וועלכן מען האָט גערופן משה פּופיק.

דעם נאָמען האָט מען אים געגעבן דערפאַר, ווייל אַלס כלל האָט ער געהאַט לאַנגע הענט, וואָס האָבן ליב געהאַט צו שלאָגן. אַחוץ דעם האָט ער אָבער אויך זייער שטאַרק ליב געהאַט צו מאַכן אַ לחיים און דערהויפּט צו פאַרבייסן מיט אַ פּופיק.

איינמאָל האָט אַן אַרבעטער פון שאַפּ גראַדע אים אַזוי פאַרפאַרן, און ער האָט אים אויסגעהאַקט עטלעכע ציין. זיינען די אַנדערע אַרבעטער געווען זיכער, און משה פּופיק וועט זיך מיט אים אַפּרעכענען און אים געוויס אַרויסוואַרפן פון שאַפּ.

דער אַרבעטער איז אָבער גלייך אַוועק אין אַ רומענישן רעסטאָראַן, געבראַכט פון דאָרטן אַ פֿעשל וויין מיט אַ פּאַלומעסיק פּופיקלעך און דאָס האָט געבראַכט צו אַ שלום.

משה פּופיק האָט געקריצט מיט די ציין ווען מען האָט געפרואוּט אים און דעם אַרבעטער צונויפּפירן, און זיי זאלן זיך געבן די הענט. אָבער אַזוי שנעל ווי מען האָט אויפּגעדעקט דעם פּאַלומעסעק און משה האָט דערזען די פּופיקלעך האָט זיך באַוווּן אַ שמייכל אויף זיין פנים. ער האָט אַ נעם געטאַן אַ פּופיק אין מויל אַריין און מיט שוועריגקייט פּרובירט קייען צווישן די אויסגעהאַקטע ציין. אָבער ער האָט דאָך דעם פּאַלומעסעק מיט די פּופיקלעך צורעכט געמאַכט.

אַט-דער משה פּופיק האָט זיך געשראַקן פאַר אַ יוניאַן.

צו זיינע נאָענטע אין שאַפּ פלעגט ער טענה'ן:

— מער ווי דאָס פעלט מיר ניט ווי נאָך האָבן אַ יוניאַן אויף זיך. ניט

קאַנען אפילו אַראַפּלאַזן אַן אַרבעטער אַ פּאַטש ווען מ'דאַרף . . .

משה פּופיק'ס עיר-המקלט

איינמאָל, אין אַ שטילן ביינאַכט, האָט משה פּופיק געכאַפט און אַרייַ-בערגעפירט זיינע עטלעכע מאַשינען אין אַ ברוקלינער שאַפּ אויף סיגל סטריט, דאָרט האָט ער זיך פאַראייניגט מיט אַ צווייטן קאַנטראַקטאָר, מיט'ן נאָמען טישלער.

משה האָט אויסגעקליבן עטלעכע אַרבעטער פון זיין ניו-יאָרקער

שאפקע און טישערער האָט אויסגעקליבן עטלעכע אַרבעטער פון זיין ברוק־
ליינער שאַפ. די אַנדערע אַרבעטער האָט מען אָפגעזאָגט.

האַט זיך אָנגעהויבן אַ מלחמה:

די ניו־יאָרקער אַרבעטער האָבן אָפגעמאַכט צווישן זיך, אַז זיי זאָלן
ניט אַרבעטן מיט די ברוקליינער. זיי האָבן גע'טענה'ט, אַז עס איז אַ ניו־
יאָרקער שאַפ און אַז אַלע אַרבעטער פון דעם שאַפ אויף פיט סטריט מוזן
אַרבעטן צוזאַמען.

די ברוקליינער אַרבעטער ווידער האָבן גע'טענה'ט, אַז דער שאַפ אויף
סיגל סטריט איז זייערער; אַז זיי אַרבעטן שוין פאַר טישערער'ן פון יאָרן
און זיי וועדן ניט דערלאָזן די ניו־יאָרקער אַריינשטעלן אַ פוס אין זייער
ברוקליינער שאַפ.

די באַלעבאַטים, משה פופיק און טישלער, האָבן שטיצער הייט גע-
נומען אונטערהאַנדלען מיט די אַרבעטער פון ברוקליין, אַז זיי זאָלן אַרונ-
טערלאָזן פון די פרייזן. דערפאַר וועלן בלייבן אַרבעטען אַדע ברוקליינער
און זיי, די באַלעבאַטים, וועלן אויך קאַנען אַריינקריגן אַלע באַנדלעך.

אַ גרופע אַרבעטער פון דעם ניו־יאָרקער שאַפ האָט אין דער זעלבי-
גער צייט זיך גענומען פאַרהאַנדלען מיט'ן עקזאַמינער פון דער פירמע
ביי וועלכער מען האָט גענומען די אַרבעט, צו עפענען אַ קאַרפּערעישאַן-
שאַפ אין ניו־יאָרק און צו מאַכן די אַרבעט אויף נאָך ביליגערע פרייזן ווי
אין ברוקליין.

די הויפט־אַנפירער פון דעם „סעט“ האָבן צוזאַמענגעלייגט אַ פאַר
הונדערט דאָלער אויף איינשטעלן דעם שאַפ. נעטן גאַדיק האָט פאַר-
משכנ'ט זיין ווייב'ס רינגל; הערי טעף — זיין זייער און קייטל; אַנדערע
האָבן געבאַרגט געלט ביי פריינט און זיי האָבן געעפנט אַ שאַפקע אויף
פאָיק סטריט.

אַ שיינע עטלעכע וואָכן איז אָנגעגאַנגען אַ קאַנקורענץ צווישן ברוקליין
און ניו־יאָרק. די מאָנופעקטשורערס האָבן מאָנעוורירט דורך זייערע
מענטשן אין ביידע קאַנטראַקטינג שעפער, אַז זיי זאָלן קריגן צוביסלעך
אַרבעט און אַדע מאָס זאָל איינער שניידן די פרייזן צו דעכעיס דעם
צווייטן'ס שאַפ.

אין שבת בייטאָג האָט אַ ברוקליינער אַרבעטער פון משה פופיק'ס
שאַפ זיך געטראָפן אין „חזיר־מאַרק“ מיט אַן אַרבעטער פון דעם ניו־
יאָרקער קאַרפּערעישאַן שאַפ. האָבן זיי גענומען רעדן איינער צום אַנדערן
ווי „מען שניידט זיך די העלדזער“, ווי „מען טרייבערט די קישקעס איינער
דעם אַנדערן“. ביידע זיינען געקומען צו אַ פלאַן מען זאָל פאַרלייגן פאַר

די אַנדערע אַרבעטער, אַז עס זאָל זיך צוזאַמענקומען אַ קאַמיטע פון ביידע שעפער און אויסאַרבעטן איין פרייז פאַר די גאַרמענטס און פון דער פירמע זאָל מען פאַדערן, אַז זי זאָל טיילן די אַרבעט גלייך פאַר ביידע שעפער.

דער געדאַנק איז נאָך דעם אויך געפעלן געוואָרן אַנדערע אַרבעטער, סיי אין דעם קאַרפּערעישאַן שאַפּ פון ניו-יאָרק און סיי פון משה פּופיק'ס און טישלער'ס שאַפּ פון ברוקלין.

אַ „גרויסע פּראַבלעם" איז אָבער געווען וואו די קאַמיטע זאָל זיך טרעפן. די ברוקלינער האָבן געוואָלט, אַז די ניו-יאָרקער זאָלן קומען ערגעץ אין אַ סאַלון אויף מוירטל עוועניו אין ברוקלין. די ניו-יאָרקער האָבן געוואָלט, אַז די ברוקלינער זאָלן קומען אין אַ ווייז-קעלער אויף ריווינגטאָן סטריט אין ניו-יאָרק.

אַ „שלום-קאַנפּערענץ" אויף ברוקלין בריק

אַ פאַר וואָכן האָט זיך איבער דעם געשלעפט פאַרהאַנדלונגען, ביז מ'איז געקומען צו אַ באַשלוס צו האָבן דעם צוזאַמענקונפט אויף אַ „נייט-ראַלן" פּלאַץ, וואו קיין צד זאָל זיך ניט פילן „באַליידיגט". מען האָט באַ-שטימט, אַז דער נייטאַלער פּלאַץ זאָל זיין אויף ברוקלין בריק.

ביידע גרופּן האָבן אָפּגעמאַכט, אַז שבת, צוויי בייטאָג, זאָלן די ברוקלינער גיין אויפ'ן בריק פון ברוקלין זייט און די ניו-יאָרקער זאָלן פונקט אין דער זעלבער צייט אָנפאַנגען צו גיין פון דער ניו-יאָרקער זייט, און דאָרטן וואו זיי וועלן זיך באַגעגענען אויפ'ן בריק, זאָל מען זיך אָפּשטעלן און פאַרהאַנדלען וואָס צו טאָן.

אינמיטן פון בריק האָבן ביידע צדדים זיך געטראָפּן. מ'האַט זיך געדריקט די הענט און דערביי געמאַסטן מיט די אויגן איינע די אַנדערע צי מ'וועט זיך חלילה ניט אָפּמאַרן.

אינמיטן האָט זיך איינער פון דער ניו-יאָרקער קאַמיטע געכאַפט, אַז איר צד האָט דאָ בלויז דריי אַרבעטער, ווען די ברוקלינער קאַמיטע באַ-שטייט פון פיר.

האַט זיך איינער פון די ברוקלינער באַד פרייווידיג צוריקגעצויגן און איז אַוועק ווייטער איבער'ן בריק צו זען אַ לאַנדסמאַן, וואָס איז יענע וואָך אָנגעקומען פון אייראָפּע.

צווישן די ברוקלינער האָט זיך אין דער קאַמיטע געפונען איינער אַ פּיוואַי, וואָס האָט שוין עפעס געהערט וועגן סאַציאַליזם. האָט ער ביי דער געלעגנהייט אויסגענוצט זיין וויסן און אַראַטאַרישע פּיאיאָקייט. ער

האָט גענומען האַלטן אַ גאַנצע רעדע אויפֿן הויכן קול, אַז אויך זייטיגע האָבן זיך אַרומגעשטעלט איינצוהערן זיינע רייד. ער האָט גערעדט: „ברידער! מיר מוזן זיין פאַראייניגט, ניט נאָר איבער דער וועלט, נאָר אויך אין ברוקלין, בראַנזוויל און ניו־יאָרק.“

נאָך די רעדעס האָט מען באַשלאָסן צו פאַדערן פון דער פירמע, אַז זי זאָל פאַר אירע שעפער שריסן אַ יוניאָן־סעטלמענט. ביידע שעפער זאָרן האַנדלען האַרמאָניש, מיזאַל אַרבעטן רעגעלע שטונדן און קריגן אַ העכע־רונג אין שכירות. אויב די פירמע וועט ניט נאָכגעבן זאָל מען אין ביידע שעפער דערקלערן אַ סטרייק.

אַז ביידע קאַמיטעס האָבן געמיינט ערנסט מיט דעם פלאַן פון איי־ניקייט האָט נאָכדעם באַוויון דער פאַרגענדער פאַקט: ווען די ניו־יאָרקער קאַמיטע האָט פאַרגעשלאָגן, אַז אַלע זאָלן אַרייַן־גיין מאַכן אַ פּחיים אין רומענישן רעסטאָראַן, אויף ריווינגטאָן סטריט, איז דאָס פון אַלעמען, אַן שום דעבאַטעס, גוטגעהייסן געוואָרן. ביים טיש איז רעסטאָראַן האָט איינער מיט אַ גלעזל אין האַנט זיך און אַלע אַנדערע באַגריסט מיט אַן אויסרוף: „זאָל לעבן דער בריק פון אייניגקייט צווישן ניו־יאָרק און ברוקלין.“

קאַפיטל 25

אין אַ שאַפּ וואו מען האָט „גערעדט מיט די הענט“

אויף העסטער סטריט איז געווען אַ שניידער קאַנטראַקטינג־שאַפּ, וואָס האָט געהערט צו קויפּמאַן „מעקעקי“.

דעם נאָמען „מעקעקי“ האָט מען דעם דאָזיגן באַדעבאַס געגעבן דער־פאַר, ווייל ער איז געווען אַ האַלב־שטומער.

האַבן די אַרבעטער אין קויפּמאַן מעקעקי'ס שאַפּ געהאַט געברענטע צרות, אָבער דערפאַר האָבן זיי דאָרט אָפט אויך געהאַט אַ היבש ביסל שפּאַס.

כאָטש קויפּמאַן מעקעקי איז געווען בלוזי האַלב־שטום, האָט ער שוין אָבער געקאַנט „רעדן“ ווען ער פלעגט ווערן אין כעס. און אין כעס פלעגט ער ווערן פון דער ערשטער מינוט אַן וואָס ער פלעגט נאָר אַריינקומען אין שאַפּ. זיין טאַכטער איז געווען די בוכהאַלטערין אין שאַפּ און אויך די „טאַדמאַטשערין“ זיינע.

מיט די פֿאַרשטייער פון דער אינסאַיד־פירמע, מיט'ן עקזעמינער אָדער דעזאָינער, פֿלעגט רעדן די טאַכטער. מיט די אַרבעטער פֿלעגט קויפּמאַן מעקעקי אַליין רעדן. . . נאָר גאַנץ אָפט מיט די הענט. . . די אַרבעטער אין מאַרקעט האָבן קיינמאַל קיין חשק ניט געהאַט אַרויפצוגיין אין מעקעקי'ס שאַפּ. יעדער איינער פֿלעגט דערציילן עפעס אַ דערפֿאַרונג וואָס ער האָט געהאַט מיט קויפּמאַן מעקעי. איינעם האָט ער געשלאָגן, אַ צווייטן ניט באַצאָלט, אַ דריטן האָט ער פון די טרעפּ אַראָפֿ־געוואָרפֿן. ווען ער האָט איינמאַל דערוען זיינעם אַ פּרעסער פּונ'ם שאַפּ צוזאַמען מיט וואַקסמאַנ'ען, אַ פירער פון דער „יונאַיטעד גאַרמענט וואָלר־קערס יוניאָן“, אין אַ סאַלון, איז ער אַריין אינעווייניג און צעבראַכן אַ „סקונער“ אויפֿ'ן פּרעסער'ס קאַפּ. אין זיינע קוויטשעס האָט מען פֿאַר־שטאַנען, אַז ער וויל ניט, אַז זיינע אַרבעטער זאָלן האָבן וועלכן עס איז שייכות מיט דער יוניאָן.

אין שאַפּ האָט ער איינמאַל אַ פינישער אַזוי צעשלאָגן פֿאַר ניט מאַכן די אַרבעט, ווי ער האָט געוואָלט, אַז אַלע האָבן געמיינט, אַז דער פינישער איז שוין טויט. די שקלאַפּעריי איז אַבער געווען אַזעלכע, אַז ווען מען האָט דעם פינישער אַביסל אָפּגעמינטערט און ער איז געקומען צו זיך איז ער, דער פינישער, די ערשטע זאָך אַריינגעקראָכן אין אַפּיס, האַלטנדיג דעם פֿאַרבֿלוטיגטן נאָז אין האַנט, און ער האָט געבעטן ביי מעקעקי'ס טאַכטער, אַז זי זאָל רעדן מיט'ן טאַטן, מ'זאָל אים חלילה ניט אַוועקשיקן פון דער אַרבעט.

קויפּמאַן „מעקעקי“ אין אַ מלחמה מיט מאַשקע דעם גרויסן

אַ טראַגיש־קאָמישע פּאַסירונג, וואָס האָט זיך איינמאַל אָפּגעשפּילט אין שאַפּ איז געווען די פּאַלגענדע:

ביי קויפּמאַן מעקעקי אין שאַפּ האָט מען געדאַרפט נאָך אַ אַפּערעיטאָר. זיינען די אַרבעטער אַרויס שבת אין „חזיר־מאַרק“ און גענומען זוכן אַ בעל־מלאכה.

אין מאַרקעט האָט זיך דאָן אַרומגעדרייט „מאַשקע דער גרויסער“, וועלכן מען האָט גערופן „שטומע ליאַצע“. מאַשקע איז געווען גרויס, גע־זונט, אַ גוטער אַרבעטער, נאָר צום באַדויערן, איז ער אויך געווען אַ האַלב שטומער.

איך ווייס ניט צי דאָס איז געווען אַ ריינער צופּאַל, אָדער עמיצער האָט דאָס אַבוזיכטלעך געוואָלט אָפּטאָן אַ שפּיצל קויפּמאַן מעקעקי און גע־

געבן צו מאַשקע'ן דעם אַדרעס ער זאָל אַהין אַרױפקומען זונטאָג צו דער אַרבעט.

זונטאָג פרי, ווען מעקעקי איז געשטאַנען ביים אָפּיס, איז מאַשקע דער גרויסער אַרױפגעקומען צו דער אַרבעט. קױפּמאַן מעקעקי איז צוגעקומען און האָט מיט זײַנע שטומע האַוואַיעס און פּינגער-צײַכן גענומען פּרעגן בײַ מאַשקע'ן, וואָס פאַר אַן אַרבעטער ער איז און וואו ער האָט פּרײער געאַרבעט.

האַט מאַשקע דער גרויסער גענומען מאַכן האַוואַיעס אויף זײַן וועג און גענומען מיט צײכנס פון די פּינגער ענטפּערן אויף מעקעקי'ס פּראָגן. קױפּמאַן האָט ניט אַנדערש געדענקט ווי נאָר, אַז מאַשקע מאַכט פון אים חזוק. 'איז ער שוין געוואָרן בײז און גענומען קױטשען און שרײען. מאַשקע דער גרויסער האָט דאָס ווידער אָנגענומען, אַז קױפּמאַן, דער באָס, לאַכט דאָס פון אים און פּרובירט אים אײמיטירן. איז ער זײער בײז גע-וואָרן און גענומען סטראַשען קױפּמאַנ'ען מיט די קולאַקעס.

קױפּמאַן מעקעקי איז אָבער נישט געווען געוואוינט, אַז עמיצער זאָל אויף אים הױבן אַ האַנט. האָט ער אַ כאַפּ געטאַן אַ שטיק אײזן וואָס איז געלעגן בײם צופּיטער אויפ'ן טיש און זיך גענומען שלאָגן.

דאָ האָט זיך שוין מאַשקע דער גרויסער צעלאָזן מיט זײַנע הענט. ער האָט אַרײַנגענומען קױפּמאַנ'ען אונטער'ן אַרעם און געקלאַפט מיט'ן קולאַק ווי אין אַ סטופּע.

ביידע האָבן געשריען, נאָר קײנער האָט ניט געוואוסט וואָס. די אַר-בעטער האָבן זיך צוגעקוקט און מורא געהאַט זיך אַרײַנצומישן ביז קױפּמאַן איז געבליבן לײגן ווי אַ סנאָפּ אויסגעצױגן אויף דער ערד. ווען די טאַכטער איז אַרײַנגעקומען האָט זי דעם טאַטן אַרומגעוואָשן, פאַרבאַנדאָזשירט די וואונדן און אים אַוועקגעלײגט אין אָפּיס אויף אַ באַנק. מאַשקע דער גרויסער איז געשטאַנען אין אַ ווינקל פּונם שאַפּ און זיך ניט גערירט פון אַרט. ווען די טאַכטער איז פאַרטיג געוואָרן מיט'ן טאַטן איז ער צוגעגאַנגען צו איר און אויף זײַן שטום-לשון איר געלאָזט וויסן, אַז זי דאַרף אים באַצאַלן פאַר אַ האַלבן טאַג. וואָס ער האָט אין שאַפּ צע'הרג'עט צוזאַמען מיט איר טאַטן. אויב ניט, האָט ער איר געוויזן, וועט זײַן נאָך קלעפּ. פון מיר מאַכט מען ניט קײן שפּאַס, האָט ער איר אָנגעוויזן.

זי איז אַרײַן אין אָפּיס און אים אַרױסגעבראַכט צװײ דאָלאַר. נאָך דער דאָזיגער פּאַסירונג האָט שוין קױפּמאַן מער ניט געוואָגט צו הױבן אַ האַנט אויף אַן אַרבעטער.

קאפיטל 26

א ביטערער באַס מיט אַ זיסן נאַמען

„יאַסע טשוקערקע“ איז געווען אַ באַדעבאַס, וואָס האָט אַמאָל געהאַט אַ שאַפקעלע אויף קעטרין סטריט.

זיין ריכטיגער נאָמען איז געווען יאַשע סלאָבאָדין. אָבער זיין, גאַסי די ליטוואַטשיקע, האָט אים געמאַכט פאַר אַ באַדעבאַס פון דעם שאַפּ און ביי איר האָט ער דאָס אויך געקראָגן דעם נאָמען „יאַסע טשוקערקע“. גאַסי איז פאַר די חתונה מיט „יאַסע“ געווען אַן אלמנה מיט אַ ירושה פון איר מאַן. אין דער ירושה איז אַריין דאָס שאַפקעלע און אַלץ וואָס איז געווען אין שאַפּ. זי אַליין האָט גוט געוואוסט ווי צו פירן די געשעפטן פון שאַפּ. זי האָט אָבער חתונה געהאַט מיט יאַשע סלאָבאָדין, אַ בעיסטער, אים געמאַכט פאַר'ן באַלעבאַס און זי האָט ווידער אָנגעפירט מיט'ן שאַפּ.

יאַשע סלאָבאָדין איז געווען אַ מענטשל, אַ פאַמפּושקע, אַזוי ברייט ווי פּאַנג. ער האָט געליטן פון אַ שווערע אַסטמע. פּלעגט ער שטיין אַ גאַנצן טאָג מיט אַ סיגאַרעט אין מויל, פיפקען און הוסטן, הוסטן און פיפקען. גאַנץ אַפט פּלעגט ער זיך אַזוי פאַרגיין אין אַ הוסטן, פייפן און פירכען, אַז די ווענט האָבן, דאַכט זיך, געציטערט.

האָט אים גאַסי די נייע ווייב זיינע, פאַרזאָרגט מיט אַ מיטל. זי פּלעגט ברענגען מיט זיך אַ הויפּן צוקערקעס און אים אַריינגעוואַרפן אין קעשענע פון דעם ברייטן פאַרטוך, וואָס ער האָט שטענדיג געטראָגן אויף זיך ביים עקזאַמענירן די אַרבעט. און אַזוי גיך ווי יאַשע פּלעגט זיך צעהוסטן, פּלעגט זי נעמען שרייען: „יאַסע, יאַסע, נעם אַריין אַ טשוקערקע אין מויל!“ איינמאָל האָט ער אַריינגעכאַפט אין מויל אַנשטאַט אַ צוקערקע, אַ שטיק טשאַק, וואָס ער האָט געהאַלטן אין קעשענע פון פאַרטוך. האָט ער מיט דעם זיך שיעור דערוואַרגן. אין שאַפּ און אין מאַרקעט איז זיין נאָמען יעדנפאַלס געוואָרן באַוואוסט אַלס „יאַסע טשוקערקע“.

אין זיין שאַפקע זיינען די באַדינגונגען געווען אַזעלכע, אַז די אַרבע-טער האָבן דאָרט געהאַט אויסגעריסענע יאָרן. עס איז ניט געווען איין וואָך אין סעזאָן, אַז די אַרבעטער זאָלן זיך דערשלאָגן צו אַ גאַנצער וואָך שכירות.

טאָג ווי נאַכט פּלעגן ליגן די אַרבעטער אין שאַפּ צו דערוואַרטן זיך אויף אַ שטאָך אַרבעט. אין דער צווישן-צייט פּלעגן זיך אייניגע פון די אַרבעטער פאַרוויילן ביי די טישן מיט קאַרטן. די מיטאָגן, וואָס די אַר-

בעטער פֿדעגן ברענגען מיט זיך האָט מען געגעסן קאַדעקטיוו: איינער האָט אַוועקגעלייגט די ברויט מיט רעטאָך, אַ צווייטער די הערינג אַ דריטער די אוועקעס. דערצו האָט מען זיך צוזאַמענגעלייגט צו סענט און נאָך אַרױפגעבראַכט אַ פיטשער ביר. יעדער איינער פֿלעגט אַ בלאָז טאָן דעם שוים פֿון אַן אַנדער זייט און אַ זופֿ טאָן פֿונ'ם בלעכענעם קעסעלע.

אי גוואָלד — אַ גזרה!

עטלעכע חדשים נאָך דעם גרויסן שניידער־סטרייק אין 1913 איז אַלטער, דער פרעסער פֿון שאַפֿ, געקומען מיט אַ נייעס: ער האָט געהערט אין גאַס, אַז די יוניאָן וועט נאָר סעטלען מיט אַזוינע שעפער, וועלכע האָבן אַמווייניגסטן צען מאַשינען. די אַנדערע קלענערע שעפער וועלן באַ־טראַכט ווערן פֿאַר סוועט־שעפער און די יוניאָן וועט זיי ניט אַנערקענען. „יאַסע'ס" און גאַסי'ס שאַפֿקע האָט אָבער געהאַט בלויז אַכט מאַשינען. איז אין שאַפֿ געוואָרן אַ גערודער. טראָץ די שלעכטע באַדינגונגען זיינען נאָך געווען אַזוינע אַרבעטער וועלכע זיינען בכלל ניט געווען פֿאַר־ליבט אין אַ יוניאָן און אין רעגולאַציעס פֿון אַ יוניאָן. איינער, אַ טשאַרלי דער פינישער, האָט געשריען: „וואָס איז דער יוניאָן'ס חזיר'שע ביזנעס וויפֿי מאַשינען עס זיינען דאָ אין שאַפֿ?" אַ צווייטער פינישער, היימי קאַפיטריך, אַ ציניקער, האָט נאָך מער אַנגעצויגן טשאַרלי'ן: דאָס איז נאָך גאַרנישט, האָט ער געכיקקעט, די יוניאָן וועט אונז נאָך באַלד זאָגן וויפֿיל קינדער מיר זאָלן האָבן, און צי עס זאָל זיין אַ אינגל צי אַ מיידל. יאַסע טשוקערקע האָט אַנגעקוואַלן פֿון די רייד, אָבער צווישן אים מיט גאַסי'ן איז געוואָרן גאַרנישט פֿריילעך. גאַסי האָט גע'טענה'ט, מען זאָל צושטעלן אין שאַפֿ נאָך צוויי מאַשינען און זי וועט קריגן צוויי „גרינע אווערקעס", וואָס וועלן זיך לערנען אויף זי. דערוויל וועט די יוניאָן אַנערקענען זייער שאַפֿ און זיי וועלן ניט האָבן קיין טראַב. יאַסע טשור־קערקע האָט ווידער גע'טענה'ט: מיט אַ יוניאָן איז אַ געפֿאַר זיך אַנצור־פֿאַנגען, מען וועט אירע מענטשן געבן אַ פינגער וועלן זיי וועלן די האַנט. מען וועט דאַרפֿן מאַכן אַ קאַנטראַקט, געבן סעקיווריטי, דערנאָך אַפּהיטן שטונדן, צאָלן שכירות אין צייט, און וואָס ווייסטו, האָט ער פֿאַרבראַכן די הענט אויף זיין קירבעס בויך, מען זאָגט, אַז די יוניאָן וויל אַפּשאַפֿן דעם „חזיר־מאַרק" און איינפֿירן אַזאַ פֿלאַץ וואו מען זאָל מוזן נעמען אַר־בעטער ביי דער יוניאָן. גאַסי־לעבן, פֿאַג מיר, האָט ער זיך געבעטן, לאַמיר בעסער אַרויסמופֿן דעם שאַפֿ פֿון דאַנען. מיר וועלן אויסקלייבן אַ סעט און מיר'ן פיפֿן אויף זיי.

א שטאל פון פערד איז געוואָרן יאָמע'ס "רפואה"

נו, מילא, האָט גאָסי צוגעשטימט.

א פרייטאָג-צו-נאַכטס האָבן יאָסי און גאָסי איינגעפאַקט די מאַשי-
נען, די אייזנס, די באַנדלעך מיט אַרבעט און זיך אַרויסגעקליבן אין אַ
שאַפקע אויף אַ טאַפּ-פּלאַך איבער אַ פּערד-שטאַל אויף מאַנראָו סטריט.
אין עטלעכע טעג האָט יאָסע טשוקערקע איינגעשטעלט דעם שאַפּ
און שטייערהייט אָנגעזאָגט צו מאַנכע אַרבעטער ווען זיי זאָלן קומען
אין שאַפּ.

צווישן די אָפּגעזאָגטע האָט זיך געפונען איינער רובין, אַ פּרעסער,
וועלכער איז שטילערהייט שוין געווען אַ מיטגליד פון דער יוניאָן. איז
ער געווען פאַראינטערעסירט, אַז יאָסע טשוקערקע זאָל סעטלען מיט דער
יוניאָן.

זיינען אָבער אַוועק עטלעכע וואָכן אויף זוכן דעם שאַפּ און מ'האַט
אים ניט געקאָנט געפינען. ערשט נאָכדעם האָבן אייניגע אַרבעטער איי-
בערגעגעבן, אַז זיי האָבן געהערט אַ סוף, אַז דער שאַפּ געפינט זיך ערגעץ
איבער אַ שטאַל אויף מאַנראָו סטריט.

ווען מיר זיינען אַהין צוגעקומען זוכן דעם שאַפּ האָבן מיר געטראָפּן
אַ האַלב געפּר'טן פּערדל מיט אַ וואָגן דזשאַנק, אויך פּושקאַרטס איינע
אויף די אַנדערע, נאָר ניט קיין שאַפּ.

מיר האָבן אָנגענומען, אַז חברה האָבן דאָס אונז עקסטרע אַזוי אַפּ-
גענאַרט און געפירט אין באַד אַריין, דאָס הייסט — אין סטעיבל אַריין . . .
מיר האָבן באַשלאָסן צו פּרואוון אַ צווייטן מיטל.

איך און אַ צווייטער אַרבעטער האָבן זיך באַזאָרגט מיט באַיסקלס.
מיר האָבן אָפּגעוואַרט דעם עקספּרעסמאַן מיט זיין פּערד און וואָגן, וואָס
איז געשטאַנען אויף דער פּטער גאַס לעבן דער פּירמע, וואו מ'האַט די
אַרבעט געשניטן און צעשיקט צו די קאקערוטש שאַפקעס, איינגעשלאָסן
אויך יאָסע טשוקערקע'ס שאַפקע. מיר זיינען נאָכגעפאַרן דעם וואָגן פון
סוועט-שאַפּ צו סוועט-שאַפּ, פאַרציכנט די אַדרעסן ביז ענדלעך מיר האָבן
דערזען ווי דער וואָגן האָט זיך טאַקע אָפּגעשטעלט לעבן סטעיבל.

דער עקספּרעסמאַן האָט אַרונטערגענומען אַ פּאַר באַנדלעך מיט אַר-
בעט, אַריינגעטראָגן אין שטאַל און איז דאָרט פאַרשוואונדן.

ווען מיר זיינען שוין געווען זיכער, אַז יאָסע טשוקערקע האָט דאָ זיין
שאַפּ, האָבן מיר אַרגאַניזירט אַ גרעסערע קאַמיטע און באַשלאָסן צו באַ-
זוכן דעם שאַפּ אינעווייניג.

אַ מאַנטאָג אינדערפרי זיינען מיר געשטאַנען פון פינף אַזייגער פאַר-
טאָג ביים שאַפּ און געוואַרט. זעקס אַזייגער האָבן זיך גענומען יאָווען די
אַרבעטער. מיר האָבן דערקענט עטלעכע פון זיי און גענומען צו זיי רעדן.
די אַרבעטער האָבן זיך פאַרענטפערט און געבעטן: „ווי גאָט איז
איך ליב, מאַכט אונז פאַר אַ יוניאָן. פריער זיינען מיר געווען פערד אין
אַ שאַפּ, איצט זיינען מיר פערד אין אַ שטאַל . . .“

אויס פערד און אויס שטאַל

מיר האָבן גענומען זיי נאַכגיין אין שאַפּ אַריין. מיר זיינען אַריין מיט
זיי אין שטאַל. דער אַרויפגאַנג איז געווען אַן איינפאַכער לייטער צום
בוידים. אויפן בוידים איז געווען אַ נידעריגע טירל, וואו מ'האַט געדאַרפט
אינבוויגן דעם קאָפּ דורכצוגיין, דאָן איז מען דורך אַ פינצטערן קאַרי-
דאַרל ווידער אַרויף אויף אַ טרעפּ, וואָס האָט געבראַכט אין שאַפּ אַריין.
מיר האָבן אַזוי געוואַרט אין שאַפּ אַרום אַ שעה, באַטראַכט דעם לע-
בעדיגן קבר, שוין געזען אַלע אַרבעטער, די אַלטע און די נייע. נאָך זיבן
אַזייגער האָבן זיך באַוווּזן יאַסע מיט דער אידענע. אין דעם מאַמענט
איז ביי מיר געווען דער גרעסטער וואונדער ווי אַזוי אַט-דער פאַמפּושקע
קריכט עס אַרויף דעם לייטער און ווי אַזוי ער שטופט זיך דורך דער
טירל אויפ'ן בוידים.

ווי גיך זיי האָבן אונז דערזען, האָט גאַסי אַ קוויטשע געטאָן: „נו,
יאַסע, וואָס האָב איך דיר געזאָגט? אַט האָבן מיר שוין די יוני!“
יאַסע, ניט קאָנענדיג אַפּכאַפּן דעם אַטעם פון קריכן אויף די טרעפּ,
האַט זיך שרעקלעך צעהוסט. ער איז געוואָרן רויט ווי אַ בוריק און גע-
טאַפעט ווי אַ גאַנז.

גאַסי האָט זיך צעשריען איבער'ן גאַנצן שטאַל: „יאַסע, נעם אַ טשו-
קערקע אין מויל אַריין.“

רובין דער פּרעסער האָט צוגעלייגט: „פריער נעמט אין מויל אַריין
אַ צוקערקע און דערנאָך וועלן מיר רעדן ביזנעס מיט אייך.“
פאַרשטייט זיך, אַז די ערשטע פּאָדערונג איז געווען עס זאָל זיין אַ
שאַפּ ניט קיין שטאַל און דער באַלעבאַס זאָל וויסן, אַז אַרבעטער זיינען
מענטשן ניט קיין פערד.

קאפיטל 27

אין אַ לאַקאַל יוניאָן פון אַמאָל

מיט צוויי יאָר פריער ווי עס האָט זיך אַרגאַניזירט די „אַמאָלגאַמעײַ-טעד קלאָדינג וואַירקערס יוניאָן“, זיינען צווישן די שעפער פון מענער-קליידער אין ניו-יאָרק שוין געווען אַ צאָל אַזוינע שעפער, וואָס האָבן געהאַט קאָנטראַקטן מיט דער „יונאַיטעד גאַרמענט וואַירקערס יוניאָן“. פאַרמעל האָבן זיי געהייסן יוניאָן-שעפער, נאָר גערופן האָט מען זיי „לעיבל-שעפער“. דער יוניאָניזם פון אַט-די שעפער איז באַשטאַנען כמעט בלויז אין דעם, וואָס די באַלעבאַטים פון די דאָזיגע שעפער פלעגן דאַרפן קויפן „לעיבלס“ אין דער „באָיבל-הויז“, וואו די גאַרמענט וואַירקערס יוניאָן האָט געהאַט איר אָפּיס און די „לעיבלס“ האָט מען אָנגענייט אויף די גאַרמענטס.

איינער פון אַזוינע שעפער איז געווען שניידער'ס אַ שאַפּ אויף האוסטאָן סטריט.

דער דאָזיגער שאַפּ איז שוין געווען איינער פון די גרעסערע סוועט-שעפער. אין דעם שאַפּ האָבן זיך שוין געפונען מאַשינען וואָס זיינען גע-טריבן געוואָרן מיט סטים. אַ גרויסער ברייטער לעדערנער פּאַס האָט געדרייט די מאַשינען. די פרעס-אייזנס זיינען שוין געוואַרעמט געוואָרן דורך געזע. דער שאַפּ אַליין האָט אָבער אויסגעזען ווי אַ שוויץ-באַד. די פענצטער פאַרצויגן מיט רויך, די גומענע קישקעס פון די פרעס-אייזנס האָבן אויסגעזען ווי די אַרויסגעלאָזטע געדערס פון אַ געשאַכטענעם אַקס אין אַ שלאַכטהויז.

דער באַס, מר. שניידער, איז געווען אַ בייער און אַ שלעכטער. די שקלאַפּעריי אין שאַפּ איז געווען גרויס. און דאָס האָט אין יענער צייט געדאַרפט הייסן אַ יוניאָן-שאַפּ.

מיין אַנקל זלמן, אַ פרעסער, וואָס האָט מיך אַרויפגענומען אין יענעם שאַפּ צו לערנען זיך פאַר אַ סליו-מאַכער, און מיר אויך געהאַפּן צו קריגן אַ ביכל, ווערן אַ יוניאָן-מאַן. ער האָט מיר דערביי אויפגעקלערט, אַז איינע פון די בעסערע באַצאָלטע אַרבעטן ביי שניידעריי איז אַ פאַקעט-מאַכער. און אַזוי ווי איך בין אַ שניידער פון דער היים וועל איך אפּשר מיט דער צייט קאָנען ווערן אַ גוט-באַצאָלטער אַרבעטער.

אַ זעין אין פּיפּק פאַר אַ קוק אויף אַרבעט

איינמאָל, ווען איך האָב ניט געהאַט קיין אַרבעט צו דער האַנט, האָב

איך זיך דערלויבט צוצוגיין א קוק טאן ביי די מאַשינען וואו די פּאַקעט-מאַכער זיינען געזעסן. געאַרבעט האָט אַ „סעט“ אונטער דער האַנט פון איינעם, וועלכער איז געווען באַקאַנט אין טרעיד אַלס „באַפּאַל-ביל“. ער איז געווען אַ הויכער, געזונטער בחור. ווי איך בין אַזוי געשטאַנען פאַר-טראַכט און געקוקט ווי איינער אַרבעט איז ער מיר פאַרפאַרן אַ זעץ אין פנים און מיר צעבלוטטיגט פאַר דערלויבן זיך צוקוקן ווי זיי אַרבעטן. איך בין אַ דערשראָגענער און צעשלאָגענער אַוועק אַהיים מיט אַ באַ-שלוס, אַז איך מוז ווערן אַ פּאַקעטמאַכער.

אין שאַפּ האָבן מיר די אַרבעטער געהייסן גיין פאַרקלאָגן דעם „באַ-פּאַאַ-ביל“ צו מיין פּאַקאַל 156. די מיטינגען פון דעם לאַקאַל פּלעגן גע-האַלטן ווערן אין „פּאַרווערטס“-בילדינג.

ווען איך בין אַריינגעקומען דעם ערשטן מאָל צו אַ מיטינג, האָב איך זיך דערשראָקן פאַר זיך אַליין. דער טשערמאַן פון פּאַקאַל איז געווען איינער אַ שיכור, אַ ריי שטאַרקע האָבן געוועלטיגט. ווען איינער אַ איד, סילבערבערג, מיט אַ זילבער-ווייסן קאַפּ, האָט זיך אויפגעשטעלט צו רעדן וועגן די לייזן פון די שניידער און גענומען שילדערן די צרות אין די שעפּער איז מען גלייך צוגעגאַנגען צו אים, גענומען שרייען: זעץ זיך אַוועק, און מ'האַט אים אַראַפּגעצויגן דעם קאַפּעדיזש איבער די אויגן.

איך בין געוואָרן אַזוי אויפגערעגט פון דער סצענע, אַז איך האָב גע-נומען טרייען: „ברידער, וואָס שוויגט איר?“

ווי אַרגאַניזירט איז דער עולם אויפגעשפרונגען און גענומען שרייען: „לאַזט אים רעדן, לאַזט אים רעדן!“

דאָס האָט מיר דערמוטיגט, אַז איך זאָל בעטן אַ וואָרט. דער טשער-מאַן, צעשראָקן פון דער סצענע, האָט מיר געגעבן דאָס וואָרט. איך האָב ביי דער געזעגנהייט מיט אַ ציטערדיגער שטימע זיך אַראַפּגערעדט דאָס גאַנצע ביטערקייט פון מיין האַרץ און געפרעגט די אַרבעטער, פאַרוואָס דערלאַזט מען דאָס, אַז אין שאַפּ זאָלן די שטאַרקע געוועלטיגן און שפּאַגן, קומט מען אין דער יוניאָן איז ווידער דאָס אייגענע.

אַזע שטאַרקע האָבן זיך איבערגעקוקט און געפרעגט מיט די אויגן איינע ביי די אַנדערע: ווער איז דאָס דער שנעק?

נאָכן זעץ אין שאַפּ — אַ פאַר בלויע אויגן אין דער יוניאָן

פון מיטינג בין איך שוין אויך אַוועק מיט אַ באַשלוס צו קומען אַלע וואָך צו די מיטינגען. ווען איך בין געקומען צום נעקסטן מיטינג האָט מיר לעבן „פּאַרווערטס“-האַל אַפּגעוואָרט איינער, וועמען מען האָט גערופן

„לואיקע באַם“ און מיר געמאַכט אַ פּאַר בלויע אויגן (דער זעלבער לואי איז גראַדע איצט געוואָרן אַן אַנשטענדיגער אַרבעטער און ווען ער זעט מיך, באַדויערט ער דאָס, וואָס ער פּלעגט טאָן אין יענע צייטן).

די בלויע אויגן, קאָן איך איצט זאָגן, האָבן מיר דעמאָרט געעפנט די אויגן. איך האָב זיך ניט איבערגעשראַקן, נאָר אַריין צום מיטינג און אויפֿ־גענומען אַ קאַמף מיטן טשערמאַן און זיינע אַדיוטאַנטן.

דעם זעלביגן אַוונט איז געווען נאַמינאַציע פאַר באַאַמטע און די אַפּערעיטאָרס האָבן כמעט אַלע ווי איינער מיך נאַמינירט. ווי איבער־ראַשט בין איך געוואָרן ווען אין אַ וואָך שפּעטער, טראָץ אַזע שווינדלען און גנבות איז באַריכטעט געוואָרן, אַז איך בין דערווייט אין דער עק זעקוטיווע פון לאַקאַל 156.

אין דער עקזעקוטיווע בין איך אויסדערוויילט געוואָרן פאַר טשער־מאַן פון דער „גריווענס קאַמיטע“.

דער טשערמאַן פון לאַקאַל האָט דעמאָלט גלייך שׁום געמאַכט מיטן געדאַנק, אַז ער מוז זיך בויגן פאַרן כּוח פון פּאַלק.

„באַפּאַלאַ ביל“ דער ערשטער אָננעקלאַנטער

צום ערשטן מיטינג, ווען איך האָב איבערגענומען דעם שטול אַלט פּאַריזער פון דער „גריווענס באַאַרד“, האָט מען צו מיין איבערראַשונג אַריינגעפירט „באַפּאַלאַ ביל“ אויף אַ קלאַגע פאַר אַרבעטן ביינאַכט.

ווען דער גרויסער „באַפּאַלאַ ביל“ האָט מיך, דעם קליינעם גרינעם אינגל דערזען אויף דעם הויכן שטול פון פּאַריזער, האָט ער זיך אַראַפֿ־געלאָזט און כמעט ווי גענומען חלשן.

דערוואַרט האָט ער, אַז איצט וועל איך זיך אַפּרעכענען מיט אים פאַרן זעץ וואָס ער האָט מיר געגעבן. ער איז אָבער שטאַרק איבערראַשט געוואָרן, ווען ער האָט דערהערט ווי איך האָב ביי דער „גריווענס באַאַרד“ געפירט אַ קאַמף געגן געלד־שטראַפּן, מיט וועלכע בוינאַנעס פּלעגן שיכורן אין די סאַלונען פון 56 אַרטשאַרד סטריט אַדער אין 98 פּאַריסייט סטריט. איך האָב פּאַרגעשלאַגן, אַז דער „באַפּאַלאַ־ביל“ זאָל באַשטראַפּט ווערן מיט דעם, ער זאָל דאַרפן קומען זעקס חדשים צו די יוניאָן־מיטינגען אַלע וואָך.

אזוי איז „באַפּאַלאַ־ביל“ געוואָרן שפּעטער אַ גוטער יוניאָן־מאַן. מיט יאָרן שפּעטער, ווען די שעפּער פון די שניידער זיינען שוין גע־שטאַנען אונטערן קאָנטראָל פון דער „אַמאַלאַגאַמעטיעד“, איז דער זעלביגער „באַפּאַלאַ־ביל“ אַריין אין אַ קאַרפּאַרעישאַן שאַפּ. די יוניאָן האָט געמאַכט

אַ פאַרזוך דעם שאַפּ צו אַרגאַניזירן און עס איז אין שאַפּ פאַרגעקומען אַ געשלעג, וואו דער „באַפּאַל ביל“ איז שטאַרק פאַרוואונדעט געוואָרן. ער האָט דעמאָלט די יוניאָן און עטלעכע אַרבעטער אָנגעקלאָגט פאַר דעם אָנפאַל.

ווען די אַרבעטער האָבן זיך צו אים געווענדעט ער זאָל צוריקציען די קלאָגע און אים דערפאַר אָנגעבאַטן צו פאַרגיטיגן פאַר זיינע אויסגאַבן אויף דאַקטאָר און מעדיצין, האָט ער פאַרגעשלאָגן, אַז איך זאָל זיין דער פאַר-מיטלער. אויב איך וועל אים זאָגן נישט צו גיין אין קאָרט, האָט ער גע-זאָגט, וועט ער אָננעמען מיין מיינונג.

איך בין שוין דאָן געווען אויסגעשאַסן פון דער יוניאָן דורך דער בעקערמאַן-גענג. נאָר ווען פיני פּעסיקאָף, וועלכער איז דאָן געווען אין דעם אַרגאַניזאַציע-דעפּאַרטמענט פון דער „אַמאַליגאַמעטיעד“, האָט זיך צו מיר געווענדעט, האָב איך אָנגענומען די אויפגאַבע צו רעדן מיט „באַ-פּאַלאַביד“ און ער האָט די קלאָגע צוריקגעצויגן. ביז היינט צו טאָג איז ער דאָנקבאַר פאַר דער עצה און ער אַרבעט אַרנטלעך פאַר זיין ברויט און פּוטער אין שאַפּ.

קאַפיטל 28

סוועט־שעפּער מיט יוניאָן־לעיבלס

אין די בילדערעך פון די שניידערשע סוועט־שעפּער פון אַמאַל איז מיר ביז איצט אויסגעקומען צו דערציילן כמעט בלויז פון אַזעלכע שעפּער, וואו קיין יוניאָן קאָנטראַקטן זיינען נאָך ניט געווען.

עס זיינען אָבער אויך געווען אַזעלכע סוועט־שעפּער, וואָס האָבן שוין אויף זיך געהאַט „יוניאָן לעיבלס“. געווען סוועט־שעפּער, וואו מען האָט געאַרבעט אונטער קאָנטראַקטן פון דער „יוניאָמעד גאַרמענט וואַירקערס יוניאָן“, אין וועלכער עס איז אויך געווען אָנגעשלאָסן די אַמאַליגע „בראַ-דערהוד אָו טעילאַרס“, און עס זיינען געווען גענוג שעפּער מיט סוועט־שאַפּ באַדינגונגען אויך אין די ערשטע יאָרן נאָך דעם ווי עס האָט זיך אַר-גאַניזירט די איצטיקע „אַמאַליגאַמעטיעד קלאָדינג וואַירקערס יוניאָן“.

די בראַדערהוד אָו טעילאַרס האָט זיך אַרגאַניזירט אין 1889. זי האָט אין זיך איינגעשלאָסן די אידישע „פאַראייניגטע שניידער יוניאָן“, וועלכע האָט זיך געהאַט אַרגאַניזירט נאָך אַזוי לאַנג צוריק ווי אין 1886.

אין 1897 איז די בראַדערהוד אַוו טעילאַרס געוואָרן אַ טייל פון דער יונאַיטעד גאַרמענט וואַריקערס יוניאָן.

די דאָזיגע יוניאָן איז געווען אַזאַ, אַז די שניידער האָבן פון איר קיין סך נחת ניט געהאַט. דער נאַציאָנאַלער אָפּיס פון דער יוניאָן איז געווען אין דער „באַיבל־הויז“, דעבן קופּער־יוניאָן, איז די גאַנצע יוניאָן צווישן די שניידער געוואָרן באַוואוסט אונטערן נאָמען די „באַיבל־הויז“.

די פּראַקטיק פון דער דאָזיגער יוניאָן איז געווען אַזעלכע, אַז איר גאַנצער יוניאָניזם איז באַשטאַנען בלויז אין דעם, וואָס זי האָט פאַר־קויפט יוניאָן־דעיבלס צו די באַדעבאַטיס און געהיט, אַז מען זאָל דאָס אַרײַנייען אין די בוועס־קעשענעס פון די גאַרמענטס, אָבער וועגן אַר־בעט־באַדינגונגען אין די שעפּער האָט מען זיך ווייניג געזאָרגט.

די באַציאָונגען פון די הויפט־באַאַמטע צו די ניו־יאָרקער שניידער, וואו די מערהייט איז באַשטאַנען פון אימיגראַנטן, איז געווען אַ באַציאָונג פון פאַראַכטונג. דער גענעראַל־פּרעזידענט פון דער יוניאָן איז דעמאָלט געווען טאָם ריקערט, דער גענעראַל־סעקרעטאַר איז געווען לאַדווער. אייניגע פון די הויפט־באַאַמטע זיינען אפילו אַליין געווען אידן, אָבער אויף די אידישע שניידער האָט מען געקוקט ווי אויף אַ באַנדע „גרינ־האַרנס“. קיין איבעריגע ליבע האָט מען צו זיי ניט געהאַט.

אַט־די יוניאָן האָט אין אַ סך סוועט־שעפּער געשלאָסן קאָנטראַקטן, וואָס האָבן די סוועט־שאַפֿ־באַדינגונגען ניט באַזייטיגט. אַלץ וואָס די באַ־אַמטע פון דער יוניאָן האָבן געזוכט צו קאָנטראַקטירן, איז נאָר געווען — צי די שעפּער, וואָס האָבן אירע קאָנטראַקטן נייען איין אירע יוניאָן־דעיבלס אויף די גאַרמענטס.

אַן אומגליק איבער אַ נייעם מאַנטל

אַט, דמשל, איז אַ פאַל וואָס האָט געטראָפּן אין אַ שאַפּ, וואָס האָט גע־הערט צו מאָו ליוואַי.

איינער פון די אָפּערעיטאָרס פון דעם דאָזיגן שאַפּ איז איין פּרימאַרן געקומען צו דער אַרבעט מיט אַ נייעם ווינטער־מאַנטל.

איז אַ ביזנעס־אַגענט (זיין נאָמען איז, דאַכט זיך, געווען פעדער) אַריין אין שאַפּ און דערזען דעם נייעם מאַנטל פון דעם אַרבעטער. איז ער צו־געפאַפּן צום מאַנטל, געכאַפט אַ קוק אין בוועס־קעשענע, צי דער מאַנטל האָט אויף זיך אַן אָנגענייטן לעיבל.

האַט ער דערזען, אַז קיין דעיבל איז דאָרט ניטאָ. איז ער צוגעגאַנגען צו דעם אָפּערעיטאָר, אַרונטערגעריסן פון זיין מאַשין דעם פּאָדעם, און האָט

צום אַרבעטער אויסגעשריען:

„סקעב, אַרויס פון שאַפּ! דו אַרבעטסט אין אַ לעיבל-שאַפּ און אַזיין ביסטו געקומען מיט אַ מאַנטל אָן אַ לעיבל“.

האַט דער אָפּערעיטאָר דערקלערט, אָז דעם מאַנטל האָט ער אין ערגעץ ניט געקויפט, נאָר דאָס אַליין, אין זיין פרייער צייט, פאַר זיך אויפגענייט. ער איז געווען גרייט צו ברענגען עדות און באַווייזן, אָז דעם מאַנטל האָט ער פאַר זיך אַליין געמאַכט. זיינע טענות האָבן אָבער ניט געהאַלפּן. דער באַפעל פון דעם ביזנעס-אַגענט איז געווען, אָז דער דאָזיגער אָפּערעיטאָר זאָל גלייך אַרונטער פון שאַפּ און עס האָט לאַנג ניט געדויערט און די „באַיבל־הויז“ האָט אַרויפגעשיקט אָן אַנדערן צו פאַרנעמען זיין פּלאַץ.

אין אַ שאַפּ אויף האוסטאָן סטריט האָבן מיר אין יענע יאָרן אויך געזען אַזאַ ביישפּיל, וואָס האָט כאַראַקטעריזירט דעם לעיבל־יוניאָניזם פון דער יוניאָטעד גאַרמענט וואַרקערס יוניאָן:

אין דעם דאָזיגן שאַפּ פּלעגט אָפט, באַזונדערס אין סלעק צייט, אַרויפ־קומען אָן אַרגאַנאָיזער פון דער „באַיבל־הויז“ צו שפּילן אין קאָרטן.

האַט ער זיך דאָרט איינמאַל אַזוי צעשפּילט, אָז ער האָט פאַרלאָרן יעדן סענט, וואָס ער האָט געהאַט ביי זיך. ער האָט דאָך אָבער געוואָלט ווייטער שפּילן האָט ער געליען געלט ביים באַלעבאָס פון שאַפּ און ווייטער געשפּילט.

אויף מאָרגן האָט ער אָפּגעבראַכט דעם חוב. געבראַכט האָט ער אָבער ניט קיין געלט, נאָר אַ פּעקל לעיבלס.

דער באַלעבאָס איז דעמאָלט געוואָרן ביזו און זיך צעשריען פאַר'ן גאַנצן שאַפּ:

„ווי געפעלט אייך אַזאַ ביזנעס? וועגן דער אַרבעט זעט ער, אָז מען זאָל דאָס שיקן צו זוסמאַנען, אָבער מיר צאָלט ער אַ חוב דווקא נאָר מיט לעיבלס“.

די סוועט-שאַפּ מעטאָדן פון די פירער פון דער גאַרמענט וואַרקערס יוניאָן זיינען געווען אַזעלכע, אָז די אומצופרידנקייט צווישן די שניידער מיט דער „באַיבל־הויז“ האָט געהאַלטן אין איין שטייגן.

דאָס האָט געבראַכט צו דעם, אָז צוויי לאַקאָזן, דער לאַקאָז 2 און דער לאַקאָז 156 האָבן אין 1911 גערופּן, אין פּילאָדעלפּיע, אַ קאָנפּערענץ פון פּראָגרעסיווע שניידער־לאַקאָזן פון לאַנד, כדי צו באַטראַכטן וואָס צו טאָן וועגן דער לאַגע. ביי יענער קאָנפּערענץ האָט מען אַרגאַניזירט אַ שניידער־קאָונסיל, און מען האָט אויסגעאַרבעט אַ פּראָגראַם פאַר דער אַר־גאַניזירונג פון די שניידער.

מאָס פיין, וואָס איז פון צייט צו צייט געווען אין קידער-ווידער באַציאונגען מיטן „פאַרווערטס“, האָט אין יענער צייט אָנגענומען צו זיין אַן אַרגאַנאָיזער פון די „רעבעלן“. ער, אויך אייך גאַלדשטיין און דוד אשינסקי, וואָס איז נאָך איצט אויך אַ פיינער פראַגרעסיווער מענטש, כאַטש שוין שוואַך אין געזונט, האָבן דעמאָלט צוזאַמען מיט אַ צאָל אַנדערע טוער זיך גענומען צו מאַכן צוגרייטונגען פאַר דעם ערשטן גרויסן ניו-יאָרקער שניידער-סטרייק, וואָס איז נאָך דעם פאַרגעקומען אין 1913.

יענער סטרייק האָט אויפגערודערט די גאַנצע ניו-יאָרקער באַ-פעלקערונג.

נאָך 9 וואָכן סטרייקן זיינען די ריקערטס און די לאַדזשערס אַוועק און געשלאָסן מיט די באַסעס אַ סעטלמענט, אַז די אַרבעטס-וואַך זאָל זיין 52 שעה אַ וואַך. די אַנדערע באַדינגונגען, וואָס זיי האָבן אָנגענומען זיינען אויך ניט געווען צו-גוטע.

דער „פאַרווערטס“, וואָס האָט זיך שטענדיג געהאַלטן ביים כּלל, אַז מען דאַרף שטיצן אַזײַך וואָס די פירער טוען און ניט, וואָס די רענק און פאַיל ווײַל האָבן, איז דעמאָלט אַרויס מיט אַ הוראַ, אַז דער אָפּמאַך איז אַ זיג און ער האָט געגעבן זיין ברכה צום אָפּמאַך.

די שניידער האָבן אָבער אויף דעם געענטפערט מיט אַ פראַטעסט-מיטינג און דעמאָנסטראַציע אויף ראַטגערס סקווער. זיי האָבן זיך אָנט-זאָגט אַנצונעמען דעם אַגרימענט. און אַזוי ווי אויפֿן סקווער זיינען דע-מאָלט געלעגן ציגל מיט וועכע מען האָט געהאַלטן אין פאַריכטן דעם דאַרטיגן פּאָונטאַן, האָבן די שניידער גענומען די ציגל און זיי אויך גענוצט אויף ברעכן די שוויבן פון דער „פאַרווערטס“-געביידע.

דער סטרייק איז נאָך דעם ווייטער פאַרגעזעצט געוואָרן און אין צוויי וואָכן אַרום האָט מען געקראָגן אַ סעטלמענט, וואָס האָט שוין באַשטימט אַ 50-שטונדיגע אַרבעטס-וואַך אַנשטאַט 52. דער נייער סעטלמענט האָט אויך באַשטימט אַ העכערונג אויף די שכירות.

נאָך דעם סטרייק האָט זיך אָנגעפאַנגען אַ באַוועגונג צו בויען אַ גע-זונטע שניידער-יוניאָן.

די „יוניאָטעד גאַרמענט וואַיקערס יוניאָן“ האָט אין 1914 געדאַרפט אָפהאַלטן אַ קאַנווענשאָן. האָבן די ניו-יאָרקער שניידער געפאַדערט, אַז די קאַנווענשאָן זאָל פאַרקומען ערגעץ וואו דאָ אין דער איסט, כדי עס זאָל זיין מעגלעך פאַר אַלע לאַקאַלן פון דער יוניאָן צו שיקן צו דער קאַנ-ווענשאָן זייער פּודע צאָל דעלעגאַטן. די „באַיבד הויז“ האָט אָבער באַ-שלאָסן צו אַנטלויפֿן מיט דער קאַנווענשאָן פון די „גרינע“. די ריקערטס

האַבן באַשטימט צו האַרטן די קאַנווענשאַן אין נעשוויל, טענעסי. ניו־יאָרקער שניידער האַבן דאָס גערופן „אין דער ערד אויפֿן דעק“. די ניו־יאָרקער לאַקאָאָן האַבן אַבער געמאַכט אַלע אַנשטרענגונגען צו שיקן צו דער קאַנווענשאַן אַ פולע צאַל דעצענאַטן. דאָרטן האָט אויסגעבראַכן אַ קאַמף, וואָס האָט געבראַכט צו דער אַר־גאַנזירונג פֿון דער איצטיגער „אַמאַלגאַמעטעד קאָאָדינג וואַירקערס יו־ניאַן אָוו אַמעריקע“. אַבער די סוועט־שאַפּ באַדינגונגען זיינען דערמיט אַזייַן אין אַ סך שעפער פֿון יענער צייט נאָך אויך ניט געבליבן באַזייטיגט.

קאַפּיטל 29

טשיקאָוו פּאַסירונגלעך

נאָך דעם גרויסן שניידער־סטרייק אין 1913 זיינען די מערסטע שניידער־שעפער אין ניו־יאָרק געוואָרן יוניאַן־שעפער. נאָר אין אַ סך שעפער האָט די ענדערונג אין געוויסע פרטים אַריינגעטראַגן אַ מין דור־הפּלגה. די אורזאָך דערפֿון איז געווען, ווייל די באַלעבאַטים און אויך אַ היבשע צאַל פֿון די אַרבעטער האַבן ניט געקאַנט שׁום מאַכן מיט'ן געדאַנק, אַז די יוניאַן איז טאַקע געקומען צום לעבן. געווען אַזוינע אַרבעטער וואָס האַבן ניט געקאַנט באַנעמען דאָס וואָס די יוניאַן, וואָס וויל פֿאַרבעסערן דעם אַרבעטער'ס לעבן קומט גאָר און זאָגט, אַז מ'טאָר ניט אַרבעטן קיין „אָוערטאַים“, אַז מ'טאָר ניט אַריינקומען שבת אַדער זונטאָג.

די באַלעבאַטים ווידער, די קליינע ווי די גרויסע, האַבן געוואוסט פֿון פּריערדיגע דערפֿאַרונגען, אַז אַ יוניאַן ווערט געגרינדעט פֿאַר עטלעכע וואַכן און אַז דערנאָך ווערט זי צעקראַכן. אַ סך פֿון די באַלעבאַטים האַבן אַבער אפּילו אויף אַ פֿאַר וואַכן ניט געוואַלט אַנערקענען קיין יוניאַן. אַ גרויסע צאַל פֿון די קליינע קאָנטראַקטאַרלעך, אַדער ווי מ'האַט זיי גערופֿן „קאַקערוטש־באַסעס“, האַבן אַנגעפירט אַ קאַמף אויף לעבן און טויט נישט צו סעטלען מיט דער יוניאַן.

אין דער יוניאַן האַבן מיר אין יענער צייט געהאַט אַ סך אידעאָלאָגיסטן, אַבער זייער ווייניג פּראַקטישע טוער. דערצו האַבן זיך אַריינגעכאַפט אַ צאַל גרעפטערלעך און דזשאַב־זוכער צו שלאָגן קאַפיטאַל פֿון דער יוניאַן. אין אַ ריי שעפער האַבן זיך פֿאַר שאַפֿ־טשערלייט אויך אַריינגעכאַפט אַזוינע

מענטשן, וואָס זיינען געווען פאַרקויפטע נשמות צום באַלעבאַס, געאַרבעט מיט אים האַנט-אין-האַנט געגן די אינטערעסן פון די אַרבעטער.

קיין יוניאָן וויל ער נישט, נאָר איר סטרייק-בענעפיט וויל ער יאָ

זיינען אין יענער צייט פאַרגעקומען אַ ריי פּאַסירונגעלעך פון וועלכע עס איז כדאי צו דערמאָנען כאַטש אייניגע פון זיי.

אין אַ שאַפּ פון בעז און גאַרדען אויף גאַרעק סטריט האָבן די באַלע-באַטיים געזען, אַז איינער, בעני ראָזענטאַל, זייערער אַ דריטער שטילער שותף, זאָל ווערן דער טשערמאַן פון שאַפּ. פאַרשטייט זיך, אַז דער בעני האָט געמאַן אַלץ וואָס איז גוט פאַר די באַסעס און שלעכט פאַר דער יוניאָן. אינ'ם שאַפּ האָבן געאַרבעט אַ פאַר אַרבעטער, וועלכע האָבן זיך נישט געוואָלט אַנשליסן אָן דער יוניאָן. פאַר עטלעכע וואָכן האָט ער זיי אַזוי אויסגעהיט, אַז קיינער האָט נישט געוואוסט וועגן דעם, ער פלעגט ביי זיי נישט בעטן קיין דיוס און זיי האָבן נישט געצאָלט.

דורך אַ צופאַל האָט עמיצער פון די אַרבעטער זיך דאָס דערוואוסט און באַריכטעט אין דער יוניאָן, אין אַ פאַר טעג אַרום איז אַרויפגעקומען דער ביזנעס-אַגענט גאַדבערג און געוואָלט רופן די אַרבעטער צו אַ מי-טינג. האָט דער באַלעבאַס מר. בעז פריי געלאָזט זיינע הענט און פאַרנומען זיך צו וואַרפן דעם ביזנעס-אַגענט פון שאַפּ.

גאַדבערג'ן איז געלאָנגען אַ פייף צו טאָן צו די אַרבעטער זיי זאָלן אַפּשטעלן די אַרבעט און אַרונטערגיין אין דער יוניאָן צו אַ מיטינג. בעני, דער שאַפּ-טשערמאַן, האָט זיך געקווענקלט אַפּצושטעלן די „פאווער“, נאָר זעענדיג די שטימונג פון די אַרבעטער האָט ער פאַרמאַכט די עלעקטריק און איז צוזאַמען מיט זיי אַרונטער צום מיטינג.

ביים שאַפּ-מיטינג האָט מען בעני'ן אַרונטערגעוואַרפן אַלס שאַפּ-טשערמאַן און מ'האַט באַשלאָסן צו סטרייקן ביז מען וועט פון שאַפּ אַרונטערשיקן די וועלכע זיינען נישט קיין יוניאָן-לייט און אויך באַצאָלן 50 דאָלאַר שטראַף פאַר כאַפן זיך שלאָגן אַ יוניאָן פאַרשטייער.

ווען עס איז אַוועק אַ וואָך צייט, האָט דער ביזנעס-אַגענט געלאָזט וויסן, אַז די יוניאָן וועט געבן אַלע סטרייקער פינף און זעקס דאָלאַר סטרייק-בענעפיט. אַלע אַרבעטער זיינען אויף מאַרגן געקומען אין אַפיס פון דער יוניאָן און זיך צעשטעלט אין לאַיזן וואַרטנדיג פאַר'ן געלט.

אין מיטן דעריבען כאַפט זיך הערי, דער נייער שאַפּ-טשערמאַן, אַז צווישן די סטרייקערס שטייען אין לאַיזן אויך די צוויי אַרבעטער, וועלכע ווידן נישט באַצאָנגען צו דער יוניאָן און איבער וועלכע עס איז אַרויסגע-

קומען דער סטרייק.

— וואָס טוט איר דאָ אין לאַזן? — גיט הערי זיי אַ פּרעג. — אויב איר ווילט ווערן מיטגלידער אין דער יוניאָן דאַרפֿט איר גיין צו דער מעמבער־שיפֿ־קאַמיטע.

ניין, — ענטפערט איינער פֿון זיי, — מיר וואַרטן בלויז פֿאַר סטרייק־בענעפיט. מיר אַרבעטן דאָך נישט אַזוי ווי איר. טאָ וואָס ווילט איר, מיר זאָלן שטאַרבן פֿון הונגער? . . .

געכטלט פֿאַר אַ „צלמ'ל“

אין איין שאַפֿ האָט זיך אַ בעלעבאַס געשוואָרן ביי ווייב און קינד, אַז ער וועט בעסער פֿאַרמאַכן דעם שאַפֿ איידער אונטערשרייבן אַ קאַנטראַקט מיט דער יוניאָן.

— מיטאַ, האָט ער גע'טענה'ט, — זיי ווילן „סעקיריטי“, פֿאַרשטיי איר. צווינגען מיך אונטערצושרייבן מיין נאָמען? נאָ, סער, ניט אין זייער לעבן!

נאָך עטלעכע טעג סטרייקן האָט מען זיך געכאַפֿט, אַז דער „קאָ־קערוטש־באַסל“ קאָן פשוט ניט האַלטן קיין פען אין האַנט.

נו, האָט אים די יוניאָן דאָס מאָל געמוזט נאַכגעבן, אַז ער זאָל זיין נאָמען אויף אַן אַגרימענט ניט אונטערשרייבן און מען האָט מיט אים געסעטלט פֿאַר אַ „צלמ'ר“. . . .

שעלט און צאָלט . . .

אַ שיינער שפּאַס איז אויך געווען ביי דער „סעטלמענט־קאַמיטע“, ווען מ'האַט איינעם אַ באָס גאַדמאַנקע געוואָרנט, אַז ער וועט שווער באַ־שטראַפֿט ווערן, אויב ער וועט וואַגן צו שילטן אַדער באַליידיגן די אַרבעטער.

ער האָט אַ וואַרף געטאָן די פען און זיך צעשריען: אין פֿאַרשטיי קירצערע שטונדן, אַ העכערונג אין שכירות, צאָלן אַלע וואָך „פעני“ און אין קעש, אַבער ניט טאָרן שידטן, ניט טאָרן שרייען, ניט טאָרן אָננעמען איינעם פֿאַר'ן וואַראַטניק און אַרויסוואַרפֿן פֿון שאַפֿ, האָב איך איך אין דר'ערד מיט אַזאַ יוניאָן . . .

ווען גאַלדמאַנקע איז אויף מאַרגן ווידער געקומען „סעטלען“, האָט ער פֿאַר'ן שידטן דער יוניאָן, באַצאָלט שטראַף — פינף־און־צוואַנציג דאָלער . . . ער האָט זיך געקאַכט און געשריען: דאָס איז דאָס ערשטע מאָל אין מיין לעבן — — —

אָבער ניט דאָס לעצטע, האָט אונטערגעקאָפּט איינער פון דער סעטל־מענט קאָמיטע.

— וואָס? — האָט גאָלדמאנקע פאַרשטימעט מיט די ציין, — איר וועט דאָס ניט דערדעבן, אַז איר זאָל אייך נאָך אַמאָל שעלטן און איר זאָלט קריגן מיין געזעט . . .

א דעטעקטיוו מעשה

ביי גרינבערג'ן אין שאַפּ אויף ברום סטריט האָט ווידער פּאַסירט זאָג געשיכטע:

שבת פֿלעגן זיך אַרייַנגב'ענען אין שאַפּ עטלעכע אַרבעטער און אַרבעטן אָן אַ דערלויבעניש פון דער יוניאָן.

איינמאָל איז פון דער יוניאָן אַרויפגעשיקט געוואָרן אַ קאָמיטע צו פּאַקן די „סקעבאָטעס“, ווי מען פֿלעגט דעמאָלט רופן אַזוינע וואָס האָבן גע־אַרבעט „אָווערטאָים“ אָדער שבת.

די קאָמיטע האָט אָנגעקלאַפּט אין טיר פון שאַפּ און ווען מ'האָט גע־עפנט די טיר, האָבן זיי געטראָפּן דעם באָס, מר. גרינפעלד, דעם פּאַרמאַן און אַ פּאַר פרעמדע שפּילן אין קאָרטן. אַזוי ווי זיי האָבן קיינעם ניט געטראָפּן אַרבעטן, איז דאָך אַלץ כשר. האָבן די צוויי פון דער קאָמיטע אַרויסגענומען קליינגעלט פון קעשענע און זיך אויך געזעצט צום טיש „נעמען אַ האַנט“.

דער באָס מיט'ן פּאַרמאַן האָבן זיך איבערגעקוקט און דער פּאַרמאַן איז פּאַרשוואַונדן ערגעץ אין אַ ווינקל פון שאַפּ. באַד איז ער צוריקגעקוֹמען מיט אַ דערקלערונג, אַז ער וויל פּאַרשליסן דעם שאַפּ און אַז ווער עס וויל שפּילן, זאָג אַרייַנגיין אונטן אין סאַלון.

מר. גרינפעלד האָט באַלד איינגעפּאַקט די קאָרטן און אַלעמען אַרונ־טערגערופן אין סאַלון. ווי גיך זיי האָבן זיך אַוועקגעזעצט שפּילן און גע־טרונקען ביר, איז אַרייַנגעלאָפּן דער באַרטענדער און געזאָגט גרינפעלד'ן, אַז פּאַציפּי האָט ערשט אַרעסטירט דריי גנבים ביי אים אין שאַפּ. זיינען אַדע אַרויסגעלאָפּן פון סאַלון און געטראָפּן האָט מען צוויי פּאַליסטייט, האַטנדיג דריי אַפּערעיטאָרס פון גרינפעלד'ס שאַפּ פאַר די קעלנער.

וואָס איז געשען? האָט זיך אַרויסגעוויזן דאָס פּאַלגנדע: ווען די קאָמיטע האָט געהאַט אָנגעקלאַפּט אין טיר פון שאַפּ, זיינען טאַקע די דריי אַפּערעיטאָרס געווען אין שאַפּ ביי דער אַרבעט. נאָר דער באָס האָט זיי געהייסן זיך צו באַהאַלטן אין טאַיעט.

דער פּאַרמאַן איז צו זיי נאָך דעם צוגעקומען און אונטערגעזאָגט, אַז

אין עטלעכע מינוט ארום וועלן זיי זיך קאנען ארויס/גנב'ענען פונם שאפ. האבן זיי אים אָבער שלעכט פארשטאנען. און זייענדיג דערשראָקן וואַרטנדיג צו לאַנג אין טאַיעט, האָבן זיי אַנשטאַט גיין צום טיר, זיך אַרויסגעכאַפט דורך אַ פענצטער און פּרובירט אַרונטערגיין מיט'ן פייער-עסקעיפּ אין גאַס אַרויס. זיינען עס דעמאָלט אונטערגעקומען די פּאַליסלייט און זיי אַרעסטירט אַלס גנבים.

אינטערעסאַנט איז נאָך דעם געווען זייער פּאַרטיידיגונג ביי דער „גרייווענס-באַאַרד“:

ווען די קאָמיטע פון צוויי האָט גענומען דערציילן ווי אַזוי זיי האָבן געפּאַקט די דריי אַרבעטער אַרבעטן אום שבת, האָבן די דריי דערקלערט, אַז ווען זיי זייען געגאַנגען אין שאַפּ מיט'ן פייער-עסקעיפּ האָבן זיי גע-וואָרט פּאַקן די קאָמיטע פון צוויי שפּיילן אין קאַרטן מיט'ן באַלעבאַס. דער פּאַקט איז, האָבן זיי גע'טענה'ט, אַז זיי האָט קיינער ניט געזען אַרבעטן, אָבער אַז די קאָמיטע האָט געטרונקען מיט'ן באַס ביר און צוזאַמען גע-שפּילט אין קאַרטן, דאָס האָט דאָך די קאָמיטע אַליין צוגעגעבן.

קאַפיטל 30

ווי אַזוי הילמאַן און שלאָסבערג זיינען דערוויילט געוואָרן אַלס ערשטע באַאַמטע פון דער „אַמאַלגעמעטיטעד“

נאָכן גרויסן שניידער-סטרייק פון 1913 אין ניו-יאָרק און נאָך דער נעשוויל-קאָנווענשאַן פון דער „יונאַיטעד גאַרמענט וואַירקערס יוניאָן“ האָט מען ביי אַ ספּעציעלער שניידער-קאָנווענשאַן אין וועבסטער האָל אין ניו-יאָרק געגרינדעט די איצטיגע „אַמאַלגעמעטיטעד קלאַדינג וואַירקערס יוניאָן“.

אַן ערנסטע פּראַגע, וואָס איז פאַר יענער קאָנווענשאַן געשטאַנען איז געווען וועגן קריגן פּאַסיגע באַאַמטע פאַר דער נייער יוניאָן.

האַט מען זיך קודם כל דערטראַכט צו מאַכן פאַר'ן סעקרעטאַר-טרע-זשורער יוסף שלאָסבערג'ן. ווי מיר דאַכט, איז דער פאַרשאַג דעמאָלט געקומען פון דזש. גאַלד, איצטיגער מענעדזשער פון דעם ניו-יאָרקער „קאוּט-דעפּאַרטמענט“ פון דער אַמאַלגעמעטיטעד.

יוסף שלאָסבערג האָט דאָן געהאַט אַ סך אַנווען אויף דער אידישער

גאָס. ער איז געווען באַקאָנט אַלס דער אידישער דעניעל דעליאַן, וואָס האָט רעדאַקטירט די אידישע וועכנטלעכע ס. ל. פ. צייטונג „דער אַרבעטער“. שלאָסבערג איז צווישן די אַרבעטער, ספּעציעל צווישן די שניידער אין יענער צייט, געאַכטעט געוואָרן באַזונדערס פאַר זיין קאַמף געגן „פאַר-ווערטס“. ער פלעגט קעמפן געגן דעם „פאַרווערטס“ פאַר זיין שונד און פאַר זיין פאַרוואַסערטן סאַציאַליזם.

אַ סך אַרבעטער און מענטשן פון אַנדערע קרייזן האָבן אין יענער צייט אויף שלאָסבערג'ן געקוקט ווי אויף אַ מוסטער פון ריינקייט און ער-זעכקייט צווישן פירער אויף דער אַרבעטער-גאַס. ער האָט דערפאַר אויך געקראָגן דעם צונאַמען „די מזווה“. אמת, אין שפּעטערדיגע יאָרן האָט „די מזווה“ זיך זייער שטאַרק געענדערט און געקראָגן אַ געלן קאַליר. אָבער אין דער צייט ווען מען האָט אים געמאַכט פאַר סעקרעטאַר פון דער אַמאַל-גאַמעטעד האָבן אפילו סאַציאַליסטן פון „פאַרווערטס“-חדר אויף אים אויך אַרויפגעקוקט מיט אַ סך דרד-אַרץ.

מיין אייגענע ערשטע באַקאַנטשאַפט מיט שלאָסבערג'ן אין פאַרגעקור-מען אויף אַזאָ אופן: איין טאָג רופט מיר אָפּ אַן אַקטיווער טוער פון לאַקאַל 156 מיט'ן נאַמען ב. רייניש, צו גיין זיך באַקענען מיט יוסף שלאָסבערג'ן. גערופן האָט ער מיך צו גיין אין אַ הרוקעריי אויף דער איסט-סאַיד, וואו י. שלאָסבערג פלעגט צוזאַמענשטעלן זיין צייטונג.

איך האָב יענע איינאַדונג מיט פאַרגעניגן אַנגענומען. ווען כ'בין אַריין מיט רייניש'ן אין דרוקעריי האָב איך דערזען פאַר זיך אַ מענטש מיט אַ הדרת-פנים פון אַ קינסטלער, אַ קאַפּ מיט געדיכטע שוואַרצע, האַרטע האָר. זיין האַלטונג איז געווען טרוקן און צוריקגעהאַלטן, עפעס ווי פון אַ בראַזן אויסגעגאַסענע געשטאַלט.

אַ פירער אין אָפּגעקראַכענע הויזן פון אַ „פרינץ אַלבערמ“

געטראָגן האָט ער אַ פאַר שוואַרצע אָפּגעקראַכענע, גלאַנציגע הויזן, פון אַ פרינץ-אַבערט סוט מיט צעדריבלטע לאַמפּאַסן ביי די זייטן און אַ פאַר צעדרייטע שייך.

רייניש'ן האָט ער געקענט פון דער ס. ל. פ. אָבער וועגן מיר האָט ער ביי רייניש'ן שטיל אַ פרעג געטאַן: „ווער איז דאָס דער יונגערמאַן?“ האָט רייניש מיך גלייך פאַרגעשטעלט פאַר אים ווי אַן אַקטיוון טוער אין דער יוניאָן, זיין בעסטן פריינט. נאָר איין חסרון האָב איך, האָט ער אים געזאָגט: אַנשטאַט צו זיין אַ מיטגליד אין דער ס. ל. פ. בין איך גאָר אַ מיטגליד אין דער ס. פ.

שלאַסבערג האָט מיך גלייך גענומען פּרעגן וועגן די באַדינגונגען אין די שעפּער; וואָס איז דער אונטערשייד אין די באַדינגונגען פון סוועט־שעפּער ביז די יוניאָן־שעפּער, און צי איך גלויב אין אינדוסטריעלן יוניאָניזם.

ער האָט גלייך גענומען רעדן צו אונז ביידן, אָ דער קאַמף פאַר דער „אַמאַלאַגאַמעײטעד“ וועט זיין אַ שווערער, ניט מיט דער „יונאַײטעד גאַרמענט וואַיאַרקערס יוניאָן“, נאָר מיט עמיצן אַנדערש. דער הויפּט־קאַמף, האָט ער דעמאָלט פאַראויסגעזאָגט, וועט זיין מיט'ן „פאַרווערטס“, מיט די געווערק־שאַפטן און מיט שרעזינגער'ן, וואָס וועט זיכער העלפן גאַמפּערס'ן שטיצן די גאַרמענט וואַיאַרקערס און קעמפן געגן דער נייער שניידער־יוניאָן. מיט חדשים שפּעטער איז טאַקע שלאַסבערג'ן אַזיין אויסגעקומען צו פאַרטיידיגן די אַמאַלאַגאַמעײטעד ביי אַ מיטינג פון די געווערקשאַפטן און צו פירן דאָרט אַ קאַמף אין אַ דעבאַטע מיט גאַמפּערס'ן. האָט דאָרט שלאַסבערג אין אַן ענטפּער אויף גאַמפּערס'עס אַ באַ־ מערקונג אויסגערופּן מיט ביטערן סאַרקאַזם:

— אויב איך זאָל היינט שטאַרבן שטעל איך אָפּ פאַר מיינע קינדער בלויז מיין ערלעכן נאַמען, און וויי וועט זיין צו דעם וואָס וועט וואָגן מיין נאַמען צו באַשמוצן!

ער אַליין האָט אָבער זיין נאַמען שפּעטער ניט זייער גוט אָפּגעהיט.

הילמאַנ'ס ערשטע געגנער

ווען עס איז פאַר דער גרינדונג פון דער אַמאַלאַגאַמעײטעד געווען באַ־ שטימט, אָ שלאַסבערג זאָל ווערן דער גענעראַל סעקרעטאַר פון דער נייער יוניאָן איז נאָך יעדנפאַלס געבליבן אַ פּראָגע: וואו נעמט מען אַ פּאַסיגן גענעראַל פּרעזידענט.

איז געקומען צו הייף אַ „פאַרווערטס־מענטש און פאַרגעשלאָגן, אָ מען זאָל פאַר דעם אַמט באַשטימען סידיי הילמאַנ'ען. אים, היילמאַנ'ען, האָט מען דעמאָלט געהאַט געבראַכט פון שיקאַגאָ צו פאַרנעמען אין דער ניו־יאַרקער קלאָקמאַכער יוניאָן דעם אַמט אַלס „טשיף קלוירק“, וואָס איז אָנגעהאַלטן געוואָרן פון פּראָפּעסאָר יצחק אייזיק הורוויץ.

הילמאַן איז פאַר דעם אַמט רעקאַמענדירט געוואָרן פון אַ ריי פּראָ־ מינענטע פּערזאָנען פון שיקאַגאָ, וואו הילמאַן האָט פאַר זיך געהאַט גע־ קראָגן אַ נאַמען פון אַ פּיאיגן יוניאָן־פירער. אין דער קלאָקמאַכער יוניאָן אין ניו־יאַרק האָט ער באלד אַרום זיך

געקראגן אזא קרייז, וואס האט פון אים חוזק געמאכט און אים אנגעהויבן צו דערגיין די יארן. זייער פיל האבן אין דעם אַרויסגעהאלפן געוויסע גע- נאָסן פון „פאַרווערטס“ און פון די געווערקשאַפטן. מאַטיוו, און זייער ניט קיין ריינע, זיינען דערביי געווען פאַרשידענע. מען האָט פון הילמאַנען חוזק געמאכט אין מיאסע קאַרטונס. איין קאַרטון איז געווען ווי נישטיג הידמאַן קוקט אויס אין יצחק אייזיק הורוויצ'עס מאַנטל און שטיוול. און אַ צווייטן קאַרטון האָט מען הילמאַנען געמאַן ווי אַן אינדעקט, וואָס בלאַנ- דזשעט אַרום צווישן די האַר פון הורוויצ'עס פוטער-מאַנטל. מען האָט אפילו אַפגעפאַכט פון זיין ליטווישן אַקצענט.

דאָס האָט הילמאַנען אַודאי ניט זייער גוט געשמעקט. ער האָט זיך געפילט פאַרביטערט.

דער „פאַרווערטס“-גענאָסע, וואָס האָט פאַרגעשלאָגן מען זאָל אים איבערנעמען פאַר'ן אַמט פון פרעזידענט אין דער אַמאָרגאַמעייטעד, האָט עס מסתמא געטאָן צוליב אַ צינישן מאַטיוו. ער האָט פריער פון אַלץ גע- וואָלט מען זאָל אים אַוועקנעמען פון די קלאָקמאַכער. אָבער דער פאַר- שראַג איז יעדנפאַלס אויפגענומען געוואָרן זייער ערנסט.

ווען אַ קאָמיטע האָט זיך געווענדעט צו הידמאַנען, אַז ער זאָל ווערן דער פרעזידענט פון דער נייער שניידער יוניאָן, האָט ער גלייך געענט- פערט. יאָ!

סידני הידמאַן האָט געהאַט אַ רייכע פאַנטאַזיע און ער האָט גלייך אַנ- געוויזן אַ פלאַן פון אַרבעט. מיר האָבן אים אויסגעהערט. נאָר ווען ער איז אַרויס, האָבן איינגע ציניקער זיך צעלאַכט: מיר און ניט די קלאָקמאַכער וועדן נאָך דאַרפן קויפן אַ בילעט אויף אַפצושיקן אים צוריק קיין שיקאַגאַ. דער „פאַרווערטס“ האָט גענומען ציען דראָטן, ערשטנס, מ'זאָל גאָר אינגאַנצן אויפגעבן דעם פלאַן פון אַרגאַניזירן די נייע יוניאָן; צווייטנס, אויב שוין יאָ, זאָל עס נישט זיין מיט סידני הידמאַנען, דעם „שיקאַגער אינגל“.

הידמאַנען צו הילף זיינען אָבער געקומען זיינע דאָנדסלייט פון שיי- קאַגאַ, ספּעציעל דער קאַטערס דאָקאָל, וואָס איז באַשטאַנען אויף דעם, אַז הילמאַן זאָל ווערן דער פרעזידענט.

אין די „פאַרווערטס“-קרייזן האָט מען דעמאָלט אפילו פרוברט פאַר- שפרייטן אַ העצע, אַז הילמאַן איז אַ געפאַר פאַר די ניו-יאָרקער שניידער, ווייל אַלס פרעזידענט וועט ער זען, אַז די גאַנצע אַרבעט זאָל אַריינקומען אין שיקאַגאַ.

עס האָט אָבער נישט געהאַלפן. אין דעצעמבער 1914, זיינען הידמאַן

און שלאסבערג ביי דער ערשטער קאָנווענשאָן פון דער אַמאָלגאַמעטיעד אָפּיציעל דערוויילט געוואָרן אַלס די צוויי הויפט-באַאַמטע, גענעראַל-פּרעזידענט און גענעראַל סעקרעטאַר-טרעזשורער.

קאָפיטל 31

אין די ערשטע יאָרן פון דער „אַמאָלגאַמעטיעד“

אין 1914, ווען סידני הילמאַן איז דערוויילט געוואָרן אַלס ערשטער פּרעזידענט פון דער אַמאָלגאַמעטיעד, האָט ער זיך גענומען זייער ענערגיש גוטצומאַכן זיין ראָף אַלס הויפט-פירער פון דער יוניאָן. הילמאַן האָט געוואוסט, אַז די מענטשן, וואָס הערשן אין „פּאַרווערטס“, זיינען שטאַרק פּאַראינטערעסירט אים צו דיסקרעדיטירן אַלס יוניאָן-פירער. הילמאַן האָט אָבער אין זיך פאַרמאַגט די עקשנות פון אַ קעמפער און ער האָט זיך פאַרמאַסטן צוריק צו שלאָגן די פאַרווכן צו צעשטערן זיין פירערשאַפט.

איינער פון די מיטלען צו וועלכע ער האָט זיך צוליב דעם גענומען איז געווען, ווי ער האָט זיך וועגן דעם אויסגעדריקט, צו רייסן באַק-ציינער פון דעם „פּאַרווערטס“. דאָס האָט געמיינט אַריבערצוקריגן אַ צאָל פון זיינע מאַשינ-פירער, אַז זיי זאָלן אַרבעטן אין דער אַמאָלגאַמעטיעד. אב. קאהאַנען און אייניגע הויפט-מאַכער פון „פּאַרווערטס“ האָט ער געפרוואָט אינגאַנצן אינגאַריין.

אַ צווייטער מיטל, וואָס הילמאַן האָט גענוצט איז געווען, צו טאָן אַליץ וואָס מעגלעך, כדי צו געווינען דעם צוטרוי און מיטאַרבעטערשאַפט פון די פּראָגרעסיווע רענק-און-פּאָילער, וואָס זיינען געווען אין דער יוניאָן. קיין קאָמוניטישע פּאַרטיי און קיין פּראָגרעסיווע צייטונג אַזעלכע ווי די „מאָרגן-פרייהייט“ איז נאָך דעמאָלט ניט געווען. די אַמאָלגאַמעטיעד האָט אָבער צווישן אירע מיטגלידער דאָך געהאַט אַ פיינע גרופע פּראָגרע-סיווע שניידער, וואָס זיינען געווען שטאַרק פּאַראינטערעסירט צו היטן ווי ווייט נאָר מעגלעך, אַז די אַמאָלגאַמעטיעד זאָל חלילה ניט ווערן דאָס זעל-ביגע ווי די „יונאַיטעד גאַרמענט וואַיקערס“, פון וועלכע די שניידער האָבן זיך אין 1914 אָפּגעריסן.

די פראַגרעסיווע און די „פופעקלעך-פרעסער“

אין 1916, ווען די אַמאַלגאַמעטעד האָט זיך גענומען גרייטן צו איר ערשטער קאָנסטיטוציאָנעלער קאָנווענשאָן, וואָס איז פאַרגעקומען אין באָל־טימאַר, האָבן פּראָגרעסיווע שניידער אין דעם ניו־יאָרקער לאַקאַז 156, וואָס איז אין יענער צייט געווען דער פּראָגרעסיווסטער לאַקאַל פון די שניידער, פאַרגעלייגט אַ צאָל רעזאָלוציעס, וואָס זאָלן געבראַכט ווערן צו דער קאָנווענשאָן.

אייניגע פון זיי האָבן אין זיך געהאַט אַזעלכע פאַרשלאָגן, וועלכע איך האָב אַלס דעלעגאַט מיטגעפירט צו דער קאָנווענשאָן אין באָלטימאָר. ווען אַ באַאַמטער פון דער יוניאָן גייט אַוועק פון אַמט און ווערט אַ באַלעבאָס, זאָר אים די יוניאָן ניט אָנערקענען און ניט פאַרהאַנדלען מיט אים וועגן קיין אַגרימענט. און ווען אַ באָס ווערט אַן אַרבעטער און קומט אַריין אין דער יוניאָן זאָל ער ניט קענען ווערן קיין יוניאָן־באַאַמטער, סיידן ער אַרבעט פריער ווייניגסטנס צוויי יאָר אין שאַפּ און עס ווערט פעסטגעשטעלט, אַז זיין רעקאָרד איז גוט.

וועגן שכירות פאַר באַאַמטע האָבן די זעלביגע שניידער געהאַט פאַר־געשלאָגן, אַז די שכירות זאָלן זיין בלויז עטוואָס העכער ווי דער לויין פון אַ גוטן אַרבעטער אין שאַפּ. דער פאַרשלאָג האָט ווייטער געזאָגט, אַז ווען באַאַמטע פון דער יוניאָן מוזן איינגיין אויף אַ שניט אין שכירות פון די שאַפּ־אַרבעטער, זאָל דאָס אויך מיינען אַ שניט אין זייערע אייגענע שכירות. הילמאַן האָט פאַר דער דערמאָנטער קאָנווענשאָן געהאַט אַ קאַנפערענץ מיט אייניגע פון די פּראָגרעסיווע מיטגלידער פון דערמאָנטן לאַקאַז און ער האָט דערקלערט, אַז ער שטימט אינגאַנצן איין מיט די דערמאָנטע רעזאָלוציעס.

גרויסע שכירות פאַר באַאַמטע, האָט ער דעמאָלט געזאָגט, ברענגט צו אַ צעלאָזנקייט פון פירער און עס דעמאָראַליזירט זיי. אָנשטאַט צו זיין אידעאָלאָסטיש און קעמפער פאַר דעם אַרבעטער־קלאָס, פאַרנעמען זיי מיט דער צייט די ראָל פון לאַיערס אָדער פון ענדלעכע אַנדערע מענטשן, וועלכע מען דינגט פאַר גרויסע סומען געלט צו טאָן אַן אַרבעט פאַר דעם אָדער יענעם.

צווישן די אָנפירנדיגע מענטשן אין דער אַמאַלגאַמעטעד זיינען אין יענער צייט געווען אַ צאָל אַזעלכע פירער, וואָס האָבן צוזאַמען מיט דער דערמאָנטער גרופע פּראָגרעסיווע מיטגלידער גע'חלומ'ט וועגן מאַכן פון דער אַמאַלגאַמעטעד אַ ריזיגע שיינע און פּראָגרעסיווע יוניאָן.

איבער פון זיי איז געווען אייך גאלדשטיין, אַ נאַציאָנאַלער אַרגאַנאַל-
זער אין דער יוניאָן. אַ צווייטער איז געווען דוד אשינסקי, דער ערשטער
מענדעזשער פון דער נייער יוניאָן. אַ סך גלויבן און האָפּענונג האָט מען
אין יענער צייט געלייגט אויף שלאָסבערג'ן. אַלעקס קאהען האָט זיך
דעמאָלט אויך געהאַלטן פאַר אַ פּראָגרעסיוון טראַץ דעם, וואָס ער איז
געווען באַקאַנט אַלס אַנאַרכיסט.

אין דער יוניאָן זיינען אָבער געווען אַ צאָל אַזוינע מענטשן, וואָס
האַבן מיט זיך פאַרגעשטעלט דעם „באַגאַזש“ פון „אַלד טאַימערס“, וועלכע
האַבן צו דער יוניאָן אַריבערגעקומען פון דער גאַרמענט וואַרקערס „באַיבל
האָוו“.

די דאָזיגע מענטשן האָבן צווישן די שניידער געקראָגן אַ נאַמען פון
„פּופּעקלעך-פּרעסער“. דאָס איז געווען דערפאַר, ווייל זיי האָבן אינזינען
געהאַט בלוז זיך, פּלעגן ליב האָבן צו זיצן אין די רעסטאָראַנען, דאָרט
גאַנץ פּיין אַריינעסן און אַריינהוּלען. קיין גרויסער שטאַץ פאַר דער
יוניאָן זיינען זיי ניט געווען.

אַט-די מענטשן האָבן פון אָנהויב אָן זיך גענומען צו פירן אַ קאַמף
געגן די פּראָגרעסיווע טוער. און אין דער „פּאַרווערטס“-ביילדינג, וואו די
אַמאַגאַמעטיעד דזשאַנט באַאַרד פּלעגט שבת האַטן אירע מיטינגען,
פּלעגן אָפט פאַרקומען גאַנץ שטאַרקע מלחמות צווישן די „פּופּיק-פּרעסער“
און די פּראָגרעסיווע.

דער „גענעסטרער“ לונדן און זיין „באַדינאַרד“

אַ טשיקאַווע פּאַסירונג האָט אין יענער צייט געטראָפּן מיט אַלעקסאַנ-
דער ביטעלמאַן און מאיר לונדן.
געשען איז אַט-וואָס :

איך און אַ צאָל אַנדערע פּראָגרעסיווע טוער פון דער אַמאַגאַמעטיעד
פּלעגן זיך אָפט טרעפּן אין אַ רעסטאָראַן אויף איסט-בראָדוועי. דאָרט האָב
איך אויך געהאַט דעם כבוד צו באַקענען זיך צום ערשטן מאָל מיט ביטעל-
מאַנען, וואָס איז שוין אין יענער צייט אַ סך מענטשן געווען באַוואוסט אַלס
אַ קענער און טעאַרעטיקער אין פּאָליטישע און עקאָנאָמישע פּראָגן.

אין אַ שמועס, וואָס מיר האָבן אין יענעם רעסטאָראַן געהאַט, האָבן
מיר זיך געגרויסט און באַרימט מיט אונזער אַמאַגאַמעטיעד, אַז זי איז די
בעסטע יוניאָן און אַז זי וועט נאָך ערשט ווערן פיר גרעסער און אַנדערש
פון אַנדערע יוניאָנס.

מיר האָבן אים געוויזן די פּרינציפּן-דערקלערונג אין אונזערע יוניאָן-

ביכרעך וואָס האָט זיך אַזוי געלייענט:
 (איבערגעדרוקט פון מיין אַלטן יוניאָן־ביכל, אין 1916, לויט דעם
 פאַרפאַסער'ס שפראַך און אַטאַגראַפיע פון יענער צייט).

פרינציפּען-ערקלערונג פון די אַמאָלנאַמייטער קלאַרדינג וואַריקערס אָוו אַמעריקאַ

די עקאָנאָמישע אַרגאַניזאַציע פון די אַרבייטער איז געשאַפּען געוואָרען
 דורך דעם קאַפיטאַליסטישן פראָדוקציע־סיסטעם, אונטער וועלכן די צוטיי־
 לונג צווישען דער הערשענדער קלאַסע און דער אונטערדריקטער קלאַסע איז
 בעגרינדעט אויף דעם אייגענטום פון די פראָדוקציע־מיטלען. די קלאַסע וואָס
 בעזיצט די זעלבע מיטלען איז די קלאַסע וואָס הערשט; די קלאַסע, וואָס בעזיצט
 גאַנצישט אויסער איהר אַרבייט־קראַפט, וועלכע געפינט זיך שטענדיג אויפֿן
 מאַרק צום פּערקויפּען, איז די וואָס ווערט אונטערדריקט.
 אַ שטענדיגער און ניט אויפהערענדיגער קאַמפּף געהט אָן צווישן די צוויי
 קלאַסען.

אין די זעלבע קאַמפּף איז די עקאָנאָמישע אַרגאַניזאַציע פון די אַרבייטער,
 די יוניאָן, אַ נאַטירליכע וואַפע פאַר אַנגריף און פּערטיידינג אין די הענד
 פון דער אַרבייטער קלאַסע.

אַבער כדי צו זיין אַ נאַטירליכע וואַפע, און טיכטיג דינען איהר צוועק, מוז
 די יוניאָן אין איהר אייגענעם בנין זיך צופאַסען צו דעם יעצטיגען אופן ווי
 די אינדוסטריע איז אַרגאַניזירט.

די מאָדערנע אינדוסטריעלע מעטהאָדען מעקען גיך אַב אַלע פאַר־גרעניצען,
 און דאָדורך ווערען געשאַפּען בעדינגונגען, וואָס צווינגען די אַרבייטער זיך צו
 אַרגאַניזירען אינדוסטריעל.

די געשיכטע פון דעם קלאַסע־קאַמפּף אין די זעלבע לאַנד פאַר די לעצטע
 צוויי צעהנדליג יאָרען בעווייזט גאַנץ גענוג די נוצלאַזיגקייט פון דער פאַרם,
 די מעטהאָדען און דעם גייסט פון פאַר־יוניאָניזם. דאָס בעווייזט אויך, ווי טייער
 די אַרבייטער קלאַסע האָט בעצאָהלט דערפאַר, וואָס זי איז אין איהר אַרגאַ־
 נזירען זיך געבליבען הינטערשטעליג הינטער דער אינדוסטריעלער ענטוויקלונג.
 די אַרבייטער קלאַסע מוז אָננעמען די פרינציפּען פון אינדוסטריעלען יו־
 ניאָניזם, ווען ניט וועט זי בלייבען אייביג מאַכטלאָז.

די זעלביגע כוחות וואָס טרייבען צום אינדוסטריעלען יוניאָניזם, טרייבען
 אויך דערצו, אַז די אַרבעטער־קלאַסע זאָל זיך פּעראייניגען אינטער־אינדוסטריעל,
 ד. ה. עס זאָל עקזיסטירען אַן ענגע פּערינדונג צווישען די פּערשיעדענע אינ־
 דוסטריעלע אַרגאַניזאַציען.

די זענען אונפּערמיידליכער פראַצעס וועט סוף כל סוף פיהרען צו אַן אַל־
 געמיינער אַרגאַניזאַציע פון דער אַרבייטער קלאַסע, וועלכע וועט זיין פּער־
 אייניגט עקאָנאָמיש און פּאָליטיש איבער דער גאַנצער ליניע פון דעם קלאַסע־
 קאַמפּף. אַנשטאַט דעם וואָס זי איז יעצט צושפּאַלטען און צוריסען דורך די
 אַלטמאָדישע לעהרען און מעטאָדען.

אום די זעלבע גרויסען ציעל צו עררייכען, איז די אויפקלערונג פון דער

אַרבייטער קלאַסע אָן אונבעדינגטע נויטווענדיגקייט. דאָס מוז דעריבער זיין אַ זעהר וויכטיגער טייל פון דער מיטלאַך פון דער אַרבייטער באַוועגונג. יעדע אונטערדריקטע קלאַסע אין דער געשיכטע האָט זיך דערשלאָגען צו איהר בעפרייאונג נאָר דאָן, ווען זי האָט דערגרייכט די עקאָנאָמישע אויבער-מאַכט. דאָס זעלבע געזעץ גילט אויך אין דעם קאַמפף צווישען קאַפיטאַל און אַרבייט.

די אינדוסטריעלע און אינטער-אינדוסטריעלע אַרגאַניזאַציאָן, וואָס איז גע-בויט אויף דעם פעסטען באַדען פון אויפקלערונג אין קלאַסענבעוואוסטזיין, וועט איבערגעבען צו דער אַרגאַניזירטער אַרבייטער קלאַסע די קאַנטראַלע איבער דער פראָדוקציאָן, און די אַרבייטער קלאַסע וועט דאָן זיין פערטיג אויפצוטרעטען אַלס די אמת'ע בעל הבית'טע דערפון.

ביטעלמאַן האָט זיך אין דעם פאַראינטערעסירט און ער האָט דערביי אויסגעדריקט אַ וואונטש צו קענען זיין ביי איינעם פון אונזערע מ'י-טינגען, כדי צו זען ווי אַזוי עס קוקט אויס אונזער יוניאָן.

האָב איך אים דערקלערט, אַז מען קען דאָס זייער לייכט אויספירן און פאַר איינעם פון די מיטינגען, וואָס די שאַפֿט־שערלייט האָבן געדאַרפט אָפּהאַלטן, בין איך אַריין אין רעסטאָראַן און איינגעלאָדן ביטעלמאַנ'ען ער זאָל גיין צום מיטינג. און אַזוי ווי מיט אים צוזאַמען איז דעמאָלט אויך געזעסן מאיר לונין, האָב איך אויך אים איינגעלאָדן. איך האָב פאַר זיי געקראָגן קאַרטעך, אַז זיי זאָלן קענען אַריינגיין.

זיינען זיי געקומען, זיך אַוועקגעזעצט אין אַ זייט און געוואָלט זען און הערן וואָס עס טוט זיך ביי אַזאַ מיטינג.

צווישן אַ סך פון די אַנוועזנדע אין האַל איז אָבער באַד געוואָרן אַ שטיקל גערודער און אַן אומרואַגיגקייט. אייניגע האָבן אָנגעהויבן אַנווייזן אויף ל'וניב'ען מיט די פינגער און זיך געשושקעט.

לונין איז הויך געוואָקסן. ער האָט אויסגעזען ווי אַ ריז. ער איז אין יענער צייט געווען באַשעפטיגט אַלס אינזשעניר און האָט געאַרבעט פאַר דער שטאַטישער באַאַרד אָו טראַנספּאָרטעישאַן.

האָבן אָבער אייניגע פון די אַלטע יוניאָן־פּאַליטישאַנס אָנגענומען, אַז לונין מוז מסתמא זיין אַ גענגסטער. האָט זיך אָנגעהויבן אַ שושקעריי, אַז מסתמא דערוואָרט מען דאָ ביים מיטינג טראַבאָ.

אייניגע פון די פראַגרעסיווע שאַפֿט־שערלייט זיינען צו מיר צוגע-קומען און מיר געוואָרנט, אַז איך זאָל זיך היטן. מען האָט מיר אָנגעוויזן, אַז דאָרט אין אַ ווינקל זיצט אַ „געפערדעכער גענגסטער“. דער צווייטער (ביטעלמאַן), וואָס זיצט לעבן אים, האָט מען מיך געוואָרנט, זעט עפעס אויך ניט אויס ווי קיין שניידער . . .

די דאזיגע שניידער שאַפֿטשער־ייט און אויך אַנדערע האָבן זיך אָבער באַרואַיגט נאָך דעם ווי איך האָב זיי דערקלערט, אַז בייַדע זיינען ניט קיין גענאָסטערס. איך האָב פאַרזיכערט, אַז איך קאָן זיי בייַדן און איך האָב דערקלערט, אַז עס איז נישטאַ פאַרוואָס מורא צו האָבן, זיי זיינען כשר'ע יוניאַנטייט.

קאָפיטל 32

די „פּוֹפּיקלעך פּרעסער“ צעפרעטן די יוניאַן

די „יונאַטיעד גאַרמענט וואַרקערס“ זיינען גאַר גיך צעשמעטערט געוואָרן אין זייער קאַמף געגן דער אַמאַלגאַמעטיעד. זיי האָבן פאַרלאָרן יעדן וויכטיגן קאָנטאַקט מיט די שניידער. הילמאַן האָט אַריבערגעקראָגן אַלע וויכטיגע טוער. די פירער האָבן שוין אפילו אַביסל צופיל געשטראַמט צו דער אַמאַלגאַמעטיעד, וואו זיי האָבן גענומען שפּילן אַ דאָפּלטע ראַלע. זיי האָבן דערזען פאַר זיך אַ גוטע צוקונפּט זייענדיג פירער אין דער יוניאַן און גוטע פריינט מיט די באַלעבאַטיים . . .

די גרעסטע צאַל פון זיי זיינען געווען צעפוילטע, קאַרופּטע, דורכגע־פרעסענע ביליגע פאַליטישנס און „פּוֹפּיקלעך פרעסער“, ווי די שניידער פלעגן זיי רופן. די חברה פלעגן נאָר לעבן אין די סאַלונס פון 56 אַרטשאַרד סטריט און 98 פאַרסייט סטריט.

די פּראָגרעסיווע שניידער האָבן גלייך דערזען די געפאַר פאַר דער ניייער יוניאַן. נאָר הילמאַן האָט אונז פּרובירט באַרואַיגן, אַז ווי גיך, די יוניאַן וועט זיך נאָר איינשטעלן, וועט מען אויסרייניגן די שמוץ. יוסף שלאָסבערג פלעגט פאַרגאַצן די אויגן: מיר וועלן ניט דערטויבן צו פירן אונזערע יוניאַן־געשעפטן אין סאלונען.

סידני הילמאַן, וועלכער האָט אַדעמאַל געשפּילט „גרויס־פּאָליטיק“, האָט די לאַקאַדע אַרבעט געלאָזן צו די לאַקאַדע פּאָליטישנס.

אויף הילמאַנען האָט מען דאַן געזאָגט, אַז ער איז אַ גוטער געשעפטס־מאַן. ער קויפט אויף מאַרד אַ קוואַדער אַ פונט און פאַרקויפט דאָס צו דאַלער אַ פונט . . .

הילמאַן האָט זיך פאַרבונדן מיט דער „אויבערוועלט“, מיט אַזעלכע פערזענלעכקייטן ווי פּראָפעסאָר ריד־י, פּראָפעסאָר פּראַנקפורטער, דר. וואַלמאַן און נאָך אַנדערע פון דער אַמעריקאַנער סאַציאַלער, געזעלשאַפֿט־

לעכער און קולטורעלער פני, וואס דאס האט געהאט א גרויסע ווירקונג אויף דער ארבעטער-גאס, ווען מ'האט געזען ווי די „אויבערשטע פון שטייס“ שטיצן די אמאלגאמעטעד. פון דער צווייטער זייט, האבן די בעקערמאנס, די האלענדערס, דייוויד וואלפס, הערי קאהנס און אנדערע גענומען אויסקויפן די „אונטערוועלט“ פון די באלעבאטיס, וועלכע איז געווען א גרויסער כוח ביי זיי. אַנשטאָט דעם געגסטעריזם באַקעמפן און פאַרניכטן, האָט מען זיי גאַר געגעבן אַ נייעם מאַרקעט . . .

נאָך שטילע אונטערהאַנדלונגען מיט מאַקס פייך, וועלכער האָט אַנגע- האַלטן אַ ברוגו מיט'ן „פאַרווערטס“, האָט איינמאַל סידיני הידמאַן אונז אַריינגערופן און דערקלערט פאַר אונז, פּראַגרעסיווע טוער, אַז דער בעס- טער וועג צו זיין זיכער מיט אַ הונט, ער זאָל ניט בייסן, איז אַרויסרייסן אים די ציין“ . . . דאָן איז ער געקומען מיט אַ פאַרשלאַג: די „אַמאַלאַגאַ- מעיטעד“ זאָל אַנשטעלן פאַר פירער, לאַיערס, אַרגאַנאַיזערס, אַדווייזערס די „פאַרווערטס“-באַיעס און דאָן, אַנשטאָט די יוניאָן זאָל פירן אַ קאַמף מיט קאַהאַנען און דעם „פאַרווערטס“, וועלן שוין די „פאַרווערטס“- מענטשן דאָס טאָן אַזיין, און דער „פאַרווערטס“ אַסאַסיעיאַן וועט פאַר- טיידיגן די אַמאַלאַגאַמעטעד געגן די געווערקשאַפטן און אויך געגן ב. שרעזינגער'ן, וועלכער האָט שטידערהייט געגעבן „נאָדלען“ דער שניידער- יוניאָן.

אַזוי האָט מען אַנגעשטעלט דזשעיקאָב פענקינען און מאיר לאַנדאָנען פאַר לאַיערס. מ'האָט געשאַפן „דזשאַבס“ פאַר מאַקס גאַדפאַרב, הלל ראַגאַף, טש. אוירווי, י. ב. סאַדזוקי, שיפלאַקאָוו, שפּעטער אויך העלד'ן, און מיט זיי זיינען אַריינגעשוואומען אַ גאַנצע כאַפּטע געווערקשאַפטן „באַיעס“, וואו די אַמאַלאַגאַמעטעד האָט זיך שטענדיג געפונען אין שרעק פאַר אַ הויף-אויפשטאַנד . . . אויב דעם „פאַרווערטס“ איז דאָך ניט גע- לונגען, איז בלויז דערפאַר, זוייל הידמאַן איז געווען אַ קלוגער און כיטרער „באַיער“ . . . סיי צווישן די באַעבאטיס, סיי צווישן דער קאַרופּטער גרופּע אַרום „פאַרווערטס“ . . . ער האָט געוואוסט וועמען און ווי אַזוי מ'קאָן קויפן . . .

אַ רעזולטאַט פון דער זאַגע איז אַבער געווען, אַז אַנשטאָט איבערצו- בויען די שניידער-יוניאָן פון פונדאמענט ביז'ן דאָך און קוימען, האָט מען די הויז בלויז איבערגעפאַרבט און אויפגעהאַנגען אַ נייע שילד „אַמאַל- גאַמעטעד“. אַבער אַדאַנק דעם וואָס טויזנטער שניידער, האָבן דורך דער צייט פון דעם איבערלעבן קאַמף געהאַט צוטרויען און האַפענונג, איז מיט געוואָלד זיי גע'ונגען אַ סך אויפצוטאָן און פאַרבעסערן דעם עקאָנאָמישן

לעבן אין קאמף געגן סוועט־שעפער, היים־ארבעט, פֿאַר קירצערע שטונדן און בעסערע שכירות.

דער צוטרויען האָט אָבער לאַנג ניט געקאָנט אָנהאַלטן, ווייל דער יסוד פֿון דער יוניאָן האָט זיך גלייך אַרויסגעוויזן צו זיין פֿאַלש און צע־פּוילט. די „פֿאַרווערטס“־באַיעס האָבן איינגעשלאָנגען די „אַמאַלגאַמעטעד“ און ניט הילמאַן זיי. פֿאַרטייש האָט ער געהאַט די מאַכט, עקאָנאָמיש — זיי. אָט צום ביישפּיל, איינער פֿון די הויפּט־לאָזונגען פֿון דער נייער אַמאַלגאַמעטעד איז געווען, אַרגאַניזירן די ניט־אַרגאַניזירטע, אַלע שנייד־דער זאָלן אַריינגענומען ווערן אין דער יוניאָן, אָפּשטעלן די קאָנקורענץ צווישן גיי־אַרק, ברוקלין און בראַנזוויל און אוט־אָוו־טאָון. האָט מען אין „פּרינציפּ“ אָנגענומען שטאַרקע באַשלוסן פֿאַר דעם, נאָר אין דער אַמת'ן זיינען די באַשלוסן געווען אויסגערעכנטע „טריקס“, ווי צו אַרויספּרעסן וואָס מער גרעפט און פֿאַרשטאַרקן די קאַרופּציע. די הויפּט־פירער האָבן גוט געוואוסט פֿון דעם, נאָר אָנשטאַט גיין צו די מאַסן, האָט מען בעסער פּרובירט לאַטען און לאַטען . . .

מאַנכע „מאַכערס“ אין די לאַקאַלן, האָבן אויך כּלומרשט אין נאָמען פֿון „פּרינציפּ“ און מיט דעמאָגאָגישע פּראָזן אָנגענומען באַשלוסן ביי די לאַקאַלן און קאָנווענשאָנס, ניט צו דערלאָזן די נייע אַנטוויקלונג פֿון מאַ־שינעריע אין די שעפּער. אָנשטאַט אַוועקשטעלן דעם טראַפּ אויף אָפּ־שאַפּן דעם סוועט־שאַפּ, איינפירן קורצערע אַרבעט־שטונדן, אויסנוצן די נייע דערפּינדונגען פֿאַר'ן געזונט, האָבן זיי געפירט אַ קאַמפּאַניע, מ'זאָל צעברעכן די נייע פּרעס־מאַשינען, בעיסטינג־מאַשינען, קאַטינג־מאַשינען א. א. וו.

און אָט ווי אַזוי זיי האָבן זייערע „פּרינציפּן“ פֿאַרווירקלעכט: ווען די פירער, אַזעלכע ווי דייוויד וואַלף, הערי קאַהן, מענדעלע יודע־עוויטש, קליינמאַן, בעקערמאַן, האַלענדער און אַנדערע, צווישן זיי אַ צאָל אי־טאַדיענישע פירער, האָבן זיי אָנגעפּאַנגען אַ קאַמפּאַניע צו אַרגאַניזירן אַ פירמע אָדער אַן אוט־אָוו־טאָון שאַפּ, איז דאָס געטאָן געוואָרן גלייך מיט אַן אויג, וויפיל מ'וועט קאָנען מאַכן פֿון דעם פֿאַראַט. צי דאָס איז געקור־מען פֿון דער יוניאָן־קאַסע צי פֿון דער פירמע, וואו זיי האָבן כּלומרשט געוואַלט אַרגאַניזירן.

זייערע קליינע אונטערשטופּער אין די לאַקאַלן, האָבן געהאַט אַ באַ־זונדער אייגנקונפט. פֿון איין זייט האָט מען געשריגן און גערופן: „אַרבע־טער שליסט זיך אָן אין דער יוניאָן“. נאָר ווען דער אַרבעטער איז געקומען אין דער יוניאָן איז געווען אַ שווערע צאַם. מ'האַט אים געטריבן פֿון איין

לאַקאל צום צווייטן, פון ניו-יאָרק אין ברוקלין, דער סוף איז געווען, אַז ער האָט געמוזט אונטערהאַנדלען הינטער דער יוניאָן, צאָלן גרעפט. „טריטן“ די „באַיעס“ און דאָן — איז ער געוואָרן אַ יוניאָן-מאַן. עס זיינען אויך געווען אַזעלכע, וואָס האָבן געוואָרט אויף אַ געלעגנהייט מיט אַ ערגעץ סטרייקן, דאָן אַלט „סקעבס“, פֿלעגט מען זיי אַרייננעמען אַן שוועריגקייטן און פֿאַר אַ קליינעם פֿרייז.

אַזוי האָט מען אויך געמאַכט געלט פון אָפּשטעלן די קאַנקורענץ צווישן

ניו-יאָרק און אַוט-אַו-טאָן.

מ'האַט גענומען גרעפט ביי דער פירמע פֿאַר דערפֿויבן די יוניאָן-קאַטערס צו שניידן און אַרויסשיקן די אַרבעט אין סקעבשעפֿער, דערנאָך פון די קאַנטראַקטאָרס, וואו די אַרבעט איז אַנגעקומען. מ'פלעגט ברענגען אין פֿאַסעיק אָדער אין אַן אַנדער שטעטל, אַ טראַק מיט געשניטענע אַר-בעט, צוזאַמענרופן די קאַנטראַקטאָרס און מאַכן אַ „לעציטאַציע“, ווער פון די קאַנטראַקטאָרס גיט מער גרעפט דער קריגט די אַרבעט. פֿאַרשטייט זיך, אַז דער קאַנטראַקטאָר האָט דאָס געלט געגעבן אויפֿן רעכענונג פון די אויסגעהונגערטע שניידער, וועלכע האָבן זיך געוואָלט „אַפֿרעכענען“ מיט אַ צווייטן שאַפּ, וועלכע האָט „אויסקאָרירט“ די „דאָט“ אַרבעט מיט אַ וואָך פֿריער. אַט אַזוי האָט מען געמאַכט, אַז די אַרבעטער זאָלן זיך שניידן די העדזער איינע די אַנדערע און די פֿאַרפֿירער זאָלן קאַנען רייסן גרעפט פון אַלע זייטן.

אַזוינע קונצן האָט מען אויך דורכגעפֿירט אין די לאַקאלן ווען די „שטאַרקע מאַכערס“ אין פֿרעסער לאַקאַ 3 פֿלעגן ביי די מיטינגען קערן אַ וועלט געגן די פֿרעס-מאַשינען, באַשלאָסן האָבן זיי, אַז בלויז די גרויסע אינטייד-שעפֿער קאַנען נוצן די נייע מאַשינען, און שטילערהייט האָט מען אַרגאַניזירט אַ גרויסן „רעקעט“. איינער פון די ביזנעס-אַגענטן אין דער יוניאָן איז געוואָרן דער „סעליסמאַן“ ביי דער האַפּמאַן פֿרעס-מאַשין קאַמ-פּאַני. ווען די קליינע קאַנטראַקטאָרס האָבן געוואָלט האָבן ביי זיך אין שאַפּ די פֿרעס-מאַשינען, האָבן זיי שוין געמוזט צאָלן גרעפט פֿאַר יעדער מאַשין, וואָס מ'האַט זיי דערפֿויבט אַריינצושטעלן און פֿאַרן פֿטור ווערן פון די איבעריגע פֿרעסערס אין שאַפּ.

געאַרבעט אַט דאָס אַזוי: אין אַ שאַפּ וואו ס'האַבן געאַרבעט צוועלף פֿרעסערס און דער קאַנטראַקטאָר האָט געוואָלט אַריינשטעלן די מאַשינען, פֿלעגן קומען די לאַקאלע פֿאַליטישנס און פֿאַרהאַנדלען אין געהיים מיט אַכט פון די פֿרעסער, פֿאַרויכערט האָט מען זיי דעם „דושאַב“ און דערצו נאָך אַ פֿאַר זאָלער אַ העכערונג אין די שכירות, אויב זיי וועלן שטימען

צו פאַרקלענערן דעם „סעט“, טאַמער ניט — האָט מען זיי געסטראַשעט, „מופּט“ אַרויס דער שאַפּ „אומ־אָוו־טאון“ און מ'וועט שוין גאַרנישט קאָנען טאָן.

די אַרעמע פרעסער האָבן גוט פאַרשטאַנען דעם שווינדל, אָבער זיי האָבן גאַרניט זיך געקאָנט העלפּן צוליב'ן טערראָר, און געשטימט אַרויסצו־וואַרפּן פיר פון זייערע ברידער. אין אַ פּאַר וואָכן אַרום איז מען געקומען אין שאַפּ און רעאַרגאַניזירט פון דאָס ניי די אַכט. דאָס מאָד האָט מען גע־מאַכט אַ „דיל“ מיט פינף געגן דריי, ווייל דער קאָנטראַקטאָר האָט גע־טענה'ט, אַז ער האָט צופיל־פרעסער און ער וויל אַז די פינף זאָלן האָבן פולע וואָכן אַרבעט, האָבן די פינף אַרבעטער צוגעשטימט אַרויסצואוואַרפּן נאָך דריי פון זייערע ברידער.

געוויס האָבן די פּראַגרעסיווע אַרבעטער געהאַט אַ לייזונג צו דער אַנטוויקלונג פון דער מאַשינעריע. מיר האָבן אַנגעוויזן, אַז דער איינציג־קער וועג צו פאַרמיידן אַ גרעסערע אַרבעטסלאַזיגקייט, אַ רעזולטאַט פון די נייע דערפינדונגען, דאַרף די יוניאָן באַשטימען, אַז מיר זיינען ניט געגן דער אַנטוויקלונג פון דער אינדוסטריע און פּראַגרעס, נאָר פאַרקערט — מיר דאַרפן אויסנוצן די מאַשין צו פאַרגרינגערן דעם אַרבעטער. דער איינציקער וועג איז, אַז דאָרט וואו אַ באַלעבאָס שטעלט אַריין מאַשינען דאַרפן די אַרבעטער, צי דאָס איז אויף פּרעס־מאַשינען, צי בעיסטינג־מאַשינען, טעק־מאַשינען, און אַלע אַנדערע מאַשינען — אַרבעטן קיר־צערע שטונדן. דאָס וועט פאַרזיכערן, אַז אַרבעטער זאָלן ניט ווערן אַרויס־געוואַרפּן אין מאַרקעט און ווערן שקלאַפּן פאַר קאָנקורענץ.

די פּאַליטישנס אין לאַקאַל 2 ביי די שניידער, ווי אין לאַקאַל 3 ביי די פּרעסער, אַזוי ביי די אַנדערע לאַקאַלן, האָבן געהאַט איין זאַך אינוינען: זיך צו פאַרזיכערן מיט אַ צוקונפּט אויפ'ן חשבון פון די פאַרשקלאַפטע שניידער.

קאַפיטל 33

אַ „אידעאָליסט“ אַ קאַרפּאַרעישאַניק

אַ צייט איז אויף דער אידישער אַרבעטער־גאַס געוואָרן פּאָפּולער די קאַאָפּעראַטיווע באַוועגונג. מען האָט גערעדט וועגן בויען קאַאָפּעראַ־טיווע רעסטאָראַנען, אַפּאַרטמענטס, זומער־פּלעצער, בעקערייען. עס פלעגן זיך אַרגאַניזירן גרופּן צו שאַפּן אַ קאַאָפּעראַטיווע אונטערמונגען.

האַב איך זיך אין יענער צייט באַקאַנט מיט איינעם אַ שניידער, וועל-
כער האָט געאַרבעט אין אַ קלינינג-סטאַר אויף מאַנראָ סטריט. זיין נאַמען
איז געווען אַשור. ער האָט מיר דערציילט, אַז ער איז עקסטראַ געקומען
פון שיקאַגאָ קיין ניו-יאָרק צו ווערן דאָ אַקטיוו אין דער „קאָאָפּעראַטיווער“
באַוועגונג.

אַ שטיקל צייט שפעטער טרעפט ער מיך אין „חזיר-מאַרק“ און פּרעגט
מיר צי וויל איך אַרויפגיין צו אים אין שאַפּ אַרבעטן.
— צו דיר? — פּרעג איך פאַרוואונדערט, — ביסט געוואָרן אַ באַס?
— איך אַ באַס? — ענטפּערט ער, — ניט אין ראַקעפעלער'ס לעבן.
מיר האָבן געמאַכט אַ קאָאָפּעראַטיוו, מיר אַרבעטן פאַר דער געזעלשאַפּט.
אין די רייד קומט צו אים צו איינער, אַן אַנאַרכיסט, און צעשרייט
זיך: אַ בראַך צו דיר אַשור, וואָס פון דיר איז געוואָרן. דו אַ באַס?
און אשור ענטפּערט ווידער: איך אַ באַס? ראַקעפעלער וועט דאָס
ניט דערלעבן.

טאָ וואָס דען? פאַנגט אשור אָן צו דערציילן, ווי אַזוי ער האָט „ענד-
לעך פאַרווירקלעכט זיין אידעאַל צו אַרבעטן פאַר דער קאָאָפּעראַטיווער
באַוועגונג“:

— איך און מעלזאַק מיט גאַסינ'ען, — האָט ער דערקלערט, — האָבן
געעפּנט אַ קאָאָפּעראַטיוון שאַפּ. איצט האָבן מיר שוין נאָך פיר שטיצע
פאַרטנערס, און איך האָף, זאָגט ער מיט שטאַלץ, אַז אונזער אידעאַל וועט
וואַקסן . . .

זיין פריינט דער אַנאַרכיסט, האָט אַרויסגעשאַסן אַ געלעכטער: מאַכן
קאַרפּעראַטיוון שפעער, איז ביי דיר אַן אידעאַל? עס איז דאָך אַ שאַנדע!
האַט אַשור זיך צעלאַכט און צעשריען:

— דו „איגנאָראַנט“, וואָס דו ביזט! דער אידעאַל הייסט מאַכן קאָ-
אָפּעראַטיוון, קומסטו און זאָגסט מיר אַ שאַנדע?

ווען דער פריינט, דער אַנאַרכיסט, האָט אים דערקלערט, אַז אַ קאָ-
אָפּעראַטיוו איז ניט קיין קאַרפּאָרעישאַן, איז אַשור געבליבן שטיין אַ פאַר-
צווייפּטער. ער האָט זיין גאַנץ פאַרמעגן פון הונדערט און פערציג דאָלער
אַריינגעבראַקט אין דעם „אידעאַל“ און איצט איז דאָס גאַרניט קיין „קאָ-
אָפּעראַטיוו“ נאָר אַ „קאַרפּאָרעישאַן“.

נאָך דעם האָט ער מיך פונדעסטוועגן געבעטן, אַז איך זאָל גיין מיט
אים אין שאַפּ און אַז איך זאָל דאָרט ווערן איינער פון די אַרבעטער. וועגן
אים אַליין האָט ער געזאָגט, אַז ער וועט בעטן די פאַרטנער מעלזאַק און

גאָסין, זיי זאָלן אים אויסצאָלן זיין געלט און ער זאל אויך בלייבן אין שאַפּ אַ כשר'ער אַרבעטער.

טאָקע ניט קיין ראַקעפעלער, נאָר אַ סוועט־שאַפּ עקספּלואַטאַטאָר

אַרויפקומענדיג אין שאַפּ האָב איך דערזען, אַז אשור איז שוין אַ פאַרטעיגער באַס, ער האָט גיך אויפגעכאַפּט אַלע שטיק פון אַן עקספּלואַטאַטאָר.

אין זיין קליינעם שאַפּ אויף פּאַיק סטריט, האָבן אַלע באַלעבאַטים פון דער קאַרפּאַרעישאָן, די אַפּענע און די שטיצע, זיך געמישט אין דער אַר־בעט. אַלע האָבן זיך אַרומגעדרייט און געפּאַלן איינע איבער די אַנדערע. האָט איינער געזאָגט טאָג האָט אַ צווייטער געזאָגט נאַכט. זיי האָבן זיך ניט געגלויבט איינע די אַנדערע. יעדער איינער פון זיי האָט געשריען, אַז דער צווייטער טוט גאַרניט. העכער פון אַלע האָט געשריען אשור אויף די „פּאַראַזיטן“. ווען ניט ער, האָט ער גע'טענה'ט, וואָסן שוין אַלע גע'ווען אין „חזיר־מאַרק“.

איין טאָג, ווען אַ וועגל האָט געבראַכט באַנדלעך אַרבעט האָט דער עקספּרעסמאַן אַרויפגעשריען: „מיסטער אשור, מיסטער אשור!“ האָבן זיך אַוועקגעשטעלט אַלע באַלעבאַטים, די שותפים אין „אַ סטרייק“ און ניט געוואָלט אַרונטערגיין אַרויפברענגען די „באַנדלעך“. זייער טענה איז געווען: אויב דער „עקספּרעסמאַן“ אַנערקענט נאָר מיסטער אשור'ן פּאַר'ן באַס, טאָ זאָל אשור שלעפּן די באַנדלעך.

אינדרויסן האָט געפּליוכעט אַ רעגן, די באַנדלעך האָבן זיך געווייקט, דער עקספּרעסמאַן האָט געשריען „מיסטער אשור“ און קיינער האָט זיך ניט גערירט פון אַרט.

די עטלעכע אמת'ע אַרבעטער אין שאַפּ, האָבן געזען, זאָ עס וועט אויסגיין צו זייער קאַפּ, ווען זיי וועלן פּאַרלירן דאָס ביסל אַרבעט, האָבן זיי זיך איבערגעקוקט איינע מיט די אַנדערע, אַרונטער אין גאַס און אַרויפגעשעפּט די נאָסע פּעק אַרבעט אין שאַפּ אַריין.

אַ פינישער מיט אַ שלעכטן פיניש

אינמאָל האָט פּאַסירט אַזאַ פּאַל:

אַ גרינער איד האָט אַנגענומען אַ דזשאַב אַלס פינישער ביי אַ באַס, וואָס האָט געהאַט זיין סוועט־שאַפּקע אין דער זעלביגער געביידע אויף פּאַיק סטריט. דער באַלעבאַס פון דעם שאַפּ האָט ביים גרינעם אידן גע'נמען אַ האַלבן דאָלער אַלס פּאַרויכערונג, אַז ער וועט קומען אויפ'ן דזשאַב.

די געביידע האָט געהאַט פיר שטאַק. די טרעפּ אין קאַרידאָר האָבן געסקריפעט און זיך געוויגט ווי אַ מין „לופֿ-דע-לופֿ“. דאָס קליינע ברע-נערל אויף איינעם פון די פּלאַרס האָט געצאַנקט ווי אַ חלבֿ-ליכטל ביים אויסגיין.

ווען דער גרינער איד איז געקומען זוכן זיין דזשאַב, וואו ער האָט געהאַט זיין האַלבן דאָלער „סעקיריטי“, האָט ער פאַרבאַנדזשעט. אַנ-שטאַט צו גיין אין שאַפּ אויפֿן פּערטן פּלאַר, איז ער אַריין אין שאַפּ פון אשור, מעלזאַק און גאַסין.

דער איד האָט אָן עפּן געטאָן די טיר, און איינער פון די באַלעבאַטים האָט אים אַ פּרעג געטאָן: וואָס וויל אַ איד?
— איך בין דער פינישער, — זאָגט דער איד מיט זיכערקייט, מיינענ-דיג, אַז דאָס איז דער שאַפּ, וואו ער האָט זיין „סעקיריטי“.

גיט אַ געשריי אין באַס צום צווייטן:

— אַ פינישער!

גיט צו דער פינישער צום צווייטן באַס און ווידער זאָס אייגענע:

— וואָס ווילט איר?

— איך בין דער פינישער.

ווייזט אים דער דאָזיגער באַס אָן דעם טיש וואו ער דאַרף זיך וועגן אַרבעטן. ער, אַט דער באַס, האָט געמיינט, אַז דער ערשטער האָט אים געבראַכט פון „חזיר-מאַרק“ צו דער אַרבעט און אַז מען דאַרף אין שאַפּ אַ פינישער.

דער איד האָט אויסגעטאָן זיין רעקל, אָנגעטאָן דעם פאַרטוך און זיך געזעצט מיט די אַנדערע פינישערס צו דער אַרבעט. דער איד האָט זיך געפלייסט „אַריינצושיסן“ נאָך מער ווי דער נויטיגער „ציר“ איז געווען. באַלד נאָך זעקס אין אַוונט, גייט צו דער פינישער צו מיסטער אשור'ן רעדן וועגן פּרייז און צוריקקריגן דעם האַלבן דאָלער „סעקיריטי“, וואָס ער האָט געגעבן.

האַט אים אשור אָנגעקוקט און זיך ציניש צעזאַכט: ר' איד, ווער זיינט איר און וואָס ווילט איר? איר ווילט דרייען אַ קאַפטור, גייט צו מיין פאַרטנער.

ווערט דער איד אָפּגעגאַסן מיט שווייס און גייט צו צו גאַסינ'ען.

גאַסין הערט אים אויס, און גיט אַ זאַג אָפּ:

— איך דינג ניט קיין הענט, מסתמא האָט מעלזאַק אייך געדונגען.

אַט איז ער, גייט און רעדט צו אים.

מעלזאַק האָט אויסגעהערט דעם אידן און שיקט אים ווידער צו אשור'ן.

האָט זיך אשור צעלאַכט אויפ'ן קול: וואָס מיר פינישער, ווער מיר פינישער, מיסטער, אויב איר וועט זיך דאָ אַרומדרייען צופיל וועט מען אייך נאָך איבערפאַרן.
— אויב איר דאַרפט מיך ניט, — האָט זיך דער איד אָנגעהויבן בעטן, — באַצאָלט מיר פאַר'ן האַלבן טאַג און גיט מיר אַפּ מיין האַלבן דאָלער „דעפּאָזיט“.

ניט קיין דושאַב, ניט קיין שכירות און ניט קיין האַלבער דאָלער „דעפּאָזיט“

אשר האָט זיך צעשריען: מעלזאַק וואַרף אַרויס דעם משוגענעם, וואַרום איך וועל אים דאָ דערלאָנגען מיט אַ שער אין קאַפּ.
דער איד האָט זיידער גענומען טענה'ן און נעמט אַרויס דעם פאַר-שריבענעם אַדרעס פון קעשענע.
ווען מעלזאַק האָט דערזען דעם טעות וואָס דער איד האָט געמאַכט איז ער צוגעגאַנגען צו אשור'ן ער זאָל געבן דעם אידן אַ פאַר סענט פאַר דער אַרבעט.
האָט זיך אשור צעלאַכט: הער אַ מעשה, ער גייט אַרבעטן ביי קאַרפּ'ן זאָל אים צאָלן „פּעי“.
דער איד איז געשטאַנען אַ ווייַע, זיך געבראַכן די פינגער און איז אַוועק מיט פאַרלאָפענע אויגן צו קאַרפּ'ן אין שאַפּ.
אויף מאַרגן האָט קאַרפּ וועגן דעם זיך גע'חכמה'ט מיט אַ טענה צו אשור'ן:

— הער אַ געשיכטע, אַ איד גיט מיר אַ האַלבן דאָלער אַ דעפּאָזיט, אַז ער וועט קומען צו דער אַרבעט, וואַרט איד אַ גאַנצן טאַג און ער קומט ניט. דורך אַ טעות איז ער אַוועק אַרבעטן ביי עמיצן אַנדערש. האָט ער נאָך די חוצפה צו קומען בעטן צוריק דעם האַלבן דאָלער ביי מיר.
— איז וואָס האַסטו געטאָן? — פרעגט אים אשור.
— וואָס הייסט, וואָס? — ענטפּערט קאַרפּ, — איך האָב אים אַרויס-געוואָרפּן אויף צוויי שפּענדלעך.
ווען אשור האָט דערציילט קאַרפּ'ן, אַז דער איד האָט טאַקע ביי אים געאַרבעט דעם האַלבן טאַג און ער האָט אים אפילו ניט באַצאָלט האַלבן ביידע אַרויסגעשאַסן אַ ווילד געלעכטער.

קאפיטל 34

טיפן פון אמאליגע, וואקינגדעלעגאטן

צוויי יאָר נאָך דעם ווי די איצטיגע אמאָלגאמעטעד קלאַדינג וואָיר-
קערס יוניאָן האָט אָנגעהויבן איר עקזיסטענץ, זיינען צווישן די אַרבעטער
נאָך אַלץ געווען אַ סך אַזוינע, וואָס האָבן געצוויפלט אין דעם, צי די
אַמאָלגאמעטעד וועט קאָנען בייקומען אַט-די אַלע שוועריגקייטן, וואָס זי
האָט פאַר זיך געהאַט.

דאָס אַליין האָט אַודאי אויך קיין געזונט ניט צוגעגעבן. דאָס האָט
געמאַכט נאָך שווערער איינצושטעלן די אַרבעט סיי אין דער יוניאָן און
סיי אין די שניידער־שעפער.

די פירער און אַגענטן פון דער יונאַיטעד גאַרמענט וואָירקערס יו-
ניאָן, פון וועלכער די אמאָלגאמעטעד האָט זיך געהאַט אָפגעשפאַלטן האָבן
אין זייער קאַמף געגן דער נייער יוניאָן ניט געזוכט צו קאָנקורירן מיט
איר דורך דער אַרגאַניזירונג פון אַרבעטער. זיי האָבן אָבער יאָ קאַאַפע-
רירט מיט באַלעבאַטים און דורך זיי דורך די באַלעבאַטים, האָבן זיי
געזוכט צו צערייסן די אייניגקייט פון די שניידער און אַנצומאַכן דער אַמאָל-
גאַמעטעד אַלע מעגלעכע צרות.

די גרויסע באַלעבאַטים האָבן זיך גלייך גענומען צו באַנוצן געגן דער
אַמאָלגאמעטעד טעראַר און גענגסטעריזם. די באַלעבאַטים פון די קליינע
סוועט־שעפער האָבן זיך אויך ניט זייער לייכט געוואָלט אונטערגעבן דעם
קאַנטראָל און די באַדינגונגען פון דער יוניאָן. אויב קיין געדונגענע
גענגסטערס האָבן זיי ניט באַשעפטיגט, האָבן זיי זיך אָבער באַנוצט מיט
פריינט און פאַמיליעס אין שאַפ, מיט אונטערקויפן געוויסע טיפן וואָס
זיינען אַלעמאַל גרייט זיך צו פאַרקויפן פאַר אַ דאָלער אָדער אַ שנאַפס.
די ביזנעס־אַגענטן אין יענער צייט זיינען געווען — אָדער די „פּו-
פּיקלעד־פרעסער“, וואָס האָבן זיך אַריבערגעקליבן פון דער „באַיבל־הויז“,
אָדער שאַפ־שניידער, וואָס האָבן געהאַט זייער ווייניג דערפאַרונג אין דער
אַרבעט פון איינשטעלן אַ יוניאָן. אייניגע פון זיי האָבן אפילו ניט געקאַנט
אין קיין שפראַך לייענען און שרייבן.

אַ מעשה מיט פאַלשע און פאַרביטענע זייגערס

איינער אַזאַ ביזנעס־אַגענט איז געווען אַ מאָן מיט'ן נאָמען קלמן
פרידמאַן.

אַט־דער פרידמאַן האָט איינמאַל געקראָגן אַ קלאַגע, אַז אין גאַלדמאַנס

שאַפּ אויף קענאָן סטריט, ווערט דורכ'ן פאַרמאַן ניט אָפּגעהיט ריכטיג די אַרבעטס־צייט. די קלאַגע איז געווען, אַז דער פאַרמאַן מאַנעווערירט אַזוי מיט'ן זייגער, אַז ער נאַרט אַריין אַ שעה אַ טאַג אומזיסטיגע אַרבעט. איז פרידמאַן אַוועק אין שאַפּ צו מאַכן אַ סוף פון דער דרייעניש מיט'ן זייגער.

סעם מאלבון, אַן אַלטער טיפּ שניידער פון פריערדיגן דור

גאַלדמאַנ'ס שאַפּ איז אין דער דערמאָנטער געביידע געווען אויפ'ן דריטן פלאַך. נאָר אַזוי ווי קלמן פרידמאַן האָט ניט געקאַנט לייענען, איז ער דורך אַ טעות אַרויף אויפ'ן פערטן פלאַך און דאַרט אָפּגעשטעלט אַ שאַפּ, וואָס האָט געהערט צו אַ באַלעבאַס מיט'ן נאָמען גראדזשאַנסקי. ווען פרידמאַן האָט דערקלערט פאַרוואָס ער שטעלט אָפּ דעם שאַפּ, האָט דער באַלעבאַס גראדזשאַנסקי (ניט וויסנדיג וועגן טעות), צוגעגעבן,

אז עס איז אמת, אז דער זייגער זיינער איז טאקע ניט מיט אלעמען . . . און אז ער טראכט שוין אפילו וועגן קויפן א נייעם זייגער. ער האט אבער געוואלט וויסן, ווער פון די ארבעטער עס האט געהאט די חוצפה צו גיין און דאס דערציילן אין דער יוניאן.

אז קלמן פרידמאן האט שוין איינגעזען, אז ער האט «פארבלאגן» דזשעט, כאטש בלויז מיט'ן פלאך און ניט מיט'ן זייגער, האט ער מיט גראדזשאנסקי'ן גלייך געסעטלט, אז ער, דער באַס, זאָל מאַרגן אַרייַן-שטעלן אין שאַפּ אַ נייעם זייגער. נאָך דעם איז ער גלייך אַרונטער צו גאַלדמאַנען אין שאַפּ אויפ'ן דריטן פלאַך, כדי אויך דאָרטן עפעס צו טאָן וועגן זייגער.

אויף מאַרגן האָט גראדזשאנסקי אָפּגעזאָגט אַן אַרבעטער אויף וועמען ער האָט געהאַט אַ פאַרדאַכט, אַז ער זאָל דאָס האָבן דערציילט אין דער יוניאָן וועגן פאַלשן זייגער. האָט מען זיין שאַפּ ווידער אָפּגעשטעלט.

ביי שאַפּ מיטינגען, אין קאַלומביאַ האַל, האָט מען נאָך דעם אויסגע-פונען, אַז די צוויי באַלעבאַטיים האָבן קיין נייע זייגערס ניט געקויפט, נאָר גאַלדמאַן און גראדזשאנסקי האָבן זיך געביטן מיט זייערע זייגערס, וועלכע האָבן אויסגעזען אַנדערש. דאָס אַייין, האָבן זיי געדענקט, וועט שוין מאַכן גלויבן די אַרבעטער, אַז איצט וועלן זיי שוין היטן די ריכטיגע צייט.

די צוויי באַלעבאַטיים זיינען באַשטראַפט געוואָרן צו פינף-און-צוואַנציג דאָלער, און עס איז באַשלאָסן געוואָרן, אַז די שאַפּ-טשערלייט זאָלן קויפן אייגענע זייגערס, זיי האַלטן ביי זיך אין די מאַשין-קעסטלעך, און פייפן צו דער אַרבעט לויט דער אייגענער צייט.

אַ געשלעגן און אַ משפּט איבער אַ נעקטאָי

אַ טראַגיקאַמישע פּאַסירונג איז פאַרגעקומען מיט אַ צווייטן ביזנעס-אַגענט, מיט'ן נאָמען לעָאָן באַראַש.

באַראַש איז געווען אַ מיטליאַריגער שניידער, היבש אָפּגעלאָזן. ביי די מיטינגען פלעגן פאַרקומען אַ סך שפּאַסן מיט אים. ער האָט געהאַט אַ טבע צו אַנטשאַפּן ווערן אַזוי שנעל ווי ער פלעגט זיך נאָר אַוועקזעצן אויפ'ן ביינקל. פון צייט צו צייט, ווען ער האָט דרעמלענדיג געהערט עפעס אַ גוטן פאַרשלאַג, האָט ער אַ בורטשע געטאָן מיט פאַרמאַכטע אויגן: «איך מאַך דאָס צום פאַרשלאַג!» . . .

איינמאָל, ביי אַ וויכטיגער דיסקוסיע, איז ער איינגעשאַפּן און גע-נומען שטאַרק כראַפען. האָט דער פאַרזיצער גענומען קלאַפּן מיט'ן האַמער

און שרייען: „ברודער באַראַש, אויב איר ווילט שלאָפן, גייט אין אַ טער-
קישער באַד“.

האַט באַראַש אויך דעמאָסט זיך אַ טשוכע געטאַן און געענטפערט:
„ברודער טשערמאַן, איך מאַך דאָס צום פאַרשלאָג.“
איינמאַל האָט זיך דער דאָזיגער ביזנעס־אַגענט דערוואוסט, אָז אין אַ
טוועט־שאַפקע פון מייקסאַן אויף דילענסי סטריט, האָט דער שאַפ־טשער־
מאַן אָפגעמאַכט מיט'ן באַרעבאַס, אָז ער, דער שאַפ־טשערמאַן, זאָל לאָזן אַ
צאַל אַרבעטער, וועלכע האָבן אַרויסגענומען יוניאַן־ביכעך צו אַרבעטן,
ניט צאַלנדיג קיין דיוס.

איינער פון די אַרבעטער, ראָזען, אַ פאַקעט־מאַכער, האָט זיך אפילו
באַרימט ביי די מאַשינען און אַלעמען געוויזן זיין ביכל, אָז ער האָט אויף
דעם בלוז איין סטעמפ און אָז די גאַנצע יוניאַן איז אַ בלאַף, אַ סימן, אָז
מען ווייסט סיי ווי ניט, ווער עס צאַלט דיוס און ווער ניט.
אין די רייד איז אַריינגעקומען באַראַש און גענומען קאַנטראָלירן די
ביכעך.

ווען ער איז צוגעקומען צו ראָזענ'ען און פאַרלאַנגט זיין ביכל, האָט
ראָזען פּרובירט דערציילן אַ מעשה, אָז ער האָט ניט דאָס ביכל מיט זיך,
אָז ער האָט דאָס איבערגעלאָזט אין דער היים.

איינער פון די אָפערעיטאָרס האָט אָבער אַ וואַנק געטאַן צו באַראַש'ן
און אים אָנגעוויזן, אָז דאָס ביכל ליגט אין בוזים־קעשענע פון זיין
ראַק, וואָס איז געהאַנגען אויף דער וואַנט, הינטער דער מאַשין.

איז באַראַש צוגעגאַנגען צום ראַק און אַרויסגענומען דאָס ביכל.
דאָ איז אויפגעשפרונגען ראָזען פון דער מאַשין און געוואָלט צוריק־
כאַפן דאָס ביכל. האָט זיך צווישן זיי פאַרוויקלט אַ ראַנגלעניש, ביידע
זיינען אומגעפאַרן און עס איז געוואָרן אַ קאַמף אויף לעבן און טויט.
אינמיטן פון ראַנגלעניש האָט ראָזען אָנגעכאַפט באַראַש'ן פאַר'ן נעק־
טאָי און האָט אים אַזוי שטאַרק פאַרצויגן, אָז באַראַש איז געבליבן ליגן
מיט'ן צונג אינדרויסן.

ווען דזשעק סיימאָן, אַן אָפערעיטאָר, האָט דערזען, אָז באַראַש האַלט
ביים דערשטיקט ווערן, האָט ער אַ כאַפ געטאַן אַ שער און איבערגעשלאָרן
דעם נעקטאָי ביים טייל וואָס ראָזען האָט געהאַלטן אין האַנט.
באַראַש האָט זיך דאָן אויפגעכאַפט „זיגרייך“ מיט'ן ביכל אין האַנט,
נאָר ווען די אַרבעטער האָבן אים דערזען מיט'ן אָפגעשלאָרנעם שניפס האָבן
זיי זיך צעלאַכט.

האַט באַראַש גלייך אַ פּרעג געטאַן: ווער האָט דאָס צעהאַקט מיין טאָי ?

דער אַפערעיטאָר, וואָס האָט זיך געפילט שטאַלץ מיט זיין טאַט, איז צוגעלאָפן צו באַראַש'ן און מיט צופרידנקייט אַ זאָג געטאָן: דאָס האָב איך אייך געראַטעוועט אָפּהאַקנדיג דעם נעקטאַי.

אַ שטראַף פאַר שניידן דעם שניפּס

באַראַש האָט אויף אים ביז אַ קוק געטאָן און אויסגעשריען: מאַן-טאָג זאָלט איר קומען צו דער „גריווענס-באַגאַרד“, וועל איך אייך ווייזן ווי צו מאַכן חוּזק פון אַ „וואַקינג-דעלעגאַט“.

מאַנטאַג האָט מען דער אַפערעיטאָר ביי דער „גריווענס-באַגאַרד“ באַ-שטראַפט מיט פינף דאָלער, און ראַזען, דעם פאַקעט-מאַכער, האָט מען באַטראַפט, אַז ער זאָל באַצאָלן די דיוס וואָס ער איז שולדיג און אויך פאַר דריי חדשים אין פאַראויס.

נאָך דעם ווי דער אַפערעיטאָר האָט אַפעלירט געגן דער שטראַף פון פינף דאָלער, האָט ער מיט באַראַש'ן געסעטלט, אַז ער, דער אַפערעיטאָר, זאָל פאַר באַראַש'ן קויפן אַ נייעם שניפּס. ער האָט עס געטאָן און גע-קויפט אַ שניפּס, אַ זיידענעם, פאַר אַ גאַנצן קוואַדער.

קאַפיטל 35

אַ סוועט-שאַפּ מיט „אימפּראַוומענטס“

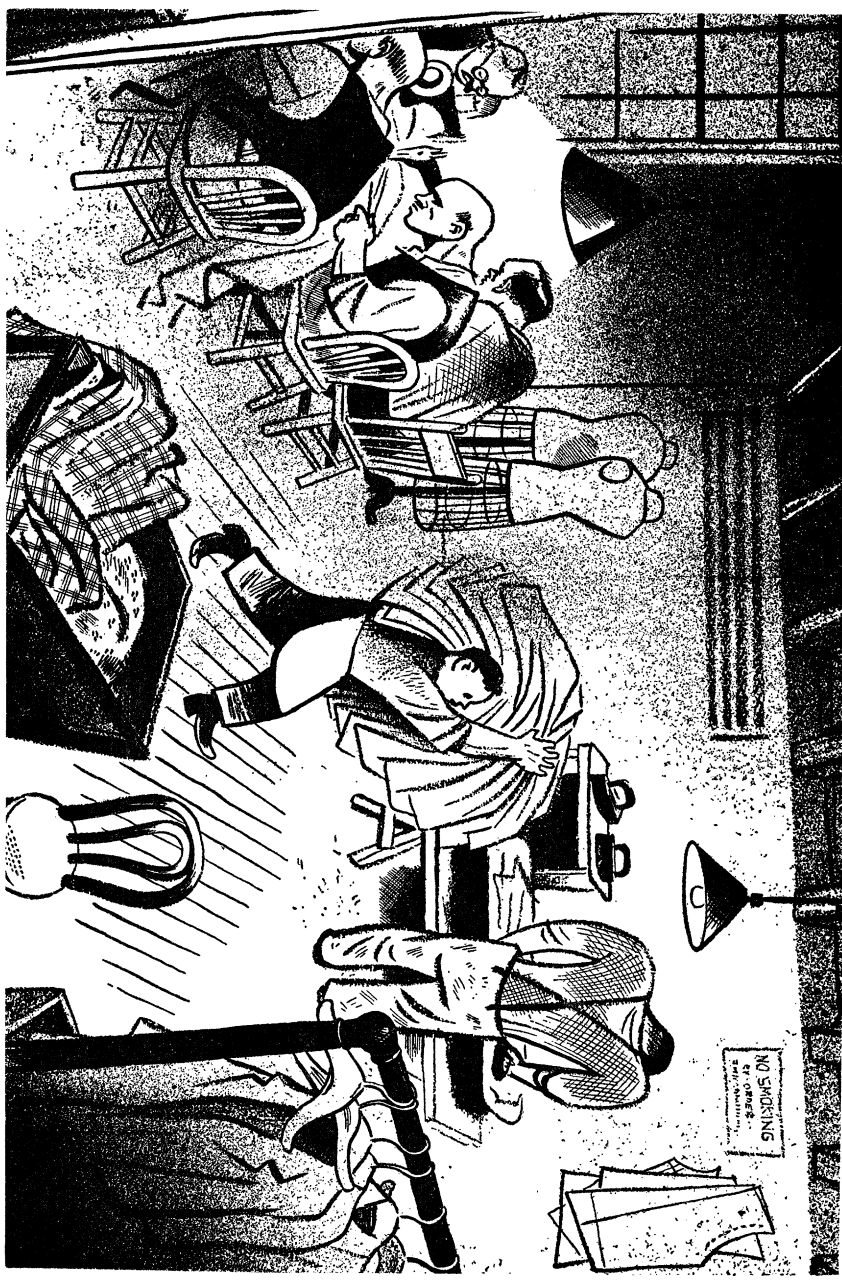
צווישן די אַרבעטער און די באַלעבאַטים פון די קליינע סוועט-שעפּער, וואָס די אַמאַלגאַמעטעד קלאַדינג וואַירקערס יוניאָן האָט יוניאַניזירט אין די ערשטע יאָרן פון איר עקזיסטענץ, האָט מען אָפּט געהערט באַמער-קונגען: אויך מיר אַ קונץ! אַרגאַניזירן שעפּער פון ברום סטריט און קענאַן סטריט איז קיין קונץ ניט. אַט זאָלן די פירער פון דער יוניאָן ווייזן אַ קונץ און אַרגאַניזירן בראַדוועי.

מיט'ן וואָרט „בראַדוועי“ האָט מען געמיינט די גרויסע און באַרימטע קליידער-פירמע קאהן און לענג, וואָס האָט זיך געפונען אין אַ צען-פלאַרי-גער געביידע אויף בראַדוועי און 6טע סטריט.

די דאָזיגע פירמע איז געווען באַרימט ניט נאָר דערפאַר, וואָס זי איז געווען איינע פון די גרעסטע אין לאַנד, נאָר אויך פאַר די מעטאָדן וואָס זי האָט באַנוצט אין אירע ביזנעס און אין קאַמף געגן דער אַרגאַניזירונג פון אירע אַרבעטער.

די צוויי באַלעבאַטים, דעם איד קאהן און דעם דייטש לענג, האָט מען

א מארדווען שאס פון אונטער-טשאפ מארטן — ווי גראפער.

זעלען ווען געזען אין דער פאבריק. די מערסטע ארבעטער האבן זיי גאר-
 ניט געקאנט. דערפאר האט מען אבער גוט געקאנט דעם הויפט-מענ-
 עדזשער פון פאבריק, מיסטער גרעיבער, א ביטערער דייטשוק.
 דער מיסטער גרעיבער איז געווען אן אנפירער פון א סטרייק-ברעכע-
 רישער אגענטור, אויך א געוועזענער דעטעקטיוו. ער האט דאס איינגע-
 פירט אין שאפ די מעטאדן, וואס האבן געמאכט אויפצושוידערן די, וועלכע
 האבן וועגן דעם געהערט.

אן ענעקס צום דאוונען און פארברענגען מיט פרויען

דער שאפ פון די מאנטלען, וואס די פירמע האט געהאט אויפ'ן צענטן
 פלאך פון דער געביידע, איז געווען א גאנצער בלאק די גרויס, דערצו נאך
 מיט אן "ענעקס" פון דער זייט. דער "ענעקס" איז געווען אויסגעפוצט מיט
 פארמאכטע צימערן און פיינע מעבל. ווען די עלטערע אידן פון שאפ האבן
 געוואלט האבן א מנין צו זאגן קדיש, אדער צו האלטן א יארצייט, פלעגן זיי
 קאנען דאוונען אין "ענעקס".

מיסטער גרעיבער האט אבער דעם "ענעקס" אויך באנוצט פאר נאך
 א צוועק. דער "ענעקס" איז געווען דער פלאץ, וואו "באיערס", מיט וועלכע
 די פירמע האט געטאן ביזנעס פלעגן אפט קאנען פארברענגען מיט שיינע
 מיידלעך, וואס זיינען געווען צווישן די, וועלכע האבן געארבעט ביי דער
 פירמע.

ווי גיך דער "באיער" איז ארויפגעקומען, האט מיסטער גרעיבער
 אים ארומגעפירט צווישן זיינע "אנגעשטעלטע" פרויען, אויסצוקלייבן איינע
 פון זיי. ווען דער "באיער" האט באשטימט, וועלכע ער וויל האבן, דאן
 איז גרעיבער צוגעקומען אפן און פרעך, אין געגנווארט פון אלע ארבעטער,
 ער פלעגט א פייף טאן מיט צוויי פינגער אין מויל און אנרופן די פרוי
 ביים נאמען: עמיצער וויל זיך זען דארטן אין "ענעקס" . . .

ווען די פרוי פלעגט אוועקגיין און דערנאך קומען צוריק, האט דער
 סאב-קאנטראקטאר סעם דינער, שטענדיג געהאט עפעס צו מאכן א צינישע
 באמערקונג. מאנכע ארבעטער האבן געלאכט פון די ביליגע חכמות און
 מאנכע האבן זיך באגראבן פון שאנדע.

אין דעם שאפ האט די אמאלגאמעטיעד באשלאסן דורכצופירן א גרויסן
 ארגאניזיר-קאמפעין. איז פאר דער יוניאן געווארן א פראבלעם ווי אזוי
 צו ארגאניזירן דעם שאפ פון קאהן און לענג און דארט איינפירן מענטש-
 לעכע באדינגונגען.

האט מען דעמאָלט באשטימט, אז א גרופע ארבעטער, מיין ווייניגקייט

צווישן זיי, וואָן זיך אַרײַנקריגן צו דער אַרבעט אין דעם שאַפּ.
דזשאַזעף קרוגמאַן, אַ „וואַקינג“-דעלעגאַט פֿון יענעם דיסטריקט, האָט
געפֿונען אַ מענטשן, וואָס זאָל מיך באַקענען מיט דעם סעם דינער, וואָס איז
געווען אַ סאָב-קאָנטראַקטאָר אין יענעם שאַפּ.

פֿאַרשטעלמע „סקעבס“

מיט דעם סעם דינער'ן האָב איך זיך געטראָפֿן אַ שבת בײַטאָג אין אַ
רומענישן רעסטאָראַן אויף דער איסט-סאַיד, בײַ אײַנעם שאַפֿיראַ.
די דריטע פֿערזאָן האָט געבעטן דינער'ן מיך אַרױפֿצונעמען צו דער
אַרבעט אין קאָהן און פֿענג'ס שאַפּ. מען האָט אים דערפֿאַר פֿאַרזיכערט,
אַז אויב עס וועט זײַן אַ סטרייק, וועל איך אים העלפֿן קריגן „סקעבס“ . . .
מיר האָבן אָפֿגעגעסן אַ גוטן סטעיק, פֿאַרטרונקען מיט ווײַן און גלייך
אין מײַן געגנוואַרט האָט סעם דינער אָפֿגערופֿן מיסטער גרעיבער'ן און
אים געדאַזט וויסן, אַז ער האָט פֿאַר אים אַזאַ מענטשן, וואָס וועט אין פֿאַר
פֿון אַ סטרייק קאָנען דינען אַלס אַ „גוטער סקעב“ . . . גרעיבער האָט
גלייך געענטפֿערט: ברענג אים צו דער אַרבעט.

זונטאָג פֿרי בין איך אַרױפֿגעקומען צו דער אַרבעט. אין דעם שאַפּ
האַט מען דעמאָלט געאַרבעט זיבן טעג אַ וואָך. גרעיבער האָט מיך זייער
פֿיין אויפֿגענומען. ווען די אַרבעטער האָבן דאָס דערזען, האָבן זיי פֿאַר-
שטאַנען, אַז איך האָב דאָ עפעס אַ „פֿול“ . . .

אײַניגע פֿון די אַרבעטער האָב מיך דערקאַנט אַלס אַ טוער פֿון דער
יוניאָן. און אַזוי ווי צווישן זיי זײַנען געווען אַזעלכע, וואָס זײַנען נאָך אין
דער יוניאָן געווען זייער ווייניג פֿאַרליבט, איז מען געדאַפֿן צום מענעדזשער
מיט אַ מסירה, אָבער סעם דינער האָט פֿאַרזיכערט גרעיבער'ן, אַז יענע
זײַנען דאָס אַט-די מענטשן, וואָס ברענגען אַרײַן אין שאַפּ די ליפֿטעסט,
וועלכע מען געפֿינט אַלע טאָג צווישן די באַנדלעך און אַז יענע זײַנען דאָס
די, וועלכע קלייבן זיך צו דערקלערן אין שאַפּ אַ סטרייק.

מיט דער הילף פֿון אַט-דעם סאָב-קאָנטראַקטאָר און סקעב-אַגענט סעם
דינער האָבן מיר דעמאָלט אין שאַפּ שוין געהאַט אַרױפֿגענומען צו דער
אַרבעט אַ גאַנצע רײַ אַקטיווע יוניאָן-טוער פֿון יענער צײַט און זיי קאַלאָ-
ניזירט אין יעדן דעפֿאַרטמענט פֿון שאַפּ.

ווען די רײַד ווען אַ מעגלעכן סטרייק זײַנען צווישן די אַרבעטער אין
גאַס געוואָרן שטאַרקער, איז מיסטער גרעיבער אַרומגעגאַנגען אַ צופֿרידע-
נער, פֿור מיט זיכערקײַט, אַז זײַן שאַפּ וועט מען ניט דערגרייכן. ער האָט
אַדע טאָג אײַנגעלאָדן עמיצן פֿון אונז צו גײַן מיט אים עסן און פֿאַר-

ברענגען. און מיר האָבן אלעמאל געדארפט האָבן אַ פּאַרטיגן תּירוּן פּאַר-
וואָס מיר קאָנען ניט גיין. די תּירוּצים זיינען מערסטנס געווען, אַז מיר
דאַרפן אויסגעפינען צי דער אָדער יענער אַרבעטער גייט ניט אין דער
יוניאָן.

ערב די טעג פּונ'ם סטרייק האָט דער סאַב־קאָנטראַקטאַר סעם דינער
זיך געכאַפט, אַז מיר פירן אים אין באַד . . . ער האָט געפּאַקט אַ פּעקל מיט
ליפלעטס און געהאַטן דאָס צו באַווייזן גרעבער'ן, ווער מיר זיינען, אָבער
איידער ער האָט עס באַווייזן צו דערציילן, איז שוין גרעבער געווען ביי
זיין ראַק און פון דאַרט אַרויסגעשעפט די ליפלעטס — גאָר פון זיינע
קעשענעס . . . גרעבער האָט דעמאָלט גלייך, אַן צערעמאַניעס, אַרויסגע-
וואָרפן דעם סאַב־קאָנטראַקטאַר פון שאַפּ. ער האָט אים אפילו ניט געוואָרט
אויסהערן. זייער שטאַרק האָט אין דעם אַרויסגעהאַלפן דאָס, וואָס אין שאַפּ
זיינען פון אונז פּאַרשפּרייט געוואָרן שטיצע קלאַנגען, אַז סעם דינער איז
שוין גאָר אליין געוואָרן אַ יוניאָן־מאַן . . .

ווען דער סטרייק איז געקומען

ווען עס איז געקומען דער טאָג ווען די יוניאָן האָט געזאַלט דערקלערן
דעם סטרייק, זיינען אַלע אין שאַפּ און אַרום שאַפּ אַרומגעגאַנגען מיט אַ
פּראַגע אויף די ליפּן: וועט געלונגען אַראַפּצונעמען די אַרבעטער פון קאָהן
און לענג אין סטרייק, אָדער ניט?

גרעבער איז יענעם טאָג אַריינגעקומען אין שאַפּ פריער ווי אַלע מאַל.
אַלע ווייטע האָט ער אַריינגערופן אין אַפּיס איינעם פון אונז, און זיך מישב
געווען, וואָס צו טאָן אין אַזאַ און אַזאַ פּאַל.
מיר זיינען געוואָרן אַביסל אומגעדולדיג, דערשראַקן, ניט געוואוסט
גענוי, וואָס גרעבער וועט טאָן. וועט ער רופן פּאַליציי? וועט ער באַנוצן
דעם רעוואָלוציער, מיט־וועלכן ער פּלעגט זיך אַלעמאַל גרויסן?

דער זייגער איז געווען אַ מינוט צו צען. האָבן מיר זיך אַלע אָנגע-
שטרענגט צו זיין אויף אונזערע פּאַזיציעס. מיר האָבן אַלע אָנגעגרייט
פייפלעך אין די קעשענעס, אַזוי אַז דער פּייף זאָל קומען פון אַלע דע-
פּאַרטמענטס מיט אַמאַל. דער אַפּמאַך איז געווען, אַז אַלע זאָלן אויפהויבן
זייערע מענטשן פון די שטולן אַזוי שנעל ווי דער פּייף וועט זיך דערהערן
איבער'ן שאַפּ.

מיטאַמאל האָט אַ פּייף פּאַרהיטכט דעם שאַפּ פון אַלע זייטן. מ'האַט
זיך גענומען שטעצן אויף די פּיס. עס איז געוואָרן אַ טרעוואַגע.
אין צווייטן ברעג שאַפּ האָבן אַ פּאַר פון די פּרעסער זיך אַזוי גיך

ניט גענומען אנטאן. זיינען מיר צוגעקומען זען וואָס דאָרטן קומט פאַר. דאָן איז גרעײַבער צוגעלאָפֿן, געכאַפֿט אַ גרויסן שרויפֿן-ציער און זיך פאַרמאַסטן אויף איינעם פון אונז. די אַרבעטער זיינען אָבער געווען ווי אַן אייזערנער רינג אַרום אונז. אַלע ווי איינער זיינען אַרונטער אין סטרייק.

קאַפּיטל 36

מאָדנע סקעבס

זווען די אַרבעטער פון דער גרויסער קליידער-פירמע קאָהן און לענג זיינען אין די ערשטע יאָרן פון דער אַמאָלאָגאַמעטיטעד אַלע אַרונטער אין סטרייק איז דאָס סיי פאַר די באַלעבאַטיים און סיי פאַר די אַרבעטער פון די שניידער-שעפער געווען אַ גרויסע איבערראַשונג. מיסטער גרעײַבער, דער דייטשער מענעדזשער פון דעם קאָהן און לענג שאַפ, האָט זיך געפּיִלט זייער דערשלאָגן. האָט ער, אַלס געוועזענער דעטעקטיוו, זיך גענומען אויסצונוצן זיין טאַלאַנט אויף דער אַרבעט פון אַ סקעב-אַגענט. דורך הערמאַן גאַלדשטיין, אַ פאַרמאַן פון דעם קאַטינג-דעפּאַרטמענט, וואָס איז געווען פאַראינטערעסירט, אַז מ'זאָל פטור ווערן פון גרעײַבער'ן אַלס מענעדזשער, האָבן די קאַטערס זיך דערוואוסט, אַז אַרבעט פון דער קאָהן זון לענג פירמע ווערט אַרויסגעשיקט אויסער ניו-יאָרק. האָבן מיר זיך גלייך געשטעלט אין פאַרבינדונג מיט אַ פאַר עקס-פרעסלייט און זיי פלעגן אַלע ביינאַכט איבערגעבן פאַר אונז ביי אַ סטענד די אַדרעסן, וואו די אַרבעט איז געשיקט געוואָרן. אין אַ פאַר טעג שפעטער פלעגן שוין די קאַסטנס מיט אַרבעט קומען צוריק, ווייל די קאַנטראַקטאַרס אויט-אָוו-טאון, וואו מען פלעגט עס שיקן, האָבן שוין אויך געהאַט דעם סטרייק ביי זיך. מיר פלעגן נאַכגיין די צוריקגעקומענע קאַסטנס ווי נאָך אַ לויז . . . גרעײַבער האָט זיך דאָן גענומען צו שיקן די קאַסטנס צו די באַן-סטאַנציעס אַן אַדרעסן. ער פלעגט שיקן אַ מענטשן אַנצושרייבן די אַדרעסן דאָרטן אין סטאַק-רום, אַזוי אַז קיינער זאָל ניט וויסן וואו די אַרבעט ווערט געפירט. האָבן מיר אַרגאַניזירט אַ קאַמיטעט און זיך געווענדעט צום סטעיַשאַן-מיסטער ביי דער באַן. מיר האָבן אים דערקלערט זועגן סטרייק און וואָס

די קאהן און לענג פירמע טוט כדי אונזער סטרייק צו ברעכן.
דער סטעישיאָן-מייסטער האָט אונז זייער פריינטלעך דערקלערט, אַז ער
וועט אונז העלפן.

אויף מאָרגן האָט ער צו אונזער קאָמיטעט איבערגעגעבן די אַדרעסן
פון שעפער אין ניו־דזשוירוי צו וועלכע די קאָסטנס זיינען געשיקט גע-
וואָרן. מיר האָבן אים געוואָלט געבן אַ מתנה אויף ציגארן, האָט ער אונז
פיין באַדאַנקט און דערקלערט, אַז ער איז זייער צופרידן וואָס ער קאָן
מיט עפעס באַהילפיג זיין אַרבעטער, וועלכע קעמפן פאַר בעסערע לעבנס-
באַדינגונגען.

אין אַ פאַר טעג שפעטער זיינען די קאָסטנס ווידער צוריקגעקומען און
די אַרבעטער האָבן ווידער געפראָוועט אַ "לויה" . . .

אַ נייע "בשורה"

איין טאָג האָבן מיר דערהערט אַזאַ נייעס, וואָס האָט אונז ווי אַ דונער
געטראָפן.

אַ פאַראַנטוואָרטלעכער אַרבעטער האָט ביי אַ שאַפ־מיטינג איבער-
געגעבן, אַז אַ פרעסער האָט אים שפעט אין אָוונט גערופן שפּאַצירן
אויף בראַדוועי, וואו דער קאהן און לענג שאַפ האָט זיך געפונען, און ער
האָט אים געוויזן ווי אין שאַפ פון קאהן און לענג ברענט ליכט, וואָס מיינט,
אַז מען אַרבעט דאָרט ביינאַכט, אַז סקעבס סקעבן.

מיר זיינען געבליבן זיצן פריטשמעדיעט. מיר האָבן די אַרבעטער
דערקלערט, אַז מיר וועלן שוין נאַכווין דעם ענין און אַז אויב עס וועט
נויטיג זיין צו פיקעטן אַ גאַנצע נאַכט ווערן מיר דאָס טאָן.

די סטרייק־קאָמיטע האָט אָבער באַשלאָסן אַנצואווענדן אַ נייעם קונץ,
כדי אויסצוגעפינען ווער עס געפינט זיך ביינאַכט אין שאַפ.

מען האָט זיך געווענדעט צו די עלעוועיטאָר-לייט פון דער געביידע,
דזש. פרידמאַנס שאַפ, וואָס איז געשטאַנען אַריבערן וועג פון דעם קאהן
און לענג שאַפ און מיר האָבן זיי געבעטן זיי זאָלן אַרויפפירן אונזערע אַ
קאָמיטע פון דריי מענטשן אויפ'ן דאָך און זיי דאָרטן לאָזן נעכטיגן. פון
דעם דאָך פון יענער געביידע האָט מען פונקט געקאָנט זען, וואָס עס טוט
זיך אויפ'ן צענטן פלאַך אין קאהן און לענג'ס שאַפ.

זיבן אין אָוונט האָבן די עלעוועיטאָר-לייט אַרויפגעפירט די דריי פיי-
קעטס, געוויזן זיי די פּאָזיציעס וואו צו זיצן און זיי אַנגעזאָגט, אַז זיי זאָלן
זיך ניט רירן פון אַרט צוליב די עלעקטרישע דראָטן וואָס האָבן זיך גע-
פונען אויפ'ן דאָך. די עלעוועיטאָר-לייט זיינען אַרונטער און פאַרשלאָסן

די געביידע.

אויפ'ן דאך האָבן זיך גענומען ציען די מינוטן ווי לאָרן. דער זיגער איז געוואָרן אַכט און ניין, דערצו אַביסל קאַלטפֿעד. די שטאַק־פינצטער־ניש האָט אָנגעוואָרפֿן אַ מאַדנעם אומעט. און איבערן וועג, אין קאַהן און לענג'ס שאַפֿ איז גאָר געווען פינצטער, ווי דער אַרום.

געפאַקט די „סקעבעריי“

נאָר מיטאַמאָל האָט זיך איבערגעריסן די שטילקייט און פינצטערניש. אין קאַהן און לענג'ס שאַפֿ איז פֿלוצלינג געוואָרן ליכטיג. מיר האָבן דערזען ווי עס שפּאַנט אַרום מר. גרעיעבער, דער מענעדזשער. מיר האָבן דערזען אויך די שטענדיג פּאַרפּוצטע שיינע מערי, אָן איטאַליע־ניש מיידל, אַ בוכהאַלטערין פֿון שאַפֿ. זי האָט ווי אַ שלענגעלע זיך אַרומ־געדרייט און געוואָרפֿן איר גראַציעזע פיגורקעלע. מר. גרעיעבער האָט צוגעטראָגן אַ גרויסן ראָל סחורה צום קאַטער־טיש און דאָס צעוואָרפֿן איבער דער לענג פֿון טיש. אונז האָט גענומען וואָרפֿן אַ צאַן אָן אַ צאַן.

אונזער קאַמיטע האָט זיך איבערגעוואָרפֿן מיט ווערטער אין דער שטיל: ווי עס ווייזט אויס ווערט טאַקע אין שאַפֿ געסקעבט. נאָר אַט האָבן מיר דערזען ווי אַרומשמייענדיג איבערן שאַפֿ האָט גרעיעבער זיך באַגעגנט מיט מערי'ן. זי האָט זיך ווי אַריינגעוואָרפֿן אין זיינע הענט אַריין. זיי זיינען געבליבן שטיין צוזאַמען אַרומגענומען. נאָך דעם האָט ער זי אויפֿגעהויבן, זי אַרויפֿגעזעצט אויפֿ'ן טיש און מען האָט זיך דאָרט ביידע געהאַלטן אין ניט קיין פיינער פּאַזיציע . . .

מיר האָבן אין דער שטיל זיך צעלאַכט פֿון דעם נייעם סאַרט סקעבעריי. זיי האָבן זיך נאָך דעם ווידער אַביסל אַרומגעדרייט איבערן שאַפֿ, דערנאָך זיך ווידער צוגעפּוצט און אויסגעלאָשן דאָס ליכט. די צוויי „סקעבס“ זיינען אַרונטער . . .

מיר זיינען געבליבן זיצן ווי פּאַרשעמטע, לאַכנדיג אין זיך: אַזעלכע פּאַרדאַמטע סקעבס! . . . מיר האָבן אַבער אויפֿן דאָך שוין געמוזט זיצן ביזן גרויען פּרימאַרגן, ווען מען האָט פּאַר אונז געעפּנט די טיר און מיר האָבן געקאַנט אַרונטערגיין.

ביים שאַפֿ זיינען דאָס מאָל געשטאַנען מערער פיקעטס ווי ווען ניט איז פּריער. זיי האָבן ניט געוואוסט גענוי וואו מיר זיינען געווען, אַבער אַלע האָבן דערוואַרטעט אַ באַריכט צו וויסן אויב מען סקעבט טאַקע אין שאַפֿ אַדער ניט.

די נייעס פון דער „סקעבעריי“, וואָס מיר האָבן אויסגעפונען איז נאָך דעם זייער שנעל פאַרשפּרייט געוואָרן צווישן די אַרבעטער. אַ סך אַרבעטער פון אַנדערע שעפּער זיינען געקומען צום מיטינג אין מאַנהעטן לייסעאום, אויף דער 4טער גאַס, צו הערן דעם באַריכט וועגן דעם שטיקל דעטעקטיוו-אַרבעט, וואָס די סטרייק-קאָמיטע האָט דורכגעפירט. אַלע זיינען געווען נייגעריג צו וויסן, צי אַרבעט מען טאַקע אין שאַפּ, צי עס זיינען פאַראַן אַ סך סקעבס, צי מ'שניידט און מ'נייט? . . .

ביים שאַפּ-מיטינג האָבן מיר דערוויילט אַ קאָמיטעט צו גיין צו דער באַאַרד און העלטה און דאַרט דערציילן וועגן דעם שמוץ, וואָס גרעיבער פירט אָן אין שאַפּ. מיר האָבן אויך געלאָזט וויסן מר. קאַהן, דעם באַס פון דער פירמע, אַז מיר ווייסן פון די שיינע מעשים וואָס זיין מענעדזשער דערלויבט זיך אַנצופירן אין שאַפּ.

גלייך נאָך דער פאַסירונג האָט קאַהן צום ערשטן מאַל איינגעלאָדן אַ קאָמיטעט פון די סטרייקער מיט אַ ריי יוניאָן-פירער צו זיך. נאָך עטלעכע קאַנפערענצן איז געקומען די נייעס, אַז דער שאַפּ פון קאַהן און לענג ווערט אַ יוניאָן-שאַפּ. אַלע יוניאָן-פאַדערונגען זיינען דאַרט געוואונען געוואָרן.

קאַפיטל 37

דער סוף פון אַ סקעב-אַגענט

ווען די אַמאַלאַגעטיטעד האָט דורך דעם סטרייק געבראַכן די געווע-
זענע אַנטי-יוניאָן פעסטונג פון דער דעמאָסטיגער גרויסער קליידער-
פירמע קאַהן און לענג, און מיר זיינען אַהין אַריין זיגרייך צוריק צו דער
אַרבעט, האָט אין שאַפּ אַלץ אויסגעקוקט עפעס זייער ניי און זייער מאַדנע.
אַ סך אַרבעטער פון שאַפּ האָבן זיך אַנגעקוקט איינע די אַנדערע און
געטראַכט: ווי אַזוי וועט זיך דאָ איצט אויפפירן דער פאַרביסענער יוניאָן-
פיינלעכער מענעדזשער פון שאַפּ מיסטער גרעיבער? ווי אַזוי וועט ער
איצט קוקן אויף די אַרבעטער ווען ער וועט אַריין אין שאַפּ?

נייגעריגע בליקן האָבן זיך געוואָרפן פון איינעם צום צווייטן, פון די
אַרבעטער-פלעצער צום אַפיס און פון אַפיס צום עלעוועיטאַר. מען האָט
געקוקט: וואו איז דער מיסטער גרעיבער און וואָס וועט ער איצט טאָן?
נאָר אַט האָט זיך געעפנט די טיר און מיסטער גרעיבער איז אַריין
אין שאַפּ, ווי עס וואָלט גאָר ניט פאַסירט.

ער בלייבט שטיין אַ וויילע, קוקט זיך אַרום, און וויל אַריינגיין אין

אָפּיס. דער ערשטער שאַפֿ־טשערמאַן, וואָס איז דערווילט געוואָרן ביי אַ מיטינג פון די אַרבעטער, כאַפּט אַ קוק אויפֿן זייגער. עס איז פּונקט אַכט. נעמט ער אַרויס דעם פּייפֿל און דערלאַנגט אַ פּייף, דעם ערשטן פּייף פאַר יוניאָן־שטונדן, דעם ערשטן פּייף פאַר מענטשלעכע באַהאַנדלונגען.

איז דאָ גרעיבער באַלד געוואָרן ווילד ווי אַ חיה און זיך צעשריען אויף די העכסטע טענער: „גאַד־דעמעט, געט־אויט אָף מאַי שאַפֿ!“ (גאַט־פאַר־דאַמטער, אַרויס פון מיינ שאַפֿ!).

זיין שלאַנקע פּיגור האָט זיך דערביי פּלוצלינג אויך צוזאַמענגעדרייט און ער איז אַנידערגעפאַלן אויפֿן דיל, ווי ער וואַלט געקראַגן אַ האַרץ־אַטאַקע.

אין עטלעכע מינוטן איז שוין געווען אַ דאַקטאָר מיט אַן אַמבעלאַנס. מען האָט אים אונטערזוכט און פעסטגעשטעלט, אַז פון כּעס און ערגערניש האָט'ער געקראַגן אַ „פאַראַליז סטראַק“. מען האָט אים צוגענומען אין שפּיטאַל.

הערמאַן גאַלדשטיין, דער פאַרמאַן פון איינעם פון די דעפּאַרטמענטס, איז דעמאָלט געוואָרן דער מענעדזשער פון שאַפֿ.

גאַלדשטיין האָט אָנגעפירט מיט'ן שאַפֿ זעקס חדשים צייט. ער איז ניט געווען אזוי פאַרביסן געגן די אַרבעטער און זיי זיינען געווען צופרידן. מען האָט אין שאַפֿ געאַרבעט רואיג און אַפּגעהיט די יוניאָן־באַדינגונגען.

ברוך הבא, דער שלאַק איז ווידער דאָ

אין פּרימאַרגן האָט אונז גאַלדשטיין געזאָזט וויסן, אַז גרעיבער פּילט שוין בעסער און אַז ער קומט ווידער אַריין צו מענעדזשן דעם שאַפֿ. פאַרשטייט זיך, אונז איז דאָס ניט געווען געפּעלן, נאָר מיר האָבן זיך אַבער גאָר ניט געקאָנט העלפּן.

אויף מאַרגן, אַרום צען אזויגער פּרי, האָט זיך באַוווּזן דער מיסטער גרעיבער און איז אַריין צו זיך אין אָפּיס. מיר האָבן דערזען פאַר זיך אַ צעבראַכענעם שאַרבן, אונטערגעשפאַרט אויף אַ שטעקן. אייניגע אַרבעטער האָבן צווישן זיך אין דער שטיל אַ זאָג געטאָן: „דער הונט איז ווערט דעם שטעקן“.

מיט אַמאָל איז גרעיבער אַרויס פון אָפּיס און זיך גענומען אַרומשפּאַנען מיט'ן שטעקן איבער'ן שאַפֿ. ער איז געגאַנגען פון דעפּאַרטמענט צו דער פאַרטמענט, ביז ער איז צוגעקומען צום טיש פון די אַפּערעיטערס. דאָ איז ער אַ ווילדע געבליבן שטיין, זיך געשאַקלט איבער'ן שטעקן און מיט אַמאָל ווידער דאָס אייגענע, ווי מיט זעקס חדשים צוריק:

„געט־אױט אױ מאַי שאַפּ!“

גרעײבער איז געוואָרן געל און בלוי. באַד האָט ער זיך ווידער צו־זאַמענגעדרייט ווי אַ קנױל און איז אַוועקגעפאַלן. ער האָט געקראַגן אַ נייע אַטאַקע און מען האָט אים ווידער צוגענומען אין שפּיטאַל. הערמאַן גאַלדשטיין איז דעמאָלט ווידער געוואָרן מענעדזשער אין שאַפּ און די פּירמע קאַהן און לענג האָט אויפּגעהערט צו חלומ'ען, אַז זי וועט קאַנען האָבן אַן אַפּן־שאַפּ מיט גרעײבער'ן. דער שאַפּ פון קאַהן און לענג איז געוואָרן אַ מוסטער פון אַ יוניאַן־שאַפּ. אַ סך אַרבעטער האָבן זיך געוואונטשן צו קענען קריגן אַ דושאַב אין דעם דאָזיגן שאַפּ. שפּעטער צו, ווען דער שאַפּ־טשערמאַן איז געוואָרן אַביסל צו „פּריינד־דעך“ מיט די באַלעבאַטיים און מיט'ן מענעדזשער גאַלדשטיין איז אונז שוין ווידער אויסגעקומען אַפּט צו קעמפּן פאַר באַדינגונגען אין שאַפּ.

קאַפּיטל 38

אַ קאַמף פאַר מענטשלעכע טאַילעטס

אַ צײט שפּעטער האָט מען אין דער „אַמאַלגאַמעײטעד קלאַדינג וואַיר־קערס יוניאַן“ געהאַט באַשלאָסן, אַז פּיליפּ ווינער און איך זאָלן אָנגע־טשעפּט ווערן פאַר אַרגאַנעזערס אין דער יוניאַן. בײַ אײניגע פּירער פון די נײַ־יאַרקער שניידער איז דערבײַ געווען אַ רעכענונג, אַז אויב מיר וועלן זײן באַצאָלטע באַאַמטע, וועלן די פּראַגרעסיווע אפּשר ניט זײן אַזוי שאַרף אין זײער קריטיק און אַביסל שווייגן וועגן דער קאַרופּציע, וואָס האָט זיך אין יענער צײט גענומען אַנטוויקלען אין אײניגע שעפּער און דאַקאָלן. אויף דער אײדישער גאַס האָט מען דעמאָלט אויך געהאַט באַשלאָסן אַרויסצוגעבן דעם „קאַמף“, אַ אײדישע פּראַגרעסיווע וועכנטלעכע צײטונג אין אַמעריקע. איך און פּיליפּ ווינער, האָבן גענומען אויף זיך צו שאַפּן אַ סומע געלט פאַר די ערשטע נומערן, כּדי צו האָבן אַ צײטונג פאַר די פּראַגרעסיווע אײדישע אַרבעטער.

אַזוי שנעל ווי עס איז באַריכטעט געוואָרן אין ערשטן נומער „קאַמף“, אַז איך האָב אַרײנגעבראַכט קאַרגע פּיר הונדערט דאָלאַר און פּיליפּ ווינער דריי און נײנציג דאָלאַר, האָט זיך אָנגעהויבן אַ סומאַטאַכע. די געלטער האָבן מיר געזאַמלט צווישן פּראַגרעסיווע שניידער. מיר האָבן זײ קלאַר געזאַגט דעם צוועק פאַרוואָס דאָס געלט ווערט געשאַפּן.

האָט מען אָבער שבת ביי דער „אַמאַלגאַמעִטעד דזשאַנט באַאַרד“ אַרײַנ־געבראַכט אַ קראַגע געגן אונז. עס האָט זיך שטאַרק געקאַכט, באַזונדערס אײַנער, אַ פּײַנישער מיטן נאַמען ראַפּאַפּאַרט, וועמען די שניידערס פּלעגן רופן „מױרפּי“. דעם דאָזיגן נאַמען האָט ער געקראָגן דערפאַר, ווייל ער איז געווען אַ פּראַסטער יונג, אַ בידיגער פּאַליטישאַן, און אַזעלכער וואָס האָט ווי טעמעניס „באַס“ מױרפּי ליב געהאַט צו באַסעווען אין דער יוניאָן. ער האָט אין זײַן קראַגע אויך געטענה׳ט, אַז איך בין אַ „וואַבלײ“ אַ סימן — איך פּאַרשפּרייט אין די שעפּער ליטעראַטור פּון די „אינדוסט־רייע“ וואַירקערס אָוו די וואַירלד“.

דער קאַמיטעט וואָס איז דערווײלט געוואָרן צו אונטערזוכן און האַנדלען וועגן דער קראַגע איז געקומען צו אַ שלום, אַז וואָס אַנבאַלאַנגט די ליטעראַטור, איז דאָס געווען כּשר׳ע ליטעראַטור. דאָס איז געווען אַ בראַשור פּון יוסף שדאַסבערג, סעקרעטאַר־טרעזשורער פּון דער נאַמאַלגאַמעִי־טעד, וואָס האָט געהייסן „פּאַרוואָס אינדוסטרייע יוניאָניזם?“ אָבער וועגן די געלט־זאַמלונגען פּאַר דעם וואַכנבלאַט „דער קאַמף“ איז שוין דער באַשלוס געווען אַן אַנדערער.

דאָ האָט שוין די קאַמיטע באַשלאָסן, אַז איך און ווינער דאַרפן אַפֿ־נעמען דאָס געלט פּונם „קאַמף“ און דאָס איבערגעבן צו דער סאַציאַליסטישער פּאַרטיי. אויב ניט, האָט די קאַמיטע געזאָגט, וועט מען אונז אַנ־קלאַגן ביי דער באַאַרד אָוו דירעקטאָרען.

איך האָב אויף דעם געענטפּערט, אַז דאָס געלט וואָס איך האָב גע־זאַמלט בלייבט פּאַרײַן „קאַמף“, פּאַר וועלכן די אַרבעטער האָבן דאָס גע־געבן. וואָס אַנבאַלאַנגט מיין אַמט גיב איך גלייך אַרײַן אַ רעזיגנאַציע און גיי צוריק אין שאַפּ אַרײַן. פּיליפּ ווינער האָט אָבער צוגעזאָגט אַפּצונעמען צוריק דאָס געלט און דאָס איבערגעבן צוריק צו די אַרבעטער. און אזוי האָט ער דאָס טאַקע געטאָן.

ווינער איז דעמאָלט פּאַרבליבן אַלס ביזנעס־אַגענט. אָבער פּאַר אַ נעקסטן טערמין האָבן די אַפּערעיַטאָרס פּון דאָקאַל 5 אים שוין מער ניט נאַמינירט פּאַר קיין אַמט און ער איז אַוועק צוריק אַרבעטן אײַנעם שאַפּ פּון קאַהן און לענג.

אין שאַפּ האָט ער אָבער אויך אַנגעהויבן שפּילן אַ דאָפּטע ראַלע און מיט דער הילף פּון אַ פּאַר מענטשן אין שאַפּ איז ער געוואָרן שאַפּ־טשערמאַן. זײַנע אויפּפירונגען אין שאַפּ זײַנען די אַרבעטער נישט געווען געפּעדין. די אַרבעטער האָבן גענומען אויסזעצן געגן אַ ריי ערגערע באַדיני־גונגען, וואָס די באַעבאַטים האָבן גענומען אײַנפירן.

איין טאָג האָבן די אַרבעטער זיך געכאַפּט, אַז אין די טאַיעטס פון שאַפּ זיינען פאַרשוואונדן געוואָרן די טירלעך. מען האָט די טירלעך אַראָפּגענומען, כדי די פאַרדייט זאָלן קאַנען זען, צי אימיצער רויכערט דאָרט אַ סיגאַרעט אָדער צי מען רוט דאָרט גלאַט זיך אָפּ אַ פאַר מינוט צייט. ווינער, דער שאַפּ־טשערמאַן, האָט פאַר זיך בשותפות מיט די פאַרלייט, גענוצט אַ טאַיעט אַ פאַרמאַכטן, וואו עס איז געווען ריין, אויך אַ שפיגל מיט הענגערס. דאָ פלעגט ווינער אַלע טאָג אַריינגיין — אויך כדי דאָרט זיך איבערצוטאָן. דאָרט פלעגט ער אויפהענגען זיינע געפרעסטע הויזן און אַנטאָן די אַרבעטס־הויזן.

דער שאַפּ איז פול געוואָרן מיט כעס פון די אַרבעטער אויף דעם פאַר־רעטערישן שאַפּ־טשערמאַן, ווי אויף דער האַנדלונג פון דער פירמע.

אַפּגע־טובל'ט די פּלודערן

איין פרימאַרגן, ווען ווינער האָט ווי שטענדיג זיך איבערגעטאָן און אַרויס פון טאַיעט, האָט איינער, דזשעק סטיין, אַ פאַקעטמאַכער, זייער אַ הויך־געוויקסיגער, זיך אַריבערגעכאַפּט איבער'ן ווענטל פון דעם קבצני'שן טאַילעט צו דעם פיין־פאַרפּוצטן טאַיעט פון די פאַרדייט און באַלעבאַטיים און אָפּגעטאָן אַזאַ שפיצל:

ער האָט גענומען ווינער'ס הויזן, אויף וועלכע עס איז געהאַנגען צו־געטשעפעט זיין זייגער, דעם זייגער אַראָפּגענומען, און די הויזן אַריינגעלייגט אין וואַסער־טאַפּ.

אַביסל שפעטער, ווען ווינער האָט זיך געכאַפּט וואָס די אַרבעטער האָבן אים אָפּגעטאָן, איז געוואָרן אַ טרעוואַגע איבער'ן שאַפּ. דער פאַר־מאַן גאַלדשטיין, איז אַרומגעלאָפּן און זיך געבעטן ביי אַלעמען: גיט אָפּ ווינער'ן דעם זייגער.

אויף מאַרגן האָט דער פאַרמאַן זיך דערוואוסט, פאַרוואָס מען האָט אָפּגע־טובל'ט ווינער'ס הויזן, האָט מען אויפּגעהאַנגען צוריק די טירלעך אין די טאַילעטס און ווינער האָט זיין זייגער געפונען אין דעם באַנדל אַרבעט ביי אים אויפ'ן טיש.

ווינער האָט דערנאָך אַרומגעשפּאַנט איבער'ן שאַפּ און מיט אַן אומ־שולדיגער מינע געזאָגט צו די אַרבעטער: איר האָט דאָך מיר גלייך געקאַנט זאָגן, אַז איר ווילט די טירלעך, וואָלט איר דאָס גלייך געהאַט. איר וויסט דאָך, אַז איר קאָן אַלץ אויספירן. איך בין דאָך עפעס אייער שאַפּ־טשערמאַן.

אויף מאַרגן אין דער פרי, האָט דער דערמאַנטער דזשעק סטיין אויך

אוועקגעשטעלט ביי ווינערין אויף דער מאשין אַ ראָל טאַילעט-פּאַפּיר מיט אַן אויפּשריפט: „אַנערקענונג פאַר דיין גוטער אַרבעט“ . . .

דער סוף פון אַ געשלאָגענעם הונט

מיט עטלעכע יאָר שפּעטער גיי איך איינמאָל פאַרביי בראַדוועי און ספּרינג סטריט, דערהער איך ווי מען שרייט צו מיר, דריי איך אויס מיין קאַפּ און דערזע אַ באַקאַנטן מענטשן שטיין אַנגעשפּאַרט אויף אַ שטעקן אין טיר פון אַ קאַפּעטעריע.

איך האָב זיך גלייך געכאַפּט, אַז דאָס איז גרעיער, אויף אַ וויילע האָב איך זיך געפּילט פאַרלאָרן, ניט געוואוסט וואָס צו טאָן. נאָר גלייך האָב איך באַשלאָסן צוצוגיין צו אים. איך האָב געוואוסט, אַז דער הונט איז שוין אַן ציינער . . .

ער האָט זיך פּריינטלעך מיט מיר אַרומגעכאַפּט און מיך אַריינגערופן אין קאַפּעטעריע.

— דאָס איז מיין פּלאַץ און פון דעם מאַך איך איצט אַ לעבן, — האָט ער דערקלערט. — און יא, איצט, — האָט ער געזאָגט, — מאַך איך אַן אַנשטענדיג לעבן און עס אַ ריינע שטיקל ברויט.

ער האָט געהייסן דעם „באַס-באַי“ צוצוברענגען צוויי קאַפּיס צום טיש. איך האָב געזען, אַז אים ווילט זיך עפעס אַראַפּרעדן פּונם האַרצן. ער האָט גענומען מאַכן קאַמפּלימענטן דער יוניאַן און מיר געקלאַפּט אין פלייצע: „יו געווי מי עי גוד פּאַיט!“ (דו האָסט מיר געגעבן דעם ריכטיגן קאַמף).

ער האָט נאָך דעם זיך גענומען צו דערציילן, אַז עס לוינט זיך ניט און עס באַצאָלט זיך ניט צו זיין אַ סקאַנק (אַ טכויר). זיינע רייד זיינען געווען:

— איך האָב אַלעס געטאָן פאַר קאָהן און לענג, ווי דאָס וואָלט געווען פאַר זיך, געבראַכט זיי טרעיד, געשפּאַרט זיי געלט, אויפּגעהאַלטן אַן אַפּען-שאַפּ און סיי קאָהן און סיי לענג האָבן דאָס שטאַרק געפּאַדערט. דערפאַר בין איך געווען אזוי איינגעשפּאַרט און ניט געוואָלט האָבן קיין יוניאַן. אָבער וואָס איז געווען דער סוף? מיסטער קאָהן אַליין האָט אונטערגע-שריבן אַ קאָנטראַקט מיט דער יוניאַן און האָט מיך געלאָזן ווי אַ „דעם-פּול“ (אַ פּאַרדאָמטן נאָר).

און נאָך מער, האָט ער ווייטער גע'טענה'ט: די גאַנצע צייט וואָס איך בין געלעגן קראַנק איז ניט קאָהן און ניט לענג געקומען מיך באַזוכן. די ערשטע צייט פּלעגט מערי, די בוכהאַלטעריין, מיר ברענגען די שכירות.

שפעטער האָבן זיי דאָס אויך פאַרגעסן. איך האָב זיי איינגעלאָדן צו דער דערעפענונג פון דער קאָפעטעריע, האָבן זיי ניט געענטפערט, ניט גע- שיקט קיין בלום און קיין בעזים. אָט וואָס באַסעס זיינען! — האָט ער אַ זאָג געטאָן אַזוי נאַאיוו, אומשולדיג, ווי אַ ניי געבאַרן קינד. ווען איך האָב זיך מיט אים געזעגנט האָט ער געהאַלטן אין איין איי- בער'הערן: „עס באַצאָלט זיך ניט צו זיין אַ סקאַנק!“

קאָפיטל 39

ווי אַזוי פּענצאק אין געוואָרן אַ סוועט־שאַפּ קאָנטראַקטאָר

דער יוניאָן איז אויסגעקומען צו פירן אַ סטרייק ביי אַ סוועט־שאַפּ קאָנטראַקטאָר מיט'ן נאָמען פּענצאק, וואָס האָט געהאַט זיין שאַפּ אויף בעלמאַנט עוועניו, אין ברוקלין. האָט מען אין יענעם סטרייק אויסגעפונען אַ טשיקאַווע מעשה ווי אַזוי אַט־דער קאָנטראַקטאָר איז דאָס געוואָרן אַ סוועט־שאַפּ־באַלעבעסל. געווען איז דאָס אַזוי:

פּענצאק איז מיט אַ צייט פריער, פאַר 1917, אַרויס מיט זיין פרוי אויף בעלמאַנט עוועניו זוכן אַ דירה. ער האָט געוואָלט קריגן אַ וואוינונג, וואָס זאָל אים קאָסטן ווייניג רענט. האָבן זיי אויף איין הויז דערזען אַ שילד, אַז דאָרט איז פאַראַן אַ וואוינונג פון פיר צימערן צו פאַרדינגען.

זיינען זיי אַריין צום דזשעניטאָר פון הויז און די ערשטע זאָך, וואָס מיסעס פּענצאק האָט געוואָלט וויסן, איז געווען, צי די גאַס אַרום הויז איז אַ שטילע. זי האָט קליינע קינדער, האָט זי געזאָגט, דעריבער וויל זי, אַז איר דירה זאָל זיין אין אַ שטילן געגנט.

דער דזשעניטאָר האָט איר פאַרזיכערט, אַז אַרום הויז איז שטענדיג שטיל ווי אויף אַ דאָטשע.

די פּענצאקס האָבן געגעבן פינף דאָלער האַנט־געלט און געהייסן אויספאַרבן די צימערן.

אין עטלעכע טעג שפעטער, ווען די מיסעס פּענצאק איז אַהין געקומען נעמען אַ מאָס פון די פלאַרס צו לייגן אַ אויל־קלאָט איז איר פינצטער גע- וואָרן אין די אויגן.

שעפער, וואוינונגען און פושקארט-פעדלער — ווײַם גראַפער.

פריער, ווען זי האָט געדונגען די צימערן, איז דאָס געווען אין אַ שבת־דיגן טאָג, האָט דעמאָלט די גאָס לעבן הויז אויסגעזען שטיל. איצט האָט זי פֿאַר זיך אַרום הויז דערזען אַ מאַרקעט מיט צענדליגער פּוּש־קאַרטס, אויך אַן אָפּפּאַל פּוּן גאַנצע בערג שמוץ.

איז זי געקומען צו לויפֿן צום מאַן און דערקלערט, אַז זי וועט ניט וואוינען מיט די קינדער אין אַזעלכע רומס. זי האָט געוואָלט ער זאָל שוין גיין און צוריק אָפּנעמען דעם דעפּאָזיט.

דער דזשעניטאָר האָט אָבער ניט געוואָלט צוריקצאָלן די פינף דאָלאַר דעפּאָזיט. האָט דער מיסטער פענצאק זיך מישב געווען, אַז אַזוי ווי ער טראַגט זיך שוין לאַנג אַרום מיט אַ פּלאַן צו עפענען פֿאַר זיך אַ שניידער־שאַפקע וועט ער איצט אין אַט די רומס אָנפּאַנגען זיין געשעפט.

ער האָט נאָך דעם גלייך געכאַפט און אַריינגעשטעלט אין דער וואוינונג דריי מאַשינען, אַ פֿאַר טישן, אויפגעקויפט „רעמניטצעס“ און זיך גענומען צו פֿאַבריצירן גיפּענטס אין זיין שאַפקע. אין דער פּרייער צייט פּלעגט ער דאָס פֿאַרקויפֿן טאַקע אויף בעלמאַנט עוועניו.

צו דער אַרבעט האָט ער אַריינגענומען אייניגע פּוּן זיינע לאַנדסלייט, און זיך גענומען זיי צו עקספּלואַטירן אויפֿן שטאַרקסטן אופן. די ביזנעס איז ביי אים אַוועק גיט שלעכט.

מיט אַ צייט שפעטער האָט ער זיך אַריבערגעקליבן אין אַ ריכטיגן לאַפט, טאַקע אויך אויף בעלמאַנט עוועניו. דאָ, אין אַט־דעם שאַפּ, האָט ער שוין אַריינגעשטעלט צוועלף מאַשינען.

שפעטער האָט ער זיך אויך געקויפט אַ הויז אויף ראַקאָועי עוועניו. אַ טייל פּוּן זיינע אַרבעטער, די לאַנדסלייט, האָט ער אַהין אַריינגענומען פֿאַר טענענטס. אַלע חודש האָט ער פּוּן זייערע שכירות אין שאַפּ אַראַפּגענומען דאָס דירה־געלט, וואָס זיי האָבן אים געדאַרפט צאָלן. און ווען ער פּלעגט דערוואַרטן אַ סלעק פּלעגט ער מיט וואָכן פּרייער פֿאַרהאַלטן אַ טייל פּוּן די שכירות אויף דעם דירה־געלט, וואָס די אַרבעטער וועלן אים דאַרפֿן צאָלן אין די וואָכן פּוּן סלעק.

ווען די אַמאָלאַגעמעיטעד האָט זיך גענומען צו אַרגאַניזירן די ברוק־ליבער שפּעער איז מען אויך געקומען צו פענצאקן.

האָט פענצאק געהאַלטן אַ דרשה פֿאַר די אַרבעטער און זיי דערמאַנט וועגן אַלין וואָס ער האָט געטאָן פֿאַר זיי. ווען ניט ער, האָט ער געטענה׳ט, וואָלטן זיי קיינמאַל ניט געהאַט אויף קיין רענט. . . . ווען ער גיט זיי ניט זיינע אַלטע קליידער וואָלטן זיי ניט געהאַט מיט וואָס שבת אין שול צו גיין. דעריבער טאַרן זיי גאַרניט טראַכטן וועגן אַ יוניאָן.

די ארבעטער האָבן אָבער, ווייזט אויס, גוט אָפגעשאַצט זיינע „טובות“ און האָבן זיך אָנגעשאַסן אין דער יוניאָן. אַ סטרייק איז דערקלערט גע- וואָרן אין אַלע בראַנזווילער שעפער און די אַרבעטער פון פענצאַק'ס שאַפּ זיינען געווען פון די בעסטע סטרייקער.

דער באַם קומט צו די סטרייקערס קאַלעקטן זיין רענט

ווען עס איז געקומען דער ערשטער פון חודש, האָבן די אַרבעטער דערוען ביי זייערן אַ שאַפּ-מיטינג ווי מיסטער פענצאַק איז אַריינגעקומען. האָבן זיך אַלע גענומען שושקען, אַז ער האָט שוין מסתמא איינגעזען, אַז מען דאַרף סעטלען און אַז דעריבער איז ער געקומען. פענצאַק האָט אָבער באַד דערקלערט, אַז געקומען איז ער צו קאָ- דעקטן זיין רענט. און אויב איר וועט ביז איבערמאַרגן ניט ברענגען די רענט, האָט ער גע'טענה'ט, וועט איר אַלע ביי מיר שטיין אין גאַס. אייניגע פון די אַרבעטער האָבן געענטפערט, אַז אַזוי לאַנג ווי ער וועט ניט צאָלן קיין שכירות, וועלן זיי ניט האָבן און ניט צאָלן קיין רענט. זיי האָבן אָנגעוויזן, אַז פון די פאַרדינסטן ביז איצט איז אויך נישטאָ אויף קיין רענט און אַז יעדעס מאָל ווען ער האָט אַרונטערגענומען פאַר די רענט האָט אין הויז געפעלט ברויט.

פענצאַק האָט פרובירט זיך פאַרענטפערן, אַז ער האָט קיינמאָל ניט געזשאַפּעוועט קיין פאַדעם, געז און שטונדן. נאָר די צרה איז וואָס מ'אַרבעט צו ווייניג שטונדן. און איצט, האָט ער מיט חוזק אויסגעשריען, וויל נאָך די יוניאָן מאַכן ווייניגער שטונדן.

די אַרבעטער האָבן אים אויסגעלאַכט און ער איז אַוועק אַ ברוג'ער. אין אַ פאַר טעג שפעטער האָט ער אַרויסגעשטעלט עטלעכע פון זיינע אַרבעטער-סטרייקער פון זייערע ציימערן אין גאַס אַרויס.

אַ פרויען אַקזילערי פון בראַנזוויל האָט גלייך אַרגאַניזירט די טע- נענטס און מען האָט גענומען פיקעטן דאָס הויז פון מיסטער פענצאַק, וואו די בעבעכעס פון די אַרויסגעזעצטע אַרבעטער זיינען געלעגן אויפ'ן טראַטואַר.

פענצאַק האָט גענומען טענה'ן צו די אַרומיגע שכנים, אַז ער קאָן ניט פאַרשטיין אַזאַ משוגעת: מען סטרייקט אין שאַפּ טאָ פאַרוואָס זאָל מען פיקעטן זיין הויז?

איין פרימאַרגן, ווען די פיקעטס זיינען צוגעקומען צום שאַפּ, זיינען זיי איבערראַשט געוואָרן ווען זיי האָבן דערהערט, אַז מענטשן האָבן געזען פאַרטאָג דעם פּרעסער ריווקין אַרויסגייענדיג פון שאַפּ.

האָט מען אָנגעהויבן פאַרשן און אויסגעפונען אַט-וואָס : די ריווקינס, וועלכע מ'האָט אַרויסגעשטעלט אין גאָס, האָבן צייט-ווייניג זיך אַריינגעקליבן צו אַ שוואַגער אויף טשעסטער סטריט. נאָר אַזוי ווי די שוועגערין איז געלעגן געוואָרן און מען דאַרף פֿאַן אין הויז פאַר דער וואַרטפּרוי, איז ריווקין אַוועק שלאַפּן אין שאַפּ, וואו דער וואַטשמאַן איז זיינער אַ גוטער ברודער. יעדנפאַלס, ער האָט נאָך דעם ווידער געפיקעט דעם שאַפּ פון מיסטער פענצאַק זיין באַס, און זיין פּרוי האָט געפיקעט די הויז פון מיסטער פענצאַק דעם לענדלאַרד.

קאַפיטל 40

אַמאָליגע אַנטי-יוניאַן פעסטונג

אין דער קליידער-אינדוסטריע איז געווען אַ גרויסע פירמע, פרוהאָף בראַדערס, וואָס האָט געהאַט אַ שם. די פירמע האָט געהאַט איר שאַפּ אויף 14טער גאָס און 8טע עוועניו און זי האָט באַשעפטיגט עטלעכע הונדערט אַרבעטער.

דער פרוהאָף-שאַפּ האָט פראָדוצירט איינעם פון די סאַמע טייערסטע סאַרטן מענער-קליידער פון יענער צייט. הונדערט דאָלאַר פאַר אַ גאַרמענט און מער איז אין דעם פרוהאָף שאַפּ ניט געווען קיין נייעס. דערפאַר זיינען אָבער די באַדינגונגען פון די אַרבעטער דאָרטן געווען ערגער ווי אין דעם ערגסטן סוועט-שאַפּ.

די פרוהאָף ברידער זיינען געווען פיר. זי האָבן אויך געהאַט אַן אַלטן טאַטן פון אַרום ניינציג יאָר. ער פלעגט אַרומשפאַנען איבער'ן שאַפּ און כּלומרשט קלייבן די שטריקלעך — נאָר דער צוועק דערפון איז געווען צו לאָזן אויך אים האַלטן אַן אויג אויף די אַרבעטער.

די פאַמיליע פרוהאָף האָט געשטאַמט פון די ערשטע דייטשן. זיי זיינען פאַרבליבן עקשנות'דיג אין שניידער-טרעיד אפילו נאָך דעם, ווי די גאַנצע אינדוסטריע האָט זיך אַרויסגעגליטשט פון די דייטשע הענט.

די פרוהאָף בראַדערס האָבן פאַר זייערע ביזנעס אויך אַרויסגעגעבן אַ פירמע-צייטונג. זיי פלעגן דאָס פאַרשפרייטן און פאַנאָדערשיקן צו אַלע זייערע קאַסטומערס.

איינער פון די ברידער איז געווען אַן איינגעשוואַרענער שערף. דאָס האָט אים געגעבן אַ רעכט אַרומצוגיין מיט אַ געלאַדענעם רעוואָלווער. אויך

די אנדערע דריי האָבן ניט אויסגעזען ווי מפיל־קינדער . . .
ווען די אמאָלגאָמעטעד האָט גענומען טראַכטן וועגן אַרגאַניזירן די
שניידער שעפער, וואָס געפינען זיך אַריבער דער 14טער גאַס, האָט מען
זיך געוואונטשן, אַז דעם פרוהאַף-שאַפּ זאָל מען כאַטש קריגן אויפ'ן צעטל
פון די „פרעפערענשאַל־שעפער“, וואָס אין פשוט'ן אידיש האָט עס גע-
מיינט: אַ יוניאַן שאַפּ אין נאַמען, אָן באַדינגונגען.
אויף מיינ ווייניגקייט איז געפאַסן דער גורל, אַז איך זאָל אַהין אַרויפ-
גיין אַ דער אַרבעט און העלפן די אַרבעטער זיך אַרגאַניזירן.
אַדאַנק איינעם פון די נייע פאַרלייט, מיסטער פייך, וועלכער איז
געווען אַ מוזיקאַלישער מענטש (ער פלעגט שפילן אויף ווייגלעזער) האָט
מען מיך אַרויפגענומען אין שאַפּ. אַחוץ מיר זיינען אַהין אַרויף נאָך עט-
לעכע אַקטיווע יוניאַן-טוער.

אין שאַפּ איז געווען גרינג צו טאָן די אַרבעט פאַר דער יוניאַן. די
באַדינגונגען זיינען דאָרט געווען שרעקלעכע. די אַרבעטער האָבן געקוקט
אויף די באַלעבאַטיים ווי אויף פאַראַזיטן. אפילו די סאַב־קאָנטראַקטאַרס
האָבן ניט געהאַט קיין גרויס ליבע פאַר זיי. נאָך מער, די סאַב־קאָנטראַקט-
טאָרס האָבן געהאַפט, אַז אויב עס וועט זיין אַ שטיקל יוניאַן וועלן זיי
אפשר אויך אויפגעריכט ווערן צו אַרבעטן ווי מענטשן.
אין פרוהאַפּ'ס שאַפּ האָבן שוין אין יענער צייט אויך געאַרבעט פרויען
ביי די מאַשינען.

איז אונז צוהילף געקומען אַ ליבע מיידל מיט'ן נאַמען אַסתר, וועלכע
איז געקומען פון שיקאַגאָ און איז פון עמיצן רעקאָמענדירט געוואָרן צום
פאַרמאַן, ער זאָל זי אַרויפנעמען אין שאַפּ.

יוניאַן-פראָפּאָגאַנדע אין די וואַש-צימערן

דאָס האָט אונז געהאַלפן באַזאָרגן, אַז אויך אין די פרויען דרעסינג-
רומס און וואַש-צימערן זאָלן דערגרייכן די יוניאַן בלעטלעך און אַ גוט
וואָרט פאַר דער יוניאַן.

צווישן אַ צאָל נייע־אַרויפגעקומענע אַרבעטער אין שאַפּ איז געווען איי-
נער פּאָל, אַן איטאַליענער, אַ געוועזענער פרייז-פאַיטער. ער איז געקומען
דורך אַ סאַב־קאָנטראַקטאַר זיך לערנען פאַר אַן אונטערפּרעסער. ער איז
אַבער אין שאַפּ באַלד געוואָרן איינער פון די בעסטע מיטהעלפער אין דער
אַרבעט צו אַרגאַניזירן דעם שאַפּ.

איין אויף דער נאַכט האָבן מיר באַשטימט צו רופן אַ שאַפּ-מיטינג
צו באַשטימען אַ סטרייק.

דער מיטינג איז גערופן געוואָרן אין אַסטאָריא האָל, אויף דער פּער-טער גאַס.

אייניגע באַזאַמטע פון דער יוניאָן האָבן אויף דעם געקוקט זייער סקעפטיש. עס האָט זיך זיי נישט געגלויבט, אַז צום שאַפּ-מיטינג וועלן קומען אַן אַנגעזעענע צאָל אַרבעטער פון שאַפּ.

ווי איבערראַשט זיינען אַלע געווען ווען דער האָל איז געוואָרן אי-בערגעפאַקט.

צווישן די אַרבעטער האָבן מיר אויך באַמערקט אַ צאָל סקעב-אַגענטן פונ'ם שאַפּ.

צווישן די פּאַר וועמען די אַרבעטער האָבן זיך געשראַקן איז געווען אַ פּרעסער מיט'ן נאָמען טאַני, אַ שטאַרקער, וואָס פּלעגט אָפּט „בולדאָזן“ יעדן איינעם.

ביים שאַפּ-מיטינג איז אויפגעדעקט געוואָרן די ראַליע פון יעדן איינעם אין שאַפּ און עס איז באַשלאָסן געוואָרן צו דערקלערן אַ סטרייק. די עטלעכע שטאַרקע און באַס-אַגענטן זיינען גלייך געווען אויף די פיס און גענומען טעראָריזירן מיט מעסערס און שטעקנס די אַרבעטער.

פּאָל, דער געוועזענער פּרייז-פּאַיטער און איצטיגער אונטערפּרעסער, איז געזעסן ביים סאַמע טיר. אָבער ווען ער האָט דערזען וואָס די פּרוהאַף-גענגסטערס ווילן טאָן, האָט ער ווי אַ קאַץ אַ שפּרונג געטאָן פון זיין פּלאַץ. אין אַ סעקונדע האָט ער צענומען אַ שטול וואו ער האָט שוין געהאַט אין זיינע הענט צוויי פיסלעך. גלייך האָבן די גענגסטער גענומען לויפן דורך טיר און פענצטער. אויך טאַני איז אַרויסגעשפּרונגען דורכ'ן פענצטער מיט אַ רעוואָלווער אין האַנט.

אויף מאַרגן אינדערפרי איז די 14טע גאַס געווען שוואַרץ. די פּרו-האַפּס האָבן שוין געהאַט אַ באַריכט פונ'ם מיטינג און זיי האָבן ביי זיך צוגעגרייט פּאָליציי.

ווען די אַרבעטער זיינען צוגעקומען צום שאַפּ האָבן די פּרוהאַפּס פּרובירט זיי אַריינברענגן אין שאַפּ אַריין. אָבער די אַרבעטער זיינען גע-בליבן אין דרויסן.

אַ גרויסע הילף איז געווען דאָס, וואָס אויך די עלעוועיטאַר-דייט האָבן באַשלאָסן נישט צו פירן קיין סקעבס. עס האָט דעם שערוף פּרוהאַפּן נישט געהאַלפן זיין אַרומשאַפּען מיט'ן רעוואָלווער אין קעשענע און מיט'ן „בעדזש“ אויפ'ן ברוסט. פּרוהאַפּ'ס שאַפּ איז גענומען געוואָרן!

נאָך צוויי טעג סטרייקן, האָט די פירמע געסטלט מיט דער יוניאָן, איר שאַפּ זאָל זיין איינער פון די „פּרעפּערענשעל שאַפּס“. אָבער איינע

פון די וויכטיגע פאָדערונגען האָט די פירמע געמוזט נאָכגעבן. דאָס איז געווען צו באַצאָלן די אַרבעטער פאַר די צוויי טעג סטרייקן. דאָס געלט האָבן די אַרבעטער באַשלאָסן צו געבן אויף רעליף צו די מלחמה-געליטענע. ווען מיר זיינען אַריינגעקומען זיגרייך אין שאַפּ, האָט דער אַלטער טאַטע פון די פרוהאַפּ'ס, וועלכער האָט געהאַט אַ „האַבי“ צו קלייבן שטריק-לעך פון פלאַך, אַ זאַג געטאַן צו איינעם פון זיינע זין: ווען איך וואָלט געווען אינגער וואָלט איך זיך בעסער אויפגעהאַנגען אויף די שטריק איידער זיי נאָכצוגעבן אַ יוניאַן אין אונזער שאַפּ.

קאפיטל 41

חלומות פון אַנטי־יוניאַן באַלעבאַטיס

באַד נאָך דער ערשטער וועלט־מלחמה, האָבן אַ צאָל באַלעבאַטיס פון מענער־קריידער שעפער אין ניו־יאָרק אָנגעהויבן צו חדומ'ען וועגן אַרויסדרייען זיך פון די יוניאַן באַדינגונגען, וואָס די אַמאָלאַגאָמיטעד קלאַדינג וואַירקערס־יוניאַן האָט שוין ביז דעמאָלט געהאַט באַוויזן צו געוויינען.

די גרויסע פירמע „פרוהאַף בראַדערס“, וועלכע מען האָט דורך אַ סטרייק געהאַט געצוואונגען איינצוגיין כאַטש אויף אַן אָפּמאַך פאַר אַ „פרעפערענשעל“ יוניאַן־שאַפּ, האָט זיך גענומען צו טראַכטן ווי אַזוי אפילו דערפון זיך אויך צו באַפרייען.

די הונדערטער אַרבעטער פון פרוהאַפּ'ס שאַפּ האָבן שוין אָבער אין דער זעלבער צייט געהאַט דערפילט דעם אמת'ן זין פון יוניאַן און זיי האָבן גענומען פאָדערן מער רעכט, אַ ריכטיגן יוניאַן־שאַפּ און ניט קיין סקעדעט פון אַ יוניאַן־שאַפּ.

זיי האָבן אָנגעהויבן פאָדערן, אַז ווען די פירמע דאַרף אַרבעטער, זאָל זי זיך ווענדן צו דער יוניאַן. זיי האָבן מער ניט געוואָלט דערלאָזן אַזאַ צושטאַנד, אַז די פירמע זאָל זיך קאָנען וואַרפן מיט די אַרבעטער. די אַרבעטער זיינען באַשטאַנען אָפּצושאַפן די סיסטעם פון סאָב־קאָנטראַק־טינג און אָפּצוהיטן די ריכטיגע שטונדן פון אַרבעט.

איך בין אין יענער צייט געווען דער טשערמאַן פון דעם שאַפּ.

אַ פלאַן פון גרעפּט, וואָס האָט נישט געאַרבעט

איין פאַרנאָכט רופט מיך אַריין איינער פון די פיר פרוהאַף ברידער

אין אָפּיס. ער פּאַנגט אָן צו רעדן וועגן שאַפּ און מיט אַמאַל גיט ער אַ לייג אַרויס אויפ'ן טיש אַ פּעקל מיט געלט און רופט אויס: „העוו סענס מאַי באַי, ענד יו וויל געט שעדס אין דהי ביזנעס טו“ (האַב שכל מין בחור, און דו וועסט אויך קריגן אַ חלק אין געשעפט).

איך בין געוואָרן אַזוי דערשראָקן, אַז איך האָב גענומען שרייען אויפ'ן קול: מיד קאָן מען ניט קויפן! איך בין ניט קיין גרעפטער! און ווען איך בין אַרויסגעלאָפן פון אָפּיס אויפ'ן שאַפּ, איז שוין געשטאַנען אַ דע-טעקטיוו ביי דער טיר און געוואַרט. ער איז אָבער געבליבן אַנטוישט. דער „דזשאַב“ איז ניט געלונגען.

די אַרבעטער האָבן אָבער מורא געהאַט מיד צו לאָזן גיין אַליין. האָבן צוויי אַרבעטער פון שאַפּ: פּאול, דער געוועזענער פרייזפּאַיטער, וואָס איז געווען אַן אונטערפּרעסער אין שאַפּ, און בעני לעדער, אַן אַקטיווער טוער פון שאַפּ, זיך גענומען אַרגומענטירן מיט'ן דעטעקטיוו.

די מיידל אין אָפּיס האָט אַ כאַפּ געטאַן דעם טעלעפּאָן צו רופן פּאַרציי. איז לעדער צוגעשפּרונגען און פרובירט אַ ריס טאַן דעם טעלעפּאָן. האָט זיך צוזאַמען מיט'ן טעלעפּאָן איבערגעריסן די פּאַרבינדונג פון דער עלעק-טריק און אין שאַפּ איז געוואָרן פינצטער. אַ קאַמיטע פון שאַפּ האָט מיד דאַן אַ נעם-געטאַן פאַר דער האַנט און מיר האָבן אַזוי אַראָפּגעשפּאַנט די טרעפּ פון שאַפּ און אַוועק אין אָפּיס פון דער דזשאַינט באַאַרד, צו א. שיפּלאַקאַף, וואָס איז דעמאַלט געווען איר מענעדזשער.

האַט אונז שיפּלאַקאַף אויסגעזאָגט אַ סוד, אַז די פירמע פּאַרלאַנגט מען זאָל צונעמען דעם שאַפּ-טשערמאַן פון דעם שאַפּ און אַז אַלץ זאָל דער-ליידיגט ווערן דורך דעם אָפּיס פון „אומפּאַרטייאישן טשערמאַן“. שיפּלאַק-קאַף האָט אונז דערביי פּאַרזיכערט, אַז די יוניאָן וועט זיך לאָזן קאַסטן פּופּציג טויזנט דאָלאַר אין אַ קאַמף מיט דער פּרוהאַף-פירמע און וועט ניט דערלאָזן, מ'זאָל מיד אַוועקשיקן פּונם שאַפּ.

פאַר מאַרגן אין דער פרי, האָבן מיר אָפּגערעדט, אַז אַ קאַמיטע זאָל מיד אָפּוואַרטן ביים הויז און מיר זאָלן צוזאַמען גיין אין שאַפּ.

עס איז געווען ווינטער-צייט און זייער קאַלט. בין איך געקומען אין הויז אויף ראַקאָועי עוועניו, ברוקלין, מיט אַ שטאַרק פּאַרקילטן האַלז. איך האָב זיך אַוועקגעלייגט שדאַפן מיט קאַמפּרעסן.

אינמיטן פון דער נאַכט, טרעפט אַזאַ געשיכטע, וואָס האָט אַלעמען איבערגעשראַקן אויף טויט: מ'האַט גענומען קלינגען און קלאָפן אין טיר, דערביי האָט מען געשריען: „סעם! סעם!“.

אַלע אין הויז דערשראַקן, האָבן געפרעגט, וואָס זאָל מען טאַן.

איך האָב זיך אויפגעכאַפּט מיט מיין פאַרקילטן האַלז, און זיי געראַטן רופן דורכ'ן פענצטער נאָך הילף און דערביי עפענען די טיר, צו זען ווער איז דאָס.

ווען מ'האַט אַ עפּן געטאָן די טיר האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז דאָס איז אַ שכן, ביי וועמען ס'האַט געפּלאַצט אין הויז אַ רער פון די וואַסער, און ער זוכט דאָס אַרום דעם פּלאַמבער סעם צו פאַרריכטן, און דורך אַ טעות האָט ער דאָס אָנגעקלאַפּט אין דער טיר . . .

אין דער פּרי זיינען צו מיר אַרויפגעקומען די אַקטיווע טוער בעני לעדער, גלאַס, דזשאַו, פּאָל און אַנדערע און מיך גענומען קראַנקערהייט אין שאַפּ אַריין.

מיר האָבן געוואוסט, אַז דער שאַפּ וועט שוין ניט אַרבעטן, ווייל די אַרבעטער זיינען געווען שרעקלעך אויפגעבראַכט געגן דער חוצפה/דיגער פּאַדערונג פון די באַלעבאַטיים. די אַרבעטער האָבן אינסטינקטיוו גע-פּילט, אַז אויב דער פּירמע וועט געלינגען פטור צו ווערן פּונ'ם שאַפּ-טשערמאַן, דאַן וועלן אַלע געווינסן גאַרניט מיינען.

מיר האָבן ווידער די הונדערטער אַרבעטער פון שאַפּ געטראַפּן ווי אין דעם סטרייק, וואָס מיר האָבן דאָרט פּריער געפירט ביים אַרגאַניזירן די יוניאָן.

ווי גיך איך בין צוגעקומען צום שאַפּ, האָט פּרוהאַף מיט'ן "בעדזש" אויפ'ן פּלאַץ אַ רוף געטאָן איינעם פון זיינע שטאַרקע און אָנגעוויזן אויף מיר: "דאָס איז ער, נעם אים אַוועק פון דאַנען. איך וויל אים ניט אַריינ-פּלאַצן צו מיר אין שאַפּ".

בעני לעדער און פּאָל, האָבן ווידער פאַרהאַלטן דעם שטאַרקן. לעדער, וועלכער איז הויך-געוויקסיג, האָט אים אונטערגערוקט די האַנט אונטער דער מאַרדע און אים ניט צוגעלאָזן נאָענט צו מיר. עטלעכע אַרבעטער האָבן מיך אַריינגעוואָרפּן אין אַ טעקסי, אויס-רופנדיג צו די אַנדערע אַרבעטער: אַלע צו אַ שאַפּ-מיטינג אין מאַנהעטן לייסעאָום, אויף 4טער גאַס!

אַרבעטער האָבן באַשלאָסן איין זאַך און געגן זייער ווילן האַט מען געטאָן אַן אַנדער זאַך

ביים שאַפּ-מיטינג בין איך געלעגן אויף אַ באַנק פּול מיט פיבער און זיך צוגעהערט, ווי נעכטיגע סקעבס, סאָב-קאָנטראַקטאָרס און גלאַט שקלאַפּן האָבן גערעדט מיט רעספעקט פאַר דער יוניאָן. איינער, אַ געוועזענער סאָב-קאָנטראַקטאָר פון די לאַינינג-מאַכער,

מר. רייך, האָט גערעדט און געוויינט מיט בלוטיגע טרערן: פאַרלאָזט אונז ניט! איך וויל ניט זיין מער קיין אַנטרייבער! מיין קינד האָט זיך צוגעוואוינט איצט מיך צו זען אַלע אָונט אין הויז!

אַ פּינישער, דעוויין, האָט געשילדערט, ווי ער האָט געוואָלט גיין צו אַ רב פּרעגן צי מעג ער מחלל שבת זיין און גיין אַרבעטן שבת, צוליב דער ווייב און פּינף קינדער, און ווי אַזוי די ווייב, האָט אים ניט געלאָזט גיין און אַליין גע'פּסק'נט, אַז ער מוז אַרבעטן. איצט, האָט ער געשריען, איז דאָך די יוניאָן מיין הייליגער שבת. לאָזט ניט פאַרשטערן מיין שבת! שיפּלאַקאָף האָט ביים מיטינג געהאַלטן אַ רעדע און געגעבן אַ הונד דערט פּראָצענטיגע פאַרזיכערונג, אַז די באַדעכאַטים וועלן שוין ניט דער- לעבן צו האָבן אַ שאַפּ אָן אַ יוניאָן.

מיט עטלעכע טעג שפּעטער, ווען איך האָב שוין געפּילט בעסער און געקומען צום שאַפּ, האָט מען מיר געלאָזט וויסן, אַז שיפּלאַקאָף וויל מיך זען אין אָפּיס פון דער יוניאָן, בין איך אַוועק אין אָפּיס.

נאָך עטלעכע חניפה-ווערטער און לויב-געזאַנגען פון אים, זאָגט ער מיר אַז, אַז ער האָט געסעטלט דעם סטרייק און נאָכגעגעבן דער פּירמע ניט צו האָבן מער קיין שאַפּ-טשערמאַן אין שאַפּ, נאָר אַלץ דערדיידיגן ביים „אומפּאַרטייאישן טשערמאַן“.

דאָס האָט געבראַכט דערצו, אַז די פּרוהאַפּס האָבן שוין מער ניט צוגעלאָזן קיין יוניאָן ביי זיך אין שאַפּ. זיי האָבן זיך אַזוי געראַנגלט אַ לענגערע צייט. ניט וועלנדיג דערלאָזן מער צו אַרגאַניזירן זייער שאַפּ, זיינען זיי ווי אַרונטער פון דער מאַפע.

קאַפיטל 42

מ'הערט אונז ווי אין „טראַק“

די פירער אין דער טרעיד-יוניאָן באַוועגונג האָבן אין די יאָרן פון אַרום 1918 זיך נאָך אַלץ געהאַלטן אַן דער גאַמפּערס פּאַליסי פון „נאָ פּאַליטיקס אין יוניאָן“, נאָר כּוהמרשט באַשטראַפּן די שלעכטע און באַ- לויבען די גוטע.

די „אַמאַלאַמעיטעד קלאַדינג וואַירקערס יוניאָן“ האָט גלייך אַנגע- נומען אַ פּראָגרעסיוון בליק אויף דעם ענין און האָט אינגאַנצן אַנדערש רעאַגירט. די פירערשאַפט האָט פון דעם ערשטן טאָג פון איר גרינדונג באַשלאָסן זיך צו באַטייליגן אין פּאַליטישע וואַלן ניט בלויז מיט גוטשיסן

אין קאנדידאט און צוריקווייזן אַ צווייטן, נאָר, טאָקע אָנפירן אַן אַקציע אַ קלאַסן־קעמפּערישע (אַזוי איז אויך געווען אין „פּרימבּל“ פּון דער ערשטער אַמאַלגאַמעטיטעד קאַנסטיטוציע), אַ יוניאַן פּון אַרבעטער געגן די באַסישע פּאַרטייען.

די ברייטע מאַסן אין דער סאַציאַליסטישער באַוועגונג, האָבן שוין געוואוסט מער־ווייניגער פּון דעם פּאַרוואַסערטן סאַציאַליזם פּון דער ס. פ. און טראַץ דעם, וואָס יוסף שלאָסבערג, האָט פּרובירט ציען די מאַסן צו דער סעקטאַנטישער ס. ל. פ. האָט דאָך דער „פּאַרווערטס“ און אַ ריי פּון די פירער און טוּער אין דער „אַמאַלגאַמעטיטעד“ זיך נאָך געהאַלטן מיט ציין און נעגל אַן דער ס. פ. (סאַציאַליסטישע פּאַרטיי).

וועט געוויס זיין אינטערעסאַנט איצט, מיט יאָרן שפּעטער, צו וויסן ווי אַזוי אַ וואַל־קאַמפּאַניע איז דאָן געפירט געוואָרן, און טאָקע ווי קאַמיש און לעכערדעך די פירונגען זיינען געווען אין דער ס. פ. דאָס וועט עטוואַס געבן אַ באַגריף פּאַרוואַס די ס. פ. איז דערטרונקען געוואָרן אין איר אייגענעם וואַסער און בלאַטע . . .

איך, ווי אַ סך יונגע אינגלעך אין דעם פּראַגרעסיוון פּאַקאַל 156, האָבן זיך אַריינגעוואָרפן אין דעם וואַל־קאַמפּעין פאַר מאיר לאַנדאָן, דזשעיקאַב פענקין, מ. הילקוויט און אַנדערע. מיר האָבן געקוקט אויף דער אַר־בעט צו אַגיסטירן פאַר סאַציאַליזם, ווי אויך אַ הייליגקייט, סיי אַלס טרעיד־יוניאַניסטן און סיי אַלס מיטגלידער פּון דער סאַציאַליסטישער פּאַרטיי.

אונזער אַרבעט איז באַשטאַנען אין פאַרשפּרייטן ליטעראַטור און אין רעדן אויף די גאַסן־מיטינגען פאַר די אידישע מאַסן, אַרגאַניזירן „וואַל־טשערס“ (היטער אין טאַג פּון די וואַלן), גאַנץ אַפּט פשוט שטיין און היטן די קאנדידאַטן, אַז די גענגסטערס און „באַמס“ פּון די דעמאָקראַטן און רעפּובליקאַנער זאָלן זיי ניט אַרונטערשלאַפּן פּון דער פּלאַטפּאָרמע, ווען זיי פּלעגן רעדן פאַר'ן עולם.

די אַמאַלגאַמעטיטעד העדקוואַרטערס פאַר די וואַלן האָט זיך געפונען אויף דעצענסי סטריט. אַלע אויף דער נאַכט נאָך דער אַרבעט פּלעגן מיר קומען אין אַפּיס און פּון דאָרט פּלעגט מען אַרויסשיקן רעדנער אויף אויטאָמאָבילן צו פאַרשידענע גאַסן מיט אינסטרוקציעס צו דעקן עטלעכע מיטינגען. צווישן די רעדנער האָבן זיך געפונען: דוד אשינסקי, ל. האַלענדער, לעווענטהאַל, נ. וואַלף, ברוינשטיין, און נאָך אַ גאַנצע ריי אַקטיוויסטן מיט מיינ ווייניגקייט.

אַרויספאַרנדיג אַזוי עטלעכע טעג האָב איך באַמערקט, ווי די מאַכערס פּונ'ם וואַל־קאַמפּעין ברענגען אונז צום קאַרנער, שטעלן אַראָפּ די פּלאַט־

פארמע, ווארפן אראפ די ליטעראטור מיט די פלאקאטן און אליין פארן זיי אוועק פארברענגען ערגעץ אין א קאבארעט.

מיר האבן דעם ענין אויפגענומען ביי דער „דזשאַנט באַארד“ און אַנגעוויזן, אַז אַנשטאַט אויסגעבן געלט אויף אויטאָמאָבילן, קאָן מען די אַרבעט דערגרייכן מיט אַ סך ווייניגער אויסגאַבן, ווען מ'זאָל נעמען אַ פּערד און וואָגן, דערצו וועט דער פּערד און וואָגן קאַנען בלייבן ביז נאָכ'ן מיטינג און צוריקפירן די פּלאַטפּאַרמע און אויך די פּאַרבליבענע ליטעראַטור און אַזוי אַרום פּאַרשפּאַרן דערנאָך דאָס צו שלעפּן אויף די הענט אין אַפּיס אַריין.

אויפ'ן צווייטן טאָג, ווען מיר זיינען ווידער געקומען אין די העד-קווארטערס צו קריגן אונזערע אַנווייזונגען וואו צו רעדן, האָט מען אַלע-מען צעזעצט אין די אויטאָמאָבילן, נאָר פּאַר מיר און דוד אַשינסקיין איז געווען צוגעגרייט אַ טראַקל, ס'הייסט אַ פּערד און וואָגן, וואו מ'האַט אונז אַנגעוויזן אַריינצוגיין און דעקן אַ ריי גאַסן אויף דער איסט-סאַיד. ווען איך האָב זיי געפּרעגט, וואָס הייסט דאָס? האָבן זיי ציגיש גע-ענטפּערט: מענטשן, וואָס האָבן ניט קיין שכל, דאַרפן פּאַרן מיט פּערד, און אונזערע טענות האָבן זיי געהערט ווי אין טראַק. . .

מיר קריגן אַ „וואַסערדיגע“ רעדע

גאַנץ אַפּט פּלעגט דער „פּאַרווערטס“-פּויק נעמען קלאַפּן מיט באַ-רימערישע אויסגעשרייען: טויזנטער בירגער לאָזן ניט שלאָפּן מאיר לאַנדאַנ'ען; זיי וועקן אים אויף אינמיטן נאַכט און ער מוז אַרויסקומען האַלטן אַ רעדע אויפ'ן פייער-עסקעיפּ. . .

אַט מיט אַזעלכע און ענדלעכע נייעס, פּלעגט דאָס דער „פּאַרווערטס“ וועקן די סאַציאַליסטן צו קומען שטימען פּאַר דער ס. פּ.

איך אָונט זאָגט אונז אַן דער קאַמפּעיין-מענעדזשער פּון אַ צווייטן קאַנדידאַט, אַז שבת נאַכט, ווען די מיטינגען וועלן פּאַרענדיגט ווערן, וועלן אַלע זיך פּאַרזאַמלען אויף איסט בראַדוועי און קלינטאָן סטריט, פּון דאָרט וועלן מיר דורכפירן אַ דעמאָנסטראַציע ביים הויז פּון דעם גע-נאַסע — — — ער האָט געזעבן די אינסטרוקציעס ווי אַזוי נאָך 12 ביי-נאַכט זאָל מען גיין מיט די פּלאַקאטן איבער די גאַסן, וואָרפן לאַזונגען און רופן דעם נאָמען פּון קאַנדידאַט. ווען מיר וועלן צוקומען צום הויז און אים רופן, וועט ער אַרויסקומען און האַלטן אַ רעדע פּאַר אונז. מיר האָבן דורכגעפירט דעם באַשלוס, 12 ביינאַכט, האָבן מיר אַר-

גאנזירט אלע קליינע מיטינגען אין איין גרויסן און זיך ארויסגעזאָן מיט די נויטיגע אויסרופן און געשרייען.

ווען מיר זיינען צוגעקומען צום אָנגעגעבענעם אַדרעס און גענומען געוואָלדעווען און רופן דעם קאַנדידאַט, האָט זיך געעפנט אַ פענצטער, פאַרשטייט זיך, אַז די געשרייען און אפלאדיסמענטן זיינען געוואָרן נאָך העכער. נאָר, ווען אלע האָבן מיט באַגייסטערטע אויגן אַרויפגעקוקט אין דער הויך, האָט גענומען פליען אין אונז פלעשער מיט וואַסער און אַן וואַסער, פאַרשידענע מיסט און שאַלעכצן, דערצו טויטע קללות אויף אונז מיט'ן קאַנדידאַט צוזאַמען.

מיר זיינען זיך צעדאַפן שרעקלעך אַנטישט און אויף מאַרגן האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז אונזער „וועג-ווייזער“ האָט ניט געהאַט דעם ריכ-טיגן אַדרעס. דאָס ערגסטע איז געווען, וואָס דער קאַנדידאַט האָט אויף מאַרגן געהאַט אַ טענה צו אונז. ער איז געזעסן אַ גאַנצע נאַכט און גע-וואָרט מ'זאָל אים אַרויסרופן אין די פאַדזשאַמעס צו האַלטן אַ רעדע אויפ'ן פייער-עסקעיפּ . . .

מ'ציילט ציין אַנשטאַט באַלעטם

אַ שיינע מעשה האָט אויך פאַסירט מיט דער „וואַטשערס“ קאַמיטע, וועלכע האָט געדאַרפט אַכטונג געבן, אַז „טעמעני“ זאָל ניט באַ'אָנבענען די וואָלן פון די סאָציאַליסטן.

אין „פאַרווערטס“ האָט מען געשריבן, אַז אלע שאַפ-טשערלייט און קאַמיטעס וואָס ווילן העלפן היטן ביים ציילן זאָלן קומען אויף פאַרטייט סטריט, אין אַ האַל, און דאַרטן וועלן שוין זיין אַ ריי טוער פון די גע-ווערקשאַפטן און אַרבעטער-רינג, וואָס וועלן אָנפירן מיט דער אַרבעט און גיין מיט די קאַמיטעס אין די „פּוילינג-פלעצער“.

מיר זיינען געקומען אין דער פרי און וואַרטן. דער זייגער רוקט זיך, פון פינף ווערט זעקס, פון זעקס זיבן און קיינער איז ניטאָ פון דער קאַמיטע. מיר נעמען רופן אַהער און אַהין, ביז מיר האָבן אויסגעפונען, אַז זיי זיינען געגאַנגען שראַפן אין אַ באַד טאַקע אויף פאַרטייט סטריט, כדי זיי זאָלן ניט פאַרשפּעטיגן און זיין אין צייט. אַבער אין באַד האָבן זיי זיך געטראַפן מיט נאָך גענאָסן און מ'האַט צוזאַמען געשפּילט אַ פּויקער. די שפּיל האָט זיך פאַרענדיגט מיט דעם, אַז צוויי האָבן געוואונען אַ סך געלט ניט אויף קיין הערלעכען וועג, האָט מען זיך צעקריגט און צע'הרג'עט, אַזוי אַז אַנשטאַט ציילן די שטימען האָט מען געציילט די ציין וואָס האָבן גע-פעלט אין מויל . . . און, נאַטירלעך, פאַרשלאַפן די וואָלן . . .

אויף מאַרגן, ווען די צייטונגען האָבן געמאַלדן וועגן די רעזולטאַטן פון די וואַלן האָט איינער אַ ציניקער פון די געווערקשאַפטן, וועלכער האָט געשפּילט אַ גאַנצע נאַכט אין קאַרטן, זיך געקײבעצט: נו, מילא, מיר האָבן פאַרלוירן אין די וואַלן, דערפאַר האָבן מיר אָבער געוואונען אין פּויקער . . .

קאַפיטל 48

ווען אַ פּרוי האָט איר מאַן, אַ סקעב, געפאַקט מיט אַ געליבטער

אין 1920 האָט די מאַנופאַקטשורערס אַסאָסיעיעשאַן פון מענער-קליי-דער באַשלאָסן אויסצופּרובירן איר מזל דורך אויפנעמען אַ קריג געגן דער אַמאַלגאַמעטיעד, וואָס האָט זיך שוין דעמאַלט געהאַט צעוואַקסן אין בערן לאַנד.

די שווערע לאַגע ביי די שניידער גלייך נאָך דער ערשטער וועלט-מלחמה, האָט זיי דערמוטיגט אַרויסצושטעלן פאַדערונגען צו דער יוניאָן. זיי זיינען דאָן אַרויסגעקומען מיט אַ פּראָגראַם פון זיבן פּונקטן, וואָס האָט פאַר די שניידער פאַקטיש געמיינט זיך אומצוקערן ווידער צו דער טוועט-שאַפּ סיסטעם.

כדי דאָס אויסצופירן האָבן זיי געמאַכט אַ לאַקאוט געגן די אַרומ זעכציג טויזנט אַרגאַניזירטע שניידער אין ניו-יאָרק. זיי האָבן אין דעם לאַקאוט באַנוצט „אינדזשאַנקשאַנס“, אויך אַ גאַנצע ריי גענגסטערס. די יוניאָן האָט אויף דעם לאַקאוט געענטפערט מיט אַ סטרייק, וואָס איז געווען איינער פון די פאַרביטערסטע אין דער קליידער-אינדוסטריע. איז אין יענער צייט אויף ברוב סטריט געווען אַ קליידער שאַפּ, וועגן וועלכן מיר האָבן זיך דערוואוסט, אַז אַ צאָל פון די אַרבעטער, וועלכע פּי-קעטן דאָרט בייטאָג, גנב'ענען זיך אַליין אַריין אין אַוונט אין שאַפּ און סקעבן.

איז אַ קאָמיטע געקומען אין אַוונט צום שאַפּ, פרובירט עפענען די טיר, אָבער עס איז נישט געלונגען. די טיר איז געווען פאַרשלאָסן און מען האָט נישט געקאַנט אַריין צו זען וואָס דאָרט טוט זיך.

איז מען געפאַלן אויף אַזאַ פּלאַן:

מען איז געקומען צו אַ פּרוי פון איינעם אויף וועלכן מען האָט גע-

האָט אַ חשד, אַז ער איז איינער פון די סקעבס און מען האָט איר גע-
זאָגט, אַז איר מאַן האָט אַ געליבטע אין שאַפּ און אַז דערפאַר קומט ער
אַהין אין אַוונט און אָפט בלייבט ער דאָרטן נעכטיגן.

איז די פרוי אין אַוונט געקומען אויסצוגעפינען וואָס איר מאַן טוט
אין שאַפּ. אַ קאָמיטע פון דער יוניאָן האָט דערביי געוואַרט צו זען, וואָס
עס וועט געשען.

ווען זי האָט אָנגעקלאַפט אין טיר, האָט דער וואַטשמאַן, וועלכער איז
געווען אַ נייער מענטש, פאַרשלאָפענערהייט אַ עפּן-געטאָן די שטאַבע.
איינער פון דער קאָמיטע איז דאָן גלייך געווען אויפ'ן אָרט און האָט אַרייַן-
געשטעלט אַ פּוס אין טיר. אַלע זיינען אַריין און אויך די פרוי.

מיטגלידער פון דער קאָמיטע זיינען געווען אונטערן איינדרוק, אַז די
מעשה, אַז דער מאַן פון דער פרוי האָט אין שאַפּ אַ געליבטע איז אינ-
גאַנצן אַן אויסגעטראַכטע. האָט זיך אָבער גראַדע אַרויסגעוויזן דאָס
פּאָלגנדיגע:

אַזוי שנעל ווי די קאָמיטע איז אַריין און זיך אַ פּאַז געטאָן איבערן
שאַפּ, האָט מען באַמערקט ווי אין אָפּיס האָט עמיצער אויסגעפּלאַשן אַ לעמפל.
האָט זיך איינער אַריבערגעכאַפט איבערן ווענטל און אַן-עפּן געטאָן די טיר.
צו אַדעמענ'ס איבערראַשונג איז דאָרט געשטאַנען איר מאַן, אין אַן
אומבאַקוועמע לאַגע. אַ פרוי איז פון אָפּיס אַרויסגעלאָפּן אַ צעשראַקענע
מיט אירע קליידער אויף דער האַנט.

דער וואַטשמאַן, אַן אַלטער קריסט, האָט זיך פאַרענטפערט און דער-
ציידט, אַז ביי צען אַזייגער האָט מען אין שאַפּ געאַרבעט. דערנאָך האָט
דער מאַן אים געזאָגט, אַז ער דאַרף דאָ דער פרוי זיינער אויספיטן
אַ סוט, וואָס ער מאַכט אויף אין שאַפּ . . .

די פרוי פון דעם סקעבאַטש, האָט איר מאַן שוין געגעבן אַ סוט . . .
זי האָט אים געשלאָגן מכות-רצח. די סטרייק-קאָמיטע איז געשטאַנען און
געקוקט, אַן אַ שטאָך אַרבעט . . .

די הילף פון אַן אַרון קודש מיט אַ פּרוּכט

געווען איז דעמאָלט אויך אַזאַ פּאַל:

מען האָט זיך דערוואוסט, אַז אַ גרופע אַרבעטער צוזאַמען מיט זייער
קאָנטראַקטאַר פּלאַנירן צו עפענען אַ שאַפּ אין וואודבעין, ניו דזשורזי.
דער באַדעבאַס האָט אָפּגערעדט מיט די אַרבעטער צו טרעפּן זיך ביי
אים אין שוּדל, וואָס האָט זיך געפונען אין אַ האַל אויף איסט בראַדוועי,

און ער האָט פאַרזיכערט, אַז דער דעזאָינער און מענעדזשער פון זיין פירמע וועלן דאָרט אויך זיין.

די סטרייק־קאָמיטע האָט זיך באַרעכנט, אַז גלאַט צעשטערן דעם מיטינג וועט ניט ברענגען קיין רעזולטאַטן, נאָר פאַרקערט, זיי לאָזן האָבן דעם מיטינג און אויסגעפינען זייערע פלענער.

אַבער ווי אַזוי טוט מען דאָס?

האַט שוין דאָ אַרויסגעהאַלפן איינער אַ מענדל, וואָס איז געווען באַ־קאַנט ווי אַ גייענדיגע אינפאַרמאַציע ביוראָ.

דער מענדל איז ניט געווען קיין רעדנער, ער האָט אַבער געהאַט אַ גוטן „שמעקער“. ווען ער האָט איינמאַל געוואַלט זיין ביי אַ קליקע־מיטינג פון אַ געוויסער יוניאָן, איז ער צום מיטינג אַריין מיט אַ פעקל „פאַרווערטס׳ן“ אונטערן אַרעם, כּלומרשט צו פאַרקויפן, און איז אַזוי פאַר־בלייבן ביים מיטינג.

פאַר דעם מיטינג וואָס די דערמאַנטע גרופע סטרייק־ברעכער האָט געוואַלט אָפהאַלטן אין שולכל, האָט מענדל אויסגעאַרבעט אַזאַ פּלאַן:

ער איז אַזעלע פאַרנאַכט אין שול אַריין מיט אַ סענדוויטש אין קע־שענע און שטילערהייט האָט ער זיך אונטערגעשאַרט אין ווינקל, וואו עס איז געשטאַנען דער אַרון קודש. ער האָט זיך אַוועקגעשטעלט אויף אַן אָרט וואו פון איין זייט האָט ער זיך פאַרשטעלט מיט׳ן פּרוכט און פון דער צווייטער זייט ביי דער וואַנט, האָט ער געהאַט אַ פענצטער צו קאַנען אַטעמען און כאַפן אַביסל לופט.

זיבן אַזיגער זיינען אַריינגעקומען דער באַס, דעזאָינער, מענעדזשער און אַזע סקעבס. זיי האָבן אויסגעאַרבעט זייער פּלאַן, אָפּגעמאַכט די פּרייזן און אַראָנזשירט ווי אַזוי זיי זאָלן אַזע טאַג קאַנען זיין אין די סטרייק־האַלט צו אָפּקלאַפּן די קאַרטלעך און אפילו צו קאַלעקטן סטרייק־בענע־פּיט, און דערנאָך קומען סקעבן אין אַ נייעם שאַפּ, אין וואוּדבעיק, ניו־דזשירזי.

ווען די חברה סקעבס האָט פאַרענדיגט דעם מיטינג, פאַרלאָשן דאָס ליכט און אַרויס פון שול, איז מענדל אויך אַרויסגעקראַכן פון זיין באַ־העלעטעניש און זיך געלאָזט גיין. נאָר ווען ער האָט פּרוּבירט עפענען די טיר האָט ער געטראָפּן די טיר פאַרשלאָסן.

נאָך אַ ביסל קלאַפּן, האָט דער סופּעראַינטענדענט אים אויפגעשלאָסן די טיר און זיך געוואונדערט:

— ווי אַזוי ביסטו דאָס געבליבן דער לעצטער אין אַ פאַרשלאָסע־נער שול?

האָט מענדל אים דערקלערט, אַז ער האָט זיך פאַרשלאָפּן און אַז דערווייַל זיינען אַלע אַרויס פון שול און פאַרהאַקט די טיר. יעדנפאַלס, מיט זיין הילף און מיט דער הילף פון דעם אַרון קודש מיט'ן פּרוּכּת איז שוין דעמאָלט דער דערמאָנטער פּלאַן פון סקעב־אַרבעט אין וואודבעין, ניו דזשירזי, צעשטערט געוואָרן.

קאַפיטל 44

אַ מעשה מיט אויל־קלאָט, גרעפּט און פּאַלשע באַלעטס

די שניידער זיינען שטענדיג געווען פאַרנומען אין קאַמפּן, סטרייקס, דערגרייכונגען פאַר דער יוניאָן פון פאַרשידענע סקעב־נעסטן איבערן לאַנד. אָבער אויך אַ סך פּלעקן האָבן זיך גענומען באַווייזן, וואָס האָט ניט געשאַפּן קיין כבוד דער „אַמאַלגאַמעיטעד“.

צופיל צייט איז אויסגעקומען צו פאַרנעמען ביי דער דזשאַינט באַאַרד די דאָזיגע פּלעקן אויסצורייניגן און גאַנץ אָפּט, צום באַדויערן, פּלעגט מען דאָס מוזן פאַרשאַטען, פאַרדעקן און „צופּרעסן“ . . .

עטלעכע אַזויגע פּאַרן וועט זיין אינטערעסאַנט צו דערציילן.

מ'האָט געקויפט אין ברוקלין אַ געביידע פאַר אַן אָפּיס פון דער יוניאָן, דעם עריאָן האָל. די שניידער זיינען געווען זייער צופרידן, ווען מ'האָט דעם האָל איבערגעבויט און זיך אַריינגעקליבן. ביי דער פינאַנץ־קאָמיטע איז אָבער געוואָרן אַ סאַמאַטאַכע וועגן די אויסגאַבן וואָס גענאָסע פּיטער מאנאַט, דער סעקרעטאַר־טרעזשורער פון דער דזשאַינט־באַאַרד און אַ מאַכער אין „פאַרווערטס“ — האָט אויסגעגעבן. אויף די אַלע איינרייכ־טונגען, איבערהויפּט האָט זיך געטומלט און אפילו צווישן אַ ריי גענאָסן, וועגן דעם „ביל“ פאַר אויל־קלאָט אויסצולייגן אין די אָפּיסעס. איינער פון דער פינאַנץ־קאָמיטע, האָט גע'טענה'ט, אַז מ'האָט געקאָנט פאַר'ן געלט קויפן אויט־קלאָט צו באַדעקן דעם גאַנצן ברוקלינער בריק. אַ צווייטער האָט געזאָגט, אַז ס'איז גענוג פאַר אַלע שניידער שעפּער צו דעקן די פּאַדלעגעס, מ'זאָל ניט דאַרפן שטיין אויף דעם שמוץ אין שאַפּ.

די פאַרטיידיגער פון גענאָסע פ. מאנאַט האָבן אָבער געזאָגט, אַז די אויפדעקונגען און פּראָטעסטן פון פ. מאנאַט'ס אייגענע גענאָסן נעמט זיך פון אַט־דעם, וואָס זיי האָבן אויך געוואָלט שטיקלעך אויל־קלאָט פאַר

זייערע היימען און פאר אַלעמען איז ניט געווען גענוג . . .
 אין פארבינדונג מיט דעם האָט פאַסירט אַזאַ שפּאַס, וואו ס'פאַסט
 דאָס פּאַלקס-ווערטל, אַז אין אַ פּאַמיליע וואו איינער האָט זיך געהאַנגען,
 זאַל מען ניט רעדן פון שטריק . . .

אַן עלטערער איד, אַ שניידער, איז געקומען בעטן אויף רענט ביי דער
 פינאַנץ-קאַמיטע, זיין דערקלערונג איז געווען, אַז ער סטרייקט שוין אַכט
 וואָכן, מ'האַט אים אַרויסגעשטעלט פון דער וואוינונג, איצט האָט ער שוין
 אַ נייע דירה נאָר ער האָט ניט מיט וואָס זיך אַריינצוקלייבן.
 די קאַמיטע האָט באַשלאָסן אים צו געבן פינף און צוואַנציג דאָלאַר.
 איינער פון דער קאַמיטע איז גלייך אַרויס און אים אַנגעזאָגט פון דעם
 באַשלוס.

דער איד האָט זיך דערפרייט מיט'ן באַשלוס, נאָר באַד האָט ער זיך
 געווענדעט מיט אַ צווייטער בקשה: אפשר קאָנט איר מיר אויך געבן
 אַ שטיקל אויף-קלאָט?

— אויף-קלאָט? — בלייבט שטיין דער קאַמיטע-מאַן, — וואו קאָנען
 מיר אייך נעמען אויף-קלאָט?

— וואָס הייסט, — זאָגט נאַאיוו דער שניידער, — איך האָב גע-
 הערט אונטער'ן טיר ווי מ'האַט גערעדט, אַז איר האָט אויף-קלאָט פאַר'ן
 גאַנצן ברוקלינער בריק, טאָ וואָס פאַר אַ ווערט האָט ביי אייך אַ שטיקל
 אויף-קלאָט פאַר מיין קיך?

דער קאַמיטעמאַן האָט גלייך צוריקגעכאַפט דעם טשעק און אַרויסגע-
 טריבן דעם שניידער פון אָפּיס.

זאָגט אויס פון הדר . . .

אין דער זעלביגער צייט האָט מען אַנגעפאַנגען צו אונטערזוכן באַ-
 שולדיגונגען פון גרעפט און קאַרופּציע אין פאַרשידענע דעפּאַרטמענטס.
 איין טאָג ווער איך איינגעלאָדן פון אַ באַאַמטן, אַן אַסיסטענט-מענעדזשער
 פון דער דזשאַינט באַאַרד, צו זיין ביי אים זונטאָג אויף דינער (וועטשערע)
 צוזאַמען מיט נאָך אַנדערע אַקטיווע טוער.

זונטאָג האָב איך געטראָפן ביי דעם באַאַמטן אין הויז די עקזעקוטיוו-
 מיטגלידער: פּאַלאַקין, לעדער'ן און אַנדערע אַקטיווע טוער צוזאַמען מיט
 די פּאַמיליעס.

די פרוי פון דעם באַאַמטן, ווייזט אויס, ניט קיין צואיבערגעשפיצטע,
 האָט גלייך זיך גענומען באַרימען פאַר די פרויען און זיך אויספיינען מיט
 די אַלע מתנות, וואָס זי האָט לעצטנס געקראָגן: איר זעט, ווייזט זי אַ

טייערן פרויען טייסטער, דאָס האָב איך געקראָגן צוגעשיקט פון דעם און דעם קאַנטראַקטאַר. דער און דער מאַנופעקטשורער האָט אונז אַריינגע- שיקט דעם „סעט סיזווער“, וואָס איר זעט דאָרט אויפ'ן טיש . . . דער און דער מאַנופעקטשורער איז אַ גאָדענער מענטש, ער האָט באַצאָלט פאַר מיין זיין צוויי וואָכן אין קאונטרי צוזאַמען מיט זיין פרוי, ער האָט גע- וואָלט איך זאָל שטיין אַ דריטע וואָך . . .

מיר זיינען געשטאַנען דערביי, זיך צוגעהערט און זיך איבערגע- וואונקען. די פרוי, אַ באַרעדוודיגע, האָט געהאַלטן אין איין רעדן אויך פון אַנדערע באַאַמטע, ביז איר מאַן, דער אַסיסטענט-מענדעזשער, איז אַרויפגעקומען פון גאַס מיט נאָך פריינט וועמען ער האָט געבראַכט און איבערגעשלאָגן די רייד.

פאַרשטייט זיך, אַז דער ענין איז געקומען צו דער דזשאַינט באַאַרד, און ווי גיך דער באַאַמטער האָט זיך דערוואוסט, אַז די קלאַגן ווערן אונ- טערגעזוכט, האָט ער אַריינגעגעבן זיין רעזיגנאַציע אין דער יוניאָן און איז אַוועק אין ביזנעס, פאַרקויפנדיג דערביי אויך די יוניאָן . . .

ווען זיין פרוי האָט שפעטער באַגעגנט איינע פון די פרויען צו וועמען זי האָט גערעדט און דערציילט די אַלע זאַכן, האָט זי זיך באַקלאַגט: אויך מיר אַ יוניאָן די אַמאָלגאַמעטיד! זי נעמט זיך אַן די קריודע פון די באַסעס, אַז מ'נעמט אַ מתנה פון אַ באַס איז דאָס אירע ביזנעס. „אי דאַנט לאַיק סאָטשי יוניאָנס“ (אַזעלכע יוניאָנס האָב איך פיינט) . . .

נעכטן אַ דעלעגאַט — היינט אַ פאַרמאָן

ווען די „פאַרווערטס“-לייט האָבן דערזען ווי אַזוי די פראַגרעסיווע שניידער פירן אַ קאַמף פאַר אַ ריינע, ערלעכע יוניאָן, האָבן זיי זיך פאַר- מאַסטן אין די וואַלן טאַקע אין דעם זעלביגן יאָר צו פאַרכאַפן די מאַכט און באַזייטיגן אַלע לינקע, פראַגרעסיווע, און אפילו אַזוינע טוער וואָס זיינען געווען פאַרבונדן מיט דער ס. פ. ספעציעל האָבן זיי אויסגענוצט די געלעגענהייט, ווען סידני הילמאַן, דער פרעזידענט פון דער אַמאָלגאַמע- טעד, איז אַוועקגעפאַרן אויף אַ באַזוך אין סאַוועטן-פאַרבאַנד און אַנ- דערע לענדער.

די וואַלן זיינען געווען זייער שטורעמדיגע, ספעציעל איז געווען דער קאַמף גרויס צווישן ב. רייניש, אַן ס. פ. פייניק, וועלכער איז געלאָפן געגן פ. מאנאט פאַר סעקרעטאַר-טרעזשורער.

אין טאָג פון די וואַלן האָבן די „וואַטשערס“ זיך דערוואוסט, אַז אַ גרופע גענאַסן, „מאנאט'ס פריינט, זיצן אין אַ הויז אויף 4טע גאַס און

מ'צייכנט באַראַטס. מ'האַט גלייך געלאָזט וויסן רייניש'ן וועגן דעם, ער זאָל אַפרופן דעם נאַציאָנאַלן אָפּיס און דאָס לאָזן וויסן צו יוסף שלאָסבערג'ן. רייניש איז אָבער געווען געשטראַפט פון דער נאַטור מיט דעם, וואָס ער איז געווען אַ זאַהיקער. ער האָט גענומען רופן אין אָפּיס און פון אויפֿ-רעגונג איז אים געווען נאָך שווערער צו רעדן און צו פאַרשטיין זיך. דער סוף איז געווען, אַז איידער עמיצער איז געקומען, האָבן זיי שוין די קעסטל שטימען אַוועקגעפירט אין האַל אַרײַן.

אַזוי איז אויך געבראַכט געוואָרן פון נואַרק צוויי מאָל אַזוי פיל באַלעטס וויפיל ס'איז געווען מיטגלידער אין דעם לאַקאַל. ווען די צײַדער־קאַמיטע האָט פּראָטעסטירט, האָט דער נואַרקער קאַמיטעמאַן אַ זאַג גע־טאָן „אומשולדיגער־הײט“: זע נאָר ווי זיי קרענקט אין נײַ־יאָרק, וואָס אונזער יוניאָן וואַקסט אין נואַרק . . .

. די שווינדלערישע וואַלן, האָט אַזוי אויפגערעגט די נײַ־יאָרקער שניי־דער, אַז ביי אַלע מיטינגען איז באַשלאָסן געוואָרן בטול צו מאַכן די וואַלן און מ'האַט פאַרלאָנגט די רעזיגנאַציע פון די פירער.

די באַאַמטע האָבן אַרײַנגעגעבן די רעזיגנאַציעס, וואָס איז גלייך אָב־גענומען געוואָרן און ס'איז באַשטימט געוואָרן צו האָבן נייע וואַלן.

אינטערעסאַנט איז, אַז די אַלע באַאַמטע וועלכע זיינען דורכגעפאַלן, זיינען ניט געאַנגען צוריק אין שאַפּ אַרבעטן, נאָר אַלע פון זיי האָבן געהאַט אַנגעגרייט דורך זייערע פאַרבינדונגען מיט די באַלעבאַטיים שוין פון פריער, ווער אַ פאַרמאַן־דזשאַב, ווער אַ שותף צום שאַפּ און ווער ס'האַט פאַרקויפט צו די באַלעבאַטיים „טרימינג“ מיט יוניאָן . . .

אַ שיינער שפּאַס איז געווען, ווען אין אַ צײַט אַרום איז אַרויפגעשיקט געוואָרן אַ שניידער אין אַ שאַפּ צו דער אַרבעט. ווי גיך ער האָט גע־עפנט די טיר, האָט ער דערזען אַלס פאַרמאַן אויפ'ן פּלאַר אייזענבערג'ן, זיין געוועזענעם ביזנעס־אַגענט און מיטגליד פון זיין לאַקאַל וועמען ער, דער שניידער, האָט שטאַרק באַקעמפט. דער שניידער האָט זיך אויסגע־דרייט און גענומען קלינגען פאַר'ן עלעוועיטאַר אַרונטערצופאַרן צוריק. דאָ איז דער פאַרמאַן צוגעלאָפּן און אים פאַרהאַלטן.

— דאַרפסט, — זאָגט ער, — זיך ניט שרעקן. איך וועל דיר גאַנץ פיין צונעמען צו דער אַרבעט. און דערביי, ציניש, האָט ער אַ זאַג געטאָן, אַז די אַנדערע זאָלן הערן: אויב איך האָב דיר ניט געקאַנט שינדן די הויט אין דער יוניאָן, וועל איך דאָס טאָן אין שאַפּ . . .

קאפיטל 45

רעקעטירער פאראייניגן זיך

אין א צייט ווען אין מארקעט האט זיך באוויזן אביסל ארבעט אין דעם שניידער-טרעיד, האט דאס אויך געגעבן א געלעגנהייט די שניידער יוניאן, „אמאלגאמעטעד“, זיך איינצופונדעווען אין ניו-יארק ווי איבערן לאנד.

די באַעבאָטים האָבן דערפילט, אַז די יוניאָן איז געקומען צום לעבן, האָבן זיי גענומען זוכן מיטלען ווי אזוי צו דיסקרעדיטירן די יוניאָן און טעראָריזירן די אַרבעטער אין די שעפער.

די אַרבעטער האָבן דערפילט דעם כוח פון יוניאָן און זיי האָבן עקשנות'דיג געקעמפט. טאַג-טעגלעך פלעגן אויסברעכן סטרייקס און סטאַפּעדזשעס, איבערהויפט אין די קליינע סוועט-שעפער, וועלכע האָבן ניט באַגריפן, וואָס עס מיינט פאַראַנטוואָרטלעכקייט צו באַדינגונגען און צו אַן אָפּמאַך.

די גרויסע פירמעס ווידער, אַזעלכע ווי דזש. פרידמאַן, באשאַוויטש, ביג-סיקס, קאַהן און לענג, וו. פ. גאַלדמאַן, קעלסאַן, וויטי בראַדערס, קר-לאַקס און אַנדערע האָבן גענומען זוכן מיטלען ווי אזוי אַפּצוואַרן די יו-ניאָן און אויפמאַכן זייער אַרבעט אין בוטלעג שעפער. מאַנכע ביי קאַנ-טראַקטאָרס אין ניו-יאַרק, ספּעציעל איז געווען פאַר זיי אַן עיר-מקלט אין בוש-טערמינאַל אין ברוקלין, וואו ס'איז אוממעגלעך געווען צוצוקומען צו די אַרבעטער, רעדן צו זיי און זיי אַרגאַניזירן, און די הויפט זאַך, האָבן די פירמעס אַראַנזשירט אַ קייט פן סוועט און סקעב-שעפער אוט-אָוו-טאָון, געשאַפן אַ שטענדיגע קאַנקורענץ צווישן די יוניאָן-שעפער אין ניו-יאַרק און די סקעבעריי אין די קאָנטרי שטעט.

אין דער סקעבעריי האָבן געשפילט אַ גרויסע ראַלע אַ ריי פירער פון דער יוניאָן, צוזאַמען מיט אַ צאַל געוועזענע באַאַמטע, וועלכע האָבן גע-שפילט אַ ראַלע אין די אַרגאַניזירטע אַסאַסיעישאַנס, טאַקע דורך דער יוניאָן אַרגאַניזירט פון די מאַנופעקטשורערס און קאַנטראַקטאָרס. אַ ריי באַרימטע גענגסטערס זיינען געוואָרן שטילע שותפים אין די פאַבריקן און פאַרקויפט פראַטעקציע געגן דער יוניאָן.

אין די אוט-אָוו-טאָון שעפער האָט מען געאַרבעט בחצי-חנם. און אַ צאַך פירער אין דער יוניאָן, אַנשטאַט צו אַרגאַניזירן די אַרבעטער, וועלכע זיינען מערסטנס געווען פרויען און פאַרמער-קינדער, האָבן גאַר אַנגע-נומען באַשלוסן, אַז פרויען טאַרן ניט אַרבעטן ביי די מאַשינען און גע-

מאכט דעם אַנשטעל, אָז זיי וועלן פאַרניכטן די שעפער אין דער קאָנטרי, און דער בעסטער מיטל, האָבן זיי געשריען, איז אויסצוקאָנקורירן די פרייזן, אַרבעטן ביליגער, פון שטיק, לענגערע שטונדן און נאָך אַזעלכע כעלעמער מעטאָדן . . . מ'פּלעגט אפילו באַשטראַפן פאַר בעטן אַ רעיו, אַדער פאַר וועלן בייטן אַ שאַפּ.

די פירער, פאַרשטייט זיך, זיינען גאַרניט געווען אַזעלכע נאַראַנים. דאָס האָבן זיי פרובירט די שניידער מאַכן צום נאַר. אַליין האָבן זיי גע- נומען פון די פירמעס ריזיגע סומען גרעפט. זיי פלעגן איינקאַסירן פון יעדער פירמע, צו 10 סענט פאַר יעדער וועסט אַדער קני-פענטס, צו 15 סענט פאַר יעדער פאַר הויזן און 25 סענט פאַר יעדן ראַק וואָס די פירמע האָט אַרויסגעשיקט צו מאַכן אין די סקעב-שעפער אַוט-אָוו-טאָון. די גענגסטער, פאַרשטייט זיך, פלעגן העלפן די באַלעבאַטיים מיט אַלק וואָס ס'איז פאַר זיי געווען נויטיג . . .

די קאַטערס פון פּאַקאַ 4 האָבן אין יענער צייט, וואו די בעקערמאַן גענג האָט געוועלטיגט, זייער פיל ביי געטאַן צו די שניידער. זיי האָבן געקראָגן גוטע שכירות אויף דעם רעכענונג, וואָס זיי פלעגן מאַכן אַ שווייג, ניט נעמען קיין שטעלונג, ווען די שניידער לאַקאַפּן פלעגן שרייען נאָך הילף.

די גרעפט, קאַרופּציע און רעקעטירינג איז געווען אַזוי אַפן, אָז פאַ- מיליע ברידערלעך פלעגן אַראַנזשירן צווישן זיך : איין ברודער זאל ווערן אַ פירער אין דער יוניאָן און דער צווייטער ברודער זאָ עפענען אַ שאַפּ, אַדער ווערן דער גרעפט-קאַדעקטאַר. געווען אַ פאַר ווען דריי ברידער, איטאַליענער, האָבן געשפילט אַזאַ "טריא" : איינער איז געווען מענדעזשער אין דער יוניאָן, אַ צווייטער ביזנעס-אַגענט און דער דריטער ברודער האָט געהאַט אַ סקעב-שאַפּ אין קאַנעקטיקוט סטייט. האָט פאַסירט איין מאָל, ווען מ'האַט פרובירט אַראַנזשירן דעם שאַפּ אַוט-אָוו-טאָון, האָט דער מענ- עדזשער געשיקט אַ קאַמיטע פון גיו-יאַרק דעם שאַפּ אַרונטערצונעמען אין סטרייק. שפעטער האָט זיך אַרויסגעוויזן, אָז די קאַמיטע האָט גע- סקעבט אין שאַפּ פונ'ם ברודער און די יוניאָן האָט זיי געצאָלט וועכנט- לעך די שכירות פאַר'ן סקעבן.

ווען איד האָב אויפגענומען דעם קאַמף ביי די פּאַקאַלן און ביי דער דזשאַינט באַאַרד וועגן די פאַררעטערישע מעטאָדן פון די אַזוי-גערופענע פירער, און ווי אַזוי דער גענגסטעריזם האָט זיך איינגעאדזשעט ניט נאַר ביי די באַלעבאַטיים, נאַר פאַנגט אָן צו שפילן אַ ראַלע אין דער יוניאָן, האָט פאַסירט אַזאַ געשיכטע :

איין טאָג, אַרום 2 אַזייגער, ווער איך פּלוצלונג גערופן פון פ. מאנאטין, דעם סעקרעטאַר-טרעזשורער פון דער דושאַינט באַאַרד, דורכן טעלעפּאָן, איך זאָל גלייך קומען צו אים אין אָפּיס. איך האָב דאָן געאַרבעט פאַר „וויטי בראַדערס“ קליידער-געשעפּט. אַרײַנקומענדיג אין אָפּיס האָב איך געפּילט אין מאנאט'ס רייד, אַז עפּעס פּלאַנטערט ער מיט די צונג, ציט סטענגעס און זוכט בלוין צו פּטר'ן צײַט. האָלב נאָך פינף אַזײגער, זאָגט ער מיר, אַז ער דאַרף גיין צו אַ מיטינג, איז ער מיט מיר אַרונטער, צור געפּירט צום קאַר און איז אַליין אַוועק.

גאַר אינגיכן האָט מיר פיני פּעסיקאַף, דער פאַרשטאַרבּענער פּראַג-רעסיווער טוער, וועלכער איז דאָן געווען אַרגאַניזער אין דער אַמאַל-גאַמעייטעד, פאַרטרויט דאָס פּאַלגנדיגע געשיכטע: די גענג האָט באַשלאָסן מיר אַפּצואַוואַרטן לעבן שאַפּ און זען מיר אַוועקצושיקן אין אַ שפּיטאַל. זײער פּלאַן איז „אויסגערונען“ און ווען פּאַסיקאַף האָט זיך דערוואוסט פון דעם איז ער אַוועקגעלאָפּן צו מאנאט'ן מיט אַ געוואַלד, אַז דאָס וועט אויפ-רודערן די שניידער און עס וועט ווערן אַ סקאַנדאַל. פ. מאנאט האָט שוין אַבער די „באַיעס“ ניט געקאַנט קריגן, צוריקצוציען דעם באַפּעל . . . דער פאַר האָט ער דאָס מיר גערופן אין אָפּיס, כדי די גענגסטער זאָלן מיר ניט טרעפּן ביים שאַפּ. ווען זיי זײנען געקומען „דיסאַפּאַינטעט“ אין אָפּיס האָט מען זיי שוין אַנגעזאָגט צו בייטן די פּאַליסי, און אַזוי בין איך געבליבן מיט גאַנצע בײנער . . .

„אַ שײנע רײנע כּפּרה . . .“

אין יענער צײַט האָבן געשפּילט אַ גרויסע ראַלע אין טרעיד די פיר קופּער ברידער. אײנער איז געוואָרן אַרגאַניזער און מענעדזשער פון דער עקספּרעס-יוניאָן אין דער „אַמאַלגאַמעייטעד“, די אַנדערע דריי בריי-דער האָבן אַרגאַניזירט אַן עקספּרעס קאַמפּאַני צו פירן די געשניטענע אַרבעט.

אין אַ קורצער צײַט איז די יוניאָן און דער שיקוואַל פון די שניידער געדעגן אין די הענט פון די קופּער-בריידער. זיי האָבן געגעבן די אַר-בעט וואו זיי האָבן געוואַלט און וועמען זיי האָבן געוואַלט. און געוואַלט האָבן זיי, פאַרשטייט זיך, אַרויספירן וואָס מער אַרבעט „אויט אַוו טאון“. עס איז געקומען צו אַזאַ צושטאַנד, אַז די שניידער האָבן זיך אַרגאַניזירט אין גרויסע קאַמיטעס און איבערגעקערט די גרויסע טראַקס מיט אַרבעט פּאַרנדיג אויפ'ן וועג צו פּאַסיק. שפּעטער האָבן זיך שוין די טראַקס באַשיצט ניט נאָר מיט געגנסטער, נאָר מיט מאַשין-ביקסן.

די פאַרקויפטע פירער אין דער יוניאָן, אָנשטאַט העלפֿן די שניידער אויף דעם גרינגסטן און בעסטן וועג, גאַר פשוט, ניט לאָזן די קאַטערס שניידן אַרבעט, וואָס ווערט געפירט פון דער גענג אין די סקעב און סוועט־שעפער, אָדער זיך נעמען ריכטיג צו אַרגאַניזירן די שעפער „אויט אָוו טאון“ — איז מען געקומען מיט אַזאַ משוגע'נעם פּלאַן, דאָס הייסט, פאַר דער „גענג“ איז ער גאַרניט געווען משוגע.

דער פאַרשלאַג איז געווען, אָו „מ'זאַל ביי דער קאַץ צונעמען דעם לייטער“. אין פשוט'ע ווערטער: אָפּקויפֿן די טראַקס פון די קופער בריי־דער, און דאָן, הייסט דאָס, וועלן די קופער ברידער אַריין מיט'ן געלט אין אַן אנדער סאַרט געשעפט און ניט פירן מער קיין אַרבעט „אויט אָוו טאון“. די יוניאָן האָט זיי באַצאָלט דרייצן טויזנט דאָלאַר פאַר די אַלטע טראַקס. אַ צאָל פירער מיט דער גענג האָבן צוזאַמען געפרעסן און געטרונקען, גע־פיערט דעם „זיג“ . . .

אין אַ וואָך אַרום איז קלאָר געוואָרן דער „דייִל“. די קופער־ברידער האָבן פאַר'ן געלט זיך איינגעקויפט נייע און בעסערע טראַקס, דערצו נאָך פאַרגרעסערט זייערע פינאַנציעלע געשעפטן אַרויסצופירן די אַרבעט פון ניו־יאָרק.

איין טאָג, לאָזט מיר וויסן „דזשעק נאָהי“, איינער פון דער בעקער־מאַן גענג, אַז ער וויל מיר טרעפֿן אין אַ סאַלון אויף בראַדוועי און 14טע גאַס (וואו ער וועט זיין מיט נאָך צוויי פריינט). איך האָב זיך דורכגע'רעדט מיט אַ ריי טוער און באַשלאָסן צו גיין אים זען, אויסגעפינען וועגן וואָס עס האַנדלט זיך, ווייל „דזשעק נאָהי“ איז אויך געווען אַ פירער אין דעם קאַטער לאַקאַ 4, מיט גענאָסע בעקער־מאַנ'ס הילף.

איך בין אַריין אין סאַלון און געטראָפֿן ביי אַ טישל זיצנדיג „דזשעק נאָהי“ מיט אַ צווייטן געגנסטער „פרענטשי“, וועלכער איז געווען באַ־קאַנט אין די שניידער־קרייזן פאַר זיין רעקעטירינג, און אַ דריטן, וועמענס נאָמען איך האָב ניט געוואוסט און זיי האָבן מיר ניט געזאָגט. איך האָב זיך שפעטער דערוואוסט, אַז דאָס איז געווען לעפקע, דאָן נאָך ניט אַזוי באַרימט . . .

דזשעק נאָהי האָט קורץ און שאַרף גענומען רעדן: הער זיך איין, סעם, מיר ווייסן, אַז דו ביסט אַ „גוד־באָי“, אַן אידעאָליסט, אָבער אַ יאָלד . . . איצט איז די צייט צו מאַכן אַ דאָלער. אַלע מאַכן . . . מיר ווילן אַז איר זאָלט אויפהערן שטערן און לאָזן איינפירן שטיק־אַרבעט, איר זאָלט אויפ־הערן צו מאַכן טומל ביי דער דזשאַינט־באַאַרד וועגן דער עקספרעס־פירער־יוניאָן און די „אויט אָוו טאון“ אַרבעט. אויב דו וועסט אָבער ניט פּאָלגן,

קאָן איך דיר זאָגן איין וואָרט: „אי עם סאָרי פאָר יו“ (ס'איז אַ רחמנות אויף דיר) . . .

זיי האָבן געשטעלט ביר מיט שנאָפס אויפֿן טיש. איך האָב זיך אָבער אויפגעהויבן און זיי געענטפערט: „מיר שרעקן זיך ניט איבער פאָרן בול־דאָז. איר קאָנט טאָן וואָס איר ווילט. מיר וועלן אַנווענדן אַלע מיטלען אין אונזער קאַמף פאָר די שניידער־אַרבעטער, צו פאָר־בעסערן זייער לעבן, אָבער ניט פאָרערגערן, און איך בין אַוועק.

אין אַ וואָך שפּעטער, ווען איך בין אַרויס אויף 14טע גאַס פון דער סאַבוועי, האָב איך געטראָפּן אַ רעד־מיט מענטשן, איינער פּונם רעדל, אַן אַלטער שניידער, איז צו מיר צוגעלאָפּן און אַנגעזאָגט אַ פּריילעכע נייעס: „דזשעק נאָהי“ איז איצט דערשאַסן געוואָרן פון זיינע אייגענע געגנסטער, וועלכע האָבן זיך ניט געקאָנט צעטיילן ריכטיג מיטן גרעפט פון זייער גרויסן רעקעט אַרום די שניידער־שעפּער. איך האָב צו זיך אַ זאָג געטאָן: „אַ שיינע ריינע כּפּרה“.

קאַפיטל 46

אַמאַלגאַמעישאַן און „אַלגאַמעישאַן“

אַט אַזוי האָבן די שניידער דורכגעמאַכט זייער אַ שווערע צייט. די באַלעבאַטים האָבן אויף דער אַמאַלגאַמעיטעד געמאַכט איין אַטאַקע נאָך דער צווייטער. אָבער ערגער פון אַלץ איז געווען אַ ווילדע צעטיילונג און קאַנקורענץ, וואָס איז אַנגעגאַנגען צווישן אַ צאָל באַזונדערע פּאַקאַלן פון ניו־יאָרק, ברוקלין און בראַנזוויל און וואָס איז שטאַרק אויסגענוצט גע־וואָרן פון די באַלעבאַטים פון די קליינע סוועט־שעפּער.

די דזשאַינט באַאַרד פון דער אַמאַלגאַמעיטעד איז טאַקע געווען אַן אַזוי־גערופענע צענטראַלע קערפּערשאַפט, אָבער יעדער פּאַקאַל איז געווען אַ קעניגרייך פאָר זיך אליין און אַזעלכע פּאַקאַלן זיינען געווען אַ סך.

די קאַנקורענץ צווישן די פּאַקאַלן איז געווען אַזאַ ווילדע, אַז ווען איין פּאַקאַל האָט געהאַט איין פּרייז פאָר אַריינעמען נייע מיטגלידער, האָט אַ צווייטער פּאַקאַל געהאַט אַ צווייטן פּרייז, האָט איינער באַשטראַפּט פאָר איין און דעם זעלבן פאַרברעכן געגן דער יוניאָן מילד, האָט אַ צווייטער פּאַקאַל צו־להכעיס באַטראַפּט שווער.

געווען איין מאָל אַ פּאַל ווען אַן אַפּערעיטאָר האָט ביי אַ מיטינג פון אַ „גריוענס באַאַרד“ אין ניו־יאָרק געהאַט אַזאַ טענה:

— סטייטש, וואו איז יושר? פאַר אַרבעטן שבת דאָ אין ניו־יאָרק האָט איר מיך באַשטראַפֿט מיט פּופּצן דאָלאָר. אַבער ווען איך האָב געוואוינט און געאַרבעט אין בראַנזוויל האָב איך געטאָן ערגערע זאַכן און מען האָט מיך קיינמאַל נישט באַשטראַפֿט מער ווי מיט פינף דאָלאָר . . . די קאָנקורענץ איז אפילו אַנגעגאַנגען צווישן די ביזנעס־אַגענטן. יעדערער האָט געוואַלט קריגן וואָס מער באַנדלעך פאַר זיין לאַקאַל אין זיין געגנט. פאַרשטייט זיך, אַז דאָס האָט אויך געמיינט קאָנקורירן מיט פרייזן.

עס זיינען דערפאַר אויך פאַרגעקומען קאַמישע פּאַסירונגען מיט טרויעריגע רעזולטאַטן.

למשל, אין אַ שאַפּ וואָס האָט זיך אַריבערגעקליבן פון ניו־יאָרק קיין ברוקלין, האָט מען צוריקגעבראַכט פון ווערהויז אַ מאַנטל וואו דער אַרבל איז נישט געשטאַנען ריכטיג און מען האָט דאָס געדאַרפֿט איבערשטעלן. האָט דער אַפּערעיטאָר זיך אָפּגעזאַגט דאָס צו טאָן. „איך וועל נישט פאַר־ריכטן קיין אַרבעט פון אַ ניו־יאָרקער קאַליקע“, האָט ער געשריען צום באַלעבאַס. ערשט ווען דער שאַפֿט־שערמאַן האָט זיך אַריינגעמישט האָט דער אַפּערעיטאָר אונטער צוואַנג געמוזט פאַרריכטן די אַרבעט.

„מיסעס שלמה“

מ'פֿלעגט אַ סך לאַכן צווישן די שניידער, ווען מ'האָט געהערט רופן איינעם אַ פינישער מיט'ן נאָמען „מיסעס שלמה“. דעם צונאַמען האָט ער געקראָגן דורך אַזאַ פּאַסירונג:

שלמה איז געווען אַ מיטגליד פון דעם בראַנזווילער לאַקאַל 214. אין זיין שאַפּ, אויף סוטער עוועניו, אין בראַנזוויל, וואו ער האָט געאַרבעט, איז געוואָרן סלעק. איז ער געקומען זוכן אַ דזשאַב אין אַ ניו־יאָרקער שאַפּ. שלמה האָט אָבער געוואוסט, אַז מ'וועט קוקן קרום אויף אים אין לעיבאַר־ביראָ און אפשר וועט מען אים אינגאַנצן נישט געבן קיין אַרבעט אין ניו־יאָרק. איז ער אַוועק און אויסגעבאַרגט אַ יוניאָן־ביכל ביי זיינער אַ שוועגערין, וועלכע האָט געאַרבעט אַלס פינישערין אין אַ ניו־יאָרקער שאַפּ. ער האָט, ווייזט אויס, אינגאַנצן פאַרגעסן, אַז אויפ'ן ביכל איז צו־געשריבן דער נאָמען צו וועמען דאָס ביכל געהערט.

דער קלויזק אין לעיבאַר־ביראָ האָט גוט געקאַנט שלמה דעם פיני־שער. איז ווען ער האָט אָן עפּן געטאָן דאָס ביכל און דערזען דעם נאָמען פון אַ פרוי, האָט ער אַ געשריי געטאָן אין אַלעמענס גענוואָרט: מיסעס שלמה, ווי קומט צו אייך אַ פרעמדער ביכל פון אַ פרוי?

דאָס ביכל האָט מען דעמאָלט פאַרהאַלטן אין אָפּיס. שלמה'ן האָט מען גאַרניט געקאָנט טאָן פאַר דעם. ווייל אָנקלאָגן אים אין ניו־יאָרקער לאַקאַל איז ער דאָרט ניט קיין מיטגליד, און אין בראַנזווילער לאַקאַל האָט מען ניט געוואָלט אָננעמען קיין ניו־יאָרקער קלאַגע. דער סוף איז געווען, אַז שלמה'ס שוועגערין איז באַשטראַפט געוואָרן אין ניו־יאָרק פאַר אויס־באַרגן איר ביכל צו אַ „קאָנקורענט“ פון בראַנזוויל און ביי שלמה'ן איז פאַרבליבן דער צונאַמען „מיסעס שלמה“ דער פינישער . . .

ביר און בראַנפן אַן אַרגומענט געגן אַמאָלאַגאַמעישאַן

די אַדע צרות און שוועריגקייטן האָבן די פראַגרעסיווע כוחות פון אַלע לאַקאַלן שטאַרק געטריבן צו קעמפן פאַר דער אַמאָלאַגאַמירונג פון די לאַ־קאַלן. מ'האָט אויסגעאַרבעט אַ פלאַן, ווי אַזוי צו שאַפן איין לאַקאַל מיט איין „גריונעס באַאַרד“ און איין מעמבערשיפ־קאָמיטע. דער אָפערעיטאָר לאַקאַל 156 איז געווען דער אינציאַטאָר און גע־נומען פירן פאַרהאַנדלונגען מיט די אַנדערע לאַקאַלן כדי דורכצופירן דעם אַמאָלאַגאַמעישאַן פלאַן.

אין געוויסע לאַקאַלן זיינען אָבער געווען אַזוינע לאַקאַלע פאַדיטישנס און פאַטריאַטן פון זייער לאַקאַל נומער, וואָס האָבן שטאַרק געקעמפט געגן דעם. אייניגע פון זיי האָבן דאָס וואָרט אַמאָלאַגאַמעישאַן פאַרגרייזט אויף „אַלאַגאַמעישאַן“. זיי ווילן ניט קיין „אַלאַגאַמעישאַן“, האָבן זיי געשריען. איינער אַ פּרעסער מיט'ן נאָמען קאַלושקין, האָט איינמאַל ביי אַ מי־טינג געוואָלט באַווייזן די מיטגלידער, ווי שלעכט עס וועט זיין אַזאַ פאַר־אייניגונג. האָט ער געשריען באַמבאַסטיש:

— וויסט איר, ברידער, וואָס עס מיינט „אַלגעמעישאַן“? „אַלגעמעישאַן“ שאַן, ברידער, איז ווי איר וואָלט געטרונקען ביר מיט שנאַפּס אויסגע־מישט. דער קאָפּ ווערט פאַרדרייט און איר מוזט דאָס דערנאָך אָפּגעבן צוריק. געדענקט, ברידער, ביר איז ביר, און שנאַפּס איז שנאַפּס! די גרויסע מיטגלידערשאַפט האָט אָבער מיט פאַרגעניגן געשטיצט די אַרבעט פון די פראַגרעסיווע און פרישע כוחות אין דער אַמאָלאַגאַמעיעטע און מען האָט די אַמאָלאַגאַמעישאַן דורכגעפירט.

דער אָפערעיטאָרס לאַקאַל 156 פון ניו־יאָרק איז געווען דער ערשטער דורכצופירן די פאַראייניגונג מיט די לאַקאַלן 259 פון ברוקלין און 215 פון בראַנזוויל. אין דעם פאַראייניגטן לאַקאַל האָט זיך אויך אָנגעשלאַסן דער קענוועס און פעד מאַכער לאַקאַל 153 און אויך די פאַרם־ביטש אַרבעטער. פון דעם איז אַרויסגעקומען דער לאַקאַל 5. פון דער צווייטער זייט האָבן

די שניידער פון ברוקליינער לאַקאַז 213 און פון בראַנזווויילער לאַקאַז 214 זיך אָנגעשלאָסן אַן דעם ניו-יאַרקער לאַקאַז. פון דעם איז שפּעטער אַרויסגעקומען דער איצטיגער פאַראייניגטער לאַקאַז 25 פון אָפּערעיטאָרס און שניידער.

ווען מ'האַט ביי די דערמאָנטע געגנער (פון „אַגאַמעישאַן“) שוין אויך גע'פּועל'ט דורכצופירן די פאַראייניגונג, האָט אַ קאָמיטע באַשלאָסן, אַז די צערעמאָניע פון אונטערשרייבן דעם אָפּמאַך זאָל דורכגעפירט ווערן ביי אַ שמחה אין אַ רעסטאָראַן. געטראָפּן האָט מען זיך אין אַ רומענישן רעסטאָראַן אויף פאַרסאַיט סטריט.

אין פאַרזויף פון דער דיסקוסיע האָט מען דאָרט דערלאָנגט צום טיש עסן און טרינקען. די עטלעכע, וועלכע זיינען געווען געגן האָבן אויסגע- מירן צו רעדן. זיי האָבן זיך בעסער אָפּגעגעבן מיט'ן עסן און טרינקען. ווען די דיסקוסיע האָט זיך צעוואַרעמט, און אַזוי אויך דאָס ביר מיט'ן בראַנפּו, איז איינער, דער אַלטער קרייצער מיטאַמאַל אויפגעשפרונגען האַלטנדיג אין איין האַנט אַ פּערטל קאַטשקע, אין דער צווייטער אַ פּערטל טשיקן, און ער האָט גענומען שרייען:

— ברידערלעך, זאָל לעבן די „אַגאַמעישאַן“! איר, חברה, האָט שכר.

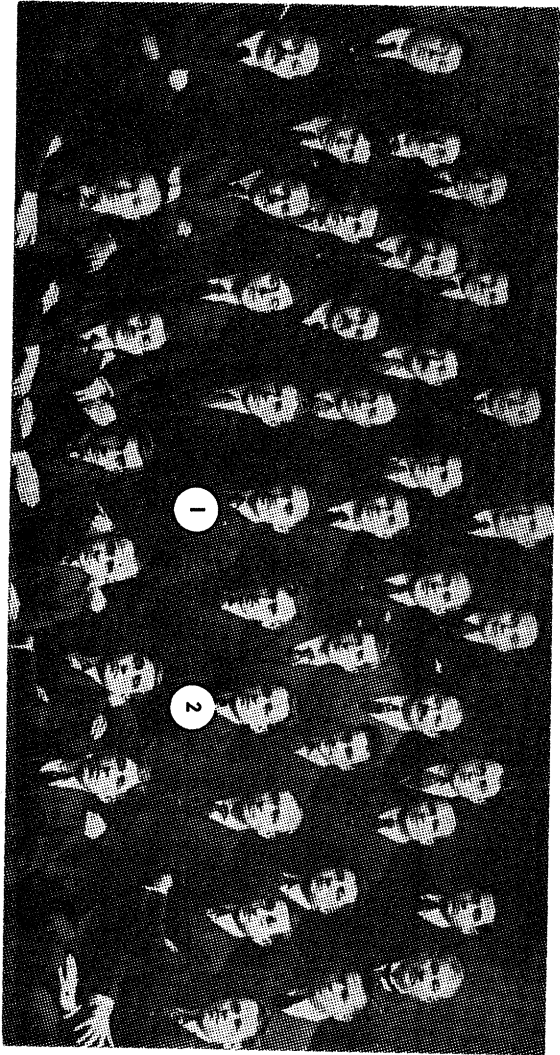
עס איז גוט. לחיים, ברידערלעך!

ווען מיר האָבן ענדלעך אונטערגעשריבן דעם אַמאַלגאַמעישאַן-אָפּמאַך און צוזאַמענגעלייגט דעם קאָנטראַקט אויף איבערצוגעבן דאָס אין נאַציאָ- נאַלן אָפּיס פון דער אַמאַלגאַמעישטעד דאָס דורכצופירן, האָט איינער פון די געוועזענע געגנער, דער אַלטער מעש, זיך דערפילט שלעכט. ער האָט, ווייסט אויס, צופיר געטרונקען. האָט ער גענומען דאָס „אַפּגעבן“ צוריק . . . איז קרייצער אויפגעשפרונגען, אַביסל וואַקלדיג און גענומען וויינען:

— נו, ברודער מעש, איך האָב דיר געזאָגט, אַז דאָס וועט זיין דער סוף פון דער „אַלגעמעישאַן“. איצט זעסטו שוין?

איך קרייג באַלוינט . . .

מיין ווייניגקייט האָט נאָך דעם געהאַט דעם כבוד, וואָס לאַקאַל 5 האָט אַראַנזשירט פאַר מיר אַ באַנקעט, אַנערקענונג פאַר דער אַרבעט. און דער „פאַרטשריט“, אַרגאַן פון דער אַמאַלגאַמעישטעד האָט געשריבן: אַז דער באַנקעט איז אַראַנזשירט געוואָרן אויסצודריקן אַנערקענונג צו ברודער סעם ליפצין פאַר זיין ענערגישער און איבערגעגעבענער טעטיגקייט. ברודער סעם ליפצין, אַבוואָל ניט פון די עלטסטע מיטגלידער פון דער אַרגאַניזאַ- ציע, איז אָבער איינער פון די טעטיגסטע, וועלכער האָט זיך אַקטיוו באַ-

די עקזקוטיוויב-באָרד פון לאַקאַל 5 (גרעסטער לאַקאַל אין א. ה. אַז א.א.) וואָס אין אויסגעשלאָסן געוואָרן און
רעאַבאָגורירט געוואָרן פון נאַציאָנאַלן אָפּיס פאַר'ן קאַמף גענוי דעם „בעקערבאָנדיגן“, שטיק-אַרבעט אין פאַר
דעמאָקראַטיע אין דער יוניאָן. 1) דער מוחב, ס. ליפּצין, פּאַרזיצער, 2) פּוּני פּעטיקאָף, פּראָגרעסיבןער סווער,
געשטאַרבן דעם 19טן אַפריל, 1939. ערע זיין אַנדעק ?

טייליגט אין דעם לעבן פון דער אַרגאַניזאַציע זינט עס האָט זיך גע-
גרינדעט די „אַמאַלגאַמעײטעד קלאַדינג וואַרקערס יוניאָן“. ער איז אויך
געווען איינער פון די ווייניגע אין דער אַרגאַניזאַציע, וואָס האָט מיט
דער גאַנצער ענערגיע געאַרבעט פאַר דער פאַראייניגונג פון די באַזונדערע
לאַקאַלן אין איין לאַקאַל און די אַרבעט אין דער ריכטונג געקרוינט
געוואָרן מיט אַ פולשטענדיגן דערפאַלג . . . זיין לויבנסווערטע טעטיגקייט
איז אויסגעדריקט געוואָרן אויך מיט דעם, וואָס ברודער סעם ליפצין איז
פרעזענטירט געוואָרן פון דעם לאַקאַל מיט אַ „לאַווינג־קאַפּ“ און אויך
פרעזידענט הילמאַן האָט פרעזענטירט מיט 10 באַנד פון דער וועלט־גע-
שיכטע אין אידיש, פּערזענלעך אויטאָגראַפירט.

ווען מ'האַט מיר שפּעטער אויסגעשלאָסן פון דער יוניאָן פאַר אויפ-
דעקן די גרעפט און רעקעטירינג פון דער בעקערמאַן־גענג, וועלכער האָט
געוועלטגיט אין דער „אַמאַלגאַמעײטעד“, האָב איך געהאַט גענוג צייט אַריינ-
צוקוקן אין דער וועלט־געשיכטע, הילמאַן'ס מתנה . . .

קאַפיטל 47

געסט אויף פּסח . . .

ווען איינער האָט געזאָגט אויף דער שניידער־בירזשע, אַז ער „אַרבעט
פאַר פּרעה'ן, האָט מען שוין געוואוסט, אַז דאָס מיינט פאַר דעם קאַנ-
טראַקטאָר לייב גוזיק, אויף טשערי סטריט.

לייב גוזיק איז אין שניידער־פאַך באַקאַנט געווען ווי אַן אַלטער קאַנ-
טראַקטאָר. קיינער האָט ניט געהאַט צופיל חשק אַרויפגיין אין זיין שאַפּ
צו דער אַרבעט. ער האָט זיך טאַקע געמעגט באַרימען מיט פרומקייט.
נאָר אַײַע האָבן אים געקענט פאַר אַן אַכזר, אַ ביטערן עקספּלואַטאַטאָר.
פלעגט זיך ווער פאַר אים באַקלאַגן, אַז ער טרייבט די אַרבעטער יונגער-
הייט אין דר'ערד און עס בלייבן אַלמנות און יתומים, האָט ער רואיג גע-
ענטפּערט: „איך בין פּרעזידענט פון דער יתומים־הויז און עס קאַסט מיר
גענוג געלט זיי אויסצוהאַלפּן“ . . .

האַט זיך ווער באַקלאַגט, אַז ער האָט שוין ניט קיין כוחות מער צו
אַרבעטן, פּלעגט לייב גוזיק מיט חזוק אַ זאָגט־טאָן: „קאַנסט צוגיין אין
שפיטאַל און זיי זאָגן, אַז דו אַרבעטסט פאַר מיר, וועט מען שוין דיר
אַריינעמען, איך גיב דאָרט גענוג צדקה, איך בין אויך דאָרטן אַ ווייס-
פּרעזידענט“ . . .

לייב גוזיק, איז אָבער געווען אַ בעל-צדקה ניט נאָר אויף יענעם ביטל, נאָר אויך אויף יענעם טאַרבע. ווען זיינע אַלע אַכציג אַרבעטער האָבן געהונגערט, געדיטן און פשוט געמוזט אַנקומען צו טשאַריטיס און רעדן-אַרגאַניזאַציעס, האָט ער זיך אַזוי מער אויסגעפּיינט און געשפּילט אַ ראַלע ביי זיינע לאַנדסלייט, פאַר זיין „ברייטער האַנט“ . . .

שבת, האָט מען אין גוזיק'ס שאַפּ ניט געאַרבעט, פּלעגט ער פאַררופן זיינע גוטע ברידער אויף ברכה, נאָכ'ן דאַוונען, צו זיך אין הויז. די שוץ איז געווען ניט ווייט פון זיין רייכע היים אויף בעדפּאָרד עוועניו, אין ברוקלין. אויפ'ן טיש איז שטענדיג געווען צוגעגרייט די אמת גוטע משקה, מיט קיכל, די פיינע פיש מיט חלה. דערצו פּלעגט נאָך גוזיק'ס ווייב, זיך אַלע מאָל אַרויסשטעלן מיט איר פּעטשאַ, מאַרינאַט, און אַנדערע גוטע זאַכן. מאַנטאַג אין דער פּרי, פּלעגט גוזיק זיך באַרימען אין שאַפּ, ווער ס'איז אַלץ געווען ביי אים שבת אויף קידוש, און געמאַכט אַ „לחיים“. האָט אים איינמאַל יאָשע דער פּרעסער, וואָס איז געווען ערדעך פּרום אַזוי געזאַגט: שבת גיט איר אייערע געסט אין הויז „לחיים“ און אונז, די אַר-בעטער, גיט איר אַ גאַנצע וואָך למות . . .

דערפאַר פּלעגט זיך גוזיק צעדאָן אַלע מאָל אין אַ ערב יום-טוב, פאַר זיינע אַרבעטער אין שאַפּ. ער פּלעגט אַנשטעלן טישן מיט טאַרט, בראַנפן און פאַרשידענע נאַשערייען צוגעפאַסט צום יום-טוב. שבועות, פּלעגט זיין ווייב ברענגען אַ גרויסן בעקן מיט בלינצעס און קרעפּלעך. ערב יום-כיפור אַ גרויסע באַבקע און אַ חלה „מיט אַ לייטערל צום הימל“. פורים זיינען אַרויסגעדייגט געוואָרן אויף די טישן די דריי שפיציגע המן-טאַשן. גאַר גרויס האָט גוזיק, פּרובירט זיך אַרויסווייזן פאַר פּסח. שוין פון וואָכן פאַראויס, פּלעגט ער אויסהענגען אַ שילד ביים אַריינגאַנג פּונ'ם שאַפּ: „כל דיכפּין ייתי ויכּוֹל“, לייב גוזיק גיט זיינע אַרבעטער מצה, וויין, מעד און חרוסת, פּריי!“ . . .

חויז פאַר די אַרבעטער אין שאַפּ פּלעגט ער אויך טייזן אין שול און ביי די לאַנדסלייט אין סאָסייעטי מעות-חייטים.

איינמאַל, ווען גוזיק האָט פאַר די אַרבעטער גענומען אויסרעכענען, וויפיל ער האָט דאָס אַלץ צעטיילט אויף פּסח, אַז אידן זאָלן ניט עסן קיין חמץ, האָט שיע דער שניידער אַ גלעט געטאָן זיין שניידווייסע באַרד, און — ווי צו זיך אַליין אַ זאַג געטאָן: ווען לייב גוזיק, פּרעגט מיר, וואָרט איך אים געזאַגט, אַז ס'איז אַ גרעסערע מצווה צו געבן אַ גאַנץ יאָר דעם שאַפּ-אַרבעטער — גענוג ברויט, ווי געבן אויף עטלעכע טעג פּסח מצות... שיע'ס זאָגעלע, איז געווען פאַר גוזיק'ן, ווי אַ בליץ פאַר אַ דונער . . .

ווי איבערראשט איז טאָקע געווען גוזיק, ווען עטלעכע טעג פאַר פסח, ווען ער איז געווען פאַרנומען מיט טיילן מעות-חיטים האָט אויסגעבראַכן אַ סטרייק ביי אים אין שאַפּ. צום ערשטן מאָל האָט מען אַרגאַניזירט די אַרבעטער און זיי אַרונטערגענומען.

אַלע, אַלע, זיינען אַרונטער פון שאַפּ, יונגע און אַלטע, מענער און פרויען, פרומע און פרייע — אפילו הירשקע, דער פרעסער, אויף וועמען גוזיק האָט געהאַט אַן איינפלוס און פלעגט אַלע מאָל מיט אים איינ-טענה'ן, אַז רייכקייט ווי אַרעמקייט איז אַ גאַט-זאַך, און, אַז די וועלט איז גאַרניט, די הויפט-זאַך — איז יענע וועלט . . .

גראַד טאָקע הירשקע האָט גע'טענה'ט, ביי דעם ערשטן שאַפּ-מיטינג: אויב ס'איז ריכטיג ווי גוזיק זאָגט, אַז די וועלט איז גאַרניט, נאָר — די הויפט-זאַך איז יענע וועלט, טאָ זאָל ער טאָקע זיין אַזוי פיין און מיר אויסבייטן עטלעכע יאָרן יענע וועלט, אויף עטלעכע לייטישע יאָרן, טאָקע דאָ אויף דער וועלט . . .

דער סטרייק האָט אויפגערודערט די אַרבעטער. מ'האַט גענומען רעדן האַרטע רייד, אַז ס'איז שוין צייט איין מאָל פאַר אַלעמאָל צו „כשר'ן דעם שאַפּ“, „אויסקערן דעם חמץ“, „פרעגן די אמת'ע קשות“ און אַרויסזאָגן דעם ריכטיגן „שפוך חמתך“, ווען אפילו דאָס זאָל ברענגען צו „חד-גדיא“ . . . לייב גוזיק האָט גלייך אַריינגעגעבן אַן אַנאַנס אין די צייטונגען צו קריגן סקעבס, נאָר יודל פיין, וועלכער איז באַשטימט געוואָרן פאַר פאַר-שטייער פון שאַפּ, איז אויך ניט געשלאָפן. ער האָט געהאַט דעם פולן גלויבן, אַז די שקלאַפן אין דעם שאַפּ פון דעם „מאָדערנעם פרעה“ וועלן זיך מוזן באַפרייען ווי די אידן פון דעם אַמאָליגן פרעה אין מצרים . . . ערב פסח האָבן זיך געמאָלדן צו גוזיק'ן אין שאַפּ עטלעכע סקעבס, וועלכע האָבן זיך אָנגעגעבן, אַז זיי קומען פון אויסער שטאָט און זיינען גרייט צו אַרבעטן . . .

גוזיק, האָט אויפגענומען זייער וואַרעם די „אורחים“ . . . געבעטן זיי בלייבן צו די סדרים, און — גלייך נאָך יום-טוב, זאָלן זיי זיך נעמען צו דער אַרבעט.

דער סדר, ווי שטענדיק, איז ביי די גוזיק'ס געווען צוגעגרייט, רייך מיט אַנזען, די היסה'בעט איז געווען אויסגעפּוצט ווי אַ קעניגלעכע שטול, דער טיש דעקאַרירט מיט אַלץ וואָס איז נויטיג צום סדר. די פלעשער וויין, שליוואַוויטץ, מעד, האָבן געפינקלט אין די פייע קרישטאָלענע קאַראַפינקעס.

ווען גוזיק איז אַריין אין הויז מיט די אורחים צום סדר, האָט גלייך

גענומען בליצן די קאמערע, וואָס איינער פון דער פאָמידיע האָט געהאַט מיט זיך, כדי צו נעמען פאָטאָגראַפישע בילדער.

מ'האַט אויפגעמישט די הגדה — און, פאַרשטייט זיך, ניט פאַר- שעמט די כּוּסוּת. דער האָט געטרונקען וויין, יענער — מעד, אַ דריטער — בראַנפן. גוזיק איז געווען אַביסל בייזלעך, וואָס די „אורחים“ לאָזן זיך אַזוי וואויַלגיין, האָט ער אַ מאַך געטאַן צו זיי: „אויב איר קאַנט אַזוי אַר- בעטן ווי טרינקען, וועט אייך זיין וואויל ווי די וועלט“ . . .

און דאָ האָט ער זיך שוין ניט געקאַנט איינהאַלטן, און געכאַפט אַ שמועס וועגן שאַפ. דערביי האָט ער געוויזן די „אורחים“, אַז ער האָט שוין אפילו אַן „אינדזשאַנקשאַן“ געגן די אַרבעטער, אַז זיי זאָלן זיך ניט טאַרן געפינען לעבן שאַפ און זיך ניט דערוועגן צו פיקעטן.

איינער פון די „אורחים“ האָט ווידער אָנגעגאַסן די גלעזלעך, און אויסגערופן: „אויב אַזוי, איז טאַקע נאָך אַמאָל אַ לחיים“.

גוזיק האָט אַ בורטשע געטאַן און פאַרגעזעצט צו זאָגן די הגדה, גע- פראַוועט די אַלע צערעמאָניעס, ביז — ער האָט אַ זאָג געטאַן צו זיין ווייב: „עפן די טיר פאַר אַליהו הנביא“.

נאָר דאָ, ווי גיך די מרס. גוזיק האָט אַ עפן געטאַן די טיר און גוזיק האָט זיך אויפגעשטעלט מיט'ן כּוּס אין האַנט און די קאמערע האָט גענומען בליצן, האָבן גענומען אַריינשפּאַנען די סטרייקער אין הויז איינער נאָכ'ן אַנדערן. די „אורחים“ האָבן זיך אויפגעשטעלט מיט די כּוּסוּת אין האַנט און באַגריסט: „לחיים, אליהו הנביא!“ . . . זיי האָבן דערביי אַרויסגע- שלעפט דעם „אינדזשאַנקשאַן“ פון אונטער דעם היסטהיבעט וואו גוזיק האָט עס אַרונטערגערוקט, און דערלאַנגט צו די סטרייקער.

די סטרייקער האָבן דעם „אינדזשאַנקשאַן“ צעריסן אויף פיצלעך, גע- וואַרפן די שטיקלעך פאַפיר גוזיק'ן אין פנים אַריין און געשריען: „דס, צפרדע, כינים“ . . .

באַלד נאָך פסח איז באַקאַנט געוואָרן אויף דער שניידער בירזשע, אַז אויך גוזיק האָט שוין אַ יוניאָן שאַפ. זיינע שקלאַפן זיינען אַרויס פון מצרים . . .

קאפיטל 48

מיין ברודער כאפט קלעפ פאר מיר

ווי געוויינלעך זוכן שטענדיג באַדעבאַטים מיטלען צו צעטיילן אַר-
בעטער אין באַזונדערע גרופן. דאָס מאַכט פאַר זיי גרינגער צו עקספּלוי-
אַטירן די אַרבעטער.

האַבן די שניידער-באַלעבאַטים פאַר דעם צוועק אויסגענוצט די גע-
לעגנהייט, וואָס אין דער אַמאָלגאַמעטיטע זיינען געווען צעטיילט צוויי באַ-
זונדערע יוניאָנס. איינע איז געווען די יוניאָן פון מענער קליידער-אַר-
בעטער און די צווייטע איז געווען די יוניאָן פון די אַרבעטער פון קינד-
דערשע קליידער.

אַ גרויסע הילף פאַר די באַדעבאַטים איז אויך געווען די קאַרופּטע
מאַשין פון הערי קאַהן, דעם דעמאָלסדיגן מענעדזשער פון די «טשילדערן
דזשעקעט-מאַכער», און פון מענדל יודעלעוויטש פון די ניעפּענטס-מאַכער.
די מאָנופּעקטשורערס פון מענער-קליידער פלעגן גאַנץ אָפט אַרויס-
שיקן אַזעלכע סאַיעס רעק, ווי פּערציגער און אפילו פיר-און-פּערציגער
אין «טשילדערן קלאָדהינג שעפּער». אַזוי האָט מען אויך געשיקט הויזן,
זעקס-און-דרייסיגער און אַכט-און-דרייסיגער אין ניעפּענטס-שעפּער. די
קאַהנס האָבן אין דעם, פאַרשטייט זיך, אַ סך מיטגעהאַלפּן.

ווען די מכה פון גרעפט האָט שוין צופיל אָנגעריסן, האָט מען אין דעם
נאַציאָנאַלן אָפיס פון דער אַמאָלגאַמעטיטע באַשלאָסן אויפצונעמען אַ קאַמף
געגן הערי קאַהן און זיין מאַשין.

אברהם שיפּלאַקאַף, וועלכער איז דאָן געווען אַביסל קידער-וויידער
מיט'ן «פאַרווערטס» האָט געראַטן, אַז אַ קאַמיטע פון שניידער זאָל אַרויפ-
גיין זיך זען מיט ראַנאַפּ'ן אין «פאַרווערטס»-רעדאַקציע, ווייל אויך ראַנאַפּ
איז דאָן געווען ניט אַזוי שוה-בשוה מיט דער «פאַרווערטס»-מאַשין, וועט
ער אפשר קאָנען עפּעס אַריינשמאָגלען געגן הערי קאַהן'ען.

ראַנאַפּ האָט אונז פּיין אויפגענומען און צוגעזאָגט צו שרייבן וועגן
דעם ענין אַזוי גיך ווי מיר וועלן אים צושטעלן פאַקטן וועגן דער קאַ-
רופּציע. אָבער אויף מאַרגן, ווען מיר האָבן אים איבערגעגעבן די פאַקטן,
האַט ער אונז דערקלערט, אַז הערי קאַהן האָט אין «פאַרווערטס» אַ שטאַרקן
צד, וואָס וועט ניט דערלאָזן קיין קאַמף געגן אים, איבערהויפּט ווען הילמאַן
און שאַסבערג זיינען ניט זייער באַליבט אין «פאַרווערטס».

א טאג שפעטער, ווען מיר זיינען ווידער געקומען צו ראגאפ'ן האבן מיר טאקע געטראפן ביי אים זיצן הערי קאהנ'ען. ער איז געקומען ווירקן, אז מ'זאל וועגן אים ניט שרייבן.

יוסף שלאסבערג האט מיר דאן פארגעשלאגן אנצושרייבן א פאר אר-טיקלעך וועגן דעם ענין. ער האט זיי רעדאקטירט און איבערגעגעבן צו דוד פינסקי'ן, וועלכער האט זיי געדרוקט אין דער צייטונג „די צייט“, וואס איז דאן דערשינען. שלאסבערג אריין האט אנגעשריבן זייער א שארפן עדיטאריעל אין „פארטשריט“, ארגאן פון דער אמאלגאמעטיעד. שאס-בערג האט דאן געשריבן, אז א יוניאן איז ניט קיין סאדון וואו יעדער אויסווארף קאן אריינקומען שכור'ן און שפייען. מיר מוזן האלטן די יוניאן ריין, און פארטרייבן די הערי קאהנס, צוזאמען מיט די אלע גרעפטערס. א יוניאן מוז זיין א טעמפל, א מקום-קדוש.

ווען איך בין אין דער זעלביגער וואך געקומען רעדן צו די „טשידערן קלאדהינג“ ארבעטער ביי א מיטינג אין ברוקלין, האט הערי קאהנס א חברה מיך אפגעווארט ביי די טרעפ פונים אריינגאנג און מיך שטארק צעשלאגן. מ'האט מיך פון דארט אוועקגענומען אין שפיטאל.

מיינער א ברודער, וועלכער האט געארבעט אין טרעיד אלס לאפער-מאכער, און איז זייער ענלעך צו מיר אין אויסזען, איז גארניט געווען ענלעך צו מיר אין דער באוועגונג. ער איז אבער געקומען מיך באזוכן. און מיטוואך איז ער אוועק צום מיטינג אויסגעפינען צי עס איז טאקע אמת, אז זיי, אין דער יוניאן, האבן מיך צעשלאגן און ווי דאס האט פאסירט.

דער מיטינג איז ניט געווען פון זיין לאקאל און דארט האט מען אים ניט גוט געקאנט.

איז אזוי שנעל ווי ער איז צוגעקומען צום טיר, האבן די שטארקע זיך צעדאזט: „ער איז שוין ווידער דא? דערלאנגט אים!“

מיין ברודער האט גענומען שרייען: „וואס ווילט איר פון מיר? איך בין דאך ניט ער, איך בין גאר א רעכטער“. האבן זיי זיך שטארק צע-לאכט: „א רעכטער?“ און מ'האט געגעבן רעכטע קדעפ . . .

ווען מיין שוועגערין האט מיך באגעגנט און מיר דערציילט, וואס עס האט פאסירט, ווי אזוי מ'האט מיין ברודער צעשלאגן, מיינענדיג אז דאס בין איך, האב איך שוין אין שפאס געזאגט צו אים: ניט אמת, מסתמא האסטו זיך אריין אנגעקלאפט די בלויע אויגן.

אט-די שלאגנדיגע ארגומענטן האבן אים אפשר אביסל געעפנט די אויגן . . .

שלאַסבערג'ס אַ חרטה

דעם הערי קאהן און אַ סך פון זיינע קליקע־מענטשן האָט מען דאָן פאַר אַ שטיקל צייט פאַרטריבן פון דער יוניאָן. אָבער זיינע „גוטע בע־טער“ האָבן ניט גערוט, ניט אין דער יוניאָן און ניט אין „פאַרווערטס“ און געמאַכט צוריק אַ וועג פאַר אים אַריינצוקומען אַלס מענעדזשער. אַ סך פון זיי האָבן פאַר דעם גענוצט דעם צאַצקעדיגן אַרגומענט: ווען הערי קאהן וועט זיין אינעווייניג וועט ער ניט קאָנען אַזוי פיל מאַנעוורירן געגן דער יוניאָן פון דרויסן . . .

ווען איד בין נאָך דעם אַיין מאָל געקומען צו אַ מיטינג, וועלכן הי־מאַן האָט גערופן אין נאַציאָנאַלן אָפּיס, האָב איד דערזען אַ זאָך, וואָס איז פאַר מיר אינגאַנצן געווען אַן איבערראַשונג.

ווען איד האָב געעפנט די טיר האָב איד דערזען אַ ריי פירער וועמען מען זעצט אויס צו נעמען אַ בילד. דער פּאַטאַגראַפער איז געווען פון „פאַרווערטס“.

אין דער ערשטער ריי האָט מען אַוועקגעזעצט הערי קאהן און לעבן אים פון דער רעכטער זייט, יוסף שלאַסבערג.

איד בין אַרויס אין אַ צווייטן צימער און דורכ'ן טיר אַ רוף געטאָן צו שלאַסבערג'ן: „גענאָסע שלאַסבערג, מען רופט אייך צום טעלעפּאָן“.

ווען שלאַסבערג איז אַריין אין צווייטן צימער, האָב איד אים אַ פרעג געאַטן: „באַגרייפט איר כאַטש, וואָס דאָס מיינט פאַר אייך און פאַר די אַרבעטער אין די שעפער, ווען מען וועט אייך דערזען אויף אַ בילד צו־זאַמען מיט דעם גרעפּטער און רעקעטיר הערי קאהן?״

שלאַסבערג איז געבליבן שטיין פאַרלאָרן און אומשולדיג, מיט פאַר־גלאַצטע אויגן האָט ער אַ זאָג געטאָן: „אָבער וואָס קאָן איד איצטער טאָן, מ'נעמט אים דאָך אַריין צוריק אין דער יוניאָן!“

— פּאָלגט מ'ך, זאָג איד, פאַרט אַראָפּ מיט'ן ערעוועיטאַר אין אַ צווייטן אָפּיס, און איד וועל אַריינגיין זיי זאָגן, אַז זיי זאלן נעמען דאָס בילד אַן אייך, ווייל איר האָט געמוזט ערגעץ גלייך אַוועקגיין.

ער האָט אַזוי געטאָן, זיך אַרויסגע'גנב'עט פון צימער, אַראָפּ מיט די טרעפּ אויף אַן אַנדער פּלאַץ.

אויף מאַרגן איז אין „פאַרווערטס“ געדרוקט געוואָרן דאָס בילד פון אַ גאַנצע ריי אַמאָלאַגע־עייטעד־פירער צוזאַמען מיט הערי קאהן, נאָר אַן שלאַסבערג'ן.

קאפיטל 49

א יאָרד אין אַ קליידער־שאַפּ

אויף דער דריטער גאס איז געווען אַ שאַפּ, וואָס האָט געהערט צו וואָל און רובאַק.

אין דעם שאַפּ, האָט מען אויפגעמאַכט מענערשע און קינדערשע קליידער, וואָרעמע העמדער, פוטערלעך, און אויך אַנדערע מצבושים, נאָר — קיין לעבן מאַכן האָבן דאָרט די אַרבעטער ניט געקאַנט. נו, האָבן זיי געזוכט אַ זייטיגע פּאָר סענט ערגעץ צו פאַרדינען.

דערפאַר האָט זיך איבער'ן שאַפּ אין דער פרייער צייט, שטענדיג געטומלט ווי אויף אַ יאָרד.

און עס איז טאַקע געווען אַן אמת'ער יאָרד.

הערי, אַ פינישער, פלעגט נאָך דער אַרבעט אַרומגיין איבער די רעס־טראָראַנען צו פאַרקויפן נאָז־טיכלעך, שלייקעס, קעמעלעך, שקאַרעפטקעס, שפּאַנקעס, טייסטערלעך, און נאָך צענדליגער זאַכן. פלעגט ער דאָס מיט זיך אויך ברענגען אין שאַפּ.

אַ צווייטער פינישער, פינקעל, פלעגט געבן אויף אַפּצאַלן רינגלעך, זייגערלעך, בראַסלעטן, דימענט־שטינדלעך, לייכטער, אַלץ וואָס מען האָט נאָר געוואָלט אויף אַפּצאַלן, אפילו קעש־געלט אויך, אויב עס איז נאָר געווען אַ גוטער פּראָצענט דערביי.

און אויך ער האָט זיין געשעפט געהאַט מיט זיך אין שאַפּ.

אויב ער, פינקעל, האָט עפעס געדאַרפט און דאָס ניט געהאַט ביי זיך אין שאַפּ, האָט ער פון זיך אַראָפּגעוואָרפן דעם פאַרטוך, איז צוגעלאָפן צו זיין שוואַגער אויף גרענד סטריט און געבראַכט דעם אַרטיקל אין שאַפּ אַריין. דער שוואַגער האָט געהאַט פון אַלץ אין דער וועלט, וואו פּעדלער פלעגן קריגן אויף אַפּצאַלן.

עדיקס, אַ סליוואַכער, טאַקע פינקעל'ס אַ פריינט, פלעגט אויך נעמען ביי זיין שוואַגער זאַכן צום פאַרקויפן אויף אַפּצאַלן. ער פלעגט פאַרקויפן טישטוכער, סערוועטקעס, פאַרהאַנגען, בלוזקעס, קליידלעך.

מאיר־לייב דער פּרעסער פלעגט פאַרקויפן שנאָפּס און וויין פאַר קידוש און הבדלה. און ווען ערגעץ אין אַ פּאַמיליע איז פאַרגעקומען אַ חתונה, אַ ברית, איז מאיר־לייב געווען דער צושטעלער פון די געטראַנקען.

אין דער פרייער צייט פלעגט זיך אין שאַפּ טאָן אויף טיש און אויף בענק. און פרייע צייט איז געווען גענוג. אין שאַפּ פלעגן אויך אַרויפקומען אַרבעטער פון אַנדערע שעפּער זיך איינצוקויפן זאַכן.

זייער צופרידן פון דעם יאָרִיד איז געווען איינער פון די באַצעבאָטן פון דעם שאַפּ — דער מיסטער רובאַק. זיין צופרידנקייט איז געווען באַ-
זונדערס צוליב דעם האַנדל מיטן שנאַפּס, וואָס מאיר־לייב האָט אָנגע-
פירט. רובאַק האָט ליב געהאַט דעם ביטערן טראָפּן און ער האָט געקאַנט
גוט אַריינגיסן.

אין שאַפּ פלעגן אויך אַריינקומען די פעדלער, וועלכע האָבן זיך אַרומ-
געטראָגן מיט אַ קאַשעקל שפייז צום פאַרקויפן און אויך מיט אַ פלעשל
שנאַפּס. מאיר־לייב איז דאָס געווען דער גייענדיגער שענק, די גאַלענס
מיט בראָנפן, וואָס ער פלעגט ברענגען פלעגט ער אַריינשמעלן ביי די
באַצעבאָטן אין אָפּיס. ביי זיך האָט ער שטענדיג געהאַט אַ פלעשל מיט
אַ גלעזל אין דער הינטערשטער הויזן־קעשענע.

מאיר־לייב אַרײַן פלעגט זעלטן מאַכן אַ שנאַפּס. ער האָט אָבער אַ
הנאה געהאַט ווען אַנדערע האָבן געטרונקען, אפילו ווען מ'האַט אים אָפּגע-
נאַרט און ניט באַצאָלט.

און חוץ ניט באַצאָלן פלעגט מען אים אָפט אויך אָפּטאָן שטוקעס,
שוין ניט רעדנדיג פון דעם, וואָס דער באַס, מיסטער רובאַק, פלעגט זיך
אָפט גוט אַנזשלאַקען אין אָפּיס מיט דעם שנאַפּס פון די גאַלענס און זיי
דערגיסן צוריק מיט וואַסער . . .

איינמאָל האָבן חברה אין שאַפּ פאַרביטן מאיר־לייב'ן אַ גאַלען שנאַפּס
אויף אַ גאַלען פשוט'ע וואַסער. ער האָט עס נאָך דעם צוגעשטעלט צו אַ
חתונה, וואו ער האָט געקראָגן אַ באַשטעלונג אויף אַ גאַלען בראָנפן. און
פון דעם וואָס דאָרט האָט זיך אָפּגעטאָן ווען די מחותנים האָבן זיך גע-
נומען צו גיסן גלעזלעך וואַסער אַנשטאָט שנאַפּס, האָט מאיר־לייב קיין
נחת ניט געקאַנט האָבן.

איינמאָל איז דער גוטמוטיגער מאיר־לייב געוואָרן אַזוי אין כעס פאַר
איינער פון די שטוקעס, אַז עס איז געקומען צו אַ געשלעג ביים פרעסער-
טיש. דער „וואַקינג־דעלעגאַט“ האָט אים דערפאַר נאָכדעם שטרענג אָנ-
געזאָגט, אַז ער זאָל מער ניט ברענגען קיין שנאַפּס אין שאַפּ אַרײַן. דערצו
האַט ער אים איינגעלאָדן צו דער „גריוענס־באַאַרד“ פאַר ברענגען צו אַ
געשעעג.

אַבער אויף מאָרגן איז מאיר־לייב געקומען אַ צופרידענער אין שאַפּ
אַרײַן: אַרץ האָט זיך „אויסגעפרעסט“, האָט ער מיט פרייד אָנגעזאָגט די
פרעסער ביים טיש. געווען צווישן די פרעסער איינער אַ שטאַרקער „אַרײַן-
גיסער“, וועמען מען האָט גערופן „זעקל ביינער“. האָט מאיר־לייב
דערציילט מיט שמחה, אַז ער האָט געגעבן דעם „זעקל ביינער“ אַ גאַלען

שנאָפס און ער האָט שוין אַלץ געמאַכט עס זאָר זיין לחיים ולשלום. . .

א יאָריד אויך און אַ סטוריק האָל

אין די אָפטע קאַמפן און סטרייקס, וועלכע זיינען פאַרגעקומען אין טרעיד, האָט מען ענדלעך אויך אָפגעשטעלט דעם שאַפ פון וואָר און רובאַק. די אַרבעטער זיינען גערופן געוואָרן צו אַ מיטינג אין אַסטאָריאַ האָל, אויף 4טער גאַס. זיינען אַלע אַרבעטער געקומען צום מיטינג און צוזאַמען מיט זיי — איז אַהין אויך געקומען דער יאָריד. . .

אַזוי ווי אין אַסטאָריאַ האָל זיינען געווען אַ סך אַרבעטער-סטרייקער, אויך מיטגלידער פון אַנדערע יוניאָנס, וועלכע זיינען געקומען צו שאַפ מיטינגען, האָבן דאָרט די „געשעפטס-לייט“ פון וואָר און רובאַק'ס שאַפ אויסגעלייגט זייער סחורה און צעעפנט דעם יאָריד. אַלע האָבן געטאָן פיינע געשעפטן. נאָר אַן אויסנאַם איז שוין דאָ געווען מאיר-לייב, אים האָט מען פאַרבאָטן צו פאַרקויפן שנאַפס אין קאָרידאָר פון דעם האָל און אַוודאי ניט אין האָל.

איין פרימאַרגן איז אין האָל געוואָרן אַ גרויסע „ביזי“ ביי פינקער'ן אין „געשעפט“. . . איינע נאָך די אַנדערע זיינען געקומען שאַפ-אַרבעטער קויפן ביי אים. איינער האָט געזאָגט, אַז ער דאַרף אַ רינגל פאַר אַ טאַכ-טער, אַ צווייטער האָט גענומען אַ זייגער פאַר אַ זון, אַ דריטער אַ בראַסלעט, אַ מתנה פאַר דער ווייב צו איר געבורטסטאָג. . . זיי האָבן דאָס אַלץ גענו-מען ביי פינקער'ן אויף אָפצוצאָלן, נאָר דערווייַל האָבן זיי דאָס אַריינגע-טראָגן אין „פאָון-שאַפ“ און גענומען וויפיל עס האָט זיך געדאַזט צו קאַנען דורכשטופן די צייט ווען קיין שכירות האָט מען ניט געקראָגן. אין עטלעכע וואַכן שפעטער האָט דער שאַפ פון וואָר און רובאַק גע-סעטלט מיט דער יוניאָן. עס האָבן אַזוי געסעטלט אויך עטלעכע אַנדערע שעפער פון דער זעלביגער געביידע.

ווען די אַרבעטער זיינען אַרויף אין שאַפ, האָט רובאַק געהייסן מאיר-דייב'ן ברענגען אַ גאַלען שנאַפס און מען האָט געמאַכט אַ לחיים. אַבער פינקעל איז דעמאָלט געשטאַנען שטאַרק פאַרזאָרגט איבער דעם, וואָס ער האָט צעגעבן אַזוי פיל סחורה אויף אָפצאָלן און מען האָט עס געטראָגן אין די פּאין-שעפער, אַז ער אַליין דאַרף שוין אַנקומען צו אַ פאָון-שאַפ. . .

קאפיטל 50

ווי ער „סטרייקט“ אויס צו קריגן
א יוניאן-ביכל

אין די ערשטע יארן פון דער שניידער-יוניאן, איז צו מיר געקומען מיינער אן אַנקל בעטן אַ טובה. די טובה וואָס ער האָט פון מיר פאַרלאַנגט איז געווען אַ קלייניגקייט. ער האָט געוואָלט, אַז איך זאָל העלפן אונזערן אַ לאַנדסמאַן און אַ שטיקל קרוב, וואָס איז נאָר-וואָס געהאַט אַנגעקומען פון אייראָפּע, ער זאָל ווערן אַ יוניאן-מאַן אין דער אַמאַלאַגאַמעטישער.

ווען איך האָב געכאַפט אַ שמועס מיט דעם „גרינעם“, וועמענס נאָמען עס איז געווען וועלוול, האָב איך אויסגעפונען, אַז ער איז שוין אַ מיט-גליד פון דעם שניידער-פאַראיין נאָך פון דער היים און אַז ער איז אַ פולער בעל-מלאכה.

איך האָב אים דערקלערט, ווי אַזוי די אַרבעט איז דאָ צעטיילט אין באַזונדערע טיילן און ווי אַזוי יעדער טייל ווערט קאָנטראָלירט פון אַ באַ-זונדער לאַקאַל-יוניאן.

אַזוי ווי ער איז געווען היבש פעטלעך, האָט ער באַשלאָסן צו ווערן אַ פרעסער, ווייל אַ פרעסער קאָן שטיין ביי זיין אַרבעט, ער דאַרף ניט זיצן איינגעדרייט ווי אַ שניידער אָדער אַן אַפערעיטאָר.

איך האָב גראַדע פרובירט אים אַנווייזן, אַז אויך בושלערס, פיטערס, באַגראַדערס און קענוועס-בייסטערס, קאָנען טאָן זייער אַרבעט שטייענדיג. אָבער ער איז געבליבן ביי זיינס צו ווערן אַ פרעסער, ווייל זיינע אויגן האָבן אים צו גוט ניט געדינט.

נאָך דעם ווי איך האָב זיך געווענדעט צו איינעם פון די טוער ביי די פרעסערס, אַז מ'זאָל העלפן דעם גרינעם, איז מיין אַנקל אַוועק מיט וועלוול'ען צו דער מעמבערשיפ-קאָמיטע.

איינער פון דער קאָמיטע, האָט אין קאָרידאָר אים גענומען אויף אַ קרייץ-פאַרהער: וואָס מאַכט אייך צו וועלן זיין אַ פרעסער? האָט דער גרינער וועלוול אָפּנהאַרציג אים דערקלערט: איך בין אַ שניידער פון דער היים, נאָר איך וויל בעסער זיין אַ פרעסער, ווייל דאָס איז אַן אַרבעט וואו מען דאַרף ניט זיצן איינגעדרייט.

דער עקזעקוטיוו-מאַן פון דער מעמבערשיפ-קאָמיטע, האָט גענומען מאַכן חווק פון דעם גרינעם: אויב איר ווילט ניט קיין זיצנדיגע אַרבעט, קאָנט איר ווערן אַ בריוו-טרעגער, אַ קאָנדוקטאָר, אַ פאַליסמאַן, צום סוף

האָט ער אים אַ זאָג געטאָן: איר זיינט אַ היימישער שניידער, באַלאַנגט איר צום שניידער לאַקאַל.

אין דער זעלביגער געביידע, נאָר אין אַ צווייטן צימער, האָבן זיך געפונען די מיטגלידער פון דער שניידער מעמבערשיפ־קאָמיטע. דער אַנקל האָט אַ כאַפּ געטאָן דעם גרינעם, ניט צו פאַרשפּעטיגן און זיך גע־ווענדעט צו די שניידער פאַר מיטגלידערשאַפט.

דאָס אייגענע האָט זיך אָפּגעשפּילט אויך דאָרט. ס'איז אַרויסגעקומען איינער פון דער קאָמיטע און גענומען דעם גרינעם מאַטערן מיט פּראָגן: ווער האָט אייך געזאָגט, אַז איר דאַרפט ווערן אַ שניידער? פון וואַנען וויסט איר, אַז איר וועט קאָנען די אַרבעט?

דער גרינער, וועלוול, האָט גענומען דערקלערן: איך בין אַ שניידער פון דער היים, איך קאָן מאַכן אַ גאַנצע שטיקל אַרבעט. מיין גענײ האָבן געטראָגן פּריצים, אַדוואַקאָטן, גענעראַלן. איך קאָן מאַכן די פּיינסטע מונ־דירן, סורדוטן, הויזן, וועסטן.

דאָ האָט אים דער קאָמיטע־מאַן איבערגעשלאַגן: פּאָלגט מיך: נעמט מיין עצה און ווערט אַ פענטסמאַכער. אויב ס'איז ניטאָ קיין אַרבעט ביי פענטס, קריגט איר אַרבעט ביי ניפענטס. ער גיט אים דערביי גוט־ברור דעריש אַ קלאַפּ אין פלייצע: אַלע גרינגע פּאַנגען אָן צו אַרבעטן ביי ניי־פענטס, איר פאַרשטייט?

עס איז שוין געוואָרן שפּעט די צייט, דער אַנקל איז געקומען אַהיים מיט'ן גרינעם ניט האַבנדיג קיין זאָך דערגרייכט.

קומענדיגע וואָך, איז דער אַנקל ווידער אַוועק מיט דעם גרינעם וועלוול צו מאַכן אים פאַר אַ יוניאָן־מאַן. ביי די פענטסמאַכער האָט מען אים געשיקט צו די וועסטנמאַכער. די וועסטנמאַכער האָבן אים געשיקט צו קאָסטום־שניידערס.

ביי די קאָסטום־שניידערס, האָט אים ווידער איינער גענומען אויפ'ן צימבל: וואָס פאַרלאַנגט איר?

— אַ יוניאָן־ביכל, פאַר דעם גרינעם, — האָט דער אַנקל געענטפּערט. דער קאָמיטע־מאַן האָט וואויל־יונגעריש אַ שפּאַס געטאָן: גוט וואָס ניט קיין באַנק־ביכל.

נאָך אַ רײ פּראָגן, האָט מען באַשטימט פאַר אים, אַז ער דאַרף ווערן אַן אָפּערעיטאָר.

ביים אָפּערעיטאָרס לאַקאַל, וואַלט איך שוין אפשר געקאָנט עפעס טאָן פאַר אים צו ווערן אַ מיטגליד, אָבער צוליב זיין פעטקייט האָט ער נאָר קיין חשק ניט געהאַט צו זעצן זיך ביים מאַשין.

וואַכן לאַנג האָט דער גרינער וועלוול זיך געמאַטערט ביי פאַרשידענע אַרבעטן. דער אַנקל האָט שוין אויפגעגעבן דעם געדאַנק צו קאַנען אים העלפן ווערן אַ מיטגליד אין דער יוניאָן פון זיין פּאָר.

חדשים שפּעטער האָט די יוניאָן דערקלערט אַ סטרייק געגן עטלעכע גרויסע מאַנופעקטשורערס. מיר האָבן אַרגאַניזירט אַ קאַמיטע אַפּצושטעלן זייער אַרבעט ביי די קאַנטראַקטאָרס. דערביי האָבן מיר געזוכט זייער אַרבעט אין אַ ריי קליינע שעפּער, וועלכע פלעגן נאָר וואַרטן אויף אַזאַ געלעגנהייט זיך אַריינצוכאַפּן ביי אַ גרויסער פירמע צו אַרבעטן פאַר איר, אין צייט פון אַ סטרייק.

איין טאַג האָבן מיר אויסגעפונען דורך אַ קאַטער, אַז אַרבעט ווערט געמאַכט אין אַ אַפּען-שאַפּקע ביי גראַס און מינץ, אויף מאַנראָו סטריט. מיר האָבן די שאַפּקע אַרונטערגענומען אין סטרייק און געבראַכט די אַרבעטער צו אַ מיטינג אויף איסט בראַדוועי.

ווען איך בין געשטאַנען אַזוי ביים מיטינג און גערעדט צו די אַר-בעטער, דערנעבן איך ווי וועלוול דער גרינער מאַשמשעט זיך איין הינטער אַ סלופ אין מיטינג-רום, ער זאָל ניט דאַרפן זיצן אַנטקעגן מיר פאַר די אויגן. ווען איך האָב פאַרענדיגט רעדן ביים מיטינג, בין איך צוגעגאַנגען צו וועלוול'ען און אים אַ פרעג געטאַן: ווי קומסטו דאָ? אַרבעסטו אין דעם שאַפּ?

וועלוול האָט מיט טרערן אין זיינע רויטלעכע אויגן גענומען דער-קלערן: איך בין די וואָך אַרויף דאָ אַרבעטן, איך בין דאָ אַרויף „סקעבן“ כדי צו קאַנען ווערן אַ יוניאָן-מאַן. . . אין דער היים בין איך שוין געווען אַ יוניאָן-מאַן פון 17 יאָר אָן. איך האָב זיך נאָך געזערגנט, ווען איך האָב נאָך געטראַגן פאַמאַיניצעס. איצט זייענדיג אַ גוטער אַרבעטער, טרייבט מען מיך פון לאַקאַל צו לאַקאַל, מ'מאַכט חוזק פון מיר, ווייל איך בין אַ גרינער.

איך בין געבליבן שטיין פריטשמעדיעט און פרובירט פאַרענטפערן די פאַקאַלן און די אַדע אַנגעווייטאַגטע פּראַבלעמען.

וועלוול האָט געהאַמערט אויף דער פּראַגע: די יוניאָנס רופן דאָך „אַרבעטער פון אַדע לענדער פאַראייניגט זיך!“ קומט אַן אַרבעטער און בעט זיך, וואָך-איין וואָך-אויס, איך וויל אַרבעטן, אָבער ווי אַ יוניאָן-מאַן, גיט מיר אַ ביכל, דאָזט מיך אַריין אין דער יוניאָן. טרייבט מען מיך פון איין קאַמיטע צו דער צווייטער, ביז — — —

אָבער ווי קומסטו צו סקעבן? האָב איך אים איבערגעשלאָגן: דו ווייסט, וואָס עס קאַן פאַסירן אין אַזאַ פאַל?

— איך ווייס, זאגט ער, אויב מען לאזט נישט ווערן קיין יוניאן-מאן מיט גוטן, ווערט מען מיט ביזן . . .
 ביים צווייטן שאפ-מיטינג האט יוסף קרוגמאן, דער דעמאָסטיגער „וואַקינג-דעלעגאט“ אנאָנסירט, אז אלע וועלכע זיינען ניט גוט-שטייענדיג אין דער יוניאן, אָדער זיינען נאָך אינגאנצן ניט קיין מיטגלידער, דאַרפן איינצאָן פינף דאָלאַר מיט צען סענט און זיי וועלן ווערן יוניאן-לייט.
 וועלוויל איז געוואָרן אַ מיטגליד אין דעם פּרעסערס לאַקאַל. ווען דער קלויַרק האָט אין אָפּיס אַרויסגעגעבן די ביכלעך, האָט דער גרינער וועלוויל געקושט דאָס יוניאן-ביכל, ווי אַ פרומער איד אַ ספּר . . .

קאפיטל 51

פאַרוואָס אַ „וואַקינג-דעלעגאט“
 האָט געכאַפּט קלעפּ

אין 1922, גלייך נאָך אַ קאָנווענשאָן, וואָס די „אַמאָלאַגאָמעטיטעד קלאָ-דהינג וואַיקערס יוניאן“ האָט אָפּגעהאַלטן אין שיקאַגאָ. האָט מען באַ-שלאָסן צו רופן אַ גענעראַל-סטרייק פון שניידער אין ניו-יאָרק. דעם 15טן יוני 1922 זיינען אַרויס אין סטרייק 10 טויזנט „טשיידרען-קלאָדהינג“ אַר-בעטער און אַ וואָך שפעטער זיינען אַרויס נאָך 50 טויזנט מענער-קליידער אַרבעטער.

אין דעם סטרייק איז געהאַנגען אויפֿן וואָג-שאַל דער שיקאַל פון דער „אַמאָלאַגאָמעטיטעד“. טאַקע נאָר אַדאַנק דעם באַוואוסטזיין פון די טויזנטער שניידער, זייער אָפּערוויליגקייט צו ליידן און קעמפן איז מעגלעך געוואָרן צו געווינען דעם סטרייק.

עס זיינען אָבער אין דעם סטרייק אויך פאַרגעקומען אַ סך קאַמישע פאַסירונגען און עס איז כּדאי כאַטש אייניגע פון זיי צו פאַרציכענען:
 אַרום באַדוועי און ספּרינג סטריט זיינען געווען אַ סך שניידער-שעפּער וואו מען האָט געסטרייקט.

דער טשערמאַן פון דער פּיקעט-קאַמיטע אַרום יענער בילדינג איז געווען איינער אַ לעף. ער איז געווען אַזאַ מענטש, וועלכען מען האָט ניט געקאַנט באַשולדיגן, אַז ער איז צו אַרנטלעך צו די אַרבעטער . . . דער „ביזנעס“-אַגענט פון יענעם דיסטריקט איז געווען איינער קלמן פּרידמאַן. דאָס איז געווען אַ פּשוטער איד, וואָס האָט ניט געקאַנט לייענען און

שרייבן. ער האָט אויך לײב געהאַט צו מאַכן אַ „לחיים“. אָבער דאָס וואָרט „יוניאָן“ איז בײַ אים געווען זייער טייער.

איינמאָל קומט ער מיט אַ טענה, אַז די „פיקעט“ קאָמיטע פון אַרום דער דערמאָנטער בידדינג אַרבעט ניט ריכטיג און אַז דער טשערמאַן לײף בלאַפט אונטער. אַנשטאַט צו זיין 5 פאַרטאַג אַרום די שעפער, איז ער קיינמאָל ניטאָ פריער ווי צען אַזייגער. און אַזוי שוין עטלעכע טעג ווי ער זעט סקעבס אַרויפגיין אין אַ שאַפּ און עס איז ניטאָ ווער עס זאָל זיי אַפּשטעלן.

אויפֿן צווייטן טאַג, ווען פרידמאַן איז ווידער געקומען פינף אין דער פרי אַרום די שעפער און איז זיך אַזוי געשטאַנען אַנגעשפאַרט אַן אַ וואַנט איז אים אַריינגעפלוּיגן אַ פּלעם אין פנים פון דעם לײפֿן. פרידמאַן האָט גענומען שרייען, נאָר לײף האָט זיך צעלאַכט: איר וועט מיר אַנטשול־דיגן, איך האָב געמאַכט אַ טעות, כִּהאַב געמיינט דאָס וואָרט אַ סקעב. אָבער איצט, פרידמאַן, האָט ער גנבֿיש אַ וואונק געטאַן, וועט איר שוין ניט קאַנען זאָגן, אַז איך טו גאַרניט און אַז איך לָאָז דורכגיין סקעבס צו דער אַרבעט?

צוויי ברידער מיט צוויי באַזונדערע וועגן

אַ מאַדנער צופאַל איז פאַרגעקומען אין דעם שאַפּ פון סטיין און ליוואַי אויף קריסטי סטריט.

אין דעם שאַפּ האָבן געאַרבעט צוויי ברידער לָאָדקען, איינער אַ גוטער יוניאָן־מאַן און דער צווייטער אַ פאַרקויפטע נשמה.

ווען דער סטרייק איז גערופן געוואָרן איז דער יוניאָן־מאַן לָאָדקען געוואָרן זייער אַקטיוו, געגאַנגען אין קאָמיטעס אַרונטערצונעמען שעפער, געווען אַלע טאַג אויף דער „פיקעט־לאַין“. זיין ברודער האָט מען אָבער זעלטן אַנגעזען פאַר די אויגן.

ווען די אַרבעטער פּלעגן פרעגן אויף אים, האָט אים דער גוטער יוֹ-ניאָן־ברודער פאַרטיידיגט: ער פילט ניט גוט, די פרוי איז קראַנק. גאַנץ אַפט פּלעגט ער נאָך פאַר דעם ברודער, אין זיין אָפוועזנקייט, דורכלעכערן, מאַכן אַ צייכן אין דעם „סטרייק־קאַרד“, אַז ער איז געווען.

איינ טאַג האָט דער ברודער לָאָדקין, דער גוטער יוניאָן־מאַן, זיך דערוואוסט פון זיין שוועגערין, אַז זיין ברודער סקעבט ערגעץ אונטער. האָט ער אַנגעפאַנגען מיט אים פירן אַ קאַמף. ווען די אַרבעטער האָבן זיך דער־וואוסט, אַז לָאָדקין די פאַרקויפטע נשמה סקעבט אונטער, האָט ער שוין געמוזט קומען אַליין אַפּקלאַפּן דאָס סטרייק־קאַרטל, נאָר דאָס האָט ניט

געהאלפן. מען האָט אויסגעפונען, אָז ער אַרבעט ערגעץ גאַנצענע נעכט. דעם גוטן יוניאָן־מאַן לאַדקין האָט דאָס זייער געקרענקט, וואָס ער האָט אַזוי פיל שאַנדע פון זיין ברודער, האָט ער אָפגעמאַכט מיט עטלעכע פון דער פיקעט־קאַמיטע, אָז זיי זאלן אָפּוואַרטן זיין ברודער דעם סקעבאַטש ביים הויז, ווען ער גייט ביינאַכט צו דער אַרבעט, און אים גוט אַנשרעקן. ער האָט דערביי געבעטן ניט צו לייגן חליטה אויף אים אַ האַנט.

דער סקעבאַטש, ווידער, האָט זיך באַקלאַגט פאַר די וועלכע פלעגן אים קומען נעמען צו דער אַרבעט און ברענגען צוריק, אָז זיין ברודער, דער יוניאָן־מאַן, דערגייט אים די יאָרן און מאַכט אַ ביין לעבן צווישן אים מיט זיין פרוי. ער האָט זיי דערקלערט, אָז ס'וואָלט געווען ניט שעכט ווען זיי קלאַפן אים אונטער אַ פוס, ער זאָל מוזן ליגן אַ פאַר וואַכן אין בעט און ניט שטערן אים צו סקעבן.

איין אויף דער נאַכט האָט די סטרייק־קאַמיטע גענומען דעם אַדרעס אָפצואוואַרטן דעם סקעב לאַדקין. זיי האָבן אים געטראָפן אַרויסגייענדיג פונ'ם הויז. נאָר אַנשטאַט ער זאל זיך דערשרעקן האָט ער גאָר זיי גע־סטראַשעט און גענומען רופן פּאַליציי.

ווען די סטרייק־קאַמיטע איז אָפגעלאָפן אַביסל פונ'ם הויז האָט זי באַשלאָסן אַרויפצוגיין צום יוניאָן־מאַן לאַדקין און אים דערציילן ווי פרעך זיין ברודער, דער סקעב, האָט גערעדט צו זיי און אפילו גערופן פּאַליציי. ווען די מיטגלידער פון דער קאַמיטע זיינען אַריין אין הויז, דערציילט זיי לאַדקינ'ס אַ קינד, אָז מ'האַט איצט דעם טאַטן צוגענומען אין שפיטאַל. עמיצער האָט אים אָפגעוואַרט ביים הויז און דערלאַנגט מיט אַן אייזן איבערן פוס.

ווען דער סטרייק איז געוואונען געוואָרן האָט מען אָנגעקלאַגט אַ צאל אַרבעטער פאַר סקעבן, פאַר אַרויסנאַרן אומזיסטע סטרייק־בענעפיטן, פאַר טאָן שטערערישע אַרבעט. איינער פון די אָנגעקלאַגטע האָט זיך מודה געווען אין סקעבן און פרובירט זיך ריינוואַשן, אָז לאַדקין דער סקעבאַטש האָט אים פאַרפירט און אפילו אַליין געמאַכט דעם פּלאַן ווי אַזוי מ'זאָל זיין ברודער צעברעכן אַ פוס.

אינטערעסאַנט איז, אָז דער גוטער יוניאָן־מאַן לאַדקין האָט אָפּעלירט פאַר זיין ברודער ביי דער „גריוענס־באַאַרד“, אָז מ'זאָל אים ניט צו־שווער באַשטראַפן פאַר'ן סקעבן. ער האָט דערקלערט, אָז ער האָט דאָס צוגעזאָגט צו טאָן דער אַלטער מאַמען, וועלכע איז געקומען אָפּעלירן פאַר'ן סקעב, און וואָס טוט מען ניט פאַר אַ מאַמען? האָט ער געזאָגט.

קאפיטל 52

אַ מעשה וועגן צוויי פינגער מיט אַ פייג

דער פֿאַקאָוט און סטרייק פון שניידער, וואָס איז פֿאַרגעקומען אין 1922 האָט אויסגעזען ווי אַ פֿאַרמעסט פון די באַלעבאַטיים צו פֿאַרניכטן די יוניאָן. די פֿאַרזייע איז אין יענעם קאַמף געווען זייער ברוטאַל אין אירע אַטאַקעס אויף די סטרייקערס.

לעבן אַ גרויסן שאַפּ אויף בראַדוועי און 4טע סטריט פֿדעגן אַדע טאַג אויסברעכן געשעעגן צווישן געדונגענע געגנסטער פון די באַלעבאַטיים מיט די שניידער-פיקעטס.

איין מאַנטאַג אינדערפרי ווען פֿאַרזייע האָט אַריינגעפירט אַ גרופע סקעבס, האָט אויסגעבראַכן אַ געשלעג ביים אַריינגאַנג. אַ פֿאַרזייע האָט מיט'ן קלאַב צעעפנט דעם קאַפּ פון אַן איטאַליענישן אַרבעטער מיט'ן נאַ-מען טאַסקא. זיין פרוי, וועלכע האָט זיך אויך געפונען אויף דער פיקעט-לאַין האָט דערזען ווי דער פֿאַרזייע ממית'ט איר מאַן, איז זי צוגעלאָפן אים אַפרייט און שלעפּנדיג אים פֿאַר'ן בלויען ראַק האָט זי דערווייל צעריסן אַדער צעטרענט דעם נאָט פון זיין מונדיר. דער פֿאַרזייע איז געבליבן שטיין מיט אַ נאַקעטער פלייצע אין דרויסן.

איז אַ צווייטער פֿאַרזייע גלייך צוגעלאָפן און האָט אויך גוט צע-שלאָגן די פרוי. נאָך דעם האָט ער זי נאָך אויך אַרעסטירט.

אין קאָרט איז די פרוי באַשטראַפט געוואָרן מיט פופציג דאָלער און עטלעכע טעג פריזאָן. האָט זי זיך צעשריען פֿאַר אַדע אַנוועזנדיגע אין איר איטאַליענישן ענגליש: „פֿאַני דזשאַסטיס!“ ווען ער, דער פֿאַרזייע, האָט מיין מאַן צעשפּאַטן דעם קאַפּ איז דאָס גאַרניט, נאָר אַז איך האָב ביים פֿאַרזייע באַוויזן צעטרענט אַ נאָט, האָט מען מיך באַשטראַפט.

די פרוי האָט דערביי דורך פינגער-צייכנס געוואָלט באַווייזן ווי דורך דער איינגיקיט פון ריכטער און פֿאַרזייע, ווערט דער אַרבעטער דער-שטיקט. האָבן אָבער אירע פינגער-צייכנס אויסגעזען אַזוי ווי זי וואָלט דעם ריכטער געוויזן אַ פייג. האָט דער ריכטער גלייך אַ קלאַפּ געטאָן מיט'ן האַמער און איר צוגעלייגט נאָך אַ טאַג צו זיצן אין פריזאָן . . .

פֿאַרוואָס אַ באַלעבאַטי האָט געמוזט קויפן אַ קלייד

אַ צווייטער פֿאַל, וואָס האָט פֿאַסירט אין יענעם סטרייק איז געווען דער פֿאַלגנדיגער:

אין פרענקליס שאַפּ, אויף האוסטאָן סטריט, האָט געאַרבעט אַ פרוי,

רעבעקא גוטשטיין, אַלס פיגישערין. אַחוץ דעם האָט זי דעם באַלעבאַס אויך געהאַלפּן אין אָפּיס פירן די ביכער און אויסמאַכן די שכירות אַדע וואָך. רעבעקא גוטשטיין האָט זייער נויטיג געדאַרפּט די עקסטערע פּאַר דאָרער, וואָס זי האָט געקראָגן פּאַר דער אָפּיס-אַרבעט. דער שאַפּטשער-מאַן און ״וואַקינג״-דעלעגאַט האָבן איר דאָס דערלויבט צו טאָן. זיי האָבן געוואוסט, אַז איר מאַן איז אַ טובערקולאָזיס קראַנקער און געפּינט זיך אין ליבערטי סאַניטאָריום.

צווייב איר שווערער לאַגע האָט די סטרייק-קאָמיטע איר דערלויבט ניט צו קומען אויף דער פּיקעט-לאַין, נאָר גיין זוכן אַרבעט. רעבעקא האָט גלייך געקראָגן אַרבעט אין אַ ניי דערעפּנטער קאַפּע-טעריע אויף דעלענסי סטריט. זי האָט דאָרט געקראָגן אַן אַרבעט ביים קאונטער.

אין פּרימאַרגן איז מיסטער פּרענקל, איר באַס, וואו זי האָט גע-סטרייקט, אַריינגעקומען אין קאַפּעטעריע פּאַר ברעקספעסט. ווען ער איז צוגעקומען צום קאונטער פון דער קאַפּע און דערזען ווי רעבעקא שטייט און אַרבעט, האָט ער פּאַרפירט מיט איר אַ קריגעריי, דערביי אַ כאַפּ גע-טאָן אַ הייסן טעפּל קאָוע און איר אַ גאַס געטאָן אין פּנים אַריין. . . . ער האָט איר דערמיט שטאַרק צעברייט דאָס פּנים און אויך פּאַרגאַסן און פּאַרפּלעקט אירע קליידער.

רעבעקא האָט זיך גלייך צעשריען. די באַלעבאַטים פון קאַפּעטעריע האָבן אויף גיך געכאַפּט, זי אַרומגעווישט און עפעס אויך אַרויפּגעלייגט אויף די בראַנד-וואונדן, וואָס זי האָט געקראָגן. אייניגע מענטשן האָבן דעם באַס פּרענקל פּאַרהאַלטן און גערופן אַ פּאָליסמאַן ער זאל פּרענקל'ען אַרעסטירן.

דער פּאָליסמאַן האָט זיך אַבער מיט פּרענקל'ען גאָר אַרומגעכאַפּט ווי מיט אַ באַקאַנטן. דער סוף איז געווען, אַז אַנשטאַט אים צו אַרעסטירן האָט מען געלאָזט וויסן דעם אייגנטימער פון קאַפּעטעריע, אַז רעבעקא איז אַ סטרייקערין און ער האָט זי דעריבער גלייך אַפּגעזאָגט פון דער אַרבעט. רעבעקא האָט שוין אַזוי מיט די וואונדן אויפ'ן פּנים געפּיקעט דעם שאַפּ ביז פּרענקל האָט אַנגעהויבן פּאַרהאַנדלען וועגן אַ סעטלמענט.

ווען די שאַפּ-קאָמיטע האָט זיך געטראַפּן מיט פּרענקל'ען האָט זי געשטעלט אַ פּאַדערונג, אַז ער זאָל רעבעקא'ן העכערן די שכירות אַזוי, אַז דאָס זאָל אויך דעקן פּאַר איר אָפּיס-אַרבעט, נאָר קיין צוויי אַרבעטן זאל זי מער ניט טאָן. דערצו האָט מען אים געזאָגט, אַז ער זאל באַצאָלן פּאַר 2 וואָכן אַרבעט, וואָס זי האָט פּאַרלאָרן אין קאַפּעטעריע און ער זאל

איר אויך אַפקויפן אַ ניי קלייד, ווייז די אַלטע איז פאַרפלעקט און צעריסן געוואָרן ווען פרענקל האָט זי אָפגעברייט מיט דער הייסער קאַווע. פרענקל האָט אויף אַלץ איינגעשטימט.

ווען די אַרבעטער האָבן זיך אומגעקערט צוריק אין שאַפ אַרײן, איז רעבעקא געקומען אין איר נייער קלייד. אַזע פרויען האָבן אַפויכטדעך באַטראַכט דאָס קלייד, איר געוואונטשן דאָס צו טראָגן געזונט. אַבער פרענקל'ען האָט דאָס געקאָסט אַ שטיק געזונט. און נאָך עטלעכע טעג ווען ער האָט געזען ווי רעבעקא קומט אַלץ מיט דער נייער קלייד אין שאַפ אַרײן, האָט ער געוואָרנט דעם „וואַקינג“-דעלעגאַט, אַז ער וועט ווידער אַפּשטעלן דעם שאַפּ.

דער „וואַקינג“-דעלעגאַט האָט אים אַבער געענטפערט :

— מיסטער פרענקל, אויב אייך געפעלט ניט דאָס קלייד וואָס רעבעקא טראָגט וועט איר דאַרפן קויפן אַ נייע קלייד, אַבער צוזאַמען דערמיט וועט איר שוין טאַקע אויך דאַרפן אַפקויפן אַ נייעם פאַרטוך, ווייל רעבעקא'ס אַ פאַרטוך האָט איר אויך פאַרגאַסן, און זעט טאַקע, אַז זי זאָל מאַרגן האָבן אַ פאַרטוך צו דער אַרבעט . . .

קאַפיטל 53

ווי צוויי קאָהנס האָבן אַ קאָהאַן באַזאָרגט מיט אַ זייגערל

אין דער „אַמאָלאָמעטיטעד“ זיינען צוויי קאָהנס געווען „פאַפּולער“ צווישן די ניו־יאָרקער שניידער.

איינער איז געווען הערי קאָהן, וועמען מען האָט אַרויסגעוואָרפן פאַר רעקעטערינג, וואָס ער האָט איינגעפירט אין דעם „טשילדערן קלאַדינג טרעיד“, און אַ צווייטער איז געווען אַדעקס קאָהן, אַ געוועזענער סעקרעטאַר-טרעזשורער פון דער אַמאָלאָמעטיטעד דושאַינט באַאַרד, וואָס איז דע-מאָלט באַזייטיגט געוואָרן פונ'ם אַמט אויך איבער שווערע קלאָגן.

די צוויי קאָהנס, זייענדיג אויסער דער יוניאָן, האָבן אָנגעפאַנגען צו מאַביליזירן אַ דעמאָסטיגע „פרעס און טריניק“ חברה, וואָס איז געווען אין דער יוניאָן און אויסער דער יוניאָן און וואָס האָט געאַרבעט געגן דער דעמאָלסדיגער פראַגרעסיווער פאַזיס פון דער אַמאָלאָמעטיטעד. אַ גוטע געפֿעגנהייט האָבן זיי געקראָגן ווען פרעזידענט הילמאַן איז

אָוועקגעפאַרן אויף אַ באַזוך אין אייראָפּע און אין סאָוועטן־פּאַרבאַנד.
 די צוויי קאָהנס האָבן זיך דעמאָלט געזען מיט אב. קאָהאַן, רעדאַקטאָר
 פון „פּאַרווערטס“, וואָס האָט שטענדיג געהאַט אַ בייז האַרץ אויף הי"ל
 מאַנ'ען און דער אַמאָלאַמעייטער, און די צוויי קאָהנס האָבן זיך גענומען
 צו פאַרריכטן די מערכה, וואָס אב. קאָהאַן האָט געהאַט ביי די שניידער.
 מיט דער הילף פון פ. מאנאט האָבן זיי אַראָנזשירט אַ באַנקעט, וואָס האָט
 געדאַרפט הייסן אַ „שניידערישער באַנקעט“ לכבוד אב. קאָהאַנ'ען. ביים
 באַנקעט האָבן די צוויי קאָהנס צוגעטראַגן דעם אב. קאָהאַנ'ען אַ זייגער
 אַלס אַ מתנה.

אב. קאָהאַן האָט אין אַ רעדע באַדאַנקט פאַר'ן זייגער און דערביי גע-
 זאָגט דאָס פּאַלגענדיגע:

„דער זייגער וועט מיר אָפט דערמאַנען צו זאָגן הילמאַנ'ען, אַז עס איז
 שוין צייט אָדער צו גיין פון דער אַמאָלאַמעייטער, אָדער צו טאָן וואָס די
 גוטע שניידער הייסן.“

די ווערטער וואָס איך ציטיר דאָ זיינען אַרויסגענומען פון דעם באַ-
 ריכט פון דעם באַנקעט.

פאַרשטייט זיך, אַז „די גוטע שניידער“ האָבן ביי אב. קאָהאַנ'ען גע-
 הייסן: הערי קאָהן, אַלעקס קאָהן, פ. מאנאט און די אַנדערע אַראָנזשירער
 פונ'ם באַנקעט.

גלייך נאָכ'ן באַנקעט האָבן די דאָזיגע „גוטע שניידער“ זיך גענומען
 צו דער אַרבעט. זיי האָבן געוואוסט, אַז די יוניאָן איז אָפּגעשוואַכט נאָך
 אַ סטאַפעדזש, וואָס זי האָט געהאַט דורכגעמאַכט. די לאַגע איז געווען אַ
 שווערע סיי אין דער יוניאָן און סיי ביי די שניידער אין די שעפּער. האָבן
 זיי אַרויסגעלאָזט אַ ליפלעט מיט דער הילף פון עטלעכע חברה פון
 פרעסערס לאַקאָר 3, אַז מ'זאָר אויפהערן צאָלן דינס. זייער פּאָדערונג
 האָט פּאַקטיש געמיינט, אַז די צוויי קאָהנס זאָלן צוריק אַריינגענומען ווערן
 אין דער יוניאָן און ווידער ווערן די פירער.

צו דערגרייכן זייער צוועק האָבן זיי גערופן אַ מיטינג אין קופּער יו-
 ניאָן. אָבער צו זייער איבערראַשונג זיינען צום מיטינג געקומען ניין־אונ-
 נינציג פּראָצענט פון די שניידער, וועלכע האָבן געוואָלט האָבן אַ הער-
 לעכע און ריינע יוניאָן און זיינען גרייט געווען די יוניאָן צו פאַרטיידיגן.
 אַ צווייטע גרויסע איבערראַשונג איז פאַר זיי געווען דאָס פּלוצלימ'ע
 דיגע באַווייזן זיך פון פּרעזידענט הילמאַנ'ען ביים מיטינג, גלייך אויף
 דער פּלאַטפּאָרמע.

ווען זיי האָבן דערפילט, אַז זיי האָבן פאַרלאָרן און אַז זייער פּלאַן איז

צו-נישט געוואָרן, האָבן זיי אויסגעלאָשן די ליכט אין קופּער יוניאָן. הייל-מאַן האָט אָבער באַוווּזן זיי צו זאָגן, אַז עס איז שוין ניט דאָס ערשטע מאָל וואָס זיי ווילן אין דער פינצטער טאָן זייער אַרבעט . . . ער האָט גערעדט צו די שניידער און געוואָרנט די „טרויקע“, די צוויי קאָהנס מיט קאָהאַנען, אַז זיי זאָלן בעסער אויפגעבן זייערע אינטריגעס געגן דער יוניאָן.

אַן איטאַליענישער „פאַרווערטס“-לייענער

אַן אינטערעסאַנטער עפיוואָד אין פאַרבינדונג מיט דעם דעמאָנטן ליפּ-לעט וואָס די קאָהנס האָבן אַרויסגעלאָזט ניט צו צאָלן קיין דיוס צו דער יוניאָן, איז געווען אַזוי:

אייער פון זייערע אונטערשיצער איז געווען אַן איטאַליענישער סקעב-אַגענט. האָט ער אויסגענוצט די געלעגנהייט און געעפנט אַ קאַר-פערעישאַן שאַפּ אויף מאַלבארי סטריט.

צו זיין זיכער, אַז ער וועט דעם שאַפּ קאַנען אָנהאַלטן, האָט ער אין שאַפּ אַריינגענומען נאָר לאַנדסלייט און פריינט. די באַדינגונגען פאַר די געדונגענע אַרבעטער זיינען געווען שרעקלעך. צוליב די קאַרפערעישאַן-ניקעס האָבן שוין אַלע געמוזט אַרבעטן אַן אַ צאָל שטונדן. שכירות האָט מען די געדונגענע אַרבעטער געצאָלט ווען די קאַרפערעישאַניקעס האָבן געוואַלט.

ענדלעך איז איינמאַל געלונגען זיי אַראַפּצוברענגען צו אַ שאַפּ-מיטינג און אויפנעמען די פּראַבלעמען פון זייער שאַפּ.

ביים פאַרענדיגן דעם שאַפּ-מיטינג, האָט דער „וואַקינג“-דעלעגאַט גע-בעטן די אַרבעטער צו ווייזן די יוניאָן-ביכלעך. ווען ער האָט אַ קוק גע-טאָן אין די ביכלעך האָט ער אויסגעפונען, אַז קיינער פון זיי צאָלט ניט קיין דיוס.

דער „וואַקינג“-דעלעגאַט האָט פון-דאָס-ניי אָנגעפאַנגען צו רעדן צו זיי און געפרעגט: ווי קאַנט איר דערוואַרטן, אַז די יוניאָן זאָל אייך העלפן, אַז פאַקטיש זענט איר שוין גאָר ניט קיין יוניאָן-לייט? ווי קומט דאָס וואָס איר צאָלט שוין ניט אַזאַ לאַנגע צייט קיין דיוס צו דער יוניאָן?

אייער פון די איטאַליענישע פּרעסער האָט גלייך געבעטן אַ וואַרט און פּרובירט אויף זיין וועג זיך פאַרענטפערן:

„דאָנט יו נאָו? מיסטער „פאַרוועד“ סעז נאָ מאָר פעי דיוס יוניאָן“ (ווייסט גאָר ניט? מיסטער „פאַרווערטס“ האָט געהייסן מ'זאָל מער ניט צאָלן קיין דיוס צו דער יוניאָן).

קאפיטל 54

א באַס וואָס איז אַנטלאָפֿן מיט דער קאַסע

צווישן די שניידער באַלעבאַטיים איז געווען איינער אַ מר. גאַליק, וואָס האָט געהאַט זיין שאַפּ אויף וואַטער סטריט. האָט ער גענומען איינרעדן זיינע אַרבעטער, אַז זיי זאָלן פאַר זיך אין שאַפּ איינשטעלן אַ ליי-קאַסע, אפשר אויך אַ מין בענעפיט סיסטעם. הלואי זאָל מען דאָס ניט דאַרפֿן, האָט ער גע'טענה'ט. קאַהן דער באַגראַדער, וועלכער איז געווען מיט'ן באַס. מר. גאַליק'ן, ווי צוויי קלינגלעך פֿון איין שער האָט גלייך פאַרשטאַנען דעם וואונק און דאָס געמאַכט צום פאַרשלאָג.

אַ גרופּע פאַרשטענדלעכע אַרבעטער האָבן גע'טענה'ט, אַז עס קאָן גאַרניט שאַדן צו האָבן „אַן אַקציע“, אָדער אַ שאַפּ-סאָסייעטי פאַר בענע-פיטס, אָבער דאָס דאַרף גאַרניט האָבן צו טאָן מיט'ן באַס.

מיסטער גאַליק האָט אָבער געלאָזט וויסן, אַז ער גיט די ערשטע הונדערט דאָלער צושטייער אויף איינצושטעלן אַזאַ ליי-קאַסע. האָט שוין קאַהן פאַר דעם פּלאַן געקראָגן אַ מערהייט צווישן די אַרבעטער.

מען האָט דאָן אויסגעקליבן אַ קאַמיטע, וואָס האָט אויסגעאַרבעט אַ מין קאָנסטיטוציע. די קאָנסטיטוציע האָט געזאָגט, אַז אַ יאָר צייט זאָל מען קלייבן דעם פּאַנד; די בוכהאַלטערין פֿון באַס זאָל אויף דעם אַלע וואָך אַראַפּנעמען אַ דאָלער פֿון יעדער אַרבעטער'ס שכירות און דאָס אַרייַן-לייגן אין באַנק. נאָכ'ן יאָר זאָל יעדער אַרבעטער, וואָס וועט חלילה קראַנק ווערן קריגן פאַר אַ משך פֿון פיר וואָכן צו צען דאָלער אַ וואָך. אויב איינער פֿון די אַרבעטער וועט חתונה האָבן, זאָל ער קריגן פּופּציג דאָלער דרשה געשאַנק. אויב אַ קינד פֿון אַן אַרבעטער וועט חתונה האָבן, זאָל דער אַר-בעטער קריגן אַ פינף-און-צוואַנציגער אַ מתנה. אויב איינער וועט אַוועק פֿון שאַפּ צוליב קראַנקהייט אָדער עלטער, זאָל ער קריגן צוויי הונדערט דאָלער.

די „אַקציע“ איז נאָך דעם געוואַקסן פֿון וואָך צו וואָך. אייניגע האָבן אַפט אָנגעוויזן, אַז דער באַס, גאַליק, נוצט אין אמת'ן דאָס געלט פאַר זיינע אייגענע געשעפטן, ווייף די קאַמיטע פֿון שאַפּ פּלעגט דעם רעכענונג פֿון דער שפּאַר-און-ליי-קאַסע זען בלויז אויף די ביכער פֿונ'ם שאַפּ, אָבער ניט אין קיין באַנק-ביכֿ און ניט אין קיין אַנדערע רעקארדס איבער וועלכע די שאַפּ-קאַמיטע זאל האָבן אַ דעה. אָבער אַנדערע האָבן געגלויבט, אַז דאָס איז „אַלאַיט“ און זיי האָבן שוין געוואַרט פאַר דער געלעגנהייט צו

קאָנען מאַכן אַ נויץ פון דער „אַקציע“.

משה'דע ווינטרויב, דער אַלטער פּרעסער, האָט געציילט די טעג צו קאָנען וואָס גיכער אויפגעבן דעם שאַפּ. זיינע רומאַטיזירטע פיס האָבן אים געמאַטערט צום טויט, אָבער, ער איז געשטאַנען איינגעשפּאַנט מיט'ן אייזן אין האַנט און ווי גע'טענה'ט צו זיי: וואָרט פּיסעלעך, נאָך עטלעכע וואָכן, וועל איך קריגן מיינע צוויי הונדערט דאָזער און דאָן וועט איר קריגן אייער וואַקאַציע. . . .

אַזוי האָט אויך גע'חלומ'ט הערי דער רעק'שטעפּער. ער איז געווען איינער פון דער שאַפּ-קאַמיטע, וואָס האָט געהאַלפּן מאַכן די קאַנסטי-טוציע. הערי האָט זיך געקליבן אינגיכן חתונה צו האָבן, האָט ער אַזוי אויסגע'רעכנט, אַז די חתונה זאָל פאַרקומען דאָן, ווען ער וועט שוין זיין באַרעכטיגט צום דרשה-געשאַנק.

דורך דער צייט איז קאַהן דער באַגראַדער געוואָרן אַ שותף צום שאַפּ פון מיסטער גאַליק.

פּלוצלינג, אין איין אויף דער נאַכט האָט מיסטער קאַהן, גאַליק'ס שותף, גע'זאָט וויסן די אַרבעטער, אַז דער שאַפּ וועט ניט אַרבעטן ביז קומענדיגן מאָנטאָג און אַז די וועמען עס קומט געצאָלט, וועלן טאַקע מאָנטאָג קריגן זייער שכירות.

אָבער מאָנטאָג פרי, ווען די אַרבעטער זיינען אַריינגעקומען אין שאַפּ, האָבן זיי געטראָפּן אַ בית-עולם. זיי אַיינן האָבן דאָן אויך געקראָגן אַן אויסזען פון שטייענדיגע מתים.

דורך דעם מאַשיניסט, וועלכער איז געקומען אַרויסנעמען אַ מאַטאָר און עטלעכע אַלטע מאַשין-טשלעך, האָט מען אויסגעפונען, אַז דער שאַפּ האָט זיך אַרויסגעקליבן אין פאַרט עמבאָי.

ווען אַ גרופּע אַרבעטער איז געקומען אין פאַרט עמבאָי זוכן דעם שאַפּ, איז ווי פון אונטער דער ערד אויסגעוואַקסן אַ פאַריסמאַן און זיי צו-געפירט צו דער באַן און געהייסן גלייך פאַרלאָזן די שטאָט.

די אַרבעטער האָבן נאָך דעם זיך דערוואוסט, אַז הערי דער רעק-שטעפּער וועט חתונה האָבן אין אַ פאַר וואָכן אַרום. אַ פאַרדאַכט האָבן זיי גע-האַט, אַז הערי מוז געוויס אַרבעטן אין דעם נייעם שאַפּ פון גאַליק און קאַהן אין פאַרט עמבאָי.

ווען זיי האָבן זיך דערוואוסט, אַז די חתונה ווערט געפראָוועט אין אַ שול אויף ריד סטריט, איז אַ גרופּע פון די אַרבעטער אַוועק צו דער חתונה. מיט זיי איז אויך מיטגעגאַנגען לייבעלע „ספּאַנדזש“, אַ פּרעסער מיט, קיין עין-הרע, געזונטע ידים. אַן אַן אַפיציעלער איינלאַדונג האָבן זיי

אַרײַנגעשפּאַנט צווישן די מחותנים.

לײַבעלע „ספּאַנדזש“ האָט דאָרט געמאַכט עטלעכע לחימ'ס. נאָך דעם האָבן זײ באַמערקט ווי דער מיסטער קאָהן פרופּירט זיך אין אַ ווינקל אויס- באַהאַלטן הינטער זײַן ברייטער אידענע.

אײנער פון די אַרבעטער איז צו אים צוגעגאַנגען און געוואָלט וויסן: וואו איז דער שאַפּ און וואו איז זײער געלט פון דער אַקציע? האָט קאהן גענומען שרייען „פּאָליס“. אָבער ביז פּאָליציי איז געקומען האָט לײַבעלע „ספּאַנדזש“ אים אַרונטערגעצויגן דעם קאַפעלוש איבער די אויערן און אַפּגעריסן אַ קליאַפּע פון דער טאַקסידאַ, וואָס ער האָט גענומען אויף פּראַקאַט צו דער חתונה. די אַרבעטער האָבן נאָך דעם געמוזט פּאַרלאָזן די שול.

ווען די אַרבעטער האָבן זיך געטראָפּן אין לעיבאַר ביוראָ צו הערן אַ באַריכט פון דער „חתונה“ האָבן זײ זיך מיט צאָרן געוויצלט: אַנשטאַט צו פּראַווען אַ יום-טובּ צו דער דערעפענונג פון זײער לײַקאַסע דאַרפן זײ גאָר פּראַווען אַ יאַרצײט נאָך זײערע אַרעמע פּאַר דאָסער.

קאַפיטל 55

אַ שאַפּ אין אַ פינגעררוט . . .

אין דעם שניידער-שאַפּ פון קאַסאָווסקי און פּרידזל אויף מאַרקעט סטריט, איז אַרויפגעקומען אַרבעטן אַן אַפּערעיטאָר מיט'ן נאָמען פּייול פּוּזי. פּוּזי, ווייזט אויס, איז געווען ביי אים אַ צונאַמען, ווייל ער האָט גע- האָט, ווי די שניידער פלעגן זאָגן, אַ פּאַר היימישע פּאַמפּושקע באַקן מיט רויטע עפעלעך אויף זײ.

אין דעם שאַפּ האָט מען געמאַכט זײער אַ ביליגע לאַין קליידער. די פּאַרדינסטן זײנען געווען קלאַגעדיגע, און פּייול פּוּזי האָט גראַד געהאַט אַ גאַנץ פּיינעם אַפעטיט. פון זײנע פּאַרדינסטן האָט ער דעם אַפעטיט קיינמאַל ניט געקאַנט געבן צו דער האַנט . . .

אין זעלבליגן שאַפּ האָט אויך געאַרבעט אַ פּרוי בערטאַ, אַן אלמנה. עס האָט דאָרט אויך געאַרבעט איר טאַכטער סערע. די מאַמע איז אַלט געווען אַרום פּערציג יאָר און די טאַכטער אַרום צוואַנציג יאָר. בערטאַ די אלמנה האָט אויף איר אַרבעט געקוקט ווי אויף אַ צײט- ווייטיגער זאַך. זי האָט געוואָרט אויף אַ געריכט-באַשלוס צו קריגן אַ

סומע געלט פון אן אינשורענס-קאמפאני, ווייל דער מאן אירער איז גע-
שטארבן אין אן עקסידענט, איבערגעפארן געווארן פון אַ טראַק. אחוץ
דער אַרבעט האָט זי אויך געדאַרפט אַכטונג געבן אויף דריי קלענערע
קינדער, וואָס דער מאַן האָט איר איבערגעלאָזט.

פייוול פּוּזי איז געווען אַ בחור פון אַרום 28 יאָר, האָט ער געוואָרפן
אָן אויג אויף בערטא'ס טאַכטער, גענומען זיך טרעפן מיט איר, ביז איין
טאָג האָט די מאַמע, די אַלמנה, אים איינגעלאָדן צו זיך אין הויז, אים
געגעבן אַ פיינע וועטשערע. דער סוף איז געווען, אַז ער האָט זיך שוין
גאָר פאַרליבט ניט אין דער טאַכטער, נאָר אין דער מאַמען.

די טאַכטער האָט זיך דערפאַר באַקאַנט מיט אַ בחור פון איר עלטער
און ביידע האָבן זיך אַזוי באַזאָרגט מיט שידוכים.

מיט אַ קורצער צייט שפעטער האָט פייול חתונה געהאַט מיט
בערטאָן און זיך אַריינגעקליבן צו איר אין הויז. די טאַכטער האָט חתונה
געהאַט מיט איר בחור און אים אויך אַריינגענומען אין דער זעלבער
וואוינונג. זייער אַלעמענס רעכענונג איז געווען, אַז ווען בערטאָ וועט קריגן
די „אינשורענס“ וועט זי מיט דעם געלט קויפן אַ הויז, וואו עס וועט זיין
מער פּלאַץ פאַר אַלעמען.

דערווייל איז פונקט צום יאָר די פאַמיליע נאָך פאַרגרעסערט געוואָרן.
די מאַמע מיט דער טאַכטער זיינען אין איין חודש ביידע געלעגן געוואָרן,
און אין הויז איז נאָך ענגער געוואָרן.

די איינציגע פאַרדינער אין הויז זיינען דעמאָלט געווען — פייול
און דער איידעם. פייול פלעגט מאַכן עטלעכע דאָזער אין שאַפּ און דער
איידעם פלעגט מאַכן אַ פאַר דאָלער פון פעדלען מיט קלייניגקייטן אונ-
טערן ברוקדין בריק.

ווען בערטא האָט ענדלעך געקראָגן די אינשורענס, אַרום פינף טויזנט
דאָלער, האָט מען געקויפט אַ צוויי-פּאַריגע הויז מיט אַ בעיסמענט, אויף
קליימער סטריט, אַריבער ברוקדין בריק. באַשלאָסן האָט מען, אַז אויף אַ
געוויסער צייט זאָל מען איין פּאַר פאַרדינגען, עס זאָל זיין גרינגער דאָס
הויז אָפּצוצאָגן. אויף איין פּלאַך זאָלן זיך „פאַמעשטשען“ ביידע פאַמיליעס
מיט די קינדער. און אין בעיסמענט זאָל מען עפענען עפעס אַ שטיקל
שאַפקע אַזיין צו אַרבעטן.

פייוול פּוּזי האָט זיך דעמאָלט גענומען איינהאַנדלען „רעמניצעס“
(שטיקלעך סחורה). דער פּלאַן איז געווען, אַז דערפון זאָל מען זיך נעמען
אויפצומאַכן ניפענטס, וואָרעמע וועסטלעך און ביליגע הויזן. פּוּזי זאָל
דאָס אויפמאַכן אין די אַונטן, ווען ער קומט פון שאַפּ. בערטאָ מיט די

קינדער זאָן דאָס אין משך פון טאָג „אויספעלן“, איינזיען די קנעפלעך און דער איידעם זאָל דאָס נעמען צו פאַרקויפן אויף זיין פּושקאַרט אונטערן בריק.

דער פּלאַן איז אָבער אויך שנעל צעדרייט געוואָרן. די הויז האָט אַרײַנגעטריבן אין מער געלט ווי מ'האַט גערעכנט. האָט מען דעם פּלאַן געענדערט. מען האָט ביידע פּלאַרס פאַרדונגען און ביידע פּאַמידיעס מיט די קינדער האָבן זיך אַרײַנגעקליבן אין קעלער וואו עס איז געוואָרן נאָך פיל איינגער ווי פריער.

פייוויל פּווי האָט אָבער נאָך דעם אויך געדונגען אַ צימער אין בעק פון אַ סטאָר אויף ריווינגטאָן סטריט. דער סטאָר איז געווען אַן אָפּיס פון „ריעל עסטעיט“. פייוויל האָט פאַר דעם צימער געצאָלט אַכט דאָלער אַ חודש. ווען ער האָט דאָס געדונגען האָט ער געזאָגט, אַז ער דאַרף דאָס בלויז אויף האַלטן דאָרט אַביטל סחורה און אַ פאַר אַפּטע מאַשינען, ניט זאָגנדיג קיין וואָרט וועגן אַרבעטן דאָרט.

אַזוי זיינען אַוועק אַ פאַר חדשים. דער „ריעל עסטעיט“ אָפּיס פּלעגט זיך אַרום זעקס אַזייגער אין אַוונט פאַרמאַכן און פייוויל מיטן איידעם פּלעגן נאָך דעם קומען און זיך זעצן אַרבעטן. מען פּלעגט דאָרט אויפֿ-מאַכן אַרבעט און דאָס מיטנעמען אַהיים אין בעיסמענט אַרײַן. דאָרט פּלעגט מען דאָס „אַרויספּינישן“ (פאַרענדיקן).

דער מאַן פון ריעל עסטעיט אָפּיס האָט נאָך דעם פאַרדעכטיגט, אַז עפעס איז דאָ ניט גאָט. ער האָט דערזען, אַז זינט ער האָט פאַרדונגען דעם צימער פון הינטן זיינען די געז און עלעקטריק בילס פאַרדרייפּאַכט געוואָרן. די בילס האָבן באַטראָפּן מער ווי די אַכט דאָלער רענט וואָס פייוויל פּווי האָט אים געצאָלט.

איז ער איינמאָל שפּעט אין אַוונט געקומען, געעפנט זיין אָפּיס און אַנ-געקלאַפט אין צימער. האָט ער דערזען ווי פייוויל מיטן איידעם אַרבעטן אויף די מאַשינען, אַ פּרעס-אַיזן ברענט און אין דעם קלייניקן צימער איז גאַנץ דעבעדיג.

דער ריעל-עסטעיט מאַן האָט דעמאָלט געגעבן אַ באַפעל, אַז פון דער שאַפּקע זאָל באַלד קיין זכר נישט בלייבן און אַזוי אַרום איז דאָס געווען. דער איידעם האָט פאַרטאָג געבראַכט זיין פּושקאַרט און מען האָט זיך גע-נומען אַפּץ אַרויסצופּעקלען. די פּראָגע איז נאָר געווען: וואוהין פּעקלט מען זיך? האָט מען דעם דאָזיגן שאַפּ אויך אַריבערגעפירט צו זיך אין בעיסמענט.

דער בעיסמענט איז אזוי פארוואנדלט געווארן אין אַ שוידערלעכן גיהנום. נאָר איין אַונט האָט געטראָפֿן אַ נס : אין אַ מאַמענט ווען די גאַנצע פּאַמיליע איז געזעסן און געאַרבעט און געאַרבעט און דאָס קליינזאָרג האָט זיך געוואַלגערט אויף די אַנגעוואָר-פענע שמאַטעס איז אַריין אַ קאַמיטע פון דער אַמאַלאַגאַמעטעד און דער-קלערט, אַז דער דאָזיגער „שאַפּ“ מוז אָפּגעשטעלט ווערן. פּייוול פּווי, וואָס איז גראַדע אין זיין בייטאַגדיגן שאַפּ געווען אַ גוטער יוניאָן-מאַן האָט דערקענט אייניגע מיטגלידער פון דער קאַמיטע. האָט ער גלייך אויסגעפונען, אַז עמיצער פון די שכנים האָט אין דער יוניאָן אַריינגעגעבן אַ קלאַגע, אַז אויף קליימער סטריט געפינט זיך אין אַ בעיס-מענט עפעס אַ סקעב שאַפּקע וואו מען אַרבעט גאַנצע נעכט. דעם שאַפּ האָט מען דעמאָלט יעדנפאַלס שוין געמוזט אויפגעבן, נאָר דער בעיס-מענט איז נאָך אַדץ געבליבן ווי אַ לעבעדיגער קבר וואו עס האָבן זיך גע-שטיקט צוויי פּאַמיליעס פון מענער און פּרויען מיט אַ האַלבן טויז קינדער.

קאַפּיטל 56

קרעפט יוניאָניזם און גרעפט מעטאָדן

אין די יונגע יאָרן פון דער „אַמאַלאַגאַמעטעד“ זיינען נאָך געווען אַ סך שעפּער וואו יעדער סעקשאָן אין שאַפּ האָט געהאַט זיין אייגענעם פּאַר-שטייער אים צו רעפּרעזענטירן. ספּעציעל אין די קליינע סוועט-שאַפּ-קעלעך, וואו דער „וואַקינג“-דעלעגאַט האָט געקאָנט האַנדלען אויף זיין אייגענע פּאַראַנטוואָרטלעכקייט.

האַט פּאַסירט, אַז אין שאַפּ פון לאַזאַרוס, אויף טשערי סטריט, איז אַרויפגעקומען דער „וואַקינג“-דעלעגאַט פון די לאַפּעל-מאַכער און אַפּ-געשטעלט זיין איינציגן אַרבעטער, צו סטרייקן פּאַר אַ העכערונג אין די שכירות, איז דער באַלעבאַס ניט געווען פּויל און זיך אַליין אַוועקגעזעצט ביים מאַשין און געמאַכט די אַרבעט פּונם לאַפּעל-מאַכער. איז דער „וואַקינג“-דעלעגאַט פון די לאַפּעל-מאַכער געקומען מיט אַ טענה צום „וואַקינג“-דעלעגאַט פון די אַפּערעיטאָרס און געבעטן זיין הילף.

דער „וואַקינג“-דעלעגאַט פון די אַפּערעיטאָרס האָט אַרגומענטירט : דו האָסט מיר ניט געפּרעגט וועגן רופן דעם סטרייק, דאַרפסטו איצט ניט האָבן קיין טענות. דו ווילסט האַלטן דיין אַרבעטער אין סטרייק, טאָ האַלט אים.

דער סוף איז געווען, אז דער „וואַקינג“ דעלעגאט פון די לאַפעל-מאכער האָט איינגעלאָרן דעם „וואַקינג“ דעלעגאט פון די אָפּערעיטאָרס אין אַ רעסטאָראַן און זיי האָבן געשליכטעט דעם עסק . . . ער האָט אים גע-קויפט אַ מתנה זעקס העמדער און אַ הוט.

אויף מאָרגן האָבן שוין די אָפּערעיטאָרס אויך געסטרייקט. נאָר די פּרעסערס האָבן זיך אַנטזאָגט אַרונטערצוגיין אין סטרייק, ביז זייער לאַקאַל וועט ניט באַשליסן וואָס צו טאָן.

דער „וואַקינג“ דעלעגאט פון די אָפּערעיטאָרס האָט ניט געוואָלט, אַז די פּראָגע זאל קומען צום לאַקאַל און ער האָט „געסעטלט“ מיט'ן פּאַר-שטייער פון די פּרעסער: ער האָט אים געקויפט אַ מתנה אַ ווייניגערעט און באַצאַלט פּופּצן דאַלער.

אויף מאָרגן, ווען דער „וואַקינג“ דעלעגאט פון די אָפּערעיטאָרס האָט אַרגומענטירט מיט'ן „וואַקינג“ דעלעגאט פון די לאַפעל-מאכער, אַז זיין מתנה איז שוין צעקראַכן געוואָרן און ער האָט שוין גאָר דערלייגט געלט צום געשעפט . . . איז צוגעקומען אַ קאַמיטע-מאַן פון דעם שניידער-לאַקאַל מיט אַ געוואָלד: אויב ס'איז אַ סטרייק צוליב מתנות, טאָ וואוּ בין איך? אינטערעסאַנט איז, אַז שפעטער האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז דער באַ-לעבאַס האָט געגעבן אַ מתנה צו איינעם פון די אַסיסטענט-מענדזשערס און דערפאַר האָט ער אַלעמען צוריקגעשיקט צו דער אַרבעט אויף די אַלטע באַדינגונגען . . .

געכאַפט קלעפּ, נאָר מיט מזל . . .

אין אָנפאַנג פון 1923 איז דערקלערט געוואָרן אַ סטרייק געגן 18 מאַנופעקטשורערס. פאַר ניט אָפּהיטן די קאַנטראַקטן, פאַר אַרויסשיקן אַר-בעט „או אַזו טאון“, און ביי מאַנכע מאַנופעקטשורערס איז אויך געפּאַ-דערט געוואָרן אַ העכערונג אין שכירות.

ווי שטענדיג האָבן די באַלעבאַטים זיך באַנוצט מיט פּאַליציי און מיט שטאַרקע. איינער פון די אַרגאַניזער אין דער „אַמאַלאַגעמעיטעד“ פון יע-נער צייט, פּיני פעסיקאָף, איז שטאַרק צעשלאָגן געוואָרן פון אַ באַס. מיט אַ שווערן אייזן, אין אַ שאַפּ אויף דער באַוערי.

שפעטער, ווען דער באַלעבאַס איז געווען געצוואונגען צו שליכטן מיט דער יוניאָן, און ער האָט זיך געטראָפּן פּנים-אָפּ-פּנים מיט דעם צעשלאָ-גענעם אַרגאַניזער פעסיקאָף, האָט דער באַס זיך קאַטביליטיג אַ זאַג געטאָן: „דאַנק גאָט, וואָס מיינע „באַיעס“ זיינען ניט געווען אין שטאַט און איך האָב אַזיין געמאַכט דעם „דזשאַב“, וואָרום ווען מיינע „באַיעס“

מאכן דעם „דזשאב“, וואלסטו נאך איצט ניט אַרומגעגאַנגען . . . “

באַנקירן אָן אַ פעני געלט

אין דער זעלבער צייט האָט אויך פאַסירט אַזאַ טראַגיש־קאַמישער שפּאַס :

שבת, דעם 14טן אַפּריל, 1923, איז דערעפּנט געוואָרן די ניו־יאָרק באַנק פּון דער „אַמאַלגאַמעטעד“. פאַרשטייט זיך, אַז די יוניאָן האָט גע־מאַכט די דערעפּענונג גאַר יום־טובֿ'דיג און מאַנכע שניידער האָבן זיך געפּילט יום־טובֿ'דיג, ווי גאַנצע באַנקירן . . .

זיינען די שניידער געשטאַנען אַרום באַנק און פרובירט ספּעקולירן, וואָס זיי קאָנען דערוואַרטן פּון אַן אייגענע באַנק. אייניגע האָבן געשפּאַסט אויף דעם רעכענונג. איין שניידער האָט געזאָגט : אַז ער גייט שרייבן די קינדער, אַז ער איז געוואָרן אַ באַנקיר . . . אַ צווייטער האָט זיך נאָכגע־פרעגט, צי אַלס באַנקיר, דאַרף ער אויך האָבן צוויי גוט־וואָגער צו באַרגן אַ פּאַר דאָלער ? . . .

אַנדערע האָבן אָנגעוויזן גאַנץ ערנסט די נוצן, וואָס אַזאַ באַנק קאָן ברענגען פּאַר דער אַרבעטער־באַוועגונג, ווען דאָס זאָל נאָר פאַרוואַלטעט ווערן מיט'ן געדאַנק צו דינען די אַרבעטער.

אינמיטן דערינען האָט אַ גרופּע שניידער אויסגעשאַסן אַ געלעכטער, און געלאַכט האָט מען פּון איינעם אַ פרעסער, וועלכער איז געקומען אויס־געפּוצט צו דיב דעם יום־טובֿ און אפּילו זיך געקויפט אַ נייעם הוט.

אַבער אין דער צייט ווען די שניידער זיינען געשטאַנען ביי די ווענט פּון דער באַנק, האָבן די פּויגעלעך, וועלכע האָבן זיך געוואַרעמט אויפ'ן געזימס פּון דער באַנק ביי די פענצטער פּונ'ם נאַציאָנאַלן אָפיס פּון דער אַמאַלגאַמעטעד, „באַטרימט“ אַ צאָל היטלען . . .

דער פרעסער האָט מיט שרעק אַראָפּגעכאַפט זיין נייעם הוט פּון קאַפּ און זיך צעשריען : אַט אַזאַ מזל האָבן מיר, אַרבעטער. פּאַר די „מאַכערס“ זינגען זיי, די פּויגעלעך, און אויף אונזערע קעפּ פּאַלט אַלע צרות . . .

וועגן יענער צייט, דערציילט מיר אַ שניידער מיט'ן נאָמען גאַרעליק, אַזאַ פּאַר : אין מאַי 1923 איז פּאַרגעקומען אַ סטאַפּעדזש פּון אַלע שניידער אַרבעטער. ער האָט דאָן געאַרבעט פּאַר אַ פירמע אויף בראַדוועי, וועלכע האָט געמאַכט אירע דעפּאָזיטס אין דער „אַמאַלגאַמעטעד באַנק“. דער באַלעבאַס פּלעגט אָפט שפּאַסן צו די אַרבעטער : חברה, אַרבעט גיי־כער, ווען ניט וועל איך ניט האָבן וואָס צו דעפּאָזיטן אין אייער באַנק . . . ווען דער „סטאַפּעדזש“ איז באַשטימט געוואָרן, האָט געאַרעליק גע־

קומט דעם באָס ניינציג דאלער, וואָס ער האָט געבאָרגט אין צייט פון סלעק. דער באָס האָט געדאַרפט אַרונטערנעמען פינף דאלער אַ וואָך. אָבער אַזוי ווי די אַרבעטער זיינען אַרונטער אין „סטאַפּעדזש“, האָט ער ביי אַלע, וועלכע האָבן אים געקומט געלט, פאַרהאַלטן זייער לעצטע וואָך שכירות און אַרונטערגערעכנט פון חוב.

גארעדיקין, ווי ער דערציילט, איז אויסגעקומען גלייך די ערשטע וואָך „צו פעכנען אויפֿן פּיסק“. אין הויז איז ניט געווען קיין ברויט, און דאָ האָט נאָך זיין ווייב געדאַרפט זיך לייגן אין קימפעט. ער האָט אויך גע-דאַרפט האָבן דירה-געלט. קומט גארעליק צום באָס און בעט זיך: גיט מיר די עטלעכע דאלער. איר ווייסט דאָך, אַז איך בין ביי אייך אין די הענט. דער „סטאַפּעדזש“ וועט דאָך מסתּמא לאַנג ניט אָנהאַלטן, וועל איך ווידער אַרבעטן און אייך אָפּצאלן.

דער באָס האָט אים אויסגעהערט און זיך צעלאַכט: דאָס זאָגסטו אַזוי, אַז דער סטאַפּעדזש וועט לאַנג ניט אָנהאַלטן, אָבער דערווייל בין איך באַלעבאָס און ניט דו. דער סטאַפּעדזש ביי מיר וועט שוין גאָר לאַנג אָנהאַלטן . . .

איינער פון די אַרבעטער האָט געראַטן גארעדיקין, אַז ער זאָל גיין אין דער באַנק און קריגן געבאָרגט הונדערט דאלער, ווייל ס'איז דאָ אַ וועג ווי אַזוי די מיטגלידער קאָנען באַרגן געלט.

ווען גארעליק איז זיך אַזוי געשטאַנען ביי דער באַנק און זיך מישב געווען מיט זיך אליין, וואָס ער זאָל טאָן מיט די הונדערט דאלער, ווען ער וועט עס קריגן, וואָס ער דאַרף פריער און וואָס שפעטער, איז אַרויס-געקומען זיין באָס פון דער באַנק און זיך צערעדט מיט עטלעכע פון זיינע אַרבעטער. אין די רייד גיט ער זיך אַזוי אַ זאָג וואוילונגעריש:

— איר זעט, — ווייזט ער אָן אויף אַ פעקל מיט געלט אין זיין קע-שענע, — איר זייט די באַנקירן, נאָר צי מ'וועט אייך באַרגן געלט, ווייס איך ניט. אָבער מיך, פרעגט מען ניט קיין פּראָגן, אַבי איך לייג נאָר אַוועק מיין ביכל מיט'ן כשר'ן נאָמען, צייטט מען מיר גלייך די גרינע ברעטלעך . . .

אויף מאַרגן אין דער פּרי, פאַרענדיגט גארעליק, ווען מיר זיינען געקומען אויף דער פּיקעט-לאַין, האָבן מיר זיך דערוואוסט, אַז די גענג-סטער, וועלכע האָבן געאַרבעט פאַר אונזער באָס, האָבן אויסגעפונען, אַז ער האָט אַרויסגענומען פון דער באַנק פיר טויזנט דאלער, אַריבערצו-נופּן דעם שאַפּ אין נאָרוואַק, און אַזוי וואָלט אויסגעקומען, אַז די גענג-סטער זאָלן כּדייבן „ברויטלאַז“. . . פּונקט ווי מיר, האָבן זיי אים אָפּגע-

וואָרט ביים שאַפּ, ווען ער איז געקומען מיט'ן געלט דאָס אַרײַנלייגן אין קאַסע בײַ זיך, האָבן זײ אים געזאָגט די ברכה „שאו ידײכּם“ (הענדס־אַפּ) און צוגענומען די פיר טויזנט קאַרבאַטשעס.
 ער האָט שוין דעם שאַפּ נײַט געמופּט. אין אַ פּאַר טעג אַרום האָט ער טאַקע געסעטלט. מיר האָבן אָנגעפּאַנגען אַרבעטן און מיר האָבן שוין ווידער געהאַט וואו צו באַרגן געלט . . .

קאַפּיטל 57

אַ חתונה אין אַ „בוטלעג־שאַפּ

בײַ קלעניצקײַן אין דעם שניידערשן קאַנטראַקטינג־שאַפּ, אויף די־וויזשאַן סטריט, האָט מען נאָך אין 1923 נײַט געוואוסט פון קײַן יוניאָן.
 עטלעכע אַרבעטער האָבן דאָרט געאַרבעט שטענדיג. אַפּט האָט דאָס געמײַנט, טאָג און נאַכט, שבת און זונטאָג. אָבער די גרעסטע צאָל אַר־בעטער פון שאַפּ זײַנען געווען אַזעלכע, וואָס האָבן געאַרבעט אין אַנדערע שעפּער, נאָר ווי גיך זײ האָבן דאָרט געסטאַפּט אַ האַלבן טאָג. אַדער עס איז נײַט געווען צו דער האַנט, אַזוי אויך שבת, זונטאָג און אין די אַוונטן, ווען מ'האַט פּאַרענדיגט די אַרבעט אין די יוניאָן־שעפּער פּלעגן זײ זיך אַרײַב־כאַפּן צו מאַכן אַביסל „בוטלעג־אַרבעט בײַ קלעניצקײַן.
 און אַזעלכע אַרבעטער, וואָס זײַנען געווען הונגעריג נאָכ'ן דאַלער אַדער האָבן טאַקע פשוט געדאַרפּט דאָס זײַטיגע פּאַרדינסט, זײַנען געווען גענוג.

צווישן די שטענדיגע שווערע אַרבעטער אין שאַפּ איז געווען אײַנער אַן אַפּערעיַטאָר, סעם רוטניק. ער האָט אַהין אויך אַרויפּגענומען צו דער אַרבעט זײַן טאַטן, דעם אונטערפּרעסער, סאַל רוטניק.

אין שאַפּ האָט אויך צווישן די שטענדיגע שקלאַפּן געאַרבעט דעם באָס קלעניצקײַס אײַגענע טאַכטער, סײַדי.

סײַדי'ס הויפּט־אַרבעט איז געווען צו נײַען די טיקעטס, אָבער הויך דעם איז זי אין שאַפּ געווען די גאַלדענע האַנט אויף אַלץ. זי האָט געקאַנט מאַכן אַ גאַרמענט פון אַנפּאַנג ביז'ן סוף. וואו ערגעץ אין אַ ווינקל פון שאַפּ מען האָט געדאַרפּט הילף, עפּעס צונוײַען, אַפּרעסן, פּאַרגלייכן, פּאַר־ריכטן, האָט מען געהערט אײַן געשרײַ: סײַדי, סײַדי!

מער פון אַלעמען פּלעגט שרײַען סעם רוטניק. פּיל מאָל פּלעגט ער דאָס מאַכן אין שפּאַס און פּלעגט סײַדי'ן רופן גלאַט אין דער וועלט. אָבער

סידי פלעגט גלייך צו צווייפן צו סעמיס טיש און כלומר'שט רעדן מיט אים וועגן דער ארבעט.

עס האָט אָבער לאַנג ניט גענומען, און די אַרבעטער אין שאַפּ האָבן אויסגעפונען, אַז דאָ וועבט זיך אַ שידוך און אַז אין חודש יוני קלייבן זיך סידי און סעם צו שטעלן אַ חופּה.

ווען מען האָט גענומען רעדן וועגן אַרגאַניזירן זיך אין דער יוניאָן, האָבן די מערסטע אַרבעטער פון שאַפּ ניט געהאַט קיין צוטרוי צו סעם רוטניק און זיין טאַטן. מאַנכע האָבן אפילו ניט געוואָלט רעדן אַ וואָרט וועגן דער יוניאָן אין זייער געגנוואָרט. צווישן די אַרבעטער איז שוין אפילו געשאַפּן געוואָרן אַ ווערט: מיט אַ מחותן איז גוט צו מאַכן אַ לחיים, אָבער ניט קיין יוניאָן . . .

אין אַ קורצער צייט אַרום איז אָבער קלאָר געוואָרן, אַז סעם רוטניק ניט זיין טאַטן סאַר זינען זייער פאַראינטערעסירט צו שאַפּן אַ יוניאָן אין שאַפּ. נאָך מער, אפילו סידי האָט איר חתן און צוקונפטיגן שווער שטיי-לערהייט אַרויסגעהאַלפּן אין דער אַרבעט פון אַרגאַניזירן זיך אין יוניאָן.

ווען די יוניאָן האָט אָפּגעשטעלט אַלע אָפּען-שעפּער, וועלכע האָבן געאַרבעט פאַר אַ געוויסער סקעב-פירמע און צווישן זיי אויך קלעניצקי'ס שאַפּ, איז פאַר אים קלאָר געוואָרן וואו ער האָלט מיט זיין שאַפּ.

נאָך דעם ווי מ'האַט שוין ביי דער פירמע געהאַט געסטרייקט אַ פאַר וואַכן, איז איין פרייטאָג אין דער פרי, אַ טאָג פאַר דער חתונה, סאַר רוטניק אַרעסטירט געוואָרן אויף דער פיקעט-פּאַי. ווען קלעניצקי האָט זיך וועגן דעם דערוואוסט איז ווי פאַרביטערט ער איז ניט געווען אויף זיין מחותן, איז ער דאָך גלייך געלאָפּן און געזען, אַז מ'זאל סאַר רוטניק'ן באַפרייען, ער זאָל שבת קאַנען גיין אין שול אַנשטאַט צו זיצן אין חדר-גדיא . . .

ביי דער חתונה זיינען אַלע מחותנים אַרומגעגאַנגען אַנגעצויגן ווי די סטרונעס ביי די כלי-זמר. יעדער איינער איז געווען אַנגעבלאָזן ביז צום פּלאַצן. די פריינט און געסט האָבן זיך גרופירט אין צדדים. ביי איין טיש האָט מען געטרונקען לחיים און געוואונטשן דעם צווייטן טיש שמוות און אַזוי פאַרקערט. קלעניצקי האָט פון עגמת-נפש געגאַסן אין זיך ביי אַלע טישן. ער האָט זיך אַזוי אַנגעטרונקען, אַז ער האָט שוין געמאַכט אַ טאוסט צום מחותן: לאַנג לעבן זאָל די יוניאָן . . .

ביי דער חופּה האָט מען זיך אַזוי אַרומגעדרייט מיט ברוגזע פּנימער, ווי אַ פיקעט-קאַמיטע וואָלט פאַראַדירט געגן סקעבס . . . דער חזן האָט דורכגעפירט די צערעמאָניע, די מוזיק האָט אַ שפיל

געטאָן אַ פֿריידעכס: „חתן-כלה, מזל-טוב!“ מ'האַט זיך גענומען טאַנצן און טאַנצן איינער מיט'ן צווייטן. קלעניצקי, וועלכער איז געווען בגלופני-דיג, האָט זיך אַרויפגעוואָרפן אויפ'ן האַרז פון סאַל רוטניק, דעם מחותן, און נאָר געוואָלט זיך מיט אים צעקושן.

סאַל האָט אָבער אין דער שטיל אים עפעס אַ זאָג געטאָן . . . האָט קלעניצקי אויפגעהויבן די האַנט און איז אים פאַרפאַרן איבער דעם ציפֿענדער.

ווען דער חתן סעם רוטניק האָט דאָס דערזען, האָט ער אָן שום צערעמאַניעס דערלאָנגט דעם שווער קלעניצקי'ן אַ וואָרף אָן אַ זייט. די כלה, סייד, איז צוגעדאַפן צו פאַנאַנדערריסן דעם קנױל פון „קושן“ און פעטש, האָט מען איר אינגאַנצן אַראַפּגעריסן דעם שדייער.

אויף נאָך דער חופּה איז געווען פּלאַנירט, אַז סעם און סייד, דאָס יונגע פּאַרל, זאָלן זיין אין הויז פון קלעניצקי'ן ביז זייערע צימערן וועלן זיין פאַרטיג. האָט קלעניצקי זיי געלאָזט וויסן, אַז ביידע, דער חתן מיט דער כלה, זאָלן זיך ניט דערוואַגן צו קומען צו אים אין הויז. ער וויל אַזאַ טאַכטער מער ניט קאָנען.

אָבער נאָך דער חתונה האָט זיך דער סטרייק נאָך מער צעברענט און די פירמע איז געווען געצוואונגען צו סעטלען. קלעניצקי האָט דאָן אויך געמוזט אָננעמען יוניאַן-באַדינגונגען.

נו, האָט שוין דער סעטלמענט אויך געבראַכט צו אַ שלום צווישן די מחותנים. דער ביזנעס-אַגענט, מיר דאַכט זיך, אַז עס איז געווען איינער אַ בעני קאהן, האָט זיך אַריינגעמישט און פאַרגעשלאָגן צו מאַכן אַ שאַפּ-פאַרטי. די פאַרטי איז געווען לכבוד דעם יונגן פּאַרל סעם און סייד, אויך לכבוד דעם סעטלמענט און אַחוץ דעם אויך לכבוד דעם נייעם שאַפּ-טשערמאַן — דעם מחותן סאַל רוטניק.

קאַפיטל 58

פּוילע שטיק פאַר שטיק־אַרבעט

איזי גאַלאַנט, אַן אָפּערעיטאָר, האָט געאַרבעט ביים קאַנטראַקטאָר ווישנעווסקי אויף קריסטי סטריט. אַלע אַרבעטער פון ווישנעווסקי'ס שאַפּ האָבן געאַרבעט פון וואָך, נאָר גאַלאַנט האָט זיך געהאַט אַ יוניאַן פאַר זיך, האָט ער אָפּגעמאַכט מיט'ן באַס, מיט וועמען ער האָט זיך געהאַלטן גוט-ברודעריש, צו אַרבעטן פון שטיק.

אין יענער צייט זיינען אַ צאַל באַלעבאַטים מיט זייערן אַ פירער, מאיר שיינפעלד, אַ געוועזענער באַאַמטער פון דער יונאַיטעד גאַרמענט וואַיר-קערס יוניאָן, אַרויסגעקומען מיט אַ קאַמפּעין פאַר שטיק-אַרבעט.

דער מאיר שיינפעלד, זייענדיג אַ גוטער ברודער מיט די גענאַסן אין „פאַרווערטס“, האָט לייכט גע'פּוועל'ט, אַז דער „פאַרווערטס“ זאָל אונטער-שטיצן די קאַמפּאַניע. דער „פאַרווערטס“ איז דאָן אַרויסגעקומען מיט דעם אמת'ן פויק, אַז שטיק אַרבעט איז אַ גליק פאַר די שניידער.

דער „פאַרווערטס“ האָט דעמאָלט אפילו געפונען פאַר נויטיג צו אַר-גאַנזירן אַ שניידער קאונסיל, וואָס זאָל רופן אַ מיטינג צו אַגיטירן פאַר שטיק-אַרבעט. דעם מיטינג האָבן זיי גערופן דורך טיקעטס צו זיין זיכער מיט זייער פלאַן. און ווען איינער, אַ שניידער מיט'ן נאַמען ס. סיכערבערג, אַ מיטגליד פון דעמאָלינגן לאַקאַל 2, האָט דורך אַ טעות ביים טיר אַרויס-גענומען פון קעשענע זייער טיקעט צוזאַמען מיט אַ טיקעט וואָס ער האָט געהאַט צו אַ „פרייהייט“-קאַנצערט, האָט מען אים צעשלאָגן און אַרויס-געוואָרפן.

אַבער אפילו די „פאַרווערטס" האָבן ביים מיטינג פּראָטעסטירט געגן דעם, וואָס די גענאַסן העלפן די באַלעבאַטים איינצופירן שטיק-אַרבעט.

ווען מ'האַט דעם אַפּערעיטאָר גאַדאַנט אַנגעקלאָגט ביי דער „גריונס-באַאַרד“ פאַר אַרבעטן פון שטיק, האָט ער זיך צעשריען: איך וויל פון גאַרניט וויסן, איך לייען דעם „פאַרווערטס“ און אויב שטיק-אַרבעט איז גוט פאַר דעם „פאַרווערטס“ איז עס אויך גוט פאַר מיר.

נאָר פאַרוואָס האָט גאַלאַנט אַזוי געוואָלט האָבן שטיק-אַרבעט?
איז דערביי געווען אַזאַ מעשה:

גאַלאַנט און זיין באָס ווישנעווסקי האָבן ליב געהאַט אַ קערטל. איז דער זעלביגער בילדינג וואו ווישנעווסקי האָט אויפ'ן דריטן פלאַך געהאַט זיין שאַפּ, איז אויפ'ן אונטערשטן פלאַך געווען אַ רעסטאָראַן, וואו מ'האַט געגעסן קאַרנאַציען, געטרונקען וויין און די הויפט-זאַך — געהאַט אַ „געים“.

איז ווען מען האָט דאָרט געשפּילט מיט אַ „הויכן דימעט“, פלעגט ווישנעווסקי איבערזאָגן דעם שאַפּ אויפ'ן פאַרמאַן און זיך אַרונטערקאַפּן אין רעסטאָראַן „נעמען אַ האַנט“. אַבער ווען עס האָבן געשפּילט קבצנים אַדער פּאַיקערס, ווי זיי האָבן גערופן שפּילער מיט „קליינע דימיטס“, פלעגט איזי גאַדאַנט, זיך אַראַפּקאַפּן זאָגן אַביסל „תהילים“, ווי עס האָט ביי זיי געהייסן די קאַרטן-שפּיל.

ווי שפעט איזי דער אָפּערעיטאָר זאָל ביינאכט ניט האָבן געגאַנגען שלאָפּן, פּלעגט ער אַלע טאָג, ווען ס'איז נאָר געווען אַרבעט, אַריינקומען אין שאַפּ גאָר פּרי און ביז דער שאַפּ־טשערמאַן פּלעגט אַ פּיף טאָן פּלעגט שוין איזי האָבן „אַריינגעשאַסן“ אַ פּאַר שעה אַרבעט, עס זאָר ניט פעדן צו דער האַנט פּאַר די אַרבעטער אין שאַפּ און ער זאָל אַלע מאָל קאַנען זיין פּריי זיך אַריינצוכאַפּן אין רעסטאָראַן.

א „שד“ אין אַ פעקל שפּייז

איזי גאַלאַנט איז אַלע מאָל געווען פּאַרשלאָפּן. איין פּרימאַרגן האָבן די אַרבעטער ביי די מאַשינען דערהערט עפעס אַ קלאַפּעריי אין דעם פעקל שפּייז, וואָס איזי'ס ווייב האָט אים מיטגעגעבן אין שאַפּ.

חברה אַרום די מאַשינען האָבן גענומען לאַכן. איינער האָט געזאָגט, אַז אין פעקל מוז זיצן אַן „אָפּערעיטאָרל“ און אַרבעטן פּאַר זיך. אַ צוויי־טער האָט געזאָגט, אַז מסתּמא האָט זיך אַהין אַ מיזל אַריינגעכאַפּט. די באַמערקונגען זיינען איזי'ן אַריין אין דער נאָז. האָט ער פּאַר־זיכטיג ביים פענצטער גענומען אויספּאַקן זיין מאַלצייט.

צואַרעמענס איבערראַשונג האָט מען אין פעקל דערזען אַ וועק־זייגער. דאָס האָט איזי גאַלאַנט פּאַרשלאָפּענערהייט, אין דער היים אַליין אַריינ־גערוקט אין פעקל דעם וועק־זייגער אַנשטאַט די שפּייז וואָס זיין ווייב האָט אים צוגעגרייט.

געווען איז מיט אים אויך אַזאַ געשיכטע:

איינמאָל, אַ מאַנטאָג נאַכט, איז זיין פּרוי געקומען מיט אַ קלאָג צו דער עקזעקוטיוו באַאָרד פון די אָפּערעיטאָרס. איר קלאָגע איז געווען געגן דער יוניאָן.

— וואָס האָט איר צו מיינע יונגע יאָרן? — האָט זי ביטער גע־שריען, — און וואָס ווילט איר פון מיין מאַן? ער איז דאָך אַ טאַטע פון פיר קינדער, פאַרוואָס נעמט איר אים אַוועק פון אונז צוזאַמען מיט אונזער שטיקל ברויט?

די מיטגלידער פון דער עקזעקוטיוו באַאָרד האָבן געקוועטשט מיט די פּרײַצעס, ניט געקאַנט פאַרשטיין וואָס זי וויל. אייניגע האָבן געדענקט, אַז זי איז נישט ביים זינען.

דער פּאַרויצער האָט געבעטן איינעם פון דער עקזעקוטיווע אַרויסצו־גיין אין קרידאָר און פּרובירן אויסגעפינען וועגן וואָס דאָ האַנדלט זיך. איינער פון דער עקזעקוטיווע, טשאַרלס איינגלאַנדער, איז אַרויס צו

כאפן מיט איר אַ שמועס. די פרוי האָט געהאַלטן אין איין טענה'ן: צי וואָס דאַרף די יוניאָן מיין מאַן טאָג ווי נאַכט? פאַרוואָס דאַרף מיין מאַן אויסגעבן אַזוי פיל געלט פאַר דער יוניאָן און די קינדער זאָלן ניט האָבן קיין שיכלעך?

— ווער איז אייער מאַן? — האָט שוין איינגלאַנדער אומגעדולדיג אַ פּרעג געטאָן דער פרוי.

— וואָס איר קאָנט אים ניט? ווער קאָן ניט איזי גאַלאַנט, וואָס אַר- בעט ביי ווישנעווסקי'ן?

— איזי גאַלאַנט? — האָט זיך איינגלאַנדער צעלאַכט, — געוויס קאָן איך אים. קומט מאַרגן אַוונט אַרום אַכט-ניין אַזייגער, צו אונזערן אַ מיטינג, אין 98 פאַרסייט סטריט, וועל איך אייך ווייזן וואו אייער מאַן איז אַקטיוו און וואו ער גיט אויס זיין געלט. . . .

אויף מאַרגן איז די פרוי אַכט אַזייגער געווען לעבן האַל. איינגלאַנדער האָט זי דאָן גענומען און איז אַוועק מיט איר צום רעסטאָראַן וואו גאַלאַנט פלעגט שפּיטן אין קאַרטן. דורכ'ן פענצטער האָט איינגלאַנדער איר אַנ- געוויזן: אַט דאָס איז אייער מאַנ'ס יוניאָן, דאָ הרג'עט ער אַוועק זיין פרייע צייט און זיינע שכירות.

ווען די פרוי איז אַריין איבערווייניג האָט איזי גאַלאַנט, אַביסל צע- שראַקן פון דעם פּלוצימדיגן גאַסט, אַ פּרעג געטאָן: וואָס טוסטו עפעס דאָ? — איך בין געקומען דיר העלפן אין דיין „יוניאָן-אַרבעט“, — האָט די פרוי מיט כעס אַ זאָג געטאָן און אַרץ אויפ'ן טיש האָט זיך איבערגעקערט. נאָך דער סצענע האָט שוין איזי געפאַדערט ביי זיין באַס ווישנעוו- סקי'ן וואָך-אַרבעט און אין רעסטאָראַן איז ער מער ניט אַריינגעקומען. ער האָט זיך געשעמט דאָרט צו ווייזן.

קאַפיטל 59

אַ קאַמף פאַר פרויען־רעכט

ביי סידלער און גלייזער אין שאַפ, אויף לואיס סטריט, האָט מען זייער ווייניג געוואוסט פון יוניאָן־שאַפ און יוניאָן־באַדינגונגען. דער שאַפ איז געווען באַצייכנט אַלס אַ „מושב זקנים“. ניט גערן פלעגן שניידער אַרויפגיין אין דעם שאַפ צו מאַכן אַ טאָג אַרבעט. פון בלייבן אַרבעטן אינ'ם שאַפ איז געווען אַפּגערעדט.

דער אמת איז געווען, צו אין דעם „מושב זקנים“ פלעגט מען מאַכן

א שווערן טאָג אַרבעט און זי ערשערע שניידער פלעגן קאָנקורירן איינע מיט די אנדערע. אזוי אז די באַנדלעך אַרבעט זיינען ווי פאַרברענט גע- וואָרן אונטער די הענט . . .

צווישן די פינישערס האָט מען אין קיין פּאַל ניט געוואָלט צולאָזן אַ פּרוי צו דער אַרבעט. ביי די אָפּערעיטאָרס און פּרעסערס האָט זיך ניט געטאָרט ווייזן ביים טיש קיין יוגנטלעכער.

דער אַלטער פינישער מלך פליישער האָט געהאַט זיין שטענדיגן אַר- גומענט: „ביי מיר איז דער שאַפּ ווי די שול, איך זיך ניט מיט קיין ווייבער“ . . . נאָך ווען ביי אַ צווייטן פינישער, אייך באַגוש, האָט געטראָפּן אַן אומגליק אין דער פּאַמיליע, עס איז געשטאַרבן זיין שוואַגער, האָט אייך געוואָלט אַרויפּנעמען זיין שוועסטער, די אלמנה, צו דער אַרבעט, דאַן האָט אויסגעבראַכן אַ קאַמף.

די פּרוי, די אלמנה, האָט געקאָנט די אַרבעט. זי איז אַלע יאָרן פאַר דער חתונה געווען אַ פינישערין און געאַרבעט אין די שעפּער ביי דעם פּאַך. אייך באַגוש האָט געכאַפּט אַ שמועס מיט דעם באָס גלייזער און ער האָט צוגעשטימט, אַז זי זאָל אַרויפּקומען צו דער אַרבעט.

איין פּרימאַרגן, ווען די פּרוי האָט זיך באַוויזן אין שאַפּ אַרום דעם טיש פּון די פינישערס, האָבן אַלע מענער-פינישערס, ווי זיך צוזאַמענגע- רעדט, אַראַפּגעוואָרפּן פּון זיך די האַלבע פּאַרטיכער און זיך גרייט געמאַכט צו אַרונטערגיין. אייך באַגוש איז געבליבן שטיין ווי צעטומלט און ניט געקאָנט באַשליסן ביי זיך וואָס צו טאָן: אַרונטערגיין מיט די פינישער אָדער זיך זעצן מיט דער שוועסטער ביי דער אַרבעט?

מיסטער סידלער איז גלייך צוגעלאָפּן אויסצוגעפינען די באַדייטונג פּון דעם „אויפשטאַנד“ . . . נאָך דעם ווי אייך באַגוש האָט אים דער- קלערט וואָס דאָ קומט פאַר, אַז ער וועט דאַרפּן אויסהאַלטן זיין שוועסטער, די אלמנה, בעת ער קאָן פּון די פּאַרדינסטן אפילו ניט אויסהאַלטן זיין אייגן ווייב און קינדער, האָט ער געבעטן גלייזער'ן צו לאָזן איר אַרבעטן ביים טיש.

דער פינישער מלך פליישער האָט אַבער גע'טענה'ט, אַז מיר ווילן ניט קיין פּרויען ביים טיש. זי איז אַן אלמנה, זאָל זי זוכן אַ מאַן און חתונה האָבן. מען האָט זיך גענומען אַמפּערן און דינגען ביז דער אָפּערעי- טאָר ראָזן, וועלכער האָט געהאַט אַן איינפלוס איבער די אַרבעטער אין שאַפּ, האָט פּאַרגעשלאָגן, אַז די אלמנה זאָל קריגן אַרבעט, נאָך ביי אַ באַזונדערן טיש און זי טאָר ניט קריגן דעם זעלבּיגן פּרייז וואָס די מענער- אַרבעטער, נאָך דאַרף אַרבעטן מיט דריי דאָלער ווייניגער.

ווען עס איז געוואָרן „סלעק“ אין שאַפּ האָבן די באַדעכאַטיס גאַנץ פּיין אויסגענוצט, וואָס די אַלמנה אַרבעט פאַר ווייניגער און זי פּלעגט קריגן דאָס ביסל אַרבעט וואָס איז געווען צו מאַכן. מר. גלייזער פּלעגט דערביי נאָך פאַרגלאַצן די אויגן און זאַגן: עס איז אַ מצוה צו געבן אַן אַלמנה פאַרדינען אויף ברויט . . .

דאָ האָבן מאַנכע פון די פּינישערס זיך געכאַפט, אַז זיי האָבן אַליין מיט זייערע אייגענע הענט אויסגעפלאַכטן אַ שטריק פאַר זיך און זיי האָבן גענומען פאַדערן, אַז פרויען זאָלן ניט טאַרן אַרבעטן פאַר אַ קלענערן פּרייז, ווי די מענער.

אין דער זעלביגער צייט איז אין שאַפּ אויסגעבראַכן אַ סכסוך ביי די פּרעסער אין זייער אַפּטיילונג.

דער פּרעסער גוטמאַרק האָט אַרויפגענומען זיין זון צו לערנען זיך פאַר אַ פּרעסער. אויך אין דעם פאַל זיינען די פּרעסער געווען געגן אַרויפ־נעמען לערנער אין שאַפּ. אייזיק דער פּרעסער האָט געשריען, אַז דאָ איז ניט קיין סקול און אַ צווייטער האָט פאַרגעשלאָגן, אַז גוטמאַרק'ס זון זאָל זיך לערנען בעסער פאַר אַ פּרייז־פאַיטער. אַבער טראָץ דעם, וואָס גוטמאַרק איז שוין געווען אַ זיבעציגער, האָט מען מורא געהאַט פאַר זיין „מתנת יד“ און דער זון איז געבליבן אַרבעטן.

נאָך דעם ווי דער זון אירווינג האָט אָפּגעאַרבעט עטלעכע וואָכן און באַמערקט וואָס עס טוט זיך אין שאַפּ, האָט ער גענומען מאַנען אין דער יוניאָן, אַז עמיצער זאָל קומען רופן צו אַ מיטינג און איינשטעלן יוניאָן־באַדינגונגען.

ווען אירווינג האָט געזאָגט דעם טאַטן, אַז ער וויל גיין בעטן אַ העכערונג אויף די שכירות, ווייל ער מאַכט שוין מער אַרבעט ווי די אַנדערע פּרעסער און אפילו בעסער אויך, האָט גוטמאַרק זיך צעשריען אויף זיין זון: „דו קריכסט שוין אויף די גלייכע ווענט? דאַנק גאָט, אַבי דו האָסט זיך אויסגעפּרעגט אַן אַרבעט און ער האַלט דיר אין שאַפּ.“

אירווינג האָט פּרובירט אויפקלערן דעם טאַטן: „אויב ער וועט מיר האַלטן, וועט ער אַבער סוף כל סוף ניט וועלן דיר האַלטן, ווייל זיי, די באַסעס, לוינט זיך בעסער צו האַלטן אַ יונגן שקלאַף ווי אַן אַלטן.“

דאָ איז דער טאַטע גוטמאַרק געוואָרן אַזוי אויפּגערגעט, אַז ער איז צוגעלאָפּן צום באָס סידער און געהייסן אַוועקשיקן דעם זון פּונם שאַפּ. ער האָט דערביי פּשוט דעם זון פאַר־מסר'ט, אַז ער וויל שוין אַ רעיוז. אין אַ צושטאַנד פון אויפּרעגונג האָט גוטמאַרק זיך אַרויסגעכאַפט: „אויב איר וועט אים האַלטן אין שאַפּ וועל איך אַרונטערגיין!“

דער צווייטער באַס, גלייזער, וועלכער האָט זיך צוגעהערט צו דעם שמועס, איז צוגעקומען נעענטער און מיט אַ כעס אַ זאָג געטאָן צו גוט־מאַרק'ן: „איר פירט ניט מיין שאַפּ, אויב איר ווילט גיין, קאָנט איר גיין!“ דער אַלטער גוטמאַרק האָט זיך פאַרלוירן. ער האָט אַראַפּגעוואַרפּן דעם פאַרטוך, אַ כאַפּ געטאָן דאָס רעקל אויפ'ן האַנט און איז אַוועק.

אירוינג איז געשטאַנען אַ ווילע דערשראָקן ביז ער האָט אַ זאָג גע־טאָן צו די פּרעסער, אַז ער גייט זען וואו עס איז אַוועק דער טאַטע.

אירוינג איז אַבער אַוועק אין אַפּיס פון דער יוניאָן און געבראַכט אין שאַפּ אַרײַן דעם „וואַקינג־דעלעגאַט, וועלכער האָט שטרענג אַנגע־זאָגט, אַז אין אַונט מוזן אַלע זײַן אין קאַלאַמביאַ האַל צו אַ שאַפּ־מיטינג, און דער וואָס וועט ניט קומען, וועט ניט קאָנען אַרבעטן.

אַ פּרעסער איז גלייך אַוועק צו גוטמאַרק'ן אין הויז און אים אַנגע־זאָגט, אַז אויך ער, מוז זײַן צום שאַפּ־מיטינג.

ביים שאַפּ־מיטינג האָט אירוינג געהאַט אַ געלעגנהייט צו נעמען אַ וואָרט און גערעדט האָט ער אַזוי, אַז אַלע זײַנען געזעסן מיט אַפענע מיילער און בײַ דעם אַלטן גוטמאַרק'ן האָבן זיך געקייקלט טרערן פון די אויגן.

אירוינג'ס טענה איז געווען, אַז אין הויז ביסטו דער טאַטע און איך דיין זון, אַבער אין שאַפּ דאַרפן מיר זײַן צוויי גלייכע יוניאָן־ברידער, און אויב די באַסעס וועלן פּילן, אַז אין שאַפּ זײַנען אַלע גלייך, די מענער און פרויען, די יונגע ווי די אַלטע, די נעגער ווי די ווייסע, וועלן זײַ ניט קאָנען מער אונז אויסניצן איינע געגן די אַנדערע.

בײַ דעם זעלביגן שאַפּ־מיטינג איז אירוינג באַשטימט געוואָרן צו ווערן דער שאַפּ־טשערמאַן.

די באַלעבאַטיים האָט עס, פאַרשטייט זיך, ניט געשמעקט. אַבער זײ האָבן קײַן אַנדער ברירה ניט געהאַט.

בײַ דעם נעקסטן שאַפּ־מיטינג האָט זיך געווענדעט דער אַלטער גוט־מאַרק צו זײַן זון פאַר אַ וואָרט און האָט אַדדעסירט: „ברודער טשערמאַן, אַ געזונט אויף דיר זונעלע . . .“

קאפיטל 60

ח'נעמט זיך צו די אַריסטאָקראַטישע שעפער

דער „סטאַנדאַרד אָו פּראָדאַקשאַן“, וואָס איז איינגעפירט געוואָרן אין „קלאַדינג-טרעיד“, האָט געבראַכט צו דעם, אַז די שניידער האָבן געשריען געוואָלד, כאָטש קיינער האָט זיך ניט צוגעהערט צו זייער געשריי. די רענק און פּאַיאָר האָבן ביי די פּאַקאַלע מיטינגען געשטורמט און גע-פּאַדערט, אַז עפעס זאָל געטאָן ווערן. זייער אַ סך האָפּענונג איז געלייגט געוואָרן אויף דער קאַנווענשאַן, וואָס איז פּאַרגעקומען אין מאַי 1924 אין פּילאַדעלפּיע. צו דער קאַנווענשאַן זיינען געבראַכט געוואָרן אַ ריי וויכ-טיגע רעזאָלוציעס פון די פּראָגרעסיווע דעלעגאַטן מיט'ן צוועק אָפּצו-שאַפּן אַ ריי איבלען, וואָס האָט פּאַרפּינצטערט דאָס פּען פון די שניידער-אַרבעטער.

ווי אַן ענטפּער אָפּצושאַפּן דעם „סטאַנדאַרד אָו פּראָדאַקשאַן“, האָבן די מאַשין-מענטשן פּאַרגעשלאָגן איינצופירן שטיק-אַרבעט אין „קלאַדינג-טרעיד“.

דער קאַמף פון די פּראָגרעסיווע דעלעגאַטן געגן די רעזאָלוציעס און פּאַרשלאַגן פּאַר שטיק-אַרבעט האָט ניט געהאַלפּן. אַזוי האָבן די מאַשין-דעלעגאַטן דורכגעוואָרפּן אַ רעזאָלוציע פון די פּראָגרעסיווע איינצופירן אין דער „אַמאַלאַגאַמעטעד“ שאַפּ-דעלעגאַטן סיסטעם.

אין דער צייט וואָס די מאַשין-מענטשן האָבן זיך געפּרייט מיט זייערע זיגן, האָבנדיק דורכגעוואָרפּן אַלע רעזאָלוציעס אויף וואָס די שניידער האָבן אויסגעקוקט זייערע אויגן, האָט זיך אויפּגעהויבן אַ רעוואָלט אין די שעפּער, אין די „לעייבאַר-ביוראָס“, ביי די פּאַקאַלע מיטינגען, איבעראַל האָבן די שניידער גענומען פּאַדערן אַ סוף צו דער עקספּלואַטאַציע אין די שעפּער. איינמאַל פּאַר אַלעמאַל מוז צוריק באַנייט ווערן דער קאַמף צו האָבן יוניאָן-באַדינגונגען.

פּונקט אַ חודש שפּעטער נאָך דער קאַנווענשאַן איז דערקלערט גע-וואָרן אַ גענעראַל-סטרייק אין ניו-יאָרק. דער סטרייק האָט געהאַט אַזאַ ווירקונג, אַז ער האָט מיטגעריסן אַ גאַנצע ריי ניט-יוניאָן שעפּער, סקעב-נעסטן און אפּילו שעפּער וואָס מ'האַט ניט דערוואַרטעט, אַז עס וועט גע-לינגען זיי אַרונטערצונעמען.

די פּירמע בויגער-ראַפּעל און ווייץ, איז געווען באַטראַכט צווישן די שניידער ווי אַן „אַריסטאָקראַטישע“ פּירמע. די „אַריסטאָקראַטישקייט“ איז באַשטאַנען אין דעם, וואָס דאָס איז געווען אַ ניט-יוניאָן שאַפּ.

די פירמע האט זיך דאן געפונען אין סאמע הארץ פון נאָדל-טרעיד מאַרקעט אויף יוניווערסיטי פּלעיַס און 11טע גאַס.

טראַץ דעם וואָס אין יענעם סטרייק איז געווען פאַרוויקלט דער גאַנ-צער פּאָך פון מענער און קינדער-קליידונג און דער סטרייק האָט אויך אַנגערירט אַלע שעפּער אַרום ניו-יאָרק, ניו דזשורזי און פענסילוויניאַ, האָט דער סטרייק אַרום דער „אַריסטאָקראַטישער“ פירמע בוירגער-ראַפּעל און ווייל, זיך מער אַנגעזען ווי אין אַרום אַלע אַנדערע שעפּער.

דער סטרייק האָט זיך אַנגעזען ביי דער פירמע מער ווי איבעראַף, ווייל די פירמע האָט זיך ניט אָפּגעשטעלט פאַר קיין שום זאַך, כדי צו באַקעמפּן די יוניאַן. דערצו האָט זי זיך געפּיט שטאַרק געטראַפּן פון דעם, וואָס כמעט אַלע אַרבעטער, שניידער און קאַטעריס זיינען אַרונטער מיט'ן ערשטן רוף אין סטרייק.

אין דעם ערשטן מאַמענט זיינען די באַלעבאָטים געבליבן פּריטשמע-לעט. אָבער אין עטלעכע טעג אַרום האָבן זיי זיך גענומען צו צעברעכן דעם סטרייק. זייערע מעטאָדן זיינען געווען גאַרניט קיין „אַריסטאָקראַ-טישע“. זיי האָבן געדונגען אַ כאַפּטע „שטאַרקע“ און צוזאַמען מיט דער פּאַליציי, האָבן זיי אַריינגעבראַכט סקעבס אין שאַפּ.

אַלע טאַג פּלעגט אויסברעכן געשלעגן, וואָס איז פּראָוואַצירט גע-וואָרן פון די פּראַפּעסיאָנעלע סקעבס. אויך די פּאַליציי, האָט געוואַלט ווויזן, אַז זיי פּאַרדינען „כשר“ זייער ברויט . . . דאָס האָט געצויגן די אויפּמערקזאַמקייט פון די טויזנטער שניידער צו קומען אויף דער פּיקעט-לאַין.

איין טאַג האָט מען אַרעסטירט אַ גרויסע צאָל אַרבעטער, צווישן זיי אויך די, וואָס זיינען פּאַרוואַונדעט געוואָרן אַרום שאַפּ. מ'האַט אונז אַוועקגעפירט מיט די פּאַטרול-וועגענער און אַריינגעוואָרפּן ווי די סאַרדינס אין איינגע קאַמערלעך פון דער טורמע.

זיצנדיג דאָרטן, זיינען אייניגע געוואָרן פּאַרצווייפּלט, צוליב פּאַמיליע. אַנדערע האָבן געפּיט ווייטאַג פון די קלעפּ. ביי מיר אַליין איז געווען צעבלוטיגט אַ האַנט. איך האָב געפּילט, אַז עפעס מוז מען טאָן אויפּצו-דעבן די שטימונג. האָב איך גענומען גלייך אין קעמערל אַנגעשריבן דאָס לידל אויף אַ באַקאַנטער מעלאָדיע און מיר האָבן גלייך גענומען זינגען:

סטרייק, סטרייק, סטרייק!

(מעלאָדיע פון „ראַז, דוּאַ, טרי, רעביאַטישקי מי“)

די שטונדע האָט געשלאָגן צו ענטפּערן דעם רוף:

פון זאלע זייטן קלינגט שוין : אַרבעטער, שטייט אויף !

אינס, צוויי, דריי ! שטעלט זיך אין דער ריי,
מיר מוזן זיך באַפרייען פון יעדער שקלאַפּעריי !
סטרייק, סטרייק, סטרייק ! צום קאַמף מיט נייעם מוט,
סטרייק, סטרייק, סטרייק ! ביז צום לעצטן טראַפּן בלוט !

מאַשינען זאַלן שווייגן, זאַל פּוסטעווען פּאַבריק ;
אַן יוגאַן, אַן קאַנדיצעס, מיר גייען גיט צוריק !

יעדער האָט געלערגט, פאַרשטייט איצט גוט דעם זין ;
אַ סקעב צו זיין איז מיאוס, אַ סקעב דאָס איז אַ שפּין.

גיט שרעקן זאַל קיין גענגסטער, קיין קלאַב פון פּאַליציי.
זיין זאַל נאַר איין ענטפער, אין פּיקעטלאַין איך גיי !

ס'איז אמת, זיי פאַרמאַגן מיליאָנען אָן אַ שיער,
עס וועט זיי גאַרניש העלפּן, די הענט — דאָס האָבן מיר !

די מעדאַדיע איז גלייך צעטראַגן געוואָרן איבער זאלע קעמערדעך. עס
איז געוואָרן פּריילעך, מ'האַט שוין געזונגען.

ווען דער קעפטן האָט זיך צעשריען מיר זאַלן אויפהערן זינגען, האָט
מען אים געענטפערט : אויב דו גלייכסט גיט דאָס זינגען טאָ וואָרף אונז
אַרויס . . .

מיט יעדן טאָג איז דער קאַמף געוואָרן בלוטיגער. די «שטאַרקע»
און פּאַליציי האָבן זיך געוואָרפן אויף די פּיקעטס און געשלאָגן אומ-
ברחמנות'דיג. די באַסעס אַליין האָבן אויך צוגעדייגט אַ האַנט . . .
איינמאַל איז איינער פון די «שטאַרקע צוגעדייגטן צו איינעם פון די
פּיקעטס, וואָס האָט זיך געראַנגלט מיט אַ שטאַרקן און אים דערלאַנגט
מיט אַן אייזן איבער'ן קאַפּ.

ווען איך האָב דערזען ווי דער מענטש איז אַוועקגעפאַרן אין אַ טייך
בלוט, האָב איך אַרויסגעכאַפט מיין טיכל פון קעשענע און געוואָלט פּרוּ-
בירן פאַרהאַלטן דאָס בלוט, דערשיטערט בין איך געוואָרן, ווען איך האָב
דערזען, אַז זיין שאַרבן איז צעשמעטערט.

אין דער זעלביגער מינוט, האָט גענומען קלינגען דער גלאַק פון אַן
אַמבאַלאַנס, וואָס עמיצער האָט אָפּגערופן צו אַ צווייטן געשעדיג אַרום
דער געביידע.

איך האָב פּרובירט איינהאַלטן דאָס בלוט ביז דער דאַקטאָר איז צו-
געקומען, ווען ער האָט אים אַרומגעווישט, האָב איך דערזען אַ שטיקל
פנים און זיך דערוואוסט ווער ער איז. אַ גרויז איז אַדורך דער פּיקעט-

לאַין, ווען די סטרייקער האָבן זיך דערוואוסט, אַז דאָס האָט אים זיין איי-גענער זון דערלאַנגט מיט'ן אייזן.

ווען דער אַמבאָלאַנס האָט מיט זיין געקלאַנג זיך אַוועקגעלאָזט צום שפיטאַל, האָבן דאָן די אַרבעטער איבערגעגעבן מער גענוי ווי דאָס האָט פאַסירט און ווער ס'איז דער צעשלאָגענער.

דער צעשלאָגענער איז אַן אַפערעיטאָר פון שאַפ. דער „שטאַרקער“ איז געווען זיין אייגענער זון, וועלכער העלפט ברעכן דעם סטרייק. ער, דער „שטאַרקער“, איז צוגעלאָפן דערלאַנגען אַ צווייטן, האָט דער טאַטע זיך איינגעשטעלט און אַזוי האָט ער געקראָגן אַ צעשפאַטענעם שאַרבן. נאָך אַ סך ביטערע געשלעגן אַרום דעם שאַפ, זיינען די „אַריסטאָ-קראַטישע“ באַסעס סוף כַּל סוף געצוואונגען געוואָרן צו סעטלען און אַנ-ערקענען די יוניאָן, און צוזאַמען מיט „בוירגער-ראַפּעל און ווייל“ האָבן אַ סך פון די „אַריסטאָקראַטישע“ פירמעס געמוזט זיך בייגן פאַר'ן אַרגאַני-זירטן כוח פון די אַרבעטער.

מיט וואַכן שפעטער, נאָכ'ן סטרייק בין איך געגאַנגען באַזוכן דעם צעשלאָגענעם אַרבעטער אין זיין זיין היים אין די בראַנקס.

אין דער היים, האָב איך ערשט געקראָגן אַ פּודע בילד פון דער סצענע, וואָס האָט זיך אָפגעשפילט אויף דער פיקעט-לאַין.

דער טאַטע, נאָך לינגדיג צום בעט, האָט מיר דערציילט אין געגנ-וואַרט פון זיין פרוי, ווי אַזוי דער זון איז געקומען צו דעם, צו ווערן אַ סטרייק-ברעכער.

ווען דער זון איז אַלט געווען ניינצן יאָר, האָט ער אין סקול מער ניט געוואָלט גיין. אין הויז איז געווען אַ ביטערע נויט, האָט ער, דער טאַטע, פאַרגעשלאָגן דעם זון אַרויפצונעמען אים אין אַ שאַפ און לערנען אַן אַרבעט.

די פרוי זיינע, דאָס הייסט, די מאַמע, איז געווען דורכאויס דאַגעגן. זי וועט ניט לאָזן איר זון זיין קיין שניידער. פאַר אַ שטיקל צייט איז אים געלונגען איר איינצוריידן, אַז דער זון אַרבעט אַלס „שיפינג-קלוירק“ און דאָס איז ניט קיין שניידעריי.

פון אַנהויב איז איר דאָס וואַרט „קלוירק“ געפעלן, ווייל זי האָט געהערט, אַז די וועלכע אַרבעטן אין באַנק, אין פאַסט-אַפּיס, רופן זיך אויך „קלוירקס“. אָבער שפעטער, ווען זי האָט זיך נאָכגעפּרעגט ביי שכנים און אויסגעפונען גענוי, אַז דאָס פאַקט ער אייך קליידער אַרויסצושיקן פון אַ שניידער-שאַפ איז זי ווידער באַשטאַנען און געווירקט אויף אים ער זאָל אויפגעבן זי אַרבעט.

דער זון האָט די אַרבעט אויפגעגעבן, זיך אַרומגעדרייט וואָס און וואָס
אַן אַ סענט אין קעשענע.
אַבער ווען דער סטרייק איז דערקלערט געוואָרן, האָט די פירמע
אַרויסגעשיקט בריוו אויף די אַלמע אַדרעסן רופנדיג אַרבעטער און זיי
אַנגעבאַטן גוטע שכירות.
ער האָט דעם טאַטן קיין זאך ניט געזאָגט. געדענקט האָט ער אים
צו מאַכן אַ סורפרייז, און ער אַרבעט שוין ווידער, נאָר ווען ער איז אַרויפ־
געקומען אין שאַפּ האָט אים איינער פון די פּאַרלייט דערקלערט, אַזוי ווי
קיין אַרבעט אין שאַפּ איז דערווייט ניטאָ, וועט ער קריגן באַצאַלט פּאַר
שטיין בלוז און היטן ביים אַריינגאַנג.
דער דושאַב איז אים געווען געפעלן, קריגן באַצאַלט און גאַרנישט
טאָן . . . אַבער גלייך האָבן די „שטאַרקע“ אים אַריינגעצויגן אין דער
„געים“ און דאָס האָט געפירט צו דער טראַגעדיע.

קאַפּיטל 61

יוניאָן צו פּאַרקויפּן . . .

אין דער צייט, וואָס די רענק און פּאַיל שניידער-אַרבעטער האָבן גע-
פירט אַ קאַמף געגן דעם „סטאַנדאַרד אָו פּראָדאַקשאַן“, געגן דער מגפה
פון סקעב-שעפּער אַרום ניו-יאָרק און פּאַר איינשטעלן אַ צענטראַליזירטע
קאַסע פון דער דושאַינט-באַאַרד, צו פּאַרקלענערן די אויסגאַבן און ניט
דאַרפן מאַכן נייע טעקסעס און אַ העכערונג אין דער דיוס-אַפּצאַל —
האָבן אַ צאָל באַאַמטע אָנגעפירט זייער אייגענעם „קאַמף“ צווישן זיך, ווי
אַזוי זיך צו באַזאָרגן פּאַר אַ „רעגנדיגן טאַג“ . . .
אַ צאָל ביזנעס-אַגענטן, קלוירקס און אויך מענעדזשערס האָבן זיך
גענומען „אויסאַרבעטן“ וואַרעמע ווינקלעך צווישן די באַלעבאַטיים, זיי
זאָלן קאַנען ווערן אַליין באַלעבאַטיים, שותפים אַדער אַליין אין עפעס אַ
געשעפט, וואָס זאָל האָבן אַ שייכות מיט'ן טרעיד, און אויף אַזאַ אופן, זיין
אין אַ שטענדיגער פּאַרבינדונג מיט דער יוניאָן.
אַזעלכע געשעפטן זיינען געוואָרן זייער פּאַפּולער ביי אַ צאָל „פירער“,
ווי פּאַרקויפּן „טרימינג“ פּאַר די קליידער, פּאַרקויפּן מאַשינען און פּרעס-
מאַשינען, „ספּאַנדזשינג“, אַלערזיי אינשורענס, דרוק-אַרבעט, פּאַר באַלע-
באַטיים און פּאַר דער יוניאָן.
אַלס רעזולטאַט פון דער גרויסער קאַנקורענץ, וואָס האָט זיך אָנגע-

קליבן צווישן די עקס-באאמטע און אועלכע, וועלכע זיינען נאך געשטאנען מיט איין פוס אין דער יוניאן, זיינען אויך אנדערע געשעפטן געווארן א קוואל פון גרעפט און קארופציע. אזוי, צום ביישפיל, איז געווען א פאָ-פולערער געשעפט אויף דעלענסי סטריט, וואו א געוועזענער יוניאן-פירער און גענאָסע פון „פאָרווערטס“, האָט געהאַט אַ געשעפט פון העמדער און שניפסן.

אין יענעם געשעפט פון העמדער, העטט און שניפסן, פלעגט באַ-שטימט ווערן דער שיקזאַל פון אַ ריי פירמעס, ווער עס זאַל וואַקסן און ווער — עס זאַל אַרויס אָן אַ העמד . . .

אין יענער צייט, ווען צוויי קאָנטראַקטאַרס האָבן געכאַפט אַ שמועס וועגן דער לאַגע אין טרעיד, און איינער האָט געפרעגט: ווי אזוי ער קריגט די אַרבעט פון דעם און דעם מאָנופּעקטשורער? האָט דער צווייטער גע-ענטפערט: אַ שניפס האָט מיר מיט זיי פאַרבונדן . . . וואָס דאָס האָט געמיינט, ער איז אַריין קויפן אַ שניפס און באַצאַלט אַזאַ פריי, אַז ער האָט שוין געקראָגן די אַרבעט פון דער פירמע.

אינמאָל האָט אַ קאָנטראַקטאַר זיך באַרימט, אַז ער טראַגט אַ העמד פון אַזאַ באַרימטע סטאַר, וואו יעדער קנעפּל פונם העמד קאָסט אים אַ הונדערטער . . .

אָן אנדער קאָנטראַקטאַר האָט זיך באַקלאַגט, אַז כדי צו ראַטעווען זיין שאַפּ, איז ער אַריין צו דעם גענאָסע, דעם שוואַרץ-קינסטלער, קויפן אַ העט, האָט ער אים אַרויסגעצויגן פונם העט פינף הונדערט דאָלער . . . ביי די באַלעבאָטיים פלעגן ווידער די קאַרופּטע ביזנעס-אַגענטן קריגן זייער חלק אויף אנדערע וועגן. באַלעבאָטיים האָבן געוואַלט „אָווערטאָים“ אַרבעט, אַרונטערוואַרפן אַ שאַפּ-טשערמאַן, אַרויסוואַרפן אַ גוטן יוניאן-מאַן פונם שאַפּ, מאַכן אַ רעדאַקשאַן, אַרייננעמען נייע מאַשינען און פאַר-קלענערן דעם שאַפּ.

די אַגענטן האָבן געהאַט אַזאַ סיסטעם, אַז זיי האָבן געקאָנט שווערן ביי ווייב און קינד, אַז זיי נעמען ניט קיין גרעפט.

זיי האָבן טאַקע ניט גענומען, ווייל זיין האָבן דאָס געפונען . . . און געפונען האָבן זיי דאָס אזוי: ווען זיי זיינען אַריין אין שאַפּ האָבן זיי אויפֿ-געהאַנגען זייער מאַנטל אַדער אָוועקגעשטעלט זייער רעגן-שירעם אין אַפּיס. נו, האָט שטענדיג פּאַסירט, אַז ווען ער איז אַרויס פון אַפּיס, האָט ער געפונען אין קעשענע אַ פעקל-געלט אַדער — ער האָט געוואַלט עפענען דעם רעגן-שירעם האָט פון איבעווייניג גענומען רעגענען מיט פינפערלעך . . . אַ צאַל אַרנטלעכע פירער האָבן זיך פשוט געשעמט צו

בלייבן אין אָפּיס און זיי האָבן רעזיגנירט, ווי י. ראבינאו, מ. מאקאווסקי, גראַס, שטיינבערג, גאַלדשאַל און אַנדערע.

דער ציילט מיר אַן אַלמער אירישער שוישפּילער

אַ גאַר אינטערעסאַנטן איינפאַל האָט צוגעטראַכט אַ געוועזענער מענ-
עדזשער פון דער ניפענטסמאַכער יוניאָן. ער אַליין איז געווען פאַר אַ
צייט אויך אַ מאַכער אַרום דעם אירישן טעאַטער.

זיין מעטאָדע פון נעמען גרעפט איז געווען באמת אַריגינעל, און ווען
עס ווערט ניט אויפגעדעקט דורך אַ צופאַל דער גאַנצער ענין, וואָלט דאָס
ביי אים געווען ווי אַ דערפאַלגרייכע „פּיעסע“ . . .

אַט ווי אַזוי ער האָט אַנגעפירט מיט דער אַרבעט: זייענדיג אַרום
טעאַטער, האָט ער געקראָגן פון אַ קאַסע אַלטע בילעטן, ס'הייסט, פון פאַר-
אַרן. די בילעטן פלעגט ער ברענגען צו די באַלעבאָטיים, דערלאַנגען זיי
אַ פעקל פאַר אַ הונדערט דאָלער, פאַר פופציג, פאַר פינף-און-צוואַנציג.
עס האָט זיך געווענדט ווי גרויס עס איז געווען די טובה, וואָס ער האָט
געטאָן פאַר'ן באַלעבאָס . . .

די באַלעבאָטיים האָבן שוין געוואוסט, אַז די בילעטן דאַרף מען אַרויס-
וואַרפן, ווייל זיי זיינען גאַרניט ווערט. זיי פלעגן דערביי אַ שפּאַס טאָן:
„אַרעמע יתומים, אַדער אַ וויסטע קאַליקע מוז מען העלפן“ . . .

איינמאַל האָט פאַסירט וואו אַ קאַנטראַקטאָר האָט געוואָלט מאַכן חוּזק
פון אַן אַפערעיטאָר אין שאַפ. ער האָט אים כּלומר'שט געפרעגט, צי ער
ווייל גיין אין טעאַטער, ווייל ער אַליין איז פאַרנומען דעם אַוונט.

דער אַפערעיטאָר האָט זיך אַנגעכאַפט און גענומען די בילעטן. ער
האָט זיך אָבער אַליין ניט פאַרגונען צו גיין מיט'ן ווייב אין טעאַטער.
טרעפט ער אין אָפּיס פון דער יוניאָן זיין ביזנעס-אַגענט און גיט אים אַ
„טריט“ צוויי בילעטן, דערקלערנדיג, אַז זיין לאַנדסמאַנשאַפט האָט אַ
„בענעפיט“.

דער ביזנעס-אַגענט האָט איינגעלאָדן זיינע אַ באַקאַנטע צו גיין זען
די פאַרשטעלונג. אָבער ווען ער איז צוגעקומען צו דער טיר, האָט אים
דער „אַשער“ שטאַרק באַליידיגט פאַר וועלן אָפּנאַרן דעם טעאַטער און
וועלן אַריינגיין אויף בילעטן פון פאַראַיאָרן.

פון גרויס כּעס וואָס מען ברענגט אים צופיל פון די דאָזיגע ביי-
זעטן, האָט שוין דער „אַשער“ אַרויסגעפלאַפלט ווער עס האָט גענומען
די פאַראַיאָריגע בילעטן צו פאַרקויפן.

דער ביזנעס-אַגענט איז אַוועק מיט זיין באַגלייטערין שטאַרק באַ-

דיידיגט. און מאַנטאָג, איז ער אַרויף אין שאַפּ מיט אַ טענה צום אָפּע-
רעיטאָר, פאַר מאַכן אים צו שאַנד און שפּאַט.
אַזוי איז אויפגעדעקט געוואָרן דער בילעטן-פאַרקויף פון יענעם חברה-
מאַן, וואָס האָט זיך גערופן יוניאָן-פירער.

קאַפיטל 62

פאַרבלאַנדזשעטע סקעבס און פּראָסטיטוטקעס

דאָס איז שוין געווען די דריטע וואָך פון דעם גרויסן גענעראַל-
סטרייק, וואָס די „אַמאַלאַמעטיעד“ האָט אַרויסגערופן אין ניו-יאָרק. אַ ריי
פירמעס האָבן שוין געסעטלט, אַנדערע האָבן פאַרהאַנדלט מיט דער יו-
ניאָן, אָבער טויזנטער שניידער זיינען נאָך געווען אין גאַס.

דער גאַנצער קאַמף האָט זיך אָבער קאַנצענטרירט אַרום אַ צאָל גרויסע
פירמעס, וועלכע האָבן אַרויסגעשטעלט אַ ווידערשטאַנד און פאַר קיין פאַל
ניט געוואַלט אַנערקענען די יוניאָן.

עטלעכע פון די-אַ גרויסע און איינגעשפּאַרטע פירמעס האָבן באַ-
שלאָסן זיך אַרויסצוקלייבן פון ניו-יאָרק און עפענען שעפּער „אוי אָו טאָן“.
אין אַ פאַר וואָסן אַרום האָט מען זיך דערוואוסט, אָז אַ גרויסער שאַפּ
איז געעפנט געוואָרן ניט ווייט פון פּילאָדעלפיע און האָט אַראַנזשירט מיט
אַ ניו-יאָרקער סקעב-אַגענטור, מ'זאל איר צושטעלן אַ צאָל אַרבעטער און
שטאַרקע, וועלכע זאָלן היטן דעם שאַפּ.

אין פּילאָדעלפיע גופא האָט די פירמע אויסגעוויכט וואו ס'איז נאָר
געווען אַ לומפן-פּראָלעטאריער, אַ סקעב, מ'האָט אויך אַרויפגענומען אין
שאַפּ קאָדעטן און פּראָסטיטוקעס.

ווי גיך מ'האָט זיך אין ניו-יאָרק דערוואוסט וואו עס געפינט זיך דער
סקעב-שאַפּ האָט מען אַרויפגעשיקט מענטשן סיי דורך דער אַגענטור סיי
דורך ווענדן זיך דירעקט אין שאַפּ צו דעם פאַרמאַן דע-לעטשי.

פון דעם דע-לעטשי, האָט מען זיך דערוואוסט, אָז ער איז איינער פון
די גרעסטע אויסוואורפן. ער וועט זיך ניט אָפּשטעלן פאַר קיין זאָך צו
ברעכן אַ סטרייק. ער האָט אין דער זעלביגער געביידע וואו דער שאַפּ
האָט זיך געפונען, אויך פאַרוואַנדלט איין פלאַך אין אַ האַטעל און קיך,
וואו די סקעבס האָבן געמוזט עסן און שלאָפן.

פאַרשטייט זיך, אָז דאָס האָט שטאַרק געשטערט, אָז מ'זאָל קריגן די
נויטיגע אינפאַרמאַציע, וואָס מ'האָט דערווארטעט צו קריגן פון די איי-
גענע „סקעבס“, וואָס די יוניאָן האָט אַרויפגעשיקט. אויב עמיצער האָט

זיך אַרויסגעגאַנגענע פון דער געביידע, האָט ער שוין ניט געהאַט קיין מעגלעכקייט מער צו אַרבעטן און וויסן וואָס דאָרט טוט זיך. אָבער טראָץ די שוועריגקייטן האָט דע-לעטשי געהאַט ווייניג נחת. עפעס ווי פון זיך אַליין זיינען פאַרביטן געוואָרן קאַלירן, אָדער קיין זאך פון די צייכנס אויף דער אַרבעט האָט ניט געשטימט. די „לייבלס“ פון „סאַיו“ 36, האָט זיך געפונען אויף „סאַיו“ 40 און דאָס אייגענע פאַרקערט... דע-לעטשי האָט ניט געמאַכט קיין צופיל טומל, ווען עפעס איז ניט געגאַנגען גלאַט אין שאַפּ. ערשטנס, האָט ער געוואוסט, אַז דער עלעמענט, אַלענפאַרס די גרעסטע צאָל פון זיי, ווייסן ניט פון קיין שאַפּ-אַרבעט. צווייטנס, האָט ער ניט געוואָלט, אַז די יוגיאַן זאָל זיך דערוויסן פון די צרות, וואָס ער האָט אויסצושטיין . . .

איין פרימאַרגן האָט זיך דער הויפט-אַפערעיטאָר עפעס גענומען זיך גריבלען מיט אַ נומער, וואָס מ'האַט ניט געקאָנט וויסן וואָס דאָס איז, ווייל עמיצער האָט דעם ציפער אַרונטערגעקראַצט. דע-לעטשי האָט דאָס פון דערווייטנס דערזען און געקראַגן אַ פאַרדאַכט אויף דעם אַפערעיטאָר. איז ער צוגעלאָפן הינטן-אַרום, ווען יענער איז געווען פאַרטיפט אין „שטוו-דירן“ דעם נומער און דערלאָנגט אים מיט אַ פּרעסער-ברעטל (אַזאָ מין פּראַלניק) איבערן קאַפּ.

איבערן שאַפּ איז געוואָרן אַ טומל. דער ספּעציעלער פּאַליציימאַן, וועלכער האָט זיך געפונען אַדעמאַל אַרום שאַפּ, האָט דעם אַפערעיטאָר אַריינגעשלעפט אין דעם האַטעל אַפטיילונג, געבראַכט אַ דאַקטאָר און פרו-בירט „אויספּרעסן“ דעם ענין . . .

אין זאַז פּאַל, ווען דער שאַפּ איז געשטאַנען אויף די פּיס, פלעגן שוין די פּראַפעסיאָנאַלע סקעבס אַראַנזשירן אַ קאַרט-פּאַרטי. גלייך איז שוין געדעגן די קאַרטן אויפ'ן טיש, איינער האָט גענומען טאַשן די קאַרטן, אַ צווייטער „דזשיגן“ און זיינען און אַזוי האָט מען פאַרטומלט די סקעבס צו וואַרטן, ביז מ'האַט געקראַגן אַ נייעם סקעב צו דער אַרבעט.

אין די אַוונטן, נאָך דער אַרבעט, האָט דע-לעטשי געהאַט אין שאַפּ עטלעכע מאַנדאלין-שפּילער. זיי פלעגן שפּילן און די פּראַסטיקעס פלעגן טאַנצן און גאַנץ אַפט דורכפירן גאַנצע אַרגעס, „סמאוק און סטעג פּאַרטיס“ צו פאַרוויילן די סקעבס.

איין אויף דער נאַכט זיינען געזעסן אַיע סקעבס און פּראַסטיטוטקעס אין רעסטאָראַן-צימער. ווי אַלע טאַג האָבן די מאַנדאלין-שפּילער געשפּילט און די חברה סקעבס האָבן אונטערגעטאַנצט. מאַנכע פון זיי פלעגן פון פּאַנגווייל און שרעק זיך אויך גלייך פון אַנפאַנג אַוונט אַנטרינקען און אַזוי

זיינען זיי שוין פאר'שיכור'טע אָפגעזעסן דעם אָוונט און פון צייט צו צייט נאָך אַביסל צוגעגאַסן אין זיך דעם ביטערן טראַפן . . . די פראַסטיטוטקעס האָבן אַ גאַנצן אָוונט געהאַט פאַר'ן אויג זייערע „ביזנעס“ . . . ווייל חוץ די שכירות, וואָס זיי האָבן געקראָגן פאַר דעם ביסל אַרבעט וואָס זיי האָבן געמאַכט, האָבן זיי שטענדיג אַכטונג געגעבן צו מאַכן אַ זייטיגן פאַרדינסט פון דעם הויפּט-צוועק, פאַר וואָס דער סקעב-אַגענט האָט זיי אַריינגענומען — צו פאַרוויילן די סקעבישע נשמות . . . אַרום צען אין אָוונט האָט איינע פון די פראַסטיטוטקעס מיט'ן נאָמען מאַרגא, זייענדיג היפש שיכור'לעך, זיך צעלאָזן אין אַ ווידן הפקר'דיגן טאַנץ.

די חברה סקעבאַטשעס זיינען געזעסן און געקוואַלן, דערביי צוגע-וואַרפן ווערטלעך וואָס זאָל איר דערמוטיגן צו טאַנצן נאָך הפקר'דיגער . . . מיט אַמאָל האָט זיך געעפנט די טיר און דע-לעטשי איז אַריינגעקומען מיט צוויי שטאַרקע, וועלכע האָבן געבראַכט אַ גרופע סקעבס פון ערגעץ, און דאָ, אין רעסטאָראַן, האָט ער געוואָלט אויפנעמען די נייע געסט . . . פלוצלינג ווערט אויפגערעגט איינער פון די נייע סקעבס און גיט אַ פרעג איינעם פון די באַטרונקענע, אַנווייזנדיג מיט'ן פינגער אויף דער טאַנצנדיגער מאַרגא: ווער איז זי? וואָס טוט זי דאָ?

דער שיכור'ער סקעב האָט אים געענטפערט פראַסט און פשוט: 'אַ, זי? זי איז איינע פון די בעסט-באַצאלטע פראַסטיטוטקעס צווישן דער גאַנצער גרופע“ . . .

דער נייער סקעב האָט זיך ווי פאַרלאָרן און מיט בלוט-פאַרלאַפּענע אויגן אויסגעשריען: „דאָס איז דאָך מיין ווייב! מאַרגא!“

ער האָט אַ כאַפּ געטאַן אַ פלאַש פון טיש און איר אַ זעץ געטאַן אי-בערן נאָקעטן אַקסל. זי איז געבליבן ליגן מאַכטלאָז אין דערמיט פונ'ם טאַנץ-פלאַץ.

אַלע סקעבס, דער פאַרמאַן, די פראַסטיטוטקעס און „ספעשלס“ — זיינען גלייך געווען אויף די פיס.

דער נייער סקעב, וועלכער האָט אין דעם טומל אַריינגעכאַפט אַ היפש ביסל קלעפּ פון די אַנדערע, וועלכע האָבן זיך אָנגענומען פאַר איר, נאָך גיט וויסנדיג ווער ער איז — איז געבליבן זיצן ביים טיש און זיך צעוויינט, גאָר גיט ווי קיין סקעב. ער האָט גענומען דערציילן וואָס עס קומט דאָ פאַר:

איך בין געווען אַ מיינער אין אַ סקרענטאַן קוידן-מיין. איך בין קראַנק געוואָרן און קאָן מער גיט ליגן אין דער מיין. אַזוי איז שוין זעקס חדשים.

מיין ווייב האָט גענומען די צוויי קינדער צו איר מאַמען, און זי האָט צו מיר געזאָגט, אַז זי גייט זוכן אַרבעט אין פּילאַדעלפּיע. היינט איז צו מיר געקומען דזשאוּ אין דער ביראָ פאַר אַרבעטלאָזע און מיר פאַרגעשלאָגן צו לערנען זיך אַ נייעם פּאַך . . . און איצט — איצט געפּין איך אויס, אַז מיין פּרוי, אַנשטאַט גיין אַרבעטן, ווי זי האָט געזאָגט, אין אַ רעסטאָראַן, איז זי גאַר געוואָרן אַ געמיינע פּראַסטיטוטקע . . .

ער האָט זיך געוואָלט לאָזן צום טיר און אַרויסגיין, האָבן די שטאַרקע אים פאַרהאַלטן. ער האָט זיך אָבער אַ וואַרף-געטאַן ווי אַ בייזער טיגער צום פענצטער, גענומען שרייען און אַלץ וואַרפן דורך די פענצטער אין גאַס אַרויס . . .

פּאַליציי איז גלייך אָנגעקומען, און אַזוי האָט זיך פאַרענדיגט דער ווילדער סקעב־טאַנק, וואוּ מ'האָט אַוועקגעפירט אַ פאַרצענדליג סקעבס און פּראַסטיטוטקעס צו נעכטיגן אין דער פּאַליציי־סטאַנציע. און צווישן זיי האָט זיך אויך געפונען דער גוטער יוניאָן־מאַן, אַן אָפּערעיטאָר, וועל־כער האָט שפּעטער דעם שאַפּ אַרגאַניזירט, אַ סך פון די סקעבס געמאַכט פאַר גוט יוניאָן־לייט און דערציילט וואָס ער האָט דאָרט אַלץ געזען און געהערט.

קאַפיטל 63

געהאַט צו זינגען און צו זאָגן

מיט קנאַפע דרייסיג יאָר צוריק איז אין דעם שטעטל ראָוועי, ניו־דזשורזי, געוואָרן אַן עיר־מקלט פאַר סקעב־שעפּער פון מענער־קליידער. ווען די אַמאַלאַגאַמעיעד האָט דערקלערט, אַז זי נעמט זיך אַרגאַני־זירן די „אויט אָו טאון“ שעפּער, האָבן די סקעב־באַלעבאַטיס פון אַלע פּאַכן אין ראָוועי באַשלאָסן צו פאַרמאַכן די טויערן פאַר דער יוניאָן.

דער דאָרטיגער „שעמבער אָו קאַמערס“ האָט גענומען אויף זיך די פינצטערע ראַלע צו ווערן דער אַרגאַניזאַטאָר פאַר סקעבעריי, עקספּלאָ־טאַציע און פינצטערניש. די פּריסטער האָבן אין אַלע טשוירטשעס גע־פּרעדיגט געגן יוניאָן. אַזוי אויך אין דאָרטיגע צייטונגען. אפילו רבנים אין דאָרטיגע שולן האָבן אויך געפונען פאַר נויטיג צו וואַרנען געגן דער יוניאָן.

די הויפּט־פּראָפּאַגאַנדע צווישן די אַרבעטער אין ראָוועי איז געווען, אַז די יוניאָן פון ניו־יאָרק וויל צונעמען פון זיי דאָס שטיקע ברויט; אַז די יוניאָן וויל גאַר ניט אַרגאַניזירן, נאָר פאַרמאַכן די שעפּער „אויט אָו

טאון" און לאָזן די אַרבעטער אויף הפקר.

די באַלעבאַטישע סקעב־אַגיטאַציע האָט געהאַט אַזאַ ווירקונג, אַז אַ טייל פון די אַרבעטער האָבן זיך גענומען אַרגאַניזירן כדי צו באַשיצן די סקעבעריי ווי אַ מיטל פאַר זייער ברויט און פוטער . . .

עס איז געווען גענוג, אַז עמיצער זאָל אַנווייזן מיט אַ פינגער אויף אַ פאַרבייגייער, אַז ער קומט פון ניו־יאָרק און אַז באַלד זאָל אַרום אים זיין אַ רעדל מיט אַ פּאַסימאַן, וואָס זאָל אים פירן צו דער באַן־סטאַנציע מיט אַ באַפעל, אַז ער זאָל זיך שוין אָפּטראַגן.

זיינען אַרום דעם פאַרגעקומען אַ סך קאַמישע פּאַרן און אַט איז איינער פון זיי:

איזן פון ראַוועי האָבן אַראַנזשירט אַ חזן פון ניו־יאָרק צו קומען קיין ראַוועי דאַוונען פּרייטאַג נאַכט און שבת אין דערפרי.

פּרייטאַג פאַרנאַכט איז דער חזן געקומען קיין ראַוועי.

איז ווי נאָר ער איז אַרונטער פון באַן, האָט עמיצער אַנגעוויזן אַ פּאַ־דיסמאַן, אַז דאָס איז אַ ניו־יאָרקער „סקעב־ . . . וואָס איז מסתמא גע־שיקט געוואָרן פון דער אַמאַלאַגעמעיטעד צו באַזוכן אינ'ם „וויק־ענד" די אַרבעטער אין די היימען און זיי אַרגאַניזירן אין דער יוניאָן.

האַט מען דעם חזן גענומען אויף דער העצקע און געהייסן באַלד פאַרן צוריק.

טענות פונ'ם חזן, אַז ער איז געקומען צו דאַוונען אַ שבת, האָבן ניט געהאַלפן. דער איירישער פּאַליסמאַן האָט אפילו ניט פאַרשטאַנען די אַדע סימנים, וואָס ער האָט אים געוויזן. ער האָט דעם חזן געהאַלטן ביים אַרעם ביז עס איז אַנגעקומען אַ באַן, וואָס האָט געדאַרפט אָפּגיין קיין ניו־יאָרק.

ערשט אין דער לעצטער מינוט איז צוגעלאָפן אַ סקעב־קאַנטראַקטאַר פון ראַוועי, וואָס פלעגט פאַרן אויף שבת צו זיך אַהיים אין ניו־יאָרק. דער קאַנטראַקטאַר האָט דעם חזן דערקאַנט אַס חזן פון אַ שול אין בראַנזוויל, וואו ער פלעגט אַריינקומען זאָגן קדיש און אים הערן דאַוונען. האָט דער קאַנטראַקטאַר געבעטן דעם פּאַסימאַן ער זאָל דעם חזן בעסער גלייך אַוועקפירן אין שול אַריין און אַזוי איז דאָס געווען.

אין שול האָט ער זיי דערציילט, ווי ער האָט ביי דער סטאַנציע גע־האַט צו זינגען און צו זאָגן . . .

קאפיטל 64

דער סוף פון אַ ביוראָקראַט און אַ קעמפער

אַ מאַדנער, ביטערער טיפּ איז געווען איינער, בעני רייניש, אַן אַקטיווער טוער צווישן די שניידער. געווען אַ מיטגליד אין דער ס. ל. פ. און ביי דער גרינדונג פון דער „אַמאַלגאַמעטיעד“ אין 1914 האָט ער גע-שפּילט אַ ראָלע. ער האָט זיך גערופן אַ פּראָגרעסיווער, אָבער ער איז מער געווען אַ „קיקער“ ווי פּראָגרעסיוו. זיין כאַראַקטער האָט אים שטענדיג געבראַכט אין קאָנפּליקט מיט די טוער אין דער באַוועגונג ווי מיט די מיטאַרבעטער אינ'ם שאַפּ וואו ער האָט געאַרבעט.

איך בין געוואָרן נאָענט באַקאַנט מיט אים, באַטראַכטנדיג אים פאַר אַן אַרנטלעכן מענטשן, ווען איך האָב געאַרבעט מיט אים צוזאַמען האָנט ביי האָנט אין „וויטי בראַס.“ שאַפּ.

טראַץ דעם וואָס ער איז געווען באַהאַונט אין ליטעראַטור און אויך אַ ליבהאַבער פון מוזיק, האָט ער אָבער געהאַנדלט מיט די מיטאַרבעטער אין שאַפּ אַ סך ערגער ווי די סאַמע אומוויסנדיגע. טאַג-איין טאַג-אויס, האָט ער געהאַט צוזאַמענשטויסן און געשלאָסן מיט די אַרבעטער. ער איז געווען פון דער נאַטור באַשטראַפּט צו זיין אַ זאַהיקער, ספּעציעל ווען ער פלעגט ווערן אין כעס. דערפאַר האָט ער זיך באַזאָרגט מיט אַנדערע געווער. אויב אים האָט אויסגעפּעלט אַ וואָרט אָדער אַ קלדה אַרויסצוזאָגן, פלעגט ער זיך גלייך שפּיען און זיך וואַרפן שלאָגן.

איינמאַל האָט ער גראַדע אָנגעטראַפּן אויף אַ פּרעסער אין שאַפּ אַ בורדילא, מיט'ן נאָמען קאַנטער, וועלכער איז געווען אַ שלעגער און האָט שפּעטער זיך „דערשלאָגן“ צו ווערן אַ ביזנעס-אַגענט און דערנאָך אַ קאַנ-טראַקטאָר. אַט-דער קאַנטער האָט געמאַכט רייניש'ן אַ פאַר בלויע אויגן און האָט אים אונטערגעקלאַפּט די גאַנצע רעפּוטאַציע . . .

מיט דעם רייניש'ן אַריינצוגיין אין אַ רעסטאָראַן איז באַמת געווען אַ לעבנס-געפאַר. די וועיטערס פלעגן ציטערן פאַר אים. ווען ער פלעגט ניט קריגן די ברויטן אָדער פליישן וואָס ער האָט געבעטן, זיינען פאַרגע-קומען גאַנצע סקאַנדאַלן. ער האָט איינמאַל אין אַ רעסטאָראַן, אויסגע-פאַטשט מיט אַ פּערטל עוף אַ גאַנצע גרופּע פון די אַקטיווע טוער ביי די שניידער, בלויז דערפאַר ווייל איינער פון זיי האָט זיך דערלויבט צו נעמען פון פאַלומעסעק די גרעסערע פּערטל עוף, וואָס ער, ווי ער האָט געשריען:

„האַב גע-קו-קוט אויף דע-דע-דעם“ . . .

אַט דעם טיפּ, אויף וויפּיל ער איז געווען לאַיאַל צו יוסף שפּאַסבערג'ן,

איז ווי גיך ער האָט זיך פאַראייניגט מיט דער פינצטערער קליקע, איז ער רעקאַמענדירט און באַשטימט געוואָרן פון שלאָסבערג'ן צו ווערן דער אַר-גאַניזער אויפ'ן פּאַסיפישן קאָסט פאַר דער „אַמאַלגאַמעטעד“.

עס האָט ניט גענומען לאַנג און רייניש האָט זיך „דערשלאַגן“ צו ווערן דער מענעדזשער פון די שניידער אין סאַן פּראַנציסקאַ.

אין סאַן פּראַנציסקאַ, פונקט ווי אין ניו-יאָרק, האָט געוועלטיגט די סוועט-שאַפּ, מיט דעם אונטערשייד, וואָס אין קאַליפּאָרניע האָט מען גע-שוויצט אין צווייען: פון דעם וואַרעמען קלימאַט און פון דער שרעקלעך-כער שקלאַפּעריי.

די קליינע ווערעמדיגע באַלעבאַטים האָבן באַוויון צו שאַפן אַ שטאַרקן טעראַר געגן די שניידער, און מיט דעם קומען פון רייניש'ן, האָבן די שניידער, אַנשטאַט צו געווינען הייל פון דעם אַרגאַניזער, וואָס זיי האָבן מיט רעכט דערוואַרטעט, איז ער גאַר געוואָרן אַ פינצטערע געצייג געגן די אַרבעטער.

אויב ער איז געווען אַ כבד-פּה אויף צו רעדן מיט און פאַר די שניידער, איז ער אַבער געוואָרן גאַר גיך דער „מאָוטה-פּיס“ צו אַרגאַניזירן די באַלעבאַטים געגן אמת'ע יוניאָן-באַדינגונגען.

ער האָט געשאַפן אַ שטאַרקע באַסעס אַסאַסיעישאַן אין סאַן פּראַנציסקאַ, און דאָס האָט אים געגעבן די פולע מעגלעכקייט צו קאַנען זיך אידעקעווען איבער די אַרבעטער.

אַט דער ב. רייניש, וועלכער האָט געקראָגן זיין דערציאונג אין דער ס. ל. פ. און האָט אין די טעג פון דער גרינדונג פון דער „אַמאַלגאַמעטעד“ ביז און ביטער באַקעמפט ביוראָקראַטן און גענגסטעריום, האָט אַליין גענומען אַנווענדן די אייגענע מעטאָדן, ביז ער אַליין איז געפאַלן אַ קרבן פון זיין טעראַר.

פּאַסירט האָט אַזוי די טרויעריגע געשיכטע: אין איינעם פון די שפּעטער, וואו ס'האָט געהערשט אַ שרעקלעכע שקלאַפּעריי, די באַדינגונג-גען זיינען געווען אומדערטרעגלעך, האָט אויסגעבראַכן אַ רעוואָלט און די אַרבעטער זיינען אַרונטער אין סטרייק. די באַלעבאַטים האָבן באַלד איינגעווען, אַז די שפּיל איז פאַר'ן פייער, האָבן זיי גערופן די קאַמיטע און געוואָלט פאַרהאַנדלען אַ סעטלמענט. דער מענעדזשער רייניש, איז אַבער געווען געגן וועלכע ס'איז פאַרהאַנדלונגען, אַדער וואָס ס'איז נאָכגעבן, ביז די אַרבעטער וועלן ניט צוריקגיין אין שאַפּ אַריין ווי געהאַרכזאַמע שאַפּ. ביי אַ שאַפּ-מיטינג איז צוריקגעוויזן געוואָרן זיין „אוקאז“ און ער האָט זיך גענומען צו רעאַרגאַניזירן דעם שאַפּ און צושטעלן סקעבס פון

דער יוניאן. אזוי האָט ער געבראַכן דעם סטרייק און געמאַכט אַ צאָל קרבנות, אַרױפגעשטעלט זיי אויף דער שוואַרצער ליסטע ביי זיך און ביי די באַלעבאַטים.

באַזונדערס האָט ער פרובירט זיך אַפּרעכענען מיט איינעם אַן אַר- בעטער, וועלכער איז טאַקע געווען פריער נאַענט צו אים, דער אַרבעטער איז געווען אַ אַנאַרכיסט-סינדיקאַליסט און איז גראַדע געווען אויסגעהאַלטן אין זיין קאַמף פאַר די אַרבעטער און ער האָט שטאַרק באַקעמפט רייניש'עס פאַרראַט אין דער יוניאָן.

ב. רייניש האָט אים געוואַרפן פון אַפּיס, נישט צוגעלאָזט צו קיין אַר- בעט, אויב ער האָט שוין געוואָלט גיין אַרבעטן אין אַ צווייטן פּאַך, האָט רייניש אַפּגערוּפן דעם באַלעבאַס און געלאָזט וויסן ווער דאָס איז.

א שרעקלעכע דראַמע מיט אַ שרעקלעכן סוף

איין פרימאַרגן האָט דער פאַרביטערטער אַרבעטער אַפּגעוואַרט ריי- ניש'ן אין זיין אַפּיס. ער האָט זיך פאַרשטעקט הינטער אַ טיר און ווען רייניש איז אַריינגעקומען, האָט דער אַרבעטער מיט טרערן זיך געבעטן, אַז די יוניאָן (דאָס הייסט, רייניש) זאָל אויפהערן טעראַריזירן די גרופּע אַרבעטער, וועמען ער האָט באַזייטיגט פון דער אַרבעט און אַקטיוויטעט. רייניש, אַנשטאַט זיך צוהערן צו די רייד, האָט זיך אַ כאַפּ געטאַן צו זיין אַלטן מיטל: שפּייען און שלאָגן דעם אַרבעטער.

דאָ האָט דער אַרבעטער אַרױסגעכאַפט אַ רעוואָלווער און האָט מיט איין שאָס אַ סוף געמאַכט צו דעם ביוראַקראַט ב. רייניש.

די גאַנצע פּאַסירונג האָט געמאַכט אַ רושם אויף דער אַרבעטער- גאַס. די פּראַגרעסיווע באַוועגונג האָט שרעקלעך באַדויערט דעם אומגליק, וואָס האָט געטריבן צו אַזעלכע אַקטן און אַנגעוויזן, אַז ניט מיט אַ שאָס אויף איינעם פון די ביוראַקראַטן קאָן מען רייניגן יוניאָנס פון קאַרופּציע און טעראַר, וואו די אַרבעטער-ביוראַקראַטן אַרבעטן האַנט אין האַנט מיט די באַלעבאַטים.

גאַר מאַדנע דראַמאַטיש האָט זיך פאַרענדיגט דער לעצטער אַקט פון דער דראַמע, ווי ס'איז דערציילט געוואָרן אויפ'ן אַרבעטער-מאַרקעט אין סאַן פּראַנציסקאָ:

דער אַרבעטער וועלכער האָט דערשאָסן ב. רייניש'ן איז אַנטלאָפן געוואָרן און זיך אויסבאַהאַלטן צווישן פריינט און לאַנדסלייט. ער איז גע- לעגן אַן עלנטער ערגעץ אין אַ צימער אַפּגעריסן פון לעבן מיט אַ ווייטאַג

אין הארצן אויף דער פאסירונג, אז ער זאל דארפן דערשיסן זיינעם א גע-
וועזענעם פריינט.

טעג און נעכט האבן זיך פאר אים געצויגן ווי דער טאפטשען זיך א
דעבן אין בלאטע. די פריינט זיינע האבן אים פארזיכערט, אז זיי וועלן טאן
אלץ אין דער וועלט, ער זאל זיך קאנען ראטעווען.

ער איז געלעגן אין זיין פינצטערן ווינקל, דערביי האט ער געווארנט
זיינע פריינט, אז ער וועט טאן אלץ אין דער וועלט נאר ניט אריינצופאלן
אין די הענט פון דער פאליציי און דארפן ארויסטרעטן ווי א שונא פון זיין
יוניאן, וואס איז אים אזוי טייער און ליב.

די פריינט האבן אים געטרייסט, אז זיי טוען וואס ס'איז נאר מעגלעך
אים צו באפרייען.

יעדער טרייסט-ווארט האט אים דערמוטיגט, דערפאר אויך יעדער
שאַרף, האט אים אריינגעווארפן אין שרעק, טאמער קומט אן דער שונא
זיינער.

אין איין שטילן פארטאג, ווען ער איז געלעגן פארשלאפן אויף זיין
געלעגער, האט ער אינסטינקטיוו דערפילט, ווי עמיצער דרייט זיך ארום
זיין טיר, און אט הערט ער א שטיףן קראץ טאן דעם פענצטער, א פרוביר
טאן די קליאמקע. ער איז פארציטערט געווארן פון דעם ביטערן סוף . . .
ער האט ארויסגעכאפט פון צוקאפנס זיין געלאדענעם רעוואלווער און מיט
איין שאַס האט ער געמאכט א סוף פון זיין אייגענעם דעבן.

הינטערן פענצטער האט זיך דערהערט א ביטערער געשריי און גע-
וויין. דאס איז גאר געווען זיינער א פריינט, וועלכער איז געקומען פאר-
טאג אים אריבערפירן אין א צווייטן מער זיכערן און באקוועמערן פלאץ...
אט אזוי איז פארענדיגט געווארן א קאפיטל דעבן פון א ביוראקראט
און פון א קעמפער — געגן סוועט-שאַפ, קארופציע און פאר א ריינער
יוניאן.

קאפיטל 65

לעפקע — צאלט לעפקע-געלט . . .

אין 1925 האט זיך גענומען באווייזן גרויסע ענדערונגען אין דער
פראַגרעסיווער אַמאַלאַגאמייטעד. א צאל פון די פירער האבן נאך ארויס-
געוויזן מיליטאַנטישקייט און געפירט א קאַמף אויף א גאַנצע רייע פראַנטן
מיט די באַלעבאַטים און זייערע געגרינדעטע אַסאַסיעשיאָנס, אויך געגן די

ניט-יוניאן שעפער און דעם קאנקורענץ, וואס זיי האָבן אָנגעפירט אַרויס-פירנדיג די אַרבעט „אויט-אויטאון“, אַזוי דעם שטענדיקן קאַמף, פאַר-שטייט זיך, מיט'ן „פאַרווערטס“ און גאַר אָפט מיט שלעזינגער'ן פון דער „אינטערנעשאַנאַל“, וועלכער האָט געקוקט מיט אייפערזוכט אויף דער „אַמאָלגאַמייטעד“. דערצו האָט גענומען בושעווען דער גענגסטעריזם, וועלכער האָט זיך איינגעווערימט מיט דער הידף פון אַ צאַל פירער און זיינען געוואָרן שותפים צו אַ גרויסע צאַל שעפער, וואָס זייער אינוועסט-מענט איז באַשטאַנען אין געבן פּראָטעקציע צו קאַנען מאַכן די אַרבעט אין סקעב-שעפער, וואו די יוניאָן פירער וועלן פירער אַ שווייג, ווייל זיי זיינען געווען פאַרבונדן מיט די צוויי גענגסטער, לעפקע און גורא, און האָבן געקראָגן לעפקע-געלט . . .

די רענק-אויף-פייַל אַרבעטער, זיינען גרייט געווען צו קעמפן און העלפן די ערלעכע פירער. הונדערטער אַרבעטער פלעגן שטיין אויף די וועגן אַפצואוואַרטן די טראַקס מיט דער אַרבעט, וואָס מ'האַט געפירט אין די ניט-יוניאָן-שעפער. עס זיינען פאַרגעקומען שרעקלעכע קאַמפן מיט די גענגסטער און רעקעטירער. טראַקס זיינען איבערגעקערט געוואָרן פון די פאַרביטערטע און פאַרהונגערטע שניידער, אָבער בעקערמאַן, צוואַל-מען מיט דעיוויד וואלפ'ן און די הערי קאהנ'ס, וועלכע זיינען געגאַנגען האַנט אין האַנט מיט די גענגסטער און רעקעטירער, האָבן אויך געצוואונגען דעם נאַציאָנאַלן אָפיס פון דער „אַמאָלגאַמייטעד“ צו בייטן סוף-כל-סוף זייער פאַליסי און נעמען מאַכן קאַמפּראַמיסן . . .

אויגוסטא באלאנקא, דער הויפט-פירער פון די איטאַליענישע אַר-בעטער אין דער „אַמאָלגאַמייטעד“, וואָס האָט געשפילט די ראַלע פון אַ פּראַגרעסיוון, האָט איין פרימאַרגן מיר אָפּגערופן אין שאַפ, איך זאָל קומען צו אַ קאַנפערענץ מיט אים אין יוניאָן-סקווער האַטעל, האָב איך גענומען אַ קאַמיטע און אַוועק זיך צו טרעפן מיט אים. ביי דער קאַנפערענץ האָט באַלאַנקא פּרובירט פּועל'ן ביי אונז, מיר זאָלן צושטימען צו שטיק-אַרבעט און העכערס די דיוס.

מיר האָבן זיך שטאַרק אַרויסגעזאָגט געגן זיין פאַרלאַנג, אַנווייזנדיג אים וועגן דעם טרויעריגן צושטאַנד אין דער יוניאָן, וואו די לעפקע-גענגסטער האָבן גענומען שפילן אַזאַ ראַלע. האָט ער פּרובירט שפילן טעאַטער און זיך געמאַכט, אַז ער ברעכט צוזאַמען פון דעם, וואָס מ'גיט אים ניט נאָך. ער האָט געבעטן מ'זאָל אים גלייך ברענגען אַ גלאָז וואַ-רעמע מילך, האָבן מיר אָפּגערופן אונטן אין האַטעל און מ'האַט אים גלייך אַרויפגעבראַכט מיט'ן, אָבער דעם פאַרלאַנג, אַז מיר זאָלן צו-

שטימען איינצופירן שטיק־ארבעט און די ניט־נויטיגע העכערונג אין דיוס, האָט ער פון אונז ניט געקראָגן.

אויף מאָרגן האָט סידיני הילמאַן, אליין געקומען זיך טרעפן מיט אונז אין דעם זעלביגן האָטעל. הילמאַן איז גלייך צוגעטראָטן צו „ביזנעס“. ער האָט פרובירט אונז באַווייזן, ווי אַזוי די „פאַרווערטס“־קליקע, וויל דורכאויס צעברעכן די יוניאָן און אַזוי ווי זיי האָבן צוהילף דעם פאַר־רעטער מאיר שענינפעד מיט אַ גאַנצער גענג אין דער יוניאָן אַנצופירן אַן אַגיטאַציע פאַר שטיק־ארבעט, זאָלן מיר פאַרלויפן זיי דעם וועג און אליין דאָס איינפירן.

דערפאַר, האָט הילמאַן פאַרגעשלאָגן, כדי צו געבן דעם „פאַרווערטס“ אַ פאַטש אין פנים, וועט ער געבן דער פראַגרעסיווער גרופע דריי פלע־צער אין דער „באָאַרד אָו דירעקטאָרן“ און מיין ווייניגקייט צוזאַמען מיט אַ צווייטן טוער, וועט ער באַשטימען פאַר אַרגאַניזירט אין נאַציאָנאַלן אָפּיס אין דער „אַמאַגאַמייטעד“.

דער ענטפער פון דער פראַגרעסיווער גרופע איז געווען אַ פעסטער „ניין! מיר וועלן זיך ניט פאַרקויפן פאַר „דזשאַבס“!

מיר קומען מיט פאַקטן

אַנשטאָט צו מאַכן „דילס“ האָבן מיר צוגעשטעלט צו יוסף שלאָס־בערג, דעם נאַציאָנאַלן סעקרעטאַר־טרעזשורער פון דער „אַמאַגאַמיי־טעד“, אַ ריי „אַפידעוויטס“ מיט פאַקטן וועגן גרעפט, קאַרופּציע, וועגן אַרויסשווינדלען מתנות ביי אַרבעטער און באַלעבאַטים. אויך ווי אַזוי פירער פון דער יוניאָן זייענן שטילע שותפים מיט די באַלעבאַטים אין שעפער. מיר האָבן אַנגעוויזן, ווי אַזוי בעקערמאַן, אַרלאַוסקי, האַלענדער, דעיוויד וואַלף, הערי קאהן, דזשעקסאָן און אַנדערע פון די פירער, אַר־בעטן האָנט אין האָנט צו אונטערגראַבן די יוניאָן.

ווי אַזוי געוועזענע פירער פון דער יוניאָן זיינען איצט באַלעבאַטים און אויך די פאַרשטייער פון די באַלעבאַטישע אַסאָסיעישאַנס — זיינען די גרעפט־פאַרמיטלער.

שלאָסבערג האָט מיט זיינע „פרומע אויגן“ דאָס אַנגעקוקט, צוגענומען די „אַפידעוויטס“ פון אונז און באַדאַנקט שייַן. אויף מאָרגן האָבן מיר זיך דערוואוסט, אַז אַנשטאָט אַנצוקלאָגן „נאַקאָוט“ בעקערמאַן און די אַנ־דערע, וועלן מיר גאָר דאַרפן אויספאַלגן זייערע באַשלוסן, ווייף דער נאַ־ציאָנאַלער אָפּיס האָט באַשטימט צוזאַמען מיט דעוויד וואַלפּין דעם „נאַק־

אויט בעקערמאן, פאר די פירער, און האַלענדער'ן פאַר זייער אונטער-שטופער.

בעקערמאן האָט זיך גלייך דערקלערט פאַרן דיקטאַטאָר פון דער יוניאָן, זיך גענומען דורכצופירן ביד-חזקה זיינע באַשלוסן, ספעציעל געגן די פראַגרעסיווע מיטגלידער אין דעם גרעסטן לאַקאַל 5 פון די אַפערעיטיאָרס. הונדערטער אַרבעטער זיינען געוואָרן ברויטלאָז און דערשלאָגן. די פרייזן האָט מען געשניטן, די סקעב און סוועט-שאַפער האָבן ווידער גע-נומען בליען.

ווען זיי האָבן פרובירט מיך אַרונטערנעמען פון דער אַרבעט דורך די באַלעבאַטיים, האָבן די אַרבעטער, אַלע ווי איינער, אין דעם גרויסן שאַפ פון קאַהן און לעינג, זיך איינגעשטעלט פאַר מיר און ניט געלאָזן. אזוי האָבן אויך געטאָן די אַרבעטער אין די אַנדערע שפּעער. האָט בעקערמאן אַרויפגעשיקט צוואַנציג שטאַרקע און זיי האָבן דורכגעפירט אַ פאַגראַם אין שאַפ. דאָס אייגענע איז געווען מיט די אַנדערע טוער, וועמען זיי האָבן געמאַכט ברויטלאָז.

דער „פאַרווערטס“ האָט געשטיצט און דערמוטיגט דעם גענאַסע בעקערמאן. ב. וולאָדעק, דער „פאַרווערטס“-פאַרוואַלטער אין יענער צייט, האָט אים אפילו באַגריסט און געשריבן, אַז „מ'דאַרף בעקערמאַנ'ען וואַשן די פיס און טרינקען די וואַסער“.

זי זיי האָבן געטרונקען די וואַסער, ווייס איך ניט, אָבער וואַשן אים, האָבן זיי געהאַט אַ שטענדיקע אַרבעט . . . זיי האָבן אים געהאַלטן אין וואַשן אפילו ווען בעקערמאן האָט דערקלערט קריג דעם נאַציאָנאַלן אַפּיס פון דער „אַמאַלגאַמיטעד“, וואו ער האָט שפּעטער געוואַלט פאַרכאַפן די מאַכט און ווערן דער „פירער“ (אַלע היטלער) מיט דער הילף פון די גענגסטער און רעקעטירער.

אינטערעסאַנט איז, אַז דאָן ווען די „אַמאַלגאַמיטעד“ האָט אָנגעקלאָגט בעקערמאַנ'ען אין געריכט פאַר רעקעטירינג און ער איז געפונען געוואָרן שולדיג, האָבן די נאַציאָנאַלע פירער פון דער „אַמאַלגאַמיטעד“ זיך באַ-נוצט מיט די פאַקטן, וואָס מיר האָבן זיי איבערגעגעבן.

מער מזל האָט געהאַט האַלענדער צו ווערן באַשיצט אין דער „אַמאַל-גאַמיטעד“, ווייל ער האָט קיינמאַל ניט פרובירט זיך איינרייסן מיט'ן נאַציאָנאַלן אַפּיס. ער איז אַלעמאַל פאַרדאַפן דעם וועג צו זיין אַ געטרייער „יעס-מען“. ער האָט גוט אַכטונג געגעבן, אַז די פאַקטן וועגן אים און זיין ברודער זאָלן קיינמאַל ניט אויפגעדעקט ווערן.

עס איז ווערט צו דערמאַנען דעם פאַקט, אַז ווען אב. קאהאַן האָט דעם

29טן יוני, 1938, אָפּגעדרוקט אַ פּראָוואַקאַטאָרישן אַרטיקל אין דער „ניו-יאָרק טיימס“ קעגן סידיני הילמאַן, האָט גענאָסע האָלענדער אונטערגע- שריבן אַ סטעיטמענט צו פאַרדאַמען זיין פּריינט און גענאָסע, דעם רע- דאַקטאָר פון „פאַרווערטס“, אַב. קאַהאַן, דערצו נאָך געצוואונגען דעם „פאַרווערטס“ דאָס אָפּצודרוקן („פאַרווערטס“, 4טער יולי, 1938):

„מיר זיינען אַנטוישט פון דעם וואָס אב. קאַהאַן, אַלס רעדאַקטאָר פון „פאַרווערטס“, מאַכט יד-אחת און דערשיינט אַלס אַרויסהעלפּער פון די אָפּענע און באַהאַלטענע פּאַשיסטן, אָפּן-שאַפּערס און רעד-בעיטערס. אב קאַהאַנט דערקלערונגען וועגן פּרעזידענט הילמאַן זיינען שענד- דעכע לייגנס. די אָפּן-שאַפּ אונטערנעמער פון דער סאוט וואַלטן צופרידן געווען צו באַצאָלן קאַהאַנען אַן אוצר מיט געלט פאַר אַזעלכע סטעיט- מענטס. זיי וואָלטן אַזעלכע דערקלערונגען זייער גוט געקענט אויסנוצן (און האָבן טאַקע אויסגענוצט — ס. 5.), כדי צו אָפּשרעקן אומויסנדיגע אַרבעטער אין די אָפּען-שעפּער געגנטן, וואו די יוניאָן פירט אירע אַרגאַ- ניוואַציע-קאַמפּעינס.“

פאַרשטייט זיך, אַז לואיס האָלענדער האָט דאָס געטאָן צו באַשיצן זיך אין דער „אַמאַלאַגאַמייטעד“, דאָס אייגענע וואָס ער זאָגט וועגן אב. קאַהאַנען איז ווי אַנגעמאַסטן אויך אויף אים אַליין.

גענאָסע „נאַקאוט“ בעקערמאַן און האָלענדער, האָבן זיך ניט באַ- נוגנט מיט מאַכן אונז ברויטלעך, נאָר האָבן אויך באַשלאָסן אונז אויסצו- שליסן פון דער יוניאָן און אויך רעאַרגאַניזירן דעם דאָקאַל, ווייז זיי האָבן געוואוסט, אַז דער לאַקאַל שטייט אייזן-פעסט מיט דער פּראַגרעסיווער פירערשאַפּט.

אין יאַנואַר 1925 איז דער גאַנצער דאָקאַל אויסגעשלאָסן געוואָרן פון דער דזשאַינט באַאַרד און מיך, צוזאַמען מיט אייבראַמס'ן און נעלסאָנען, האָט מען סוספּענדירט פון דער יוניאָן.

צוזאַמען מיט דעם קאַמף פון לאַקאַל 5 האָבן זיך אויך אַנגעשלאָסן דער גרויסער לאַקאַל פון די איטאַליענישע אַרבעטער, דאָקאַל 63, אויך די דאָ- קאַל 24, 80 און 54. אַזוי זיינען מיר אויך געשטיצט געוואָרן פון די אַרבעטער אין די גרעסטע שעפּער ווי דזש. פּרידמאַן, באשאַוויץ, וו. פ. גאַלדמאַן, קאָזן און לענג, אַקערמאַן, וויטי בראַדערס און צענדליגער אַנדערע. עס זיינען אויך סוספּענדירט געווען די אַסיסטענט-מענדזשערס זוט- קאָף און ווינער (דער אַנאַרכיסט פּיטיפּ ווינער, האָט גלייך שלום געמאַכט מיט בעקערמאַנען און איז געוואָרן איינער פון זיינע אדיוטאַנטן). אַזוי האָט מען אויך אַרויסגעוואָרפּן אַ צאָל ביזנעס-אַגענטן פאַר זיין געגן די

גענוסטער מעטאדן. אויך פון די ביזנעס-אגענטן האבן אייניגע זיך שפע-
טער אונטערגעגעבן און אנגענומען דעם בעקערמאן-האלענדער גלויבן . . .
דער ליטווינישער לאקאל, וועלכער האט געשטיצט דעם קאמף געגן
גרעפט, קארופציע און טעראר, האט מען שטארק גערודפ'ט און אויס-
געשלאסן 9 פון זייערע טוער.

דער טעראר איז געווען אזוי שטארק, אז ווען לעבן דער לעיבאר-
ביורא אויף 10טער גאס, זיינען געשטאנען א גרופע ארבעטסלאזע שניי-
דער, דאס איז געווען דער ארבעטער-מארקעט פאר א שטיקל צייט, האט
מען גלייך אפגערופן פאטרול-וועגענער און 24 שניידער זיינען ארעסטירט
געווארן. די טענה אין געריכט איז געווען פון די קארופטע פירער, אז
צופיל ארבעטסלאזע צוזאמען קאנען נאך מאכן א דעמאנסטראציע געגן
זיי. אינטערעסאנט איז געווען דער טרויעריגער שפאס, אז דורך א טעות
האבן זיי אויך ארעסטירט א חזן, וואס איז ארויס דארט פון א שול ערגעץ.
אזוי האט מען פאר דעם מינדעסטן ווארט פון קריטיק ניט נאר טע-
ראריזירט, נאר בוכשטעבעלעך באנוצט זיך מיט שטארקע, ווי זיגמאן און
דובינסקי אין דער „אינטערנעשאנאל“, און קויפמאן אמאל ביי די פאריער.
אזוי זיינען אויך צעשלאגן און פארוואונדעט געווארן די ארבעטער
און אקטיוויסטן: גראסמאן, קאנטראוויטש, ה. עווין, י. ראבינאווי, אברהם
קאלב, קאווקא, צענשיטץ, קוויט, אייזן, ראזען, סעם ראפ און אנדערע.

די באלעבאטים האבן געקראגן א גוטע באציונונג פון די פירער פאר
העלפן זיי אין דעם פאראט. שטיק-ארבעט, רעדאקשאנס, סקעב-שעפער
איז צוריק אריין אין דער מאדע.
דעוויד וואורף, וועלכער איז צוריק געקומען פון די גאראדזש-ביזנעס
אין די יוניאן-ביזנעס, האט צוזאמען מיט הערי קאהן, האלענדער, בע-
קערמאן און מאנאט — אנטוויקלט א פיינעם געשעפט . . .

קאפיטל 66

איך טראכט פון אנטאן מיידלשע קליידער

ווען דעוויד וואורף און בעקערמאן האבן גערופן א מיטינג אין עריאן
האל גוטצוהייסן זייער האנדלונג, און רעארגאניזירן דעם לאקאל, האבן מיר
געוואוסט, אז זיי פלאנירן אונז, די אקטיווע טוער, ניט אריינצולאזן. איז
געווען א פלאן, אז איך זאל זיך אנטאן אין מיידלשע קליידער און אזוי-
ארום זיך אריינשמוגלען צוזאמען מיט די מיידלעך פון די פאלס-ביטש

אַרבעטער אינעווייניג צום מיטינג, און ווען עס וועט קומען דער פּאַסנדי-
גער מאַמענט, זאָל איך נעמען אַ וואָרט און רעדן צו די מיטגלידער. מיר
האַבן גוט געוואוסט, אַז ביים מיטינג האָבן מיר די אַרבעטער מיט אונז.
אַבער אין לעצטן מאַמענט האָבן מיר געענדערט דעם באַשלוס, אַז די
מיטגלידער זאָלן אינעווייניג פּאַדערן דאָס רעכט פאַר אונז צו קאַנען קריגן
דאָס וואָרט, ווייל דער מיטינג האָט ערשט געדאַרפט גוטהייסן זייער האַנד-
לונג און מיר האָבן באַשלאָסן, אַז איך גיי צום מיטינג ווי איך שטיי און גיי.
האַב איך אַרונטערגעוואָרפן די ווייבערשע קליידער און צוזאַמען מיט
דואי נעלסאָנען, וועלכער איז דאָן געווען אין די פּראָגרעסיווע רייען פון
די שניידער, טראָץ דעם, וואָס ער איז געווען אַנאַרכיסטיש געשטימט —
אוועקגעפאַרן צום מיטינג.

ביי דעם מיטינג זיינען געקומען די טויזנטער מיטגלידער, און כאַטש
די ביוראָקראַטן האָבן זיך באַוואָרנט מיט גענוג גענגסטער און ספּעציעלע
פּאַליציי, האָבן די אַרבעטער דורכגעבראַכן זיך אַ וועג, איבערהויפט, ווען
אינער פון זייערע שטאַרקע האָט מיר צעקלאַפּט, דערלאַנגט מיט אַ פּאונט-
פען אונטערן האַרץ, ווען איך בין געשטאַנען ביים טיר. דאָ האָבן די מאַסן
זיך אַ לאַז געטאַן, דורכגעבראַכן די טיר און מיר בוכשטעבעדעך אַריינגע-
טראָגן אויף די הענט אין האַל אַריין. עס זיינען דאָן אויך צעשלאָגן גע-
וואָרן פּאַלאַק, לעדער, נעלסאָן און אַנדערע.
די פירער פון דער דזשאַינט-באַאַרד, צוזאַמען מיט די גענגסטער,
האַבן זיך אַזוי דערשראַקן פאַר'ן צאַרן פון די מאַסן, אַז זיי האָבן גענומען
שפּרינגען דורך די פענצטער.

אין דער צייט, וואָס איך בין געלעגן באַוואוסטדאָ הינטער די קורסן
אויף דער בינע, האָט מען אָפּגערופן אַ דאַקטאָר. ווי גיך דער דאָק-
טאָר איז אַריינגעקומען האָבן די חברה באַוויזן צו איבערשניידן די עלעק-
טרישע דראָטן און ס'איז געוואָרן פינצטער אין האַל. די קאַמיטע אונזערע
האַט גלייך באַוויזן אַרויסצולויפן און קריגן ערגעץ ליכט, האָט מען אַנ-
געצונדן די ליכט און ווייטער געפירט דעם מיטינג.

ווען איך בין געקומען צו זיך אַביסל, האָט מען מיר גענומען ליגנדיג
נאָך אויפ'ן באַנק און אַרויפגעפירט אַזוי אויף דער בינע מיר צו ווייזן,
אַז מיר האָבן די מיטגלידער מיט אונז און מיר קאַנטראָלירן דעם מיטינג.
אַבער זייענדיג נאָך אונטער דער ווירקונג פון די איינשפּריצונגען, וואָס
איך האָב געקראָגן פון דאַקטאָר, האָב איך אויף דער בינע דערזען זיך,
ווי איך ליג טויט און די ליכט ברענען אַרום מיר . . . האָב איך ווידער
פאַרוואָרפן דעם קאַפּ און אַזוי האָט מען מיר אַהיים גענומען.

די מיטגלידער האָבן איינשטימיג צוריקגעוואָרפֿן די באַשלוסן פֿון דער בעקערמאַן-גענג. אָבער זיי האָבן זיך צוגעהערט צו די מיטגלידער, ווי צום פֿאַראַיאַריגן שניי.

קאַפיטל 67

אַ גענגסטער מיט אַ מאַראַל . . .

נאָך דעם ווי וואוּף, בעקערמאַן און האַלענדער האָבן רעאַרגאַניזירט דעם פֿאַקאַל, האָט מען גענומען טעראַריזירן די מיטגלידער. די אונטער-וועלט האָט געבושעוועט סיי אין דער יוניאָן און סיי אין די שעפּער, הונד-דערטער אַרבעטער האָבן זיי געמאַכט ברויטלאָז.

די "מזווה", יוסף שלאָסבערג, ווי די שניידער האָבן אים גערופן מיט חזק, פֿאַר זיין רעדן מיט פרומע פֿאַרגלאַצטע אויגן, האָט לעגאַליזירט די גענגסטער. זיי פֿלעגן נאָך אַן אַנפֿאַל אויף עמיצן ווייזן אין געריכט זייערע געשעפטס-קאַרטלעך, אַז זיי זיינען שותפים צו דעם און יענעם שאַפּ. אַזוי זיינען די גענגסטער אַרומגעאַנגען מיט אַ "כתב" פֿראַנק און פֿריי . . .

אין דעם קאַמף צו פֿאַרניכטן די פֿראַגרעסיווע טוער, וועלכע האָבן אויפּגעדעקט דורך מאַס-מיטינגען און אין דער פֿראַגרעסיווער פֿרעסע פֿון זייערע שענדלעכע האַנדלונגען, האָבן זיי באַשלאָסן אונז אַוועקשיקן אין שפיטאַל פֿאַר עטלעכע חדשים.

איין טאַג איז געקומען אַ אונטערוועלט פֿאַרשוין, וועלכער זיצט איצט צו לעבנס-לענגלעכע טורמע פֿאַר דערמאָרדן אַ צווייטן גענגסטער, און דערציילט נעלסאָנען, אַז מ'האַט אים אַנגעבאַטן פינף הונדערט דאָלער פֿאַר צעשפּאַלטן אונז ביידע די קעפּ, אָבער אַזוי ווי ער ווייס, אַז מיר קעמפּן פֿאַן אַן אידעאַל, האָט ער ניט קיין האַרץ דאָס צו טאָן, נאָר צו דער זעלבער צייט, האָט ער אויך ניט קיין האַרץ צו פֿאַרלירן אַזאַ "פֿאַרדינסטל" פֿון פינף הונדערט דאָלער. בעט ער אונז איין זאַך, מיר זאָלן זיך כלומרשט פֿאַרבאַנדזשירן די קעפּ און אַזוי זיך ווייזן אין גאַס, ביז ער וועט קריגן אויסגעצאָלט דאָס געלט.

אונזער ענטפּער איז געווען, ניין! אָבער אַזוי ווי דער ענין איז שוין פֿאַר אונז געווען אויפּגעדעקט, האָט ער באַשלאָסן צו מאַכן אַ "קאַמ-פֿראַמיס". מיר זאָלן אַן אַנדערן כלומרשט פֿאַרבאַנדזשירן דעם קאַפּ און ער וועט זאָגן, אַז דורך ניט ריכטיגע אינפֿאַרמאַציע האָט ער געמאַכט אַ טעות און צעהאַקט דעם קאַפּ פֿון אַן אַנדערן פֿראַגרעסיוון טוער. אַזוי

האַבן מיר אויסגעקליבן אן אַנדערן פאַר דעם „קרבן“. ער האָט שוין געוואוסט וועגן וואָס דאָ האַנדלט זיך. ער האָט זיך פאַרבאַנדאַזשירט דעם קאַפּ און דער גענגסטער האָט אַזוי געקראָגן אויסגעצאָלט פאַר זיין „בלוטטיגער פּראָצע“ . . .

ווי גיך דער גענגסטער האָט געקראָגן די קעש, האָט ער איינגעלאָדן נעלסאָנ'ען צו געבן אים אַ „טריט“. נעלסאָן איז געגאַנגען מיט אים און געאַרדערט אין דעם רעסטאָראַן אַ „טייבאַן“ סטעיַק. דעם ביין האָט ער זיך אַריינגעלייגט אין קעשענע . . . אויף מאַרגן האָט ער געוויזן די חברה אַרום אָפּיס פון דער יוניאָן, אַז ער האָט ענדלעך אָפּגעלעקט אַ ביינדע פון האַענדער'ן מיט בעקערמאַנ'ען . . .

קאַפיטל 68

שיקאַגער „גענגי“ גרייט זיך צו מאַכן אַ „קידנעפינגי“

אויך אין שיקאַגאַ, ווי אין אַדע אַנדערע קליידער צענטערס, האָבן שטאַרק פּראָטעסטירט די אַרבעטער-מאַסן געגן דעם ווילקיר, וואָס האָט אַרומגעכאַפט דער פּראַגרעסיווער „אַמאַלגאַמיטעד“. אויך דאַרטן האָבן גענגסטער און רעקעטירער געפירט די גרענדע, עס האָבן געאַרבעט בשותפות די גרעפטער, ביי די באַלעבאַטיים און אין דער יוניאָן. אויך אין שיקאַגאַ האָבן זיי אויסגעשלאָסן 6 טוער, צווישן זיי דעם פירער פּיזיפּ אַרענבערג, און אַ גרויסע צאַל זייענן צעשלאָגן געוואָרן.

די פּראַגרעסיווע אַרבעטער האָבן געפירט אַ פאַרצווייפלטן קאַמף. איין טאַג האָבן זיי מיר געזאַזט וויסן, אַז זיי האָבן אַראָנזשירט אַ מאַס-מיטינג אין טעמפל האַל און איך דאַרף קומען רעדן צום מיטינג אין שיקאַגאַ. ווען איך בין אָנגעקומען אין שיקאַגאַ, האָב איך אויסגעפונען, אַז זיי האָבן אַראָפּגעבראַכט בעקערמאַנ'ען און זיי זיינען אַנטשלאָסן דעם מיטינג אָפּצוברעכן.

די שיקאַגער פירער לעוויין און ריסמאַן, וועלכע האָבן אויך געוואוסט, וואו מ'קאָן אויסגעפינען אַ פאַר שטאַרקע אין שיקאַגאַ, האָבן זיך גאַנץ „שטאַרק“ אַרגאַניזירט . . .

אין אַוונט ווען מיר זיינען צוגעקומען צום האַל, האָט דער פאַר-וואַרטער געזאַזט וויסן דער פּראַגרעסיווער גרופּע, אַז זיי דאַרפן איינ-

לייגן פינף טויזנט דאלער, אויב זיי ווידן דורכפירן דעם מיטינג, ווייל אַ „גענג“ האָט אָפּגערופן און געסטראַשעט, אַז אַזוי וואָס געפינט זיך אין האָל, פון אַ שטול ביז אַ שויב, וועט צעשמעטערט ווערן.

ווען די קאָמיטע האָט אַרגומענטירט, האָבן אַנדערע צוגעגרייט אַ צווייטן פּלאַן. אַזוי האָבן אויך בעקערמאַן, ריסמאַן און פּעוויץ, צוגעגרייט אַ צווייטן האָל פאַר זיך. די מאַסן האָבן זיך צעטיילט. די ביזנעס-אַגענטן מיט דער הילף פון דער פּאָליציי האָבן פרובירט טרייבן דעם עולם צו זייער מיטינג, אָבער אויך אונזער מיטינג איז געווען געפאַקט.

ווי גיך איך האָב פאַרענדיגט רעדן, זאָגט מען מיר, אַז עס וואָרט פאַר מיר הינטער די קוליסן, היימאַן שנייד, איינער פון די פירער אַזן דער „אַמאַלאַמייטעד“. אין יענער צייט איז ער אַלס פירער, געשטאַנען מיט די פּראָגרעסיווע, אַזוי אויך זיין פרוי. פּאַזט ער מיר וויסן, אַז די „גענג“ האָט באַשלאָסן מיך צו קידנעפּן, אַנטאָן אַ זאַק איבערן קאַפּ און אַראָפּלאָזן אין איינעם פון די שיקאַגער „רעיקס“ . . .

ער האָט דערביי באַטאָנט, אַז זיי וואָרטן שוין פאַר מיר לעבן דעם האַטעל, וואו איך בין איינגעשטאַנען.

איז וואָס טוט מען? האָט זיין פרוי מרס. שנייד פאַרגעשלאָגן, אַז איך זאָל פאַרן צו זיי אין זייער היים און דאַרטן וועלן זיי באַשליסן וואָס ווייטער צו טאָן.

צוזאַמען מיט שנייד'ן האָבן מיר באַשלאָסן, אַז איך זאָל פאַרבלייבן נאָך עטלעכע טעג אין שיקאַגאַ. דורך דער נאַכט איז פאַרטיג געוואָרן אַ ליפּעט און גלייך אין דער פרי איז ער פאַרשפּרייט געוואָרן פון הונדערט טער שניידער און אַנדערע פּראָגרעסיווע אַרבעטער אַרום די שעפּער, וואו מ'האַט גערופן די אַרבעטער צו אַ צווייטן מיטינג.

דורך די פאַר טעג האָט די „גענג“ דורכגעזוכט אַלע שיקאַגער האַטעלן, און אין דער צייט, וואָס זיי האָבן געהאַלטן גרייט אַ זאַק פאַר מיר, האָבן איך רעהיג געשלאָפּן ביי אַ פירער פון דער „אַמאַלאַמייטעד“, ביי שנייד'ן אין הויז . . .

נאָך דעם צווייטן מיטינג, האָט מען מיר פאַרטאָג אַרויסגעפירט מיט אַ מאַשין אין אַ דערבייאַיגן שטעטל פון וואַנען איך בין אָפּגעפאַרן אין ניו-יאָרק.

איצט, ווען היימאַן שנייד איז געוואָרן אַ שרייפּל פון דער מאַשין אין דער „אַמאַלאַמייטעד“, מוז איך זאָגן, אַז אַדאַנק אים, האָבן איך זיך גע-ראַטעוועט אין שיקאַגאַ, און האָבן איצט די מעגלעכקייט צו דערציילן דאָס שוואַרץ אויף ווייס . . .

קאפיטל 69

אַ נייע אַרבעט — זוכן אַרבעט ...

די רעקטירער אין דער יוניאָן, צוזאַמען מיט די באַלעבאַטים, האָבן איינגעשטעלט אַ „בלעק-דיסט“, ניט צוצולאָזן די פּראָגרעסיווע אַרבעטער צו קריגן אַרבעט אין שאַפּ.

ווען איך האָב זיך געווענדעט אין אָפּיס פון דער יוניאָן פאַר אַ דער-טויבעניש צו אַרבעטן אין טרעיד, נאָך אַזוי פיל יאָרן אַרבעט סיי אין דעם פאַך און סיי פאַר דעם אויפבויע פון דער יוניאָן, האָט האַלענדער געענט-פערט: אַז אַזוי לאַנג ווי ער וועט זיין אין אָפּיס, וועט ער זען, אַז איך זאָל ניט קריגן קיין אַרבעט. און אויף וויפיל ער איז געווען אויסגעבונדן און פאַרבונדן מיט די באַלעבאַטים, פאַרשטייט זיך, אַז ס'איז אים געווען גרינג דאָס דורכצופירן.

איך ווער אַן אַנדער מענטש ...

איין טאָג איז צו מיר געקומען אַ שניידער און געלאָזט וויסן, אַז ער האָט פאַר אַרבעט אין אַ פאַסעיקער שאַפּ אין ניו-דזשוירזי. דאָס איז געווען כלומרשט אַ יוניאָן-שאַפּ, וואָס איז קאָנטראַלירט געוואָרן פון אַ ביזנעס-אַגענט מיט דער „גענג“, וואָס פלעגט ברענגען די געשניטענע אַרבעט פון ניו-יאָרק.

מאָריס נידעל, דער שניידער, וואָס האָט מיר אַרויפגענומען צו דער אַרבעט, האָט מיר דערקלערט, אַז קיין יוניאָן-ביכער דאַרף איך ניט. אין דעם שאַפּ פירט זיך, אַז דער באַס צאָלט פון יעדער „קאָפּ“ אַ דאָלער אַ וואָך צום ביזנעס-אַגענט, און ער סעטלט שוין פאַר אַלעמען די דיוס אין אָפּיס. . . די איינציגע זאַך, האָט ער מיר אָנגעזאָגט, איך זאָל אָנגעבן אַן אַנדער נאָמען און זיך היטן ניט רעדן צו קיינעם אין שאַפּ.

דעם נעקסטן טאָג בין איך געקומען צו דער אַרבעט. מ'האָט מיר גע-געבן אַ מאַשין און פאַרשריבן מיין נאָמען לואי סעמיועלס.

איך האָב אַזוי אָפּגעאַרבעט אינ'ם שאַפּ אַ צוויי וואָכן צייט.

איין טאָג, ווען איך בין אַרויפגעקומען פון מיטאָג עסן, אַ פאַר מינוט פריער אין שאַפּ אַריין, זיינען נאָך די פּרעסער געשטאַנען צעוואַרפן אין פאַרשידענע ווינקלען און געשמועסט. ווען איך בין צוגעקומען צו מיין מאַשין זיך אויסטאָן דעם רעקל, גיט אַ פּרעסער צו מיר אַ געשריי: „האַלאָ, מיסטער ליפּצין, איר אַרבעט דאָ אין שאַפּ? גוט — — —“

איך האָב מיין קאָפּ ניט אויסגעדרייט, נאָר איך הער ווי מאָריס נידעל,

זאגט אים: „וואָס פאַר אַ ליפּציין? מאַכסט אַ טעות. דער מאַן הייסט גאַר מיסטער סעמיוועלס.“

דער פרעסער שיסט אַרויס אַ געלעכטער: „גוטע יאָרן! ער גייט מיר זאָגן ווער דאָס איז. איך קאָן נאָך ליפּצינ'ען פון גאַלדמאַנקעס שאַפּ אין ניו-יאָרק . . .“

אין די רייד האָט אַ פּיף געטאָן, אַלע זיינען אַוועק צו דער אַרבעט אויף זייערע פּלעצער.

דער פרעסער, האָט ווייזט אויס, ניט אויסן געווען מיר צו טאָן קיין שלעכטס, חלילה, נאָר פאַרקערט. ער איז געווען צופרידן פון מיין אַריינ-קומען אין שאַפּ. אָבער ווען ער האָט געמאַכט אַ באַמערקונג ביי דעם פרעסער-טיש פון מיין אַרבעטן אין שאַפּ, איז דאָס גלייך געבראַכט געוואָרן צום באַס די נייעס . . .“

פאַרנאַכט האָט דער באַס מיר צוגעבראַכט צום טיש אַ קאַנווערטל מיט די שכירות, באַמערקנדיג: „איך האָב מער קיין אַרבעט פאַר דיר . . .“

ווען איך האָב גענומען עפענען דאָס קאַנווערטל, האָב איך באַמערקט, אַז די שכירות איז שוין געווען אויסגעמאַכט אויף מיין „טריפּ'ענעם“ נאָ-מען — סעם ליפּציין . . .“

קאַפיטל 70

ווען דיין שטאַרקע האַנט נאָר וויל . . .

ווי דער האָב איך אַן אַרבעט, אַרומצוגיין זוכן אַרבעט. אַזוי איז אויך געווען מיט די אַנדערע אויסגעשטאַסענע פון דער יוניאָן, וועלכע זיינען געשטאַנען אויף דער „בדעק ליסט“ ביי האַענדערין און בעקערמאַן. זיי האָבן פאַרגעשלאָגן מיר זאָרן זיך פאַרקויפּן צו זיי, ווי אַ צאָל „דזשאַב-זוכער האָבן דאָס געטאָן. אַריינגעשפיגן אין דעם וואַסער פון וואַנען זיי האָבן געטרונקען . . .“ איך האָב געענטפערט בעקערמאַנ'ען, אַז ווען זיי וועלן זיין פאַרשפיגן און אויף זיי וועט מען טיטלען אין גאַס מיט די פינגער, ווי אויף רעקעטירער און פאַררעטער, וועל איך זיך פּיזן שטאַלן, וואָס איך וועל קאַנען ווייזן מיין פנים אין גאַס און אין מאַרקעט צווישן די אַרבעטער.

מיר זינגען אין שטייג . . .

אין אַ פּרימאַרגן, ווען איך בין צוזאַמען מיט נעלסאָנ'ען, וועלכער איז

שפעטער מיט זימערמאַנען און גיטלאווין, אַוועק צו די רעכטע — געגאַנ-
גען זוכן אַרבעט ביי אַנדערע פּאַכן, האָט אונז באַגעגנט אַן אַפּערעיטאָר
מיט'ן נאָמען סינגער, וועלכער האָט אָנגענומען אַ קאָנטראַקט איבערצו-
מאַכן פּאַזיציאַישע יוניפּאַרמס. מ'האַט געדאַרפט מאַכן די קאָלנערס וועלכע
פלעגן פּריער זיין שטייענדיגע, אָפּגעלייגטע מיט קליאַפּן.
אַ פּלאַץ אויף איינצואַרדענען דעם שאַפּ, ס'הייסט אַריינשטעלן אַ פּאַר
מאַשינען מיט אַ טישל צום פּרעסן, האָט ער געקראָגן אין דער בראַנקסער
אַרמאַרי.
דאָ האָבן מיר געהאַט אַרבעט פּאַר אַ פּענגערע צייט און ניט שלעכט
פּאַרדינט.

איין זאך איז גאָר געווען שלעכט, די מאַנאַטאַנקייט און דער אומעט
פון די גרויסע פּאַרצאַמטע ווענט און פענצטער, וואָס האָט דערמאַנט אָן אַ
טורמע. דערצו דער שטענדיגער אַרומשפּאַנען פון אַן אַלטן סאַלדאַט, אַ
וועכטער, וועלכער האָט געשפּאַנט מיטן ביקס אויפן פּלייצע אַהין און
צוריק.

איננאַל האָבן מיר פון לאַנגווייל ביי דער אַרבעט זיך צעזונגען אַר-
בעטער-לידער. צווישן זיי: „און דו אַקערסט און דו זייסט“, פון הערווערג
און י. שייפּער.

„מאָן פון אַרבעט, אויפּגעוואַכט,
און דערקען דיין גרויסע מאַכט!
ווען דיין שטאַרקע האַנט גאָר וויל —
שטייען אַלע רעדער שטיל!“

דער וועכטער, פּאַרשטייט זיך, ניט וויסנדיג גענוי די ווערטער,
האַט באַמערקט: „אַ וואונדערבאַרער מאַרש! אַ שאַד, וואָס איך האָב דאָס
קיינמאַל ניט געהערט די סאַלדאַטן צו זינגען“ . . .
אין מיין געדאַנק האָב איך גערעדט צו זיך: עס וועט קומען דער טאָג
ווען אַלע וועלן וויסן די באַדייטונג פונ'ם ליד און צוזאַמען זינגען. עס וועט
קומען אַ צייט, ווען אַלע אַרבעטער וועלן וויסן דעם גרויסן כוח פון יוניאָן,
פון אייניגקייט און צוזאַמען באַשיצן זייערע אינטערעסן געגן „סוועט-שאַפּ“,
עקספּלאָאטאַציע, רעקעטירינג און „לעיבאַר-פּעיקערס“ — פּאַר אַ וועלט
געפירט פון די אַרבעטער פּאַר די אַרבעטער!
*
**

מיט יעדן טאָג ווערט קלאָרער פּאַר די אַרבעטער, אַז ווען זיי הויבן
אויף די הענט, שטאַרקן זיך די באַדייטונגען, לאַזט דער אַרבעטער זיינע

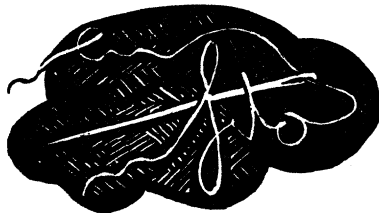
הענט אַראָפּ, ווערט געשטאַרקט די רעאַקציע, דער באַס, דער לענדלאַרד און פּאַליטישאַן.

דער הערשנדיגער קלאַס האָט זיך „איינגעקויפט“ אַ צאָל אַרבעטער-פירער, פּראָוואַקאַטאָרן, פּאַררעטער, „דזשאַב“־זוכער, צי זיי זיינען יוניאָן־פּרעזידענטן, מענעדזשערס, ביזנעס־אַגענטן, צי גלאַט גרעפטער, רעקער־טירער. זיי זיינען די לאַיערס פּאַר'ן באַס, וואָס לויערן אויף דעם אַר־בעטער'ס פּרייהייט און ברויט.

דער אַרבעטער האָט בלויז קלָדוֹת און פּאַראַכטונג צו אַט די פּאַר־רעטער און צו די געוועזענע „פּראָגרעסיווע“, וועלכע האָבן ניט געקענט ביישטיין דעם נסיון און האָבן זיך פּאַרקויפט, אַוועק אויף קעסט צו די דינער פון דעם פּאַראַזיט און אויסבייטער. יעדער ערלעכער אַרבעטער ווייס דאָס, אַז זייער ברויט שמעקט מיט בלוט פון עקספּלואַטאַציע, ווי דער נאַצישער זייף האָט געשמעקט מיט פעטס און ביין פון מענטשן־קינדער . . . די צייט מוז און וועט ברענגען באַפּרייאַונג צום אַרבעטער פון אַלע פעלקער. דער אַטאַמישער כוח, די עלעקטריק, די זונען־שטראַלן, דער וויסן און געוויסן פון דער בעסערער מענטשהייט מוז איינגעשפּאַנט ווערן פּאַר אַ פּרייער וועלט, אַן מלחמות און פּאַראַזיטן. דאָן וועט מען פון 4 שעה אַ טאָג אַרבעט געניסן די פולע פּרוכט, וואָס איז נויטיג פּאַר אַ פּרייער מענטשהייט.

די צייט קאָן אַבער ניט קומען פון זיך אַליין, אויך דעם זייגער מוז מען אַנשטעלן, אַנדרייען, ער זאָל ווייזן די ריכטיגע צייט, ער זאָל אויפ־וועקן צום זונען־אויפגאַנג פּאַרן ליכטיגן פּרימאַרגן! . . .

עס וועט קומען דער טאָג, ווען די אַרבעטער, יונג און אַלט, וועלן דערציילן אין פּריידן פון די בייזע טעג, וואָס — אַמאָל איז געווען . . .

אויסצוג פון ארטיקלען, וואָס קריטיקער האָבן געשריבן וועגן סעס ליפציניס ביכער :

ב. אַלגיין (אין דער „מאַרגן-פרייהייט“):

„סעס ליפציני (אַנקל סעס), שאַפ-אַרבעטער. אויגער פון די באַליבטסטע פּאָלקס-דערציילער און פּאַרווילער אויפ'ן פּראָלעטאַרישן פּראָנאַט. אַ פּראָלעטאַר-ריער לויט זיין אַפּשאַטמונג, אַ רעוואָלוציאָנער לויט זיין וועלט-אַנשוואַונג, אַ יוניאַן-טוער אין משך פון יאָרן, האָט זיך סעס ליפציני גענומען אויספילן די פונקציע פון באַאיינפלוסן די מאַסן אינעם קלאַסן-גויסט דורך די מיטלען פון פעליעטאַנען, בילדלעך, שטיפערייען, לייכטע לידלעך, מאַנאַלאָגן, וועלכע זיינען דורכגעדרונגען מיט ערלעכן און גערעכטן האַס צו די אונטערדיקער און מיט נאַטירלעכער ליבשאַפט צו די אונטערדיקטע. סעס ליפציני האָט אַריינגעשראַגן זיין אייגענעם זשאַנר אין זיין שרייבן. ער איז ניט קיין אימיטאַטאָר. ער איז עכט, די מאַסן האָבן זיך אַפּגערופּן. עדות — די גרויסע פּאַרשפּרייטונג פון העכער אַ צענדליג ביכער און ביכלעך פון סעס ליפציני.“

פ. נאַוויק (אין זיין באַגריטונג, דעם 10טן מאַי, 1942):

„... איר, אַן אמת'ער פּאָלקס-שרייבער, האָט דעם יום-טוב האַרציג פּאַרדינט. די קאַמפּלימענטן, וואָס ווערן אייך געגעבן, זיינען כשר פּאַרדינטע — צוזאַמען מיט דער קריטיק. דאָס פּאָלק האָט שוין לאַנג געגעבן זיין אורטייל אויבער אייער שרייבן דורך העלפן אייך אַרויסגעבן 14 ביכער, דורך לייגען די ביכער. „... איך האָב אַלע מאל געזען און געפילט אין אייך דעם געטרייען אַרבעטס-מענטשן, וואָס ווייטאַגט כסדר איבער די עוולות וואָס ווערן באַגאַנגען געגן דעם אַרבעטער, ווייטאַגט מיט אַ ווייז אויף די ליפן, מיט אַ שמויכל, און וואָס האָט אין די שווערסטע מאַמענטן ניט פּאַרלאָרן די זיכערקייט אין דעם זיג פונעם אַר-בעטער-פּאָלק.“

„אייער איצטיגער בוך „קריג און זיג“ איז, חוץ אַנדערע זאַכן, אַ באַווויז, אַז ניט געקומט אויף אייער שוואַכן געזונט, האָט איר ניט פּאַרלאָרן דעם קאַנטאַקט מיט דער צייט, גייט אין די ערשמע רייען פון די קעמפער געגן דעם שונא פון אַמעריקע, געגן דעם שונא פון אידישן פּאָלק — געגן דעם פּאַשויזם. איר זייט אַ לעבעדיגער פּאָלק-שרייבער, אין וועמענס אַרבעטן עס קלאַפט דער פולס פון דער צייט. אַ שרייבער, וועגן וועמען מען קאָן דאָס זאָגן, מעג זיך באמת איבערנעמען.“

ב. פענסטער (אין „סיגנאַל“):

„די פּאָפּולאַריטעט פון סעס ליפציניס ביכלעך באַווויזט אונז — צי דאָרף מען דאָס נאָך באַווויזן? — אַז ניט קיין בעסער-געבונדענע ביכער נאָר זיין בעסער אויסגעבונדן מיט די מאַסן, מיט דער סביבה פּאַר וועלכער מ'שרייבט, איז דער וועג דורך וועלכן פּראָלעטאַרישע שרייבער קאָנען דערגרייכן מיט זייער וואָרט די מאַסן.“

ד. א. מוקדוני (אין „מאַרגן-זשורנאַל“):

„סעס ליפציני איז אַבער אַרײַן אין פּאַרטייאַישן לעבן מיט אַלע זיינע חושים און האָט די פּאַרטיי-מלחמות פּאַרפּאָלקסטימלעכט. ער האָט פון זיי אַראָפּגענומען ד' טיף-טעאָרעטישע הויט און האָט זיי געגעבן אַ לייכטע פּאָלקסטימלעכע ביוזיקיט, וואָס איז אַ סך ליבער, נעענטער און טייער צום האַרצן. „נוטעדאַיאַעט“ הייסט דאָס בוך, און איך האָב באמת ניט קיין ביסל דאגה אויף אַ רפואה אין דעם דאָזיקן בוך ניט געפונען. האַפּערדיג, זיכער, גלויביג, און צופורדן זיינען די מענטשן אין בוך, און דער מחבר, וואָס פירט זיי אַרויס. בין איך זיי מקנא די גרויסע זאָרגלאָזיקייט.“

משה כץ (מארגן-פרייהייט, דעם 18טן מאי, 1942):

„מיט וואס צייכנט זיך אויס סעמ'ס שרױבן? קודם כל מיט זיין אויפגע-
 לעבטקייט, מיט זיין אפטימוזם, מיט זיין קלארן ציל אַרויסצורופן אַ מוטיגן
 אָדער אַ מאַציגן שמויכל אויף אַ פאַרהאַרעוועטן פנים . . . די גאַנצע רױ נעמען
 ביז דעם לעצטן: „קריג און זיג“, דערציילט וועגן אויך איינציגער גרונט-שטי-
 מונג, וועגן אויך ליניע אין לעבן, וועגן אַ מענטש, וואָס בייגט נישט דעם קאַפּ און
 איז גרייט שמענדיג צו לאָפּן . . . אַזוי איז געווען מיט 20 יאָר צוריק, ווען
 עס איז אַרויס פון דרוק זיין ערשמער בוך „אויף לױטיש געלעכטער“, — אַזוי
 איז עס אויך איצט, ווען ער האָט אָנגעשריבן אַ בוך פול מיט ברען פון אונזער
 צױט אונטער'ן נאַמען „קריג און זיג“ . . . מיר דאַכט זיך, אַז ליפציג'ס גע-
 לונגענסטער זשאַנר זױנען די מאַנאַלאָגן . . . אין זױנע מאַנאַלאָגן רעדט סעס
 ליפציג מיט דער נאַטירלעכער שפּראַך פון דעם פּראַלעטאַריע-שרױבער.
 „עטוואַס אַנדערש איז ער אין זױנע הומאַרעסקעס. מיר איז שױן נישט
 איינגאַל בױ אַנדערע געלעגנהױטן אויסגעקומען אָנצואווייזן, אַז ליפציג האָט
 אַ שפּאַרף אויג און קאָן באַמערקן אמת-קאַמישע סיטואַציעס אין געוויינטלעכסטע
 אומשמענדן, וואו אַן אַנדערן וואָלט גאַרניש איינגעפאַלן זױ צו זוכן.
 . . . סעמ'ס איינאַקטערס זױנען זױער אַ גוטער מאַמעריאַל פאַר קלובן: זױ
 זױנען לעבעדיג, פאַרשפּיצט, סאַמיריש און צױטמעסיג . . . סעמ'ס לידער אויף פּאָ-
 פולערע מאַטיוון האָבן אַלע מעלות פון זױן שרױבן: זױ זױנען פּשוט, לעבעדיג,
 זינגענדיג, לאָזן זיך לױכט איבער'חזר'ן און זױנען צוגעפאַסט פאַר אַ גרויסן
 עולם“.

מ. ראַטושיני (די פּאַלקס-טטימע, אַרגענטײנע, 18טן אַפּריל, 1943):

„סעס ליפציג, וועמענס באַליבטער פּסעוודאָנים איז „קוועקזילבער“, איז פאַר
 אונז נישט קיין פרעמדער נאַמען. עס האָט שױן לאַנג פון צפון-אַמעריקע קיין
 דרום-אַמעריקע אַריבערגעקלונגען זיין הילכיגער, לעבעדיגער און לוסטיגער גע-
 לעכטער, וואָס איז געווען „געקעמפט און געלאַכט“.
 „צולאַכעס די טרערן“ איז דער נאַמען פון דעם 15טן ביכל מיט אַריגינעלן
 הומאַר, וואָס ליפציג האָט אַרויסגעבראַכט צו דער ליכטיגער שױן. דער מחבר מאַכט
 אַ ווערטער שפּיל און רופט עס „צע-לאַכעס די טרערן“, ווי ער וואָלט אונז גע-
 געבן די פּאַרמולע ווי אַזוי די טרערן צו צעלאַכן, פאַרוואַנדלען אין געלעכטער.
 „ער איז אַ שלום-עליכמ'דיג, אי „מונקעלערדיג“, אי אייגנאַרטיג, „קוועק-
 זילבערדיג“, מיט אַזעלכע איינפאַלן ווי: „אַ דאָך אויפ'ן קאַפּ איז שלעכט; אַבער
 אַ דאָך איבערן קאַפּ איז נישט שלעכט“. בױ אַזעלכע שמעלן ווייזט ער אַרויס אַ שלל
 מיט פּאַלקסטימלעכקייט אין דער שפּראַך און אַמבאָדיגקייט אינעם סאַציאַלן אויס-
 טױש פון די הומאַריסטישע איינפאַלן. ער איז איינער פון די פלינקסטע און
 שפּאַרפּזיניגסטע פעליעמאַניסטן אויף אידיש בױ אונז זינט שלום-עליכמ'ען.
 כ'וואָלט זאָגן, אַז ער איז באַלד אַזוי אוניווערסאַל אין די הומאַרקעס און פּע-
 ליעמאַנען, אַז זױן מאַנאַלאָג „גוואַלד, מױנע קאַרטלעך“, וואָלט מען געמעגט אַכ-
 נעמען פאַר אַ כּווענאַס-אײרעסדיגן, לעבן דער בױראַ פון נאַפּט-פאַרשױל, אָדער די
 איבעריגע זאַכן, צווישן וועלכע עס רירן ממש ביז היפּסטער עמאַציע דער
 „לורמילאַ, דאַוואַי רומשקו“, „דער ערשמער מאַי וועט קומען“, אָדער דאָס קינד-
 לאַקאַלזומען און איר בלויכט בױ אַ מין קלאַסישן הומאַריסטיש פון דער צאַפּל-
 דיגער געגנוואַרט. דער איינאַקטער „טאַנקען“ אַמעמט נישט נאָר מיט היינט, נאָר
 אויך מיט נאַענטן און ווייטן ליכטיגן מאַרגן.
 „דער עיקר, גיבן מיר צו, ער איז אַן עכטער פּאַלקס-דיכטער, ווייל זױן הו-“

מאריסטישע און סאמיריש אויפגעמען דאס פראלעמארישע און בכלל דאס יודישע מאסן-לעבן, גיט ער איבער אין די הארציגסטע ניוואנסן פון פאלקסמילעכער ווארט-געשליפנקייט, געזאגט, עמאציע און פרייד.

י. ב. ביילין («מארגן-פרייהייט», 5טן נאוועמבער, 1946):

„... סעס ליפציני'ס א הומאריסטישע סצענקע איז ווי א העלער אויפרייס אין א שווערן וואלקן. יעדער פונק איז ווי לאממען. זיין טראגישע דערציילונג וועט רירן דעם פארהארטעוועטן, פארמאזאלעטן ארבעטער און ארויסרופן אין אים א נייעם צאפל פון געפילן און געדאנקען. זיין אפאריזם וועט אים אויפ-משוכען, זיין ווייץ וועט אים דורכדרינגען. ער איז פאלקסמילעך און פארדילעך. ... ליפציני האט אונז אויך געגעבן א בוך, וואס באקענט אונזערע קינדער מיט די שאטנשאפטגע, ווי אויך ליכטיגע, זיימן פונ'ם אידישן ארבעטער-לעבן.“

פ. קאמארוסקי («היינט», ארגענטינע, 11טן דעצעמבער, 1949):

„... סעס ליפציני איז זיך נישט מתבודד, ער איז זיך נישט מתיחד. ער איז אויסגעקאכט מיט'ן מענטשן פון דער גאס און דארט לערנט ער זיך שרייבן, לעבן און פון דארט שעפט ער די אינספיראציע.

„... און דאס דערגרייכט דער שרייבער אויפ'ן בעסטן אופן. דער בוך איז א קוואל פון מאטעריאל פאר שוישפילער און דראמקרייזן, ער איז א מזל-ברכה פאר רעציטאטארס און קולטור-אונטערניעמונגען. עס איז פארטיקער מאטעריאל, וואס בעט זיך ממש: נעם און רעציטיר מיך! ס'איז לעבעדיג און שפילעוודיג. ס'איז קרומער שפוגל. דער עולם וועט לאכן — אפטמאל פון זיך אליין און — ניש'קשה — אויך עפעס לערנען.

אויך שרייבער וואלטן געמעגט עפעס לערנען פון סעס ליפציני'ען, נישט צו זוכן קיין מעמעס אויפ'ן הימל, צו אין דער ווייטער פארגאנגענהייט, צו ערגעץ אין דער פאטאזיע, נאר נעמען די מעמעס וואס ליגן אזוי נאענט, ביי דער האנט, די מעמעס פון דער גאס, פון דער ארבעט, פון פאראיין צו קולטור-צענטער, פון דער רעדאקציע, אומעטום וואו דער שרייבער קומט. שרייבן וועגן דער אויגענער סביבה. דארט איז פאראן גענוג שטאף, דארט איז פאראן לעבן, דארט — צווישן פאלק — געפינסטו די קערנדיקע שפראך, דאס זאפטקע פאלקס-ווערטל, הומאר, אפטימוזם, חכמה, נארישקייט און דארט איז אלץ צאפלידק, פריש און אקטועל.

„דאס זיינען די קוואלן פונדאמענטן סעס ליפציני שעפט זיין מעמאטיק. דער-פאר איז ער שטענדיק אקטועל, און כאטש לאקאל-אמעריקאניש, דערקענען מיר אין זיין קרומען שפוגל אויך קליינע מענטשעלעך פון אנדערע לענדער, פון אונזער געזעלשאפט, וואס לידן אויף די זעלבע מיחוש'ן און האבן ענלעכע שוואכקייטן.“

כאווער-פאווער (אין דער «מארגן-פרייהייט»):

„... איך האב שטארק הנאה פון סעס ליפציני'ס מעשה'לעך, זיי זיינען אזוי פשוט, פארבאפנדיג. . . זיי האבן א גרויסן ווערט, ווייל דאס זיינען שאפ-מעשיות, וואס קיינער האט זיי נאך נישט בארירט אויף אזא אופן ווי ליפציני טוט דאס.“

„... סעס ליפציני איז דער ערלעכער הארעפאשניק מיט דעם טאלענט פון א פאלקס-זאגער, א פריילעכער פאלקס-זאגער, פון דער משפחה הערשעלעך אסטראפאליע, וועלוול זבארזשער, און אנדערע.

„ער לעבט אין א צייט פון גאזעטן און ביכער, דרוקט מען אפ דאס וואס ער זאגט. וואלט ער געלעבט אין א צייט אז גאזעטן און ביכער, וואלטן שוין אנדערע איבערגעזאגט דאס וואס ער זאגט.“

און כדי צו זיין א פאלקס-זאגער, מוז מען פארמאגן א סך ווארעמשאפט און ליבשאפט פאר'ן פאלק, און ליפצין פארמאגט דאס. מיט ווארעמשאפט, מיט ליבשאפט, מיט שפאסיגקייט און שטיפערישקייט, קומט ער צו אונז און זאגט זיך זיינע זאגעכצן, און ער לאכט צוזאמען מיט אונז, און פרייט זיך צוזאמען מיט אונז.

יעקב מעסמל (אין "יידישע קולטור", מערץ, 1949):

"... סעס ליפצין איז דער עכטער, "פען-און-ביקסלער", פון די גע-טרויעסטע פראלעט-פעניקעס, און ער וואלט, דאכט מיר, קיין זאך נישט אנגע-שריבן גלאט לשם הומאז. "ווען מען לאכט בלויז פון מיין וויץ", — האט ליפצין אמאל זיך אויסגעדרוקט, — "פארדריסט מיר" אלץ, וואס ער שרייבט, מוז שטיין אין דינסט פון געזעלשאפטלעכן קאמף. שוין א טייל מיטלען פון זיינע פריערדיגע זאמלונגען (און ער האט שוין אויף זיין חשבון א קיימא-לן פון צוויי צענדליג ביכער!) זאגן עדות דערויף: "קאמפסלוסיג", "קריג און זיג", "מיט געזאנג אין קאמף", "געקעמפט און געלאכט" און אנדערע. "סעס ליפצינ'ס פאך איז הומאז. אבער דער טראגיקער, טרעפט איר צווישן זיינע מענטער-מענטשן, איז אויך צוגלייך א טראגיקער. טרעפט איר צווישן זיינע לייכטע שפילערייען פיגורלעך און סימבאליעס, וואס רירן אייך מיט זייער טראגיקאטיק ביז ווייטיג. אין זיין שרייבן, ווי אין זיין נאטור, ליגט א ניצויך פון א סאטיר — האלב-ערנסט, האלב-שפאסיג. ליפצין איז שמענדיג א שמיכל-דיגער; אבער אין זיין שמיכל טלועט ערנעץ-וואו א פארבארגענער צער. איז זיין הומאז שמענדיג אדורכגעזאפט מיט עפעס א טיפן ערנסט, ווי ער וואלט ווארענען: נישט שמענדיג קאן מען לאכן! ... אזוי פארשטייט ער אויך אריין-צוברענגען אין זיינע ערנסטע סקיצן א מין "קאמיק רעליף" (א לייכטע קא-מישע סצענע אין א דראמע), וואס בארואיגט אייך מיט א שמיכל. מעגלעך דער-פאר זיינען זיינע זאכן א דאנקבארער שטאף פאר פארלייענער און רעציטאטארס, מיט וועלכן זיי באצין זיך אפט ביי זייערע ארויסטרושן. ער שרייבט נישט נאר פון און וועגן פאלק, נאר קודם כל פארן פאלק. ריכטיג האט זוני מאד (אין זיין פויגער שער-בלאט-צייכענונג) קארקאטאטורירט ליפצינ'ען דורך א סימבאל פון אן אויג, אויער און נאז. ליפצין קוקט זיך אריין אין דער מאסע, הערט אונטער אירע שמועסן, דערשמעקט וואס עס טוט זיך ביי זיי אויף דער נשמה, און גיט עס דערנאך איבער אויף זיין אופן, אבער מיט די קנייטשן פון דעם פאלקס-לשון. ער טוט דאס — נישט מעשה "קינסטלער", וואס קוקט אויף זיי פון אויבן אראפ. ער איז פלויש פון זייער פלויש, ביזן פון זייער ביין. ער און זיינע "העלדן" און זיינע לייענער זיינען איינס. דעריבער הערן זיי זיך אויך און באנעמען אים. זיין אויפנעם-פראצעס איז א דירעקטער און זיין וויקונג אויפ'ן לייענער איז א דירעקטע."

ב. ד. ("ליטערארישע העפטן", קאליראניע, 1950):

"... איך לייען סעס ליפצינ'ס, "שפיל צום ציל". ליפצין האט אידע-אלאגיע, וואס ס'זאל די מעמאטיק נישט זיין ..."
 "... אין וואסערע אידעאלאגיע א איד זאל זיך נישט פעלצן, דערקענט מען א אידישע נשמה, דאס פארפאלגטע אידישע נשמה, וואס זוכט גערעכטיגקייט פאר זיך, זוכט ער אויך גערעכטיגקייט פאר זיין שונא, און אויסגלייכן פאר ביידן א שטענער, א גערעכטערע וועלט. אין זיינע סאטירישע און הומאזיס-מישע דערציילונגען געפינט מען פארגעניגן אין לייענען, הגם עס האט אין אלץ א מענדענץ ..."